Malla Montgomery-Silfverstolpes memoarer. Första delen

Bokutgåva

Albert Bonniers förlag, Stockholm 1908.

Förord.

Genom snart tre generationer ha dessa anteckningar under namn af »mormor Mallas memoarer» varit den trängre familjekretsens käraste läsning, och då de nu utlämnas till en större läsekrets, torde detta föranleda en tvåfaldig undran, dels hvarför de ej bekantgjorts tidigare, och dels hvarför de nu tryckas.

Redan vid öfverstinnan Silfverstolpes död år 1861 öfverlades om lämpligheten af deras utgifvande, men stannade man då, man och man emellan, vid den åsikten, att ett femtital år borde förflyta innan de publicerades, och därför ha de hittills icke utgifvits utan endast förvarats som ett heligt depositum.

Å andra sidan uttalas i dessa minnen mer än en gång, att förf. själf gärna såge deras bekantgörande till ledning och varning för andra lika ouppfostrade sinnen som hon ansåg sitt eget i ungdomen ha varit.

Hennes barn- och ungdomsår förflöto i en helt annan omgifning än hennes senare lefnad. I och med att hon kom att bosätta sig i Uppsala – hon var då redan gift – omlades hela hennes lif, och det intresse, hvarmed hon sedan alltjämt omfattade »den eviga ungdomens stad» och hennes öppna blick för dess betydelse för svensk kultur gjorde henne till en känd personlighet inom den litterära världen. Hos henne möttes universitets-stadens förnämsta begåfningar, hennes hem var det, hvilket företrädesvis uppsöktes af de då ej så mångtaliga intressanta och intresserade utlänningar som besökte universitetet. Där möta vi systrarna von Imhoff, Steffens, Arndt, M:me de Staël m. fl.

Född i Finland 1782 fördes den lilla moderlösa Malla Montgomery, halftannat år gammal, öfver till Sverige för att uppfostras hos sina morföräldrar på Edsbergs gods i Uppland. 1807 gifte hon sig med ryttmästaren David Gudmund Silfverstolpe och 1812 flyttade de till Uppsala, där hon kvarstannade äfven sedan hon år 1819 blifvit änka.

Upptecknandet och ordnandet af dessa sina minnen började hon – med stöd af från sitt trettonde år regelbundet förda dagböcker – år 1822, därtill manad af en henne dyrbar ung vän då han lämnade Sverige för att för en bröstsjukdom söka bot i Södern. Hon hade lofvat honom att därmed söka mildra sin saknad och den tryckande ensamhetskänsla hvaraf hon led. Att han under sin resa fann döden i stället för hälsan gjorde det gifna löftet än mer bindande. Också fortsatte hon under hela sitt lif sina anteckningar. Ett så vidlyftigt material har nödvändiggjort uteslutningar, hvaremot inga tillägg eller ändringar gjorts, utan återgifvas memoarerna i den form hon själf gifvit dem.

Möjligt är, att det personliga minnet af hennes starka, ädla väsen förledt utg. att tillmäta dem större allmänt intresse än de i sig själfva kunna äga. Utan all fråga äro de mera psykologiskt än historiskt intressanta, alldenstund de egentligen endast berätta om en anderik och evighetstörstande kvinnas inre lifs fröjder, sorger och självtuktan.

Välsignelse öfver hennes minne!

Malla Grandinson.

Stockholm i november 1908.

Inledning.

Thure Gustaf Rudbeck, Mallas morfar, var sonsons sonson till den med skäl berömde biskop Johan Rudbeck i Västerås, som under Gustaf Adolf den stores tid lefde och medverkade till kyrkoväsendets och skolornas iordningställande. Dennes son Olof Rudbeck, medicine professor i Uppsala, var i alla afseenden också en utmärkt man; han skref den beryktade »Atlantikan». Vid den stora eldsvådan i Uppsala år 1702 uppbrann hans eget hus, beläget vid torget där sedan Berglunds bokhandel varit. Där hade Rudbeck alla sina dyrbara samlingar och sina skrifter, som han i många år arbetat på; allt såg han uppgå i lågor, medan han, den 70 årige Rudbeck, stod själf på taket af Gustavianska Akademiehuset och dirigerade sprutorna. Han sjuknade sedan i följd af sina ansträngningar, som dock belönades med framgång, ty Akademien bevarades fastän domkyrkan brann. Han bebodde efter branden det hus, som Linné senare innehade uti nuvarande östgöta nations trädgård. Olof Rudbeck säges hafva varit den förste, som i Sverige lyckats göra »l'opération césaréenne», och att en af hans söner sålunda kommit till världen. Hans son Olof Rudbeck var äfven archiater och professor i Uppsala. En af hans söner, som dog ung, var kapten i Karl XII:s tjänst; han lämnade en änka, född Törnstjerna och tre barn. Den andre sonen i ordningen var Thure Gustaf, som blef uppfostrad i farfaderns, archiaterns hus, med dennes söner i ett senare gifte som voro af samma ålder som han. Hans mor lefde med sin dotter i knappa villkor. Ganska ung blef Thure Gustaf underofficer vid gardet; då han vid en mönstring presenterades för konung Fredrik, sade denne: »Min gosse, du behöfver äta många kakor bröd ännu, innan du rätt kan bära musköten». Snart utvecklade sig dock den unge Rudbecks krafter, och han blef en ovanligt stark, reslig och vacker yngling. Tidigt kastad i militärisk tjänstgöring, hade hans studier blifvit afbrutna, och hela hans håg vändes till det praktiska lifvet. Steg för steg hade han blifvit kapten vid gardet, då han år 1745, på en resa genom Jönköping, gjorde bekantskap med fröken Magdalena Mentzer, dotter till landshöfdingen därstädes, general Johan von Mentzer, en gammal karolin, hvars maka Catharina Charlotta Falkenberg, var dotterdotterdotter af grefvinnan Ebba Brahe, Jakob de la Gardies maka, förut konung Gustaf Adolfs första kärlek. Magdalena Mentzer var den tredje utaf fyra systrar och var uppkallad efter fröken Magdalena Duker, Mentzers första fästmö, hvars likbegängelse han mötte, då han, efter en lång frånvaro i Karl XII:s krig, återkom för att stå brudgum. Han sörjde henne länge och ömt. På en glasruta vid Tidaholm i Västergötland, som Magdalena Mentzer förvarade och i sin ålderdom visade för sina barnbarn, hade han ristat: *Min Magdlon förgäter jag aldrig!*

Magdalena Mentzer var nitton år gammal, smärt och hvit som en lilja, med blå ögon tindrande af kvickhet och godhet, det behagligaste leende omkring den sköna fina munnen, och rikt, ljust hår. Rudbeck fattade snart för henne den ömmaste kärlek, men fick höra att hon ansågs vara förlofvad med en ung baron Fredrik Ulrik von Essen, arfvinge till Kaflås, som var Rudbecks vän. Han frågade henne själf därom; hon svarade, att det väl kunnat hända om Essen varit beständig, men att, som hon hört att han i Stockholm, där han nu vistades, vändt sina tankar till ett annat föremål, ville hon ock glömma honom. Rudbeck friade, fick ja och hade bröllop år 1746. Det unga paret flyttade till Uppland, vid hvars infanteriregemente Rudbeck blifvit major. De bodde på hans boställe *Ål,* ett fult, otrefligt ställe, men där de voro så lyckliga, att fru Rudbeck försäkrade sig aldrig hafva märkt huru fult där var förrän, då hon några år därefter, flyttade till öfverstlöjtnantsbostället *Haga,* en vida behagligare bostad. Där fingo de också angenäma grannskap, flera unga lyckliga par af deras ålder bodde däromkring och fru Rudbeck omtalade ofta denna tid som den gladaste och trefligaste i hennes lefnad. Hon hade nu fyra hoppfulla barn, tre söner och en dotter, *Cathrina Charlotta*. Magdalena Mentzers tre systrar voro ock gifta. Den äldsta hade mot sina föräldrars vilja gift sig med en lagman Braunerhjelm. Hennes mor, friherrinnan Mentzer, hade alltid mest älskat denna dotter, som genom en olycka blifvit halt, och därigenom mest behöft den moderliga omsorgen. Hon blef lycklig i sitt giftermål, men det var som om föräldrarnas missnöje ändå vållat olycka i framtiden. Af många barn blefvo

de flesta mer eller mindre odugliga, och brist och fattigdom följde dem alla. Den andra dottern, gift med presidenten Bielke, hade blott en enda dotter, Christina. Den yngsta blef gift med kapten Lilliehöök, bodde i Halland och hade flera barn.

General Mentzer dog på 1750-talet, och hans änka bodde på *Tidaholm,* ett gods i Västergötland som fordom tillhört grefvinnan Ebba Brahe. Då sedan äfven Rudbecks svärmor dog och han utfått sin hustrus arf, löste han hennes syskon ur denna egendom och behöll den ensam. Han var driftig och sträng hushållare, och hade dessutom, ehuru blott med lånta pengar, köpt *Edsberg* bredvid Stockholm. Det ligger vid en vik af Saltsjön, omgifven af höga bergiga stränder på vänstra sidan; den tiden voro dessa stränder öfverallt beväxta med barrskog, hvilket gaf stället ett vildt utseende, som väl passade till de gamla traditioner, som gjorde det till ett forntida vikingasäte. Då en gammal träbyggning, som stod där nu ett stort prydligt stenhus uppbyggdt af Rudbeck står, nedtogs, fanns där under grundmurarna ett ovanligt långt människobenrangel, och där bredvid liggande en gammal stridsyxa, som ännu förvaras vid Edsberg. Vid denna tid utbröt det s. k. Pommerska kriget. Rudbeck var i Pommern med regementet, och hans unga hustru hemma med fem barn, hvaraf den yngste, en son, blifvit född under sin fars frånvaro, med en vidlyftig landthushållning och en stor skuld hvarpå intressen skulle betalas. Rudbeck hade redan för flere år sedan arrenderat Ultuna kungsgård, och där bodde hans mor och syster. Allt detta skötte hans hustru med den drift, den rediga verksamhet och det glädtigt frimodiga lynne som var henne eget. Likväl talade hon ofta om i sin ålderdom, huru bekymmersamma dessa åren voro, och huru orolig hon, ensam med en dräng i en liten släda, ibland reste till hufvudstaden för att afbetala de summor hon genom idog hushållning kunnat ihopsamla. Hon tänkte därvid ofta på en fru, som i lika omständigheter blef på en islagd sjö mördad af en betjänt, till hvilken hon hade förtroende, hvarefter han i en vak dolde hennes döda kropp. Månen var enda vittnet till denna gärning. I dödsstunden sade den olyckliga åt sin baneman: »detta vittne, denna klara måne, skall en gång röja er brottslighet». Så hände ock. Många år därefter, då denne samme man, rik och ansedd, tyckte sig vara säker för framtiden, kom han en afton resande, till en gästgifvaregård belägen vid den sjö, på hvilken han mördat sin matmor. Månen lyste öfver den, och då han genom fönstret såg ut öfver den glänsande isen, yttrade han högt för sig själf några ord, som oförmärkt hördes och röjde hans gamla brott; han blef anklagad, öfverbevisad och straffad. Ofta omtalade fru Rudbeck denna händelse, upplyfte till himmelen de talande ögonen, och tackade Gud som beskyddat henne.

Under Pommerska kriget började egentligen *Rudbecks* politiska bana. Af själ och hjärta svensk, älskade han sitt fädernesland med hela styrkan hos en kraftfull karaktär, som användt hela sin lefnad i krigiska yrken till dess försvar och i odlande af dess jord. Hans öfvertygelse gjorde honom till medlem af mösspartiet, hvartill han oryggligen bekände sig. Då han hemkom från Pommern, blef han öfverste för Björneborgs regemente och bodde ett halft år i Finland, till dess han åter fick transport till Uppländingarna. Hans inflytelse i politiska mål blef betydlig. Landtmarskalk vid två riksdagar, var han af sitt parti högt ansedd och satt i motvikt till grefve *Axel Fersen,* hattarnas chef. Det berättas, att vid landtmarskalksvalet vid en af de nämnda riksdagarna och då omröstningen skedde högt, lät det så doft och mumlande: Thure Gustaf Rudbeck genom hela Riddarhuset. Hattarnas parti önskade Fersen till landtmarskalk, och gjorde därför vid voteringen hans namn gällande genom höga utrop: general Axel Fersen, som ljöd så grant och präktigt emot mössornas talrikare allvarliga mummel; Rudbecks namn segrade dock. Han arrenderade själf en kungsgård, men väckte ständernas uppmärksamhet på att kungsgårdarna gåfvo staten för litet, emedan arrendesummorna voro efter tidernas omväxlingar för lågt upptagna, och fastän de öfriga kungsgårdsarrendatorerna ej gingo in därpå, tillbjöd han självvilligt att med en tredjedel öka arrendet för *Ultuna* gård. Detta drag af oegennyttig rättvisa medförde ock välsignelse, ty den förmögenhet Rudbeck samlade och efterlämnade till sina barn och barnbarn kan till stor del tillskrifvas arrendet af denna gård jämte den tilltagsenhet med hvilken han köpte jord för lånta pengar. Egendomar stego sedan årligen i penningevärde och därigenom blef Rudbeck, som själf börjat med ingen förmögenhet och med sin hustru ärft en fjärdedel i *Tidaholm,* till slut ägare af fyra

egendomar: *Edsberg* och *Husby* i Uppland, *Ervalla* i Nerike och *Tidaholm* i Västergötland. Hans ovänner hafva tillskrifva denna stigande förmögenhet hans politiska förhållanden, men de som närmare kände Rudbeck och hans stränghet i grundsatser frikallade honom från denna tillvitelse. Äfvenledes sades, att hans hustru, utan att synas, egentligen styrde honom på hans offentliga bana, och att hon var själen i alla hans företag. Onekligen hade hon mera bildning och fintlighet än sin man, men hennes förstånd var egentligen kvinnligt, eldigt och kvickt. Hon deltog med intresse i de allmänna händelserna af fosterlandskärlek och af vana att höra sin Rudbeck, som hon högt älskade, tala därom, men han var så mycket herre i sitt hus, nästan despot där, att det ej är troligt, att en hustru, som i hvardagslifvet så strängt berodde af sin man, skulle i större angelägenheter vara hans ledare. Noga hushållare visade Rudbeck dock ofta drag af ädelmod och hjälpsamhet. En eldsvåda förstörde hans grannes, baron Axelsons egendom, *Sollentunaholm*; följande vinter ditförde Rudbeck timmer ur Edsbergs skogar. Hans barn fruktade hans stränga allvar, men älskade honom dock mycket. Af elfva barn lefde sex. De två äldsta, *Thure* och *Adolf,* voro hoppfulla ynglingar af olika lynne, den äldste glad, älskvärd, intagande, den andre allvarsam och tyst. Den tredje, Carl, hade från barndomen varit ofattlig och besynnerlig, och utvecklade allt mer ett ostadigt underligt lynne, med ringa förstånd och duglighet. Efter flera försök att förbättra honom skickades han till sjöss, men återkom utan håg äfven för detta yrke. Äldsta dottern, *Cathrina Charlotta,* var född 1752. Hon var ingen skönhet, men så behaglig att man med henne ofta glömde de skönare; en förträfflig växt, vackert brunt rikt hår, uttrycksfulla blå ögon, en mun, hvars hvita tänder visade sig ofta i hennes glada leende, och en bländande hvithet ersatte mindre regelmässiga drag och koppornas märken i hennes anlete. En son, *Alexander,* och en dotter, *Gustava,* voro de yngsta af familjen. Den ömmaste vänskap förband Charlotte Rudbeck med hennes två äldsta bröder; isynnerhet var Thure och hon förtroliga, lika smak, lika bildning, lika lynne, ömma och hjärtliga voro de oskiljaktiga då de voro tillsammans och flitig brefväxling ersatte frånvarons saknad.

Charlotte hade från sin barndom haft en guvernant från Lausanne, *m:me Zelia,* af hvilken hon och hennes bröder lärt franska språket. Äfven med henne, som nu var på annat ställe, fortgick brefväxlingen oafbrutet.

Charlotta Rudbeck till fru Zelia.

»Edsberg 27 aug. 1770.

Det är med ett djupt bedröfvadt hjerta, goda ma bonne, som jag tar pennan, för att gifva dig del af den sorgliga tidning som i går morgons, kom och spridde sorg inom hela vår slägt. – Min älskade *Adolf,* min käre bror, den redlige, ädle gossen, i sin ålders blomma är död den 19 i denna månad af fläckfeber, älskad och saknad af alla anhöriga, vänner och kamrater, af alla som kände honom. Att säga dig, min goda kära vän, den häftiga sorg, som nedslår mig, är mig alldeles omöjligt. Det är den första olycka hvarmed den Allsmäktige pröfvat mig. Store Gud, hvad den är bitter! Jag söker trösta mig med undergifvenhet under hans heliga beslut, men ju mera jag tänker, ju mera upprörd blir jag. Den älskade brodrens bild följer mig öfverallt och jag är icke i stånd att tänka på annat än det som ökar min smärta. Alla göra sig den mödan att vilja trösta mig, och alla plåga mig. Jag är nöjdast då jag är ensam, då jag kan inför Gud uttömma all den bedröfvelse som uppfyller min själ.»

Friherrinnan Rudbeck till sin son Thure på Ultuna.

»Edsberg den 30 aug. 1770.

Gud vare ärad, Min bästa söta Thure, att Du mitt hjertans kära barn mår bättre. Akta Dig för Guds skuld att intet recidiv af din sjukdom återkommer. Måtte jag få den glädjen att behålla mina öfriga kära Barn, som gör din Faders och min glädje på våra gamla dagar, att de måtte få lägga ihop våra ögon, och vi alla sedan få samlas inför vår Gud, när honom behagar. Den dyra förlust som vi nu ha gjort är jag säker kostar mycket på

Dig, min lilla söta Thure, tillika med mig, men låt ej sorgen för mycket taga öfverhanden hos dig. Gud ske lof! Du har gudsfruktan och vet hvarifrån ondt och godt kommer; tänk uppå att du själf mår illa, och oroa icke mera mitt och Din Faders sårade hjerta med att höra det du blir sjukare. Adolf dog ett offer för vänskapen. Hans kamrat Lieutnant Skytte låg sjuk i fläckfeber, alla skydde honom för smittan. Adolf som höll af honom reste till Christianstad, skötte honom i dödsstunden, sjuknade sedan sjelf i samma sjukdom och dog den 19. I fredags ankom detta bref till Dig, som jag bröt up af en aning att Adolf var sjuk; jag skickar dig det nu, men återskicka mig det sedan, jag vill änteligen hafva det. I lördags afton kom tidningen om hans död med hans uppassare, *en Pållack*1 som blef fången i Pommerska kriget; han gråter och berättar om sin gode unge Herre. Han blir visst qvar hos Din Far. Jag vill ej beskrifva dig svedan i mitt modershjerta vid åsyn af Adolfs hemskickade saker! Din Far är djupt bedröfvad och inte är jag i stånd att trösta honom. Charlotte är alldeles öfvergifven så att vi alla äro uti stor sorg. Jag längtar nu bara att få dig och min kära Carl hem, så att jag får samla er alla omkring mig. Alexander skickar jag nu till Ultuna, kanske kan gossen något dissipera dig. Jag gör det af kärlek till dig, ty det kostar mycket på mig, se väl efter honom, jag litar på din vård. – Gud välsigne dig mitt kära barn, jag hoppas att om en vecka komma vi sjelfva till Ultuna; blif nu alldeles frisk snart till glädje för dina föräldrar och var säker på att Du är dem en kär son.

Magd. Mentzer.»

14 dagar därefter dog äfven den ädle, älskvärde Thure, 23 år gammal.

Då Gustaf III i augusti månad 1772 utförde den revolution han länge beredt, var Rudbeck öfverståthållare i Stockholm. Som han var den förra regeringsformen tillgifven, blef han arresterad i sitt ämbetsrum på slottet. Hans hustru var då vid Edsberg. Kungen, alltid artig mot fruntimmer och som dessutom satte värde på friherrinnan Rudbeck, skref på sadelknappen med blyerts till henne en biljett, som genast med en express utskickades till Edsberg för att lugna henne i anseende till hennes man. Denna biljett gömde hon sorgfälligt och den lästes af hennes dotterdotter Malla många år efteråt. Rudbecks trogne kammartjänare (samme pollack som förut varit hos Adolf Rudbeck) såg ej sin herre hemkomma vid vanlig tid till sin boning i Stockholm, sökte honom på slottet, och då han där fick veta förhållandet och man nekade honörn tillträde till husbonden, återvände han hem, hämtade Rudbecks vanliga toalett och inrättade sig därmed hemmastadt i rummet utanför det, där Rudbeck var arresterad; man ville afvisa honom, då lade han sig vid tröskeln till sin herres rum och sade, att man blott med våld kunde få honom därifrån, emedan han visste att hans gamle herre behöfde honom. Rudbeck hade en gammal blessyr i hufvudet som på ålderdomen slog upp och blef kräftaktig – den påskyndade slutligen hans död; denna blessyr sköttes dagligen af den trogne tjänaren, som man måste insläppa till hans herre. En annan öfverståthållare tillsattes i Stockholm och Rudbeck blef året därpå landshöfding i Uppsala, hvilket han kanske ej bort mottaga, men han var så van vid offentlig verksamhet, att så länge hans krafter tilläto det, ville han ägna sin tid till rikets tjänst. Charlotte Rudbeck var nu gift med f. d. riksrådet *Axel Arnell*. Hennes föräldrar voro ej nöjda med detta giftermål; Arnell var öfver tjugu år äldre än Charlotte, änkling och hade en dotter *Sara* med sitt förra gifte. Arnell var behaglig och intagande, hade mycken bildning och talang för musik, som Charlotte satte mycket värde på, hon älskade honom, och föräldrarna samtyckte. Erfarenheten hade gifvit Arnell misstroende till fruntimmer, han blef därför mycket svartsjuk, ansåg sin unga hustru som ett barn, lämnade henne ej hela sitt förtroende, utan bibehöll i sitt hus en person, som förestått hans hushåll under hans änklingsår. Hans dotter Sara hade genom ett fall blifvit ofärdig och var därigenom mycket sjuklig. Med den ömmaste vård omfattade Charlotte henne, och då hon efter ett år 1773 själf blef mor för en dotter, *Gustava Magdalena,* som föddes på Uppsala slott, där Rudbecks då bodde, gjorde hon mellan sina båda döttrar ej minsta åtskillnad, och den lilla Sara visste ej, att hon hade styfmor. –

En dag medan Rudbeckska familjen bodde på Uppsala slott, lekte deras yngsta barn, Alexander och Gustava, i den stora salongen, medan de äldre spelade *Trisett*. Åskan gick och slog ned på sju ställen i

slottet utan att dock tända eld. I salongen voro två speglar midt emot hvarandra, mellan fönstren; åskan slog in öfver den ena spegeln, smälte kvicksilfret en rand utföre och gick midtemot bakom den andra spegeln, som också skadades. Barnen, som voro på golfvet midt emellan speglarna, blefvo liksom elektriserade, hoppade upp och ned, och den ena föll omkull. Genom Rudbecks försorg blef det sedan åskledare på slottet.

Fru Zelia återkom som guvernant för den unga Gustava Rudbeck, men blef ej för henne hvad hon varit för den äldre systern. Hon var nu till åren, var sjuklig, knarrig; Gustava hade ej samma lätthet att fatta som Charlotte och blef ej afhållen af fru Zelia, som i stället att uppmuntra och lifva det blyga barnet, gjorde henne alltmera försagd och modfälld genom obillig och öfverdrifven stränghet. Friherrinnan Rudbeck hade på flera ställen vidlyftig landthushållning, reste ofta till sina egendomar, måste se mycket folk i sitt hus. Emedan Charlottes uppfostran ingifvit henne fullt förtroende till fru Zelia, blef också Gustava helt och hållet lämnad i hennes vård. En fröken *Christina Braunerhjelm,* systerdotter till fru Rudbeck, var nu i hennes hus, ungefärligen af Charlotte Rudbecks ålder, ful, men glad och liflig, och bibehöll således det glada ungdomslif, som alltid utmärkte umgänget i Rudbeckska huset. En hennes broder hade som studerande i Uppsala under dessa åren förälskat sig uti en flicka, som på ett värdshus tjänade som piga, och landshöfdingskan hade den grämelsen att se sin systerson gifta sig med denna person och i ganska torftiga omständigheter nedflytta till hans mor, som nu var änka och bodde på Tidaholm i Västergötland.

Charlotte Rudbeck bodde med sin man och sina döttrar på *Vendelsö,* Arnells egendom, i Södertörn, ett vackert, trefligt ställe, som hade många och goda grannskap. Af hennes bref till sin mor under denna tid lämnas här några utdrag. De bevisa det ömmaste förtroende och den lifligaste kärlek emellan mor och dotter och måla dem båda som högst älskvärda, goda och bildade. Den 27 december 1773 skref Charlotte från Vendelsö:

»Min älskade mor önskar få veta huru vi tillbringat julheljen. För någon annan än min goda mor skulle jag ej våga berätta det, emedan det kunde synas tråkigt. Inga bullrande nöjen, men stilla, oskyldiga och verkeliga, emedan de hafva sitt ursprung från ett lugnt hjerta och ett förnöjdt sinne. All den ro man finner uti lysande nöjen, består oftast blott i inbillningen. Jag har försökt det, jag har smakat dessa fåfängliga nöjen; jag trodde mig hafva roligt, och jag har däraf *en* verkelig nytta, den att rätt kunna värdera min närvarande ställnings lugna frid: jag erfar den sällsynta lyckan att kunna säga, att om jag ännu kunde välja, skulle jag just önska mig den, hvari försynen försatt mig. Dagen är delad mellan litet läsning, litet arbete, litet musik, och min lilla flicka som däraf upptager en ansenlig del. Då det händer som i dag, att jag därtill får underrättelser från mina kära föräldrar, och att jag har den ljufva glädjen att språka med min goda vördnadsvärda mor, känner jag mig lycklig som en Drottning. Helgedagarne då vi tända ljus, börja vi vårt parti *lombre*2, vi spela så alfvarsamt, som om det vore fråga om stora summor, utom att förlusten alldeles icke bekymrar oss. I sanning det är blott hjärtats inre känslor, som utgöra vår verkeliga lycka eller olycka. Öfvertygelsen att vara älskad af min kära Arnell, af min lilla Sara, och ett leende af min lilla unge, är mig dyrbarare än verldens nöjen. Jag märker att papperet är slut och att hela mitt bref är blott fullt af mig; jag gör ingen ursäkt därföre; för hvem skulle jag med mera rätt göra reda för min lycka än för den goda mor som genom sin ömma moderliga vård danat mig att kunna erkänna den och som så mycket bidrager därtill genom sin fortfarande ömhet.»

»Wendelsö 13 mars 1774.

Jag tackar ödmjukast för min mors tillbud om rum i Stockholm, men jag vore frestad att tro att mamma vill göra narr af mig. Om det är alfvare, så predikar min mor åtminstone ej med exemplet; mamma har ju så alldeles öfvergifvit hofvet att till ock med hofdrägten är söndertagen! Min mor kan anföra skillnaden i ålder, och jag kan däremot säga att min Far har ett högt embete, och min man är ur tjenst! Och hvarföre skulle en ung qvinna nödvändigt visa sig, och lefva i stora verlden? Jag vet, att den icke har stort värde för min mor,

och att hon ej skulle vilja att hennes dotter alltför mycket lämnade sig däråt, också hoppas jag det aldrig skall fresta henne. Min mor har danat hennes smak och böjelser och bör känna dem, och lyckligt är det, att de passa för våra nuvarande omständigheter, som förbjuda oss att tänka på onödiga utgifter. Vi höra icke mer till Stockholm. Vår granne grefve Scheffer har låfvat min man att för honom tala vid Konungen. Jag märker att jag fått en afgjord böjelse för långa bref, jag som förr skref så korrt; det är med mig som med dem som på en gång få en omåttlig lust för grannlåt och toilette, då de ransaka sig, finna de, att en hemlig kärlek är skuld till denna förändring; kasta detta långa bref på elden om mamma vill, men förkasta aldrig min barnsliga kärlek.»

»Tyresjö april 1774.

Här lefver jag sedan några dagar ett trefligt lif hos de gode Riksrådet Scheffers som båda visa oss så mycken vänskap. Man har här fullkomlig frihet, förmiddagen har man helt och hållit för sig sjelf, och gör hvad man vill, till middagen samlas sällskapet, man arbetar, pratar, läser, spelar schack, skrattar och har roligt.»

Arnell blef sjuklig, hämorrhoidalplågor förstörde hans hälsa. Vintern 1777 tillbragte han i Uppsala med sin familj, sjuknade där, plågorna slogo upp i hufvudet, och hans ömsinta hustru hade den sorgen att se honom alldeles oredig i flera veckor; i detta tillstånd dog han mot våren och lämnade henne tröstlös, och i ganska knappa omständigheter, ty hans egendom var hans äldre dotters, Saras möderneарf. En ung man som i flera år visat mycken tillgifvenhet för riksrådinnan Arnell, var ock nu i Uppsala, och sökte vinna hennes tycke; kanske att hennes böjelse talade för honom, men som hennes man visat jalousie i anseende till honom, ansåg hon sin plikt vara att öfvervinna denna böjelse, och att ej i framtiden gifva honom sin hand. Hon återflyttade om sommaren till Vendelsö.

»Wendelsö 26 Sept. 1777.

I går morgons emottog jag min älskade Mammas bref, mina föräldrar må väl, och äro så goda tänka på mig – det är mig den största tillfredsställelse. O, hvad våra tankar mötas. Hvad jag befinner mig väl då jag är ensam, då finner jag mig verkligen i sällskap med mina goda Föräldrar, fastän ödet åtskilljer oss. Min tanke följer eder öfverallt, uti alla Edra göromål från morgon till qväll. Jag ser Er vid frukostbordet, vid middagen, jag ser min Mor vid sin båge, jag följer min Far till Ultuna, i dag är han visst där, vädret är så vackert. Nu är kl. 8. och jag ser Er vid Trisett-bordet. Jag föreställer mig allt detta, men detta umgänge, så angenämt som det än är, skulle dock i längden misshaga mig, det är alldeles för andeligt. Jag känner det i synnerhet vid hvarje bref jag erhåller af min Mor, ty jag finner där ibland helt annat än jag väntade, och då blir jag helt villrådig. – Grefvinnan Scheffer var i går hos mig, då hon reste följde Sara och jag henne uti hennes vagn till Kumbla, efter qvällsvarden kom kusken och hämtade oss i chaise, jag satt Sara inuti och mig bakpå, kusken gick till fots och körde hästen, och på detta vis kom vi helbregda hem, oaktadt mörkret. Sara skrek och jag skrattade. Detta är första dagen som jag varit helt ensam med mina båda kära flickor, sedan jag lemnade min Mor; och jag tillstår att jag behöfde denna dag för att återhämta andan.»

— — — — — — — — — — — — — — — — —

Den unge släktinge Braunerhjelm, som förut är omnämnd i anseende till sitt giftermål, hade en dotter, ett år äldre än Gustava Arnell; som fru Braunerhjelm själf föga kunde bidraga till sin dotters uppfostran, tog riksrådinnan Arnell flickan till sig, för att låta henne begagna samma undervisning som lilla Gustava. Dessa båda barn voro af mycket olika sinnelag. *Eva* Braunerhjelm, from, eftergifvande, händig i alla fruntimmersarbeten, Gustava, häftig, liflig, full af idéer och imagination, hade blott håg för de yrken som sysselsätta tanken. Fru Zelia hade illa uppfyllt sin plats hos den unga Gustava Rudbeck, som hon tyranniserade, och i stället för att utveckla hennes egenskaper, hade hennes stränghet så uppskrämt det veka

barnet, gjort henne så försagd och sluten inom sig, att Gustava ej en gång för sin mor tordes yppa sitt lidande. Rudbeck hade förtroende till fru Zelia och behandlade sin dotter strängt. Ändtligen blef hennes misshandling upptäckt genom Christina Braunerhjelm, som därom underrättade sin moster, friherrinnan Rudbeck; Gustava flyttades från sin guvernant, in i sin mors kabinett; denna befrielse omtalade hon sedan ofta med förtjusning, som om den varit ur skärselden in i himmelriket. Fru Zelia var åter borta ett par år, men återkom sedan till riksrådinnan Arnell på Vendelsö, som hade vänskap för henne och tog henne för att undervisa sina flickor.

Den unga grefvinnan Posse, *Christina Bjelke,* hade emellertid blifvit änka. Den äldre dottern, *Nora,* var stor favorit hos sin mormor presidentskan Bjelke, en kvick, men sträf och hushållsaktig fru *Charlotte* var tio år yngre än sin syster och var sin mors egentliga tröst och hopp, då hon själf så litet fått befatta sig med den äldres uppfostran, som man ansett henne för ung och barnslig att kunna rätt vårda. Charlotte Posse var något yngre än Gustava Arnell. Då dessa båda barn råkades, märktes en betydlig olikhet i lynne dem emellan; Gustava yr och brusande, den andra stilla, sluten inom sig, eftertänksam och svag till sin fysik; allt tycktes hindra förtrolighet dem emellan, också visade de afsmak för hvarandras sällskap. Grefvinnan Posse hade efter sin man emottagit oordentliga affärer, skuld och rätt brydsamma omständigheter, ur hvilka hon redde sig med ett mod och en skicklighet, som man ej tilltrott den veka, ömma kvinnan, hvars utmärkande egenskap var den ljufvaste mildhet, som tycktes anropa stöd; men hennes klokhet och rådighet visade sig vid många tillfällen och framgången af hennes ekonomiska företag bevisade, att hon ägde lika mycken kraft som godhet, lika mycket hufvud som hjärta. Hon var obeskrifligt älskvärd, hennes umgänge det angenämaste. Den finaste grannlagenhet störde något förtroendet och öppenhjärtigheten med hennes närmaste. Hon bodde på sin gård Löfsta nära Uppsala och var mycket förbunden med Rudbeckska huset; till sin moster ägde hon mera förtroende än till sin mor, och den innerligaste vänskap förenade dem alltid.

Riksrådinnan Arnell var ömsom på Vendelsö med sina tre flickor, ömsom hos sina föräldrar i Uppsala och på deras egendomar *Edsberg, Husby, Ervalla* och *Tidaholm* i Västergötland, hvarest de hade ett kärt grannskap i Essenska familjen på *Kaflås*. De båda gubbarna Essen och Rudbeck voro förtroliga vänner och af samma politiska parti. Vid Essens död ansåg Rudbeck sig hafva förlorat sin bäste vän. Friherrinnan Essen, en huslig, ädel kvinna i ordets bästa och älskvärdaste bemärkelse, hade ej friherrinnan Rudbecks bildning, men var henne kanhända öfverlägsen uti ordningen af husliga förhållanden. Essenska familjen bestod af två söner och sex döttrar, hvaribland den fjärde i ordningen, Beata, var Charlotte Rudbecks älskling, och de yngre, Charlotte, Gustava och Sophie Madeleine, mera förtroliga med hennes syster Gustava Rudbeck. En gång uti en lek gjordes deviser på namn; Charlotte Rudbeck anropade då *Belle Enchanteresse,* och Beata Essen svarade: *Charmante Rivale.*

En vinter i början af 80-talet besökte flere herrar från Stockholm Distings marknad i Uppsala. Bland dem var *Montgomery,* öfverste vid Nylands dragoner. Hans reputation som gunstling hos Gustaf III och lättsinnig i sina förhållanden till fruntimmer var ej rekommenderande i det sedliga, allvarsamma Rudbeckska huset. Men Montgomery var så glad och angenäm, hade ett så vackert, redligt och stolt utseende, en sådan välvilja, godhet och liflighet i hela sitt väsende, att man glömde hvad man hört för att älska hvad man såg. Detta erfor snart den unga änkan Charlotta Rudbeck, som Montgomery genast utmärkte och hvars hand han begärde. Han hade med sin första hustru fyra döttrar och en son, efter hvars födelse modren aflidit. Han bodde i Finland och hade utom sin tjänst ingen förmögenhet. Allt detta var skäl som gjorde, att Charlottes föräldrar icke önskade detta giftermål. Hon själf gjorde mera svårighet i anseende till Montgomerys tvetydiga rykte. Erkänd som en man af heder, som en skicklig militär, ovanligt afhållen inom sitt regemente, var han af karlar allmänt högaktad och älskad, men man skrattade då fråga blef om hans förhållande till fruntimmer, och Charlotte hade ett för ömt och grannlaga hjärta, en för stadgad karaktär, för att höra till den lättsinniga hop, som, isynnerhet på den tiden, räknade för intet en karls osedlighet. Detta skref hon honom

till som svar på hans kärleksförklaring, och hans svar därpå följer här:

»Min nådiga Friherrinna. Den lyckan att få ett bref af Er hand, har jag dyrt fått betala genom den känsla af förödmjukelse och misströstan som genomläsandet och återläsandet däraf lämnat mig. Jag bekänner mig vara ovärdig den sällhet jag önskar mig, och om icke Ert hjerta kan öfverseende förlåta fordna förvillelser så är allt hopp förbi. Tillåt mig att i korthet göra Er min historia; kanske torde däri finnas några omständigheter, som om de ej ursäkta mitt uppförande, åtminstone kunna explicera det. Jag måste börja med min Faders öden för att göra Er bekant med min familj och min uppfostran. Min Farfar, Pair af Skottland, hade tjuguen söner. Invecklad uti Pretendentens Jacob Edward Stuarts försök att återvinna sina fäders arf, miste han sju söner dels i kriget, dels som offer för sin trohet mot den de ansågo som Englands rättmätige tronföljare. Deras egendom blef ock sequestrerad. Min far skickades helt ung till Sverige för att där uti ett engelskt handelshus uppfostras. *Campbell* hette den Engelske köpmannen. Min Far var sedan länge hans första Commis, blef gift med äldsta dottern, och fick med henne en ansenlig förmögenhet, bruk i Finland och Norrland, ett hus i Stockholm; men allt detta hvilade dock på handelshusets och dess kompanjoners bestånd. Dessa voro F. och J. Mina föräldrar flyttade till Finland. Efter flere års barnlöst äktenskap fingo de en dotter, som dog i första året, och därefter föddes jag. Länge efterlängtad – blef jag naturligtvis deras afgud. Min barndom var den lyckligaste i världen, om det är en lycka att se alla sina önskningar förekommas, alla sina fel öfverses, alla sina egenskaper prisas och älskas; med ett ord jag var ett bortskämdt barn i ordets hela bemärkelse. Allt i huset lydde unga Herrens nycker, och ej sällan tillät jag mig pojkaktiga skälmstycken som bordt allvarsamt straffas, men som min Far endast skrattade åt. Glad, yr, häftig, njöt jag ögonblickets nöjen utan att nånsin tänka längre, och detta blef en vana hvars följd blef den obetänksammaste lättsinnighet. Jag lärde icke mer än som roade mig, men som jag af naturen hade lätthet att fatta och godt minne, fastnade dock däri mera än en så beskaffad uppfostran tycktes lofva. Vid 17 års ålder skickades jag till Stockholm, för att där fullborda min education. Jag bodde hos F., en af min Fars handelsvänner. Han var själf en åldrig man, men hans fru var ung, och det skönaste fruntimmer jag hittills sett. Med stum beundran betraktade jag henne länge, hennes förekommande artighet uppmuntrade mig väl, men jag vågade dock blott på afstånd tillbedja henne, ansåg henne som en gudinna och för-” smäktade af förtjusning till dess hennes kammarjungfru en dag aflockade mig min hemlighet, och gaf mig de bästa förhoppningar. De uppfylldes ock, och jag blef den lyckligaste och stoltaste människa på jorden, ty fru F., den fullkomligaste af alla varelser älskade mig, och mig ensam: så trodde jag, och då jag såg henne omgifven af tillbedjare, och fick en blick som sade mig allt hvad jag önskade, ansåg jag mig större än Cesar. Detta förhållande varade en längre tid, jag var ofta svartsjuk, men fru F. fann alltid medel att försäkra mig om sin odelade ömhet. En Excellens, som gjorde henne flitiga besök, oroade mig ej mycket, jag såg väl att han var kär i henne, men han syntes mig ingen farlig rival; hon skrattade ofta med mig öfver gubbens dårskaper och sade sig hafva blott vänskap och tacksamhet för honom. En dag som hon varit länge borta, smög jag mig in i hennes rum och väntade henne med otålig längtan; slutligen hörde jag henne komma – men, hon var ej ensam. Excellensen följde henne. Jag kunde omöjligt komma ut någon annan väg. Jag gömde mig i en garderob i sängkammaren. De inkommo dit. Excellensen förebrådde henne sitt öfverdrifna öfverseende med den ’näsvisa pojken’, som han kallade mig, och yttrade misstankar. Fru F. skrattade, gjorde narr af min ’page-kärlek’ och sparade intet för att öfvertyga sin bedagade älskare, att han var den ende lycklige. Jag kväfdes af harm och svartsjuka, var flere gånger på vägen att springa fram ur min vrå för att utgjuta min vrede, och öfverhölja henne med blygsel; men jag älskade henne ändå och en känsla af skam på hennes vägnar återhöll mig. Ändtligen blef hon ensam – och då framkom jag, och öfverhopade henne med de bittraste förebråelser; i början blef hon försagd och ville urskulda sin falskhet, men då hon märkte, att jag för väl sett och hört allt för att kunna narras, föll hon uti gapskratt, sade mig att hon måste menagera gubben, emedan hennes mans kredit och förmögenhet till stor del berodde af honom, och afhöljde för mig egennyttans, koketteriets och sinnlighetens filosofi. Jag förlät henne – men *hon* ingaf mig förakt för fruntimmer, och därmed förlorade jag allt som kunnat tygla mina begär. Hon hade flera systrar – de

fullbordade min uppfostran, och från den ena lättsinnigheten till den andra, blef jag så bortskämd att jag satte en heder i mina utsväfningar, och fåfängan uppeggade sinnligheten. Förlåt att jag inför er vågar uttala dessa förvillelser! Det bevisar åtminstone, att jag ej vill bedraga *Er,* och att jag ångrar mina förlorade ungdomsår! Min far beslöt att låta mig resa och vid 20 år ingå i utländsk krigstjänst. Jag kom till regementet *Royal suède,* kommenderadt af *Prince de Soubise,* var med vid den för franska vapnen nesliga affären vid Rosbach; full af förtrytelse öfver vår flykt, lemnade jag regementet, reste till Amsterdam, träffade där en af min fars gamla vänner, en Grill, och beklagade mig för honom: 'nous courûmes, nous avons couru, nous courrons encore!' utropade jag beständigt i min harm. Han lugnade mig, öfvertalade mig att fara till Frankfurt am Main, där regementet nu var stationeradt, och åter förena mig med mina kamrater. Där hade jag den lyckan, eller snarare olyckan att behaga en därstädes établerad 'princesse', som var betydligt äldre än jag; hon antog sig min person, och bidrog ej att gifva mig mera aktning för fruntimmer, ty hon var själf mycket indulgente för mina små intriger och stärkte mig i alla mina dårskaper. Jag nekade mig ingenting och utan prinsessans bistånd, hade ej den ganska betydliga pension, som min far skickade mig, räckt till min prakt och mina utsväfningar. Spelare blef jag dock icke, någon gång förledde mig lyckan till att spela, men det var aldrig passion hos mig. En afton var jag buden i ett stort sällskap, där fick jag se fröken *Glauburg* 15 år gammal. Aldrig glömmer jag hennes första åsyn! Hon bar en svart taftsklädning som utmärkte hennes fina smärta växt, och upphöjde hennes bländande hy. Ett sådant uttryck af mild skönhet och himmelsk oskuld hade jag förr aldrig sett! Jag stod förstenad. Min glädtighet som gjorde mig välkommen öfverallt, min lättsinniga förmätenhet försvann för detta intryck. Jag var hela aftonen förlorad, tankspridd, man gjorde narr af mig, jag märkte det ej, och min eljest så ömtåliga egenkärlek, blef nu ej varse sina missräkningar. Dagen därpå sökte jag blifva införd i Baron Glauburgs, hennes faders hus; det mötte svårigheter, som ännu mer uppeldade mig. Ändtligen blef jag presenterad för hennes föräldrar, sökte på allt vis vinna deras bevågenhet, och behaga den unga *Augusta.* Det lyckades mig, och jag begärde hennes hand. Föräldrarna afslogo ej mitt anbud, begärde blott tid att efterfråga min släkt, min förmögenhet; och fordrade, att mina föräldrar skriftligen skulle gifva sitt samtycke, och fastställa hvad de ville göra för sin sons établissement. Jag skref och begärde detta med hela min själs häftighet. För första gången fick jag afslag. – Mina föräldrar ansågo mig alldeles för ung att ännu på flere år tänka på att gifta mig; om jag då vore beständig, kunde det blifva tids nog, m. m. Fröken Glauburgs föräldrar fingo äfven samma svar, blefvo däröfver förtörnade och nekade mig att vidare umgås i deras hus. Jag var förtviflad! Denna första motgång – och då jag kände, att jag för första gången älskade ett värdigt föremål. Jag tyckte, att hon alldeles hade förändrat mig, troligen hade jag också med henne blifvit annorlunda. Jag kunde ej lefva utan att se Augusta, hon höll också af mig, och hennes guvernant beskyddade vår kärlek. De två bodde tre trappor upp uti Glauburgs hus. Jag hyrde ett litet rum tre tr. upp midtemot, där kunde jag åtminstone ibland se Augusta, men bo där tordes jag ej, ty hennes föräldrar bevakade mig. Jag smög mig blott dit, då jag kunde hoppas vara obemärkt, och hittade på en utväg att ibland få tala vid min älskade som guvernanten gynnade. Ett starkt rep fästes vid fönsterkarmen af mitt fönster, och så äfven ett vid deras fönster; dessa rep nedsläpptes om aftonen på gatan, då gick jag ned, hakade ihop de båda repen och drog det sedan in i mitt rum så att det utgjorde en hårdt spänd lina tvärsöfver gatan mellan fönstren. På denna smala väg kröp jag mången natt för att hafva den sällheten se och tala vid Augusta. Guvernanten var alltid tillstädes, den strängaste anständighet rådde i våra sammankomster; aldrig fick jag mer än kyssa Augustas hand, och ändå bedyrar jag, att ehuru bortskämd jag var, hade dessa förstulna ögonblick, den rena himmelska sällhet som jag njöt i denna ängels sällskap, mera värde för mig än allt hvad jag förut och efteråt erfarit. Ännu kan jag ej utan den innersta rörelse påminna mig dessa vådliga besök, och tänka på denna gudomliga flicka! – Och likväl kunde jag blifva henne otrogen!

– Alla de motgångar jag hittills haft, all olycka som hädanefter kan träffa mig, blir blott ett rättvist straff för detta brott!

– Skulle Charlotte vara utsedd att hämna det, och ännu en gång låta mig se qvinlig fullkomlighet under en annan gestalt, för att evigt sakna den! – Förlåt jag måste afbryta! – – –

Några dagar senare. Min gamla princesse hade jag emellertid mycket negligerat; efter flere fåfänga försök att åter få makt öfver mig, lyckades det henne omsider, sedan fröken Glauburgs föräldrar upptäckt vårt fortfarande umgänge och afbrutit det genom guvernantens aflägsnande och ett förolämpande bref till mig. Uppretad och förtviflad återvände jag till prinsessan som sökte trösta mig, och då det ej lyckades, angrep hon min fåfänga från alla sidor, gjorde spe af min platoniska kärlek och af dess föremål, och använde alla medel att få mig därifrån. En ung fru Fleischbein hade nyligen flyttat till Frankfurt, hon var gift och hade tvänne små döttrar, men hennes man hade blifvit svagsint, och hon var återkommen i sina föräldrars Baron Stollbergs[3] hus. Hon var omtalad och beundrad för sin skönhet, som också var den fullkomligaste jag sett. Prinsessan gjorde mig bekant med henne, berömde hennes talanger, hennes reputation var obefläckad, och hon var allmänt beundrad. Hennes ovanliga skönhet intog mig, jag såg henne omgifven af tillbedjare. Min egenkärlek väcktes, jag tyckte det vore en stor ära att blifva prefererad af denna utmärkta qvinna, hvars hjärta ännu ingen hade vunnit. Prinsessan uppeggade mig också därtill på allt sätt och sade mig, att fru Fleischbeins bror sökte vinna Augusta Glauburgs hand och att hennes föräldrar ville öfvertala henne att gifta sig med Baron Stollberg. Detta retade mig aldramest, det var ett slags hämd att för mig söka vinna hans syster. Det lyckades! Hennes far, en sträf och sträng katolik upptäckte vår förbindelse, ville bryta den, – och vi fingo veta att han ämnade hastigt bortföra sin dotter och för en tid sätta henne i ett kloster inom Frankrike. Min sköna älskarinna grät och var förtviflad – vi beslöto att rymma tillsammans. Från en bal enleverade jag henne i hennes danskostym. Jag hade ej mycket pengar, men med min vanliga dristiga obetänksamhet gaf jag mig ut för *Prince de Soubise's* förbud, beställde poststationer för honom och hans suite, och slapp på detta sätt till det mesta att betala min resa. I Hamburg vigde oss en luthersk präst, jag var då 23 år gammal, min hustru 24. Nu först började jag betänka följderna af min yrsla. Hvad skulle mina föräldrar säga? Ifrån Hamburg reste vi sjövägen, det var höst-tiden, elakt väder och storm tvingade oss att gå i land i Norge vid ett fiskläger, därifrån vi sedan reste landvägen; uti Enköping lämnade jag min hustru medan jag ensam reste till mina föräldrar, som då bodde på *Kumla,* en liten gård i Södertörn, för att bereda förlåtelse och ett vänligt mottagande för min stackars hustru. Denna resa, min ankomst hem, och det missnöje mitt hastiga giftermål förorsakade var mig stränga och svåra lexor! Ovan vid alla motgångar, vid alla förebråelser och motsägelser, hade jag hittills aldrig behöft erkänna mig hafva orätt. Nu nödgades jag förödmjuka mig och bedja med undergifvenhet för att få tillgift. Mina goda föräldrar fann att hvad som skett, kunde ej mera ändras, och jag återvände för att hämta min hustru som jag nog länge lämnat ensam i ett främmande land. Hennes goda och älskvärda egenskaper tillvunno henne snart mina föräldrars ömhet och min Far ackorderade för mig till majorsbeställningen vid Lifdragonerna i Finland, min födelsebygd. Jag hade kostat mycket. Processer och flere banqueroutter hade medtagit en stor del af den förmögenhet min far fått med min mor, så att vid deras död, som inträffade inom några år, hade jag ej mera qvar än min tjenst.

– Vid min hemkomst till Sverige hade jag blifvit presenterad för Konung Gustaf III. En viss ledighet i umgänget och lätthet att tala franska språket tillvunno mig konungens ynnest; han visade mig mycken godhet och bevågenhet, ville hafva mig qvar i hufvudstaden och skickade en gång exprès efter mig för att vid en fest vid hofvet föreställa Carl X:s roll; alla dessa smickrande nöjen kommo mig, tyvärr! ibland att glömma mina hemmavarande i Finland. Af 11 barn hade jag mist 4 söner och 2 döttrar, dessa många förluster stadgade mig omsider; min hustru var älskvärd och god, den ömmaste mor och maka – men hon var svartsjuk, och tyvärr ej alltid utan anledning. Vi hade 4 flickor och jag önskade med passion en son; jag vann denna önskan, men han kostade sin moders lif, och jag förlorade en vän som jag alltid förebrår mig att ej hafva gjort så lycklig jag bort, då jag betänker de uppoffringar hon gjort för mig.

Brist på aktning, på vördnad för fruntimmer har varit orsaken till mina fel och utsväfningar. – Jag har ingen ursäkt att anföra, mer än den olyckan att i min första ungdom hafva blifvit inledd på denna bana genom dem

som jag var recommenderad till. Först sedan mina döttrar börja växa till, har jag känt behofvet att kunna tro på qvinlig dygd, – jag fasar för den tanken att se dem på lastens väg vanhedra sitt namn och öfverhölja mig med skam. Jag har begärligt sett mig om i werlden för att finna några mönster, hvarefter jag önskade bilda dem, och jag har lyckligtvis sett flere hustrur och mödrar som stärkt mitt hopp. En vän omtalade Riksrådinnan Arnell som en ung qvinna, utmärkt för sin behaglighet och sitt oförvitliga uppförande med en sjuklig och åldrig man. Jag önskade göra Eder bekantskap, reste till Upsala och vann denna min önskan. Behöfver jag säga Eder, min nådiga friherrinna det intryck Ni gjorde på mitt hjärta! Det är icke skönhet, ej lysande egenskaper som hos Eder förtjusar och förbinder. Det är denna rena himmelska mildhet och välviljande gladlynthet som inger ett förtroende, en säkerhet, som jag aldrig förr erfarit. En sådan mor för mina stackars barn, en sådan Vän kunde rädda mig från de olyckor hvarmed mina äldre dagar hotas till straff för ungdomens förvillelser. Endast ni, Charlotte, kan upphjelpa den som hittills ej trott på annat än hvad man karlar emellan kallar hederns lagar. Oförställdt har jag visat mig för eder – kanske än mer bekräftat Er fruktan för den lättsinnige mannen? Då är allt hopp förbi för mig – och jag vet ej hvart misströstan kan föra mig. Om ni som en ljusens ängel ville räcka mig Er hand kunde jag frälsas. – Denna välgärning vore Er värdig!

I alla fall, så länge jag lefver, i smärta eller glädje, skall jag ej upphöra att med den lifligaste känsla af vördnad och kärlek förblifva, min nådiga friherrinna, Eder tillgifne olycklige

Robert Montgomery.»

Detta bref gaf ej fru Rudbeck mera förtroende till dess författare, men Charlotte såg det med andra ögon och inom året blef hon Montgomerys maka. Bröllopet var på Edsberg, till sommaren flyttade hon till Finland med sina båda döttrar Sara och Gustava Arnell. Montgomerys familj bodde då på *Raseborg* i Nyland, öfversteboställe för Nylands dragoner. Då Charlotte Rudbeck, nu öfverstinna Montgomery, ankom första gången till Raseborg en vacker vårafton i slutet af maj 1781[4], stannade hon på trappan, som hade en vacker utsikt öfver en äng, hvarigenom en å slingrade sig, till vänster syntes *Snappertuna* kyrka, till höger ruinen af det gamla *Raseborgs* slott, beväxt med granar och tallar – Charlotte vände sig åt kyrksidan, och folket förespådde däraf att hon ej skulle lefva länge.

Den olycklige *Carl Rudbeck* hade några år förut gift sig med en fröken *Braunerschiöld* och bodde en tid på Husby i Uppland, men hans besynnerliga lynne och orediga hufvud uppväckte snart misshälligheter mellan makarna, som slutades därmed, att han en dag rymde hemifrån och skref till sina föräldrar, att han ej mer ville lefva med sin hustru; efter flere ledsamma uppträden, köptes åt honom en liten gård i Västergötland, där han bosattes, och hans hustru umgicks sedan föga i Rudbeckska huset.

Ur bref från Charlotte Rudbeck till Christina Bielke.

»Den 8 maj 1781.*

– – – Detta är en faslig dag för mig, min goda vän, jag lemnar i afton de bästa föräldrar i verlden! Jag kan visst icke taga afsked af dem; sedan de lagt sig, sätta vi oss i vagnen. Vi resa hela natten, uppehålla oss något på Malma hos Prostens, och då vinden blir gynnande resa vi öfver till Finland. För andra gången säger jag Dig nu mitt ömma farväl, min aldrakäraste vän. Mitt hjerta blöder. Min Gud, min Gud bevare mina föräldrar och vänner och gifve mig sin nåd att ännu en gång få omfamna dem och lefva bland dem! Emellertid – glöm ej din evigt tillgifna vän

Charlotte.»

Friherrinnan Montgomery till Friherrinnan Rudbeck.

»Raseborg den »5 september 1781.5

Med sista post hade jag icke det nöjet emottaga underrättelser från mina älskade föräldrar; jag gissar därföre att de förmodeligen varit på resan från Westergötland, likväl tviflar jag på att de återkommit till Upsala. Min *genius familiaris* ser ej ännu mina goda föräldrar där. Jag har alltid en så säker aning om allt hvad de företaga. Till exempel nu säger mig min genius, att de äro nyligen komna till Ervalla, att de förblifva där ännu en tid, emedan min Far finner mycket att ändra och rätta i sin hushållning. Emedlertid ligger väl mitt förra stackars bref och väntar i Upsala, och min goda Mamma får detta på samma gång. Sedan kan jag då hoppas att få bref från Upsala blott åtta dagar gamla, och som underrättar mig att mina älskade äro där lyckligt och väl. Amen! – Uti mitt sista alltför korta bref daterat från Lägret, omtalade jag ej nog huru angenämt jag där tillbringade några dagar boendes i Tält, och väckt hvarje morgon af trumpeten. I min nuvarande belägenhet sofver jag rätt gerna, och beklagade mig öfver den krigiska musiken som så ofta störde min sömn, men Montgomery hoppas att min séjour vid mötet och *deltagande* i de krigiska öfningarna skall dana en hjelte af den son som alla förespå mig, det vore mig rätt kärt, men blir det nu åter en flicka, hvad skall den stackarn göra med sitt heroiska lynne! Detta har gifvit anledning till mycket skämt oss emellan, och Mamma vet, att ingen kan skämta så gladt och roligt som min älskade Montgomery. – Tyvärr lämnar han mig nu några dagar för att fara till Åbo, och sedan den långa resan som jag i mitt förra bref omtalade. Vi blifva då 3 veckor ensamma vid Raseborg utan att se den bästa man och far i verlden. Det blir den första längre frånvaro sedan vi blefvo gifta, också synes den mig odräglig. Likväl måste jag väna mig därvid, ty Montgomerys tjänst fordrar ofta sådana resor, och ingenting skulle kunna afhålla honom från att uppfylla sin plikt. Nu sedan jag hoppas rätt känna mina barn, vill jag uppfylla min nådiga Mors önskan och i korthet beskrifva dem. Den äldsta *Anne Marguerite* nära 16 år gammal, är mycket vacker och väl växt; hon borde vara gosse i stället, ty alla kroppsöfningar anstår henne så väl, hon rider utmärkt bra, har en raskhet och tilltagsenhet som bättre passade en karl, fruntimmersarbeten äro mindre i hennes smak – fastän hushållsbestyr nog roar henne. God, redlig och pålitlig, se där allt hvad jag kan säga om henne. *Henriette,* 12 år, är också ganska vacker, fin, behaglig, angenäm, min favorit är hon i alla afseenden, och jag önskar att min lilla Gustava med tiden kunde få den behändighet och skicklighet i allt, som utmärker Henriette. Den tredje *Augusta,* 11 år, ser minst bra ut, och är trögast, hvilket är så mycket ledsamare som hon heter efter Fröken Glauburg, det enda fruntimmer Montgomery påstår sig verkeligen ha älskat – *före mig* tillägger han, och jag tror och hoppas!! *Eva* är 9 år, täck, eldig och yr. Men af dem alla är dock *Henry* mig kärast, han är nyss fem år, skön som en ängel och lika mild och öfverjordisk till hela sin varelse. Hans mörka ögon beskuggas af långa svarta ögonhår, och tyckas liksom simma i tårar. Om jag kunde gifva honom en sig värdig bror, voro alle mina önskningar uppfyllda: vi hafva redan så många flickor. – Till mina goda vänner i Sverige som kanske klaga öfver min lättja att skrifva, ber jag tusendefaldt hälsa, jag ber dem förlåta mig, och aldrig tro att jag nånsin kan glömma dem; men i början af min ankomst hit till landet var jag beständigt resande, och sedan är jag verkeligen mycket sysselsatt med mitt stora hushåll och mina många barn. Jag anhåller därföre att min nådiga Mor ibland meddelar dem mina bref och säger dem att jag älskar dem alla, och önskar lefva i deras minne. Berätta dem också, min söta mor, huru lycklig jag är med den förträffligaste man, den mest älskansvärde! Måtte Gud bevara honom! I sanning jag är *för* lycklig. Så fullkomligt kan det väl ej räcka länge! Jag hälsar hjärtligen min lilla syster, min lilla cousine och min lilla Eva!»

Den lilla Eva Braunerhjelm var nu uti Rudbeckska huset och Alexander Rudbeck var öfver året i Finland hos sin syster och svåger.

Ur bref från friherrinnan Montgomery till fru Rudbeck.

»Raseborg den 28 mars 1781.6

Min mor torde hafva sett uti avisorna, att vår lilla Henry har blifvit Cornett. Det är en artighet som Kungen

haft den nåden göra Montgomery och vi fingo fullmakten utan att alls hafva tänkt därpå. Jag tillstår, att jag är bra tacksam därför, ty den lille gossen ligger mig ömmare om hjärtat än jag kan utsäga. Det är en förträffelig god natur och de lyckligaste anlag. Aldrig har jag sett ett sådant barn! Gud bevara honom, han är nästan för god och älskvärd för sin ålder!»

Öfverste Montgomery till fru Rudbeck.

»Den 14 februari 1782.7

Min söta och goda mor torde bli ängslig om jag ej började detta glada bref med att prevenera, att vi ej i förtid ville oroa våra goda föräldrar och därföre ej omtalat någon tid förrän faran vore förbi. Tro således ej, att lilla Magdaleine Sophie kommit i förtid utan just då hon väntades och vi samtliga voro i full ceremonie för att emottaga en liten *Thure,* men däruti blefvo vi à notre tour bedragna. Den 8 dennes föddes den lilla, som i Söndags döptes, vid hvilket tillfälle vi togo oss den friheten skrifva mina nådiga svärföräldrar till fadder, som jag är öfvertygad om de med godhet upptaga. Den huldhet och kärlek min nådiga fru Mor hyser för sina barn är mig den kraftigaste försäkran att detta dess barnbarn däruti blir inneslutet, så att mitt förord är öfverflödigt; min önskan blir endast att hon vid tilltagande år, om den Högste förunnar henne att lefva, måtte göra sig värdig sin mormors godhet.»

Friherrinnan Montgomery till fru Rudbeck.

»Den 27 Febr. 1782.8

För åtta dagar sedan trodde jag mig kunna afsända ett bref till min goda och nådiga fru Mor, men måste afstå därifrån af svaghet och yrsel i hufvudet; i dag hoppas jag det skall bättre lyckas, ty jag har dessa sednare dagar betydligt förbättrats och har en glupsk apetit, jag äter nu för alla de nio månader, som jag nästan icke åt, ty jag var beständigt sjuk de sednare månaderna; också syns det på mitt barn som är litet och svagt som en fluga. Nu hoppas jag att allt ondt är förbi, och känner mig dagligen bättre. Jag kan icke beskrifva för Mamma huru öm och god, omsorgsfull och omtänksam min kära och älskvärda Montgomery varit under min sjukdom. Ack goda Mamma hvad jag är lycklig! Han håller af mig som jag af honom, jag kan ej säga mer. Ack, det är för att egna honom och hans söta barn hela mitt lif, som den gode Guden uppehållit mig. Jag ber också alla dagar om nåd att väl emot dem uppfylla mina pligter och min böjelse. Tyvärr erfar jag alla dagar att den bästa vilja ändå ej är tillräcklig.

Jag går nu att hvila mig en stund, nöjd att så länge hafva orkat skrifva till min egen söta Mor.» – –

Montgomery var bortrest till ett möte på några dagar. – Den 18 mars kände Charlotte Rudbeck sig illamående och lade sig på eftermiddagen att hvila, hon var då redan kyrktagen och återställd. Hon inslumrade, men blef väckt af ett häftigt buller, en drucken och ilsken hushållerska kom inrusandes i hennes rum med klagomål öfver tjänstfolket; med hjärtklappning uppvaknade Charlotte, alteration angrep den svaga kroppen och hon insjuknade häftigt.

Öfverste Montgomery till generalen baron Rudbeck.

»Raseborg den 3 April 1782.9

Huru skall jag kunna beskrifva för min nådiga far de omskiften af glädje sorg och oro som öfvergått mig och mitt fattiga hus inom två månader! Den 12 sistlidne Mars lemnade jag min goda älskade hustru frisk och sund; och den 20 fick jag exprés efter mig att hon var illa sjuk; så snart jag slutat exercisen reste jag hem och fann då min söta ovärderliga Charlotte mera död än lefvande. Min Gud! hvilken åsyn, men hon tröstade mig dock och lät mig förstå, att hon ändå var bättre än dagen förut. Flera dagar var hon alldeles lika, men på

femte dagen blef hon sämre och ville communicera, tog afsked af alla sina barn och talade rörande afskedsord till mig. Hela natten väntade vi hvart ögonblick att hon skulle uppgifva andan och om morgon kl. 8 stadnade pulsarna och respiration, händer och fötter styfva och kalla! – Jag lemnade henne som död – och alla trodde det vara slut, – likväl försökte läkaren ännu flera gånger tvätta henne med ljumt rhenskt vin. Ifrån 8 på morgonen till 3 på eftermidd. låg hon sålunda i dvala – men då qvicknade hon åter och har från den stund blifvit allt bättre så att Doktorn och vi alla hoppas med Guds nådiga hjälp att hon nu är utan fara, och blir småningom återställd. – Har någon människa i världen haft ett större prof af den Allsmäktige Gudens Nåd och barmhertighet än jag, som sett min aldra käraste Vän död! och som genom mina innerliga böner och min förtröstan så besynnerligen återfått henne! Ack Herre Du store Gud! låt mig aldrig en enda stund försumma att erkänna och prisa din allmakt och den obegripliga Nåd du mig betett! – Den farliga fredagen då vi trodde allt hopp vara ute var min svåger Alexander resfärdig, och ämnade bege sig till Sverige för att igenom sin ankomst både frambära den olyckliga tidningen och trösta mina nådiga föräldrar. Men sedan den Allsmäktige så nådeligen och underligen frälst min lilla söta bästa Charlotte, blir han nu här i landet till öppet vatten för att fägna sig med oss, som en tid varit otröstliga. Min lilla hustru och alla fyra kullarne innesluta sig i min nådigaste Fars grace m. m.» –

Major Taube till baron Rudbeck.

»Raseborg d. 5 April.

Som närvarande vid det aldrabedröfligaste tillfälle och den olycklige Öfverste Montgomery ur stånd att skrifva, måste jag berätta den olycka som öfvergått hans hus. Baron Alexander gör det ock personligen, men jag kan ej undgå att omtala all den jämmer och sorg en så älskad och öm makas förlust orsakat; beklagligen ej allenast för alla de som närvarande förlorat den bästa, den oförlikneligaste hustru, mor, vän, matmor! utan äfven hennes kära och goda föräldrar, om hvilka hon flera gånger på sin dödssäng talat, med trogna böner till Gud att bevara deras lif, då de likväl hafva den bedröfvelsen förlora det ena stora barnet efter det andra. Den bästa menniska afsomnade i morgons kl. 3. – Bestörtningen är allmän och först inom detta arma hus; jag förlorar mig själf vid åtankan af en sådan förlust, och ser en bottenlös olycka för min vän Montgomery, hvars förtviflan nu gör honom nästan ursinnig.»

Öfverste Montgomery till fru Rudbeck.

»Raseborg den 10 April 1782.

Med det beklämdaste bröst i världen får jag den äran uppvakta min nådigaste Mor i hopp att mina oredіga tankar i detta bref måtte ursäktas. Jag har förlorat min bästa Vän. Den bästa hustru, den bästa mor, den bästa matmor; den, som var vördad och älskad af alla som sågo henne. Min Gud, hvarför är det din vilja att jag skall lefva här kvar, då ingen tröst för mig i världen finnes. Med sista post hade jag den äran bekomma min nådigaste mors tvänne bref, hvaruti Min Mor betygar oss så mycken godhet och glädje öfver den öfverståndna sjukdomen Gudnås! – Med äfven så mycken glädje som jag förr emottagit min nådigaste Mors vördade bref, med äfven så mycken farhåga väntar jag det nästkommande svar på sorgebudet – Äfven föreställer jag mig med smärta att mina nådiga föräldrar vilja hafva lilla Gustava till sig, saken är så billig, att intet däremot kan invändas, men skulle mina nådiga föräldrar kunna och vilja lemna mig henne, ansåg jag det som min enda tröst, emedan jag då hade tillfälle att betyga för henne och lilla Malla den kärlek och vördnad jag in i evigheten hyser för deras mor. – Jag utbeder mig att i min olycka få vara med mina fattiga barn inneslutna i mina vördade Föräldrars huldhet och minne.»

Barndomsminnen.

Till 1795.

Weil nichts was die Erinnerung eines glücklichen Moments zurückruft unbedeutend seyn kann.

Goethe.

Cathrine Charlotte Rudbecks död uppväckte den djupaste sorg icke allenast inom hennes hus utan hos alla som känt henne. Officerarna vid hennes mans regemente buro flor om armen efter deras älskade öfverstinna. Föräldrar och syskon saknade henne ömt. Den unga Gustava Rudbeck var nu femton år och förlorade i sin syster en vän och föresyn. Gustava hade mycket utvecklat sig under de senare åren. Utan att vara skön hade hon ett mildt och ädelt behag; mycket lång och smal sviktade hon som den nyss uppvuxna björken, men en stilla jämvikt i blick och uppförande lofvade en stadig karaktär. Hos landshöfdingens i Uppsala umgingos alla utmärkta män vid universitetet och gjorde deras hus lika bildadt som gladt. Isynnerhet voro arkiater Linné och professor Bergman vänner af huset. Fru Rudbeck omtalade ännu i sin höga ålder dessa män med det innerligaste intresse och huru svårt hon haft att trösta sig öfver, att de senare åren af hans lefnad se Linné så förfalla, att han likasom ett barn lekte med kolen i spiseln och åt däraf.

Många utländingar, som den tiden vistades vid akademien, umgingos hos landshöfdingens. Deras umgänge och kunskaper bidrogo mycket till Gustava Rudbecks bildning.

Rudbeck lämnade snart landshöfdingetjänsten i Uppsala och flyttade med sin familj till Edsberg, som sedan blef deras ständiga bostad, fastän de nästan hvarje sommar gjorde resor till Ervalla i Närke och Tidaholm i Västergötland. Den olycklige Montgomery öfverförde samma år han blifvit änkling den lilla Gustava Arnell, hennes syster Sara Arnell och tre af sina döttrar till Sverige, där de vistades i Rudbeckska huset. Året därpå mot hösten öfverförde han den äldsta Anne Marguerite, Henry och den lilla moderlösa. Montgomery hade ofta gjort sjöresan mellan Sverige och Finland, men aldrig så svår och äfventyrlig som denna gång. Det var nu en riktig flyttning Montgomery företog. Hans döende maka hade föreställt honom nödvändigheten af att skaffa en mor åt sina många flickor; och hade tillönskat honom och dem den unga änkeöfverstinnan Leijonhjelm, som Charlotte Rudbeck ej personligen mycket kände, men hört berömmas för sitt bildade förstånd och utmärkt goda egenskaper. Hon var enda dottern till en rik far, baron Josias Cederhjelm, en man med genomträngande förstånd, eldig och kvick, men sträf och sträng hushållare. Han hade gifvit sin dotter en nästan manlig uppfostran och fordrade i allt den oinskränktaste lydnad. Då hon var fjorton år gammal, samlade han en dag ett stort sällskap till middagen, och vid bordet annonserade han sin dotters förlofning med en ung man, hvars uppfostran han vårdat, och detta utan att förut ha omtalat ett ord därom för den stackars flickan, som var nära att dåna af häpnad och förundran; men som hennes böjelse ej var emot den ifrågavarande, tog hon lätt sitt parti. Den despotiske fadern ändrade likväl snart tanke, uppslog denna förbindelse och knöt därefter en annan, som han likaledes bröt en tid därefter. Men denne senare var ej så lätt afspisad som den förste och hade troligen räknat på baron Cederhjelms ansenliga förmögenhet, förorsakade därför sin f. d. fästmö och hennes far många ledsamheter, lät trycka hennes bref och gjorde allt för att rätt visa faderns föränderlighet genom sitt ovärdiga handlingssätt. Tredje gången blef den unga Ulla Cederhjelm förlofvad med öfverste baron Leijonhjelm. Hennes fars bifall och hennes eget val voro här fullkomligt öfverens. Sedermera ville Cederhjelm äfven här utöfva sin makt och upplösa detta band, men hans dotter var nu icke mera ett barn och hennes ståndaktighet besegrade faderns nycker.

Leijonhjelm var en utmärkt ädel och bra karl, och Ulla blef fullkomligt lycklig med honom; men efter få års äktenskap blef hon änka och återkom i sin hårda fars beroende. Tvenne döttrar, som hon fått med Leijonhjelm, dogo inom en månad. Den rike fadern lämnade henne på arrende Lindholmen i Roslagen, Gustaf Vasas födelseort. Det stenhus, hvaruti den store mannen föddes, var ännu möjligt att bebo uti Cederhjelms föräldrars tid och hade då lätt kunnat repareras, hvartill de vid en riksdag också begärde ständernas biträde, men då detta nekades, läto de huset med flit förfalla.

Denna unga änka var det som Charlotte Rudbeck på sin dödssäng föreslagit som maka åt sin älskade Montgomery. Efter ett år gjorde han Ulla Cederhjelms bekantskap, fann henne värd sitt förtroende, sökte vinna henne, fick hennes ja, fastän hennes far var alldeles uppbragt emot ett giftermål med en man, som ingenting ägde mer än sin tjänst och sex barn! Montgomery flyttade därför öfver till Sverige, ty fru Cederhjelm ville ej bo i Finland, och deras bostad skulle blifva Lindholmen, som de fortforo att arrendera af Cederhjelm.

Montgomerys flyttning skedde nu på två jakter från Finland. Saker och tjänstfolk på den ena; han själf med sina tre barn på den andra. På Ålands haf blefvo de båda fartygen åtskilda genom en gruflig storm. Montgomery måste låta kasta ankar vid en liten klippa, hvarpå ej fanns mer än en enda enbuske. Sjögången var så stark, att fartyget kastades af och an och man fruktade, att ankartåget skulle brista. Man var således nödsakad landstiga på klippan och bädda den lilla i enbusken, som omsveptes med Montgomerys slängkappa. Två dygn måste man således ligga stilla under den förfärande stormen, maten började tryta och barnet föddes med kaffe utan mjölk och skorpor, som var det enda man hade att tillgå. Ändtligen på tredje dygnet lugnade sjön sig och resan kunde fortsättas till Grisslehamn, där den andra jakten redan inlupit. Underligt var, att den lilla flickan, då halftannat år gammal, länge bibehöll ett dunkelt minne af vaggningen på sjön och de stora vågorna, som hon kallade »bops», det enda ord hon kunde uttala och som skulle betyda mops efter en sådan hund som varit hennes nöje på Raseborg. Hon fördes genast till Edsberg, där hon skulle förblifva hos sina morföräldrar. De voro då ännu i Västergötland, men vid deras hemkomst slöt barnet sig genast till sin mormor, som med en mors hela ömhet upptog detta testamente efter den älskade Charlotte. Gustava Rudbeck åtog sig hennes vård. Den lilla bodde hos henne och blef ett föremål för allas godhet. I vanliga förhållanden hade detta barn ej intresserat någon. Hon var ful, hade mörk hy och ett buttert utseende, var oformligt fet, hade tjockt obändigt brunt hår, stor mun och kunde blott uttala de tre ledsamma orden *nej, bort* och *bops*.

Rudbeckska huset var nu fullt af ungdom. Stina Braunerhjelm var likväl öfver trettio år, Sara Arnell var näst henne i ålder, och sedan Gustava Rudbeck, som allt mer och mer utvecklade den mest intagande mildhet och glädtighet, det mest stadgade förstånd. Hon var lifvet och själen i alla deras nöjen. Anne-Marguerite Montgomery var ovanligt vacker, men då dessa båda tillsammans presenterades vid Gustaf III:s hof ådrog sig den senare först allas blickar, men alla stannade för att tala vid Gustava.

Anne-Marguerite Montgomery blef gift med öfverstelöjtnant Boije och flyttade med honom till Finland, och Sara Arnell blef ock snart gift med en ung behaglig man, ryttmästar Wright, som tre år därefter dog af lungsot. Änka och barnlös bodde hon sedan på en liten gård i Södertörn: Lund, men vistades mycket vid Edsberg. Hon älskade innerligt sin yngre syster Gustava (Arnell).

En half mil från Edsberg, nära sockenkyrkan Sollentuna, ligger Sollentunaholm på en holme i sjön Norrviken, som med sina vikar och uddar bildar det vackraste landskap från backen där kyrkan är belägen. Gården ligger lågt under en hög sandbacke, som utgör en del af holmen. Omgifvet af vatten och höga alar är detta ställe ett ibland de täckaste man kan se. Där bodde underståthållaren baron Axelsson med sina tre vackra döttrar, som blifvit moderlösa i deras barndom. Axelsson, född af fattiga föräldrar, hade genom skicklighet och kunskaper gjort sin väg och genom sitt gifte med fröken Gerdeskiöld blifvit förmögen. Med mycken bildning förenade han ett filosofiskt sinnelag och hade mycket sysselsatt sig med sin äldsta dotters uppfostran. Annette Axelsson hade det vackraste hufvud, kanske för stort mot hennes ovanligt lilla spensliga kropp, som med tilltagande ålder blef mycket sned och tycktes utvisa att hon af naturen varit ämnad till en större växt, hindrad genom någon tillfällighet. Hennes händer och fötter voro dock de finaste och vackraste i världen. Kvick, liflig, eldig i högsta grad var hon en af de angenämaste flickor på sin tid. Gustaf III utmärkte henne alltid och skämtade gärna med den vackra Annette, hvars hela varelse och bildning gjorde henne lik en fransyska.

Axelsson var ej af Rudbecks politiska parti, hade ock en mera fin bildning än sin granne, så att umgänget dem emellan var ej särdeles förtroligt. Likväl, sedan eldsvådan vid Sollentunaholm, då Rudbeck lät ditföra timmer ur sin skog, hade förhållandet blifvit mera vänskapligt; och de unga råkades ofta och gärna, stämde möten på vägen mellan Edsberg och Sollentuna vid en källa som gafs namn af »la bonne fontaine». Alexander Rudbeck var nu öfver 20 år, lång och vacker, men utan uttryck. Hans tycke var deladt mellan den sköna Louise Petersens (sedermera grefvinnan Schwerin) och den vackra Annette Axelsson. Han friade till den senare och fick ja, ehuru hennes far ej fullkomligt gillade hennes val.

Hans syster Gustava saknade ej tillbedjare; flere hade anmält sig och slutligen hade hon fyra friare på en gång. En af dem behagade henne mest, en var henne alldeles obehaglig, den tredje nästan obekant, det var den sedan under Carl XIII:s förmyndareregering mycket omtalte Reuterholm, och den fjärde var Reinhold Essen, äldste sonen i det hederliga Kaflåsahuset, en redlig ädel man, som under en kall yta dolde det mest älskande hjärta. Gustava afskräcktes af hans yttre köld. Hennes mor yttrade högt sin önskan i detta fall, men hennes förut så stränge far var nu mot henne den mildaste vän, yttrade aldrig någon bestämd önskan och bad henne blott följa sitt hjärtas böjelse. Denna talade kanske för Jean Frölich, en fattig, men älskvärd yngling. En gång som hon spelade bräde med sin far, förmanade gubben henne att ändtligen taga något parti mellan dessa fyra, föreställde henne för och mot på alla sidor – och sade: »Nämn blott hvilken du vill och jag skall göra allt hvad jag kan för att befordra din lycka.» Liksom af ingifvelse nämnde Gustava Essen, Gubben omfamnade henne med glädjetårar och sade henne nu först, att detta varit hans hemliga önskan. Från denna stund var hennes val befäst och hon fick aldrig skäl att ångra det.

En sommar under hennes förlofningstid tillbragtes vid Tidaholm och under tiden lämnades den lilla, nu treåriga Malla vid Lindholmen i sin styfmors vård. Öfverstinnan Montgomery hade själf varit strängt uppfostrad, var icke orättvis mot sina styfbarn, men fordrade af dem mycken flit och glömska af sig själfva. Hon hade deras vördnad och aktning, men deras förtroende sökte hon aldrig vinna. Ehuru liten Malla var, hade vistandet på Lindholmen ett menligt inflytande på henne och lade grund till många fel som verkat på hela hennes lefnad. Lämnad i en pigas vård blef hon ofta af denna lämnad ensam i lekar med en hop pojkar, som voro där för att roa Henry; han, den lille älskvärde brodern, var alltid hennes beskyddare och mentor. Länge mindes hon med tacksamhet och kärlek huru snäll han var mot henne; men de andra barnen, och isynnerhet en stygg gosse som hette Jan Petter, mindes hon med afsky, ty han lärde henne ljuga, dölja sina förehafvanden och gaf henne elaka exempel. Van att behandlas med det mildaste öfverseende, med kanske öfverdrifven godhet, blef hon nu af sin styfmor många gånger strängt bestraffad, och minnet däraf slöt länge det lilla envisa hjärtat för denna mor. Då började först den långsinthet i lynnet, den besynnerliga tysta envishet, som sedan gjorde henne så svår att behandla. Ett ljuft minne från denna tid var för Malla hennes fars milda och glädtiga väsende. En stor engelsk dogg, Azor, var en kär lekkamrat. Han låg ofta i ring framför kakelugnen och Malla nyttjade honom ofta till hufvudgärd.

Malla fick mässlingen vid Lindholmen. Strax efter hennes tillfrisknande kommo Stina Braunerhjelm och Gustava Rudbeck för att hämta henne till Edsberg, där nu alla voro återkomna. Vid afskedet grät lille Henry obeskrifligt; hans far förebrådde honom hans veklighet och skämtade däröfver. Då gick han ut till sin guvernant och sade: »Mamie, är det illa att gråta lilla syster, som jag aldrig mer får se?» Han sjuknade snart därefter, smittad af mässlingen, och dog efter några veckor, sedan han testamenterat sin lilla syster en liten guldring med hans namn inuti, som hon sorgfälligt gömde och aldrig betraktade utan att minnas honom med ömhet. På vägen till Edsberg, då de kommo så nära att de började se omgifningarna, slog den lilla ihop händerna och utropade: »den välsignade Esbejs-kogen!» (krogen) ett uttryck, som sedan länge blef proverbialt i hela släkten. Från denna glada hemkomst fäste sig barnet till detta *hem* med riktig barnslig kärlek.

Påföljande höst och vinter blef där högst sorgligt. Rudbecks hälsa aftog allt mer och mer, slutligen blef han

jämt sängliggande, men som han ogärna var skild från de sina, lät han sin säng insättas i det stora förmaket, ett rymligt vackert rum med tre fönster. Där låg han med en röd atlasmössa med hvita kanter och silkestofs; så mindes Malla honom alltid. Den 1 januari firades Gustava Rudbecks bröllop med Reinhold Essen. Efter vigseln framträdde de på hvar sin sida om den sjuke gubbens säng, han lade deras händer tillsammans, välsignade dem och sade: »Blif en så god hustru som du varit dotter, min Gustava, så får din man en verklig skatt!» Det var rörande att se, och till och med den lilla Malla bibehöll minnet däraf. Den 6 januari dog Rudbeck, och några veckor därefter lämnade Gustava fädernehemmet, oändligt saknad af alla och af sin lilla systerdotter Malla, som hon ömt vårdat. En enda gång hade hon gifvit henne en örfil för envishet; af denna vanligen så ljufva och smekande hand var detta slag oförgätligt och hade god verkan.

Samma år i april gifte sig också Alexander Rudbeck med Annette Axelsson; de bodde någon tid vid Edsberg och flyttade sedan till Ultuna.

Edsbergshuset bestod numera blott af fruntimmer. Gamla fru Rudbeck, hennes systerdotter Stina Braunerhjelm, nu en gammal fröken, hennes brorsdotter, unga Eva Braunerhjelm, som var återkommen till Edsberg, sedan hon ett par år varit hemma hos sina föräldrar i Gamla Karleby i Finland, där hennes far var tullförvaltare; han blef sedan flyttad till samma ämbete i Landskrona. Eva Braunerhjelm var nu fjorton år, Gustava Arnell tretton. Sundstrand, som varit Alex. Rudbecks informator och nu hade fått titel af professor, läste med flickorna, han var den enda karl i huset, och gumman Zelia var ett gammalt inventarium, som läste franska med dem. Sundstrand var en glad, god, liflig och beskedlig man, innerligen tillgifven Rudbeckska familjen. Han var präst och brukade som de flesta präster den tiden en stor pudrad peruk med hängande lockar. Malla ansåg den som en väsentlig del af prästen, ty alla bekragade personer hon såg bar sådana peruker. Sundstrand var mycket barnkär och hade mycket hållit af Charlotte Rudbeck, omfattade också hennes efterlämnade barn med den ömmaste välvilja. Hvar dag, då den lilla Malla skulle sofva middag efter måltiden, bar Sundstrand henne in i sin kammare och stannade därvid alltid under hennes mors porträtt, som hon med en slängkyss skulle hälsa. Aldrig försvann dessa första minnen af ömhetens omvårdnad ur det späda sinnet, där de för evigt fästades af kärlek och tacksamhet. Hvar afton gjordes bön i salen, dit allt tjänstfolket och närmaste torpare då samlades. En betjänt spelade på en clavicymbal. Gustava Arnell, som hade en vacker röst, upptog psalmen före och efter bönen, som förrättades af Sundstrand. Någon gång, då lilla Malla varit snäll och läst bra, fick hon välja psalm och vers, som var en stor glädje. Då blef det alltid »Nu hvilar hela jorden», eller »Jesus, du mitt lif och hälsa», eller »Högste Gud, ack, värdes höra», som voro hennes favoritpsalmer, förmodligen mera för melodiens skull än för orden, som väl ej ännu rätt kunde begripas af den fyraåriga; men aldrig hörde hon sedan någon af dessa psalmer utan en återkänsla af den barnsliga fromhet och lycksalighet, som då lifvade hennes hjärta. En bilderbibel var bland hennes största nöjen, ur den berättade hennes mormor och Sundstrand ämnet för bilderna. Moses, upptagen af Faraos dotter, och Ismael i öknen voro Malla särdeles kära. Sedan hon kunde läsa rent, läste hon hvarje morgon för sin mormor tvenne kapitel ur en stor infolio Carl XII:s-bibel. Uti den hade Rudbeck på hvita blad uppskrifvit årtalet af sitt giftermål med Magdalena Mentzer och sedan alla sina barns och barnbarns födelseår och dagar. Hans änka fortsatte detta efter hans död, och bibeln förvaras af hans efterkommande.

Ofta var grefvinnan Posse (Stina Bjelke) med sina två döttrar vid Edsberg. Den yngsta, Charlotte, ett år yngre än Gustava Arnell, blef nu hennes käraste vän, och triumviratet utfylldes af Eva Braunerhjelm. De läste tillsammans, spelade pjäser och njöto gladt sin ålders nöjen. Gustava var mycket musikalisk och hon och hennes äldre syster Sara hade båda goda röster.

Vid bouppteckningen efter gubben Rudbecks död hade hofauditör Gustaf Edman besörjt husets affärer och blef en vän af alla dess medlemmar. Han var då redan en medelålders man, änkling utan barn; hade ett godt hufvud och mycken bildning, och under hans långsamma, metodiska sätt att vara dolde sig en djup och eldig känsla. Han gjorde utmärkt väl allt hvad han företog sig, med en sällsynt precision och fullkomlighet.

Stor beundrare af den engelska litteraturen och af Goethes Werther, vän och tillbedjare af Thorild, talade han om sina favoritämnen med en entusiasm som hänförde de unga flickorna och isynnerhet motsvarades af Gustava Arneils lifliga själ och fattningsförmåga. Han började lära henne och Charlotte Posse engelska och hade mycket inflytande på deras utbildning, som för den senare var mest välgörande. Hennes eftertänksamma sinne och mindre brinnande känsla hänförde henne ej till de ytterligheter, som frestade Gustava.

1787 om vintern tillbragte fru Rudbeck med Stina Braunerhjelm några veckor på Ultuna hos Alexander Rudbeck, hvars äldste son Thure då föddes. De båda yngre flickorna Eva Braunerhjelm och Gustava Arnell voro på Löfsta hos grefvinnan Posse och lilla Malla ensam vid Edsberg med gumman Zelia och sin gamla Stina, en af henne mycket afhållen sköterska, hvars milda lynne tillvunnit sig barnets hela kärlek. Några bref, som hon då fick från sin mormor, förvarade hon omsorgsfullt hela lifvet igenom. Den trohet, som utgjorde grunden af den lillas ihärdiga, envisa lynne, visade sig redan då uti den mest kärleksfulla tacksamhet.

Under denna tid lärde Malla läsa och tala franska. Den var treflig och rolig för henne; det flitiga, enformiga lefnadssättet passade henne och fäste i hennes minne hvad hon lärde.

Om våren samma år fick Malla följa med till Ultuna, Närke och Västergötland för första gången. Fru Rudbecks syster och svåger Lilliehöök med sin familj tillbringade en tid vid Tidaholm och samtidigt kom Alexander Rudbeck med sin hustru och späda son för att mottaga och bosätta sig på Tidaholm, som han skulle arrendera af sin mor.

Mot hösten återvände fru Rudbeck med Stina Braunerhjelm, Gustava Arnell och Malla till Edsberg. Eva Braunerhjelms föräldrar voro nu bosatta i Landskrona, där hennes far blifvit tullförvaltare. De voro nu i den bästa ställning de någonsin varit. Två söner hade de, men blott denna dotter, nu femton år gammal. Eva var ej vacker, men hade den vackraste, finaste hy, en söt mun, en nätt växt och detta oskuldens och godhetens behag, som förskönar denna ålder. Hennes föräldrar önskade nu att få hem sin dotter och gjorde henne i hvarje bref de mest lockande föreställningar om den glädje som väntade henne i hemmet och de nöjen som det roliga, lifliga Landskrona lofvade henne. Innerligen längtade hon dit och skulle nu sommaren 1787 från Västergötland resa till Skåne. Med otålighet väntade hon om våren på afresan från Edsberg. Sista natten hon låg där, drömde hon sig vara på en bal i Landskrona. Yr af nöje, musik och dans kände hon däraf en berusning förut okänd för hennes stilla fromma sinne. I detsamma tyckte hon att någon sade till henne: »Eva, se på dig!» Hon ser ned och finner sig vara i djup sorgdräkt från hufvud till fot. Med häftig gråt uppvaknar hon och hennes förhoppningar stördes af denna ominösa dröm. Mot hösten flyttade hon hem till sina föräldrar. (Evas dröm blef alltför mycket besannad. Fadern insjuknade häftigt och dog, efterlämnande hustru och tre barn i små omständigheter.)

Julen blef vid Edsberg särdeles munter. Grefvinnan Posse med sina två döttrar och de tre flickorna Montgomery, Henriette, Augusta och Eva, voro där, samt en gammal grefvinna Gjös, född Posse, svägerska till Stina Bjelke (grefvinnan Posse). Det var en kvick och bildad gumma, som varit hoffröken hos drottning Lovisa Ulrika. Hon hade blott en dotter, gift i Finland med en major Taube, men hon hade i sitt hus en fosterson, fänrik Sölfverarm, en ful gosse, som likväl var väl ansedd af de unga flickorna, emedan han dansade utmärkt väl och var hygglig. En annan ung karl, eller snarare gosse, var då också vid Edsberg, kornett Blum vid Nylands dragoner, lika vacker som den andre var ful, men tung och obildad. De unga dansade hvarje afton efter en fiol, spelad af blinde Erik, som bodde nära Sollentuna kyrka.

Politik var ofta ämnet för samtalet mellan fruarna Rudbeck, Gjös och Posse; de hade mycket lefvat i världen och voro vana att under partitiderna höra talas om dagens händelser och äfven deltaga i dem. Gustava Arnell och Charlotte Posse, fulla af liflighet och uppfattning, följde gärna dessa samtal. Edman och Sundstrand

bidrogo med de nyheter de tillförde från hufvudstaden, och till och med den lilla Malla, som ej hade några lekkamrater och uppmärksamt lyddes till de äldres samtal, visste redan hvad fosterlandskänsla var och fäste sig vid dessa ämnen med ett för hennes ålder nästan onaturligt intresse. Europas konungar voro henne välbekanta och i hennes lekar föreställdes de ofta af dockor, som hon drog omkring i gamla skor föreställande segervagnar. Att eljest leka med dockor var just icke hennes sak. Hon hade likväl en mängd, som Maja till julарna stofferade ut till det bästa. Då sattes de i rad på en hylla och den lilla gick med händerna på ryggen fram och tillbaka, betraktande dem med välbehag, gaf dem namn och uppgjorde i sitt hufvud deras biografier. Att sy åt dem eller göra dem hufvudbonader föll henne aldrig in, därtill var hon af naturen för tafatt och smaklös.

Fru Wright, Sara Arnell, tillbragte långa tider vid Edsberg. Hon hade en vacker och behaglig röst och kunde utantill hela operetter: »Tillfället gör tjufven» m. fl. Hon roade därmed obeskrifligt sin lilla styfsyster, som själf ej kunde sjunga eller hade musikalisk fallenhet, men älskade med passion att höra sångstycken. Syster Gustavas långa öfningssonater voro henne ledsamma, men vissa melodier utgjorde hennes största nöje.

1788, vid krigets utbrott med Ryssland, kom en dag Sölfverarm till Edsberg för att taga afsked, innan han afreste med skärgårdsflottan, vid hvilken han var anställd. Nu fick Malla höra talas om krig, och Sölfverarm blef henne högst intressant som en ung hjälte, den där for att trotsa döden till fosterlandets försvar.

Montgomery hade fortfarit att vara väl anskrifven hos Gustaf III. Då han med sin hustru och äldsta dotter Henriette varit i Stockholm, visades dem alltid mycken nåd. Henriette var vacker och behaglig och alltid särdeles omtyckt och fjäsad hvar hon visade sig. – Afskedet från den gode Montgomery, som nu också skulle afresa till sitt regemente, Nylands dragoner, bedröfvade mycket alla hans anhöriga. Han hade nu två barn med sin tredje hustru, Josias och Ulla, och hans hustru bar på det tredje: Robert, som föddes under faderns frånvaro och som han först som statsfånge skulle få se!

Konung Gustaf III var ej älskad af friherrinnan Rudbeck. Oaktadt han alltid visat henne aktning och bevågenhet, ingaf han henne misstroende och i hennes hus hördes ofta klander öfver hans regering, fåfänga, list och ränker.

Gustava Arnell hade afgjord talang för musik, vacker röst, godt öra och innerlig kärlek till tonkonsten. Flere år hade hon spelat klaver och genom Edmans bemedling hade den berömde kapellmästar Kraus blifvit bekant vid Edsberg och lifvat Gustavas musikaliska fallenhet. Med den högsta beundran och exaltation fäste hon sig vid all utmärkt förtjänst. Den förträfflige sångaren Karsten var också ibland vid Edsberg och lärde Gustava sjunga. Kraus medförde vanligen vackra böcker med gravyrer, och Karsten apelsiner, hvilket gjorde dem särdeles välkomna och intressanta för Malla, som båda visade godhet och vänlighet. Edman var alltid Mallas vän och beskyddare. En gång vid bordet då skålar druckos, drack han med henne alla hennes favoritställens och till och med hennes favoritkläders skål; i sin allmänna välvilja utropade flickan slutligen: »et ceteras skål!» som mycket roade honom.

Uti krögarhagen, mellan Edsbacka krog och självfva gården – scenen för Mallas käraste barndomsminnen – är en stor, ovanligt stor och lummig gran i pyramidform som sträcker ut sina grenar långt i en tämligen reguljär periferi. På ena sidan går alléen fram till gården, på den andra ser man landsvägen, åt tredje sidan ligger den vackra hagen med sina höjder och dälder och den präktiga alhäcken bredvid den slingrande bäcken, som under en bro utfaller i Edsviken, hvilken utgör fjärde sidan af utsikten uppifrån stora granen, under hvars grenar bänkar voro anbragta omkring stammen. På andra sidan om alléen, ini trädgården, stodo två unga rakstammiga granar midtemot denna gamla. Dessa voro fru Rudbeck så kära. Då Edsberg köptes, hade Rudbecks fyra barn; – då stodo där också fyra unga granar; två däraf hade sedan gått ut och de två kvarstående syntes henne som representanter af hennes två hoppfulla och långa barn, Alexander och Gustava. Då Alexander år 1806 emottog skötseln af Edsbergs egendom, nedhögg han de båda unga granarna

för att ej något elakt omen skulle åtfölja dem. Endast den gamla granen står kvar. Under den lekte Malla mången glad sommardag. De stora grankottarna med sina tjocka klyftor voro de ulliga fåren, och hvilken glädje då man om våren hittade på små grönbruna kottar, som äro så vackra; de voro lam och älskades obeskrifligt.

Malla var en underlig flicka. Omgifven af blott äldre personer hade hennes lifliga sinne fått en för ett barn ovanlig riktning. Den enda jämnåriga hon dessa första åren lekte med var en flicka, som grefvinnan Gjös af godhet upptagit och som ibland var med henne på Edsberg. Denna flicka, Brita-Stina, var något konstig och dum; något äldre än Malla lät hon ändå den yngre helt och hållet styra, ehuru hon ej var särdeles godsinnad.

En gång föll det Malla in att inbilla Brita-Stina, att Malla vore bekant med ett slags varelser, som hon ej gaf något visst namn, men som för henne vore detsamma som älfvor, hvilka hon dock först långt efteråt fick höra omtalas. Dessa voro nu foster af hennes inbillning, goda och onda, de förra hvita, de andra svarta. Malla angaf deras boning vara under parterren, och en lönntrappa, som genom källarhvalfven har utgång till parterren, var hennes väg till och från dem. Så sade hon åt Brita-Stina; denna trodde därpå och möjligt är, att Malla själf trodde på sina hopdiktade sagor.

Då Brita-Stina med sin matmor skulle lämna Edsberg och flickornas leksaker skulle delas, fanns bland Brita-Stinas en klippt korthäst, som särdeles behagade Malla. Hon sökte förmå Brita-Stina att byta bort den mot flera andra, men som den var ägarinnan lika kär, ville hon ej mista den. Nu begagnade Malla sig listigt af hennes tro på »de svarta» och »de hvita», föreställde henne huru roligt de skulle ha, om hon blefve kvar på Edsberg, och sade henne, att det kunde ske på det sättet, att en stor docka skulle af »de hvita» blåsas lif i och denna docka skulle »de hvita» uppe vid stora granen i alléen sätta i vagnen hos grefvinnan Gjös i stället för Brita-Stina, som de skulle taga med sig under jorden till parterren, där de bodde. Dockan förfärdigades af gamla lappar, ögon ritades med kol, munnen med lingonsaft, och då grefvinnan reste, och Brita-Stina med henne, var denna så säker att snart återkomma då dockan skulle inta hennes plats i vagnen, att hon lämnade den omtvistade hästen och släden, som sålunda blef Mallas egendom. En tid därefter kom bud från grefvinnan Gjös för att efterfråga Brita-Stina, som försvunnit. Hon återfanns verkligen nära Edsberg, dit hon ämnat olofvandes begifva sig. Afskräckt genom denna hennes utflykt, satte grefvinnan Gjös henne i en skola och umgänget mellan henne och Malla afbröts alldeles.

I stället fick Malla en ny lekkamrat i en smedsdotter, Maja Kajsa Godhe, som var jämnårig med henne. En liten vacker flicka, hvars utseende Malla hörde så mycket berömmas, att hon därvid kände en liten afund. Af naturen brunett och alltid ute i både solsken och slask, var Malla rätt mörk och ful och som hon icke hade det minsta begrepp om kvinnligt behag, kunde hon aldrig rätt förstå och rätta sig efter de förmaningar hon fick att akta sin hy och sina händer. Hatten med florshufvan hängde vanligen kvar i något träd och händerna handterade helst spaden och räfsan. Uti krögarhagen hade hon sina små trädgårdar, som hon odlade med Thure Brandts och Maja Kajsa Godhes tillhjälp. Vanligen gick hennes dag sålunda: kl. 7 om morgonen på sommaren började hon med dessa gräfva och arbeta i de små täpporna. Kl. 9 kom hon in, drack sin kopp uppkokt mjölk med smörgås till; läste sedan bibeln och katekesen; räknade och skref för Sundstrand, de tider han var hemma, till kl. 12. då hon sedan läste franska. Eftermiddagarna skulle hon sy eller sticka, men det gick ej särdeles bra och timmarna syntes henne långa till kl. ½ 6, då hon fick lof och vanligen med sin gamla sköterska Maja och de båda nämnda lekkamraterna fick företaga någon längre spatsergång, som oftast gick till Skälby, där Maja lät väfva sig ylletyg. Dessa visiter hos gamla moster »väfverskan» voro ej roliga i Mallas tycke; och hon fick till och med afsky för Majas kläder som hon påstod luktade Skälby. Troligen var det gammalt klister, hvars lukt var henne så vidrig inne hos väfverskan. I början roade det flickan att springa med de andra barnen, men deras sällskap blef henne ibland besvärligt, då de störde hennes funderingar. Då vädret var rätt mildt och vackert och hon liggande i gräset såg den blåa himlen öfver sig eller på afstånd skogar bakom skogar höja sig i blånande fjärran, ville hon ej höra deras

prat och Majas sträfva röst, utan kunde ofta ligga så hela timmar, tills de hotade att gå och lämna henne ensam, då hon tyst och dyster måste återvända hem. Med den envisa ihärdighet, som var ett grunddrag i detta barns karaktär, fäste hon sig vid allt som intresserade henne. Hellre gaf hon bort en ny leksak än en gammal, som hon höll af; och hon höll af allt som omgaf henne och tillade en slags själ åt de liflösa tingen. Så grät hon en hel natt, då hon på sin mormors tillsägelse åt sin broder Josse bortskänkt en liten väderkvarn, som hon länge haft på sin bokhylla och nu saknade där. Om morgonen bytte hon igen den mot en ny docka, som ännu ej hunnit bli henne lika kär.

Bland Mallas största nöjen var att lördags- och söndagsaftnar få gå till Ängstorpet, som ligger så täckt invid den löfbevuxna Bagarängen, där bäcken flyter och bildar små fall mellan stenarna i Ängstorpshagen. Där bodde skolmästar Schenström med sin hustru, en favorit hos gamla fru Zelia. Några pensionärer från Stockholm voro öfver somrarna hos Schenströms; att med dem leka »hök och dufva» på den gröna gården och »kurra gömma» i hagen var förträffligt roligt. Där var också en flicka, Anna Greta, som fru Rudbeck af barmhärtighet åtagit sig. Hon var dotter af blinde Erik, spelmannen, som alltid spelade vid Edsberg då ungdomen dansade och alltid stod i en granhydda vid landsvägen mellan Sollentuna kyrka och krogen »Lugnet» och spelade sin fiol, som han rätt väl behandlade. Gustava Arnell sjöng för honom alla nya kadriljer och angläser; gubben hade ett förträffligt öra och tog ut dem på stund. Ofta hade han sålunda bidragit till de ungas glädje och var afhållen af alla. Söndagsaftnar brukade också allt tjänstfolket samlas vid Edsberg för att göra lekar med Malla. Då skolmästar Schenström var med, var det roligast, ty han kunde så många lekar och visor och berättade långa, roliga sagor. Vanligen hade Malla då något att traktera med, kräm eller bakelse. De äldre satte sig då omkring ett bord och Malla med de andra barnen uppassade dem. Detta var mycket roligt!

Geografi var Mallas favoritstudium och därigenom fick hon först idé och smak för historien. Då hon uppräknade Europas stater och utpekade dem på kartan brukade hennes mormor alltid omtala »det stackars lilla Corsica»; dess olyckor och revolution hade tilldragit sig under hennes lifligaste tid. Detta ingaf Malla ett särdeles intresse af medlidande och deltagande för denna ö.

Malla älskade hjärtligen sin mormor, men var ej rätt lydig, emedan mormoderns obeskrifliga godhet tillåtit henne själfsvåld. Kinkig i allra högsta grad i småsaker hade Malla ofta förtjänt mera stränghet, hon var envis och kapriciös. Syster Gustava blef ofta otålig därvid, snäste henne eller tog sig icke af henne. Den Malla näst sin mormor mest älskade var Charlotte Posse, som alltid med tålamod och mildhet bemötte henne, rättade hennes fel, berättade henne sagor och historier, som var hennes förnämsta nöje, och hade härigenom vunnit ett stort inflytande på det envisa barnet. I det lilla vackra kabinettet vid Edsberg var fullt af gravyrer i ramar på väggarna. Dessa kände den lilla Malla utantill och visste hvad de föreställde, som de äldre haft tålamod att säga henne. Däribland voro tvenne stora föreställande »Colère d'Achille» och »Adieu d'Hector & d'Andromaque», båda ämnen ur Ilias. Dessa voro Malla särdeles kära och gåfvo henne kanske först entusiasm för Grekland, dess hjältar och skalder och ingåfvo henne lust och intresse att läsa dess historia.

Mallas tant, Stina Braunerhjelm, höll hon också utaf. För öfrigt hörde hon så beständigt af fru Zelia, att hon var obeskedlig och oläraktig, och af sin gamla sköterska Maja att hon var stygg och elak, att hon hade föga förhoppningar om sig själf. En dag berättade fru Zelia, att fröken Gustava Sparre (sedermera friherrinnan Oxenstierna), som var uppfödd hos sin mormor, grefvinnan Ulfsparre på Ekhamn, varit mycket själfsvåldig och envis då fru Zelia som guvernant kommit dit, men att hon genom goda föresatser och ihärdighet öfvervunnit sina fel och blifvit god och snäll. Med glädje sprang Malla till sin gamla Maja, berättade henne detta och sade: »Ser du, Maja, kanske att jag också kan bli beskedlig!» Det rörde Maja, som visst icke var elak, fast retsam och sträng; hon omfamnade flickan och sade henne, att hon väl ej vore så stygg, att hon icke kunde hoppas att blifva ett Guds barn, Maja var mycket gudfruktig, ordentlig och redlig. Hennes vänlighet vid detta tillfälle gladde Malla obeskrifligt; hon hoppade och dansade af förnöjelse i hoppet att

kunna blifva beskedlig, och från denna stund höll hon uppriktigt af Maja och slogs ej mer så ofta. Det hände likväl ännu ibland, att hon hade häftiga utbrott, men då blef hon själf så skamfull däröfver, att hon grät i flera timmar och endast sömnen kunde lugna henne. Höst- och vinteraftnarna berättade mormor henne ofta sagor, hvaribland isynnerhet en om tvenne bröder, hvaraf den ene var så elak att han utstack båda ögonen på den yngre och sedan lämnade honom ensam i skogen, där den gode gossen bad Gud, som genom underbara medel återgaf honom synen och straffade brodern, gjorde djupt intryck på Malla. Bland de berättelser, som ock mycket roade henne, var om en tam björnunge, som fru Rudbeck haft medan de bodde i Finland och som med särdeles trohet var henne och hennes man tillgifven. Han låg alltid vid hennes fötter och var som en varm pall. En gång som Rudbeck med sin hustru gick att spatsera, men hon vände om och han gick vidare, var Nalle villrådig, såg från den ena till den andra af sitt husbondfolk som gick hvar sin väg; ändtligen tog han sitt parti, följde först hem sin matmor, men sprang sedan genast att uppsöka sin herre och hemkom med honom. Om nätterna låg han på en höskulle och stod där i gluggen och tjöt så ömkligt, om de glömde om morgnarna att släppa ut honom. Malla hade lust att gråta för den stackars Nalle, alla djur voro henne så kära.

Fru Rudbeck hörde gärna läsas och alla de som omgåfvo henne voro uppfödda därvid. Tidigt fattade Malla också smak för detta nöje och följde uppmärksamt den läsning som förehades. »Numa Pompilius» af Florian var ibland de första böcker hon med förtjusning hörde läsas. Den bidrog också till den exalterade beundran för krigiska bedrifter som blef ett grunddrag hos henne.

En dag, som hon för Sundstrand läste geografi, inträdde i hans rum en äldre man och en ung gosse, omkring sexton år, i den granna gardesuniformen, gul och blå med silfver. Det var Tönnes Wrangel, yngste sonen till änkefru riksrådinnan Wrangel, som med sin dotter, fröken Charlotte Wrangel, sin son och hans lärare, kommit på besök från Stockholm. Sundstrand lät sitt »söta barn», som han alltid kallade Malla, repetera sin geografiska lektion för dessa herrar och aldrig hade hon velat vara snällare. Den unga herrn i uniform skulle ju nödvändigt bli en hjälte! Döden fann han åtminstone på slagfältet. 10

Stina Braunerhjelm gifte sig 1789 med direktör Tillée och flyttade till Västergötland. Om sommaren var fru Rudbeck med sina flickor på Ervalla och i Västergötland. Grefvinnorna Gjös och Posse och den senares dotter Charlotte voro några veckor på Ervalla. Åskan gick starkt alla dagar. Malla var ej rädd för den utan skröt af sitt mod. En dag slog den ned i kyrkan, som låg nära gården, och inom en fjärdedels timma stod den i ljusan låga. Förskräckelsen blef allmän och uppskrämde den sjuåriga flickan till det yttersta. Hon hade en gång bränt sig illa och var mycket rädd för elden, fick nästan konvulsioner och bibehöll sedan alltid en hemsk och lidande känsla vid åskväder.

Under det Ervalla kyrka brann, gick Gustava Arnell och Charlotte Posse till kyrkan för att efterse om de båda i glas och ram infattade talen af Gustaf III, som man med förargelse sett hänga på hvardera sidan om altaret, blifvit förstörda. Men gamle klockaren hade genast frälst och undangömdt dessa dyra vedermälen af en konung, som var älskad af folket, fastän klandrad och ogillad af alla som kallade sig patrioter.

I Finland hade emellertid Montgomery, liksom de andra finska öfverstarna, blifvit invecklad uti Anjala-förbundet och inledd att skrifva sitt namn under den olyckliga förklaring, som de finska regementscheferna uppsatte till kejsarinnan Catharina II, föranledda därtill, som de flesta trodde, af konung Gustaf III:s egen önskan, som ville hafva fred i brist på medel att fortsätta kriget, men som ej själf ville synas i den första propositionen därom. Detta var Montgomerys öfvertygelse till hans sista stund; Hastfehr, som öfvertalat honom att deltaga häri, hade sålunda framställt saken, och de med honom mest verksamma däri, gamle general Armfelt och baron Otto Klingspor voro, den ene farbror åt Gustaf III:s käraste gunstling Gustaf Mauritz Armfelt, och den andre bror till Mauritz Klingspor, som också var väl anskrifven hos konungen. De voro missledda – bedragna – af hvem – må tiden upplysa. Emellertid förorsakade denna »tidens gåta» mången bra karls ofärd, mången familjs olycka. – En dag kom främmande från Stockholm till Edsberg, som

berättade, att de finska cheferna voro arresterade. Ingen märkte, att lilla Malla var inne. Hon teg, ty hon hade svårt att meddela sig, men om aftonen, då bönestunden hölls samfälldt med tjänstfolket, föll flickan i den allra häftigaste gråt. På sin mormors fråga, då hon ej upphörde att gråta, kunde hon i början icke svara, blott omsider: »Min far – min far!» Hon hade hört och förstått hans fara! – Denne far, som hon så litet sett, som nu i två år varit skild från de sina, blef nu genom afståndet, genom den olycka som hotade honom, första föremålet för hennes kärlek och saknad. Alla böner, alla suckar, alla tankar flögo till honom öfver hafvet; och konungen, som efter hennes tanke förtryckte honom, ansåg hon som en tyrann lik Tiberius och Christian II, som hon läst om.

Efter fredsslutet höll Gustaf III vid återkomsten från Finland ett högtidligt intåg från Haga till Stockholm. Sällskapet från Edsberg for till staden för att se denna högtidlighet, men kommo så sent, att redan kungen till häst var på väg med hela sin svit. Då konungen stannade vid tullen för att där afhöra magistratens lyckönskan, foro Edsbergsvagnarna genom Bellevue åt Roslagstullen och sedan bakgator fram till Drottninggatan, dit de hunno så i tid, att de från fönstren fingo se hela procession till häst tåga förbi. På Bellevue backe dundrade kanoner. Malla, uppskrämd af trängseln, såg blixten vid skottens lossande, hörde dundret och kom ihåg den förskräckliga åskan; hon grät och skrek och var ej att stilla förrän de kommo längre från denna fara. Då hennes styfmor dagen därpå hörde talas om denna räddhåga, sade hon blott; »Kära barn, en dragondotter vara rädd för skott!» Mer behöfdes ej för den högmodiga flickan! Aldrig mer grät hon af skrämsel. Staden var om aftonen illuminerad.

En sommar var riksrådinnan Wrangel med sin dotter Charlotte och yngste son Tönnes några dagar vid Edsberg. Den äldste sonen Otto var vid gardet och med regementet ännu i Finland. Vintern 1789 hade han i Stockholm gjort Gustava Arnells bekantskap och vunnit hennes uppmärksamhet genom sitt vackra utseende och sin sköna röst. Tönnes Wrangel lekte med Malla, smekte och kysste henne i hemlighet. En dag for sällskapet sjövägen till Ulriksdal för att bese lustslottets märkvärdigheter. Uti det gamla lusthuset i trädgården i den öfre åttkantiga salongen fann man en liten fågel nästan halfdöd, som varit instängd där; han nyttjade nu sina sista krafter för att flyga högt upp mot taket, när man ville befria honom. Malla grät – Tönnes Wrangel klättrade upp med stor svårighet, fångade den matta fågeln och släppte ut honom i Guds fria luft. Från denna stund vann han Hallas hela tillgifvenhet och utan att tänka därpå hade han i barnets hjärta uppväckt den första kärlekens aningar.

Den hederlige prästen Sundstrand, som fått Julita pastorat i Sörmland, var ännu kvar vid Edsberg och läste ibland med Malla, som alltid med tacksamhet ihågkom hans förståndiga sätt att applicera sina läror. Två exempel däraf fäste sig isynnerhet i hennes minne. Sundstrand hade alltid hållit af den lilla flickan och kysste henne gärna, men sedan hon nu blifvit litet äldre, skämdes hon därför och fann det alltför obehagligt. Då Malla till det Gyllenborgska bröllopet[11] vid Sollentunaholm skulle ha en ny klänning, väntade hon att därtill få rosenröda band, som Sundstrand skulle medföra från Stockholm. Med den största otålighet längtade hon efter honom, han hemkom sent, och då Malla efterfrågade sina band, lofvade han att lämna henne dem nästa morgon. Mallas nyfikenhet på de vackra banden var obeskriflig, hon bad och tiggde Sundstrand att genast gå upp i sin kammare efter dem. »Ja, mitt söta barn (så kallade han henne alltid), om hon vill gifva mig en kyss!» Därtill var nu den eljest så fièra Malla strax färdig. Med allvar upplyfte Sundstrand fingret varnande och sade: *»lilla Eva,* tänk efter hvad hon gör»; och bevisade henne huru obetänksamt hon af nyfikenhet och fåfänga nu villigt gjorde, hvad hon eljest ansåg som opassande och oriktigt. Denna läxa för inkonsekvens hade Malla nytta af. – En annan gång, under den tiden Montgomery var arresterad i Finland och bitterheten mot konung Gustaf III som starkast, läste flickan i katekesen femte budet. Sundstrand gjorde henne därvid uppmärksam på att man syndar däremot, ej allenast med handling utan ock genom hat och onda önskningar och bevisade henne, huru hon dagligen syndade genom hämndlystnad och onda tankar mot landets rättmätige konung, »om Malla kunde, skulle hon gärna dränka kungen i en vattusked». Sundstrand hade rätt och Malla måste erkänna det. På detta sätt utvecklade han

hennes omdöme, väckte hennes samvete och vande henne att på sitt inre applicera sedelärans läror och Guds bud; det var för henne en stor och oersättlig förlust att redan i sitt nionde år förlora denne ömme lärare.

1790 om sommaren var Malla nära döden af en förkylning, som hon ådragit sig, då hon för länge en afton lekte på Ladugårdsberget med sin lille bror Josias Montgomery, som ofta var vid Edsberg med sin mor. Han var den ende af Mallas syskon, med hvilken hon hade lekt och hade samfällda barndomsminnen. Den ömhet och den vård Malla under denna långa sjukdom åtnjöt af sin goda mormor uppfyllde henne med den innerligaste tacksamhet. Aldrig kunde hon glömma huru den milda gumman satt och skalade klara körsbär, som Malla var ordinerad att för tära under den grufliga rötfebern. Första gången hon skulle taga kina och envist nekade därtill, tog Edman in hennes portion för att bevisa henne hvad han blott af vänskap för henne kunde göra, då hon icke ville för sitt eget väl och sin mormors tröst intaga det föreskrifna medlet. Flickan skämdes, tog villigt den bittra drycken och grinade sedan aldrig för något medikament. En dag sutto fru Rudbeck och grefvinnan Posse bredvid Mallas sjuksäng, där hon låg i half dvala; det var henne så ljuft då hon hörde dem nära sig tala sakta och förtroligt; hon kände sig därvid så trygg, säker och beskyddad af dessa goda älskade mödrar; barnet anser modern som sin skyddsängel – den äldre människan somnar med lika tillförsikt under Guds faderliga beskydd och är lycklig att därvid åter känna sig som barn. Grefvinnan Posse omtalade för sin moster huru hon hört, att Homer och Virgilius uti sina skaldedikter till och med i versslag och takt uttryckte de ämnen de tala om. Uti Ilias vore hästarnas språng och gnäggande uttryckta i de grekiska orden. – Malla låg halfslumrande och hörde på; det var henne något så nytt, så förunderligt, sväfvade beständigt för hennes tankar, och alla hennes fantasier under sjukdomen gingo ut därpå. Ibland de ljufvaste minnen från hennes barndomstid var konvalescensen efter denna sjukdom. Den ömhet och glada välvilja, som då hos alla mötte henne, gjorde lifvet så skönt. Det var i slutet af augusti månad – naturen ännu i sin härlighet gjorde på henne det djupaste intryck och hon glömde aldrig den första utfarten i vagn en vacker morgonstund med mormor och Sundstrand.

1790 var Gustava Arnell vid Sätra brunn med sin syster, fru Wright12, och hade där mycket roligt och var mycket omtyckt. Hon var också en ovanligt söt flicka. Hvit och skär som oskulden, var hennes inre lika rent som hennes yttre. Liflig och känslig i högsta grad, hade hon en naturlig, from glädtighet som bevarade henne ifrån att för lifstiden bibehålla ett sorgligt intryck af grubbel och tvifvel som väcktes hos henne genom stridiga religionsbegrepp. Uppfödd uti strängt ortodoxa grundsatser, van från barndomen vid dagliga andaktsstunder, hade hon vid femton, sexton år sett dem bestridda och förlöjligade uti böcker, som hon begärligt läste; – det störde hennes öfvertygelse, väckte tvifvelsmål. Edman hade kanske oförsiktigt gifvit anledning härtill, men godtgjorde det sedan och lugnade hennes oro genom samtal och skrifter i kristna religionsämnen. Emellertid förmörkade dessa religions- och samvetsskrupler hennes gladaste ålder och upphörde ej, förrän hon genomgått tviflets kaos och återkommit på den rätta vägen af tro och tillförsikt, dit Edmans eftertänksamma vänskap hjälpte henne. Han, grefvinnan Posse och hennes dotter Charlotte voro Gustavas bästa tröstande vänner. Denna senare var nu också fullväxt, var icke vacker men hade ungdomens fraicheur och det behag som godhet, liflighet, ett genomträngande och odladt förstånd gifva. Mild och eftergifvande i allra högsta grad, kunnig och läraktig i allt som hörde till spekulationens och tankens område, var hon alltid den föresyn som gafs åt den envisa, yra och egensinniga Malla. Gustava älskade Charlotte Posse med entusiasm; Malla, van att höra omtalas och att finna huru långt de båda voro framom henne i kunskaper och bildning, ansåg dem som orakel och oupphinneliga mönster. Men som hon hade inom sitt barnsliga sinne en ovanlig ärelystnad, gjorde hon allt för att närma sig dem, och härmade deras vanor, då hon ej kunde hinna deras förtjänster. Ehuru åtta, nio år yngre än Gustava och Charlotte, ville hon blifva deras vän – detta var hennes högsta mål! Dessa tre flickors uppfostran hade en gemensam brist, den att blott bestämmas af mödrar. Vana att blott bero af fruntimmer, fingo de ingen idé om fadersväldet och således ej heller begrepp om manliga och kvinnliga förhållanden sinsemellan. Alla karlar de sågo voro ödmjuka tjänare, något egentligt *herravälde* var dem alldeles obekant.

Franska revolutionens händelser, som denna tiden var ett allmänt talämne, väckte lifligt intresse i Edsbergshuset, där de gamla voro vana taga del i politiska uppträden. Gustavas och Charlottes inbillning intogs häraf och uppspeltes genom republikanska grundsatser. Edman var entusiast därför och den lilla Malla drömde om Sparta och Athen. Sedan Sundstrand lämnat Edsberg, läste Malla mest hvad hon ville och kom öfver. Episoder ur historien, romaner, biografier voro hennes favoritläsning. De olympiska spelen med de sköna hästarna, hennes älsklingsdjur, låg beständigt i hennes tankar, och många tårar fälldes i tysthet öfver den olyckan att ej hafva lefvat den tiden. Hennes drömmar gingo ut på rustningar och riddarebedrifter och ett underligare flickhufvud kan man ej upptänka. Många gånger hörde hon Edman, Gustava och Charlotte tala om Thorild och deras stora beundran för honom som författare, tänkare, filosof; hon hörde deras bref i detta ämne och huru de ansågo sig vara medlemmar af en liten republik af *själar*. Detta väckte hennes täflingslust och hon skref åtta år gammal bref därom till Edman, hvaruppå hon fick smickrande svar. Gustava och Charlotte förundrade sig öfver barnets lifliga uppfattning, visade kanske oförsiktigt denna förundran, som väckte hos henne en farlig fåfänga och gaf henne större hopp om sina naturgåfvor än dessa sedan räckte till att kunna uppfylla.

Ibland Mallas käraste nöjen var en liten svart släthårig hund som hon fått till julklapp. Han var särdeles liflig och vänlig. Om aftnarna satt mormor alltid i soffan närmast salsdörren i förmaket, där en soffa stod på hvardera sidan om kakelugnen. I hörnet närmast till vänster om kakelugnen hade den gamla sin plats; framför henne stod ett rundt bord beklädt med svart läder, omkring hvilket sällskapet var samladt. Bredvid mormor i soffan satt vanligen Malla och emellan dem låg lilla *Charmant,* som passade på tillfället att ur mormors stora pocher stjäla bort nystanet till sticksömmen. Med det stora nystanet i munnen hoppade han upp på bordet och så ner på andra sidan utåt golfvet, släppte sitt nystan och lekte skällande därmed. Ofta afbröts lektyren af sådana små händelser, men roligt, ty man skrattade. Charmant fick bannor och smekningar och återkom snart på sin plats. Den trefnad, den stilla glädje som dessa aftnar inneburo har aldrig sedan funnits i världen! Om morgnarna var det vanligen Charmant som väckte Gustava, som hade mycket svårt att komma ur sömnen. Han hoppade upp i hennes säng och slickade hennes ögon till dess de måste upplåtas. Mormors tofflor sysselsatte honom därnäst, med hvilka han gaf sig själf örfilar. En gång blef han illa biten, Mallas sorg var obeskriflig och snart förlorade hon sin lilla vän, hvars slutliga öde var att blifva ihjälbiten.

En vintermorgon kom en exprès och underrättade om, att de finska arresterade cheferna vore på väg öfver isen till Stockholm och skulle samma dag anlända till Grisslehamn. Öfverstinnan Montgomery, Henriette och Josias voro då vid Edsberg. De afreste genast till Grisslehamn för att återse den man och far, som de ej sett sedan krigets utbrott. Den förnyade oro, blandad af glädje och fruktan, som detta väckte hos alla, exalterade Malla öfver all beskrifning! Dagen därefter skulle arrestanterna inträffa vid Ensta gästgifvaregård 6 fjärdingsväg från Edsberg. Fru Rudbeck, åtföljd af Stina Braunerhjelm och Malla, for då dit att möta Montgomery. På vägen mötte de en transport ryska fångar, som i deras grå, gröna och röda uniformer och med deras barbariska språk, som de sinsemellan mumlade då de på alla sidor gingo omkring täckslädan, gjorde ett vidrigt intryck. Till Ensta kom fru Rudbeck innan de väntade finnarna. Ett doft rykte gick, att populacen i Stockholm vore så uppretad mot de ankommande upproriska arrestanterna, att man fruktade mot dem våldsamma uppträden. Denna halfantydda fara spred en fasansfull hemskhet öfver denna dag, som med outplånliga minnen fästade sig i Mallas hugkomst och öfverdrog hennes barndomsår med ett sorgflor.

Baron Fredrik Klingsporre var också vid Ensta för att träffa sin broder Otto, en af de anklagade. Han satt med fru Rudbeck och talade om deras samfällda bekymmer, då en mängd finnslädar, omgifna af vakt och officerare, inkörde på gästgifvaregården; Malla sprang ut, igenkände sin far då han steg ur finnskjutsen, och omfamnade hans knän. Aldrig glömde hon detta ögonblick af glädje och sorg!!!

Montgomery var vid godt mod, talade gladt vid sin svärmor och sin dotter, berömde mycket sin »buse»,

kapten Reuterskiöld, som var hans bevakande officer. En timme voro de tillsammans, sedan fortsatte fångarna vägen till Stockholm, och fru Rudbeck med de sina återvände till Edsberg.

De finska öfverstarna arresterades vid Fredrikshof, där processen fortsattes. Ryktet sade, att de skulle arkebuseras och utanför deras fönster öfvades dagligen soldater att skjuta till måls. Troligen för att skrämma dem till att begära nåd och således erkänna sig brottsliga. Åtminstone ansågo arrestanterna det sålunda. En af officerarna af bevakningen (sedan general Hampus Mörner) som konungen frågat om Montgomery vore lika munter och frimodig som fordom, tillbjöd Montgomery att till konungen framföra ett enskildt bud från honom, om han önskade det. Mongomery svarade: »Jag ser, att man ämnar skjuta ihjäl oss. För min del anhåller jag att blifva halshuggen, ty som det nu snart blir hundrade år sedan någon Montgomery gick till stupstocken, är jag rädd familjen kommer i ovana, då den tyckes genom tiderna varit utsedd till dylika uppträden.» Detta bud framfördes riktigt; konungen svarade småskrattande: »Det är likt den sturske Montgomery!»

Dödsdomen fälldes och dagen kom då den skulle utföras; man hade dock hopp att kungen skulle benåda de dömda. Denna hemska dag voro fruntimmerna ensamma vid Edsberg. Där var tyst och sorgligt. Malla märkte det utan att veta orsaken, ty man hade ej sagt henne hvad som kunde fruktas. På eftermiddagen bultar det på förmaksdörren, man öppnar – en okänd, illa klädd man inträder begärande allmosa på bruten franska. Sedan man gifvit honom något och han ämnade gå, frågade någon i sällskapet, om han kom från Stockholm och om han visste hvad där förehades. »Oui, mesdames, j'ai vu les sept sépulcres,» svarade han. Dessa ord genljödo länge i Mallas öron, de uttydde allt och bekräftade hvarje fruktan.

Men han sade osant! Senare kom en vän från Stockholm och berättade, att blott öfverste Hästesko blifvit afrättad på Ladugårdslandstorg. Några dagar därefter, då postväskan om morgonen öppnades af fru Rudbeck, medförde den underrättelse att Montgomery och Leijonstedt blifvit förvista till ön S:t Barthélemy nära Amerika. De andra voro alla dömda till fästningsfängelse inom Sverige.

Afresan skulle snart ske; emellertid fick öfverstinnan Montgomery med sina barn inflytta i Hästeskos nu tomma rum för att tillbringa dessa sista dagar med Montgomery. Henriette var sin fars mest älskade dotter och höll af honom med hela sitt lifliga hjärtas hela förmåga; hon hade hans löfte att få följa honom i fångenskapen, ty han väntade sig fästning. Nu, då fråga var om en annan världsdel, ville hon ändå följa honom, men af fruktan för de öden, som kunde förestå henne om hans död på vägen eller där långt borta skulle lämna henne, den 18-åriga flickan, ensam utan stöd, nekade han det alldeles. Hon var förtviflad och från ungdomen fick världen ett sorgligt skick för henne. Hon fick ej heller följa med till Göteborg, emedan, som hon var särdeles pålitlig och förståndig, måste hon hemma på det nu ödsliga Lindholmen förestå hushållet och vårda lilla Robert. Ulla, den yngsta systern, hade sedan sitt tredje år varit uti sin morfaders hus och var gubben Cederhjelms favorit. Augusta och Eva drogo lott om hvem som skulle få följa med och lotten föll på den förstnämnda.

Några dagar innan Montgomerys afresa till Göteborg, dit hans maka med deras son Josias och Augusta följde honom och därifrån han med Leijonstedt skulle afsegla till deras förvisningsort, inreste fru Rudbeck till Stockholm. En eftermiddag for hon med Malla och Sundstrand till Fredrikshof för att taga afsked af Montgomery. Vägen gick öfver Ladugårdslandstorg, där nyligen alla dessa skolat mista hufvudet för bilan – där Hästesko dött! Hvad intryck detta gjorde på ett sådant barnasinne som Mallas kan ej beskrifvas! Och då hon kom fram till Fredrikshof, där hennes far bodde i flygeln vid vägen, såg fönsterna med järngaller, vakten utanför huset och i trappan dragna svärd, och de tunga järnreglarna upplästes för att insläppa dem till den af podager sjuke fadern, omgifven af sin hustru och sex gråtande barn! – Polismästaren Liljensparre, om hvilken Malla hört mycket ondt talas, var närvarande vid detta afsked. – Fru Rudbeck frågade honom om kungen skulle kunna motstå denna syn af en nära 70 års mor, en hustru och sju barn, om det ej vore möjligt att ännu framföra deras böner till honom. – – »Nej, omöjligt!» – var svaret. Mallas tårar flöto ej mera, den

djupa rörelsen öfvergick till en känsla af förtrytelse och hat. –

Denna dag blef henne oförgätlig! Fru Rudbeck ämnade återkomma dagen därpå och då äfven medtaga Gustava Arnell, men Montgomery, som kände sin styrka svikta vid dessa ömma afsked, bad henne ej återkomma. Sedan hans fot blef något bättre, afreste han snart under bevakning.

Någon tid efter dessa bedröfvelsens dagar var fru Rudbeck i Stockholm med sina flickor, och Malla fick för första gången se ett skådespel. Det var Gustaf Wasa, då gifven i all sin prakt och härlighet. Man kan föreställa sig hvilket intryck den första scenen skulle göra på ett barn som nyligen *så* tagit afsked af sin far, och som så trofast och lifligt bibehöll minnet däraf som Malla. Gustaf III inträdde i detsamma i sin loge. Det var den enda gången Malla någonsin såg honom.

Den befriande hjälten Gustaf Wasa blef hennes afgud och aktören Widerberg, som då ung ännu med ett skönt utseende och en ädel och sann deklamation spelade denna roll, kunde hon aldrig se utan hjärtligt intresse. I dessa dagar såg hon ock af franska teatertruppen gifvas »Wenceslas, roi de Pologne», tragedi af Rotrou. Det orimliga i denna pjäs undföll henne icke och då hon 18 år efteråt läste den, var hennes omdöme detsamma och med förundran igenkände hon den scen för scen.

Efter några månader fick Malla ett kärt bref af sin fader, dateradt Barthélemy den 17 april 1791. »Jag tackar dig, min lilla kära Malla, för ditt bref och den tillgifvenhet du däri visar mig; fortfar därmed, mitt kära barn, och var försäkrad, att jag älskar dig som jag bör af hela mitt hjärta. Gud den allsmäktige välsigne och bevare dig! Frukta Gud, älska af hela din själ din vördnadsvärda goda mormor, din mor och alla dina goda släktingar och alla hederliga människor. Sök alltid med nit och sanning att göra det godt är och undvik försiktigt det onda. Då skall du blifva en rättskaffens människa och förvärfva inom dig en inre frid och tillfredsställelse öfvervägande all denna fördärfvade världens fåfänglighet. Adieu, min lilla flicka, håll alltid af din olycklige fader. R. Montgomery.»

Bland de böcker Malla fick läsa var en samling episoder kallad *Bibliotéque de Campagne*. Däri gjorde hon två bekantskaper som hade mycket inflytande på hennes utbildning, Emile et Sophie ur Rousseaus »Emile» och Arriane et Feribaze ur Glovers engelska poem: »Leonidas». Detta senare isynnerhet förtjuste henne. Ära och kärlek!!

Då Charlotte Posse en jul kom till Edsberg och där var mycken ungdom samlad, fann hon den lilla yra och lifliga Malla dyster, tyst och drömmande. Deltagande och god öfversåg ej Charlotte Posse barnets förändrade lynne utan med en mildhet, en välvilja, som förtjänade och vann evig tacksamhet, frågade hon, utletade och fick omsider förtroende af Mallas sorg att ej kunna blifva en hjälte, att ej vara Feribaze eller Dithyrambe. Charlotte Posse skrattade ej, afskrämde eller afvisade ej flickans förtroende utan sökte leda hennes uppmärksamhet på närmare håll för sitt sträfvande. Mallas lärgirighet blef från denna stund ytterlig. Hon erkände nu behofvet af verksamhet för sin tanke och sin oro och bad ofta gråtande att få lära, att få undervisning och ledning. Tillfället därtill uppsköts från den ena tiden till den andra, dagarna gingo utan någon särdeles handledning och förkofran, och Mallas tårar öfvergingo ibland till humeur och förebråelser. Emellertid slukade hon böcker utan urval och i stället att däri finna den näring hon behöft för sin reflexion uppskrufvades blott hennes känsla.

En påskhelg tillbringade Wrangelska familjen vid Edsberg. Den gamla tillgifvenheten för Tönnes Wrangel återvaknade; Malla visste nu namn på denna böjelse, men den doldes som en helgedom. Föremålet öfversåg också helt och hållet den lilla: han var nu en kavaljer, som kurtiserade de äldre systrarna. Van att förtro sig till Charlotte Posse, skref nu Malla till henne de löjligaste och mest romaneska bref, fastän hon var närvarande, och fick också skriftligen förnuftiga svar, däri Charlotte mildt visade henne barnsligheten häraf och *skammen* för en flicka att älska först. »Skam,» detta ord hade kunnat slita hjärtat ur bröstet på Malla,

ännu mer en så imaginär böjelse som denna i det hela var. Troligen hade hon småningom glömt den, om ej någon tid efteråt hennes mormor börjat tala vid henne därom, förehållit henne bristande förtroende till sin mormor och visat henne alla hennes bref till Charlotte Posse, som denna på sin mors inrådan framlämnat. Detta tillslöt för flera år Mallas hjärta från allt förtroende, gjorde henne en djup barnslig sorg och lade grunden till det misstroende och den misströstan på vänskap, som lifvet igenom var hennes plåga. Ensam och olycklig kände sig den moderlösa. Mormor var ju så gammal. Malla slöt sig inom sig själf och fördjupade allt mer och mer sina intryck genom bemödandet att dölja dem.

Grefvinnan Gjös hade två dotterdöttrar, fröknarna Charlotte och Jeanna Taube från Finland, som kommit till Stockholm för att där i en pension fullborda sin uppfostran. De kommo nu ofta med sin mormor till Edsberg och voro där alla helger. Jeanna Taube isynnerhet blef Mallas vän och ideal; och detta umgänge med mera jämnåriga flickor, som dock hade så mycket före henne och nog bildning för att roa henne, blef en motvikt emot de drömmar och fantasier som uppfyllde hennes orediga hufvud. Taubarnas vänskap och bifall var en verklighet, som syntes henne värd att eftersträfva och denna vänskap blef nu en passion liksom alla den stackars flickans böjelser. Charlotte och Jeanna Taube lekte med Malla och voro goda mot henne, men naturligtvis hade de roligare i de äldre flickornas sällskap; detta undföll icke Malla och väckte hos henne den första erfarenhet af jalousie. Mycken ungdom var vanligtvis samlad vid Edsberg, lekar och dans omväxlade under jul-, påsk- och pingsthelgerna; Taubarna dansade hvarje dans; Malla uppbjöds blott af höflighet därföre att hon var dotter i huset; det uppväckte ingen afundsjuk känsla hos henne, men ett slags liknöjd näsvishet mot de unga herrarna, som hon jämförde med Epaminondas, hennes mest beundrade hjälte, och Leo i Numa Pompilius, och som genom dessa jämförelser nästan syntes henne föraktliga. Hon var således förarglig och fick sina små förargelser tillbaka. Henriette Montgomery var vacker, liflig, angenäm och hade i hög grad hvad man kallar karltycke. Gustava, söt och behaglig, var mycket omtyckt och Tönnes Wrangel var hennes tillbedjare. Charlotte Posse och Taubarna hade också sina tillbedjare, och ofta pratade och skrattade flickorna om dessa små sällskapstillfälligheter. Malla, som aldrig sett karlar i sina rätta förhållanden som husfäder och föreståndare, hade endast aktning och vördnad för forntidens hjältar och vande sig att anse de närvarande herrarna af det så fallna släktet som en slags leksaker, som man kunde skratta åt och behandla huru man ville. Hon såg sina systrars tillbedjare ibland vara löjliga nog och det upprann i hennes tankar, att det vore roligt nog att också en gång få leka med dessa samma herrar; och att det kunde vara en slags *ära* uti att öfvervinna den motvilja som de visade henne. Äran hopkrympte till fåfänga och fåfängan blef med tiden koketteri. För första gången fann hon det ledsamt att vara ful och ångrade sig att ej ha aktat händer och hy.

Sommaren 1791 var fru Rudbeck med sina båda flickor Gustava och Malla, och guvernanten m:lle Falk vid Ervalla och i Västergylln på Kaflås och det nu nybyggda vackra Tidaholm.

På Kaflås var mycket trefligt; Gustava Rudbeck var mycket lycklig med Reinholdt Essen. Han älskade henne med den innerligaste ömmaste kärlek, var en förträfflig son, husbonde, bror och far. De hade två söner, Fredrik och Thure. Hans mor och systrar höllo mycket af Gustava och voro i alla afseenden goda och älskvärda.

En dag i början af året 1792 inkom Gustava till mamsell Falk, där Malla läste för henne och berättade med oro, att det sades, att kung Gustaf III ämnade förklara Frankrike krig. I sin barnsliga dårskap utropade Malla: «Ack, måtte då fransmännen vinna!» Gustava såg på henne med förundran och föreställde henne den olycka för deras fädernesland, som skulle bli en följd däraf. Flickan, som hört syster Gustava ofta med entusiasm omtala den franska friheten, fann det underligt, att man ej önskade deras framgång öfver alla land. Gustava hade ock sina enskilda skäl att ej önska krig. Den äldste Wrangel, Otto, friade till henne. Hans vackra utseende, sköna växt, känsliga hjärta, lifliga och roliga umgänge vann också Gustavas tycke och han fick hennes ja i februari 1792. Denna förlofning upplyste Malla först om huru mycket hon älskade sin syster

och huru mycket hon skulle sakna henne i det moderliga hemmet och huru tomt där skulle blifva, då den goda, lifliga, sjungande och läsande Gustava skulle flytta därifrån. Malla grät alltid då hon tänkte därpå och hennes syster var vänlig och söt och tröstade den lilla.

I mars månad, den 17:de, en afton som fru Rudbeck satt med de sina och Otto Wrangel, ankom underrättelsen om den hemska maskeraden natten förut, då Gustaf III blef skjuten. Ehuru ryslig denna katastrof med sina följder var, blef dock hoppet den rådande känslan inom Montgomerys familj. Malla uppgjorde det ena konceptet efter det andra till hertigen-regenten för att bedja om sin fars befrielse; de omtalade forntidens hjältar och voro löjligt svassande. Efter några månader blef Montgomery af regenten, sedermera Carl XIII, förklarad fri att lämna sin förvisningsort S:t Barthélemy och året därpå fick han tillstånd att återkomma till fäderneslandet.

Gustaf III:s vackra och högtidliga begrafningsprocession fick Malla med de andra se från gamla Bankens fönster och några dagar därefter fick hon ock i den skönt dekorerade Riddarholmskyrkan höra den härliga sorgmusiken. Allt förekom henne som feeri, obeskrifligt förtjusande.

Sommaren 1792 var mycket liflig och glad vid Edsberg, grefvinnan Posse med sina döttrar, grefvinnan Gjös med sina dotterdöttrar Taubarna och öfverstinnan Montgomery med sina barn tillbragte flera veckor där, och flere af sällskapet drucko brunn Midsommaraftonen voro alla de yngre på Ladugårdsgärdet för att där se en grann generalexercis af de samlade trupperna. För Gustava Arnell, som hade sin fästman vid gardet, var detta af stort intresse, som likväl stördes genom den plåga hon alltid erfor af kanonskott, som gjorde hennes öron ondt. För Malla var ett stort läger och militäriska öfningar alldeles förtjusande. – En dag under samma sommar promenerade hon i Kungsträdgården med sina vänner Charlotte och Jeanna Taube och såg där för första gången den unge konungen Gustaf Adolf, då i sitt fjortonde år. Han intresserade henne på det högsta. Han var en vacker gosse, smärt och lång för sin ålder, och något lifligare än sedan.

Änkedrottning Sofia Magdalena vistades denna sommar och de följande på Ulriksdal med sitt hof. En dag gjorde hon därifrån ett besök till fru Rudbeck på Edsberg, som hon alltid satte värde på. Det var en stor heder och glädje för den goda gumman, som hade tillgifvenhet för Gustaf III:s öfversedda maka; Gustava Arnell, Charlotte Posse och Malla fingo niga och kyssa på kjortelen. Den unge grefve Axel De la Gardie följde drottningen som kammarherre, han var vacker som en klar dag.

Öfverstinnan Montgomery var uti knappa villkor. Hon hade hemma tre styfdöttrar och sina två egna söner Josias och Robert. Hennes hårde far fortfor att till yttersta skärfven uttaga arrendet för Lindholmen. Med manlig rådighet, verksamhet och kraft skötte hon det och förtjänade allmän högaktning. Gamla fru Rudbeck älskade henne som en dotter och satte dubbelt värde på henne för den ståndaktighet hon visade i olyckan. Denna vördnadsvärda gummas vänskap gaf fru Montgomery stor tröst och uppmuntran. Hennes karaktär var mera manlig än kvinnlig och hennes bildning det adertonde århundradets filosofi. Hon hade aldrig varit vacker; ett eldmärke vanställde hennes ansikte. Men hon hade mycket behag, vackra händer och fötter, talade väl med förstånd och liflighet. Hennes styfbarn ansågo henne som ett mönster af klokhet och utmärkta egenskaper och uppväxte i den djupaste vördnad för henne; det behagligt lifliga i hennes umgänge gjorde henne alltid efterlängtad och välkommen vid Edsberg, ehuru hennes stränghet kanske förminskade de hemmavarandes kärlek.

Wrangelska familjen, uti hvilken Gustava Arnell nu snart skulle inträda, bestod af riksrådinnan Wrangel, född Barnekow, en dotter Charlotte och sönerna Otto och Tönnes. Modren var en hedersfru, flitig och god husmor, men okunnig och obildad. Tidigt förlorade barnen sin fader och sönerna fingo en ganska ytlig uppfostran. Den äldsta dottern, Marguerite Louise, hade varit en skönhet, men just denna skönhet vållade hennes olycka och tidiga död. Hertig Fredrik af Östergötland, den yngste af de tre kungliga bröderna, var mycket kär i fröken Wrangel och ville gifta sig med henne. Sedan konung Gustaf III efter många

betänkligheter beviljat det, med förbehåll att hon blott skulle kallas grefvinna af Tullgarn, hade han för att hindra giftermålet i tysthet befrämjat Aminoffs tycke för henne och inom kort tid blef det bröllop, och hon dog efter några månader, då hon gaf lifvet åt en son. Charlotte Wrangel, den yngre systern, var lika utmärkt genom sin eldiga kvickhet och sina kunskaper, som genom sitt vackra utseende. Hon fick dock ovänner, ty hon kunde ej innehålla ett infall, äfven på andras bekostnad. Gustaf III, alltid vän af skönhet och kvickhet, hade i början mycket utmärkt henne, men då hon sedan ibland fällde skarpa yttranden öfver majestätet själf, kallade han henne: femte ståndets Bungenkrona. Bungenkrona var Riddarhus-sekreterare, skarpsinnig, kvick och bitande. Charlotte Wrangel hade i dessa år gjort bekantskap med baron Gustaf D'Ahlbedyhll. Han var född i preussiska Pommern, hans mor var preussiska och hette Eichstädt, men hans fädernesläkt var i svensk tjänst. Hans morbror grefve Eichstädt hade som eget barn upptagit sin systerson. Vid 17–18 års ålder, under Gustaf III:s första och mest lysande år, fattade den unge D'Ahlbedyhll en sådan entusiasm för Sveriges unge konung och för sin faders fosterland, att han försakade allt för att ingå i svensk tjänst. Han blef diplomat och var under kriget med Ryssland åren 1788–89 minister i Danmark; invecklad i Benzelstjernas olyckliga projekt att uppbränna den del af ryska flottan som låg på Köpenhamns redd, blef han ett offer för sitt goda hjärta. Då Benzelstjernas förehafvande blef kunnigt och folket i Köpenhamn förföljde honom som mordbrännare, fann han en tillflykt i ministerns hus och D'Ahlbedyhll lät honom klädd i sitt livré undkomma. Benzelstjerna hade förut presenterat sig hos honom med pass och rekommendation från konung Gustaf III, och D'Ahlbedyhll ansåg sig böra skydda en landsman. Men denna bemedling förorsakade hans olycka; han miste sin plats och återkom till Sverige utan tjänst och framtida utsikter. Vid denna tid såg han först Charlotte Wrangel. D'Ahlbedyhll var en god och hederlig man, mycket kunnig och bildad, hade ett behagligt, fast något högtidligt sätt att vara. Charlotte Wrangel, uppfödd i en aristokratisk familj, hade alla dess fördomar, men ett godt hjärta och aktning för förtjänsten. D'Ahlbedyhlls olycka intresserade henne, han blef förtjust af hennes lifliga behag, snart slöto de sig till hvarandra, endast gemensam fattigdom hindrade deras förening; och detta hinder var så mycket väsentligare som fröken Wrangel och f. d. ministern baron D'Ahlbedyhll voro ovana vid inskränkta behof och vid att hjälpa sig med litet, och ansågo sig kunna hoppas i framtiden bättre utsikter. Charlotte Wrangel tog sig en slags mentorsmyndighet öfver sin tillkommande svägerska, den enkla anspråkslösa Gustava, hvars barnsliga glädtighet och liflighet kanske syntes henne öfverdrifna för en grefvinna Wrangel. D'Ahlbedyhll var med Wrangelska familjen på Edsberg sommaren 1792. Han läste mycket väl högt och roade alla med läsningen af Regnards komedier, hvaribland Malla isynnerhet mindes »Le joueur» som särdeles rolig. D'Ahlbedyhll höll af barn och var mycket god mot flickan. Då ungdomen promenerade och Malla vanligen sökte sig en ensam stig, där hon syntes mellan träden med sin långa gröna florshufva, kallade han henne »la bergère des Alpes» efter Marmontels nya då mycket lästa »Contes».

En gång, som fru Rudbeck i täckvagn for från Stockholm med Gustava, Malla och hennes guvernant m:lle Falk, följde Gustavas fästman dem i chaise. På halfva vägen kom han och bad ändtligen att få en plats i vagnen och insteg däri; men var så upprörd att han grät och snyftade hela vägen. Mormor talade vid honom mildt och vänligt, Gustava grät med, och den sentimentala m:lle Falk deltog ömt i den känslofulles rörelse. Malla satt med största förundran och visste intet skäl till denna utomordentliga gråt. Sedan fick hon veta, att Otto Wrangel innan afresan varit i fängelset hos sin ungdomsvän och kamrat Adolf Ribbing, som nu, landsförvist för sitt deltagande i Gustaf III:s mord, snart för alltid skulle lämna fäderneslandet. Till afsked hade tömts några flaskor champagnevin.

Charlotte Posse skulle en gång läsa Werther i svensk öfversättning för flickorna på Edsberg. Taubarna voro med däraf och Malla tiggde sig att också få afhöra denna läsning, som visst ej passade hennes ålder. Fastän visserligen mycket däri af henne ej kunde förstås, följde hon med största uppmärksamhet och uppskrufvade sig själf till en känsla därvid, som hon naturligtvis ej erfarit om hon ej haft den vanan att härma de äldres affekter och omdömen. Det som verkligen intog henne var sångerna i Selma. Arindal blef henne ett kärt namn som hon sedan själf antog i sina bref till de älskade vännerna Jeanna och Charlotte Taube.

Fruntimmerssällskapet vid Edsberg var inskränkt till de nämnda vänner och släktingar, sällan fanns någon mera främmande däribland. Af unga karlar däremot umgicks det många där. Sölfverarm, grefvinnan Gjös' fosterson, hade det yttre emot sig utom att han dansade utmärkt väl. Godt hufvud hade han, heder och karaktär. Hans vän och beundrare baron Manderström var sin mors enda barn, af henne ömt älskad och vårdad. Hon var en hederlig, god fru, änkedrottning Sophie Magdalenas synnerliga vän och förtrogna. Manderström var en lång tafatt yngling, som aldrig kunde dansa ett steg i takt, men dansade med passion. Alltid kär och alltid förtjust. Henriette Montgomery var hans ideal vid Edsberg. Liflig, glad och kvick, god och välviljande var det icke möjligt att inte ofta finna honom löjlig, men lika omöjligt att icke hålla af honom som ett godt barn. Utan djupa kunskaper hade han dock bildning och smak för litteratur. – Sven Jean Engeström, en beskedlig, god gosse. Carl Olof Lagerheim, en yr, glad och ej obehaglig kornett. Sten Sture, en särdeles hygglig ung man, hederlig, stadig och allvarlig; han var lång och såg bra ut; han var alla flickors favorit och alla mödrars ideal. Gärna hade fru Rudbeck sett honom blifva Gustavas man. Philip Jennings med sin reguljära profil, sina bruna ögon, sitt svarta lockiga hår, sin friska, fastän mörka hy, var ovanligt vacker. Han hade varit page hos Gustaf III, utseende och tournure var en romanhjältes och han ansåg sig väl ämnad därtill; men det inre svarade ej mot ytan. Mycken egenkärlek, utan egenskaper som rättvisade hans anspråk. Från sin barndom hade han varit kusin Henriette (han var släkt med Montgomery) tillgifven och blef det alltid.

Fyra bröder Cederström hörde ock till denna sällskapskrets. Rudolf, den äldste af de fyra bröderna Cederström, var sjöman, hade ett öppet, gladt och redligt sätt att vara, som tillvann honom förtroende. Han tyckte mycket om Gustava Arnell, och hon tyckte ej illa om honom, men mormor hade prevention mot Cederströmska släkten och gynnade ej detta tycke; han tog också saken oriktigt, skref till Gustava och proponerade henne att korrespondera, innan han ännu visste om de voro vänner. Hon svarade, att hon ej hade tid att utvidga sin korrespondens, han blef pikerad och saken var slut. Thure, den andre, var vacker, god son och bror, men något inskränkt; han var Charlotte Posse mycket och länge tillgifven. Men hon tyckte minst om honom af bröderna. Den tredje Claes var mycket vacker innan han fick kopporna vid 20 års ålder, elegant, kvick och behaglig; hade vid femton år kommit ut i kriget ifrån sina studier som han med allvar omfattat. Sedan alldeles sig själf lämnad hade han läst mycket med kraft och godt hufvud och insupit sin tids anda med alla dess revolutionära element. Han var Henriette Montgomerys beundrare och mer än det, ty han höll verkligen mycket af henne. Den fjärde Carl, ännu blott 18 år gammal, en svarthårig, vacker gosse, var allvarsam och hade något pålitligt som ingaf aktning och förtroende. Samuel Annerstedt, som sedan blef gift med deras äldsta syster, var mycket liflig, glad och angenäm; sjöng förträffligt och var utmärkt kunnig och hygglig. Då han första gången var vid Edsberg, sade han Malla, att han hört henne omtalas som en ovanlig flicka. Hon var då nio år! Denna uppmärksamhet af en person, som hon förut hört berömmas för ovanliga egenskaper, smickrade henne mycket. Men just detta smickrande var alltför farligt för hennes till egenkärlek och fåfänga böjda sinne. Hon glömde aldrig sådant, utan gömde dessa ord, som stegrade hennes anspråk och förhoppningar.

På en bal på Sollentunaholm 1792 hos Alexander Rudbecks var fröken Charlotte Ingelotz för första gången med i Edsbergssällskapet. Hon var skön och 15 år och väckte allas uppmärksamhet. Sten Sture såg henne där och glömde henne aldrig. Hon blef hans maka 1796.

En dag reste fru Rudbeck med sina flickor och Otto Wrangel, bjudna af denne senare, till Stockholm för att se Richard Lejonhjerta på Stenborgs teater. Malla blef utom sig af förtjusning. Den ädle trubaduren Blondel med sin hjältemodiga trofasta tillgifvenhet för sin olycklige konung blef hennes ideal. Vid detta tillfälle åt hon för första gången vaniljglace, och denna smakens njutning förenade sig så med hela hennes själs nöje, att dessa båda minnen sedan blefvo oåtskiljaktiga.

Detta år förlorade Malla sina goda vänner Taubarna, de återvände till deras fosterbygd Finland, innerligt

saknade af Malla. Brefväxlingen fortfor flere år, till dess afståndet, nya förhållanden och bekantskaper småningom afbröto den. Deras äldste bror, Evert Taube, ett år äldre än Malla, var också i pension i Stockholm och följde ibland sin mormor grefvinnan Gjös till Edsberg öfver helgdagar. Med honom och bror Josse lekte Malla gärna. Men isynnerhet roade det henne att se på, då Evert ritade, som han hade fallenhet för. Hon dikterade då och han utförde: berg, sjöar, träd och hus uppväxte på papperet. Emellanåt disputerade de i politik. Evert var rojalist och fördömde högeligen franska revolutionen. En dag lyckades det Malla att instänga honom mellan ett par dubbeldörrar, där han måste kvarstå till dess han ropade: lefve republiken!

I början af året 1793 var öfverstinnan Montgomery i Stockholm fjorton dagar med Henriette, Josias och Malla, som skulle få lära sig att dansa till syster Gustavas bröllop, som var utsatt till slutet af januari. Dansmästaren hette Wacklin, han fattade särdeles vänskap för Malla, som han sade liknade en dotter, som han mist vid hennes ålder. Han roade henne mycket med roliga upptåg och anekdoter om den unge kungen Gustaf IV Adolf, hos hvilken han var kammartjänare. Malla ville mycket gärna få lära att teckna. En ritmästare bodde midt emot öfver gatan, men han kunde ej lämna henne någon annan timme än mellan 7 och 8 om morgnarna; med sömnen i ögonen steg då Malla gärna upp kl ½ 7, ritade vid ljus, gjorde hastiga framsteg, men det varade för kort.

Nyss före Gustavas bröllop kom den bedröfliga tidningen, att Reinholdt Essen dött af en stark förkylning efter åtta dagars sjukdom. Han lämnade sin gamla mor, sina systrar och sin unga maka med två små gossar och bärande sitt tredje barn, otröstliga. Sorgen delades ömt och hjärtligt vid Edsberg och bröllopet blef således ej gladt. – Malla hade då en stor ledsamhet. Hennes mormor, van vid forna tiders bruk, ville nödvändigt hafva hennes hår brändt, friseradt och pudradt. Detta kostade Malla otaliga tårar, ty hon fann det så fult och så styggt. Hennes bruna, långa, tjocka hår, det enda vackra hon ägde, fann hon så illa åtgånget med tången och så bortskämdt af pudret. Hon måste likväl några dagar ha det sålunda uppsatt, men på fleres förböner, isynnerhet Philip Jennings', som sökte öfvertyga fru Rudbeck, att det numera ej vore modet att små flickor hade friserade tupéer, fick hon åter nedkamma sitt hår och den tjocka flätan hänga utåt ryggen i sitt naturliga skick.

Bland dem som umgingos vid Edsberg var en baron Otto Armfelt och hans grefvinna, född Kalling. Hon var en af dessa människor som berömmas af alla, ehuru egentligen ingen kan säga hvarföre. Hennes man var roligare, full af anekdoter, med en ovanlig talang att härma, isynnerhet konung Gustaf III. De omtalade ibland att de tillbragt långa tider på Finspong, De Geerska egendomen i Östergötland, och beskrefvo detta vackra, väl bebyggda ställe med alla dess smakfulla omgifningar och inrättningar. Äfven omtalade de huru de unga fröknarna De Geer spelade pjäser på en därtill väl arrangerad teater. Malla hade vurmat därpå allt sedan hon första gången såg Gustaf Wasa. Teater och mimik var hennes passion, långa stycken lärde hon sig utantill och deklamerade med den största patos. Maja Cajsa Godhe skulle lära sig replikerna, men det ville ej gå. – Med det största nöje och uppmärksamhet afhörde hon Armfelts berättelser om Finspongs nöjen, och då de slutligen berättade melodramen »Tancrède och Clorinda» af Skjöldebrand, som de där sett uppföras af flickorna, och hört Skjöldebrand därtill spela ouvertyren och mellanakterna och hon fick höra något af denna musik, blef hon alldeles utom sig. Hennes hjältinna blef Clorinda, som hon läst om i »Bibliotèque de Campagne», en episod ur Tassos befriade Jerusalem. Hela natten satt hon uppe och skref på sitt vis en melodram, som sedan skulle uppföras med Maja Cajsa och Thure Brandt. Hon själf ville vara Tancrède, Maja Cajsa Clorinda och Thure skulle ömsom föreställa ängeln, ömsom den turkiska och kristna hären. Men, som hon ej kunde få dem att dela och förstå hennes entusiasm, slutade repetitionerna alltid med ledsnad och tårar å Mallas sida, som kände sig olycklig och tyckte att hon ensam i världen hade känsla för det sköna och höga. Förgäfves ville hon hos Maja Cajsa uppväcka någon gnista däraf och kanhända, att hon ovetande och oviljande skadade den stackars flickan genom att i hennes obildade sinne inympa några af sina halfbildade idéer. Malla hade skäl att senare oroa sig häröfver och har ofta med förkrossadt sinne bedt Gud förlåta henne det onda, hon kanske härigenom beredde.

En gång – det var Mallas elfte födelsedag – var det bal på Lindholmen. Malla dansade mycket gärna; Tönnes Wrangel var där också. Likgiltig hade han aldrig varit för henne, men hon såg ej mer i honom något ideal. Detta var henne plågsamt! Kom det af en inre strid mellan gammal böjelse, som nu ej billigades af hennes reflexion, eller var det blott ett kroppsligt ondt, det kunde och förstod hon ej att urskilja, men då för första gången kände hon en sveda, en smärta i bröstet, som var olidlig. Hon måste lägga sig med bröstet öfver en stol och bara gråta till dess hon somnade; så tillbragte hon natten medan de andra dansade. Om morgonen var hon åter frisk, men denna plåga återkom sedan alltid, då någon inre sinnesrörelse var i fråga, och följde henne lifvet igenom.

Den unga olyckliga änkan Gustava Rudbeck hade några veckor efter sin mans död fått en dotter, som kallades Jakobina Gustava. Fadren hette Jakob Reinhold. Hennes två söner, Fredrik och Thure Essen voro födda 1788 och 90. Själf ammade hon sin dotter och bodde nu med sina barn och sin svägerska, fröken Charlotte Essen, under sommaren på Svenstorp, en mindre gård, som låg en mil från Kaflås, stamgodset. Dit reste nu fru Rudbeck. Med djup och innerlig rörelse omfamnade mor och dotter hvarandra.

Malla lärde nu först känna sin moster, som hon förut älskat af barndomsvana och af tradition, men nu började hon kunna inse och fatta värdet af den lugna undergifvenhet, hvarmed hon bar sin bittra saknad, den förståndiga mildhet och kraft hon visade i sina gossars uppfostran och den outtröttliga kärlek, hvarmed hon vårdade sina barn och umgicks med sin gamla moder. Fredrik Essen, häftig och obändig, men godhjärtad och lättrörd, var ej lätt att behandla. Malla och han voro oftast vänner, men ett par gånger klöste han henne duktigt. Thure höll särdeles mycket af henne, hon hade redan förut, då han var helt liten, fått mata honom, det var det första barn hon haft någon vård om och han var henne mycket kär. Godhet och envishet voro de utmärkande dragen hos den lille vackre gossen.

En dag talade fru Rudbeck med sin dotter om m:lle Falk och hennes ringa kunskaper, isynnerhet i franska språket; Malla, som höll af sin guvernant, ville nu taga hennes försvar, och som hennes mormors öfverseende godhet tillåtit henne att fritt och ibland näsvist yttra sina tankar, sade hon rent ut, att det vore orätt af mormor att omtala m:lle Falks brister och att man snarare borde glömma dem. Gustava Rudbeck såg skarpt på flickan och sade: »Min kära Malla, det är mycket mindre fel hos m:lle Falk att ej väl kunna ett främmande språk än det är illa af dig att så tala till mormor». Träffad och flat glömde Malla aldrig denna läxa.

Vid Tidaholm tillbragtes också en del af sommaren. Eva Braunerhjelm hade nu ett år varit på Tidaholm hos Rudbecks. Annette älskade henne och satte mycket värde på hennes sällskap. Men gamla fru Rudbeck önskade nu få henne till sig, och hennes äldre rättigheter segrade. Eva var god och förekommande mot Malla och vann snart hennes tillgifvenhet, och med denna vänskap började egentligen Mallas »gyldene ålder».

De blefvo bjudna på bal, tillställd vid slutet af mötet på Axvalla hed. Malla, van vid balerna vid Edsberg och i hemorten, där alla voro goda mot henne för hennes mormors skull, väntade sig ofantligt roligt och blef ganska förundrad och förödmjukad öfver att ej få dansa en enda dans utan vara alldeles öfversedd. Eva däremot fick det oförmodade nöjet att där råka flera bekanta från Skåne, där hon haft så glada dagar. De fingo således båda hvad de behöfde, den äldre uppmuntran och nöje, och den inbilska flickan förödmjukelse.

Malla fick skrifva, räkna och läsa geografi för Rudbecks informator, en magister Wennerdahl; de voro rätt goda vänner, ända tills Wennerdahl en gång sade, att Godefroi de Bouillon varit en narr. Nu förlorade Malla all aktning för magistern, och svårligen kunde hennes mormor få henne till att tro, det man kunde lära räkna och skrifva för den, som ansåg hennes hjälte för en narr! Malla led af att, som hon icke hade förstånd att dölja sina öfverspända idéer, många funno det roligt att nedslå och nedsätta föremålen för hennes barnsliga

kärlek och entusiasm. Det gaf henne en känsla af fientlighet mot andra människor och lärde henne småningom att sluta inom sig det de ändå ej kunde förstöra.

Ibland fick hon likväl oväntad tröst och uppmuntran. En gammal doktor Brandelius från Skara kom till Svenstorp för att sköta lilla Jacquette Essen. En förmiddag, som gubben satt och läste, gick Malla, som aldrig utan nyfikenhet kunde se en bok, på tå bakom honom för att se hvad det var. Boken var »Ilias» på latin. I sin förtjusning utropade hon: »Ack, Iliaden!» Brandelius vände sig förundrad om och frågade henne hvad hon visste om Iliaden, och då han fick rediga svar, roade det honom att vidare berätta för den förtjusta flickan. På detta vis fick hon vänner och af dem undervisningar som ej gingo förlorade för hennes fattliga sinne.

Fru Rudbeck med Malla tillbragte också en tid af hösten på Kaflås. De bodde där i ett litet trefligt rum med alkov. På tapeterna voro kavaljerer och damer i gamla franska kostymer promenerande, musicerande med harpa och gitarr, knäfallande o. s. v. Att härutaf hopgöra långa romaner i sin inbillning var Mallas stora nöje. Hon fick äfven tillträde till biblioteket och hittade där på en gammal fransk bok med gravyrer uti mytologiska ämnen. En däraf, föreställande Hero och Leander i månsken och storm och vårdtornet vid Sestos, förtjuste Malla. Texten omtalade de unga älskandes öde, och denna berättelse blef henne så kär och rörande. Då hon sedan en höstafton kom åkande upp i alléen vid Edsberg, såg, sjöviken utåt, de stormande vågorna försilfrade af månen som stundom försvann bakom ilande moln, då stod Hero och Leander så lifligt för hennes minne, och aldrig såg hon sedan Edsviken sådan utan att tänka på Sestos och Abydos.

Medan de ännu voro i Västergötland fick fru Rudbeck underrättelse om, att Henriette Montgomery vore förlofvad med ryttmästar von Bahr. Denne man var dem förut alldeles obekant. Ej tvungen, men öfvertalad genom omständigheterna, gaf Henriette sin hand åt en man som hon ej älskade, och fann sig olycklig; men blef det ej länge, ty hans kärlek och verkliga förtjänster vann snart hennes tacksamhet och högaktning och besegrade det obehag hon i början kände för honom, och den hemliga böjelse som kanske talade för en annan.

Eva Braunerhjelm följde om hösten med fru Rudbeck. Denna återfärd till det kära Uppland var Malla en riktig lustresa. Att återvända till det älskade hemmet Edsberg med hopp att återse sin så länge saknade far och syster Gustava, och hafva med sig en ny vän, som, fastän dubbelt så gammal som Malla, ändå var så god och förtrolig med henne, var obeskrifligt roligt.

Vid Stäkets färja sista resdagen stannade fru Rudbeck för att äta middag. På en stor sten vid sjöstranden uppdukades matsäcken, det var en skön septemberdag, de kalla kycklingarna och oxtungan smakade så väl på smörgås – allt var så vackert, så härligt! Hoppet att om några timmar komma till Edsberg, att där återfinna alla kära barndomsminnen gjorde denna stund oförgätlig för Malla.

Gustava Arnell med sin man voro dem till mötes vid hemkomsten till Edsberg. Ett par dagar därefter for Eva Braunerhjelm med Malla till Lindholmen, men mötte på vägen Montgomery, hans hustru och lille Josias, som ämnade sig till Edsberg. Malla sprang ur vagnen i sin fars famn och åkte sedan med honom till fru Rudbeck, som han med sonlig vördnad och kärlek längtade att återse och som nu med stor glädje emottog honom. Malla var obeskrifligt lycklig, men märkte snart, att hennes far ej var så glad som hon väntat och hoppats.

Senare på hösten blef Henriette Montgomerys bröllop vid Lindholmen. Det var bedröfligt nog, ehuru där dansades, men bruden såg sorgsen ut, och hennes far kände tungt sin ställning i lifvet, som tycktes vara en benådad brottslings.

Philip Jennings funderade på att begifva sig till den västindiska ön S:t Eustache, där han hade någon aflägsen släkting. Malla hörde honom ofta tala därom med Montgomery och detta, tillika med ett uttryck af

sorg i hans anlete, gaf ett särdeles romantiskt intresse åt den vackra, roman-hjältelika gestalten. Han var nu en kort tid Mallas ideal.

Rudbecks bodde denna höst vid Sollentunaholm, hvilket gaf anledning till familjefester på namns- och födelsedagar; det var gladt och lifligt. På en af dessa baler ville Tönnes Wrangel valsa med Malla; det var en modern dans, som ej förr brukats. Hon hade ej nog takt för att genast kunna valsa; i stället valsade han med de två yngsta systrarna Arbin, som strax gjorde det taktfast och bra. Detta var alltför påkostande för Malla, som sedan valsade för sig själf från morgon till kväll och verkligen till jul lärde sig att valsa – men då var icke Tönnes Wrangel med!

Eva Braunerhjelm hade ofta talat om en ung släkting som hon mycket sett i Halland och funnit så rolig, David Wilhelm Lilliehöök. Han kom också till Edsberg och hjälpte till med transparanger och tillställningar vid festerna. Rolig och liflig var han, men han hade ändock något ohyfsadt och obildadt som icke behagade Malla. Eva berättade hvad hon visste om hans historia.

Han och hans syster blefvo tidigt föräldralösa. Modern hade snart efter faderns död gift om sig för att se sina barn försörjda, men dog efter ett år. Han syster upptogs af sin farbror, men David Wilhelm öfverlämnades åt styffadern att uppfostras. Denne lämnade honom utan tillsyn och behandlade med hårdhet den vackre, hygglige, elfvaårige gossen, som redan kände olyckan af sin ställning. Vid tolf år försökte han att rymma och gömde sig i skogen i två dygn, men hungern tvang honom återvända hem. Farbrodern, som förut upptagit Wilhelms syster, beslöt då taga hem äfven honom till sig och låta honom läsa tillsammans med den yngste sonen. Men studierna intresserade honom icke, och då han två år därefter fick hos en annan farbror (faderns kusin) återvända till sina första och käraste göromål att sköta hästar och landtbruk, kände han sig lycklig. Wilhelm var nu i sitt femtonde år. Pastorn i församlingen hade hos sig en vacker fjortonårig systerdotter, mamsell Carin Brag; de båda unga blefvo snart förälskade i hvarandra; i största hemlighet lofvade de hvarandra evig trohet, och planer uppgjordes, att så snart Wilhelm kunde få någon tjänst och medel att försörja sin hustru, skulle de gifta sig. På detta sätt framgingo några år. Wilhelm fick en fänrikbeställning vid ett regemente, var ömsom hos sin farbror eller hos sin kusin och hos några grannar. Hans förbindelse med Carin förblef en hemlighet för alla. Wilhelm insåg att för att nå sitt mål, måste han ut och lära sig något.

Wilhelm var nu en fullväxt manlig yngling, hvars lifliga, hyggliga utseende och sätt att vara tillvann honom allas välbehag. Han var afhållen af alla och som hemma hos grannarna. Hästar voro alltid hans älsklingsdjur och rida hans nöje; han hade ock däruti en sällsynt färdighet. Ändtligen började hans släktingar också tycka, att han borde få se sig om i världen och söka sig någon fördelaktigare tjänst. Till hans excellens baron Hans von Essen, som var på långt håll släkt med Lilliehöökska familjen, rekommenderades han nu och uppkom till Stockholm tjugutvå år gammal 1793 om hösten. Då gjorde han också bekantskap med sin tant fru Rudbeck och blef i hennes hus emottagen som en nära släkting. De närmare förhållandena mellan honom och hans unga fästmö kände ingen, men väl att han länge tyckt om m:lle Carin Brag.

Återkommen till fäderneslandet kände Montgomery sig djupt olycklig att ej få någon upprättelse. Han hade varit kommendör af svärdsorden, men förlorat denna distinktion. Att återfå den var hans önskan och att få en audiens af hertigen-regenten, men den beviljades honom aldrig. Kanhända hade Carl XIII ej så alldeles rent samvete i det olyckliga Anjalaförbundet. Efterföljande bref bevisa Montgomerys sinnesstämning, då han, bjuden af fru Rudbeck till en familjehögtid, nekade att komma till Edsberg och hon sedan skriftligen klagat öfver, att han minst af alla sina barn älskade lilla Malla.

»Lindholm den 12 december 1793.

Ack min nådigaste och aldrabästa mor; om min ömhet för lilla Malla kunde vara större än den är, borde den

visst vara det, då jag i henne ser salig Cathrine-Charlottes dotter och min nådiga mors barnbarn. Jag älskar henne af hjärtat lika som alla mina barn. Gud allsmäktig bevare dem, min största glädje är visserligen att se dem och min största smärta, att mina olyckor satt mig ur stånd att som jag önskade öfvertyga dem om min faderliga kärlek. Min nådiga mors ord: 'är jag dig ingenting?' förkrossar mitt hjärta. Gud den allrahögste vet, att inga ord finnas som kunna beskrifva min vördnad, kärlek, tacksamhet och sonliga tillgifvenhet för en mor, som i alla tider visat mig och de mina den ömmaste huldhet. Den kan i evighet hos mig aldrig förglömmas. Huru lycklig vore jag icke då, om jag vid min nådiga mors fötter fick visa det. Men min egen och goda mor, i min ohyggliga belägenhet, då jag är ledsen vid lifvet och mig själf, följaktligen ängslig och sorgsen, så bör jag ju, om icke för mig själf, åtminstone för andra spara min ängslan, hvarför attristera ett helt sällskap, då jag tillika plågar mig själf. Förlåt mig således min aldrabästa mor, att jag inte kan profitera af den vänliga invitationen. Men för att öfvertyga min nådiga mor om min håg att se och uppvakta min nådiga mor samt visa min sonliga lydnad och undergifvenhet, försäkrar jag härmedelst att aldrig mankera, då hälsan tillåter att infinna mig, så ofta min nådiga mor täckes befalla, allenast min bästa mor är så god kallar mig då hon är ensam, ty att se främmande är mig olidligt, dels för att inte uppväcka illasinnades förnöjelse och rättsinnigas medlidande. Jag har äran innesluta mig i min nådiga mors vanliga godhet och förblifver i döden med djupaste vördnad min aldranådigaste mors ödmjukaste tjänare och lydigaste son

Robert Montgomery.»

Till fröken Madeleine Sophie Montgomery.

»Lindholm den 16 januari 1794.

Jag skyndar mig min lilla kära vän att tacka Dig lika väl för ditt sista bref som för den vackra julklappen, som Du varit så snäll skickat mig. Om jag hade följt min böjelse, min goda lilla Malla, så hoppas jag Du känner mig nog för att vara öfvertygad, att jag hjärtligt gärna hade begagnat tillfället att gifva dig något bevis af min hugkomst och ömhet. Men Du vet, min goda flicka, att mitt olyckliga öde har betagit mig all förmåga att uppfylla mina önskningar och satt mig i ställning att alltid emottaga utan att nånsin kunna återgifva. Låt detta lära dig för framtiden att aldrig förödmjuka den som är ur stånd att hämna sig. Emottag mina innerliga önskningar för det nya året. Om den Allsmäktige behagar låta oss behålla Din vördnadsvärda, förträffliga mormor, så blifver jag bönhörd och det är visserligen den största lycka man kan önska dig. Lägg mig för hennes fötter och försäkra henne om min ömma vördnad och anhåll hos henne på mina vägnar, att hon täcktes förlåta att omständigheterna hindra mig att personligen göra det. Jag är förtviflad däröfver, men så länge jag ej njuter någon medborgar-rätt, måste man medgifva, att ensligheten passar mig bäst.

Min hustru ämnade som i går fara till Edsberg, men som det har kommit regn i stället för snö, börjar hon frukta att blifva detta nöje beröfvad. Hon, likasom dina systrar och bröder, hälsa dig tusenfaldt.

Se här din saliga mors hår, som jag sist lofvade dig. Jag kysser dem ömt, då jag nu skickar dig dem och bönfaller hos Gud, att Du måtte likna henne en gång! – Farväl mitt kära barn, bibehåll din vänskap för din stackars far och var öfvertygad, att jag är till grafven din trognaste och uppriktigaste vän.

R. Montgomery.»

Malla förstod väl ej riktigt orsakerna till sin fars betryckta sinnesställning, men var också rätt bedröfvad däröfver. En pension af tusen plåtar var all den upprättelse han fick och det enda som han kunde kalla *sitt* under sin återstående lefnad.

Från Barthélemy hade Montgomery hemfört en ung neger, som han där köpt för 150 rdr. Han var hans uppassare och hette Gill, var mycket smärt och välväxt och såg riktigt bra ut i sin gula jacka med blanka

försilfrade knappar, röd väst och blå pantalonger, en klädnad som Montgomery i England låtit göra. På hemvägen till Sverige hade Montgomery uppehållit sig någon tid i England, förnyat bekantskapen med en gammal morbror, Campbell, som bodde i Bristol, och gjort en ny i chefen for Montgomeryska familjen Archibald Montgomery, Earl of Eglington, som skänkte honom sitt porträtt, måladt af den svenske artisten Breda som då uppehöll sig i England. Där fick ock Montgomery reda på sina förfäder och afskref en genealogi öfver dem alltsedan 1040. – Malla fick se denna uppsats och var ej utan stolthet öfver den gamla ätten, och fick i anledning däraf ett roligt svar af baron Manderström, då hon en gång med glädje omtalade att Roger Montgomery i hennes engelska historia nämnes såsom anförare för bågskyttarna, som utgjorde avantgardet i bataljen vid Hastings då Wilhelm Eröfraren tog in England. »Ja,» sade Manderström, »hvad familjer ändå kunna förfalla, ni kan nu på det högsta ta in engelskt salt.»

Bland dessa förfäder fäste sig Malla särdeles vid Jacques Montgomery, comte de Lorges, mycket berömd för sin ridderliga tapperhet. En gång vid en fest, där vilda djur skulle bestridas och åskådarna uppfyllde läktarna kring stridsplatsen, stod grefven af Lorges och talade med en dam, som han länge förgäfves älskat. Hon fällde sin handske inom stridsbanan och sade med ett stolt, ironiskt leende, att om han återlämnade henne hennes handske skulle hon sedan höra honom. Montgomery skyndade ner, störtade in bland djuren, endast beväpnad med sitt svärd, återtog handsken, gick upp med den på läktaren och återlämnade den till den stolta damen med försäkran, att han aldrig mer skulle pröfva hennes tålamod. Detta är ämnet till en af Schillers ballader.

Montgomery hade äfven med sig från Västindien hemfört en hund, en liten markatta och en papegoja; hunden, som var af det slags hundar som ej hafva tecken till hår utan se helt nakna ut, förundrade fåren vid Lindholmen så, att fjorton lamm föddes om vintern som till färg och nakenhet liknade *Tingwap*. Då hunden första gången fick se snö, storskrek han och frös så man måste göra honom en liten päls och bottforer. Dessa djur som roade Montgomery, dogo snart, den ena efter den andra. En häst, en vacker skäck, hvilken han som fölunge lämnat på Raseborg i Finland i sina lyckligare dagar, återsåg han med glädje vid Lindholmen och nyttjade som ridhäst; en dag stakade hästen sig på en gärdesgård – alla hans nöjen beröfvades honom. Gill undervisades i kristendom, var sin herre mycket tillgifven, trogen och pålitlig, och var också af honom älskad. Några dagar innan hans första nattvardsgång, 18 år gammal, kastade han sig varm i sjön för att bada, förkylde sig och dog af pleuresie inom några dagar 1796. Det kostade ofantligt på Montgomery och förmörkade allt mer och mer hans lynne. Det var en sträng Nemesis, som i äldre dagar bestraffade hans ungdoms förseelser. Läsning blef hans förnämsta sysselsättning och enda nöje. Den franska litteraturen behagade honom mest, och däribland särdeles Helvétius och Raynal. Uti den senares verk beundrade han mycket teckningen af Raynals vän Eliza Draper, som också var Sternes vän, och om hvilken han under namn af Yorick talar så mycket. Denna målning af Eliza var Montgomerys ideal af kvinnlig fullkomlighet, han lät afskrifva den åt Eva Braunerhjelm, med hvilken han gärna språkade då han ofta tillbragte flera veckor på Edsberg, där han trifdes mycket väl.

I början af året 1794 flyttade fru Rudbeck till Stockholm med sina två flickor. Hon hade där hyrt en våning tillsammans med öfverstinnan Montgomery, som där hade ett rum, och grefvinnan Posse, som hade två. Wrangel och Gustava bodde uti deras lilla hus i Lilla Vattugränden och Alexander Rudbeck med sin familj nära därintill på Drottninggatan, så att allt tycktes lofva denna släkt en glad vinter. Vid denna tid utkom en öfverflödsförordning, som förbjöd all utländsk lyx. Kaffe var äfven förbjudet, men därmed var mycket underslef, ty de gamla som vant sig därvid kunde ej lefva det förutan. Fruntimmerna förbjöds att i siden bruka andra färger än hvitt, svart och grått, och detta förbud hölls verkligen. Och så länge Gustaf IV Adolf regerade var det en märkelig enkelhet och hushållsaktighet i damernas garderob. Hvitt brukades mest, netteldu och linon, och med en sådan klänning och ett litet simpelt sidenband till skärp var man väl klädd på de grannaste baler.

Malla skulle nu få lära dansa, teckna och musik. Men egentligen blef det blott framgång med det första. Hos m:ll Bassi, den tidens första operadansös, samlades hennes disciplar och dansade där två timmar i sänder. Hon var skön, ehuru starkt brunett. De regelbundna vackra dragen, hennes ädla fysionomi, hennes svartlockiga hår och hennes alldeles utmärkta växt, lika smidig och ledig som stolt och fullkomlig, gjorde henne till en af de vackraste kvinnor. Härtill förenade hon ovanligt behag med mycken noblesse i hela sitt sätt att vara. Länge hade hon varit baron Munck tillgifven och hade en dotter mamsell Jeannette, nu sju år gammal, som hade särdeles mycket tycke af den unge kungen Gustaf Adolf.

Hos m:ll Bassi tillbragte Malla sina roligaste timmar denna vinter, gjorde där åtskilliga bekantskaper med jämnåriga flickor och öfvade sig att tala franska, som där jämt språkades. Bland hennes danskamrater tyckte hon mest om Eva Gyllenkrook, Eva Brahe och Cathrine-Charlotte Adelsvärd. Med den först- och sistnämnda dansade hon allemande, som var mycket roligt. För första gången fann Malla huru illa klädd hon var bland dessa flickor, hvars föräldrar, hörande till stora världen, naturligtvis med smak och elegans lät kläda sina döttrar. Malla däremot hade alltid varit ytterligt tarfligt och gammalmodigt klädd. Mormor var för gammal att tänka på modet och ingen annan tog sig däraf. Edman var den som skaffade Malla lärmästare, men i detta val var han ej särdeles lycklig. Ritmästarn var snäll, men var halt och bodde på Söder och uteblef från mången lektion. Malla ville själf lära spela klaver eller harpa, men som naturen alldeles nekat henne sångröst, och hon ej visade något utmärkt godt öra, ansåg hennes mormor dessa instrument för svåra för henne utan ville, att hon skulle lära spela cittra såsom lättare. En herr Nystedt skulle lära henne. Konfys och distrait i hög grad, gick han ej i land därmed. Hon hade redan hört mycket musik och hörde sådan obeskrifligt gärna – klinket på cittra föreföll henne fult och både instrumentet och läraren blefvo henne odrägliga. Han talade mest i religionsämnen, skänkte henne en bok som mystiskt afhandlade dem och visade större omsorg om hennes salighet än om hennes framsteg i musiken, som också blefvo inga.

I allmänhet hade Malla inte roligt denna vinter. De äldre, Gustava Arnell, Charlotte Posse, Eva Braunerhjelm och Eva Montgomery, Mallas syster, en snäll, vacker, glad och liflig flicka, höllo tillsamman och den tolfåriga fann sig ensam och var mycket svartsjuk. Charlotte Posse hade hon älskat som sin första och bästa vän, men hennes misstag att förråda Mallas barnsliga förtroenden hade aflägsnat henne från denna vän utan att likväl minska hennes beundran för henne.

Då Malla någon gång fick komma på spektaklet glömde hon alla sina sorger. Isynnerhet var operan henne kär. De sköna ouverturerna, som annonserade stycket, hänryckte henne, och stämde hela hennes själ till den starkaste illusion. Hennes hjärta klappade då ridåens ryckningar förebådade början och sedan den var uppdragen, glömde hon allt annat och var blott med i scenen som förehades. Iphigenie i Auliden, som omtalade hennes grekiska hjältar, förtjuste henne, och vänskapens devouément hos Pylades uti Iphigenie i Tauriden var hennes ideal. – På börs-assembléer, där hon skulle hafva brändt hår och vara friserad och utstofferad, fann hon sig själf löjlig och hade ledsamt, ty hon fick blott dansa några få danser, som af höflighet dansades af några herrar, som brukade vara bjudna på Edsbergs baler. Den gamla sorgen att vara född kvinna återvaknade, hon fick en särdeles vurm för astronomi och fann en stor olycka uti att ej få studera denna och andra djupsinniga vetenskaper.

Gustava Arnell med sin innerliga liflighet och sin entusiasm för allt skönt och godt hade ett sätt att uttrycka sig superlativt, som Malla vänt sig att efterapa. Det som hos den äldre systern var ovana, blef tillgjordt hos den yngre, som ej af naturen var så öppen och lättrörd. En dag om våren, innan fru Rudbeck flyttade från Stockholm, gjordes i vagn en promenad omkring Djurgården och man stannade vid det vackra Listonhill som besågs. Malla, som nu ej på länge varit på landet och aldrig sett något så städadt, så täckt, var alldeles utom sig af förtjusning och, då hon nu ville i sin glädje omtala det, fann hon alla ord för svaga. De för henne vanliga uttrycken: oändligt, obeskrifligt, gudomligt, som nyttjades i dagligt tal, voro nu alldeles otillräckliga; hiskeligt, rysligt och fasligt måste nu tilltagas för att uttrycka hennes beundran. Gamla

grefvinnan Gjös, som med sin skarpa satiriska tunga ofta anmärkt denna öfverdrift och bestraffat den med recensentstränghet, gjorde nu Malla uppmärksam på det löjliga af dessa ord då fråga var om skönhet och nöje. Flickan insåg det och huru hon missbrukat de riktiga uttrycken och beslöt att hädanefter söka vänja sig af med denna affektation och med den syndiga ovanan att vid alla tillfällen tanklöst missbruka Guds namn, som hennes äldre vänner ofta påminnt henne om att rätta. Denna promenad fick därigenom ett stort rum i hennes bildningshistoria.

En afton var fru Rudbeck med sina flickor på supé hos excellensen Ridderstolpes. Vid bordet satt Eva Braunerhjelm och Malla tillsammans. Då de uppstego och flickorna drogo sig tillbaka för att lämna rum åt sällskapet att parvis defilera förbi dem, sade en herre åt sin dam då de framgingo: »Regardez un peu comme cette fille est jolie»; »Pas trop,» svarade damen. Hvem kunde de mena? Eva Braunerhjelm var det väl icke och ingen annan flicka fanns på hela den sidan. Var det möjligt, att någon kunde finna Malla vacker? hon som så ofta hört, isynnerhet af sin morbror Alexander, att hon vore ful och mörk och hade en så bred mun. Det syntes henne besynnerligt och hon var rätt nyfiken att veta hvem herren egentligen menat. Morgonen därpå betraktade hon sig rätt noga i spegeln och fann, att hon verkligen mycket ljusnat; den stora munnen hade ej mer så tjocka stora läppar, de voro röda, tänderna hvita, det bruna håret onekligen vackert och rikt – med ett ord, hon blef just nöjd med denna examen.

Utflyttningen till Edsberg blef en glädjedag för Malla. Att åter finna sig där bland alla kära barndomsminnen i den friska naturen en vacker vårafton var alldeles lycksaligt och denna kväll förblef henne oförgätlig. Med Thure Brandt och Maja Cajsa Godhe besökte hon alla favoritställen, gick ej igenom någon grind utan klättrade öfver alla plank, staket och stenmurar som förr. Länge varade dock ej denna glädje. Några dagar därefter kom bud, att unga grefvinnan Wrangel (Gustava Arnell) vore sjuk. Fru Rudbeck reste samma dag åter till Stockholm med flickorna.

Malla fick ej mycket vara inne hos sin sjuka syster, men uti det gamla Wrangelska huset var en gammal guvernant, m:lle Savary, som kallades Toutou af barnen, som hon alla uppfostrat. Det var en hjärtans god gumma, mycket olik den sträfva knarriga madame Zelia. I denna gummas kammare tillbragte Malla aftnarna då hennes mormor var hos riksrådinnan Wrangel, och hade där förträffligt roligt. Charlotte Wrangels lilla bibliotek var i rummet bredvid, där valde Malla böcker och läste högt för Toutou, som var vänlig mot henne och satt och sydde så flitigt vid det släta glatta formljuset i den blanka mässingsstaken, hvarpå ljussaxen, äfven blank och ren, ej fick nyttjas af någon annan än den ordentliga Toutou själf. Denna ytterliga ordning och snygghet tyckte Malla om.

Bland annat läste Malla där äfven en liten vers till prins Henrik af Preussen, bror till Fredrik II, som hon tyckte mycket om och mindes med välbehag:

La gloire le précède La modeste vertu se tient à son côté A la vertu, l’humanité succède Et la marche finit par l’immortalité.

Att återkomma till Sollentuna kyrka var för Malla en ljuf glädje. Denna vackra ljusa kyrka som ligger så vackert på en backe, därifrån man ser utöfver sjön Norrviken och Sollentunaholm, var det tempel som väckt Mallas första andakt. Där hängde ett par gamla rostiga värjor med krusflor om fästet, förmodligen för att nyttjas vid någon krigsmans begrafning. Dessa voro för Malla symbol af döden för fäderneslandet och betraktades alltid med vördnad.

I juni månad kommo Montgomerys från Lindholmen och voro någon tid vid Edsberg med Augusta och Josias. Kornett Blume var med dem, den samme som några år förut varit där öfver en julhelg. Som Malla alltid mycket önskat att få spela någon pjäs och de nu voro flera tillsammans, uppfördes »la Colombe» af fru Genlis uti Mallas favoritparterre bredvid sjön. Kornetten skulle däri vara en trädgårdsmästare, som hade

fyra rader att säga och kom af sig, som Malla icke kunde förlåta honom, och det blef sedan ett ordentligt krig dem emellan, som varade så länge de voro tillsammans.

Strax efter midsommar reste fru Rudbeck med sina flickor till Ervalla och förblef där tre månader. Hon reste ej till Västergylln, ty hennes dotter, den unga änkan friherrinnan Essen, tillbragte denna sommar med sin lilla flicka och fröken Charlotte Essen hos sina svägerskor fruarna Blixen och Krassow i Pommern.

Denna tid vid Ervalla var mycket treflig. Malla slöt sig alltmer till den goda älskvärda Eva Braunerhjelm, som lärde henne mycket. Malla var tafatt i alla fruntimmersarbeten och Eva däremot särdeles snäll och händig i allt hvad hon företog sig. Hennes milda, stilla lynne verkade ock välgörande på Mallas häftiga, oroliga sinne, gaf ledning och mål åt hennes irrande tankar och slöt dem till det närvarande. Eva visade Malla mycket förtroende, berättade henne alla sina förra öden. Hon hade något romantiskt idylliskt i sitt lynne och det var poesi i hennes berättelser om Bjersgård, om Catharina, Marie Sophie och Elise Gyllenstierna, om kontrasten mellan detta rika hus, detta sköna ställe, och hennes eget hem, det torftiga Blågård. – Äfven omtalade Eva grefve Fredrik Ulrik Wrangel vid Sprengtportska regementet, som hon mycket sett under den glada Landskrona-tiden. Han hade visat henne uppmärksamhet och en i glädje och sorg oafbruten välvilja; hon var honom hjärtligt tillgifven, och äfven denna böjelse förtrodde hon sin lilla vän. Detta förbryllade något Mallas idéer. Uti fru Genlis' uppfostringsbok »Adèle och Théodore» hade hon läst, att kärlek vore egentligen inbillningens foster och sysslolösa människors tidsfördrif, att en riktigt bra flicka med ett rent hjärta och ett svalt hufvud aldrig skulle öfverlämna sig till denna känsla. En sådan bra flicka ville Malla vara. Det gamla tycket för Tönnes Wrangel hade hon erkänt som en barnslighet! *Vänskap* var den gudomlighet hon ville dyrka, och *kärlek* bannlystes ur tanken och vocabulairen. Också nämnde Malla aldrig muntligen detta ord. Att nu hennes mycket högaktade vän, den förnuftiga Eva, kunde hysa en sådan böjelse var ju för underligt! – Eva visade Malla flera små saker som hon hade skrifvit; bland annat ett porträtt af sitt ideal.

Berquins »L'ami des enfants» hade länge utgjort Mallas älsklingsläsning. Sedan fru Beaumonts »Magasin des enfants» och fru Genlis. Dessa böcker hade uppfyllt hennes tankar med uppfostringsprojekt. Hon fann sin egen uppfostran vårdslösad, hennes tid var alldeles för litet begagnad till att inhämta nyttiga kunskaper. Men i stället att, då hon nu själf erkände det, vid tolf år söka genom egen flit ersätta det bristfälliga, gick hon och uppgjorde planer för en uppfostringsanstalt för flickor som hon skulle dirigera. Tiden indelades systematiskt, allt uppgjordes i hennes hufvud, det blef hennes käraste lek och till och med scholairernas förnamn uppskrefs och blef slutligen ett oändligt register på alla nomen propium som funnits i världen. Dessa idéer hade nu kommit efter det heroiska tidehvarfvet, som man väl småningom måste komma ifrån för att närma sig till det närvarande. En af hennes inbillningslekar var ock en vacker egendom som hon förskönade på allt möjligt sätt; den skulle ligga mellan Mälaren och Saltsjön, ungefär som Södertälje, och heta Persepolis – denna ombyggdes och ommöblerades tusen gånger.

Malla bodde under denna tid vid Ervalla uti en egen liten kammare bredvid sin mormors sängkammare; det roade henne i början obeskrifligt att ha eget rum, men en dag kom hon hos inspektorns att läsa en broschyr om »Fans grufliga grasserande i Roslagen». Malla hade aldrig varit mörkrädd, i allmänhet var räddhåga ej en känsla som hon led af, snarare hade faran ett visst behag för henne genom sin äfventyrlighet. Åska och vådeld var henne likväl förskräckande. Nu uppskrämde den lilla skriften hennes inbillning. Om aftonen, sedan hon lagt sig, kunde hon ej låta bli att tänka på Fans grasserande. Hon skämdes att tillstå det, men låtsade som om hennes säng gått sönder och fick ligga på soffan inne hos sin mormor; där tyckte hon alltid att ingen fara kunde träffa henne.

Vintern eller våren 1794 hade Armfeltska saken med alla dithörande skandalösa anekdoter om fröken Rudenschiöld och flere däruti inblandade personer varit ett allmänt samtalsämne. En dag under sommaren vid Ervalla kom inspektorskan och berättade, att från Örebro omtalades, att den fågelfri förklarade Gustaf

Mauritz Armfelt vore gripen. Det gjorde stor sensation och man talade inte om annat hela dagen. Ryktet var alldeles ogrundadt.

Gustava Arnell kom till Ervalla senare på sommaren, hon var nu frisk efter sin brunnskur. Då nu Gustava förblef vid Ervalla under den tid fru Rudbeck stannade där, började de äldre vännerna åter hålla tillsamman och Malla blef åter mycket ensam. Ömsom grät hon af sorg, ömsom var hon ond, men yttrade intet, ty hon kunde aldrig uttala hvad hon rätt starkt kände. Svartsjuk och lidande var hon, och den tanken att ej vara rätt älskad af någon förbittrade hennes lynne. Ingen mamma hade hon att förtro sig åt – mormor var visst god, men var så gammal och hade så många barnbarn. Hennes fars olycka gjorde hans sinne tungt, och vänner – de voro ju alla för gamla för henne och glömde barnet, då de sinsemellan hade roligt. Malla var just nu i den fatala åldern som med skäl kallas slyngelåldern, då man ej mer intresserar som barn och ej ännu är adolescent.

Ett stort och lifligt intresse hade Malla. Vanligen läste hon om postdagarna de ankomna avisorna för sin mormor; därigenom hade hon blifvit bekant med de allmänna världshändelserna och Polens resning och krig isynnerhet följde hon med största deltagande. *Kosciusko* var hennes hjälte. En dag som hon medan mormor läste sina bref genomögnade tidningarna, fick hon där se, att Kosciusko segrat och att tolf städer öfvergått till honom; Malla sprang upp, skrek och hoppade i glädje, och fick bannor, ty hon hade i sin ifver skrämt sin mormor.

Mot hösten lämnades Ervalla, man reste först öfver middagen till Segersjö, Cederhjelms egendom, på andra sidan om Örebro; där bodde hans hustru friherrinnan Cederhjelm, som hade hos sig sin dotterdotter Ulla Montgomery, Mallas yngsta syster, som hon ej sett på flera år. Flickan var nu sju år, var mycket vacker och hade ett ovanligt tjockt, brunt hår. Hon var hjärtligt vänlig och förekommande emot sin syster, hade uppställt alla sina dockor och leksaker i bästa ordning för att roa Malla och visade henne en så innerlig systerlighet, att det för evigt fäste dem vid hvarandra, huru mycket de sedan än voro åtskilda. Därifrån reste man mot afton till grefve Gyllenborgs på Skenäs, detta obeskrifligt vackra ställe i Vingåkers socken, som är värdt att hafva varit älskadt och besjunget af fyra skalder: Runius, Creutz, Gyllenborg och Oxenstierna. Denne senare var nu också där med sin grefvinna, en god varelse, men så sjuklig och lidande, att man ej utan smärta kunde se henne. Vid Skenäs var mycket roligt. Oxenstierna hade förut vid Sätra brunn sett Gustava Arnell; hennes liflighet och smak för allt poetiskt skönt intresserade och roade honom mycket. Han var särdeles aimable, t. o. m. mot hennes lilla syster, som gick förtjust ikring i Skenäs' lundar och läste »Caroline de Lichtfield» med största nöje. En romans däri behagade synnerligen; refrängen: »Oh, ma paisible indifférence, vous êtes mon unique bien!» blef Mallas valspråk.

Ifrån Skenäs ställdes kosan till den hederlige prosten Sundstrand i Julita, där man fann samma vänskap, samma gamla tillgifvenhet uti hans glada gästfrihet. Därifrån for man till Hoffsta, där grefvinnan Posse nu bodde. Där var glädjen fullkomlig! Gustava Arnell åkte med i den stora gamla fyrsitsiga resvagnen, som i många år fört Rudbeckska familjen landet omkring. Vägen gick förbi de vackraste trakter af det omväxlande Sörmland och blef allt vackrare och vackrare ju mera man nalkades. En half mil från Hoffsta mötte dem fyra unga herrar till häst; två grefvar Wrangel från Valinge, Carl och Otto, Carl Cederström och Tönnes Wrangel. Gustava blef mycket glad åt att råka släktingar och vänner, och Malla fägnade sig åt dansörer; endast som sådana hade de något intresse för henne; och Tönnes Wrangel visade henne så liten uppmärksamhet, att hon ej mer kände någon böjelse för honom. Snarare tyckte hon om Carl Cederström, som ibland talade med henne i allvarsamma ämnen, hvilket smickrade henne. Hoffsta är ett mycket vackert ställe, men Malla fick en slags ovilja däremot, emedan de flesta funno det vackrare än Edsberg, och det kunde hon aldrig medgifva. Isynnerhet kunde hon ej förlåta Eva Braunerhjelm att föredraga det visserligen regelbundna och symmetriska i anläggningen af Hoffsta framför det omväxlande pittoreska Edsberg.

Tiden gick fort och angenämt vid Hoffsta: dagarna promenerades omkring i den vackra trakten, aftnarna

dansades vanligen. En dag hade Malla vid bordet varit ohöflig mot någon af herrarna; om aftonen tog Gustava henne afsides och föreställde henne huru orätt hon haft och huru man skadar sig själf genom dylika oskickligheter. Malla erkände det strax och var hjärtligen tacksam för sin systers godhet att rätta hennes fel. Samtalet blef mycket långt och innerligt förtroligt. Malla utgöt hela sitt hjärta för sin älskade syster, som med en väns deltagande och en mors ömhet emottog hennes förtroende och besvarade det. Gustava lugnade hennes tvifvel i anseende till hennes vänner och gaf henne goda råd och varningar. De gingo fram och tillbaka uti ett litet kabinett, ett vackert hörnrum, som hade utsikt öfver den stora sjön Yngarn, hvaruti månen speglade sig med sitt silfversken upplysande den vackra löfbeväxta stranden. Denna kväll, detta samtal blef oförgätligt för Malla, och från denna stund fick Gustava första rummet i hennes varma kärlek, kallades alltid hennes *bästa* syster och därifrån uppkom också det nästan blinda förtroende, den oinskränkta beundran, som i flera år gjorde henne så lycklig. *Gustava* blef det käraste af alla namn, och *syster* den heligaste af alla titlar! Hon var ju ock Mallas närmaste anhöriga, en samfälld mor förbinder mer än en samfälld far, och Malla älskade sin bortgångna moder i sin enda mödernesyster. Öfverallt på träd, på fönster, på papperslappar skrefs nu det älskade namnet; ofta bredvid Kosciuskos, liksom representanter för äran och vänskapen. Många gånger fick Malla bannor för sin vana att rita på de immiga eller frusna fönsterrutorna, men Gustava och Kosciusko stod där ändå.

Till den 1 oktober återkommo de till Edsberg. Morgonen därpå var det ett skönt höstväder; solen glimmade i Edsviken, skuggorna voro långa och starka, och denna dager upphöjde så skönheten af den lugna löfomslutna viken med sina lummiga höjder och dälder och de barrskogsväxta uddarna på vänstra sidan, att Eva Braunerhjelm måste tillstå, att hon aldrig funnit Edsberg så vackert. Det var en innerlig glädje för Malla, som älskade sitt barndomshem med en henne egen ömtålighet.

Den 20 oktober, öfverstinnan Montgomerys födelsedag, var en fest tillställd på Lindholmen. Eva Montgomery hade en tid varit på Hoffsta hos grefvinnan Posse, men kom därifrån till Edsberg för att följa med flickorna till Lindholmen, dit hon hjärtligen längtade och där nu många voro församlade, som hon gärna återsåg. Hennes otålighet på vägen var obeskriflig, och då man på afstånd fick se ruinerna af Gustaf Wasas födelseborg, storgrät den lifliga flickan. Detta förtjuste Malla, som delade hennes känsla och lofvade sig rätt roligt; det var den första egentliga bal hon bevistat, sedan hon hade medvetandet att dansa bra. Festen började med en maskerad och blef den roligaste Malla hittills varit med om. Blott en plåga hade hon under dessa dagar – alla brydde henne för kornett Blum, som likväl ej var där. Han hade uppträdt som poet och låtit trycka tre poem, hvaribland man påstod, att ett var henne ämnadt. Det hette »Bildningen» och däri funnos verkligen allusioner på vårdagarna vid Edsberg. En löjtnant Ulfhjelm pinade Malla med att uppläsa stycken därur i tid och otid. Som både Blum och Ulfhjelm voro henne obehagliga, var detta odrägligt.

Hösten förflöt sedan enformigt och trefligt. Till och med den sträfva gumman Zelia, som numera inte hade annat att göra än äta, sofva och sticka strumpor, var munter och glad. Förmiddagarna studerade flickorna tillsammans aritmetik, historia och geografi. Då detta senare lästes och man besåg jordgloben, och frågan blef om att välja bostad för lifvet, utpekade Malla alltid med knappnålen en liten vrå i Sverige nära Stockholm vid Edsviken och kände sig så lycklig. Att Edsberg varit ett gammalt vikingasäte gaf det ett romantiskt värde för hennes inbillning. Byarna därunder, som ännu bibehållit namnen efter forna tider: Härseby, Kummelby, äro omgifna af ättekullar. Detta gaf Malla ämne till tusen föreställningar, som ingingo uti hennes entusiastiska sinne för ära och bragder. I dessa studier var Malla längre kommen än Eva, tv hon hade af naturen ett ovanligt godt minne, men då på eftermiddagarna frågan var om handarbeten, då måste alltid Eva hjälpa och ställa till rätta. Aftnarna läste de turvis högt för mormor, ofta historiska arbeten, men också ofta romaner, som mycket roade den goda gumman. Dessa dagar voro så lugna, så trefliga, så använda! Malla fann sig så lycklig och saknade intet.

Wrangel hade på sommaren köpt Jakobsberg, en gård mellan Barkarby och Tibble gästgifvargårdar, med ett

stort och rymligt trähus, som ligger på en höjd beväxt med präktiga ekar. Det har en glad utsikt och är så vackert och trefligt som ett ställe kan vara. Som han var kapten vid gardet och blef major om hösten året därpå, bodde de dock kvar i Stockholm ännu. Ofta voro de ute vid Edsberg, ofta voro också Montgomerys där; detta var kära omväxlingar i hvardagslifvet. Bön hölls ej mer om aftnarna som förr, sedan Gustava, som ensam kunde sjunga, var bortflyttad, men ofta lästes uti en bönbok för hvarje dag af året. Mallas gamla piga, Maria Edgren, var mycket gudfruktig och förebrådde ofta sin fröken att ej vara det nog.

Allt folket vid Edsberg voro gamla och hade länge varit där, utom en ung kammarjungfru, som om hösten ankommit. Hon var aderton år och vacker som en dager, blond och smärt. Magdalena Razky bar ännu bindmössa, som mycket väl klädde henne, det var en hjärtans god och beskedlig flicka, som snart blef rätt afhållen af sin matmor och flickorna. Inspektoren Tollberg hade förut varit betjänt och hade mycket förtroende af fru Rudbeck, mer än han förtjänade; en ledsam, dumt högfärdig hustru skämde bort honom. Den gamle polacken Wojtnick var också gift; hans hustru var afundsjuk på fru Tollberg och var själf icke just någon bra människa, men detta gamla folk hade alltid hållit mycket af Malla; deras kammare i vänstra halfrunda flygeln var ett så stort, gladt och vackert rum, alltid snyggt, uppfyldt af fåglar som var gubbens nöje, så att Malla trifdes där ofantligt väl och sällan förbigick någon dag, som hon ej hälsade på Wojtnick och hans fåglar. Han passade upp vid bordet, var med på resor och eldade rummen, till och med fru Rudbecks egen sängkammare, en vana som han bibehållit allt sedan salig Hans Nåds tid. Han eldade så med besked, att värmen ofta var odräglig, men hans gamla matmor ville så hafva det. Mor Brandt, förra inspektorens änka, hade mjölkkammaren om hand och svarade för ladugården; hon talade i näsan och liknade mycket en kalkonhöna. Då unga friherrinnan Rudbeck, mycket bedröfvad öfver sin fars död, satt gråtande, sade madam Brandt: »Hennes Nåd skall taga af drottningens hjärtstyrkande droppar, ty när salig Brandten dog, grät jag natt och dag, men då gaf de mig drottningens hjärtstyrkande droppar, och det var som afstruket med en hand.»

Sedan Gustava Arnell flyttat från Edsberg, hade fru Rudbeck återtagit hennes rum, och bodde nu med Malla i det trefliga hörnrummet, som hade fönster åt alléen och landsvägen och ett åt gården, där man så väl såg alla ankommande. Där stodo två blårandiga sängar. På pelaren mellan de två fönsterna stod Mallas lilla skrifbyrå. Därvid studerade hon med Eva Braunerhjelm. I det ena fönstret stod mormors toalettbord, i det andra Mallas; i hörnet en bokhylla. En gammalmodig stor spelklocka i hörnet snedt emot på ett bord med marmorskifva, och den lilla klockan, som alltid var med på alla resor, stod på Mallas byrå under spegeln. Gustavas stora skåp med spegeldörrar stod ännu kvar i hörnet mellan fönstren. I det mindre rummet utanför, som hade utgång i förstun, bodde Mallas gamla sköterska Maja, och där stod Mallas klädbyrå. Som fru Rudbeck endast låg och klädde sig i deras samfällda sofrum, och hade sin byrå, sitt skrifbord och alla dokument och affärssaker uti Mallas forna barnkammare som nu kallades skrifkammaren och alltid var låst, så kallades hörnrummet för Mallas kammare.

Mot slutet af november månad kom friherrinnan Essen (Gustava Rudbeck) med sina tre barn, Fredrik, Thure och Jacquette till Edsberg för att tillbringa vintern hos sin mor.

Edsbergs hus är byggdt i denna form och flyglarna på gården halfrundade sålunda. Det ser så gästfritt och inbjudande ut. Aldrig kunde Malla glömma det glada ögonblick, då de fyra skjutshästarna syntes framkomma om hörnet, släpande den stora vagnen, som innehöll de älskade, efterlängtade vännerna. Ack, hvilken glädje, då ankommande och emottagande med lika kärlek åter råkas och det för att få vara tillsammans en längre tid. Detta sällskap af alla åldrar trifdes nu så väl tillsammans; om aftnarna samlades alla omkring det välbekanta svarta läderbordet, och lilla Jacquette, som då ej ännu fyllt sitt andra år, var en liflig och söt unge som roade alla med sitt joller. Gumman Zelia kallade hon »bonjour», emedan hon alltid tilltalade henne på franska.

Om söndagsaftnarna spelade fru Rudbeck ibland boston med sin dotter, Eva Braunerhjelm och Malla, som

fick en riktig passion för detta spel och längtade från den ena söndagskvällen till den andra. Gustava Rudbeck sörjde och saknade sin man djupt och innerligt; hon hade varit så lycklig som en maka kan vara; nu vid tjugusju års ålder hade hon bjudit sällheten farväl, men hon var för mild och god att låta sin olycka verka på sitt umgänge med andra. Det var också det allra behagligaste och vänligaste. Sina barn vårdade hon med den största omsorg och ömhet. Hennes närvaro utbredde frid och trefnad till alla som omgåfvo henne. God och glad, förståndig och jämn, deltog hon i allt, lifvade allt och bibehöll allt i den harmoni, som utmärkte hela hennes varelse.

Till jul samlades hela släkten vid Edsberg och däribland äfven David Wilhelm Lilliehöök, som nu var stallmästare hos hertig Karl och som under sitt vistande i hufvudstaden hade fått mera yttre bildning, ehuru han alltid erfor bristerna af sin första vanvårdade uppfostran. Julafton hade alltid varit en glädjedag för Malla. Många julklappar och många attrapper brukades vid Edsberg, men denna gång fick hon ej hvad hon önskat sig. Eva Braunerhjelm fick mera och en gemen afund väcktes hos Malla. Hennes mormor märkte det och då de blefvo ensamma i sitt sofrum talade hon vid henne därom. Malla hade humör och var stygg – men skämdes snart och grät hela natten af ånger att ha kunnat missunna sin vän, den snälla Eva, som var så god mot henne, som ägde intet annat än hvad hon fick, då Malla genom sin mormors försorg saknade intet. Bitter var denna julnatt och ingen tröst kunde Malla känna förrän hon om morgonen tidigt sprang upp till Eva, tillstod sina elaka tankar ock erhållit hennes ömma förlåtelse. Då blef Malla så glad som en trogen hund, som nyss fått stryk och sedan får en klapp af sin husbonde. Annandagen dansades vid Edsberg; kornett Blum infann sig bland de dansande, hvilket föreföll Malla oangenämt af två skäl, först därför, att hans stora, blängande ögon förföljde henne, och sedan för att det roade de andra att bry henne därför. Han blef ock kvar öfver dagen därpå. Fjärde dag jul var hela sällskapet bjudet till Thorsåker. Där bodde lagman Stenhoff, mindre väl känd i de politiska förhållandena 1789, då han ansågs hafva varit ett af Gustaf III:s kreatur, spion och medel att uppvigla populacen mot herrarna. Sedan Montgomerys hemkomst (han var ock granne med Lindholmen) hade Stenhoff gjort allt för att försona »sina brott», som han kallade det, och ställa sig in med släkten.

Fru Rudbeck var ej särdeles belåten med att umgås med dessa grannar, men, som bekantskapen gjordes på Lindholmen, kunde man ej neka bjudningen och skulle nu för första gången till Thorsåker. Malla ville för ingen del, att den ledsamme Blum skulle komma med på denna bal och lät tydligt nog förstå det i lekar som gjordes aftonen förut vid Edsberg. Kornetten blef stött, gick hastigt ut och beställde häst till klockan sju morgonen därpå, och gick uppe i harmen hela natten och störde därigenom de andra herrarnas sömn, som lågo i samma rum. Han ville då gå ut i farstun att där promenera sin vrede; men där låg ett koppel hundar, som han föll omkull på; de skällde och hela huset kom i rörelse. Detta fick Malla sedan länge höra och den olycklige kornettens missöde spökade en lång tid, men sedan försvann han också på många år. – Fröken Eva Stenhoff hade hittills varit den första dansösen på balerna, Malla märkte nu, att hon efterträdt henne och hade roligt däraf.

FÖRSTA AFDELNINGEN.

Adolescense.

1795–1796.

Med år 1795 började Malla en slags dagbok, som väl oftast förblef ganska torr och mager, men hvarur några utdrag ibland skola anföras. Mottot för detta år var (ur en dansk visa):

»Glæden er liig en flygtig Ven som paa en Reise man finder og som i det han farer hen kysser os ømt og forsvinder.»

Nyårsdagen var bal vid Edsberg, dit alla grannar voro bjudna och från Stockholm många af de forna dansörerna. Och de äldre systrarnas kurtisörer täflade nu att få dansa med lilla syster, som hade alltför roligt. Några dagar därefter reste ungdomen från Edsberg till Lindholmen, dansade där och i grannskapet.

Baron D'Albedyhll gifte sig detta år med Charlotte Wrangel. Hennes mor riksrådinnan Wrangel flyttade till Nyköping för att där lefva billigare och D'Albedyhlls bodde framgent hos henne. Flera gånger hade han hopp att erhålla någon tjänst, men gamla preventioner talade emot honom, och då den Armfeltska brefväxlingen upptäcktes, som gjorde fröken Rudenschiölds olycka, funnos där äfven bref från en Halldin, som också i anledning däraf blef misstänkt, ehuru han var mera mystiker och Svedenborgare än politiker. Halldins papper blefvo genomlästa och däribland funnos bref från D'Albedyhll, som visst ej hade afseende på Armfeltska intrigerna; men likväl yttrade liberala åsikter som ogillades af regeringen, och detta stängde för alltid D'Albedyhlls bana.

D'Albedyhll älskade mycket danska litteraturen och hade gjort sin svägerska Gustava Arnell bekant därmed. Hon sjöng ofta vackra danska visor och Malla kunde en mängd utantill som hon obeskrifligt tyckte om. Isynnerhet Baggesens: »Da Jeg var lille,» och: »Hver Gleedens ven» etc.

Malla var oftast glad, till och med yr ibland, men hade nog fallenhet för ett visst obestämdt vemod, som öfverföll henne utan egentlig anledning. Detta ville hon allvarligt motarbeta och uppmanade sig själf till glädje och tacksamhet. Uti Franzéns vackra stycke »De tre behagen» var sista versen hennes favorit:

»Glada vettet i en dröm smög ett ord i hennes öra: 'Flicka, för att kunna röra – var oskyldig och var öm; för att bibehålla tycket – var förståndig och var glad!' Selma är som Gratien bad. Ack! för mycket väl, för mycket!»

och denna rad: »var förståndig och var glad!» återfanns öfverallt i Mallas dagböcker och bref. Dévouement, själfuppoffrande för en hög idé eller en ren kärlek var den exalterade flickans högsta entusiasm. Att för *något* eller *någon* uppoffra lif, tid, nöjen, ansåg hon som det högsta lifvets mål. Hon kände sig i stånd till den största hängifvenhet och alla exempel af hjältemod och själfuppoffring i historien, Regulus, Mucius Scævola, Coclés förundrade henne icke utan uppfyllde henne blott med glad beundran. Att sedan öfverflytta denna ärans exaltation från de lysande bragderna till hvardagslifvets små ständigt återkommande uppoffringar genom dévouement för andra blef hennes mål, men det kostade möda och ofta försummade hon det lilla i sin beundran för det stora.

Mot slutet af januari månad for Edsbergssällskapet till Stockholm och var där ett par veckor, bodde i Kyrkbrinken, sågo några spektakler, hörde konserter och roade sig förträffligt; åtminstone voro dessa korta vistanden i hufvudstaden för Malla mycket roligare än hon sedan någonsin hade där i stora världen.

David Wilhelm Lilliehöök var som barn i huset vid Edsberg, och nu i Stockholm var han alltid damernas följeslagare och hjälpare. Flickorna ansågo honom som en bror. En dag skulle man vid Barnhuskällaren se konstberidar Lailson med sin trupp, det fullkomligaste af detta slags skådespel man kunde se. Sköna hästar, förträffligt inridna, vackra kostymer och Lailsons vackra gestalt och ädla utseende, tillika med god musik som lifvade det hela, gjorde detta nöje lika hänförande som nytt för Malla, som ännu aldrig sett något sådant. – Då återresan till Edsberg skulle ske, proponerade Lilliehöök att få köra för Malla uti liten släde och det beviljades. Det var en vacker dag, solen glänste med tusen färger på den nyfallna snön, vägen gick

öfver Brunnsviken förbi Bellevue, Haga, Frescati, Tivoli och sedan öfver Edsviken förbi Ulriksdal och alla de välbyggda Ulriksdals- och Edsbergstorpen bredvid sjön. Det var ofantligt roligt! Lilliehöök var både rolig och hygglig. Slutligen blef samtalet allvarligare, Lilliehöök sade Malla, att han i sju år haft ett tycke; men bad henne hafva förtroende för honom, och lofva honom att icke förlofva sig utan att förut låta honom veta då sådant vore i fråga. Ditåt hade Malla aldrig tänkt. Hon var ju ännu blott ett barn. Och hon hade hört att Lilliehöök ansågs vara förlofvad själf. Hvad var detta? Förlägen och ängslig afbröt Malla samtalet, talade om de vackra stränderna, om »det röda huset med de gröna luckorna», som Lilliehöök sedermera alltid skämtade öfver, och visste med en för henne själf hittills okänd fintlighet att så undvika detta ämne, att det icke mer kom i fråga. Detta var den 13 februari 1795. – Tjuguåtta år därefter på *samma dag,* for hon *samma* väg i *samma* sällskap!![13] Gustava Rudbeck (änkefriherrinnan von Essen, som tillbringade denna vinter på Edsberg) önskade få en lärarinna i franska språket åt sina barn och genom bekanta rekommenderades en ung engelska miss Emily D'Alton, som varit i Frankrike och talade äfven franska. Den 20 februari, kom hon till Edsberg, var då tjugufyra år, såg bra ut ehuru hon hade för stor näsa, hade lifliga bruna ögon, röd och hvit hy, skönt kanstanjebrunt hår och en nätt figur. Hon såg sorgsen och förstämd ut första kvällen. Morgonen därpå fick Malla börja läsa engelska för henne från 8 till 10. Sedan läste och talade miss D'Alton franska med de små. Miss D'Alton tillbragte mest hela dagen i sin kammare, utom måltidstimmarna då hon rätt elegant uppträdde vid bordet. Som oftast hade hon visit från Stockholm af sin fästman grosshandlar von der Burg, hvars utseende icke tycktes svara mot den vackra miss D'Altons. Allt som hon blef bekant med Edsbergs invånare, stannade hon längre i sällskapet och blef af dem allt mera omtyckt. Liflig, kvick och snäll företog hon sig allt och gjorde allt fort och väl, var rolig och skälmaktig, men såg dock ibland rätt sorgsen ut

Lilliehöök var ofta vid Edsberg. Malla såg honom gärna, men hade ej mer så oblandadt roligt däraf – hon var litet generad, kände sig ibland tvungen, som var mycket svårt för hennes öppna lynne, och fick ej sällan sveda i bröstet däraf och ett betryck som hon ej själf kunde göra sig reda för. En gång blef detta odrägligt. – Malla tog boken med de andliga betraktelserna för hvarje dag i året, bad Gud rätt innerligen att däruti finna någon tröst mot den ängslan som tryckte hennes bröst. Hon uppslog boken och se! hon träffade ett stycke som upplyste henne, gaf henne tröst, mod och hjälpmedel mot det onda uti bön och verksamhet. Aldrig glömde hon denna bönhörelse, som hade ett verkligt godt inflytande på hennes sinne.

Miss D'Alton var den enda som märkte, att Malla läste med mera distraktion de dagar, då Lilliehöök var vid Edsberg, och skämtade däröfver. Det var också ledsamt; men dessa intryck voro dock i det hela flyktiga, och småningom försvann åter det tvungna i hennes förhållande till honom. Likväl kom detta henne att tänka på kärlek, giftermål: M:me Genlis bannlyste kärleken, den bestod blott i en för varm inbillning! Men giftermål var dock något verkligt! Skulle man gifta sig eller ej? Med tiden torde man behöfva ett stöd, men karlar äro så litet att lita på! Dem Malla sett ingåfvo henne ej stort förtroende eller aktning! Åtminstone borde man akta sig att fästa sig vid någon, innan man vunnit erfarenhet nog att själf kunna döma!

Uti kabinettet vid Edsberg var en tafla föreställande »l'amour menaçant», en mycket god gravyr; hvart man gick, tycktes guden rikta sin pil. En morgon, sedan Malla väl inom sig öfvertänkt saken, gick hon med högtidlighet in i kabinettet, läste väl igen dubbeldörrarna, och gjorde där inför den hotande kärleken ett löfte att aldrig gifta sig af något annat skäl än aktning, förtroende och kärlek. Ej rikedom, ej namn, ej andras vilja skulle hafva inflytande på henne i detta fall; men också skulle hon icke tillåta sig någon böjelse förrän hon fyllt aderton år, ty då, tyckte hon, skulle hon vara så förnuftig hon behöfde; det vore ännu fem år dit och på en så lång tid skulle hennes omdöme vara säkert och fast. Högst löjlig hade denna monolog varit för en åhörare – för henne var den allvarsam och bindande.

Den 26 mars var Gustava Rudbecks födelsedag. Man ämnade då uppföra en liten teaterpjäs vid Edsberg, men som ingenting blef af, då den bedröfliga underrättelsen ankom, att gamla friherrinnan von Essen på

Kaflås vore illa sjuk. Snart därefter ankom underrättelsen om hennes död, som djupt och innerligen bedröfvade hennes sons änka. Nu skulle Gustava Rudbeck, 28 år gammal, ensam mottaga den stora hushållningen vid Kaflås och sköta både den yttre och inre af denna compliquerade egendom. Hon skulle nu *ensam* vara förstyret för inspektorer, bokhållare och allt, och därjämte sköta sina små barn. Med den fasthet i lynnet, den ödmjuka och fromma förtröstan till Guds bistånd som lifvade hennes mod, gick hon dock väl igenom alla dessa svårigheter, led ofta bittert, saknade djupt, men vann allmän vördnad och tillgifvenhet genom manlig drift och redighet, förenad med kvinnlig mildhet och huslighet.

Hon var nu tvungen att, så snart väglaget blef stadigt, återvända till det ödsliga Kaflås, där så många omsorger väntade henne. Innan sin afresa ville hon ta afsked af Montgomerys, som hon mycket höll af. Hon reste med Malla till Lindholmen på ett par dagar. Malla förkylde sig på resan, fick ältan under påskhelgen. Hon yrade ofantligt, pratade oupphörligt och slutade med att gråta för att hon leddes, en sak som hon aldrig kunde lära sig att tåligt underkasta sig. Lilliehöök och syster Gustava voro vid Edsberg öfver påsk, hvilket något förkortade mellanstunderna för den sjuka. Men under sin konvalescens var hon alltför kinkig, tyckte att ingen brydde sig om henne, ingen höll rätt af henne och skref i dagboken Goldsmiths vers:

»And what is friendship? but a name, a charm that lulls to sleep, a shade that follows wealth or fame but leaves the wretch to weep.»

som sedan ofta i smärtans stunder sväfvade på hennes läppar.

Hon hade för liten sysselsättning och alltför mycken ledighet att *känna efter* sig själf. Hon kunde ej uttrycka sig, men kväfdes af inre oro. Vid slutet af april står i hennes dagbok: »Que ne puis-je m'exprimer! – Non, mon esprit ne peut suffire à mon coeur! que n'est on moins sensible ou plus spirituelle!» Och dessa rader uttrycka verkligen den brist på jämvikt mellan känsla och förstånd, som egentligen var hennes olycka. Förmågan att *känna* både glädje och sorg utvecklades hos henne öfvervägande; utan att hafva nog hufvud eller talang att kunna gifva uttryck och gestalt i ord, toner eller färger åt sina inneboende känslor och idéer, vände dessa sig förtärande inåt och hela hennes moraliska kraft måste användas mot dem.

Den 11 maj reste Gustava Rudbeck från Edsberg med sina barn och miss D'Alton, som skulle tillbringa sommaren på Kaflås och till hösten återkomma till Edsberg för att där öfver nästa vinter fortsätta engelska lektionerna med Malla. Deras resdag var en sorgedag! En djup saknad rådde länge hos Edsbergs invånare.

Pingsten tillbragtes vid Lindholmen och var rolig. Malla läste där med förtjusning »Ildegert, Noriges dronning», af Kotzebue. Rummet där hon bodde med sin mormor hade utsikt åt den höga backe mellan två sjöar, hvarpå ännu stod en mur med tre fönsteröppningar kvar af det gamla slott, hvari Gustaf Wasa föddes. Rundt omkring denna backe växa höga alar, öfver hvars toppar den kvarstående muren höjde sig. Till höger en liten sjö omgifven af löfskog, till vänster en större sjö med många uddar omväxlande med löf- och barrskog och några hemman. En afton, då Malla just slutat den hjältemodiga Ildegerts historia och grät öfver hennes öde att af sin älskade gemål blifva bortglömd och öfvergifven för en yngre skönhet, gick solen ned bakom backen. De sista strålarna lyste ännu genom fönsteröppningarna på Gustaf Wasas borg och Malla tyckte sig se den gamle hjältens blickar hvila öfver den nejd, där han lefvat sina första barndomsår. Det var för henne en skön högtidlig kväll!

Montgomery bodde om somrarna i sitt bibliotek, ett stort trefligt rum uti högra flygeln vid Lindholmen, som hade utsikt åt stora sjön. Där tillbragte han det mesta af dagarna, och Malla trifdes oändligt väl där, då hon fick öfverse böckerna och tala därom med sin far. Fru Montgomery var mycket värderad af gamla fru Rudbeck och af hela släkten, Malla höll af henne och ansåg henne och sin moster som mönster af kvinnlig fullkomlighet. På deras namn gjorde hon följande deviser:

»Unique mais charmante» (Ulrica Margareta Cederhjelm), och

»Gracieuse et raisonnable» (Gustava Eleonora Rudbeck), som passade rätt bra.

I maj månads slut kom Eva Braunerhjelms mor till Edsberg och tillbragte där några veckor. Eva följde då sin mor till Stockholm på några dagar. Den 13 juni möttes Wrangels från Stockholm och fru Rudbeck med sina flickor från Edsberg vid Hagalunds värdshus, åto middag där och promenerade sedan i Hagaparken. Tönnes Wrangel var med af detta parti, eljest var han numera ganska sällan vid Edsberg; han var gardeslöjtnant och lefde i stora världen. Hans unga svägerska, Gustava Arnell, var ej omtyckt där. Hennes naturliga liflighet och entusiasm ansågs som affektation och hennes öppna, enkla sinne passade ej där. Till och med hennes svåger hade ibland stolt öfversett henne. Detta visste Malla och såg honom numera med ogillande och ledsnad åt, att han ej förtjänat den goda tanke hon fordom haft om honom. Med anledning af Hagalundsdagen skref hon i dagboken: »Mina dårskaps-epoker, barndomsåren 7–9, 10–12. Jag är en tokig flicka, men skall ej alltid blifva det!»

Midsommardagen var fru Rudbeck med flickorna i Sollentuna kyrka; vid återkomsten fann man grefvinnan Posse, hennes båda döttrar och Eva Montgomery komna från Sörmland. Glädjen var obeskriflig. Malla, alltid ytterlig, skrek och grät och fick mycket bannor, som hon ofta fick för sina öfverdrifna glädjeutbrott, isynnerhet var grefvinnan Gjös sträng i detta fall. Hon hade kanske rätt, men Malla tyckte det var synd att ej låta henne vara glad och gråta sina glädjetårar. Då hon nu skulle kväfva och innehålla sin lifliga känsla, gjorde den henne invärtes ondt och höll ett par gänger på att utbryta i spasmer. Nu kom också Gustava från Stockholm och det blef glada dagar.

Den 12 juli var hela sällskapet från Edsberg bjudet till en af grannarna, krigsrådet Loricks på Skällnora, ett vackert ställe, men dit man för att förkorta vägen måste fara öfver sjön Norr- viken. Lindholmarna voro där till mötes och flera herrar från Stockholm; nya bekantskaper. Om aftonen kom blinde Erik med sin fiol och det dansades. En löjtnant de Laval var rätt vacker, mycket liflig, dansade charmant och var ganska artig. Hans kamrat baron Knut Leijonhufvud var vacker på ett annat sätt, lång, allvarsammare, såg god och intressant ut, men ej så kvick som de Laval, och Malla tyckte mer om denne. Hon tappade under dansen sitt strumpeband, de Laval tog upp det, lindade det om armen och sade: »hony soit qui mal y pense».

Ett par veckor därefter var Malla med sina vänner i Stockholm. Det nuvarande Carl XIII:s torg var den tiden en sluten kungsträdgård och i salongen gafs om söndagarna baler – det kallades då Vauxhall. Där råkades de herrar som man sett på Skällnora. De Laval stal törnrosor åt Malla och dansade flera danser med henne. Han frågade henne, huru gammal hon var, och då hon svarade: tretton år, ville han omöjligt tro, att hon inte vore äldre. Hon frågade då, om han trodde hon vore så gammal, så hon ville göra sig yngre.

Charlotte Posse var nu hjärtligt god mot Malla, språkade mycket med henne och roade sig åt hennes små framsteg; kanske gåfvo Mallas vänner och mormor, genom deras deltagande i hennes lilla smickrade fåfänga, ett öfverdrifvet värde åt sällskapsbifall och framgångar i hennes ögon; väl hade hon därigenom ett oinskränkt förtroende till mormor och sina äldre vänner, men nöjet att omtala för dem sina små äfventyr gjorde dem också viktigare och roligare för henne. Hon njöt det, oskyldigt och barnsligt ännu, men smickrad egenkärlek var väl ändå grunden därtill.

Den 20 juli stod Malla i sitt kammarfönster, hör en vagn rulla uppför alléen och igenkänner däri sin morbror Rudbeck med friherrinnan Annette, Hedda, Thure och Claes, som man alls icke väntat från Västergötland. Som en pil flög hon genom rummen till förmaket, där hennes mormor satt med det öfriga sällskapet. »Mormor lilla, blif ej för glad! – Morbrors äro här!» Den oförmodade glädjen blef outsäglig och Malla, som hjärtligen njöt af sin egen och alla de andras fröjd, for omkring som ett tok!

Rudbecks blefvo nu några veckor boende vid Sollentunaholm. Till lärare för barnen hade de antagit en

fransk emigrant, M. de Tribois. Han var ej särdeles aimable, men beskedlig och oförarglig; med honom hade Malla ofta tillfälle att öfva sig i franska språket.

En dag som flickorna från Edsberg voro vid Sollentunaholm, satt sällskapet ute under de sköna alarna bredvid sjön. Eva och Malla disputerade och den senare, alltid häftig och fritalig, svarade tvärt, likväl utan ondt uppsåt. Rudbeck tog henne afsides och förebrådde henne den brist på grannlagenhet, hvarmed hon bemötte Eva. Att hon förtjänte bannor för otidig häftighet insåg Malla nog, men brist på grannlagenhet – det förstod hon ej. Hennes morbror sade henne då, att hon alltid borde ihågkomma att hon vore *hemma* och Eva blott *på nåder* hos hennes mormor. Detta hade visst aldrig fallit Malla in –

Eva var ju hennes syster, hennes äldre syster; hur kunde en sådan slags grannlagenhet komma i fråga? Det föreföll henne så kallt och underligt!

Wrangels voro tidtals vid sitt Jakobsberg. Då brukade man skrifva på det viset, att Edsbergsbuden till Stockholm lämnade brefven vid Järfva, där de sedan afhämtades af Jakobsbergs mjölkbud och så tvärtom. Det var så roligt!

En söndag, sedan fru Rudbeck varit i Sollentuna kyrka, åt hon middag och passerade dagen vid Sollentunaholm. Orgelverket i Sollentuna kyrka var nyss repareradt och skulle nu försökas och bedömas af Rosén, organist i Klara församling i Stockholm.14 Han hade med sig en ung herr Göthe, 15 à 16 års gosse, vacker som en kerub. Vid bordet satt han bredvid Malla, var alls icke trög, utan samtalet blef snart rätt lifligt dem emellan. Eftermiddagen sprungo de omkring på den vackra holmen och i trädgården; sedan gick man upp i kyrkan och hörde Rosén spela orgor länge och vackert. De båda barnen sutto på pallen omkring altaret. Denna stund blef en af de oförgätliga för Malla. Musik i Sollentuna kyrka – uti hennes barndoms tempel!

Efter aftonmåltiden återvände de båda herrarna till Stockholm och som lille herr Göthe nödvändigt ville hafva någon kommission af Malla, och hon också gärna ville skicka något med den vackre, hygglige gossen, skref hon ett bref till Gustava, som skulle lämnas vid Järfva postkontor, som det kallades dem emellan.

Malla Montgomery till Gustava Arnell.

»Sollentunaholm, söndags afton.

Jag måste skrifva några ord för att säga dig, bästa syster, att jag i eftermiddag haft bra roligt på ditt och mitt sätt. Prosten Althéen har varit här till middag och hade med sig en häradshöfding Rosén och en liten herr Göthe; den förre spelar väl orgor och är det honom jag har att tacka för mitt nöje i dag, ty vi ha varit i kyrkan och hört honom där spela psalmer, Voglers Hosianna, som jag aldrig hört, Aria bravoura ur Richard Leyonhjärta, Dupuis' och Voglers polskor, flera saker ur Azemia, marscher etc. Det intresserade mig att se den hederliga gubben prosten höra därpå med så mycket nöje, att han därvid fick tårarna i ögonen. Ack, om Du varit med! Jag önskade att orgorna skulle höras till Jakobsberg, såväl som kyrktornet syns dit. – Jag skickar nu mitt bref till Järfva med herr Göthe, som är bra vacker. Hans namn prevenerade mig just litet för honom! Adieu, goda syster!

Din *Malla.*»

En annan gång, den 11 augusti, nyss efter att fru Rudbeck varit sjuk, voro de också på Sollentunaholm. Malla var ännu ängslig af den ängslan hon haft för sin älskade mormor; på eftermiddagen gick hon ensam ut i trädgården. Det var en af dessa grå dagar, då naturen är liksom öfverhöljd med krusflor. Malla kände ett obeskrifligt vemod – klockorna ringde. Hon gick så, att hon såg kyrkogården. En begrafningsprocession framskred; en resande officer hade dött på Rotebro gästgifvaregård. Han begrafdes nu, flera officerare

följde honom till grafven, det var således en militärisk begrafning på Sollentuna kyrkogård! Det gjorde ett obegripligt intryck på Malla, som därvid liksom såg in i framtiden.15

Efter en stund såg hon en af officerarna hoppa öfver gärdesgården och springa öfver åkern, som skilde alléen från landsvägen och kyrkogården. Det var Lilliehöök. Oförmodadt kom han nu, och det var Malla ljuft att råka en vän. De gingo tysta tillsammans. Han tog hennes hand, förebrådde henne, att hon ej kunde gifva ett rätt vänligt handtag. Han lärde henne det – och alla dessa minnen af den 11 augusti väfde sig tillsammans till ett helt som var ljufligt, fastän sorgligt och underligt. Med ett slags medlidande öfver att redan kunna erfara så vemodiga intryck skref Malla i dagboken: »Jag är blott tretton år!»

Mot slutet af månaden var fru Rudbeck med sin son och sonhustru och flickorna några dagar i Stockholm, då man var på spektaklet, en vauxhall, och besåg museum.

Den 29 augusti gjordes en liten resa till Jakobsberg, genvägen förbi Spångkista och Hägerstalund, blott fem fjärdingsväg. Annette och Eva åkte i gamla grå phaetongen, däruti morfar alltid gjorde sina färder kring ägorna. Malla åkte med Thure Rudbeck, då 8 ½ år gammal, i en liten postvagn; de körde själfva och hade hjärtans roligt. De voro ganska goda vänner, Malla tyckte sig naturligtvis vara ett stort fruntimmer mot Thure, men höll mycket af honom; han var också en söt och god gosse.

Avisorna lästes hvarje postdag mycket noga för mormor; flickorna läste ömsevis, och som krigshändelserna mycket intresserade Malla, följde hon dem med uppmärksamhet. Vid denna tid var mycket fråga om emigranternas misslyckade expedition till Quibéron. Ehuru frisinnad Malla var och entusiast för franska vapnens ära, kostade dock den unge Sombreuils öde henne många tårar; och le duc de Chartres, fru Genlis' elev, intresserade henne på det högsta. Men Bonaparte hade hon allt sedan Toulons befrielse från engelsmännen utkorat till sin hjälte, sedan Kosciusko misslyckats i sina ädla planer till Polens återupprättande. Egentligen var Bonaparte, som i allt tycktes bilda sig efter de gamla hjältarna och hvars proklamation hade en så egen stil, hennes högsta ideal, och den omständigheten, att han var från det »stackars lilla Corsika»," bidrog ej litet att sätta honom i ett för henne romantiskt och intressant förhållande. Om hon varit gosse! Om hon fått strida i Bonapartes armée! Se, det föreföll henne som något afundsvärdt! – Med sin moster hade hon en gång yttrat denna önskan; hon svarade: »Jag undrar, att du inte skäms! Förstår du huru mycket det vill till att vara en *bra* karl? Tacka du Gud att det är så mycket lättare att vara en bra kvinna och bjud till att blifva det!»

I början af september for fru Rudbeck med sina flickor till den gamla kära Haga-trakten,16 där hon tillbragt sex glada ungdomsår. På Thorslunda bodde en hennes jämnåriga, fru Ihre, änka efter den berömde professorn vid Uppsala universitet. En klok och verksam gumma, som hade hos sig flera släktingar och gärna såg gamla vänner; på Venngarn, det gamla slott, hvarifrån drottning Disa gjorde sin underbara färd till Uppsala och där ännu hennes äfventyr finnas målade på väggarna af den stora öfre salen, bodde ett herrskap Printzenschiöld. Gumman var syster till fru Ihre, var kanske ej så kvick och rådig som hon, men hade däremot en behaglig mildhet och liflighet, som tillvann henne allas kärlek. Gubben, hennes man, älskade mycket musik och konst i allmänhet, spelade själf ganska väl violoncell. På Österby, midt emellan Thorslunda och Venngarn, bodde en gammal banko-kommissarie Schröder, en särdeles förståndig och älskvärd gubbe, gift med Printzenschiölds syster. Vänskap och släktskap förenade alla dessa grannar; en tredje syster bodde ock nära därintill, och på Ekhamn gamla fru Ulfsparre, född grefvinna Oxenstierna, med två dotterdöttrar, fröknarna Sparre. På alla dessa ställen voro nu Edsbergsfruntimmerna från Thorslunda, där de egentligen vistades. Fastän alla dessa personer voro åldriga, syntes det dock Malla mycket trefligt och hon hade godt af sin goda mormors glädje med dessa gamla vänner. Vid Ekhamn var så innerligt landtligt och täckt! Det lilla hvita huset med torftaket såg så fredligt ut mellan de höga träden, en sluttning förde ned till Mälarstranden, öfver sjön syntes Alsike kyrka och det vackra Krusenberg.

Malla hade kikhostan och plågades mycket däraf. Det var mycket varma dagar. Rummet, där fru Rudbeck bodde, var åt solsidan; Malla låg i samma säng med sin mormor, värmen var odräglig, och då den svåra hostan påkom, sprang hon upp för att ej väcka mormor och lade sig på stenarna vid kakelugnen för att få någon svalka; men naturligtvis förvärrades det onda därigenom.

Det var möte i Uppsala för dåvarande Lifregementets kyrassiärer. Unga fru Ihre (den gamlas glada och språksamma sonhustru) och en annan ung fru foro från Thorslunda till lägret. Då de återkommo talade de mycket om huru roligt de haft, om exercisen och de vackra hästarna – Malla hade gärna varit med! Isynnerhet omtalade de en vacker spak häst som så vänlig, och att han åt karameller. Den tillhörde en löjtnant Silfverstolpe som beskrefs som så rolig och hygglig under namn af Rönninge-Lasse.17

Från denna trakt reste fru Rudbeck till Uppsala och åt middag hos en gammal fröken Klingenstjerna, som bodde i det hus vid Svartbäcksgatan, som sedan blef handelsman Forsbergs hus. Det är det första hus Malla varit i i Uppsala – för henne sedan bra märkvärdigt! Där råkade Malla sin gamla sköterska Stina Ekengren, som nu var gammal och orkeslös och ofta fick bref med understöd från fru Rudbeck. Ibland var hon ock flera veckor vid Edsberg, alltid till stor glädje för Malla. Fru Rudbeck for därifrån med flickorna till sin gård Husby i Staby socken och från Husby till Lindholmen, där man tillbragte några glada dagar, och så hem till det kära Edsberg, där man alltid återfann sig med glädje och trefnad.

Höstläsningen där blef nu Arnauds »Délassements de l’homme sensible». Icke utan skäl har denne sorglige författare blifvit kallad »Le Jérémias français!»

Grannskapen vid Edsberg hade börjat blifva roligare för Malla. De äldre två döttrarna vid Runsa, Anne-Marie och Greta Ankarkrona, voro snälla, vackra och mycket hyggliga. Isynnerhet var Anne-Marie ganska älskvärd, till dem höll Malla sig gärna, ehuru de yngre voro henne mera jämnåriga. Anne-Marie blef snart Mallas vän och de hade alltid roligt tillsammans. I Eds prästgård var också rätt trefligt – gubben18 var förträfflig och småflickorna Agneta och Sophie höllo af Malla.

Malla upptäckte i sin mormors gömmor hennes faders, general Mentzers tjänsterulla, uppsatt af honom själf, äfvensom släktledningen från grefvinnan Ebba Brahe, som båda gömdes sorgfälligt.

Denna höst firades i Stockholm den unge konung Gustaf Adolfs förlofning med prinsessan Lovisa Charlotta af Mecklenburg-Schwerin, tillställd af Reuterholm för att (som det sades) han genom sitt inflytande hos en drottning, som han utvalt, äfven skulle kunna regera konungen. Men den unge herrn tyckte ej om sin fästmös porträtt och ej heller om väljaren, utan uppslog förlofningen då han året därpå blef myndig. Den unga prinsessan sörjde mycket däröfver, blef sedan gift, men lefde ej länge.

Ur Mallas bref till Gustava Arnell oktober 1795.

»Tack för sist, min bästa syster, det var bra roligt få se din nya boning i din svärmors gamla hus, där jag haft mången rolig afton uppe hos gamla Toutou! Det är alltid roligast att se min aldrakäraste syster här, eller hemma hos Dig. Här i vår kära moders hem känner jag mig närmare släkt med Dig. Med den ljufvaste glädje tänker jag på, att jag är närmast släkt med dem jag mest älskar och sätter värde på. Gustava! jag är högmodig öfver att vara din syster icke allenast för Din egen skuld utan därföre att vi båda äro vår salig mors döttrar. Ack! syster! om du visste med hvilken både glad och sorglig känsla jag tänker på *henne* som jag aldrig sett, men som jag hört så mycket talas om med kärlek och saknad. Ofta har jag velat tala med dig därom, men aldrig kan jag; jag har en så dum förlägenhet, att, fastän jag vill godt och väl, kommer jag ingenstädes med mina tankar och min välvilja.»

Den tjugusjätte oktober var fru Rudbecks födelsedag, som alltid firades af hennes tacksamma barn. Nu var påtänkt att då uppföra en teaterpjäs; detta, som från Mallas barndom varit hennes önskan, lofvade hon sig nu

mycket nöje af. Den första pjäs i fråga var »Le portrait» af fru Genlis. Man repeterade den till och med en gång i Stockholm hos Wrangels. Malla hade en obetydlig roll; men skrattade oupphörligt och gaf föga hopp om sin talang för teatern.

Den 2 oktober var det ovanligt vackert väder; sedan flickorna vid Edsberg hela förmiddagen broderat på fönstergardiner till förmaket, gjorde de strax på eftermiddagen en lång promenad förbi vattukvarnen Landsnora, sedan vägen framåt mellan Falkberget och det andra berget, som vidtager vid slutet af Oxhagen, tills de kommo fram till Kummelby äng vid foten af Falkberget, som så vackert sluttar ned till Edsviken med sina ekar och hasselbuskar. – Då de hemkommo, voro baron Manderström och Conducteur v. Engeström vid Edsberg. Dessa herrar hade i senare tider sällan varit där. Sedan de äldre systrarna blifvit gifta och bortflyttade, hade Edsberg icke haft intresse för dem. Nu skulle de vara med af det tillämnade spektaklet och kommo för att tillställa teatern och taga mått af stora galleriet två trappor upp, där den skulle uppställas. De voro där blott ett par timmar, men Malla kunde ej undgå att märka, att deras sätt att vara med henne var helt olika mot fordom.

Några dagar därefter återkom miss D'Alton från Västergylln för att passera vintern vid Edsberg. Till våren skulle hon gifta sig. Engelska lästimmarna blefvo på förmiddagarna. Malla profiterade mycket däraf och lärde äfven af miss D'Alton litet matematik, perspektivlära och flera saker, hvari hon var kunnig. Snart höll hon hjärtligt af miss D'Alton, fastän hon ej rätt tyckte om hennes sätt att vara. Verkligen god, ädel och väskapsfull hade hon något lättsinnigt och beständigt skälmaktigt i sitt yttre som ibland aflägsnade Malla, och hvardagslaget ensamt med mormor, gumman Zelia och Eva föreföll henne nästan trefligare, ehuru det nu blef muntrare.

Gustava Arnell till Eva Braunerhjelm.

»Stockholm d. 12 okt. 1795.

Sedan Manderström förgäfves sökt att få någon af bröderna Lagerbjelke till Vereuils roll i *»Le portrait»,* var han här i går aftons med Engeström och vi rådgjorde då huru vi skulle bära oss åt och stannade i den décision att öfverge den pjesen alldeles, utan i det stället hafva vi valt tvänne andra söta små pjeser utaf Florian: *Jeannot et Colin* och *le bon père*. Rollerna ha vi distribuerat sålunda, i första pjesen:

la marquise, mor till Jeannot	Eva Braunerhjelm
Jeannot	Manderström
Colin	Engeström
Colette	Malla (som jag par pa-

renthèse averterar, att hon får en ganska vacker roll, som jag uppfordrar henne att spela väl och ej vilja för fort)

la comtesse	jag
M:lle Durval	Eva Montgomery
L'Epine	Sölfverarm

i andra pjesen (le bon père):

Geronte, fadern	Manderström
Nissida	jag
Nérine	Malla och
Cléanthe	Engeström.

Den 22 komma vi alla till Edsberg för att få repetera och öfverenskomma om våra anstalter.»

Detta lofvade nu att blifva ofantligt roligt, tyckte Malla. Roller studerades flitigt. Mot herrarnas vilja hade Malla fått två betydliga roller! De misstrodde hennes förmåga att kunna gifva dem och hade önskat, att Gustava åtagit sig dem. Men Gustava trodde att det skulle mest roa mormor att se sin kära lilla Malla uppträda på scenen och därföre hade hon, som dirigerade det hela och var själen i företaget, sålunda utdelat rollerna. Detta allt visste Malla väl icke då, men hon var i alla fall angelägen om att uppfylla sin älskade systers väntan och göra det så bra som möjligt. Att lära rollerna utantill var nu ingenting, men att rätt införlifva sig med dem var värre; af miss D'Alton, som varit flera år vid Finspång och där sett fröknarna de Geer spela och själf deltagit i flere sällskapsteatrar, lärde hon mycket teater-regler och en viss uppmärksamhet vid infallande svar, som blott vanan gifver. Hvarje dag repeterades nu och Malla tyckte sig slutligen *vara* själfva Colette eller Nérine, då hon repeterade med Eva eller miss D'Alton.

Den 23 oktober samlades teater-truppen vid Edsberg och redan första aftonen skulle man repetera ordentligt. Herrarna kommo af sig och buro sig tafatt åt till Mallas stora förundran. Långt efteråt påstodo de, att de blifvit så förundrade öfver hennes sätt att utföra sina roller, att de glömt sina egna. Mycket beröm fick Malla. Om aftonen vid bordet, då alla voro glada och upprymda, fick fru Rudbeck ett hvasst hönsben i halsen, som hotade att kväfva henne. Alltid rådig och beslutsam tog hon genast kräkpulver, som befriade henne från det farliga benet. Midt i glädjen blef detta nu en faslig ängslan och oro, att hon skulle bli sjuk härefter, men morgonen därpå, då den goda gumman vaknade frisk och sund, blef glädjen så mycket större. Alla voro särdeles animerade och roade, och dessa dagar blefvo de roligaste Malla hittills haft. Man repeterade, språkade, läste, och Gustava musicerade ömsom. Blinde Erik var ock där med violin, så att man dansade hvar afton.

Cléanthes roll hade Philip Jennings lofvat åtaga sig om han kunde komma, men som det var osäkert hade Engeström emellertid med dåligt minne och mycket besvär instuderat den. Just den 26, själfva representationsdagen, då de om middagen sutto till bords med främmande från Lindholmen och flera grannskaper, inträdde Jennings, välkommen hos alla utom hos Engeström, som nu sträfvat förgäfves. Han hade också målat kulisser och ridå, som Jennings sedan något kritiserade. Engeström blef mycket ledsen och förtretad. Malla, som de föregående dagarna funnit honom så vänlig och hygglig, gjorde det riktigt ondt om honom.

I galleriet, där Malla alltid haft hjärtans roligt och lärt sig känna konungarna af Gustavianska ätten alltifrån Gustaf I som i »Lebensgrösse» stod där på pelaren mellan fönstren, var nu halfva rummet inrättadt till teater och den andra hälften för åskådare. Ett stort rum där bredvid med två fönster utåt Eds socken och ett åt landsvägen, var tapetseradt med rätt väl målade tapeter, som föreställde betande boskap, får och åsnor. Som litet barn hade dessa obeskrifligt roat Malla och hon kallade rummet fähuskammaren, hvilket namn det sedan bibehållit. Detta rum var nu foyer och där uppehöll man sig mellan akterna. Engeström såg så ledsen ut; Malla ville trösta och uppmuntra honom; då började han rent af att gråta och sade, att han visste nog en sak, som kunde glädja och trösta honom – hvad då? – jo, om hon ville gifva honom en lock af sitt hår! Malla blef ond, tyckte att det var dumt och näsvist, eller att han gjorde narr af henne. Som hon förut nog tyckt om honom och hans uppmärksamhet mot henne, gjorde detta henne riktigt ondt och störde hennes nöje för aftonen.

Spektaklet gick bra. Gustava spelade förträffligt, lätt och naturligt; Eva Braunerhjelm oklanderligt, Manderström mycket lifligt och bra, Engeström och Sölfverarm bra. Jennings spelade med pretention, som endast hans vackra utseende rättvisade; för öfrigt kunde han icke sin roll och for ut i stora gester utan sanning och riktig känsla. Malla gaf Colettes sentimentala roll, och Nérines lifliga och skälmaktiga, med beröm. Hennes sätt att uppfatta dessa båda olika roller vann mycket bifall och hon fick därigenom en

reputation att vara god aktris, som förundrade henne lika mycket som det smickrade henne.

Engeström såg hängfärdig ut. Fru Rudbeck, som gärna ville se alla glada, tillsade Malla flera gånger att söka muntra honom och få honom att dansa som de andra; men därtill hade hon nu ingen lust, sedan hon funnit sig så illa belönad för sin välmening. Emellertid fick hon ondt och sveda i bröstet och mådde riktigt illa dagen därpå. Då hon tänkte efter, hade hon ock de föregående roliga dagarna af bara glädje och nöje nästan ingenting ätit, mycket dansat och sprungit oförsiktigt tunnklädd upp och ned i trapporna, så att hon väl också förkylt sig. Af envishet hade hon ej tillåtit Engeström skaffa henne en schal. Malla hade de mest grannlaga grundsatser i anseende till att mottaga en tjänst af någon; hon tyckte sig därvid stanna i förbindelse som hon ej ville ha till hvem som helst. Denna stolthet dref hon till det yttersta med unga karlar. Engeström tyckte litet om henne, det märkte hon nog; att nu mottaga en tjänst af honom, att göra honom något besvär var i hennes tanke ett gillande af hans böjelse, ett slags bifall därtill, som hon för ingen del ville gifva. Detta var alldeles icke hvarken inlärdt eller öfverlagdt utan blott instinkt af kvinnlig stolthet och grannlagenhet.

Dagen efter spektaklet lästes högt »le voyageur sentimental» af Vernés, en rätt vacker imitation af Sternes berömda resa, som visst ej har den fåordiga och egna stil som utmärker den engelske författaren, men som man dock läser med mycket nöje. Det var Gustavas favoritbok. Den känslosamme Engeström smälte i tårar!

Då nu efter några dagar Gustava återvände till Stockholm och herrarna med, blef det rätt tomt. Malla gjorde hvar morgon visit på den kära teatern, lärde sig långa stycken ur Leopolds Oden och andra tragedier och deklamerade med hög röst för Gustavianska familjen. Äfven sjöng hon för sig själf utan röst några favoritvisor, hvaribland romansen ur Barberaren i Sevilla: »Je suis Lindor» hade högsta rummet.

Som de unga herrarna icke hade haft ledsamt, återkommo de snart; likväl icke Engeström, som rest till sitt hem bredvid Uppsala. Manderström och Sölfverarm voro ofta vid Edsberg och flera dagar i sänder. Hittills hade Malla blott sett och känt dem som balkurtisörer – nu fann hon dem rätt roliga att tala med och mycket kunniga och bildade, Sölfverarm mera grundligt, hans vän, hemma i den moderna litteraturen och språken, rätt kvick och rolig fastän ful och icke behaglig till sitt yttre. Nu kurtiserade de icke, utan voro vänliga, uppriktiga och föreföllo både Eva och Malla särdeles hyggliga. Fru Rudbeck var ock mycket road af deras umgänge och de blefvo snart på en förtrolig fot i hennes hus. Isynnerhet tyckte hon mycket om Manderström, hvars föräldrar hon fordom mycket sett och hvars mor, som ännu lefde, hon satte högt värde på. Han berättade bra och lifligt och läste gärna högt. Dessa unga karlar hade också i de senare åren fått en mera allvarsam och religiös riktning. De ansågos af sina jämnåriga för ordensvurmar; voro ock i flera ordnar och hade till och med själfva med några vänner instiftat en ny orden: Alexandrinerna.

Malla, som aldrig tänkt sig karlar annorlunda än litet ledsamma då de blefvo äldre, som hon fann sin morbror Rudbeck och sin svåger Wrangel, eller ock kurtisörer som unga, fann nu dessa alldeles förvånande förnuftiga. Lilliehöök höll hon väl af, men han var dock så okunnig och obildad. Denna närmare bekantskap med Sölfverarm och Manderström blef därför en verklig époque för henne och bidrog att utveckla hennes omdöme och rectifiera hennes begrepp om den manliga delen af människosläktet. Sölfverarm isynnerhet fattade hon ett särdeles förtroende till; just därför, att han var äldre och ovanligt ful, föreföll han henne så *säker*; han var allvarsam, vänlig, men alldeles icke artig, sade henne sanning, korrigerade henne ofta strängt nog, men visade henne tillika välvilja och deltagande. Van att anse syster Gustava som ett non plus ultra af förträfflighet, bildade Malla sig ensidigt efter henne och härmade hennes sätt att vara, hvilket hos Malla fick en anstrykning af affektation, som hon ej själf visste af. Sölfverarm gjorde henne uppmärksam därpå och kom öfverens med henne om ett tecken med handen, som han skulle göra hvarje gång han fann henne tillgjord. Att vinna Sölfverarms aktning och bifall blef nu ett stort mål för Malla, och han blef henne kär som en äldre broder. Med Manderström skrattade hon mera och han var som en jämnårig bror för henne. Båda dessa unga män hade något hemlighetsfullt i sina andliga åsikter, hade mystiska symboler och

betydelser, som mycket retade Mallas nyfikenhet och roade henne. Betydelsen af färger fick hon lära sig af dem. Hvitt den rena oskuldens färg, grönt hoppets, blått vishetens, trohetens, ljusrödt världslig glädje och sedan i sina nyanser ända till mörkrödt, passionernas färg. Denna höst blef genom detta umgänge särdeles rolig och bildande för Malla.

Miss D'Alton hade ett sätt att vara med herrar, som Malla aldrig sett och knappast gjort sig idé om. Det såg ut som det mest agacerande koketteri, men var i själfva verket endast skälmaktig glädtighet och lättsinnighet. Miss D'Alton var dock visst ej glad inom sig och yttrade ibland ett djup af inre sorg, som nästan skrämde Malla och som hon alls icke kunde förlika med det ystra i hennes yttre väsende. Fragmentariskt berättade miss D'Alton ibland om sina öden, nog för att gifva begrepp om de svårigheter och verkliga olyckor hon genomgått; hennes lekande glädtighet i sällskap, då Malla visste huru mycken olycka dolde sig därunder, förundrade Malla på det högsta och föreföll henne hemskt. Medlidande kände hon djupt och innerligt för sin vän, men kunde ej gilla hennes sätt att vara, hvari hon tyckte sig finna *elak* ton; men det roade mormor, Eva var det också olikt, hon behöfde dock muntras så att hon fann sig därvid, men Malla hade en slags instinkt, en fruktan att blifva hänförd däraf, och denna blandning i hennes känsla för miss D'Alton var egentligen hennes första erfarenhet i den vägen. Förut hade hon alltid blott varit med fruntimmer, som hon odeladt älskat och beundrat; denna höll hon af, utan att rätt förstå sig på, och ogillade, fastän hon roade henne.

Manderström och Sölfverarm introducerade sin vän Carl Olof Lagerheim vid Edsberg. Han hade också till det yttre stadgat sig, och de båda vännerna berömde honom som den älskvärdaste natur och hade åtagit sig hans omvändelse, ty att han varit högst obetänksam och förflugen nekade de icke. En dag körde en bonde ned på isen i Edsviken, Sölfverarm och Lagerheim voro mycket verksamma vid hans frälsning och miss D'Alton visade då prof på hela sin rådighet och hjälpsamhet. Denna händelse befästade mycket aktningen och vänskapen mellan dem.

Tönnes Wrangel hade som pojke varit lekkamrat med de nämnda unga herrarna och sedan hade de varit ungdomsvänner, men bekantskapen med honom hade småningom minskats. De hade beträdt en annan bana, voro mera svärmande, grubblande i ordnar och andliga mysterier, Tönnes lefde mer i den så kallade stora världen och var dem för världsligt sinnad. Som sådan talade de nu om honom. Malla, för hvilken aldrig något kunde blifva likgiltigt som en gång intresserat henne, hörde därpå med riktig ledsnad, och då hon därtill ihågkom hvad hon visste om hans förhållande till Gustava, stod hennes *första böjelse* nu rätt lågt i hennes tanke. Bland fruntimmer endast hade hon sina ideal: mormor, moster (Gustava Essen) och syster (Gustava Wrangel), Charlotte Posse och hennes mor, Mallas styfmor, Ulla Cederhjelm-Montgomery och Eva voro henne så kära och vördnadsvärda. Hon upptäckte att fem bokstäfver utgjorde någon af initialbokstäfverna för hennes mest älskade vänner, och M. G. C. U. E. stod nu på alla fönsterrutor med Kosciusko och Buonaparte.

Till jul hoppades man få mycket roligt vid Edsberg. Sällskapsteater och dans. Grefvinnan Posse med Charlotte och Gustava Cederström väntades. Denna fröken Cederström hade i flere år varit i grefvinnan Posses hus och hjälpt henne med den yttre hushållningen. Hon var omkring femtio år gammal, en hederlig, rättskaffens människa, men ett original. Med den mest trofasta, vänskapsfullaste själ, i stånd till de största uppoffringar för dem hon höll af, hade hon ett yttre obehag som aflägsnade de flesta.

Julnöjena omtalades och ordnades lifligt långt förut. Annandagen skulle blifva spektakel, tredje dagen stor bal och fjärde dagen åter spektakel. Alla roller voro redan inlärda. Den goda mormodern, som så gärna såg ungdomen omkring sig ha roligt, ordnade allt i förväg och hade tillsagt flickorna, att då alla fruntimren vid balen skulle vid supén sitta vid ett stort bord, dukadt i förmaket, så skulle de i hörnen hafva hvar sitt mindre bord att svara för, där herrarna skulle serveras och dit de kunde efter behag inbjuda några unga damer för att få det rätt lifligt och roligt; mormor tillade alltid: »få nu se hvilken af eder blir den artigaste värdinnan och

får största sällskapet!» Eva bjöd miss D'Alton till sitt bord och Malla, som aldrig förr haft en sådan befattning och skulle blifva ensam, grufvade sig i förväg för detta uppdrag och förutsåg att allt skulle blifva bättre och muntrare vid Evas bord. Fröknarna Stéenhoff och Arbin skulle dock upphjälpa hennes, menade hon.

Dagen före julaftonen samlades sällskapet. Genast första aftonen repeterades; som det nu ej var någon surprise för fru Rudbeck, voro alla repetitionerna i förmaket under hennes ögon och, som hon var road af alla ungdomens förehafvanden, sökte de också alltid att göra henne delaktig af dem och tänkte därvid alltid på hennes nöje så väl som deras eget.

Första pjäsen var *Carolina* eller *den vackra arrendatorskan.* Den börjar med en scen emellan Johanna, en bondflicka (Malla) och Blomqvist en betjänt, hennes älskare (Tönnes Wrangel). Detta var således deras förnyade bekantskap. Han var nu icke mera en pojke och hon såg ej mera ut som ett barn, ty hon var redan fullväxt, fastän spensligare då än hon sedan blef. Malla var småpikant emot honom, persiflerade honom litet för högmod och fåfänga, men måste snart bortlägga denna ton, ty han var vänlig, ärlig och öppen och syntes henne så rolig, hygglig och behaglig, att det blott var roligt – obeskrifligt roligt. Vid måltiderna hade Malla sin plats vid bordet mellan Tönnes och Engeström, som återkommit lika ömsint och hvars mjältsjuka hon af de andra mycket hört omtalas. Han var ej rolig; Malla sökte likväl att vara jämn mot sina båda grannar och att ej visa någon företräde. En dag begärde Malla salt; grannarna framsatte hvar sitt saltkar, Malla tog ur det Tönnes framsatt, fastän det var till vänster och således litet längre från hennes högra hand. Eftermiddagen bad Sölfverarm, som hon dessa dagar litet glömt bort, att få tala vid henne, och höll en föreläsning om obehörigheten att visa en så afgjord préférence och om fruntimmers plikt att åtminstone med delicatesse behandla den de bedröfva. Allt detta hade Malla aldrig tänkt på! Föredrog hon då verkligen Tönnes Wrangel? Hon tänkte efter, och verkan af Sölfverarms anmärkningar blef egentligen den att hon upptäckte huru andra anmärkt, att Tönnes ej illa tyckte om henne och att de förmodade, att hon kunde tycka om honom, och att detta ej var så alldeles utan grund. Denna upptäckt var ej så ledsam – dock, salthistorien fick hon höra alltför mycket talas om. »

Gustava Arnell roade ofta sällskapet med sin musik. Hon sjöng med så mycken känsla, smak och behag, att det gaf uttryck och betydelse åt den minsta visa. Att höra henne sjunga var Mallas förtjusning; vanligen kunde Malla alla visor utantill och sufflerade Gustava, då hon ibland ej mindes orden. »Socrates' röst från Elyséen» af Silfverstolpe sjöng Gustava mästerligt och Paykulls vackra dryckesvisa: »När jag dricker – snillets Gud etc», som var Mallas allra käraste sång. Isynnerhet denna vers:

När jag dricker, af en vän jag förtroligt glädjen njuter – hjärtat sig som bägaren öfver mina läppar gjuter.

Melodien var så glad, så liflig, Malla ville nödvändigt dansa den som kadrilj och gjorde en tur därtill, som då dansades vid Edsberg, men ej gjorde lycka.

Julaftonen var det många julklappar och många attrapper. Alla de som varit med om spektaklet på fru Rudbecks födelsedag, den 26 oktober, fingo af henne hvar sin vackra porslinstekopp, som de drogo lott om. I hvar kopp låg ett litet papper med denna vers af Edman:

För Hennes Nåde fru Jeannot och Hennes Nåde fru d'Orville och Hans Exlens marquis Jeannot och mamsell Durval, trés gentille och för Colette och för Colin och för l'Epine som var dräng jag vill min tacksamhet förklara för det de på min födslodag mig till honneur och välbehag ej någon möda velat spara. Jag därför i en ideal af superfina nectardroppar om just ej ur en stor pokal så utur små subtila koppar nu *tänker* deras välgångsskål och önskar att de allesamman med applaudissements och gamman må spela deras lefnads rôle!

Magd. Mentzer.

Miss D'Alton hade af von der Burg fått en mängd vackra tryckta kattunsborder, som då mycket brukades nedomkring hvita klänningar; hon skämtade ofta öfver sina många tillbedjare och eröfringar. Fru Rudbeck gaf henne en påse full af sockerhjärtan, men då hon lyfte på påsen fanns där ingen botten och alla hjärtana ramlade ur utom ett enda, fastbundet med en liten tryckt bord. Malla fick ock en påse af Eva med påskrift: »Var inte rädd, det är botten på påsen!» Hon fick en julklapp af sin älskade syster Gustava som gjorde henne innerlig glädje. Gustava hade af sin svåger D'Albedyhll fått en religionsbok *Le chemin du bonheur,* som hon haft godt af och mycket berömt. Malla önskade få läsa den, men icke kommit därtill. Hon fick ett förségladt paket med sin adress, hvarpå blott stod »Allez!» och se, det var »Le chemin du bonheur!» Hennes goda vän Manderström grät riktigt i glädje öfver denna idé. Han visade henne den allra varmaste vänskap.

Annandagen gafs *Carolina* och sedan *Jeannot et Colin* med mycket nöje. Johannas roll passade Malla, och var nästan den roligaste hon utfört. Tredjedagen var den länge omtalta balen. Då voro alla grannar vid Edsberg och många dansörer från Stockholm, bland dem baron Djurklou, en af hufvudstadens första dansörer. Malla hade förut sett honom både i Närike och Stockholm, men alltid varit af honom öfversedd. Baronerna Axel och Gustaf Lagerbjelke, den äldste officer, en stadig beskedlig gosse, den andre civil, kvick, lustig och yr, de Laval och Leijonhufvud m. fl. Den hederlige, af alla afhållne Sten Sture var också med på denna bal; han var nu förlofvad med den sköna Charlotte Ingelotz.

Malla var bra klädd, hade roligt och njöt med oskuld den framgång, som hon själf ej gjorde sig reda för. Hon såg blott alla glada och vänliga omkring sig och fann sig obeskrifligt lycklig. Att Tönnes Wrangel var mer än vänlig, det såg hon väl men det smakade så godt, och hon hade icke tid att tänka och reflektera. Ett sådant glädjerus erfor hon aldrig mer. Hon visste ej, att det var smickrad fåfänga, hade hon insett det, så skulle hon ock hafva begripit, att alla, för att visa erkänsla och höflighet för värdinnan, skulle vara artiga mot hennes barnbarn. Nu tänkte Malla icke, bara njöt utan att egentligen veta hvari det roliga bestod. Hennes lilla bord vid aftonmåltiden blef fullsatt af äldre och yngre herrar, en ordentlig hofstat uppgjordes, hon skulle tilldela hvar och en sin syssla och firades öfvermåttan.

I detta rus glömde och negligerade hon de främmande damerna, som funno sig stötta och efteråt fick hon ledsamt däraf, men denna afton nalkades henne intet annat än glädje och bifall! Sölfverarm såg väl kanske litet ogillande ut, men hon hade ej tid att se därefter; Manderström var underlig och sorgsen, det störde hennes nöje. Under dansen sade hon honom det – han klarnade och svarade, att fast han hade en djup sorg vore hennes vänskap en tröst.

Allt var förträffligt! Balen räckte till kl. 8 på morgonen. De Laval blef betagen i miss D'Alton och mellan honom och Lagerheim höll på att blifva en affär i anledning af en dans, som hon af glömska lofvat dem båda. Med Sölfverarms tillhjälp ställde hon det beskedligt till rätta. Denne senare hade ett långt samtal med Gustava, för hvilken han, likasom alla, hade hjärtlig aktning och tillgifvenhet; hon sade honom uppriktigt, att hon ej fann honom nog tacksam mot sin välgörarinna och fostermor grefvinnan Gjös. Detta rörde Sölfverarm innerligt och ingaf honom mycken erkänsla för Gustavas ädla uppriktighet och kanske medgaf han inom sig, att hon hade rätt. Mot morgonen kom han till Malla med en högtidlig och underlig min och bad henne för allt i världen dansa och tala med Engeström. Hon hade tyvärr i sin yrsla glömt alldeles bort en dans, som hon förut lofvat honom. Nu fann hon, att hon haft orätt, uppsökte honom och godtgjorde det så godt hon kunde. Långt efteråt fick hon uttydning på Sölfverarms förfärade utseende. Då han en gång under balen gick upp i foyern eller fähuskammaren där herrarna bodde, fann han där Engeström ensam liggande på golfvet med en rakknif i handen.

Fjärde dagen gafs *Den besynnerlige* af Kotzebue, en tämligen dålig pjäs, men däruti Malla funnit en roll af en lustig skälmaktig flicka, som hon nödvändigt ville spela och därefter åter *Le bon père.* Grefve Magnus Stenbock, en hofman från Gustaf III:s tid, hade fordom umgåtts i fru Rudbecks hus; han var nu omkring 36

år gammal och som ordförande i de flesta af de ordnar som då voro gängse, var han därigenom bekant med Sölfverarm, Manderström och flere. Som han nu hört Edsberg och spektaklerna där omtalas, fick han det infallet att äfven komma dit. Malla spelade nästan sin egen roll i Marianas i *Den besynnerlige*; det gick således bra, men onekligen hade Gustava vida mera talang. Likväl fick Malla nu mesta berömmet. Gref Stenbock, som sett så många teaterpjäser uppföras, påstod att hon var så helt och hållet inne i sin roll, att »hon spelade med lilltån». Hon var själf helt förundrad öfver sin framgång och började anse sig själf för något rätt märkvärdigt. Hon visste ej ännu, att det egentligen var nyhetens behag, det unga, friska, som talade för henne; hon var en liten flicka med röda kinder, lifliga ögon och ett kanske ovanligt öppet och okonstladt sätt att vara. Först senare märkte hon, att då en af de tongifvande herrarna på en bal eller i ett sällskap behagar utmärka en flicka, följa snart alla andra efter och det blir egentligen sin egen goda smak de fira mer än föremålet.

Grefve Stenbock stannade några dagar vid Edsberg och läste högt *»Lidorie»,* en roman tagen ur en gammal fransk krönika. Han berömde mycket en då nyss utkommen roman af madame de Genlis *»Les chevaliers du cygne»* och lofvade skaffa den till Edsberg.

Nyårsaftonen föreföll Malla högtidlig. Detta *aldrig mer* vid ett årsskifte syntes henne sorgligt. Året 1795 hade gifvit henne mången förut okänd glädje; hon skildes därvid som från en för alltid afskedstagande vän och grät sina modiga tårar, då hon i sin almanacka skref: hvarföre har jag ej användt det flydda året på ett sätt, mera värdigt människan och hennes skapare? Men mitt hjärta är ej elakt och min vilja är ren. O gode Gud, led mig att i det kommande året lefva efter din gudomliga vilja!

*

1796 nyårsdagen voro alla från Edsberg bjudna på bal till lagman Stéenhoffs (Thorsåker). Väglaget var halt och elakt. Gustava, Eva och Malla åkte tillsammans i en täcksläda och hade hjärtans roligt. Gustava med sin liflighet, sin vackra röst och sitt naturliga behag roade sin lilla syster lika mycket som hon beundrades af henne, så att med Gustava var Malla alltid fullkomligt lycklig och saknade ingenting.

Balen blef rolig. Där voro också de Laval och Leijonhufvud. Denne senare var mycket hyggligare än sin kamrat, som blott var en sprätt. Leijonhufvud hade något ädelt och godt som man måste intressera sig för. Han tyckte mycket om grefvinnan Wrangel, och då han och hans kamrat ej hade permission längre än till kl. 10 om aftonen och hon yttrade, att det var ledsamt att de ej kunde stanna kvar öfver balen, svarade Leijonhufvud: »Gärna skulle jag sitta i arrest därför, men det vore att förnärma den hederligaste karl i världen, vår major Wallenstjerna!» De foro kl. 8, men återkommo efter 12 på natten, sedan de förskaffat sig ny permission i Stockholm. De åkte sålunda tolf mil i halkan för att dansa några få timmar. Sådana där riddarebragder behagade Malla särdeles.

Nyss före jul hade den gamle hårde gubben Cederhjelm, fru Montgomerys far, afsomnat. Efter all sannolikhet skulle nu Montgomeryska huset komma uti bättre omständigheter, då hon var hans enda dotter. Malla bar flanellssorg efter sin styfmors far, och den svarta dräkten klädde henne icke illa.

Montgomery och Stenbock föreslogo, att en picknick skulle tillställas på Sollentunaholm, som stod obebodt medan Rudbeck med sin familj bodde på Tidaholm i Västergötland. Maten skulle – bestås af grannfruarna, musik och dryckesvaror skulle herrarna ombesörja. Den 4 januari blef denna bal. Gustava hade i Stockholm vid hofvet gjort bekantskap med kammarjunkaren, kaptenen vid flottan, Coyet, som hon mycket omtalat och berömt som en af de hyggligaste karlar hon sett; han syntes henne mera bildad och allvarlig än de flesta. Han skulle nu äfven af Sölfverarm tillfrågas om han ville deltaga i picknicken. Och samma dag på middagen kom till Edsberg Carl Cederström, som man ej sett på länge.

Malla hade fått tandvärk. Stenbock sade mystiskt, att den väl kunde botas och, med minen af en mästare öfver en adept, tillsade han Lagerheim att kurera tandvärken. De ingingo i ett rum beläget åt norr; Malla fick en spik, hvarmed hon skulle beröra den sjuka tanden tills den blödde och något blod fastnade på spiken. Sedan skulle hon bita i en brödbit; härvid mumlade Lagerheim några mystiska ord, inslog spiken uti mellersta fönsterkarmen och åt själf upp brödbiten, hvarefter han sade henne, att han nu skulle få tandvärken. Detta tyckte Malla just icke vara någon vinst och hade ändå stundtals rätt stygg tandvärk under hela balen; emellanåt skröt Lagerheim med att han hade ondt i tänderna, hvilket mycket förtretade Engeström och föreföll Malla rätt löjligt, ty hon trodde alldeles icke därpå.

Då de kommo till Sollentunaholm, voro herrarna där samlade. En lång vacker karl i den enkla sjöuniformen stod där. Han hade ett stolt och rent utseende, vackra, mörka blå ögon, rak näsa, de skönaste tänder och brunt hår. Det var Coyet. Den förste man, hvars utseende imponerat på Malla. Hon kände en slags blyg vördnad för honom, som hon aldrig förr erfarit. Syster Gustava hade berömt honom, han måtte då vara allt hvad han syntes! Han såg också något äldre och manligare ut än alla de andra som, märkligt nog, alla voro omkring 22 år, utom Sölfverarm, som var 3 à 4 år äldre. Coyet var då 26 år; han bibehöll ej hela aftonen sitt anseende hos Malla, ty han blef alldeles för artig, för courtisant, för pratande och tiggande om valser, kadriljer etc. som hon tyckte ej anstod honom. Hennes tandvärk gaf anledning till mycken artighet och uppmärksamhet, hvarmed hon öfverhopades af allesammans. Sölfverarm hade nu öfvergifvit henne, Manderström såg ledsen ut; Malla begrep ej hvad som gick åt dem. Men hon visste ju, att Manderström hade en hemlig sorg och tröstade sig med, att hennes »bröder», som hon inom sig ansåg dem, snart skulle blifva desamma. Emellertid tyckte hon sig blott vara omgifven af goda vänner som ville henne väl och njöt denna glädje rent och oskyldigt utan medvetande af fåfänga eller koketteri. Den vanligen allvarsamma, mera sorgligt stämda Eva Braunerhjelm fann denna bal så rolig och glad, att hon sade till Gustava: »Jag menar världen är på sin sista tid, ty alla människor äro så hyggliga!» Detta förhöjde ljufligt Mallas nöje och syntes henne så obestridligt.

Man dansade i en sal på nedra botten utan luckor eller rullgardiner; utanför fönstren stod fullt af bondfolk för att se på dansen. Axel Lagerbjelke slog på fönstret, hängde sin näsduk för det och skämtade om de begapande. Malla sade: »Gör icke så! Förstör ej det lilla nöjet för det stackars folket, som står därute och fryser, medan vi blott ha roligt!» Han fann det rätt och påminde henne sedan flera gånger den lilla läxa hon gifvit honom.

Många af herrarna kommo till Edsberg efter balen, däribland äfven Coyet. Dagen därefter frågade Sölfverarm Malla, om hon ville veta hvad Coyet sagt om henne. Som hon tyckte sig ha anledning att vänta det vara rätt roligt och smickrande, blef hon högst nyfiken. Sölfverarm omtalade då, att han på balen vid Sollentunaholm sagt åt Coyet, att han med förundran såg honom liksom de andra pojkarna fjäsa och bidraga att skämma bort en barnslig flicka; hvarpå Coyet svarat: »Det gör jag mig icke samvete af; hon tycks redan vara så bortskämd och kokett, att jag icke tror mig göra något därtill!» Sölfverarm hade då sökt öfvertyga honom, att det blott var oerfaren glädtighet och barnslighet, och då Coyet fick veta, att hon ännu ej fyllt fjorton år, började han begripa, att han möjligen dömt henne för strängt, då han ju ansett henne äldre. Men huru föll nu icke Mallas glädje! Det var riktigt synd om henne! På en gång såg hon nu falskhet och bedrägeri, där hon trott sig finna välvilja och godhet. Och hon själf! Huru obetänksamt och oförsiktigt hade hon icke uppfört sig, då hon så kunde bedömas! Den stränge mentorn sparade henne icke. Hon gick in i kabinettet, ställde sig i fönstret och grät. En vänlig röst frågade henne hvarför hon vore så ledsen. Det var Tönnes Wrangel, hon kunde ej säga honom hvarför, men hans deltagande vänlighet tröstade henne. Hela dagen kunde hon dock ej åter blifva glad.

Coyets sätt att vara med henne var synbart förändradt. I stället för den fina, lätta artigheten var det något strängt, skarpt och forskande i hans blick. Om aftonen gjordes lekar; bl. a. advokatleken, där man svarar för

den man sitter midtemot. Sölfverarm satte sig midtemot Malla, Coyet frågade bra och roligt, och de gåfvo henne rätt allvarliga varningar och skämtade öfver hennes fel på ett sätt som af de andra ej kunde märkas, men af henne aldrig glömdes. Hon sväljde sina tårar och sin förtrytelse och beslöt att göra sig nytta af denna förödmjukelse, som hon likväl ej kunde förmå sig till att meddela någon, förrän långt efteråt till Charlotte Posse, som egentligen förstod henne allrabäst. Efter denna glada julhelg, som man varit tillsammans, blef det en riktig sorgedag då herrarna reste, men då kände Malla ganska tydligt, att om Tönnes Wrangel stannat kvar, hade hon ej saknat de andra.

En morgon efteråt kom Gustava in till Malla, talade om deras julnöjen och huru roligt de haft: »Men vet du, Malla lilla, hvad som för mig och mormor varit allra roligast?» – »Nej, hvad då?» – »Jo, att se dig så väl uppföra dig bland alla dessa unga karlar och den uppmärksamhet de visat dig. Du har varit jämn och höflig mot alla, ej visat något företräde och ej tillåtande någon näsvishet – med ett ord: du är, och du har varit alldeles sådan vi kunna önska dig.»

Detta gladde Malla mycket; mormors och kanske isynnerhet syster Gustavas bifall var henne innerligt kärt; men det förundrade henne också nästan lika mycket som Sölfverarrns förebråelser förut. Hon hade sannerligen aldrig tänkt på, att hon kunde hafva något *uppförande,* allt hade gått utan förtanke och fallit sig så af sig själf. Hon fann sig hvarken hafva fel eller förtjänst däraf. Likväl grät hon i glädje öfver sin systers beröm, ehuru hon verkligen ej kände sig förtjäna det. Gustava omfamnade henne rörd och tycktes äfven i hennes medvetslöshet se en förtjänst, som Malla heller icke förstod. Några dagar efteråt återvände också Gustava till Stockholm, sedan hon nu flera veckor varit vid Edsberg, Malla fällde därvid många tårar och fann sig ändå så obeskrifligt lycklig åt att vara så obekant med större sorger, att hon för ett afstånd af blott en och en half mil kunde så gråta och hembar innerligt sin tacksamhet till Gud för denna lycka.

Manderström och Sölfverarm voro som oftast vid Edsberg. I början hade de ej stort kunnat med miss D’Alton, men nu erkände de hennes verkliga värde och hennes liflighet roade dem mycket. De omtalade mänga sina fruntimmersbekanta och ofta sådana exempel, som ej vore att efterfölja, bland annat hurusom en handtryckning vore koketteri. Det förundrade Malla på det högsta. Van att anse ett vänligt handtag som ett uttryck af hjärtlig välvilja, blef hon helt ängslig, då hon kom ihåg huru ofta hon besvarat sådana och beslöt att akta sig och aldrig göra så mer. De båda vännerna, vana att hon förtroligt tog dem i hand, saknade det nu och gjorde sig mycken möda att få henne att göra undantag för dem; men det lyckades dem icke utan hon påstod, att det som vore orätt i allmänhet tålde ej undantag, och att man aldrig skulle göra något, som man ej kunde låta hela världen se. Det var en grundsats hos henne och som hon stadigt följde i sitt uppförande mot andra. Det hände väl ibland, att »bröderna» bouderade henne, och någon gång kände hon en förtrytelse öfver att de hellre språkade med Emilie (miss D’Alton).

Manderström erkände sig ha haft fyra passioner, den tredje var en fröken Dahlesköld, som han obeskrifligt berömde; han hade öfvervunnit denna böjelse, då han märkte att hans vän Sölfverarm också var henne allvarligt tillgifven och han fann honom vara henne mer värdig än han själf. Den fjärde nämnde han aldrig. Hans lynne var på en tid mycket ojämnt och Malla förstod sig ej på hans besynnerligheter. Fröken Dahlesköld var sjuklig och dog i februari 1796 till Sölfverarms stora sorg.

Den 17 januari, en söndag, läste Malla i sin vackra bok »Le Chemin du bonheur», som ingaf henne goda och lyckliga tankar. Till middagen kommo Wrangels oväntade, en stor glädje. Äfven Edman med sin släkting Lagerheim. Den förre sade genast, att han på eftermiddagen ville läsa högt en bok, som han medförde. Man samlades omkring honom och han uppläste den då nyss utkomna *Herman von Unna* af Skjöldebrand; densamme, som skrifvit *Tancred och Clorinda,* som Malla med förtjusning hört omtalas och sökt efterhärma. Hela sällskapet var obeskrifligt intresseradt af denna pjäs. Malla tyckte, att det var det vackraste hon någonsin läst. Ida var henne det skönaste flickideal och hjälten Herman en bild af manlig

fullkomlighet. Denne författare, som också satt musik till sin melodram *Tancred,* som berömdes som så vacker – hvad måtte icke det vara för en man! Miss D'Alton kände honom personligen, hade tillbragt två år vid Finspång hos baron De Geers och där dagligen sett honom, hört hans musik och hjälpt till vid uppförandet af hans teaterpjäser. Men Malla hörde ogärna de anekdoter hon visste berätta därom; de störde den likhet med Herman som hon i sin inbillning ville gifva författaren. Denna 17 januari var en ljuf, för Malla oförgätlig dag!

Den 25 januari var fru Rudbeck i Stockholm med flickorna hos Wrangels, som då bodde på Regeringsgatan i hans mors f. d. hus. Där dansades en stund på aftonen. Coyet var där och hade nu med Malla en vänlig ton som tröstade henne i anseende till hans förut stränga omdöme. Då de om aftonen foro därifrån till grefvinnan Gjös, där fru Rudbeck bodde, och de åkte 6 personer i den stora vagnen från Edsberg, som alltid kallades engelska vagnen till skillnad från den stora, tunga resvagnen, hände det sig, att Malla tappade sin solfjäder. Grefvinnan Gjös sade: »Vänta, jag skall ge dig den!» I detsamma räcktes henne solfjädern. Malla ansåg det vara af grand'-tantes särdeles hvita mjuka hand och kysste den innerligt till tack; »ödmjukaste tjänare», sade Sölfverarm, hvars magra hårda hand hon kysst; det uppväckte allmänt löje inom vagnen.

Wrangels reste till Nyköping, där de skulle tillbringa vintern hos hans mor. Wrangel tog afsked från gardet och tänkte sedan riktigt bosätta sig vid Jakobsberg och bli landthushållare.

Emilie D'Alton blef med hvar dag förtroligare med Malla och roade henne mycket. En dag som de pratade om flera små tilldragelser under julhelgen sade Emilie, att hon så ofta inom sig skrattade åt de andra som kunde tro, att Malla icke märkte hvad man ville dölja för henne. Malla visste inte hvad Emilie menade, men då Emilie tilltrodde henne mera fintlighet, skämdes hon att synas vara dummare och låtsade som om hon nog förstod mer än hon ville medge; och Emilie, obetänksamt nog, omtalade nu huru Manderströms ojämna lynne kom däraf, att han älskade Malla, att han vore svartsjuk på Tönnes Wrangel, och att han och Sölfverarm kommit öfverens om, att Manderström borde dölja sin böjelse, emedan hon ännu vore så ung och kunde blifva bortskämd af sina tillbedjare! Att mormor och Eva också nog sågo detta, men tyckte det vara bra, att Malla själf intet visste därom.

Hvilken upptäckt! Den förnuftige, kloke brodern Manderström vara så tokig! – det nedsatte honom oändligt i Mallas tanke. Hon tyckte det vara en riktig dårskap att kunna tro sig allvarsamt och uteslutande älska ett sådant barn, en så outvecklad varelse som hon ännu var! Och hans vänskap, hans deltagande som hon satt så mycket värde på, hvad var det i själfva verket? Ingen bit bättre än de andras kurtis! Och Sölfverarm – kanske han endast ämnade educera henne åt sin vän? Häruti gjorde Malla väl Sölfverarm orätt; han var verkligen för ädel och god för att ha någon biafsikt med sin välvilja; men emellertid insmög sig denna misstanke i hennes själ och de förlorade båda mycket af den aktning och det förtroende hon haft för dem. Då hon eftertänkte och sammanlade flera små omständigheter, trodde hon nog att Emilie kunde ha rätt! Och mormor, som alltid så mycket berömde Manderström! kunde det vara, eller blifva en plan för framtiden? Med ett ord: Emilie gjorde oafsiktligt illa, som sade Malla detta och störde flera af hennes barndomsillusioner; ty det hade icke fallit henne in, att broder Manderström, som hon höll af och satte värde på, kunde så hänföras af en tokig böjelse. Det smickrade hennes fåfänga, uppväckte och retade den, ingaf henne misstankar och nyfikenhet; och hon beslöt att snart utleta sanningen.

Tillfället yppades snart. Den 8 februari, Mallas födelsedag, ställde hennes mormor till en liten bal på Edsberg. Manderström blef nu ett föremål för Mallas forskningar och hon kom snart underfund med, att hans lynne som en barometer steg och föll efter hennes honom visade mer eller mindre vänlighet. Det var ett kuriöst experiment, som hon repeterade tusenfaldigt och som han med ett otroligt tålamod underkastade sig. Långt ifrån att hålla honom räkning därför, ansåg Malla honom som en riktig leksak, behandlade honom därefter och gjorde sig aldrig förebråelser därför, ty han var egentligen född därtill. Tidigt hade han förlorat sin far, var sin mors ende son, förmögen, hade godt minne och mycken lätthet att fatta, behöfde därför ej

mycket arbeta och hade aldrig underkastat sig något tvång. För ädel och ren att öfverlämna sig till oordentliga utsväfningar var dock *nöjet* det egentliga ändamålet för hans lif. Kärlek, teater-litteratur och -öfningar voro hans leksaker. Ordnar hade med sin mystiska fantasmagori bemäktigat sig hans inbillning och hans egna fromma religiösa stämning hade däri lagt mera allvar för honom än för de flesta. Ur stånd att erfara någon riktigt djup känsla var han dock beständigt kär, inbillade sig vara det till döden, och bar sig så åt ända tills något nytt föremål förströdde honom. Småningom märkte Malla allt detta och hade således ingen rätt grundad aktning för honom. Hon höll af honom som en syster älskar en god bror, som hon ändå ej väntar mycken heder utaf, och tillät sig leka med honom som en kokett med en oerfaren pojke, ty ehuru han var 8 år äldre än hon, lät han alldeles regera sig efter hennes godtycke.

En dag, våren 1796, var bröllop vid Edsberg för två af tjänstfolket. Manderström, som då var med, yttrade efter vigseln, att det alltid förundrat honom, huru man kunnat göra till en religiös ceremoni det som egentligen vore något politiskt! Malla förstod ej detta, men fann det stötande. Äktenskapet syntes henne så heligt! Hon såg på Manderström och tänkte: dig vill jag åtminstone ej vigas vid!

Coyet förebrådde Malla hennes sätt att vara med Manderström, men mera skämtsamt än allvarsamt. Sölfverarm var ledsen åt, att hans vän ej enligt deras öfverenskommelse visat sig förnuftigare och märkte att han själf också förlorat en del af Mallas förtroende. Tönnes Wrangel var hon heller ej riktigt nöjd med, det var bara flärd, tyckte hon, med ett ord: ställningen var helt och hållet förändrad och det icke till Mallas fördel – det fann hon sedan många gånger, fastän hennes egenkärlek då var smickrad och hon skref i sin dagbok: »Illusionen är förbi! och jag skall begagna det som en lexa! det är svårt för ögonblicket, men i längden! – Det är förbi och skall aldrig återkomma – som illusion åtminstone!»

Lagerheim var nästan den enda af alla dessa herrar som icke mer eller mindre kurtiserat Malla. Hon tyckte ej just så mycket om honom, men det föreföll henne ändå förargligt att vara honom så likgiltig. Han var liflig, glad och god; i hög grad lättsinnig, känslig och nervöst retlig, som uppenbarade sig i hans olycka att vara så kittlig, att han skrek för hvarje vidrörande och ej kunde se ett finger på ett porträtt utan att däraf känna sig kittlad. Han berättade bra med tårar och skratt, men allt låg på ytan hos honom. Drömmar, aningar, andesyner ingingo mycket i de tre vännerna Sölfverarms, Manderströms och Lagerheims berättelser. Den senare omtalade sådana med ett eget uttryck af hemsk förskräckelse, blef själf blek och nästan darrande. Det var som om han varit åsyna vittne till de uppträden han berättade. En hans vän, som han kallade Henrik, var isynnerhet bevandrad i dylika mysterier, kunde punktera, spå och tyda drömmar. Detta roade Malla som underhållande sagor – sysselsatte hennes inbillning, men skrämde henne aldrig. Snarare hade hon skrattat om hon ej funnit det förmätet.

Lagerheim omtalade huru han och hans nio syskon en gång firade deras fars födelsedag vid Blidö, faderns egendom i skärgården. De nio barnen hade alla lämnat gubben hvar sin krans, som han till minne af denna glada fest hade hängt upp i ett lusthus i trädgården. Dagen var för dem alla högtidlig och ljuf. Om aftonen gick Carl Olof Lagerheim och talade därom med sin vän Henrik och sade, att han skulle önska veta hvem af de nu lyckliga syskonen skulle först bryta ringen och lämna jorden. Henrik gick från honom för sig själf bort åt kyrkan till, återkom efter en stund blek och dyster och sade: gå i morgon bittida in i lusthuset, din far har nyckeln hos sig, se hvilkens krans då är vissnad, den går först bort! Lagerheim gick in i lusthuset och fann sin bror Gustafs krans vissnad. Det var en sjuklig gosse, som troligen ej skulle lefva länge.[19]

Den liflige, lättrörde Lagerheim intresserade mycket Eva Braunerhjelm och han förstod också att sätta värde på henne. Manderström, som hjärtligt och broderligt höll af Eva och var alldeles blind för sin vän Lagerheim och gärna såg kärlek i allt, talade nu så mycket om dem för hvarandra, att de en kort tid trodde sig tycka mer om hvarann än de kanske verkligen gjorde, åtminstone var det högst flyktigt å hans sida.

Mot slutet af februari var fru Rudbeck i Stockholm några dagar med flickorna. De bodde hos grefvinnan

Gjös och hade roligt, ehuru de hjärtligen deltogo uti Sölfverarms sorg öfver fröken Dahleskölds död. Dessa korta varelser i hufvudstaden och att där någon gång få se ett godt spektakel var obeskrifligt roligt. Nu sågo de *Alzire*[20], rätt bra öfversatt och välgifven. Malla fick en särdeles kärlek för grefvinnan Gjös' boning och Hötorget där den var belägen, ty det var alltid där de bodde, och detta torg fick något särskildt intressant för henne. En händelse, som inträffat då hennes morföräldrar under en riksdag bodde alldeles midt emot där nu grand'-tante Gjös' rum voro belägna, uti Brömseska huset i hörnet af Hötorget och gränden från Drottninggatan, och som fru Rudbeck ofta med liflighet och rörelse omtalade, bidrog också att gifva denna trakt en viss högtidlighet för Malla.

En dag under en af de riksdagar, då Hattar och Mössor som ifrigast stredo om herraväldet och general Axel Fersen var chef för det förra och Thure Gustaf Rudbeck för det senare partiet, fick man höra talas om en ohygglig duell som i följd af en politisk dispyt förefallit mellan en ung baron Fleming, hatt, och en kapten Sass, mössa. De hade på kappa skjutit med pistoler och Sass blifvit dödsskjuten i Carlbergs allée. Fleming och sekundanterna hade genast begifvit sig på flykten för att undvika ansvaret. Samma afton berättades detta hos Rudbecks. Han kände icke Sass personligen, men hade hört godt talas om honom och fann händelsen hemsk och ryslig. Om natten märkte fru Rudbeck, att hennes man sof oroligt och talade i sömnen; hon frågade om han fann sig illamående. »Nej,» svarade han, »men jag tycker jämt, att jag ser Sass stå blodig här bredvid min säng och ropa mig. Det var en grym duell!» Detta var i maj månad. Så snart det dagades uppsteg Rudbeck, som ej kunde få en blund i sina ögon, öppnade fönstret och såg ut i den vackra lugna vårmorgonen. Allt var ännu stilla och tyst på torget. Från Holländargatan kom en kärra långsamt framskridande, körd af en dalkarl som gick bredvid. Steg för steg stannade han och såg sig om på alla hus omkring torget; slutligen vände han af åt höger. Ett löst skynke låg utbredt öfver kärran, hvarpå Rudbeck såg blodfläckar, då den kom närmare. Då dalkarlen fick se Rudbeck i fönstret körde han ditåt, stannade och frågade: »Kära herre, kan du säga mig hvar en herre bor som heter Thure Gustaf Rudbeck?» Vid Rudbecks svar gick dalkarlen fram till sin kärra, lutade sig ner, tycktes hviska vid någon och sade sedan halfhögt: »jag har här en sjuker herre, som ber att få tala vid dig». Rudbeck frågade hvem det kunde vara och dalkarlen svarade doft: »Han säger att han heter Sass». Bestört skyndar Rudbeck ned och finner den olycklige, svårt sårade. Han hade blifvit lämnad som död, liggande i Carlbergsalléen, men om natten hade han kvicknat vid, krupit till en af dalkarlarnas boningar där invid en trädgård och bedt, att någon därifrån skulle föra honom till Thure Gustaf Rudbeck, »som jag är säker sedan drar försorg om mig,» sade han. Han blef ej heller bedragen i sitt förtroende. Rudbeck skaffade honom rum och skötsel och Sass lefde sedan i flera år, fastän sjuklig efter det svåra skottet, som krossat nyckelbenet och axeln.

Manderström och Lagerheim voro dagligen hos grefvinnan Gjös där Sölfverarm bodde; men Tönnes Wrangel syntes inte till, en kallsinnighet, som kostade på Malla. På spektaklet hade hon hoppats att kanske råka den hon saknade, men han fanns icke där. Carl Cederström var den enda bekant hon råkade där utom de ofvannämnda som voro med öfverallt. Den 25 februari skulle man återvända till Edsberg på eftermiddagen. Malla vaknade om morgonen vid musik. Det var Gardets musikanter som vanligen spelade för resande. De spelade en långdans, som hon så många gånger dansat med Tönnes: »La joie du soldat»; hon hade så när gråtit! På alla baler dansade hon alltid med Tönnes sina favoritdanser: polska, Kehr-aus, och just denna »Soldatens glädje»! Han dansade så lifligt, gladt och bra. Nu gjorde detta minne henne ondt och låg som en tyngd på hennes bröst. Hon bad Gud rätt innerligt att slippa resa hem med detta lidande; hvarmed skulle hon skingra det?! Då hon mot middagen skulle kläda sig till afresa och stod framför en spegel i sängkammaren midtför förmaksdörren, öppnades salsdörren in till förmaket och Malla såg i spegeln Tönnes Wrangel inträda med halskrage af stål, som betecknade, att han för dygnet varit på vakt. I detsamma såg hon hur röd hon själf blef från pannan ända ned på halsen. Kammarjungfrun Mallena såg det ock och sade: »Stackars gref Tönnes, han är så blek!» – Toaletten gick fort; då Malla kom ut, var Tönnes så vänlig, så glad, och blef af sin faster grefvinnan Gjös kvarbuden till middagen. Då de andra herrarna kommo, sågo de litet flata ut och Tönnes förebrådde dem, att de icke låtit honom veta att damerna från Edsberg voro i staden och

beklagade sig öfver, att han varit alldeles okunnig därom tills en stallmästar Bruce i vakten par hasard omtalat, att han på spektaklet sett fröken Montgomery. Denna person var Malla helt obekant, men hon fick en riktig erkänsla mot honom för den glädje han förskaffat henne.

Den landsförviste eller *Fattigdomen och den ädla stoltheten* af Kotzebue hade de vid Edsberg läst med nöje och ämnade till påsk gifva den, då Gustava skulle återkomma från Nyköping. Nu skulle rollerna utdelas och med besvär fick Malla dem så delade som hon önskade. Eva Braunerhjelm fick hufvudrollen »Lovisa» emot Manderström, som var den ädla stoltheten själf, och Malla fick den muntra lifliga »Josephinas», och Tönnes Wrangel blef »van der Husen». Vid det bästa lynne i världen återvände nu Malla till Edsberg och fann allting roligt och förträffligt.

Philip Jennings var ibland vid Edsberg; han hade en beskyddande protektorston mot Malla, som förargade henne, och lät henne därjämte förstå, att hon borde finna sig smickrad och belåten med den uppmärksamhet Manderström visade henne. I mars månad kom David Wilhelm Lilliehöök ut, återkommen från Skåne, och omtalade, att han nu vore förlofvad med m:ll Brag. Malla gratulerade honom vänskapsfullt.

Några hemväxta pomeranser gåfvo fru Rudbeck lust att tillställa en bål och en gång få se herrarnas ölsinne. Mycket skämtades däröfver och den 6 mars, då Edman, Sölfverarm, Manderström, Lagerheim m. fl. voro vid Edsberg, vankades flera dryckesvaror vid middagen, skålar druckos, visor sjöngos och herrarna drucko tappert. Flickorna skrattade och slogo i. Mallas grannar voro Manderström och Lagerheim; den ena grät, den andra skrattade. Roligt och löjligt var det en stund. Isynnerhet var Lagerheim obeskrifligt rolig. »Ack,» sade han, »om det är så roligt i himmelen så vill jag dö på stund!» På eftermiddagen omtalade han flera saker om sig och sina vänner med en naivité och ett behagligt lättsinne, som var helt eget och originellt. Han sade Malla, att Lilliehöök måst resa ner till Halland och bums förlofva sig högtidligt för att komma ifrån sin böjelse för henne. »Ja,» tillade han, »ta mig fan jag förstår huru de tokarna kunna tycka så mycket om fröken, jag tycker det är alldeles ingenting märkvärdigt, de långa svarta ögonhåren kunde vara det enda.» Sålunda pratade han allt hvad han tänkte och Malla skrattade som en toka. Slutligen blefvo likväl både han, den gråtmilde Manderström och den vanligen allvarsamme Sölfverarm, som nu var näsvis och fritalig, rätt besvärliga och de aflägsnade sig. Miss D'Alton med sin vanliga yrhet och obetänksamhet bidrog också att göra denna dag nästan för bullersamt munter, så att Eva och Malla till slut blefvo ledsna och vaknade dagen därpå med missnöje och förebråelser att hafva öfverlämnat sig för mycket till det löjliga, skrattat omåttligt och varit för fria i sitt sätt att vara. Detta var dem mycket ledsamt och de antogo nu en allvarsam och högtidlig ton, som alltför mycket kontrasterade mot den förra dagens. Herrarna sågo ock litet flata ut och först mot aftonen blef umgänget åter lifligare. Lagerheim omtalade flera sjö-äfventyr i skärgården och isynnerhet hur han en gång varit nära att drunkna invid en by vid hafvet som hette Oxhalsen. Då man samma kväll gjorde lekar, hvaribland den att i alfabetisk ordning på samma initialbokstaf säga hvad man heter, hvar man bor och hvad man försäljer, sade Manderström: »Jag heter olycklig, bor i Oxhalsen och säljer oskuld.» Lagerheim blef synbart träffad och ur fattning; och det gjorde på Malla ett så hemskt, vidrigt intryck att hon aldrig glömde det. Bland andra Lagerheims berättelser, som intresserade flickorna, var om fröken Malin Rudenschöld då hon var arresterad. Han var då bland dem som höllo vakt om henne. Hon var behandlad med den yttersta stränghet och det var förbjudet att lämna henne ensam. Ömsom grät hon, ömsom skämtade hon och visste att tillvinna sig sina väktares deltagande. Han hade afskrifvit en vers som hon i fängelset ristat i fönstret och gaf Malla en afskrift däraf.

Tönnes Wrangel kom ej till Edsberg och Malla tviflade åter – det var ju blott halfannan mil och de andra voro ju jämt där! Den 15 mars fick Eva ett bref från Gustava, som hon ej ämnade visa Malla, men visade henne ändå, ty det var liksom afgjordt, att hon skulle få veta allt som kunde göra henne både nöje och skada. Tönnes var nu i Nyköping och hade anförtrott Gustava sin allvarsamma böjelse för hennes syster. Detta var roligt att få veta! Men *allvar* tänkte Malla ej gärna på. Tönnes hade också sagt, att han nog insåg, att för

honom vore väl intet hopp, han var fattig, och dessutom vore Manderström visst den af mormor gynnade. Det föreföll Malla förtretligt, att hon, blott fjorton år gammal, skulle anses som redan bortlofvad och att man ej kunde ha roligt utan att redan tänka på framtiden. Manderström fick snart uppbära det!

En dag som flickorna sutto vid sybågen och fru Rudbeck vid sin tapisseri-sömnad, miss D'Alton bredvid henne, Sölfverarm lade patience och Manderström läste högt, blef det i anledning af lektyren fråga om att gifva souvenirer af sitt hår. Manderström hade en sax i handen och höll den öfver en af Mallas långa lockar; han såg på hennes mormor, som vänligt log, Malla såg tyst ned på sitt arbete och han klippte af locken och tackade med liflig glädje. Hans glädje skrämde Malla – skulle han anse detta som något löfte? Hon bad honom få se på det afklippta håret, han lämnade henne det med tillförsikt att få det åter; »Blås på det!» sade miss D'Alton – och Malla blåste bort hvartenda hårstrå! Manderström blef denna gång verkligt sårad och visade en uthållighet däri, som Malla tyckte mer om än hans vanliga alltför böjliga medgörlighet, och hon förebrådde sig nästan att ha gjort honom ledsen. Det var den enda gång han hade någon värdighet i hennes ögon och som hon verkligen på allvar sökte försona sig med honom. Mormor och de andra sågo också missnöjda ut med henne; hade hon då verkligen haft orätt? Åt sin vän bror Manderström kunde hon gärna gifva en hårlock till hågkomst – men han hade ju andra pretentioner, dem han väl aldrig yttrat, men som hon ej ville uppmuntra, fastän hon – tyvärr! – var så kokett, att oaktadt hon för ingen del ville gynna honom, hon ändå ej ville bli honom likgiltig. Det låg häri en blandning af vänskap och fåfänga, som hon aldrig rätt utredde för sig själf. I allmänhet fann hon det bekvämast att ha roligt, vara glad utan att utreda hvarföre eller gå i botten med sina intryck. Hon *ville* ej fästa sig vid någon. Hon hade en instinkt om att det kunde blifva henne farligt, och ingen karl kunde förtjäna att vara så afhållen som hon kände sig kunna älska. Att däremot vara alldeles indifferent var ledsamt – och nästan omöjligt, det hade hon erfarit. Huru skulle man då bära sig åt? Jo, man skulle med det ena intrycket bortjaga det andra, med en ny böjelse utplåna den förra. Flyktighet i tycken blef hennes grundsats och en vaudeville ur Figaros bröllop gnolades beständigt:

Coeurs sensibles, Coeurs fidèles Qui blâmez l'amour léger Cessez donc vos plaintes cruelles! Est-ce un crime de changer? Si l'amour porte des ailes, N'est-ce pas pour voltiger?

Emilie, Manderström och Sölfverarm gjorde ibland narr af Mallas blinda förtroende till sin syster Gustava, som hon ansåg ofelbar; de kallade Gustava därför *oraklet* och sökte bevisa Malla, att ingen människa kan förtjäna ett så oinskränkt förtroende. De hade rätt, men de glömde, att hon nyss var fyllda fjorton år, och att barndomens lydnad för de äldre måste vara grundad på barnslig tillit. Det nedsatte också dem mera i hennes tanke, än det störde hennes tro på syster Gustava.

Påskhelgen blef ej så rolig som man väntat sig. Förhållandet med »bröderna» var stördt och återkom ej mer på samma förtroliga, otvungna fot. Tönnes Wrangel trifdes ej väl med dem och de ej med honom. Hela Montgomerys familj från Lindholmen var vid Edsberg och Malla tyckte sig märka något ogillande i sin styfmors ögon. Emilie var sorgsen och sökte dölja det under ännu mera upptåg än vanligt. Detta förekom Malla så *stort,* att hon nästan velat vara olycklig för att pröfva sin styrka att dölja det. Hon var nu heller icke så glad.

Annandag Påsk gafs *Den landsförviste* och den efterlängtade Gustava kom just en timme innan spektaklet började; hon hade nu varit borta två månader. Man hindrade Malla att råka henne innan representationen, ty man fruktade att hon då skulle glömma rollen och hela pjäsen; glädjen och hoppet lifvade henne nu, och det gick förträffligt – »van der Husen» och »Josephina» spelade con amore. Likväl var ej Malla rätt nöjd med Tönnes Wrangel – det var något tomt, ihåligt i hans umgänge, som hon började komma underfund med. Sedan man skrattat åt hans Hjortsbergska anekdoter och mimik, och det ej var dans å färde eller spektakel, var det slut. Detta gjorde Malla sig väl ej ännu riktigt reda för, men det var dock tomt och hon fick ofta sveda i bröstet däraf. Hon gjorde Gustava förtroende af sin böjelse för hennes svåger, som hon upptog

förnuftigt och vänskapsfullt; egentligen var denna böjelse blott en barndomsreminiscens, det erkände Malla småningom, och att det var mest hans glada, lifliga dans som behagade henne. Aldrig hörde hon en vacker polska spelas utan att ihågkomma sitt första ungdomstycke! –

En förmiddag tog öfverstinnan Montgomery Malla afsides, talade vänligt och godt, men förehöll henne dock något för mycken frihet i sitt sätt att vara, som hon sade Malla tagit efter miss D'Alton, om hvilken fru Montgomery ej tycktes ha rätt god tanke och omtalade som känd för en mindre god reputation och af flera ansedd som rätt flyktig och lättsinnig. Malla blef mycket förskräckt, tyckte sig förverkat allas aktning genom umgänget med Emilie, ehuru hon med sin mor lifligt tog hennes parti och berättade allt godt hon visste om henne. Det verkade dock mycket på hennes omdöme och lade grunden till ett långvarigt misstroende mot den stackars Emilie. Samma dag fick denna ett bref från Köpenhamn som förorsakade henne en svimning och spasmer. Fru Rudbeck hade en stor farhåga för alla konvulsiviska utbrott och tillät ej Malla vara inne hos miss D'Alton. Det kostade mycket på Malla och hon förebrådde sig innerligt att kanske vara orättvis mot en olycklig. Manderström var hela aftonen inne hos Emilie, hvilket af flera ej väl uttyddes. Eva var stundtals hos den sjuka, som blef bättre efter några timmar. Det var en svår, orolig dag och de följande, ej glada. Malla skref oupphörligt i sin dagbok: »var förnuftig och var glad!» och »hvad mennesket vil, det kan det!», men kunde ändå ej vara glad.

Alexander Rudbeck (Mallas morbror) kom också till Edsberg i dessa dagar. Vanligen hade han affärer att tala om med sin mor, som ofta gaf henne bekymmer och mindre godt lynne. Nu fick Malla också af honom bannor för sitt förtroliga sätt att umgås med herrarna, som voro för honom främmande, ehuru de voro hvardagsgäster i hans mors hus. Den stackars flickan blef alldeles yr i hufvudet och antog en stel allvarsamhet och ett pryderi som icke alls var henne naturligt och generade henne mycket.

Den 5 april hade Malla en explikation med miss D'Alton, som då berättade henne sin historia.

Emilies fader hade genom någon politisk motgång blifvit tvungen att ändra namn (det rätta fick Malla aldrig veta och frågade aldrig därom, då Emilie en gång för alla sade henne, att hon gifvit sin far ett löfte att aldrig nämna det) och att lämna England, då hans två barn, Emilie och Benny, hennes enda bror, ännu voro små; deras mor var död förut. Barnen hade han lämnat hos sina föräldrar och gifte sig kort därefter med en flicka, upptagen och uppfödd af hans första hustru. Hon var mycket vacker, men hade för öfrigt ej de egenskaper, som kunde gifva hopp om en god styfmor. Hans föräldrar och broder voro missnöjda med detta giftermål. Barnbarnen älskades och vårdades ömt af farfar och farmor, isynnerhet gossen, som Emilie beskref som en ängel. Gubben ville låta ympa kopporna på barnen, gumman ville det icke, men farfadern passade på ett tillfälle då hans hustru var borta och lät ympa dem. Emilie blef frisk, men Benny fick svåra koppor och dog. Den olycklige gubben förebrådde sig bittert sin älsklings död och sörjde så, att han ej länge öfverlefde honom och gumman följde dem snart i grafven. Emilies far, som bodde i Paris, reklamerade nu sin dotter, men hans bror, en god och förståndig man, hvilken förutsåg att hon ej skulle blifva väl sedd i sin faders hus, förde bort henne honom ovetandes och satte henne, då omkring åtta år gammal, i pension i Wales. Där lärde hon sig rätt mycket, men efter någon tid flyttade farbrodern henne sig närmare till Richmond. Då var hon ofta i sin farbrors hus och gjorde där bekantskap med en ung gosse i grannskapet, William kallade hon honom. De blefvo hvarandra hjärtligt tillgifna. Hennes far hade emellertid upptäckt hvarest hans bror placerat henne, kom öfver till England i hemlighet och enleverade sin dotter ur den gode farbroderns vård, förde henne till Frankrike och satte henne där som pensionär uti ett kloster i Beauvais uti Normandie. Emilie var nu nära fjorton år gammal. Många anekdoter hade hon att berätta om intriger och konster inom klostret. Biljetter skrefvos, fästades vid stenar och kastades så öfver den höga trädgårdsmuren. En dag inkom städerskan i pensionärernas rum och gick mycket illa. Då man frågade henne om orsaken, svarade hon, att biktfadern ålagt henne som botöfning att lägga nio ärter i hvardera skon. Den skälmaktiga, glada Emilie, som ej var uppfödd i den katolska läran, frågade städerskan, om han tydligt sagt att ärterna skulle vara råa;

nej, det hade icke varit frågan om. Emilie rådde henne nu att koka dem och sedan gick hon lika obehindradt som förut. Flera dylika små händelser berättade hon om klosterlefnaden. Två år var hon där; sedan tog hennes far henne till sig i Paris, där han då bodde med sin hustru, med hvilken han hade tolf barn, hvaraf en enda son var vid lif. Denna dödlighet härrörde till det mesta af moderns våldsamma, häftiga lynne, som skadade henne själf och barnen. Elak var hon ej, som Emilie beskref henne, men ytterligt ondsint då hon blef retad och utan allt välde öfver sig själf. En gång kastade hon en yxa på sin styfdotter, som däraf sårades; en annan gång, då Emilie slog sin lille klåfingrige bror på fingrarna, blef hans mor så ond, att hon slängde knifven, hvarmed hon bredde smörgås, efter Emilie, som hade ett djupt sår i pannan däraf.

Faderns oroliga lynne tillät honom icke att länge trifvas på samma ort. Nu ville han välja en annan boningsplats för sig och sin familj; reste fördenskull från Paris med egna hästar i små dagsresor. Han hade sköna engelska hästar, som han satte stort värde på och han själf reste till det mesta ridande. De foro genom Frankrike till Nederländerna. Fadern ville besöka Amsterdam för att bedöma om han där skulle slå ner sina bopålar, men som detta ännu var obestämdt, ämnade han ensam till häst företaga denna resa, medan hustrun och barnen stannade i en mindre stad. Emilie var nu sjutton år gammal, rask och van vid tröttsamma resor, bad hon sin far enträget att få följa med på denna färd, hvartill han slutligen samtyckte med villkor, att hon skulle kläda sig i manskläder, passera för hans son och ridande följa honom. Detta föreföll Emilie, som var yr och oförvägen af naturen, mycket roligt och äfventyrligt. Under de fyra veckor, som denna lilla biresa varade, antog hon det älskade namnet William och hade ganska roligt. Uti Amsterdam hade hennes far handelsrelationer och var mycket hos en banquier Meinhardt, som hade två söner något äldre än William, och gossarna blefvo snart goda vänner. Isynnerhet den äldre Meinhardt, en nittonårig, allvarlig och älskvärd yngling, fäste sig särdeles vid den lilla vackra, lifliga William. Meinhardt var lång och väl växt, men hade som femårigt barn fått slag i vänstra handen, som sedan icke växte, utan ännu var en liten vacker barnhand på den stora karlen.

D’Alton tyckte ej rätt om Amsterdam och återvände för att hämta sin hustru och son, fortsatte sedan med dem resan genom Tyskland till Hamburg och slutligen till Köpenhamn, där han bosatte sig och började någon handel. Därifrån tillskref han sina släktingar i England och försonade sig med dem. Hans bror, som hjärtligen höll af Emilie, begärde att få henne till sig och hon reste med en köpmansfru på ett handelsfartyg till England. Denna sjöresa var mycket vådlig; en stark åskstorm uppkom som dref fartyget långt upp i Nordsjön. I stället för några dagar blefvo de flera veckor på hafvet. Masterna måste kapas i stormen, provianten började tryta äfvensom friskt vatten, och det såg mörkt ut för passagerarna. Emilie var ej öfverdrifvet rädd, men bibehöll ett lifligt minne af dessa faror och det högtidliga skådespel naturen i uppror visade. Hon berättade detta lifligt och intressant. Hos sin farbror förblef hon ett år, förnyade bekantskapen med William och blef med farbroderns samtycke förlofvad med honom. Då hon härom tillskref sin far, fordrade han, att hon genast skulle återkomma till Köpenhamn, och hon måste lämna sitt älskade fädernesland för att återvända till en far, hvars ursprungligen goda karaktär numera var förbittrad genom offentliga motgångar, enskilda ledsamheter och otrefnaden inom egna hemmet genom en obildad häftig hustru, hvars nycker och slarf bidrogo att förstöra hans förmögenhet.

Då Emilie hemkom, var den äldre Meinhardt i Köpenhamn; ditkommen i handelsärenden hade han uppsökt D’Alton och efterfrågat sin unge vän William. Då han nu fick veta att denne var frånvarande, blef han rätt ledsen och ännu mera förvånad, då han några dagar efteråt blef presenterad för miss Emily och i henne igenkände den behagliga gossen. Vänskapen blef nu kärlek; han begärde hennes hand, hvilket Emilies far ville öfvertala henne till, men trogen sin William, nekade hon. Fadern blef på det högsta uppbragt. Hon vände sig då till Meinhardt själf, omtalade för honom hela förhållandet och han, ädel och förståndig, afstod från alla anspråk, talade vid hennes far, som hade stort förtroende till honom, sökte förmå honom att bifalla till sin dotters äldre förbindelse och reste själf bort, sedan han tagit ett evigt afsked från Emilie, som behöll honom i ljuf och sorglig hågkomst.

Efter någon tid kom William till Danmark och D'Alton gaf sitt samtycke till hans förening med Emilie. Allt tycktes nu lofva dem en lycklig framtid. Gift med sin William skulle hon få bo i det kära England, dit hon alltid längtade. En dag som hon satt vid sitt klavér, kom styfmodern häftigt inrusande och säger henne, att William blifvit ihjälskjuten i en duell mot en fransman, som förolämpat honom. Det var tyvärr alltför sannt!

Emilie omtalade aldrig några detaljer af denna grufliga katastrof, eller snarare, hon visste inga själf, ty hon var flera veckor i ett nästan medvetslöst tillstånd. Aldrig mer rörde hon sedan vid ett klavér! Från denna stund tycktes olyckan förfölja henne. En rik fabrikör, deras granne, fattade tycke för henne och friade. Fadern, hvars affärer med hvart år försämrades, ansåg detta giftermål som ett medel att upphjälpa dem och använde hela sin myndighet att därtill öfvertala sin dotter. Styfmodern gjorde henne hemmet förhatligt genom hårdhet och oförstånd och ville på allt sätt tvinga henne att gifta sig med denne man, som hvarken förtjänade hennes aktning eller kunde vinna hennes tillgifvenhet. Olycklig, uppbragt, retad genom en ovärdig behandling, var den stackars flickan på väg att sluta sitt lif; en dag gick hon åt hamnen i afsikt att kasta sig i hafvet. Hon sökte en aflägsen vrå och får se en liten fiskarbåt med en gubbe och ett kvinnfolk. Hon tilltalade dem; de voro svenskar, ditkomna för att sälja fisk. Detta ingaf henne tanken att rymma öfver till Sverige. Hon sade dem, att hon ämnade sig till svenska kusten. De voro från ett fiskläge Rååleje och lofvade henne att om aftonen återvända dit och taga henne med mot ett lindrigt arfvode. Hon ihopsamlade i hast allt hvad hon ägde, bar det ensam i flera omgångar ned på båten. Hon satt om aftonen inne hos sin far och rörd af tanken på skilsmässan från honom och sin lille bror, som hon ömt älskade, var hon denna kväll mer öm och eftergifvande än hon varit på lång tid. Fadern smekte henne och talade vänligt vid henne. Hon var på väg att knäfallande för honom bekänna sitt förehafvande, då han åter började tala om den förhatlige friaren och yttrade sin önskan och sitt hopp, att hon dock omsider skulle gifta sig med honom. Detta bekräftade Emilies föresats; darrande tog hon godnatt af sin far och sin lille bror, och sedan alla i huset gått till hvila, smög hon sig sakta ut och anlände till den lilla fiskarbåten klockan inemot ett om natten. Det var mörkt och kulet uti oktober månad, en stark nordlig vind blåste. Fiskaren och hans gumma gjorde svårigheter att ge sig ut, men Emilie, som nu ville våga allt och hvars lif hade föga värde i hennes egna ögon, insåg, att ett uppskof skulle kanske göra flykten omöjlig, öfvertalade dem med ord och pengar. De foro af, i början skyddades de af Seelandskusten, men då de kommo midt i Sundet, slogo vågorna öfver den lilla båten, som lik en spån kastades hit och dit. Emilie kunde aldrig utan ansträngning omtala denna färd i all dess ryslighet. Först klockan tio på förmiddagen hunno de till den svenska kusten. Sedan Emilie något hvilat i fiskarkojan, frågade hon efter sockenprästen och fick veta, att kyrkoherden[21] var en allmänt högaktad gubbe. Då skref hon till honom på danska och bad att få tala vid honom som en olycklig flicka, som begärde hans råd. Den hederlige prosten kom; Emilie anförtrodde honom allt och begärde hans bistånd att få någon plats som lärarinna i engelska och franska språken. Faderligt varnade gubben henne, ville blifva en medlare mellan henne och hennes far, erbjöd sig att resa öfver till Köpenhamn och förskaffa henne förlåtelse för sin flykt och löfte att undslippa den hatade förbindelsen. Men Emilie, som erfarit sin fars oblidkeliga lynne och kände sin styfmors välde, stod ej att öfvertala i detta afseende, utan bad kyrkoherden blott förskaffa henne medel att försörja sig själf. Emellertid tog hon ett rum i en gästgifvaregård inom socknen.

Kammarherre Trolle var egendomsherre i församlingen. Han var icke rätt vid sina sinnen, d. v. s. icke så, att han ej hade sans och till och med kvickhet i vissa fall; men han hade fixa idéer, och gamla vanor hade makt öfver honom och gjorde honom till ett hemskt och underligt väsende. Han var nu några och sextio år. En lång, reslig gestalt, med manligt starka, men förvirrade drag, hvita silfverlockar tittade fram genom en trasig, stickad nattmössa med tofs, som han vanligen bar; tjocka, långa, grå ögonbryn betäckte de djupt liggande ögonen och gåfvo hans fysionomi något förskräckande, ehuru ett uttryck af verklig godhet och välmening i de skarpa grå ögonen och omkring den breda munnen efter hand tillvann honom mera förtroende. Plågad af en invärtes hetta och oro gick han merendels utan rock och väst och den öppna skjortan visade det breda, ludna bröstet, som gaf honom ännu mera likhet med sitt namn. Hans hustru hade i

sin ungdom blifvit tvingad att gifta sig med den rike, förnäme galningen och hade alltid funnit sig olycklig. Sedan, i äldre år, hade hon den förskräckliga sorgen att genom sitt fönster se tre af sina sju barn drunkna i en liten båt ute på sjön, hvarefter hon blef så mjältsjuk att det gränsade till svagsinthet. Två vuxna fröknar lefde nu hemma, vackra och behagsjuka, och två yngre bröder, hvaraf den äldste visade tecken till samma slags galenskap som fadern.

Sådan var Emilies beskrifning på detta besynnerliga hus, det första hon beträdde i Sverige. Den hederlige prästgubben rekommenderade den främmande flickan. Fröknarna, mera nyfikna än lärgiriga, öfvertalade fadern att låta dem få lära engelska. Hos dem tillbragte nu Emilie första tiden af sitt vistande i Sverige. Därifrån kom hon till grefvinnan Wrangel, född Hamilton. Denna förståndiga, eldiga, men lättsinniga fru fattade mycken vänskap för den unga, vackra, lifliga engelskan, och sökte på allt sätt skingra hennes svårmodighet och återväcka hennes ursprungliga glädtighet. Kanhända verkade hennes exempel ej välgörande på Emilie. Sedan hon hos grefvinnan Wrangel tillbragt mer än ett år, kom hon till Vanås. Där bodde generalskan Adlerfelt, född Jennings, en gammal, aristokratisk, ädel och välgörande fru, hvars stränga värdighet var en fullkomlig motsats till den nästan ystra grefvinnan Wrangel. Fröken Carolina Adlerfelt, sedan grefvinnan Hans Wachtmeister, sin mors enda dotter, var strängt uppfostrad inom sitt stånds gränser, men hennes naturliga hjärtlighet och varma godhet besegrade denna yttre stelhet, och Emilie fann snart i henne en lika god och innerlig, som trofast och förnuftig vän. Aldrig kunde hon tala om Carolina utan den djupaste känsla af vänskap och tacksamhet och den tid hon tillbragte på Vanås bidrog mycket att bringa harmoni i hennes sönderslitna sinnesförfattning och försona henne med sitt öde.

Därifrån kom hon till Finspång för att lära de unga fröknarna Aurora och Emilie De Geer engelska. Där var hon nära tre år. Den alltför mycket namnkunniga grefvinnan Aurora De Geer, född Taube, var då i sin mest lysande period. Skön och behaglig, välgörande och godhjärtad, spridde hon glädje och trefnad omkring sig. Tillbedd af sitt tjänstfolk och godsets underhafvande, förstod ingen som hon att ställa sitt hus till nöje och bekvämlighet för alla som besökte det. Också var där alltid fullt af främmande, både svenskar och utlänningar, utom den hemmavarande familjen som var talrik. Fester och tillställningar af alla slag följde på hvarandra, smakfullt uttänkta och utförda som med en trollstaf. Stundom fingo bruket och allt arbete på gården afstanna, emedan allt folket behöfdes till grefvinnans fester och skulle deltaga i dem. Denna tjusande Armida förenade allt som kunde fästa och förvilla. Vid denna tid var ryttmästaren Anders Fredrik Skjöldebrand hennes favorit. Vid tjugutvå års ålder hade han gift sig med hoffröken Pella Höpken. Den häftigaste kärlek förenade dem; efter blott ett års äktenskap dog den unga frun, då hon gaf lifvet åt en son. Hennes man var i den yttersta förtviflan, skref sedan »Natten», hans första poetiska försök, och det första som ordnade hans tankar och bragte dem ifrån den oordning och den vilda smärta, hvari han försattes genom sin älskade makas förlust. Han lefde stängd från människor och först småningom återlifvades han genom smak för poesi, musik och teckning, en smak som sorgen utvecklade hos honom. Grefvinnan De Geer fick i sitt grannskap höra talas om den förtviflade unge änklingen, sökte hans bekantskap, visade honom deltagande ömhet och uppfyllde snart hela hans hjärta, som i sju år var henne ensamt hängifvet och hade troligen blifvit det hela lifvet igenom, om icke hennes trohet hade sviktat. Den smak och skönhet som i allt rådde vid Finspång var oftast uttrycket af Skjöldebrands konstnärssinne.

Skuggsidan af grefvinnan Auroras karaktär var det själfsvåldigaste öfverlämnande till alla sinnesrörelser och alla nycker. Häftig till en otrolig grad, hade hon ibland utbrott af vrede, svartsjuka eller sorg, som af intet kunde hejdas. Då var hon ibland i flere dagar osynlig för alla, innestängd i sina rum och sades vara sjuk. Skjöldebrand var då den ende som kunde bringa henne till sans, och alla medgåfvo, att den tid han tillbragte på Finspång visade hon sig på sin bästa och vackraste sida. Baron De Geer var en inskränkt och svag man med fransysk bildning; han hade mycket läst och sett, ansåg sig vara lärd och konstdomare och tillägnade sig hedern och glansen af sitt hus, som i själfva verket förstördes genom grefvinnans kostsamma lefnadssätt och dyrbara fester. Flickorna voro sköna och fingo en grann uppfostran. Den äldsta, Aurora,

behaglig men inskränkt, den andra, Emilie, kvick, ostyrig, lofvade att fullkomligt träda i sin mors fotspår.

Uti detta hus, så olikt det strängt moraliska, men ibland litet tröga Vanås, var nu Emilie en längre tid road och intresserad, och kanhända hade denna tid kunnat blifva henne farlig, om ej en lycklig händelse här låtit henne finna två vänner, som mycket bidrogo till hennes nytta och trefnad där. Den ene var en gammal man, hofmarskalken Brunokowsky, född polack, styffader till baron De Geer, en hederlig och kunnig gubbe, som med faderlig vänskap snart omfattade Emilie och gjorde henne mycket godt. Han var mycket döf, men med tillhjälp af hans lur hade de långa, lifliga samtal, och Emilie omtalade gärna sitt förtroende och sin tacksamhet för den gode gubben och deras promenader till Bélisaires koja och andra vackra, men vilda omgifningar vid Finspång. Den andra vännen var en ung Boréen, informator för gossarna De Geer, en hederlig, hjärtligt god och utmärkt ung man, mycket musikalisk, spelade väl violoncell. Han blef Emilie ömt tillgifven och de förlofvade sig i tysthet, ehuru liten förhoppning de kunde hafva att blifva förenade, då de båda ägde intet mer än hvad de kunde förvärfva genom att undervisa andra. Tusende anekdoter berättade Emilie om sin vistelse vid Finspång och beskref allt så noga och lifligt, att Malla nästan hittade öfverallt där i tankarna.

Ifrån Finspång kom Emilie till Stockholm och var hos Carl De Geers barn. Grefvinnan De Geer, född Höpken, dog snart. Hon hade visat Emilie godhet och hennes minne var Emilie kärt äfvensom hennes sons, sedermera excellensen grefve Carl De Geers. Dottern Mina De Geer fann hon stolt och kall. Grefvinnan dog i mässling; Emilie blef smittad och var i flera veckor mycket illa sjuk, måste i följd däraf sommaren därpå dricka brunn vid Sabbatsberg, hvilket medtog nästan hela den lilla summa hon dessa åren kunnat hopspara. Boréen hade ingen utsikt att i framtiden kunna försörja henne, och den stackars flickan hade blott för sig prospekten af ett oupphörligt flyttande från det ena stället till det andra till nya bekantskaper och den ständigt återkommande nödvändigheten att åter börja elementerna af engelska språket. Hennes hälsa var försvagad, hennes lynne modfälldt. I denna ställning gjorde hon vid Sabbatsberg bekantskap med grosshandlar von der Burg; så ansåg hon honom, fastän han i självfva verket ej var annat än smyghandlare. Han var icke angenäm, hvarken till sitt utseende eller sitt sätt att vara, men blef kär i Emilie, och då kärleken ej gör den odräglige odrägligare, händer det ibland att den förbättrar den som lifvas däraf. Von der Burg kände Boréen; de voro vänner, och då han förtrodde Boréen sitt tycke för Emilie och sin önskan att erhålla hennes hand, blef denne först mycket smärtsamt förundrad, men då han betänkte sin egen hopplösa ställning och hade aktning för von der Burg och ansåg honom för en hederlig karl som kunde försörja och skydda den värnlösa flickan, talade han själf med henne därom, uppgaf sina anspråk och rådde henne att ej afslå von der Burgs tillbud. I hopp att få en fristad för sina återstående dagar samtyckte Emilie, och von der Burg tillställde en högtidlig förlofning, därvid prästen gaf dem välsignelsen. Konsistorial skilsmässa lärer fordras för att upplösa en sådan trolofning.

Under tiden som Emilie var i Stockholm gaf hon engelska lektioner timtals. Hon hade då också läst engelska med hoffröknarna hos änkedrottning Sophia Magdalena. En af dem, Marianne Pollett, var från Pommern, där hennes far, general Pollett, var kommendant i Stralsund; hon var god och liflig och var mycket vänlig mot Emilie. En gång hade Emilie skrifvit en biljett till fröken Pollett för att ursäkta sitt uteblifvande; den var förseglad med ett stort ovanligt sigill. Dåvarande engelske ministern, lord Spencer, kom på en förmiddagsvisit till fröken Pollett, fick händelsevis se biljetten, betraktade sigillet och med största förvåning frågade han hvem det kunde tillhöra. Då han fick veta den engelska flickans namn, bad han enträget fröken Pollett att hos henne få göra sin landsmaninnas bekantskap. Utan att förut härom tillsäga Emilie, ställde fröken Pollett till så, att de en dag råkades hos henne. Då Emilie fick höra Spencers namn afsvimmade hon. Sedan hade han ett samtal med henne och visade henne mycket deltagande. Malla fick aldrig veta orsakerna till detta uppträde och nändes icke väcka fråga därom, emedan alla påminnelser ditåt alltid häftigt upprörde den i så många fall olyckliga Emilie D’Alton. Det underliga sigillet såg hon dock ganska ofta[22]

Redan under de första åren af sitt vistande i Sverige hade Emilie skriftligen begärt och erhållit sin fars förlåtelse. Förlofningen med von der Burg hade hon också underrättat honom om, men fadern gillade den ej. Själf hade hon tänkt på att slå upp den, men svårigheten afhöll henne, isynnerhet som von der Burgs gamla hederliga far och hans syskon voro mycket vänliga mot henne och önskade denna förening som hon fann ädelt af dem, då hon ej ägde någon förmögenhet. Nu hade hon lofvat att bröllopet skulle bli i maj, och just nu i påskdagarna hade Emilie fått ett bref från sin far med ett inneliggande från den redlige, trofaste vännen Meinhardt, som återkommit till Köpenhamn och då han fått veta alla förhållanden utom hennes sista förlofning; förnyade sitt anbud. D'Alton, förtjust häröfver, skref nu till sin dotter, att om hon nu genast ville återkomma till Köpenhamn och gifta sig med Meinhardt, ville han glömma allt och med glädje emottaga henne. Det var öfver Emilies krafter att kunna bära detta – hon var ju nu bunden vid von der Burg, som i ett och ett halft år haft hennes högtidliga löfte, och som nu för hennes skull satt sitt bo i ordning. Hon ansåg sig ej kunna eller böra öfvergifva honom, ehuru hennes plikt som dotter och hjärtats röst kallade henne att uppfylla sin fars vilja. I denna strid sjuknade hon.

Då Malla fick reda på denna märkliga och äfventyrliga historia, fästade den henne ännu mera och för alltid vid den olyckliga vännen och hon ångrade alla tvifvelsmål och misstankar som andras yttranden uppväckt hos henne.23 Men hon var för ung och oerfaren att ännu kunna inse och förstå Emilies öde. Och då denna åter hämtade sig och såg frisk ut, hoppades Malla, att allt åter skulle blifva bra.

Den 18 april foro Gustava, Eva, Emilie och Malla in till Stockholm, sågo den sköna operan *Iphigénie i Tauriden* och superade sedan hos den gamle vännen Edman som trakterade dem med ostron och där de tillbragte några roliga timmar med Tönnes Wrangel, Lagerheim, Manderström och Sölfverarm. Om natten återvände de till Edsberg.

Oändligt trefligt var där nu med Gustava och Eva, som nu ändtligen upptagit Malla i trio med sig och alla samtal och promenader voro nu samfällda. »Les jardins» af Delibe lästes med förtjusning.

»Promettre, c'est donner; éspérer, c'est jouir! Il faut m'interesser, et non pas m'eblouir»

var isynnerhet en favoritvers som fäste sig i Mallas minne.

Men Emilie sjuknade åter och önskade sig döden. Det var sorgligt och oroligt! Äfven syster Gustava sjuknade.

Under denna sjukdomstid kom en aflägsen släkting öfver en dag till Edsberg med en vindögd son och en kvick och hvass dotter, hvars pratsamhet var tröttande. Hon frågade Malla huru stort arf hon skulle få efter sin mormor. I den högsta förundran svarade Malla, att det hade hon aldrig hört talas om, än mindre tänkt på. Den unge herren lånade Malla »Sir Charles Grandisson» på franska, illa öfversatt.

De sjuka, Gustava och Emilie, förbättrades småningom. Gustava spelade kasino under sitt tillfrisknande, fastän hon ännu hölls vid sängen. Otto Wrangel, Eva, Malla och ibland mormor själf utgjorde hennes parti.

Den 10 maj var Emilie D'Altons bröllop vid Edsberg. Montgomery föreställde hennes far. Von der Burgs far och syskon voro där och brudgummen var så rörd, visade så mycken godhjärtenhet och tillgifvenhet för sin brud, att han tillvann sig fru Rudbecks och flickornas aktning och välvilja. De flyttade den 12 till Stockholm. Ej utan tårar och saknad å båda sidor skildes Emilie från Edsberg och lofvade att ofta återkomma dit.

Den 15 maj, pingstdagen, var Mallas namnsdag, *Sofia,* ett namn som hennes vänner Sölfverarm och Manderström lärt henne att älska för dess betydelse. Hon tyckte om att kallas Sofia och då någon ville vara rätt artig mot henne, gaf man henne detta namn. Tönnes Wrangel och Carl Cederström kommo då åter till

Edsberg. Den senare hade Malla sällan sett de sista åren, men han behagade henne; hon fann honom hafva mera allvar än Tönnes och var roligare att tala vid. Malla stod nu och klädde sig och rodnade så, då hon såg de ankommande, att Mallena, som hjälpte henne, storskrattade. Då Malla rodnade, stannade vanligen den starka färgen på kinderna och plågade henne. Någon gång hände, att blodet likasom trängde ut genom porerna och tårarna kommo henne i ögonen vid denna blodets pressning åt hufvudet.

Oxenstiernas vackra skaldestycke »Skördarna» lästes vid denna tid med stort nöje.

Wrangels flyttade till Jakobsberg i maj månad. Kort därefter gingo flickorna med Emilie, som ofta var vid Edsberg, en vacker väg förbi vattukvarnen mellan bergen, sedan snedt öfver den ekbeväxta Kummelby äng nedåt sjön, en gångstig genom skogsbacken till Härsbysätra äng och fram till Sjöberg – ett torp under Edsberg, som i längre tid varit arrenderadt och ordnadt af en rik borgarfamilj från Stockholm, vid namn Westman. Nu bodde där hofpredikanten Ortman, gift med en f. d. änka Westman. Ortman hade ett par gånger predikat vid Edsberg utmärkt väl och hans predikningar voro de första, som rätt fästat Mallas uppmärksamhet.

Ortman var en mycket hygglig människa och stället obeskrifligt täckt och trefligt. Han blef mycket nöjd åt deras visit, visade dem sina små väl ordnade rum, där Malla blef förtjust att finna ett litet godt bibliotek. Vofflor och filbunkar serverades och det goda värdfolket tillböd ännu mer. Malla var förlägen för deras myckna artighet och ville återvända hem för att ej göra mer besvär, men den alltid skalkaktiga och litet påflugna Emilie roade sig däråt och sade, att Malla åt så gärna kyckling; strax slaktades ett par, som man skulle vänta på att få stekta. Den artige prästen försäkrade att de ej kunde dö för någon täckare. Malla var gråtfärdig, ledsen att komma för sent hem till middagen, och ond på Emilie, som hon hela dagen var ledsen på, men det brydde hon sig icke om, blott hon fick skratta och göra spratt.

Under denna vår läste Malla till skrift. Hon fick läxor både i Svebilii och Möllers katekeser som hon uppläste för gubben Altéen, som två gånger i veckan kom till Edsberg och uttydde dem för henne och talade därom, godt och välment, men kunde ej rätt fästa hennes uppmärksamhet eller gripa hennes hjärta. För mycket förströdde henne också. Hon hade hört läsas och talas om saker, som gifvit henne ett, slags fritänkeri. Hon trodde på Gud, på lifvet efter detta, på Kristus som lärare och föresyn, men försoningsläran fattade hon icke och hon tog det hela barnsligt och lättsinnigt, ehuru allvarliga hennes tankar ofta voro. Hennes första nattvardsgång försiggick vid Edsberg. Fru Rudbeck hade för sin ålder på flera år ej gått till nattvarden i kyrkan, utan i förmaket skriftade gubben Altéen. Fru Rudbeck, madame Zelia, Eva Braunerhjelm och Malla voro de enda nattvardsgästerna. Detta betog ock all högtidlighet och Malla insåg ej helgden af denna akt. Den 26 maj 1796, en skön vårdag, förblef dock en högtidlig, oförgätlig dag för henne.

Dagen förut, sedan de läst uti »Chemin du bonheur» och »Pettersons nattvardsbok» högt för mormor, gingo Eva och Malla ut på aftonen till de gröna, löfbevuxna Eds-ängarna mellan Tunberget och Edsberg. Det var en lugn blid afton. Eva omtalade en liflig dröm, som hon haft natten förut. »Jag tyckte,» sade hon åt Malla, »att du, Gustava och jag skulle ur ett lotterihjul utdraga lotter, som skulle afgöra vårt framtida öde; jag fick ej reda på edra lotter, som ni först drogo, men då min tur kom, tyckte jag, att jag sade: jag bryr mig ej därom, ty i den månad då jag fyller 26 år får jag nog veta mitt öde. (Det skulle bli i mars månad året därpå.24) Sedan tyckte jag, att jag med dig, Gustava och Charlotte Posse klättrade uppför ett brant, högt berg. Vi sträfvade länge, men du gjorde ett besynnerligt hopp och stod på spetsen, tyckte jag.»

Ofta talade flickorna tillsammans om döden och de hädangångna, om möjligheten, att de ännu efter döden följa sina efterlefvande vänner; och de lofvade hvarandra högtidligt, att hvilken som först dog af dem båda skulle om möjligt visa sig för den efterlefvande.

Den 1 juni var fru Rudbeck med sina flickor för första gången hos von der Burgs, som hade rätt trefliga rum

på nedra botten uti första huset till vänster från Nybron på Ladugårdslandet. Där såg man förträffligt garnisonens och flera regementens högtidliga uttåg till Ladugårdsgärdet, där de skulle ha en månads exercismöte. Det var ganska grant och vackert och roade Malla ofantligt. Krigisk musik och militär i allmänhet tyckte hon mycket om. Kyrassiärerna med sina hjälmar och harnesk syntes henne som gamla romare, och det ridande artilleriet såg så allvarligt präktigt ut – dödens verktyg, men fäderneslandets försvar. Mera enskildt intresserade henne väl Första gardet!

På aftonen for man från Stockholm med Wrangels till deras trefliga Jakobsberg för att bli där några dagar. Spetsen af Sollentuna kyrktorn syntes där på afstånd öfver skogstopparna och det fägnade Malla hjärtligen; det var som ett samband, tyckte hon, mellan Edsberg och Jakobsberg, mellan henne och Gustava.

Jakobsberg var ett behagligt ställe och hade goda rum, isynnerhet den stora, sköna salen och det gröna förmaket, ett hörnrum som låg så lugnt, med blomsterparterren utanför, skyddad af de gamla ekarna; det hade utsikt öfver en ekbacke och gärdet ned mot landsvägen. Där stod det gamla pärlfärgade klaveret, som så ofta gladt Malla, då hennes syster spelat därpå. Uti hörnet mellan fönstren stod ett stort vackert ekbord med lådor, hvarpå alltid funnos böcker och skrifmaterialier, så att man där utan att skilja sig från sällskapet kunde skrifva när man ville. Som det var bland Mallas käraste sysselsättningar, syntes detta henne förträffligt, och hon beslöt att om hon någonsin skulle få ett eget hem skulle där i förmaket finnas ett sådant bord. Vid detta kära ekbord afskref hon ur »Nordia», en dansk- svensk tidskrift, »Brev til min yngre Søster Line», som hennes syster Gustava visade henne och som hon fann så vackert. Hon läste det sedan nästan dagligen som ett slags sammandrag af hvad hon önskade sig kunna vara och blifva.

En baron Falkenberg i civil tjänst i Stockholm, en gammal bekant af Wrangel var också dessa dagar vid Jakobsberg. Han såg bra ut, hade något fint i sitt uttryck och hela sättet att vara. Litet distrait och nonchalant, gjorde han sig ej besvär att vara angenäm, var tyst i början, men talade alltid bra, caustique och piquant då han yttrade sig. Han målade, spelade bra klaver och läste gärna, hade kanske ej djupa kunskaper, men dock en mera solid bildning än de karlar Malla hittills sett. Han var ock äldre än hennes unga vänner, omkring 28 år gammal, och ingaf henne mer aktning och blyghet än de andra herrarna. En dag gjorde man besök vid Görväln, ett nära grannskap, där en gammal hofmarskalk Rudbeck, halffarbror till Thure Gustaf, bodde. Gubben själf var en hedersman, men alla de andra mer eller mindre ledsamma personer. Görväln är ett ovanligt vackert ställe vid Mälaren. Malla måste medgifva att det var vackrare än Edsberg och var förtjust; där såg och luktade hon för första gången kaprifolium, som Falkenberg gaf henne och förde henne till en berså däraf. Förut hade han ej talat vid henne, men på promenaden vid Görväln blefvo de mer bekanta och hon fann honom mycket rolig, skälmaktig och angenäm, och märkte, att det ej var så omöjligt som hon de första dagarna trott att väcka honom ur hans apati. Hans talang för musik intresserade henne; han var den förste unge man hon sett, som kunnat spela något instrument.

Falkenberg hade med sig ett slags reflexionsspegel, som koncentrerade landskapet och visade det i miniatyr. Den roade Malla mycket och gaf anledning till mera samtal. En af dagarna kommo bröderna Claes och Carl Cederström och Tönnes Wrangel till Jakobsberg, och till sin förundran kom Malla underfund med, att Falkenberg nu intresserade henne mer än någon af dessa äldre bekanta! Hon sade det at Eva Braunerhjelm, som fann det obegripligt lättsinnigt; men Malla själf tyckte, att det var rätt bra, att dessa intryck ej voro så djupa och varaktiga. Ganska rolig var hela denna dag, den 5 juni! Fru Rudbeck med sina flickor lämnade Jakobsberg samma afton efter aftonmåltiden. Då Malla ännu i sista stund ville se det kära Jakobsberg i reflexionsspegeln, vände Falkenberg den så, att blott hennes bild syntes däri, och sade: »Ack, kunde den nu för alltid bibehålla hvad den visar mig!»

Malla hade mycken anledning att tro sig rätt lifligt intressera Falkenberg, och detta var högst smickrande för hennes egenkärlek, som däraf mådde särdeles väl. Utan att veta det, utan att göra sig själf reda därför, lefde det stackars barnet egentligen af smickrad fåfänga och öfverlämnade sig handlöst åt dess små njutningar

utan att förstå eller betänka huru hon därigenom skämde bort sig. – Hon behöfde lida därigenom senare för att erkänna och begråta sitt fel!

Några dagar efteråt står i dagboken: »Det är tillåtet att känna inre tillfredsställelse för att lifva modet att fortfara i det goda och för att känna, att dygdens bana är den enda, som leder till sällheten». Detta härrörde egentligen af en ljuf glädje, som Malla en dag hade genom den gode prosten Altéen. Malla hade mjölkkammaren om hand denna sommar, som mycket roade henne. Ladugårdspigorna hade hvar sin lilla dotter, små flickor som Malla tog sig af och lät lära läsa hos skräddar-mor, en ung beskedlig hustru, som bodde i Härsby, en ovanligt förståndig och snäll människa, som alltid hade snyggt och ordentligt i sin lilla stuga. Detta hade gubben Altéen fått veta ute i socknen och yttrade vackert och vänskapsfullt sitt bifall.

Ganska litet begrepp hade Malla för öfrigt om hushållsväsendet och deltog aldrig i något dit hörande utom om höstarna, då flickorna alltid voro med om slaktbestyret; det var det enda Malla fick någon vana vid och lärde sig förstå i hushållsväg. Fru Rudbeck hade själf varit uppfödd på det gamla förnäma sättet, att fröknarna broderade och slogo i te, och uppfostrade sina flickor på samma sätt, hvarföre de dyrt sedan fingo plikta genom okunnighet och oduglighet. Gustava gjorde nu denna erfarenhet vid Jakobsberg.

Den 13 juni gingo Eva och Malla till Tunberget, en half fjärdingsväg från Edsberg. Det är högt och tämligen brant. Vid uppgången kom en regnskur och några åskknallar, så flickorna måste gömma sig i en bergsskrefva, men snart upphörde det starka regnet och blef så fint, att det blott som ett glest flor betäckte utsikten. Det blef obeskrifligt vackert! Solen mot nedgången lyste fram under det mörka molnet som likt ett starkt ögonbryn beskuggade det glänsande ögat och gaf fördubbladt sken åt dess strålar, som lyste öfver det sköna landskapet. Åt södra sidan från bergstoppen har man närmast under sig en tät barrskog, sedan löfskog, ängar och gärden, Edsberg med sina lummiga lindar och alar, hela Edsviken, Ulriksdal som skymtar fram mellan uddarna, och på afstånd öfver skogstopparna Stockholms kyrktorn, hvaribland Katarinas höjer sig öfver de andra, slottstaket och Observatorium. I norr ser man under berget sjön Norrviken med sina uddar och vikar, det täcka Sollentunaholm och Sollentuna kyrka med sitt då spetsiga torn och där bakom omväxlande höjder och dalar samt längst bort Edssjön och Eds kyrka i fonden med skogar öfver skogar i blånande fjärran. Till vänster synes en liten sjö mellan löfbevuxna stränder, Ravaln, en sträcka af landsvägen till Uppsala, byar och åkerfält och återigen skogar vid horisonten. Aldrig såg Malla denna förtjusande tafla så skön som denna aftonstund och den blef henne oförgätlig.

Dagen därpå utkommo grefve Stenbock och Sölfverarm till Edsberg gående från Stockholm, och mot aftonen, då Malla kom upp från mjölkkammarhvalfvet mötte hon i början af alléen Manderström, varm och andtruten. Han sade att han kommit springande från Stockholm och hela hans varelse bevisade det, ty han var alldeles uppgifven. Stenbock hade nu med sig fru Genlis »Chevaliers du cygne» och började att läsa den högt, som sedan fortsattes med stort nöje och bifall.

En af öfverstinnan Montgomerys gamla mostrar hade nyligen dött. Bland hennes papper funnos bref från Manderström till en ung flicka, som varit i gummans hus och som genom sitt lättsinniga uppförande gjort henne sorg. Dessa bref gjorde Manderström mycken heder och visade att han utan eget intresse sökt som vän varna flickan och tillrättavisa den förvillade. Montgomery kom i dessa dagar till Edsberg och återlämnade brefven till Manderström med försäkran om den största högaktning. Han fick ock hädanefter vida högre tanke om den unge mannen, hvars otympliga, fast kvicka sätt att vara han ofta skrattat åt. Han omtalade dessa bref för Malla utan att tillägga något, men hon tyckte sig märka att äfven hennes far ej vore missnöjd med Manderströms böjelse för henne.

I allmänhet var Malla denna tid och detta kära år 1796 i en god och lycklig sinnesstämning. Den hederlige, enkle gubben Altéen fick alltmer ett godt inflytande på henne. Hon läste ofta högt för sin mormor och för sig själf »Le Chemin du bonheur», »Bastholms vishets- och lycksalighetslära», som gjorde henne verklig

nytta, och med förtjusning alla dagar »Förslag till kyrkosånger», som vid denna tid utkom. Många sköna psalmer därur kunde hon utantill lifvet igenom och uppläste dem gärna med hög och rörd stämma, då hon gick ensam i Edsbergs lundar. Det var hennes innerligaste och käraste gudstjänst, bön och lofsång. Hon hade då makt öfver sina tankar och sin vilja, kunde så väl bibehålla andakt och uppmärksamhet, kunde styra sina tankar. Denna makt förlorade hon tyvärr snart i världens vimmel, och återvann den aldrig mer så ren och oskyldig!

Von der Burgs hade öfver sommaren hyrt sig ett par rum vid Marieberg utom Kungsholmstullen och bodde där. En dag for fru Rudbeck dit med sina flickor den vackra vägen öfver Hagalund och Drottningholmsvägen; det var roligt. Sölfverarm och Manderström voro där också. Om aftonen återvände fru Rudbeck och flickorna till Edsberg genom Stockholm, dit herrarna fingo åka med dem. Manderström föreföll Malla hyggligare än vanligt och han såg så ömt och sorgligt på henne, att hon så när fått lust att trösta honom. Hon teg likväl – men glömde icke färden mellan Marieberg och Stockholm.

Midsommarafton slutades »Les chevaliers du cygne». Olivier, den ädle, tappre, brinnande, olyckliga Olivier intog Malla alldeles. Berättelsen om hans sista stunder läste hon med strida tårar. Olivier blef hennes ideal, hennes kärlek. Alla rönnträd (uti en »sorbier» hade han skrifvit sitt och Célanires namn) ägnades åt hans minne och blefvo hennes favoritträd. Öfverallt skrefs Oliviers namn. Hvar Malla såg någon liten rönnbuske, upptogs den och planterades för att bättre frodas och växa. Vid Edsberg finnas flera rönnträd, som växt där till Oliviers ära. – Rönnbären nyttjades som garnering på hvita klänningar.

Midsommardagen for fru Rudbeck till Stockholm med flickorna. Hos grefvinnan Giös råkades Wrangels från Jakobsberg jämte hans mor som nu varit hos dem några veckor. Efter middagen fick Malla följa med sin syster till Ladugårdsgärdet, där det var stort läger. Många bekanta råkades. Man drack kallskål och åt apelsiner i Tönnes Wrangels tält. Carl Cederström var dock dagens hjälte i Mallas ögon, ty hon började märka att han ej ogärna var i hennes sällskap. Men hvad voro de allihop mot Olivier! Likväl just det mörka allvaret i Carl Cederströms blick kunde ha en skymt af likhet med Oliviers. Denna jämförelse sysselsatte Malla hela vägen mellan staden och Edsberg, den gamla kära vägen, som hon farit så ofta och i så omväxlande sinnesstämning.

Wrangels och Eva Braunerhjelm foro sedermera till Sätra brunn och Malla tillbragte juli månad med sin mormor, gamla grefvinnan Wrangel, gumman Zelia och grefvinnan Gjös, den trefligaste, lugnaste, glada tid hon nånsin haft! Mellan 6 och 7 om morgnarna hade hon mjölkkammaren att sköta, därefter promenad, kl. 9 samlades sällskapet till frukosten, som Malla ordnat. Därefter arbetade Malla inne hos de gamla till klockan mellan 11 och 12, då hon gick in i sin kammare, där hon hade en liten kanariefågel,25 som hon tämjde och pysslade med mellan det att hon läste »Paradise lost» af Milton, hvarvid hon skref noga upp och sökte rätt på i lexikon hvart ord hon inte förstod. Detta långsamma arbetsamma sätt att läsa det svåra poemet lättade sedan ofantligt läsningen af hvarje annan engelsk bok för henne.

Eftermiddagen arbetade Malla i förmaket och läste sedan från 4 till 6 för de goda gummorna, som voro så trakterade däraf. Läsningen var allvarsam, först »Bastholms vishets- och lycksalighetslära» och därefter Hufelands »Konsten att lefva länge». Väl fick Malla ibland påminnelser om att ej läsa så fort – att ej »fara på posten» – men hon läste dock med både nytta och nöje. Hon var under denna tid mycket lycklig och somnade hvar afton med en så ljuf känsla att kunna bidraga till andras trefnad och ej hafva någon svår förebråelse kvar efter den förflutna dagen. Var det regnväder läste hon ofta senare också, eljest gjorde hon vanligen en lång promenad efter tetimmen kl. half 7, som då merendels bestod af hennes käraste föda smultron och grädde. Ibland gick grefvinnan Wrangel – den yngsta af gummorna – med Malla, ibland den vackra kammarjungfrun Mallena Razky.

Tönnes Wrangel kom ett par gånger ut till Edsberg. Den ena gången hade kanariefågeln kommit ut genom

det öppna fönstret och Malla var helt bedröfvad. Tönnes fick tag i en gul gåsunge ute på gården och kom inspringande med den, ropande att fågeln var återfunnen, Malla tyckte ej om detta narri. Gamle Vojtnick hittade på att utsätta en bur med en annan kanariefågel, som tillbakalockade flyktingen, och på så sätt återkom Poje till sin vårdarinna och blef henne än kärare.

Manderström hade blifvit kammarherre hos änkedrottningen Sofia Magdalena, som nu med sitt hof bebodde Ulriksdal, där ifrån han ibland gjorde förmiddagsvisiter vid Edsberg. Mot slutet af juli månad skingrades sällskapet vid Edsberg och fru Rudbeck gjorde en resa till Husby med Malla och Emilie. Sedan man återkommit till Edsberg gjorde fru Rudbeck en dag visit till änkedrottningens hoffruntimmer vid Ulriksdal, som Malla fann obeskrifligt vackert. Friherrinnan Manderström var god, liflig och behaglig, men hoffröknarnas ton föreföll Malla underlig och osmaklig.

Montgomery hade en morbror, Campbell, som ännu lefde i England. Då Malla nu kunde hjälpligt skrifva engelska, ville hennes far, att hon skulle skrifva ett bref till gubben, hvarpå följde ett nästan oläsligt svar till Montgomery; men det roade Malla att ha fått hälsningar från den obekante släktingen. Han dog några år därefter och lämnade blott ett litet arf till »sorg kläder» åt sina svenska anhöriga; sina pengar hade han för öfrigt placerat »à fonds perdus». På Mallas lott blef det omkring 50 rdr b:ko, det enda hon någonsin ärft från sin fädernesläkt.

Fru Rudbeck hade beslutat att hädanefter tillbringa vintrarna i Stockholm. Hon ansåg sig böra göra det för Mallas uppfostran, dels för att hon skulle få lärare i musik och teckning och dels för att hon tyckte flickan behöfde känna sig mera bortblandad och öfversedd. Hemma var hon liksom högsta hönset i korgen och den goda, förståndiga mormodern fruktade, att den höflighet som visades henne kunde skämma bort henne. Hon ville väl ock, att Malla litet skulle se sig om i världen och lära känna människor. Till hösten hade därför fru Rudbeck tagit våning i staden, huset n:r 18 i hörnet af Klara södra kyrkogata och Stora Vattugränden.

Den 14 augusti hade Eva Braunerhjelm kommit hem. Att återfå den goda, förträffliga vännen blef en stor glädje, som än mer ökades, då grefvinnan Posse och Charlotte snart kommo till Edsberg och äfven friherrinnan Essen (Gustava Rudbeck) med sin dotter Jacquette.

Att nu berätta för Charlotte Posse allt hvad på detta senare år som de ej råkats, tilldragit sig, var för Malla obeskrifligt roligt. Charlotte ansåg numera ej Malla som ett barn utan visade henne ett hjärtligt förtroende. Bland flera tillbedjare hade baron Carl Posse intresserat Charlotte mest. Malla hade väl aldrig sett honom, men genom syster Evas beskrifning visste hon, att han var hygglig, högaktad militär och vacker. Nu omtalade Charlotte, att han dock hade ett dystert och häftigt lynne, tämligen obildadt, som småningom afvändt hennes böjelse. Han var ej *nog* för hennes ovanligt goda och bildade förstånd. Hon ville helst bibehålla sin frihet och styrkte Malla med sina råd och exempel uti indifferens-principen. De antogo till samfälld devis: »Only friendship», och denna sommar gaf kanske Malla första rummet bland Charlottes vänner.

Claes Cederström hade likväl tillvunnit sig Charlottes intresse. Hans kvickhet, hans angenäma sätt att vara och hans halft skämtsamma, halft allvarliga courtoisie, som beständigt lämnade i ovisshet om det var skämt eller allvar, fäste hennes uppmärksamhet, retade hennes nyfikenhet och behagade mer än Carl Posses svartsjuka och tungsinta kärlek.

En dag under dessa roliga veckor gjordes en promenad åkande till Hammarby-Väsby, där grannarna Ankarcronas möttes. Charlotte och Malla gingo och konverserade i den sköna (numera uppbrända) orangerie-salongen, där väggarna voro fullskrifna med sentenser och verser af resande som där promenerat. De båda flickorna skrefvo ock; allt med betydelsen »Only friendship», »Remenbrance and hope» och »Liberté, liberté chèrie».

Carl Cederström kom till Edsberg en vacker sommardag med sin unge vän och kamrat Carl Posse, grefve, en annan Carl Posse. Han var vacker, men särdeles fin och högdragen och hade icke behagat flickorna. Nu var han hyggligare och de sade om honom: »Mais il parle, il parle tout comme un autre!» Efter middagen rodde de unga ut på Edsviken. Solen sken starkt – det var mycket varmt. De andra klagade öfver solhettan och Malla undrade på att hon ej kände olägenhet af den; slutligen upptäckte hon, att Carl Cederström bakom henne satt barhufvad och höll sin hatt så att den gaf henne skugga. Om aftonen sedermera hade de ett långt samtal i allvarsamma ämnen, som öfvertygade Malla att Carl Cederström dock var den bästa af alla de unga karlar, som hon kände. Han ingaf henne verklig aktning och förtroende, men han gjorde henne ofta förlägen genom underliga talesätt och allusioner. Självmord var hans favorittema och det var stundom en blandning af dyster passion och skämt i hans sätt att vara, som var henne så främmande och plågsamt, fastän det nog hade behag och fjättrade hennes tankar.

Den 1 september var Edsbergssällskapet i Stockholm, besåg slottsrummen och skulle sedan om aftonen på Vauxhallen. Malla längtade dit, hon hade lofvat dansa första kadriljen med Carl Cederström; och alla de sköna taflorna och statyerna i slottet gingo förlorade för henne. På Vauxhallen hade hon mycket roligt. Böjelsen för Carl Cederström var just då i denna första period af medvetslöshet, som är så ljuf. Denna böjelse hade troligen blifvit djup och allvarlig, om han ej hårdhändt sönderrifvit slöjan, som ännu betäckte den. Ofta kände Malla sedan saknad däröfver, och alltid hade hon skäl att högakta denne ungdomsvän.

I september lämnade grefvinnan Posse med sin dotter Edsberg. Gustava och Malla följde dem till Lindholmen på ett par dagar och en af dessa dagar voro de på en läcker déjeuner hos en ryttmästare Anckarström, bror till Gustaf III:s mördare, som bodde på ett vackert ställe i grannskapet. Man åt glacer och mullbär med stort nöje. Han var alltid mycket artig mot Malla, men föreföll henne obetydlig.

Några dagar därefter kom fru Schön, fordom mademoiselle Bassi, Mallas danslärarinna, på visit till Edsberg. Gustava Rudbecks vackra och vördnadsbjudande gestalt tilldrog sig hennes uppmärksamhet och hon frågade Malla: »Quelle est donc cette superbe femme?»

Den 15 september 1796 stod namnet Gustava för första gången i almanackan. Som två af fru Rudbecks döttrar[26] buro detta namn skulle dagen firas genom en bal. Men det blef ej roligt och dansen blef kort och trög. Carl Cederström kom på eftermiddagen. Han höll mycket af Gustava Arnell, som varit hans första inklination, och hade mycket förtroende till henne. Denna afton samtalade han mycket med henne och Malla fann sig bortglömd. Slutligen kom han till henne där hon stod ensam i förmaket, sade att han haft en lång dispyt med hennes syster, som påstod, att Malla ej gärna hörde sanningen. Förundrad öfver hvad han sade och hans besynnerliga, halft skämtsamma, halft högtidligt allvarliga ton, visste ej Malla hvad hon skulle säga, men undrade blott huru syster Gustava kunde tro henne om att så ogärna höra sanningen. »Nåväl, då måste kusin ej illa upptaga om jag säger att jag adorerar er!» Malla blef så förvånad, fann detta så underligt, så abrupt, så oväntadt, att hon säkert därvid såg högst besynnerlig ut. Han skrattade, men höll hennes hand, då hon ville gå bort. Nu föreföll det henne som ett illa passande skämt, hon blef ond och sade: »Men däremot tycker jag alldeles icke om osanning!» skyndade bort och undvek honom sedan så noga, att det icke var honom möjligt att få säga ett ord mera, förrän han tog afsked med en handtryckning: »Var nu icke ond på mig för min *sanning!»* Malla var bra ledsen. Den hygglige, vänlige, förnuftige Carl Cederström, som så uppenbart gjorde narr af henne! Hvad skulle det annars vara? Man kunde väl ej göra en deklaration på allvar utan att fria – och icke kunde man fria till ett fjorton års barn! Hvad menade han?

Malla kände sig förödmjukad häraf och saknade sin goda, ljufva böjelse för Carl Cederström, som hon tyckte djupt förolämpat henne. I dagboken skrefs: »Une surprise desagréable! Une petite humiliation est quelquefois utile, elle nous apprend à modérer notre vanité qui voudrait toujours prédominér!» För sin mormor omtalade hon om natten gråtande, huru Carl Cederström gjort narr af henne. Mormor bad henne ej tänka mera därpå utan sofva godt och vakna med den öfvertygelsen att sådant där icke stort betydde, då man

ej själf genom koketteri ådragit sig det. Malla talade ej mer därom, ty med ett hjärtligt behof att meddela sig, förenade hon en blyghet och skygghet därför, som plågade henne. Hon skämdes att påtruga andra det som oroade henne och behöfde alltid vänskapens uppmaning och deltagande för att komma sig till att tala ur hjärtat. Nu gick hon stum och sorgsen och tyckte, att hon måtte ha haft mycket orätt i sitt uppförande, då Carl Cederström så kunnat behandla henne!

Denna höst var, utom denna lilla tilldragelse, liksom den förutgående sommaren en rätt lycklig tid för Malla. Omfattad af den ömmaste kärlek af de människor hon mest älskade, af sin mormor och sin syster, hvars lifliga, glada umgänge uppfyllde dagen med glädje och trefnad, förskönade också Gustavas musik deras hvardagslag, och samfälld läsning gaf förnyade ämnen till samtal. Allt var sällhet, nöje, trefnad. Den vanliga aftonrätten var blomkål, båda systrarnas favoriträtt och därtill kall kalfstek. Och aldrig har sedan dessa båda saker nämnts tillsammans utan att påminna dem om denna bekymmerslösa ljufva tid, hvars hågkomst evigt förvaras i Mallas tacksamma hjärta. »Cecilia» af miss Burney lästes högt om kvällarna. Malla hade förut läst den, men var intresserad och liksom med i romanen, och då det kom till en katastrof, då den ene förmyndaren Harrel skjuter ihjäl sig, var hon alldeles darrande af sinnesrörelse. Hon blef sedan härdad.

Carl Cederström råkades en gång i Stockholm och var en gång med sin bror Claes och baron Falkenberg vid Edsberg. Men det var ej mer detsamma; Malla var förlägen och skygg och den otvungna förtroligheten var försvunnen. Med nöje återsåg hon Falkenberg, så mycket mer som hon visste genom andra, att han ej glömt henne. Hon ville gärna vara omtyckt och afhållen, men hon ville icke, att man rent ut skulle säga henne det och kunde aldrig tro, att man uteslutande och framför allt annat kunde älska en ännu så ofullbordad varelse, som hon erkände sig vara.

Vid denna tid gjorde Malla bekanskap med Rousseau uti »Emile». Däruti var väl mycket för allvarsamt och djupsinnigt för henne, men Sophie intresserade henne obeskrifligt och hon fick ett slags lösning på sin egen gåta. En natt drömde Malla, som Sophie i »Emile», att hon skulle göra bekantskap med en person, som i framtiden skulle få mycket inflytande på hennes öde. Dagen därpå var möte vid Rotebro för en skvadron af Lifregementets kyrassiärer och officerarna kommo till Edsberg öfver middagen: ryttmästar Jean David Silfverstolpe, som Malla förut sett, och löjtnant Lars Silfverstolpe, just den Rönninge- Lasse, som hon förut hört omtalas som så glad och rolig. På eftermiddagen – Malla hade ännu ej talt ett ord med den unge herrn – ämnade hon gå ut genom salsdörren, han skulle gå fram till ett fönster där Gustava satt, de möttes och då han afvek för att gifva henne rum, råkade hon också vika af åt samma sida och detta förnyades då de båda hastigt ville lämna plats – båda måste storskratta och så var bekantskapen gjord. I detsamma ihågkom Malla sin dröm! Den äldre herrn var gift – honom kunde den inte angå! Den yngre? Hon betraktade honom med mera uppmärksamhet, han var alldeles icke vacker, koppärrig, en stor krokig näsa; men en vacker mun med de allra skönaste hvita tänder var det enda, som i hans yttre var behagligt, blå ögon och ljust hår, något rödaktigt men väl klädt och pudradt, som då allmänt brukades. För öfrigt mera liten än lång, icke särdeles väl växt, röjde hans utsökta klädsel att han ändå hade anspråk på elegans. *Sådan* hade Malla ej föreställt sig den som kunde få inflytande på hennes framtid och afgjorde inom sig, att löjtnant Silfverstolpe icke därmed kunde få något sammanhang. Två dagar därefter återkom han till Edsberg med den nyutnämnde kyrkoherden i Kumla, Rosenstein, som var gift med en af Gustavas mest älskade vänner, Henriette Cederström. Carl Rosenstein var i allmänhet mycket berömd, kunnig, glad och behaglig och det var en stor rekommendation för löjtnant Silfverstolpe att komma i så godt sällskap.

Några dagar därefter skulle Rudbecks födelsedag firas med ett spektakel. »Les deux billets», »Le bon ménage» och »Le bon père» af Florian gåfvos. De vanliga herrarna voro aktörer. Som spektatörer kommo oväntade Carl Cederström och Falkenberg. De voro ej välkomna för Manderström, Jennings, Engeström och Lagerheim, som ej gärna ville bedömas af många. Två olika kotterier herrar bildades allt mera tydligt af dem

som umgingos vid Edsberg, hvaraf sedan ofta uppstodo ledsamheter och tvång, som störde mången rolig dag för Malla. Både hon och Gustava voro nu litet blyga att spela komedi inför Falkenberg, som de ansågo för konstdomare och litet persiflerande. De läto dumt nog märka det, så att Carl Cederström och Falkenberg gärna vändt om till Stockholm, då de ej sågo sig vara välkomna. Cederström såg ledsen och förstämd ut och var därtill något försmädlig, så att, då de reste dagen därpå, tyckte Malla sig alldeles hafva förlorat en vän. Det kostade på henne mer än hon ville tillstå för sig själf och hon sökte förströ sig, hvartill hon heller icke saknade tillfälle. Den 20 oktober, öfverstinnan Montgomerys födelsedag, var åter fest med dans vid Lindholmen. Oförmodadt kom också löjtnant Silfverstolpe dit. Han dansade gladt och gärna, var ofantligt rolig, egen och liflig i hela sitt sätt att vara. Det var något spritt nytt som mycket roade Malla. Gustava hade dock företräde hos den nykomne, som oändligt gärna hörde henne sjunga och dansade med henne.

Fru Rudbecks lynne blef vanligen mindre gladt då hennes son var vid Edsberg. Hon höll mycket af denne ende son, men han hade så många nya hushållsförslag, som oroade den gamla. En dag som Gustava, Eva och Malla voro tillsammans, började den förstnämnda tala om mormors nu »svåra lynne». Det förundrade Malla, ty det hade ännu aldrig fallit henne in, att det var svårt. Van att anse mormor och dem hon vördade och älskade nästan infaillibla, visste hon ej huru hon skulle för sig uttyda, att Gustava upptog och omtalade ett fel hos deras mormor. Mallas barnsliga kärlek och förtroende till dem båda led däraf och hon undrade på att syster Gustava tillät sig att finna mormor hafva orätt, då hon sade till Eva: »Du, kära Eva, är nu så god och luttrad förut, att det är stor synd om dig; Malla och jag kunna väl tåla vid mormors bannor!»

Den 26 oktober gafs »La bonne mère» af Florian för att fira mormors födelsedag. Båda Cederströmarna och Falkenberg voro då ditbjudna, och det nedslog Mallas nöje, då hon just samma eftermiddag fick veta, att de i stället rest till Hållbonäs, till Posses. Det gjorde Malla bra ondt, men – löjtnant Silfverstolpe kom objuden och man skrattade med honom för att icke gråta för sig själf. Han blef flera dagar vid Edsberg tillika med de vanliga herrarna, och blef sedan en »parti neutre», som trifdes med alla och mången gång hjälpte Malla att hålla ihop sällskapet, då det eljest varit för mycket deladt. Utan anspråk roade han sig själf och andra, och var en särdeles treflig, glad och bekväm umgängesperson.

Den 1 november 1796 tillträdde den unge konungen Gustaf IV Adolf regeringen. Han var då aderton år gammal. Skotten hördes till Edsberg, det var högtidligt. Alla önskade Guds välsignelse öfver konung och fädernesland. Fru Lenngrens idyll »Den 1:sta november» stod då i Stockholmsposten. Malla var innerligen rörd däraf.

Gustava skref från Stockholm:

»På rikssalen 1 nov. var jag ej uppe, men Otto var där. Kungens tal, ord för ord skrifvet af den unge Herrn själf 'ensamen', var rätt bra och uppläst med en syperb organ. När han skulle göra eden, var edsformuläret glömdt och man väntade i halfannan kvart innan det fanns, ty Hertigen hade det inlåst i en silfver-cassette. I kyrkan var Kungens Psalmbok glömd!»

Malla var dessa dagar allvarligt stämd. Den 3 november gick Malla för andra gången till nattvarden med mormor, Zelia och Eva med mera allvar än första gången. Visserligen gjorde hon sig ej rätt reda för sina begrepp; förströdd genom smicker och fåfänga hade hon visst icke den ödmjukhet och djupa känsla, som bort uppfylla henne härvid men nalkades dock sin Gud i sina tankar med barnslig tillförsikt och skref:

»Måtte jag om ett år finna mig värdigare Din nåd och bibehålla i min själ denna glada entusiasm som gör mig så lycklig och upplyfter min håg från jorden till Dig.» M. G. C. U. Σοφια ▮▬▮.

De fyra bokstäfverna voro de som utgjorde någon af hennes käraste vänners namns initialbokstaf, hennes eget namn, Sophia, på grekiska och tecknet betyder i hennes dagböcker: glad frid och tillfredsställelse. Hvar detta tecken finnes, fanns ock för Malla den bästa glädje.

Om eftermiddagen kommo Manderström och Sölfverarm till Edsberg. Full af välvilja och försonlighet mot hela världen talade nu Malla med dem ur hjärtat och ville, att de skulle anse det som ett erkännande af allt hvad hon kunnat fela mot dem och som en försoning af alla missförstånd, som under året stört deras ömsesidiga förhållande. *Rätt* förstodo de kanske icke hennes öppna, kärleksfulla mening,men hon hade ändock ljuf tillfredsställelse däraf, och denna 3 nov. blef en af de heliga dagarna för hennes minne.

En dödspost kom och störde Mallas glädje. Den unga, hyggliga Eva Mörner, hvars bekantskap hon gjort två år förut vid Skenäs, stod som död i tidningarna i sitt sextonde år. Malla fann henne afundsvärd att dö så ung utan lidande, utan fel, och att lämna ett vackert obefläckadt minne åt efterlefvande anhöriga och vänner och skref i anledning däraf i sin almanacka:

På lika farlig väg, vi lika svaga vandra och sällast den som stapplar minst!

Ibland var Malla rädd för sig själf – för sin brinnande liflighet och det omätliga djup af förmåga till sällhet och olycka, som hon kände inom sig. Hon kände sin rena vilja – men hon kände också sina faror, och hade gärna velat dö för att undvika lifvet som skrämde henne. Så ovanlig som denna känsla kan förefalla vid hennes ålder och i hennes lyckliga ställning, var den likväl sann och verklig hos henne och innebar en slags förkänsla, en aning, som ofta visade sig i hennes blick, hvars djupa och sorgliga allvar ibland oroade hennes vänner, som gjorde henne förebråelser därför. Sölfverarm, som påstod sig vara fysionomist, fann henne hafva likhet med den olyckliga fröken Malin Rudenschöld och mamsell Stenberg, en aktris, känd för sin stora talang och sin omoraliska lefnad. Han sade Malla ofta, att hon kunde blifva en bra människa, men kunde också gå långt i det onda, om hon därtill öfverlämnade sig.

Nu skulle de flytta till Stockholm öfver vintern – en ny värld öppnade sig för Malla, nyfiken tittade hon därin, men vanan och ljufva minnen kvarhöllo henne vid sin barndomsvärld, och de sista dagarna vid Edsberg voro sorgliga; sista aftonen, då man åt där, fyra vid det lilla bordet, kunde Malla icke återhålla sina tårar. Hon fruktade, att de lyckligaste åren voro förbi.

Dagen därpå flyttade fru Rudbeck med flickorna till Stockholm. Gumman Zelia kvarblef vid Edsberg.

Våningen var treflig och bekväm. Den goda gumman hade låtit där insätta gästkammarmöbler från Edsberg, som ganska illa passade i hufvudstaden. Alexander Rudbeck med familj bodde ock i Stockholm denna vinter uti dåvarande De la Gardieska huset i Karduansmakaregränden. Wrangels bodde vid Mynttorget.

Eva och Malla blefvo förtjusta då några dagar efteråt genom Rudbecks försorg nya möbler blefvo inköpta till två af fru Rudbecks rum, som nu blefvo rätt bra, trefliga och snygga. Våningen bestod af en lång sal med fyra fönster, till höger därinom ett fyrkantigt förmak med två fönster, en sängkammare, särdeles treflig, med två fönster och en stor alkov med en stor säng, däri Malla låg med sin mormor. Ett kabinett med tre fönster, där fru Rudbeck vanligen satt uti en soffa midt för dörren. Där innanför var Mallena Razkys kammare med utgång genom en garderob. På andra sidan om salen var Eva Braunerhjelms kammare, domestikrum och kök. Nästan alla dagar tog fru Rudbeck emot hvem som besökte henne och vanligen stannade någon till aftonen. I allmänhet kommo bröderna Cederström, Tönnes Wrangel och Falkenberg på samma dag, och det andra partiet undvek dem. Silfverstolpe och Lilliehöök voro de enda som togo sig väl ut med dem allesammans.

Den 13 december, Luciadagen, blefvo Malla och Eva genom andras förord bjudna på en stör pick-nick i börssalen, tillställd af en gammal tillställare, kamreraren Olof Malmgren. En stor bal i hufvudstaden var för dem något helt nytt. Eva syntes där ogärna, men följde med för Mallas skull, som var nyfiken därpå, men – ej fick roligt. Van att hemma dansa hvarje dans och vara fjäsad af alla, föreföll det nu ledsamt och förödmjukande att ofta sitta och se på huru de andra dansade. De vanliga Edsbergsdansörerna bjödo väl upp henne, men det föreföll henne som vore det blott af artighet. En ung m:lle Petterson27 var också för första

gången på en börsbal och gjorde där stort uppseende. Hon var femton år, vacker som en dag, hennes ögon blixtrade af nöje och en slags säkerhet öfver sin skönhet. Det rika, bruna håret, alldeles utan prydnad, var blott slätkammadt och föll i lockar ned öfver hela ryggen. Mycket väl klädd i en enkel hvit klänning var hon verkligen bländande skön. Tönnes Wrangel satt och betraktade henne länge, men gick sedan hastigt sin väg sägande: »nej, detta var för vådligt!» För första gången reflekterade Malla på skönhetens välde och sörjde öfver att vara så mörk och lunsig.

Att Tönnes Wrangel numera var likgiltig i anseende till henne såg hon tydligt. Carl Cederström var ojämn och underlig, stundom vänlig, stundom främmande och kall, någon gång försmädlig. I almanackan skref Malla: »Ingen oro i mitt hjärta för den stund som är förbi!» Men huru det kunde vara så alldeles *förbi,* det begrep hon ej. Huru man kunde vara så vänlig, så innerligt vänlig som dessa båda varit mot henne, och efter några få månader så förändrade. Det var henne en gåta, en smärtsam gåta! Och hon skref: »Il y a des illusions que ne vaut pas la verité et dont le souvenir est cher.»

Malla började nu med allvar lära musik och spela klavér. De första timmarna gick det förträffligt, elementerna lärde hon och de första små lätta bitar hennes mästare gaf henne gingo bra och lofvade hastiga framsteg. Men öfning fattades, fingrarna voro stela och då något svårare förekom var det fult att åhöra, och Malla, som dagligen med stort nöje hörde Gustava spela med lätthet och behag, ledsnade vid sitt eget klinkande på klaveret och förlorade efterhand håg att öfvervinna svårigheterna. Teckna gick något bättre, det roade henne mycket, men dansa aldramest, och denna ytliga ungdomstalang var den enda, hvari Malla förvärfvade beröm.

Det formliga kruserliga i umgängeslifvet hade Malla stor svårighet att lämpa sig efter. Hon fann det så löjligt. T. ex. då någon bjöd henne armen att gå utför en trappa eller till bords, sprang hon vanligen förut och sade, att hon nog kunde gå själf. Aldrig kunde hon lära sig att handhafva den onödiga pjäsen en solfjäder utan att bryta sönder den, och att bli uppmärksamt höflig kostade henne möda.

Till jul hade flickorna Eva och Malla brådtom med broderier till julklappar. Lilliehöök, som ritade särdeles bra och var behändig i allt, hjälpte dem därmed och var dagligen hos fru Rudbeck och af de unga ansedd som en bror. En afton som de sutto och talade om det slutande året sade Eva: »Ja, hvem vet hvad som händer innan nästa jul!» »Å,» svarade Malla, »alltid tycker man, att så mycket skall hända och så blir det ändå alltid detsamma!» De skrattade åt henne och hon blef flat.

Julafton voro Wrangels, grefvinnan Gjös med Sölfverarm, von der Burgs och några herrar samlade hos fru Rudbeck. Manderström bad Malla med en högtidligare ton än vanligt att få bära hennes färger i Coldinuorden, där han nyss blifvit intagen. Hon hade förut hört honom flera gånger omtala, att man så länge man lefde aldrig fick förändra dessa färger, och att om den dam dog, hvars riddare man var, skulle sedan alltid ett sorgflor betäcka bandrosetten med hennes färger. Detta allt gaf saken en betydenhet, som syntes Malla fruktansvärd! Att tillåta någon att lifvet igenom bära sina färger, då man ej önskade hans beständighet? Hon tvekade, hade svårt att säga *nej* åt sin vän – men sade också icke *ja*. Manderström blef mycket ledsen, talade om att skjuta ihjäl sig. Detta måste Malla skratta åt, ty hon kände honom nog för att veta, »que cette fantaisie lui passerait corrime tant d’autrés!»

ANDRA AFDELNINGEN.

Ungdoms glädje och sorger.

1797–1799.

Årets motto i dagboken blef: »Var förnuftig och var glad» och »Hvad Mennesket vil det kan det».

Nyårsdagen var Malla på börs-assembléen med sin tant, friherrinnan Annette Rudbeck. Där fick hon ganska roligt och dansade hvarje dans. Baron Du Rietz, en ung, liflig och ganska rolig gardesofficer, lät presentera sig för henne och var mycket artig. Då han hörde att »Maths», en då för tiden dansad kadrilj, var Mallas favoritdans, gick han upp på musikläktaren och tillsade, att den ofta skulle spelas. Att nu hela hufvudstadens »beau monde» skulle liksom dansa efter hennes pipa roade mycket den fjortonåriga flickan. I dansen nedföll hennes långa tjocka hår och fick ett öfverflödigt beröm. Med dåvarande mode att uppsätta håret i chignon kunde man ej veta hvem som hade löshår eller eget hår och en så stark chevelure ansågs ovanlig. Sedan, tyvärr! hände det väl flera gånger, att håret nedföll och – ej alltid par hasard.

På nedra botten i samma hus som gamla fru Rudbeck bodde en major Helvig, som Wrangel omtalat med stort beröm och gärna besökte. Han talade mycket om hans bibliotek, gravyrer m. m. Major Helvig var nyss hemkommen från Turkiet, Grekland och Italien, där han varit med svenska envoyén von Asp, och hade mycket intressant att berätta. En natt utbröt en eldsvåda i staden. Väckta af skotten och klämtningen uppstego fru Rudbeck och flickorna. Klockan var mellan 2 och 3 på natten. Det bultade på salsdörren, i nattmössa och nattkläder öppnar Malla dörren i tanke att det var gubben Wojtnick som kom från elden, men får i stället se en henne alldeles obekant officer i full uniform, som, brytande på tyska bad om ursäkt, att han kom så dristigt, men då han sett ljus i fönstren förmodade han, att hans grannar vore oroliga för eldsvådan och ville nu säga dem, att den vore alldeles släckt. Det var major Helvig och bekantskapen var således gjord. Han bjöds till middag några dagar efteråt och man fann honom mycket ovanlig och intressant genom sina berättelser.

Marianne Pollett, som med änkedrottning Sophia Magdalena varit vid Edsberg, började också umgås hos fru Rudbeck vid denna tid. Hon hade längre tid varit bekant med Emilie D'Alton, som hon visat verklig godhet, Manderström höll mycket af henne, hans mor äfvenså, och han talade beständigt om huru god och angenäm hon var och huru mycket hon önskade få umgås uti friherrinnan Rudbecks hus. Hon omtalades väl som något oförsiktig i sitt uppförande, några anekdoter berättades om henne, men hon var tyska, hade ett ledigare och otvungnare sätt att vara än svenskarna, och man ansåg detta som orsaken till de oblida omdömen som fälldes; kanske äfven väckta af afund, ty fastän hon alldeles icke var vacker, hade hennes lifliga, älskvärda umgänge, hennes stora talang för musik och teckning och hennes vackra röst tillvunnit henne många vänner och tillbedjare.

Så dömde fru Rudbeck och emottog gärna detta aimabla fruntimmer, hvars samtal roade henne på det högsta, fann sig rörd och smickrad af den vänliga hjärtlighet med hvilken fröken Pollett sade henne, att hon ville anse henne som en mor och huru lycklig hon fann sig att blifva mottagen med vänskap och förtroende. Första aftonen hon tillbragte hos fru Rudbeck var också Emilie där och de vanliga herrarna. Marianne var snart hemmastadd. Hon spelade klavér, sjöng, var glad och förekommande och använde alla sina medel att intaga och tjusa. Lagerheim blef förtjust och såg så underlig ut, att Malla frågade honom om han var illamående. Han svarade nej, men att han var kär och då alltid vore sådan – och påminde henne, *att hon en gång förr sett honom så!* Det var sant! Denna besynnerligt känsliga varelse blef så lätt upprörd till kropp och själ, att han då fick blodspottning. Så mycket besynnerligare som hans intryck ändock voro flyktiga och lätt öfvergående. Dagen därpå fick Malla från fröken Pollett den allra artigaste biljett.

Genom fröken Pollett fick man veta Helvigs historia. Han var son till en timmerman i Stralsund, en sträng

och hård man, som ville uppfostra sonen till sitt yrke, men gossen fick håg för krigsståndet och ingick vid Wendes artilleriregemente. En professor Milldahl hade förut händelsevis fått se ritningar af den unge Carl Helvig, då tio år gammal; dessa, för hans ålder ovanliga, matematiska teckningar förmådde Milldahl att åta sig gossen, som snart blef hans utmärktaste elev. Aldrig talade Helvig om Milldahl utan innerlig tacksamhet.

Regementet låg i Göteborg under 1788 års krig. Där postade Helvig mången gång utanför förmännens boningar och omtalade senare huru godt det var, då någon under de kalla vinternätterna tänkte på att skicka ut något varmt att dricka åt den stackars postkarlen. En fru, som bodde i grannskapet af artillerigården, där Helvig ofta stod på post, visade honom ofta denna godhet och han var mycket erkänsam och talade ofta därom. Han blef snart utmärkt framför sina kamrater och var som underofficer med i affären vid Qvistrum mot danskarna. Full af mod och hopp för framtiden gick han i elden, men fick ett skott i ansiktet som beröfvade honom synen. I flera veckor låg han i fruktan att blifva blind för alltid, men blef omsider alldeles återställd. Hans kompanichef var Pollett, Mariannes äldre bror, som Helvig aldrig nog kunde omtala och berömma. Denne märkte snart, att Helvig hade ovanliga anlag; en gång i Stralsund besökte Pollett den torftiga boning där Helvig bodde med sin enda syster, hans föräldrar voro döda. Pollett fann sin konstapel sjuk, liggande på golfvet, omgifven af böcker i taktik och historia och hans syster arbetande för betalning. Förundrad att finna Helvig så sysselsatt, frågade Pollett huru han förskaffat sig alla dessa vetenskapliga böcker och han svarade att han abonnerat på ett lånbibliotek. Pollett, som egentligen var ditkommen för att på Helvigs kamraters begäran förehålla honom, att han så mycket skilde sig ifrån dem, fann nu huru han använde sina lediga stunder och upptäckte därjämte den stora fattigdom, hvari han lefde med sin syster. Deras enda föda var potatis och te, Helvigs käraste dryck. Från denna stund blef Pollett hans trogne vän och beskyddare, lånade honom böcker, dirigerade hans studier och rekommenderade honom till sin far, kommendanten i Stralsund, general Pollett. Helvig blef sedan under kriget steg för steg löjtnant, och då senare det ridande artilleriet inrättades, var han därvid Cardells verksammaste hjälpare och blef kapten – alltid utmärkt för mod och rådighet i affären och för lärgirighet och arbetsamhet däremellan. Uti general Polletts hus umgicks han förtroligt och blef Mariannes tillbedjare, men hon älskade honom icke, fastän hon satte mycket värde på hans kunskaper, goda hufvud och redliga karaktär. Nu var Helvig major vid artilleriet och hade gjort den omtalta resan i Italien och Grekland. Att höra honom tala om Athen, Sparta, Rom och alla dess fornlämningar med en entusiasm, en eldig känsla, som tycktes bevisa att han förtjänt lefva där under dess större tider, var obeskrifligt intressant. Till och med Helvigs utseende påminde om antika profiler och liknade dem Malla sett uti »Plutarks namnkunniga män» som hon läst med stor beundran. Han hade en höghvälfd panna, var nästan flintskallig öfver hjässan, men däromkring var håret tjockt och ljusbrunt, blå ögon, krokig romersk näsa, vacker mun med ovanligt jämna hvita tänder, och som han mycket skrattade voro de mycket synbara. Därtill hade han en vig och stark kropp af medelmåttig längd och i hela sitt väsen något raskt, dristigt och bestämdt. Att han själf gjort sin uppfostran och därigenom tillkämpat sig den ena graden efter den andra var så ovanligt och hedrande. Malla tänkte alltid på honom med stor aktning, hörde honom gärna tala och berätta, men personligen behagade han henne icke.

Då Helvig första gången råkade Wilhelm Lilliehöök och hörde hans namn, började han genast tala om den Lilliehöök, som vid en träffning i tyska kriget så mycket utmärkt sig. Wilhelm hade visst aldrig hvarken läst eller hört talas därom, och Malla skämdes för sin okunnighet i fäderneslandets historia, och ännu mer gjorde det henne ondt om hennes vän Wilhelm, som skulle synas så okunnig inför en främmande, som satte sådant värde på kunskaper. Hon kände en viss skygghet för denne man, som i många fall var så öfverlägsen alla hennes andra bekanta, och hon blygdes på deras vägnar.

Den 12 januari skulle blifva en liten bal hos fru Rudbeck.

Balen blef rolig, fastän Lagerheim vrickade sin fot i första kadriljen, som han dansade med Eva, så att blodiglar måste appliceras och han lämnade dansen. I andra angläsen svimmade fröken Pollett och bars in

och lades på en soffa, dit Lagerheim ock linkade, och där de tillbragte hela tiden och hade troligen roligare än om de dansat, ty de tycktes från denna dag vara mycket förtroliga vänner. Engeström hade ock något missöde. Emellertid dansade Malla af själ och hjärta; men den mest kurtiserade på hela balen var den unga vackra kammarjungfrun Mallena Razky, som serverade te och kring hvilken de unga fjärilarna fladdrade beständigt.

»Broder Wilhelm», så kallades David Wilhelm Lilliehöök af Eva och Malla, var deras vän och rådgifvare. Af honom fick Malla veta andras omdömen om henne, och som de för en fjortonårig flicka vanligtvis äro smickrande, var hon mycket road af bror Wilhelms samtal och hade fullt förtroende till honom. Ofta brydde de andra henne därför och han fick ofta påminnelser om sin förlofning och »att man ej borde tjäna två herrar» etc. men just det att han var förlofvad gjorde Malla mera ledig och otvungen med honom. Wilhelm var okunnig, Malla försökte gifva honom smak för läsning och öfvertalade honom att riktigt lära sig teckning som han hade naturlig fallenhet för. De voro hvarandras ömsesidiga rådgifvare och hade hjärtligen roligt tillsammans, ehuru Malla alltid i hans umgänge saknade det intresse och den rikedom en mera bildad uppfostran gifver åt den, som af naturen är nog begåfvad att göra sig den till godo. Wilhelm hade så godt förstånd och så mycken inre takt att denna brist dock kändes mindre med honom än med andra.

En dag foro Wrangels med Eva, Malla och Lilliehöök i öppna slädar till Drottningholm och åto middag där på värdshuset. Malla förkylde sina händer, som voro helt stela och hvita då de framkommo. De gnedos med snö af bror Wilhelm, men hon kunde nästan hela dagen icke begagna dem utan måste matas och hjälpas på allt sätt. Wilhelms omsorger voro outtröttliga för henne och för första gången föll det Malla in, att han kanske höll mera af henne än han borde. Hon stannade likväl ej vid denna tanke, ty hon var snarare fallen för att tro, att ingen älskade henne. Att Carl Cederström gycklat med henne, därom var hon öfvertygad; Tönnes Wrangels flyktiga tycke var också förbi; Manderströms fortsatta uppmärksamhet var bara en gammal vana; de andras artigheter betydde ingenting; men att bror Wilhelm var hennes vän, det litade hon på. Vanligen var Lilliehöök mormors kommissionär, ledsagade dem på spektaklet och öfverallt; och då någon dag gick förbi utan att bror Wilhelm råkades, föreföll det dem tomt och ledsamt.

Grefvinnan Posse med sin dotter Charlotte kommo ock till Stockholm och bodde vid Drottninggatan. Nu voro då alla samlade, glädjen och nöjet voro fullkomliga och de roligaste dagar och aftnar tillbragtes samfälldt.

Malla ritade denna vinter för en herr Gahm, en liten sned, puckelryggig, koppärrig och blinkande man. En dag som de andra alla voro samlade hos grefvinnan Posse, men Malla var ensam hemma för att få sin ritlektion, skickades Tönnes Wrangel för att påskynda hennes ankomst till sällskapet. Då han fick se det lilla vidundret af fulhet med hvilket hon satt tête-à-tête, slog han ihop händerna och sade sedan, att det var väl den största försiktighet att välja en sådan lärmästare! Grefvinnan Posse hade bjudit fru Rudbeck och alla hennes på déjeuner och man stannade hela dagen tillsammans i de små fula, men så trefliga rummen. Malla var utom sig af glädje, sprang omkring på stolar, bord, soffor och sängar som en kattunge och njöt ungdomens barndomsfröjd i fullt mått. Om aftonen kommo visiter och hon måste vara mindre yr. Manderström besvärade med sin ömhet, bror Wilhelm roade med sin munterhet. Den förre gick, den senare kvarstannade. Vid bordet om kvällen svarade Malla häftigt och näsvist sin goda gamla mormor, som hon dock visst älskade innerligt, men hvilken hon stundom af barnsligt öfvermod ej visade all den vördnad hon var henne skyldig. Sedan de stigit upp, förebrådde Lilliehöök henne detta vänligt och riktigt och påminde henne om flera dylika förseelser. Malla erkände sitt fel; ångerfull och rörd blef hon innerligt tacksam öfver Wilhelms vackra och beskedliga sätt att rätta henne och tackade honom lifligt och okonstladt. Wilhelm fattade hennes händer, kysste dem och utbrast i tårar: »Jag glömmer allt för dig! Jag kan ej fortfara med någon annan förbindelse, ty jag kan ej dölja för mig själf, att jag framför allt älskar Malla! Kan du ej hålla af mig, så är allt förbi, jag måste blifva olycklig som Werther!»

Den stackars flickan blef alldeles yr i hufvudet. Bryta en gammal helig förbindelse! Hvilket brott! och hvilken olycka att vara skuld därtill! Hon tyckte sig böra blifva ond, finna sig förolämpad och låtsade det så godt hon kunde. I detsamma kom vagnen och man måste fara hem.

Malla låg i samma säng som sin mormor, ingen vrå fanns, där hon ett ögonblick kunde osedd få gråta i fred! Och för allt i världen hade hon ej velat omtala bror Wilhelms brott för någon människa. Mormor skulle visst bli så ond på honom, att hon aldrig mer tillåtit honom komma i sitt hus! Malla låg tyst, sväljde sina tårar, men kunde för första gången icke sofva, utan tänkte på de vackraste moraliska föreläsningar att hålla för bror Wilhelm, som hon icke tviflade snart skulle återkomma.

Men dagarna gingo – och bror Wilhelm syntes ej till – hvarje dag väntades visit-timmen med otålighet, den kom, klockan blef 6–7, och han kom icke. Ringningen klockan 7 var då i Stockholm vanligen signalen till upphörandet af visittimmen. Deri som ej var kommen dessförinnan uteblef vanligen den aftonen, och denna ringning föreföll Malla nu som dödsklockan efter den förlorade dagen. Förgäfves hade Malla sina vänner samlade, hon kunde ej njuta glädjen af samvaron, ty till ingen ville hon förtro sin sorg och oro, ej ens till sin bästa vän, Charlotte Posse.

Hade hon nu så sårat Wilhelm genom sitt afvisande missnöje att hon alldeles förlorat hans vänskap också? Var han lika flyktig och lättsinnig som alla karlar? Förmodligen! Förtretad och ledsen sökte hon dock förströ sig.

Den 2 februari voro bröderna Cederström och baron Falkenberg bjudna till middag hos fru Rudbeck. Claes var synbart Charlotte Posses tillbedjare och tycktes hafva allvarliga tankar. Han roade och behagade henne mest af alla, sysselsatte jämt hennes tankar genom sitt gåtlika sätt att vara. Hon höll af honom, men fruktan, att han var lättsinnig och spelare, afskrämde hennes tillgifvenhet och hon var i strid med sin böjelse.

Tre nya bekantskaper hade man att göra Charlotte bekant med. Helvig, som man såg ofta nog och som visade sina vackra engelska och tyska böcker med gravyrer. Gustava och Malla yttrade sin ledsnad att ej förstå tyska; då erbjöd sig Helvig att gifva dem lektioner i tyska språket, som de med glädje antogo, och hvarje eftermiddag kl. 4, då ej särdeles hinder mellankommo, läste de för honom. Ofta blef dock lektionen afbruten för Gustava, och därigenom att Malla mest blef ensam, var det ibland brydsamt nog för henne, ty Helvig var så särdeles smeksam och kysste hennes händer.

Den andra bekantskapen var Lasse Silfverstolpe, som de uti sina bref kallade »le leste Cuirassier»; och den tredje den hygglige Coyet, som snart skulle gifta sig med kammarfrun, mamsell Egerström, med hvilken han varit förlofvad sedan han var page. Hon var dock tio år äldre än han och tydligen var det blott tacksamhet och pliktkänsla som föranledde hans beständighet. Hans numera alltid jämna, vänliga, litet mentorlika sätt att vara med Malla behagade henne och ingaf aktning och förtroende, som likväl ibland stördes af några, som hon tyckte, icke honom anstående, smickrande artigheter. Han lånade dem en bok, som de läste med nöje och intresse: »Les nuits de Paris» par Restif de la Bretonne. Den gaf Malla många nya idéer och utvecklade i flera afseenden hennes begrepp.

Första gången Malla fick följa Wrangels till Målarakademiens exposition var henne en stor högtid. Alldeles obekant med konstens mästerverk hade hon stor vördnad för snillets uttryck. I salen, där vanligen de sämsta arbetena hänga, föll dock hennes entusiasm och ganska få af de taflor hon såg föreföllo henne vackra. En enda af Åkerström mindes hon.

Den 8 februari fyllde Malla sitt femtonde år.

Ej en gång på spektaklerna syntes Lilliehöök uti hertig Carls loge, där Malla förut så ofta sett honom snedt öfver ifrån andra radens loge nr 2, som fru Rudbeck och grefvinnan Posse abonnerat för vintermånaderna.

Ändtligen en dag föll det Eva Braunerhjelm in att fråga Mentzer: »Huru är det med Lilliehöök, som aldrig synes till?» Mentzer svarade: »Stackars gosse, han är sjuk, har legat inne 14 dagar och hostat blod.

Jag ämnar just nu gå till honom» Eva bad hälsa och Malla med gråten i halsen sade, att de saknat honom. Om aftonen gafs operetten »Richard Lejonhjärta»,28 den sköna härliga Richard Lejonhjärta, som i Mallas minne återväckte alla hennes barndoms ideal, där Blondels dévoument så rörande talade till hennes hjärta. Malla var där med sina tre vänner Charlotte, Gustava och Eva. Mot slutet af pjäsen stod han åter därborta i logen med den välbekanta lifregementshusaruniformen, han som hon saknat. Då de skulle gå, kom Wilhelm som förr in i logen för att hjälpa dem till vagnen. Han var blek och affallen. Den glada vänliga blick som Malla var van att möta, var nu förbytt till en djupt sorgsen och förebrående. Aldrig glömde Malla denna blick och aldrig kunde hon påminna sig den utan att känna den öfvertygelsen, att ingen älskat henne så som bror Wilhelm. För första gången också trodde hon nu på kärlek. Då han hjälpte henne i vagnen, sade hon honom, att hon önskade få tala vid honom.

Dagen därpå, *den 14 februari 1797,* kom Wilhelm tidigt på eftermiddagen och Malla fick i fred tala vid honom i fönstret där de stodo vid kanariefågelns nya bur (som han gifvit Malla). Resultatet af detta samtal var Wilhelms allvarliga löfte att aldrig öfvergifva sin första kärlek Carin Brag, att öfvervinna det för myckna i sin känsla för Malla, och ett lika högtidligt, ömsesidigt löfte om evig vänskap, trohet och förtroende. Denna andliga förlofning, som Wilhelm alltid kallade deras öfverenskommelse, beseglade han sedan med två ringar som han inventerade med gömdt hår inuti och datum: d. 14 februari.

Nu var allt godt igen tyckte Malla och sväfvade på glädjens vingar, var så nöjd med sig själf, så exalterad, och kände sig mäktig alla uppoffringar, ty hon förstorade för sig själf hvad hon gjort för att få tillfälle beundra sig. Det insåg hon senare, då hon erfor skillnaden mellan den nedlåtande tillgifvenhet hon hade för Wilhelm och den varmare känsla en man, hvars öfverlägenhet man inser och erkänner, ingifver. Emellertid höll hon mycket af Wilhelm, mer än hon älskat någon, ty de flyktiga små tycken, som förutgått, försvunno ändå för denna första djupare böjelse. Wilhelms bemödande blef nu att – som han sade – förtjäna hvad han önskade, fastän denna önskan aldrig skulle uppfyllas. Han gjorde hastiga framsteg och vann dagligen nya rättigheter till Mallas högaktning och erkänsla och dagligen fäste de sig mera till hvarann nästan utan att märka det. De litade på sina högtidliga löften att icke älska hvarann mer än de borde.

Den 15 februari skref Malla i dagboken: »Ou est le bonheur? Dans une âme purè et bienveillante qui possède le témoignage intérieur d'une conscience nette et qui a assez peu d'experience ou assez de philosophie pour s'amuser et jouir de ce que les soi-disant esprits forts nomment des bagatelles.»

En förmiddag följdes fru Rudbecks sällskap åt att bese en ny spinnfabrik med maskineri, hvarest bomull spanns. Det var roligt, men Eva Braunerhjelm gick för nära ett af hjulen som fastnade i hennes peliss, omförde den och slet alldeles sönder ena sidan däraf. Eva blef ej skadad, men mycket skrämd. Några dagar efteråt då flickorna skulle göra ett besök hos friherrinnan Carl Rudbeck,29 som bodde på Drottninghuset vid Johannis, hade Eva blott en sommarkappa på sig och förkylde sig. Det roade dem att bese inrättningen på Drottninghuset för gamla medellösa fruntimmer, som fått denna fristad genom Carl den XI:s milda och välgörande gemål, drottning Ulrika Eleonora den äldres försorg. Friherrinnan Rudbeck hyrde där enskildt tvenne rum.

Eva sjuknade allvarsamt efter att flera dagar varit illamående. Likväl tycktes ej sjukdomen vara af farlig art och behandlades kanske för lätt. Malla var ändå ofta ute med de andra och alla hoppades att snart få se Eva frisk igen och sutto ofta kring hennes säng. Den 2 mars var stor picknick på börssalen med samma tillställare som hösten förut. Malla var bra illa klädd på denna picknick. Hufvudet gick an med hennes bruna tjocka och långa hår, men för öfrigt en helt slät hvit, tämligen grof netteldukklänning, där ofvanpå en stor fyrkantig netteldukshalsduk och där innanför en tjock halsremsa af linon med spetsar som gick rundt

omkring halsen och gjorde att hon såg än lunsigare ut än vanligt. Så liten smak hade både hon och hennes vänner då, att man fann detta ganska bra. Och sannerligen, hon behöfde vara så ung och så *ny* för att ändå få mycket roligt. Denna bal var en af de roligaste Malla varit med om. Uppbjuden och fjäsad dansade hon från början till slut och delade nöjet med Gustava och Charlotte, som båda också voro ganska roade. Bror Wilhelm dansade aldrig, men fanns alltid till hands vid hvarje paus och hade alltid något roligt att säga. Vid bordet under supén berättade han Malla, att Lagerheim sagt honom, att han nu på denna bal blifvit förlofvad med fröken Pollett. Malla ville icke tro det, och fann det alltför tokigt att efter en så kort bekantskap förlofva sig med en så ung och lättsinnig man som Lagerheim.

Dagen efter balen var också ofantligt rolig, då man hemma med sina vänner fick omtala, berätta och skratta åt balens nöjen och små äfventyr. Eva, fastän sängliggande, tog del däri och hörde gärna på de andra. Hon försämrades dock mer och mer, och man började frukta för hennes lif. Emilie turade med Malla att vaka; van att behandla och sköta sjuka hade hon en sällsynt skicklighet därtill. Mormor, Emilie, Malla och Edman voro samlade kring Eva, då hon den 14 mars kl. 3 e. m. uppgaf sin rena, milda, kärleksfulla anda. Dagen förut hade hon ett lugnt ögonblick kastat armarna om halsen på Malla, dragit henne till sig och hviskat: »Hälsa alla – hälsa Lagerheim!»

Ett sorgeflor öfver all glädje! Huru mycket Malla förlorade med denna dyrbara vän förstod hon ej rätt då ännu; men hvarje dag af hennes ensamma ungdom blef sedan en lång och djup saknad af Eva. Den 22 i samma månad hade Eva fyllt 26 år om hon lefvat. Wilhelm sörjde henne som en syster och delade Mallas sorg med en ömhet, som var dem en ömsesidig tröst, men tillika förskräckte dem båda ur den säkerhet hvarmed de öfverlämnade sig åt den böjelse de kände för hvarandra.

Emilie och Malla delade de sista omsorgerna för den afsomnade. Det var den första dödssäng hvarvid de råkades – men blef icke den sista. Manderström bad som en tröst, att vid svepningen hans frimurarhandskar måtte begagnas. Det lär höra till ordens statuter, att hvarje nykommen frimurare får ett par hvita fruntimmershandskar att gifva det fruntimmer, han mest af alla sätter värde på.

Under de dagar Evas lik ännu fanns kvar i hennes kammare trifdes Malla där allrabäst, isynnerhet då hon där fick vara ensam. Hon tyckte sig då ännu hafva sin vän kvar. Sista aftonen, innan liket bortfördes till Sollentuna, där det begrofs, gick Malla in i Evas kammare, där hon nu låg svept i den ännu öppna likkistan, stängde dörren, föll på knä och tilltalade den döda, påminde henne löftet att om möjligt gifva den efterlefvande ett tecken. Länge låg Malla tyst och väntade – allt förblef tyst och stilla.

Till grafven följdes hon af alla de manliga vännerna. Om aftonen voro de åter alla samlade hos fru Rudbeck. Huru olika, tyckte Malla! – Men sällskapslifvet uttog dock sin rätt, och det blef annorlunda än Malla gillade – det blef för lifligt! Om ej gladt, så märktes dock att glädjen skulle återkomma. Det föreföll Malla hemskt och likasom en otrohet mot den bortgångna. Malla ansåg som en helig plikt att framföra Evas hälsning till Lagerheim, och hade tänkt göra det just denna afton, men han var så sysselsatt med Marianne Pollett, som också var där, och tycktes så litet tänka på den saknade, att hon beslöt uppskjuta därmed tills hon vid Edsberg någon gång mera i fred skulle råka honom. Hon hade ett visst tycke för det högtidliga och romantiska som gjorde, att hon ej gärna försummade ett tillfälle att göra effekt. Marianne Pollett var äldre än Lagerheim. Malla fann deras förhållande obetänksamt och lättsinnigt och de ingåfvo henne ingen aktning.

Den 19 mars var Evas begrafning; på Sollentuna kyrkogård ligger hon bredvid kullen, som gömmer Thure Gustaf Rudbecks och hans makas ben. Denna afton, begrafningsdagen, kände och led Malla för första gången bittert af den motsägelse som hon upptäckte emellan sin egen känsla och andra människors. Dystert och tomt föreföll det henne, ehuru allt var sig likt för öfrigt.

I slutet af mars månad lämnade grefvinnan Posse med Charlotte Stockholm och for till Löfsta bredvid Uppsala. Nu blef det först rätt tomt för Malla och hon fäste sig mer och mer vid Wilhelm, hennes egentliga tröst.

Den 12 april flyttade fru Rudbeck till Edsberg; Emilie följde dem för att minska saknaden, men öfverallt mötte den stackars ensamma Malla den. Hennes far kom snart till Edsberg och blef där öfver påsk. En dag yttrade Malla några ord som antydde misströstan att vara rätt älskad af sin far; han tog henne vid handen och förde in henne i kabinettet och sade: »Huru kan du så tro! Du, min käraste hustrus enda barn!» och tillade med tårar: »Men en så olycklig far som jag kan ingenting göra för sina barn. Du har att tacka din förträffliga mormor för allt, och henne endast bör du lyda och rådfråga i allt! Kom ihåg det, och då du en gång skall göra ett val, så är det blott hennes vilja och önskan du bör rätta dig efter!» Med stark rörelse lämnade han henne och hon stod där gråtande öfver sin olycklige fars tårar.

Påskdagarna kommo flera från Stockholm: Stenbock, Lagerheim, Sölfverarm, Manderström, Lilliehöök. De tre senare reste till Uppsala på ett par dagar. Nu sökte Malla ett tillfälle att till Lagerheim framföra den döende vännens hälsning. Han emottog den med liflig känsla och tacksamhet, talade med hjärtlighet om Eva och med vänskaplig förtrolighet om sina förhållanden. Det rörde och smickrade Malla så att hon med systerlig vänskap och sin vanliga uppriktighet svarade honom. Han omtalade sin kärlek till Marianne Pollett. Detta ämne angick väl icke Malla på något sätt, men med sitt öppna, oerfarna hjärta emottog hon gärna förtroenden, kände sig därigenom viktigare i sina egna ögon och utsade sina tankar ärligt och bestämdt.

Fröken Pollett var obeskrifligt vänlig och förekommande mot Malla, bad henne både skriftligen och muntligen att hos henne få den bortgångna vännens plats. Väl smickrade det Malla, men hon kunde ej rätt hålla af Marianne, hvars vänskap föreföll henne alltför hastig och varm efter så kort bekantskap. Hon tyckte att *så* kunde man blott älska sina första barndomsvänner och beslöt att vara enkel och uppriktig mot Marianne och aldrig säga eller skrifva ett ord mer än hon verkligen tänkte. Hennes bref blefvo naturligtvis, i jämförelse med Mariannes, stela, kalla och tråkiga. Ibland förebrådde fru Rudbeck henne att ej vara nog tacksam för Mariannes godhet mot henne. Äfven Emilie och Manderström förebrådde henne ofta hennes köld mot denna varma vän. Det ville ej hjälpa; hon erfor alltid en motbjudande känsla för denna vänskap, ehuru aimable hon fann fröken Pollett, gärna hörde henne sjunga och hade roligt i hennes sällskap.

En dag under påskhelgen kom Marianne Pollett med fru Pereïra[30] till Edsberg. Den förstnämnda och Lagerheim voro denna dag så underliga, att det på det högsta väckte Mallas förundran. Först voro de så uteslutande sysselsatta med hvarandra och visade så mycken ömhet, ehuru deras förlofning skulle vara en stor hemlighet, och så fingo de båda spasmer efter ett långt samtal. Vatten, eau de luce, citronskifvor begagnades! Om aftonen passade Lagerheim på att likasom urskulda sig hos Malla; och hon kunde ej tiga med sitt ogillande af deras oförsiktiga uppförande!

Då de tre herrarna återkommo från Uppsala, där de en dag varit ute vid Löfsta, hade de funnit Charlotte Posse illa och farligt sjuk. Den nyss lidna förlusten ökade ängslan, och Malla magrade af sorg och oro. Som vanligt var Wilhelm hennes tröstare, men hon började frukta att ej mera kunna hafva så oinskränkt förtroende till honom, och fann för mycket kärlek där hon blott önskade vänskap.

En orolig, plågsam tid! Efter några dagar kommo lugnande bref om Charlotte. Hon var utan fara, men ofantligt svag och matt. Hon hade haft den s. k. lenta nervosa med mycken yrsel. Denna sjukdom afgjordo hennes öde. Claes Cederström kom till Löfsta för att efterfråga hennes hälsotillstånd; ingen märkte honom förrän han inkom i förmaket, dörren till hennes rum stod öppen och han hörde henne under yrseln tala om honom på ett sätt som bestämde honom att blott vänta på hennes tillfrisknande för att allvarsamt begära hennes hand.

Fröken Pollett var i början af maj ute vid Edsberg och herrarna foro som oftast åter och fram. Likväl icke Lilliehöök, som sagt Gustava, att han insåge, att han ej mera borde fara dit. Lagerheim fortfor att tala förtroligt med Malla och ibland begära hennes råd. Förvillad af barnslig egenkärlek ansåg hon sig kunna vara honom en nyttig vän och sade hvad hon ogillade. En gång, då han tycktes ångra någon obetänksamhet, sade hon honom en vers ur kyrkosångerna till svar. Nästa gång han kom till Edsberg bad han henne att få denna vers afskrifven; hon skref den då med blyertspenna på en tolfskillingssedel. Den lyder:

Om jag på en slipprig bana tagit ett förhastadt fjät, värdes Gud i tid mig mana till att återtaga det! Må jag af den kraft du skänker rätta fel – ej se dem blott –, att min ånger mig ej sänker i förtviflans nya brott!

Den femtonde maj, Sophiadagen, väntade Malla, att hennes vänner i Stockholm ej skulle glömma henne, men ingen kom! Också blef Emilie obeskrifligt välkommen, då hon mot middagen, klädd som krämerska med en korg på armen, kom vandrande i alléen, hade med sig band och små grannlåter, hvaraf hon bad Malla välja sig något. Von der Burg hade en liten smyghandel, hvarmed hans hustru hjälpte honom. Eftermiddagen proponerade Emilie, att de båda skulle gå till Sollentunaholm (där Rudbecks bodde). Emilie föreföll Malla tyst och litet besynnerlig. På återvägen hem såg hon forskande på Malla och frågade: hvad hon haft för långa samtal med Lagerheim denna tid? Malla, som ansåg Evas sista hälsning som ett heligt förtroende, hade aldrig för någon omtalat den, och blef nu ytterst förundrad öfver de underliga misstankar Emilies frågor uttalade. Hon bad och besvor Emilie att rent ut säga henne hvad hon menade och nu omtalade Emilie, att Lagerheim berättat för sina vänner, att Malla sagt honom, att Eva varit kär i honom, att hon döende företrädesvis bedt hälsa honom, och att Malla rådt honom att öfvervinna sin kärlek till Marianne Pollett! Äfven hade han låtit förstå, att Malla särdeles intresserade sig för honom! Då detta förekom dem besynnerligt och otroligt, och Lilliehöök isynnerhet ej velat tro Malla om att så inblanda sig i Lagerheims förhållanden, hade han visat en vers skrifven af henne själf, som bevisade hvad han sagt. Lilliehöök hade blifvit så uppbragt, att Emilie fruktat en scen dem emellan, och Manderström, som hittills alltid afstyrt, att Lagerheim ville göra fröken Pollett visit emedan han af vänskap för dem båda fruktat, att deras ömsesidiga obetänksamhet kunde skada hennes rykte – som förut varit blottställdt för elaka uttydningar och förtal – hade nu af svartsjuka själf fört Lagerheim till Marianne! Spasmerna vid Edsberg hade varit förorsakade af hennes jalousie på Malla och explikationer i anledning därutaf. Under samma tid hade de allra vänskapligaste bref från fröken Pollett kommit!

Malla stod förstenad! En sådan misstydning af hennes barnsliga välmening hade hon ej kunnat förmoda. Lagerheim syntes henne afskyvärd och falsk! Marianne hycklade ju också, de andra vore ej stort att lita på, då de kunde misstänka henne så! Och Manderström var ju svag och dålig, då han, emot sin öfvertygelse, af förargelse befrämjat hvad han förut ansett sig böra hindra! Wilhelm var då den ende som litat på henne – men äfven han misstrodde henne nu och hade förmodligen därför ej på så länge varit vid Edsberg!

Hon berättade nu hela förhållandet för Emilie som trodde henne, men förehöll henne sitt oförsiktiga förtroende till Lagerheim, och den inbilskhet som kommit henne att anse sig så nyttig för honom. Malla var djupt sårad och uppbragt. Om aftonen berättade hon alltsammans med ymniga tårar för mormor och förklarade för första gången tydligt, att hon aldrig skulle gifta sig med den svage och inkonsekvente Manderström. Hennes mormor suckade och sade: »Ja, ja, den som väljer i väplingen stannar ofta i starren! Du torde nog få ondt efter en sådan vän!»

I Mallas dagbok förekomma bara misantropiska reflexioner:

»Hvad bör mänskan, älskas, hatas mera? Uppriktigt svaradt, intetdera, men tjänas och beklagas blott!»

Till sin tröst anförde hon ur Herman von Unna: »Oskulden renar den luft där den andas».

Mormors vanliga råd: »Man måste älska sina vänner med deras fel,» kunde Malla icke foga sig efter. Det

var däri något ljumt, något liknöjdt, som föreföll henne vämjeligt.

I slutet af maj for fru Rudbeck med Malla till Stockholm. Där råkades nu alla herrarna, lika vänliga och artiga som förr; äfven det nedsatte dem i Mallas tanke. Endast Wilhelm var tyst och såg sträng och förebrående ut; men en explikation öfvertygade honom snart, att Malla var oskyldig till all intrig.

De foro en dag till Jakobsberg. Dit kommo äfven Edman och Lilliehöök. Den sköna vårdagen gjorde allt ljuft och gladt. Vid hemkomsten lyfte Wilhelm Malla ur vagnen, slöt henne i sin famn och sade sakta: »Ack om jag finge bära dig till månen!» Så öm och så olycklig hade Malla ännu aldrig sett honom! Med förundran betraktade hon *passion,* som hon icke förr sett – och förstod ej faran – hon lekte med elden! Den stackars Wilhelm skulle göra en ritning åt fru Rudbeck; han ritade annars så bra, men nu darrade han så att det var omöjligt. Malla ville hjälpa honom, och då blef det än värre! En svår dag – och ändå ljuf. Wilhelm tog afsked af henne »för lång tid» sade han – och höll ord.

Efter ett par dagar återvände de till Edsberg och i början af juni reste de till Krusenberg, en vacker gård halfannan mil från Uppsala, där Alexander Rudbecks nu bodde, och därifrån till Löfsta. Framkomsten dit var en glädjens och återseendets högtid och dessa dagar ibland de roligaste i Mallas minne. De foro till Uppsala och Polacksbacken för att se exercisen. Detta roade Malla mycket, och en dag som de foro genom den lilla staden sade hon åt Charlotte, att hon själf ej förstod det besynnerliga intresse hon kände för Uppsala. Väl hade hon från barndomen hört det med kärlek omtalas af sin mormor, moster, och syster Gustava, som var född på Uppsala slott. Men det var något mer än minne i hennes lifliga intresse för denna stad, hvars romantiska slott, sköna domkyrka och de på afstånd synliga högarna vid det gamla templet ingåfvo henne en särdeles känsla. »Det måtte vara en aning däri!» tillade hon.

Vid lägret såg man första dagen en täckvagn, hvari åkte Lars Silfverstolpes äldre broder, ryttmästarn David Gudmund Silfverstolpe, som varit länge sjuk och därför ej kunde deltaga i exercisen. Dagen därpå råkades han gående på fältet, han talade vid Malla, som aldrig förr sett honom, liksom han kände henne mycket väl, visste många små tilldragelser och anekdoter, som han hört andra tala om henne och som han mindes. Detta smickrade henne. Han ville bära hennes kappa, men hans löjtnant Lagerheim tog den som äldre bekant.

David Silfverstolpe var då 27 år gammal. Han var mera lång än liten, bra växt, fastän hans hufvud var något för stort; han hade en vacker profil, endast något för lång ty näsan var ovanligt stor, mörkblå ögon, särdeles jämna och vackra ögonbryn, brunt lockigt hår, vacker mun, men ojämna tänder. Han såg bra ut, men hade för stark rodnad öfver hela anletet. I det hela fann Malla hans utseende behagligt. Sitt vackra målföre skämde han bort genom något sött och smickrande, då han talade till fruntimmer. Då hade han ock ett uttryck af skalkaktig kärlighet som ej passade till hans allvarsamma anletsdrag och fick därigenom något tillgjordt. Så föreföll han nu Malla, som kallade honom David Sötmund, i stället för David Gudmund.

En af dagarna kom Lasse Silfverstolpe till Löfsta, som vanligt rolig och artig. Han gaf Malla en »Vergissmeinnicht» som hon gömde utan att just veta hvarföre.

Efter några dagar återvände de till Edsberg för att rusta sig till den vanliga sommar-resan till Ervalla. Malla var ej glad däråt, ty den skilde henne för lång tid från hennes vänner. Dagen före afresan kommo Edman och Helvig. Lilliehöök hade sagt Malla, att Marianne Pollett berättat, att Helvig ämnade fria till Malla. Detta gaf henne en oöfvervinnelig förlägenhet och blyghet med honom. Han hade förut lofvat henne att öfver sommaren låna henne »Voyage du jeune Anacharsis» af Barthélemy. Han hade den nu icke med sig, emedan han ej visste, att afresan skulle bli så snart. Kl. 11 om aftonen återvände Edman och Helvig till Stockholm och kl. 5 om morgonen dagen därpå sutto fru Rudbeck och Malla i vagnen. På Stäkets färja fingo de se en ridande i fullt galopp komma från Stockholmssidan. Malla tänkte genast: få se, om det inte är böckerna! Han ropade efter dem och det var verkligen Anacharsis, som Helvig skickat. Denna lifliga

uppmärksamhet behagade Malla ofantligt. Budet, som kommit med böckerna, begärde ett skriftligt intyg att han riktigt lämnat dem, och några tacksägelseord skrefvos nu med blyerts på samma sten, där hon för fyra år sedan ätit en så god middag med mormor och Eva.

Emilie kom snart från Söderköping till Ervalla. Man hade väntat att Manderström, som också druckit brunn där, skulle följa med Emilie, och där i ensligheten hade han visst varit Malla mer än vanligt välkommen. Men han hade nu andra funderingar. Jeanne Louise Ehrenbill hette en nyblifven hoffröken hos änkedrottningen; hon var mycket vacker, hvit och röd med bruna ögon, mörkt hår och nätt figur. Att Manderström var kär i henne hade Malla redan förut bemärkt och nu bekräftades det genom hans uteblifvande. Fastän hans beständighet icke hjärtligt intresserat henne, var hon dock så fåfäng och behagsjuk, att detta förargade henne.

Charlotte Posse skref från Löfsta: »I Rotebro mötte vi din ’bror Wilhelm’, som kom från Rosersberg med sin hertig. Jag blef glad att återse honom, fastän ledsen att se honom så mager och affallen; han har varit mycket illa sjuk af samma svåra feber som jag hade i våras.» – Icke ett ord hade Malla på flera veckor hört om Lilliehöök, nu fick hon blott veta, att han varit sjuk!

I slutet af juli månad kom friherrinnan Essen (Gustava Rudbeck) med sina tre barn och en herr Jouvin, som skulle öfva dem i franska språket. Med dem kommo friherrinnan Essens svägerskor, fruarna Krassow och Blixen med deras barn. De voro alla på väg till Wijk, deras brors, excellensen Essens egendom i Uppland, dit han bjudit alla sina systrar att »en famille» tillbringa några veckor. Den äldsta dottern Charlotte Krassow och den yngre sonen Fritz voro mycket vackra. De reste snart, men Gustava Essen stannade vid Ervalla några veckor.

En afton gick Malla upp i Emilies kammare för att framtaga något ur linneskåpet som stod där. En del af skåpet begagnades af Emilie och dörren därtill stod öppen så att Malla där såg ett bref från Sölfverarm, långt och tätt skrifvet, som Emilie fått postdagen förut, och som Malla varit rätt nyfiken att se, men ej fått någon del af. Nu begagnade hon tillfället och började läsa det; men hon hörde någon komma, lade hastigt brefvet ifrån sig och sprang utför trappan, dock med föresats att söka tillfälle att få sluta det. Morgonen därpå passade Malla på och fann brefvet på samma ställe. Hon läste däri varma uttryck af vänskap och aktning, men denna strof: »Sök att öfvertala Manderström att taga vägen från Söderköping till Ervalla, han skulle därigenom ställa sig in hos gumman» förargade henne obeskrifligt. Sedan hon genomläst hela brefvet och skulle ihoplägga det, fick hon på utansidan se med Emilies hand skrifvet: »Min söta Malla, var ej så nyfiken att läsa andras bref!»

Så flat, så förödmjukad hade Malla aldrig känt sig! Hon skulle gå ut och promenera med Emilie, gärna hade hon velat lösa sig därifrån. Huru skulle hon återvinna hennes aktning, huru godtgöra detta skamliga fel? Stursk och flat ville hon ej ärligt bekänna det utan vidtog den både dumma och oredliga utvägen att låtsa som hon ej nu sett brefvet eller sökt läsa det, och för att göra sig en förtjänst däraf sade hon, att hon förebrådde sig att aftonen förut ha läst ett stycke af brefvet och nu uppriktigt ville tillstå det för Emilie och be henne om förlåtelse. Emilie betraktade henne allvarsamt och frågade: »Har Malla ej nu nyss rört brefvet?» Oförskämdt svarade hon: »Nej!» »Jaså, min fröken, kan hon ljuga med en sådan contenance, så är det slut med hela mitt förtroende. Jag hade oförmärkt lagt ett halmstrå i brefvet och vet precist, att det i dag är upptaget och genomläst.»

Malla var tillintetgjord! Något så fult visste hon icke förr med sig, och hon kunde icke alls finna sig i den förödmjukelse, hvari detta dubbla fel försatt henne. Med någon af sina *bästa* vänner hade hon troligen med ärlighet erkänt det – men med Emilie var det ej så alldeles helt med Mallas förtroende, och denna förnedring i anseende till henne var Malla alldeles odräglig. Hon kunde ej rätt bekänna och afbedja sitt fel, som också länge, länge låg tungt och tryckande på hennes hjärta och samvete, förmörkade hennes lynne och

förödmjukade henne så som hon aldrig varit det.

Von der Burg och Sölfverarm kommo till Ervalla på ett par veckor. Malla fann det ej roligt, hon var ledsen, missnöjd med sig själf, hennes gamla förtroende till Sölfverarm var försvunnet och hon erfor tvånget och plågan af ett sålunda förändradt förhållande. Gärna återkom hon till den förra ensligheten, då de reste. Den afbröts blott af baronerna Åkerhjelms (från Dylta) visiter. Löjligt var, att en tupp ibland om morgnarna kom in i farstun utanför Mallas kammardörr och då han gol, kom alltid baronerna om eftermiddagen. Detta roade fru Rudbeck och Emilie särdeles.

Gustaf Fredrik Åkerhjelm var väl den vackraste och behagligaste yngling man kunde se; hans blå lifliga ögon, hans mörka lockiga hår, ehuru pudradt, hans vackra leende mun med sköna tänder och grop i kinden och en vacker gestalt gjorde honom till en fullkomligt vacker karl. Han var också ganska hygglig, liflig och naiv. Ibland sjöng han också till klaveret och spelade à quatre mains med den dåliga klaverspelerskan Malla. En så skön människa hade Malla aldrig sett och hon placerade tebordet så, att hon i spegeln kunde se den hon ej eljest vågade betrakta så mycket hon velat. Han reste till Stockholm på ett par dagar och återkommen därifrån berättade han, att han råkat Claes och Carl Cederström, som bedt honom mycket hälsa Malla; hon rodnade så synbart att han sade: »Hvad nu då!» och betraktade henne med förundran. Hon tyckte bra mycket om Gustaf Fredr. Åkerhjelm och började kanske inbilla sig, att icke vara honom alldeles likgiltig.

Den unge konungen Gustaf Adolf hade denna sommar gjort en resa i Tyskland och där utvalt till brud prinsessan Fredrika Dorothea Wilhelmina af Baden. Förmälningen skulle ske på konungens födelsedag den 1 november, och då detta nu blef bekant, beslöt fru Rudbeck att låta Malla blifva presenterad vid hofvet för att få vara med om högtidligheterna.

I slutet af september lämnades Ervalla och man for öfver Kungsör till Jakobsberg. Om morgonen då man anlände till Tibble voro där Manderström och Sölfverarm till mötes. Detta förtröt Malla; hon visste, att det talades om, att hon vore förlofvad med Manderström. Nu skulle detta rykte bekräftas genom detta möte. Hon visste ock, att Manderström tyckte om fröken Ehrenbill och tyckte sig i denna tillställning se Emilies och Sölfverarms beställsamhet. Detta förbittrade Mallas glädje att återkomma till det kära Uppland och alla goda vänner där. Vid Jakobsberg klarnade dock hennes lynne; att åter vara med Gustava var ett så stort nöje. Gustava berättade nu för sin mormor och Malla, att Charlotte Posse vore förlofvad med Claes Cederström. Det var Malla en ny époque af hennes lefnad och gaf henne glädje. Hon visste ej då ännu, att man mer än till hälften förlorar sina vänner då de gifta sig.

Eftermiddagen kommo Lilliehöök och Lasse Silfverstolpe till Jakobsberg. Det fägnade Malla i dubbelt afseende, först att få återse dessa glada behagliga vänner och sedan, då flera kommo, kunde ej så mycket sägas om det andra mötet. Helvig hade också ämnat komma, men blifvit hindrad. Han skickade biljetter till en konsert, som dagen därpå skulle gifvas af en violinspelare Moeser. Då fru Rudbeck om aftonen fortsatte resan till Edsberg, foro herrarna på samma gång »för att åtminstone se vagnen så länge de kunde», sade Lilliehöök med en liten förtrytelse, att denna vagn äfven tycktes intressera hans reskamrat.

Dagarna användes sedan att rusta sig till flyttningen till staden, som skulle ske ovanligt tidigt i anseende till konungens förmälning, och den 22 oktober flyttade fru Rudbeck till Stockholm.

En djup sorglig erfarenhet träffade Malla detta år som för alltid ryckte henne ur barndomens Eden. Hon fann sin far sjuk och öfvergifven af sin maka. Ett af föremålen för hennes vördnad och kärlek hade svikit hennes tillit, en af hennes kära initialbokstäfver måste strykas. Hennes förundran blef en bitter smärta, som verkade misstro, förakt och en besynnerlig upplösning af begrepp och grundsatser. Malla insåg ej själf huru olycklig och försämrad hon själf blef genom denna upptäckt; först senare kände hon de tryckande, missledande följderna af denna nära bekantskap med det onda. Just vid denna tid omförd i stora världens

hvirfvel bidrog allt att förvilla och förslöa hennes omdömen och begrepp. Toalettomsorger blefvo ibland till verkliga sorger och upptogo tiden. Man berodde af den oumbärliga mamsell Carlbohm, denna tidens smakfulla och bästa frisörska, och nöjet blef ofta dyrköpt genom väntan på henne och oron att blifva narrad af den väntade.

Förmiddagarna tillbragte Malla till det mesta hos sin sjuke och lidande far, eftermiddagarna upptogos af toalettbestyr och aftnarna af fester och baler. Dessa kontraster verkade menligt på Mallas hälsa och lynne. Aldrig talade Montgomery om sina enskilda sorger, aldrig anklagade han någon. Det roade honom och systrarna Augusta och Eva, som ömt vårdade honom, att höra Malla berätta om hofvets fester och han tyckte liksom mormor om att höra om hennes små framgångar. Mallas båda systrar voro emellertid jämt hemma hos den sjuke fadern, de hade ej glada dagar, men många bekymmer. Denna åtskillnad mellan henne och dem tänkte Malla aldrig på!

Kosciusko, Polens hjälte – befriad ur sitt fängelse men sjuk och sängliggande af gamla blessyrer – tillbragte denna vinter i Stockholm. Hvarje dag, då Malla i mormors vagn for till sin far, åkte hon förbi det hus på Regeringsgatan där han bodde och uppgjorde tusen förslag att få se sitt ideal och tänkte: »Ack, om min far vore frisk, så kunde jag med honom få gå till Kosciusko!» Men Malla hade aldrig hvarken far eller mor att följa med!

Gustava Arnell bodde hos sin mormor denna höst. Gustava var så ung, att fru Rudbeck önskade att Malla vid sin presentation skulle få följa med någon äldre fru och anlitade därtill den goda behagliga, ännu sköna grefvinnan Augusta Löwenhjelm född Fersen, som också skulle föra sin systerdotter, fröken Charlotte de Geer från Frötuna. Hon var tre år äldre än Malla, hade sköna bruna ögon och ett förnämt de Geerskt utseende, liflig, god och litet behagsjuk. Bekantskapen var snart gjord mellan de båda flickorna och med grefvinnan Löwenhjelm gjorde de alla de erforderliga visiterna till hofdamer och excellensfruar.

Den 31 oktober var den första presentationen för hertigen och hertiginnan af Södermanland. Mallas toalett därtill besörjdes af Emilie, ty mamsell Carlbohm stod ej att få. Malla ville alltid kläda sig efter sin ålder barnsligt, men nu utstofferades hon med en fint friserad tupé och en stel hvit fjäder besatt med pailletter på vänstra sidan. Fult och osmakligt tyckte Malla. Då hon kom till grefvinnan Löwenhjelm fick hon se Charlotte de Geer med lockigt hår och en törnrosguirland, mycket söt. Grefvinnan Löwenhjelm ville ej själf anföra flickorna hos hertigens, utan de skulle i stället denna gång följa med hennes syster, grefvinnan Adelsvärd. Malla skulle nu därför med Charlotte de Geer först fara till grefvinnan Adelsvärd; det var strax en plåga för den stackars förlägna flickan. Grefvinnan Adelsvärd och hennes dotter åkte i en vagn förut; Charlotte och Malla kommo efteråt i grefvinnan Löwenhjelms vagn och hade en ovan betjänt. På vägen kastade Charlotte de Geer sig af och an i vagnen och talade blott om sin oro och förlägenhet för presentationen. Malla däremot inneslöt alltid inom sig ögonblickets plåga och hade dessutom tagit sitt parti, så att Charlotte de Geers oro nästan lugnade henne. Då vagnen stannade vid södra slottshvalfvet, som var uppfylldt af nyfikna åskådare, voro grefvinnan Adelsvärd och hennes dotter redan uppgångna utan att tänka på de stackars ovana flickorna, som ej visste hvart de skulle taga vägen. De frågade efter uppgången till hertiginnans rum, man visade dem en smal trappa; de gingo och kommo i garderoben, måste åter gå ned och gå i de långa slottsgångarna utan hjälp. Charlotte de Geer grät af ängslan att komma för sent. Malla tröstade henne med att hon ju då sluppe hvad hon nyss förut så mycket oroat sig för. En gammal herre i stor uniform med kraschan och ordnar mötte dem och betraktade med förundran de båda hofklädda flickorna och frågade artigt hvart de ämnade sig. Nu omtalade de sin nöd och han tillböd sig med allt galanteri att vara deras ledsagare och fru, tog en under hvardera armen, sade sig vara excellensen general Klingspor. Då Malla sade sitt namn, studsade han – han hade föreställt Montgomerys far vid hennes föräldrars bröllop och hon var en släkting till hans fru född Petersens. Glada och lyckliga åt detta beskydd kommo nu flickorna till hertigens drabantsal där de stannade, medan Klingspor gick in och tillsade grefvinnan Adelsvärd, som med stor oro

skickat omkring för att få reda på dem. Det var hög tid, ty i detsamma inkommo hertigens från sina inre rum. Från alla Sveriges landsorter hade man nu samlats i hufvudstaden till de förestående högtidligheterna och Malla förbländades af all den skönhet och prakt hon nu såg samlad. Den unga sköna grefvinnan Aurora Gyldenstolpe, född de Geer, från Finspong var kanske Venus bland dem alla.

Bland dem som skulle presenteras var ock ett resande holländskt herrskap, baron von Mehrman med sin fru, en gammal mager skrynklig käring, som på sitt gråa hår hade törnrosguirlander och hvars klänning var alltför mycket urringad. Mannen, också en gråhårsman, brukade en paillefärgad atlasrock med blomsterbroderier i alla färger och dylika underkläder till en hvit silfvertygsväst. Detta ålderstigna par afstack ofantligt mot den svenska vackra ungdomen i sina enkla svarta dräkter.

Hertigen kom först. Han gick tätt inpå dem som för honom presenterades och betraktade dem fräckt med skarpa, genomträngande ögon, som påminde om Lovisa Ulrikas och Fredrik II:s porträtter. Hertiginnan sade några ord åt hvar och en utan att vänta på svar. En stackars fröken föll omkull, då hon skulle niga. Malla tackade Gud att ingenting så obehagligt utmärkte henne utan var glad att kunna vara obemärkt och gömd bland alla dessa henne både i skönhet och elegans så öfverlägsna flickor.

Den första november (1797) firades förmälningen. Året förut hade konungen med sin förmyndare varit i Petersburg, där hans äktenskap med den äldsta af Katarina II:s sondöttrar, den vackra och intagande *Alexandrina,* var nästan afgjordt, men som icke kejsarinnan ville tillåta prinsessan att öfvergå till lutherska bekännelsen, var den unge Gustaf Adolf, ehuru verkligen intagen af den sköna flickan, för samvetsgrann att vilja emot Sveriges grundlag gifva det en grekisk-katolsk drottning; och afbröt därföre giftermålsunderhandlingarna, oaktadt alla de fester och all den förtjusning, hvarmed han i Petersburg omgafs. Samma afton då förlofningen genom en stor fest skulle firas tillkännagaf han sitt beslut och uteblef, då han väntades. Den unga prinsessan hade dånat, och den stolta Katarina, nästan för första gången motad i sina planer af den adertonårige ynglingen, kände häröfver en harm och förtrytelse, som säges hafva påskyndat hennes död. Hon dog vintern 1797.

Detta drag af ståndaktighet och självständighet hos Gustaf Adolf väckte allmän högaktning. Det var nu så mycket mera högtidligt och rörande att se den brud han själf valt; hon var syster till ryske storfursten Alexanders gemål, Elisabeth, och denna släktskap bidrog väl ock att bestämma konungens val. Hon var af lutherska läran. Landvägen hade prinsessan från Ystad rest till Gripsholm, där mötte henne fästmannen och förde henne sjövägen till Drottningholm; därifrån hon påförmiddagen höll sitt högtidliga intåg till Stockholm. Alla damer, som nu för henne skulle presenteras, voro samlade på slottet i stora galleriet; och de hittills opresenterade blefvo nu först för konungen föreställda. Han såg då bra ut; hade stora mörkblåa ögon, men något för utstående och stirrande, krokig, vacker näsa, stora röda läppar, som alltför sällan drogo sig till något leende som uppklarnade hans allvarsamma anlete. Han var mera lång än liten och hade en smärt, vacker gestalt, men något stelt och kallt i hela hans väsende aflägsnade hjärtligt deltagande och tillgifvenhet. Han klädde sig noggrant och tvunget, hans halsduk såg ut att vara för hårdt tilldragen omkring den långa halsen, som den alldeles i mångdubblaäe veck betäckte ifrån hakspetsen ända till nyckelbenet. Hela hans yttre utvisade något torrt och metodiskt, ehuru ung och vacker han då verkligen var. »Hur står det till?» var det enda ord de unga fruntimren någonsin hörde af hans mun.

Klockan ett på middagen kom prinsessan, vacker som en vårdag men illa klädd. Sedan hon något hvilat, kom hon ut i stora galleriet och emottog presentation af alla de där församlade, en faslig mängd! – Prinsessan var lång och väl växt men hade en framlutande ställning då ännu som en nyss uppväxt flicka; senare blef hon fetare och fick vackrare hållning. Hon hade ett skönt ansikte: vackra, stora, blå ögon med mörka, långa ögonhår och en skälmaktig sidoblick, rak, vacker näsa, en skön mun, hvars småleende också var ganska skalkaktigt, och brunt hår utan puder, med långa friserade lockar under öronen; detta var ett nytt mode, som klädde mycket väl. Ett vackrare hof än detta nu nya, unga kan man icke se! Den unga bruden

och brudgummen, omgifna af sju vackra flickor. Hofmästarinnan grefvinnan Piper, född Ekeblad, var dock en äldre fru, som såg skarp ut och sökte genom smink upphjälpa sitt gamla ansikte. Kammarfröken Friesendorff var icke vacker, men alla de andra sex: Fröken Koskull, sedermera grefvinna Brahe, hade den mest bländande hy och mycket regelbundna drag. Minnette Piper, sedan friherrinna Stierncrona, var något fet men hade ett godt och ädelt utseende. Fredrika Ehrenbill, sedan amiralska Nauchoff, var liten, väl växt, vacker och liflig. Gustava Ekeblad lång och riktigt skön, det felades dock uttryck och lif i denna sköna bild. Hon blef, efter långa hoffrökensår, friherrinna Fock. Sofie Kaulbartz, täck och söt, röd och hvit, med sin lilla nätta gestalt, hade en något framstående haka, som gaf henne utseende af en liten vacker gumma. Emilie De Geer, den mest förtjusande af dem allesammans, fastän kanske ej regelmässigt skön; hon var lång, stark, blixtrande af lif, glädje och kvickhet.

Denna dag blef rolig för Malla. Mamsell Carlbohm hade kommit kl. 8 om morgonen. Gustava och Malla voro bra klädda i hvita galadräkten. Malla hade en törnroskrans på sitt tjocka, opudrade hår. Allt var nytt, mångfaldigt och roligt. – Efter presentationen gingo alla till änkedrottningens audienssal att där för henne presenteras. Sedan drottningen aflägsnat sig, kommo ett par äldre fruntimmer, hvaraf den ena ännu var mycket vacker, och frågade hvem af de unga damerna vore fröken Montgomery. Förundrad steg Malla fram, och de omfamnade henne vänligt och gåfvo sig till känna som släktingar; det var grefvinnan Douglas, född Montgomery, känd under namn af den sköna Märta Montgomery, och grefvinnan Montgomery, född Sinclair, hennes svägerska. Det var Malla något ovanligt att råka släktingar på sin fars sida, och det gjorde henne godt att de med intresse och välvilja frågade efter honom och sedan flere gånger besökte honom. De bodde båda i Östergötland och voro mycket vänliga och förekommande. Grefvinnan Montgomery var tvillingsyster med grefvinnan Silfversparre, hofmästarinna hos prinsessan Sofia Albertina. Dessa båda systrar älskade hvarandra obeskrifligt, och den egenheten förmärktes dem emellan, att de alltid voro sjuka på samma gång. Äfven åtskilda hade de mer eller mindre känning af hvarandras lidanden. De dogo sedan inom samma vecka.

Klockan tre kom man hem från den lysande men tröttsamma förmiddagscouren; hvilade sig, lagade om toiletten, och kl. 8 for man åter till rikssalen. Vigseln skedde då i slottskapellet, men Gustava och Malla voro icke där, af fruktan för trängsel, utan väntade i rikssalen, där det var högtidligt att se processionen komma och kungen leda sin unga, sköna, af juveler strålande brud.

Sedan dansades fackeldansen. Emellan hvart par, som utgöra liksom en polonaise, gå två pager bärande stora brinnande vaxljus. Det ser ofantligt väl ut, därtill spelas en glad, lifvande musik med pukor och trumpeter. Först förde kungen sin brud, hertig Karl änkedrottningen, hertig Fredrik sin svägerska, och prinsessan fördes af excellensen Essén, sedermera bytte de om, och änkedrottningen förblef åskådarinna, i raden följde sedan alla excellenser med sina damer och allt hvad förnämt och vackert var. Essen var dock den vackraste af alla. Kungen var klädd i silfvertyg, med en svart hatt och hvita panascher med juveler, drottningen helt hvit med myrtenkrans och krona blandad med juveler, det var obeskrifligt vackert. På upphöjningen i fonden af rikssalen var sedan publik spisning, då blott den kungl. familjen serverades. Klockan ett kom man hem, rätt trött efter en rolig och lysande dag. Alla fruntimmer buro hvita galadräkten, alla herrar voro i granna ordensdräkter eller i stora uniformer. Den ljusblå och hvita galadräkten för herrarna var det enda fula, fadd och smaklös; liksom den svarta och röda hofdräkten helvetisk och ful med sina korta jackor och smala hängande kappor.

Den *2* november var bal paré, också i den sköna rikssalen, där hade Malla ofantligt roligt och fick åter dansa, som hon ej gjort på så länge.

Dagen därpå var gratulationscour. Kungen och drottningen, omgifna af hela sitt hof, stodo i stora sängkammaren bredvid stora galleriet, där alla fruntimmer voro församlade. Sedan alla excellenser och alla ämbetsmän af alla stånd från sina samlingsrum genomtågat och bockat sig för det kungliga paret, skulle

äfven fruntimmerna en och en gå in och niga och sedan gå ut genom en annan dörr. Detta föreföll Malla svårare än första presentationen; men innan hennes tur kom, afbröts couren, ty den unga drottningen svimmade af trötthet. Gratulanterna gingo öfver till änkedrottningen och nego där. Sedan var publik spisning i stora matsalen, där den kungliga familjen var samlad, utom drottningen, som hvilade.

Drottningen blef flera dagar illamående, och det afbröt högtidligheterna. Emellertid blef kammarfröken Anne Charlotte Friesendorff hastigt bortvisad från hofvet af kungen själf, som blifvit missnöjd med henne. Orsaken visste man icke; det förmodades, att kungen märkt, att hon skrattat i otid, eller funnit henne ej nog underdånig. Hon återvände till sin hemort Östergötland och återkom icke till Stockholm så länge Gustaf Adolf regerade. Efter henne antogs till sjunde hoffröken Augusta Piper, Minettes och unga grefvinnan Louise Fersens, född Piper, syster. Det var en gudomligt vacker, helt ung flicka, hvars sköna ögon uttryckte hjärtlig oskuld – detta uttryck bibehöllo de alltid, det omväxlade aldrig, och några år efteråt fann man att detta evigt samma härrörde också af inre fattigdom. Hon dog ung som friherrinna Adelsvärd.

Den 13 november var hufvudstaden illuminerad. Wrangel körde en kalesch, hvari Gustava och Malla åkte omkring för att bese illuminationen. Det var godt väder och ganska vackert och ibland löjligt, i anseende till underliga transparenter och ännu underligare vers därunder. På ett ställe stod: »Fyra ljus i raden för prinsessan ifrån Baden». På Hattmakarämbetets hus stod: »Gud gifve hufvud åt vår smorda, nog skall han få hattar gjorda». Tvenne rader vagnar foro på gatorna, den ena från norr till söder, den andra tvärtemot. Wrangels hade redan varit åt söder och sett det mesta af illumination, hvaribland det stora Morsingska huset vid Södermalmstorg fyra våningar högt, med sexton brinnande ljus i hvart enda fönster, syntes som en ofantlig lykta långt omkring. På återvägen mellan de dåvarande båda broarna, som förde till och från Helgeandsholmen på det gamla Norrbro midtför kungens stall, som icke var upplyst, stannade den ena filen af vagnar, och de eftersta måste stryka baklänges; Wrangels vagn kom då emellan vagnsraderna i trängsel och måste omkull; men så långsamt att Malla hann indraga sin vänstra arm, som hon höll uppe på vagnskarmen, då det bar omkull åt hennes sida. Hon befann sig liggande mellan fram- och bakhjulen af en stor fyrsitsig vagn, som, om den kört fram, ovillkorligt gått öfver henne. Hon blef framdragen och fördes in i kungens stall, där en drucken stalldräng kom med ett hästtråg fullt af vatten. Då Malla frågade om det var rent, svarade han: »Jo mån tro! jag har druckit däraf själf!» Detta gjorde det icke aptitligare! – Den stackars Wrangel kom också dit, utom sig af glädje att se dem frälsta. Sedan de en stund återhämtat sig hos fodermarsken Battista (aktören Hjortsbergs svärföräldrar), satte de sig åter upp i vagnen – Wrangel lät målaren Heland göra en miniatyr som föreställde händelsen, vagnen med de gula hästarna, Gustavas svarta och Mallas grå päls, Sölfverarm utan hatt, som hjälpte dem; det var tämligen träffadt. Detta gaf Wrangel Sölfverarm på en snusdosa till julklapp.

Sedan den unga drottningen åter blef frisk, följde baler hos änkedrottningen, hertig Karl och hertig Fredrik; den senare utmärkt genom smak och elegans. Denne prins var själf mycket vacker och godsinnad men utan utmärkta egenskaper.

Malla hade några dagar ondt efter illuminationsfärden men var dock med på dessa baler, stundom med mer, ibland med mindre nöje. På en börsbal lät en lång, vacker, ansenlig herre presentera sig för henne för att fråga efter hennes far, öfverste Montgomery, hvars fångvaktare han sade sig hafva varit vid Fredrikshof. Det var general Hampus Mörner, som med särdeles värme omtalade Montgomery och visade hans dotter utmärkt artighet.

Sista kungl. balen var den sista november hos prinsessan Sofia Albertina. »Sociétéen» gaf ock en bal i anledning af konungens förmälning; det var ett sällskap, en slags klubb, inrättad för herrars nöje, där de samfälldt hade rum, mat, tidningar och kort. Vid första galaspektaklet som uppfördes gafs den sköna *Iphigénie i Auliden* af Gluck. Achilles' aria, »Sjung, folk, till eder drottnings ära», sjöngs väl af Karsten och applicerades till den unga drottning Fredrika med applaudissements och gamman.

Lilliehöök var som förr nästan hvar dag hos fru Rudbeck och hjälpte ofta Gustava och Malla med broderier till deras klädsel. Han ritade mönster och broderade också rätt bra. Det var löjligt att se honom i stallmästare- eller husaruniform med stora stöflar och sporrar sitta vid bågen och han var alldeles ett undantag från den veklighet, som vanligen vidlåder karlar som befatta sig med kvinnliga göromål. Wilhelm var lika manlig som god och lika rask som behändig. Han var sig lik mot Malla, en vänskapsfull bror. Ibland då vänskapen fick en anstrykning af kärlek fann Malla väl för godt att några dagar vara allvarsammare och mera förbehållsam än vanligt, men förtroligheten blef snart återställd, och på dessa stora högtidligheter, där hon eljest kände sig så borttappad, var hon så säker att, hvar hon satt eller dansade, var alltid bror Wilhelm till hands och hjälpte henne. Han följde dem alltid till och från vagnen.

På balen i rikssalen den 2 nov. var Lilliehöök ovanligt allvarsam och frågade Malla om det vore sant, att hon var förlofvad med Manderström som Lasse Silfverstolpe nyss omtalat för Carl Cederström, som därvid blifvit helt försagd och ej svarat ett ord. Lasse sade sedan åt Lilliehöök, att han blott velat se hvad effekt denna nyhet skulle göra på Carl Cederström och att han nu visste hvad han velat veta. Att Carl Cederström ej var alldeles liknöjd därvid var det som mest intresserade Malla häraf, men det roade henne väl också, att Lasse var nyfiken härpå.

Gustava presenterade sin syster för grefvinnan Cronstedt, född Alströmer, hvars man Nils Cronstedt var guvernör för krigsakademien vid Karlberg. Hon var med skäl mycket berömd och högaktad för sina egenskaper och talanger, hade ett ädelt och rent utseende, var omkring 35 år gammal. »Kors, är det fröken Montgomery, som jag hört så mycket talas om,» sade hon. Denna förundran var icke till Mallas fördel, det märkte hon nog, och hon kände sig förlägen och förödmjukad. Flera år efteråt sade henne grefvinnan Cronstedt, att hon hört henne berömmas och omtalas som mycket omtyckt, och förundrades öfver den lilla bruna flickan, hvars utseende syntes henne så obetydligt.

Gustaf Sture, yngre bror till den så allmänt omtyckte Sten Sture, bjöd systrarna Gustava och Malla till en picknick som han tillställde vid Fredriksbergs värdshus. Där voro nu alla de unga nypresenterade flickorna samlade och Malla hade roligt.

Den 20 dec. hörde Malla Rosenstein i Slottskapellet hålla tal eller predikan för Svenska Akademien och var förtjust däråt.

Malla lefde ett besynnerligt oroligt lif, deladt mellan bitter smärta, förtrytelse och stojande nöjen. En djup sorg, döfvad af buller och förströelser, verkade menligt på hennes hälsa och i dagboken står: »Hvarföre denna tröghet, som är mig så olik? Allt synes mig så dunkelt, så ovisst! Glada entusiasm för det sanna och goda, lifva åter mitt hjärta!»

1797 var icke ett lyckligt år för Malla och lämnade henne sämre än det föregående. Störd i sin oerfarna tro på dygd och redlighet i plikters uppfyllande, hade hon nu i stora världen ock blifvit förvillad af flärdens mångfaldiga frestelser. Hon hade sett syster Gustava, som hon alltid ansett som sin käraste förebild, gråta af förtrytelse öfver en från mamsell Carlbohm misslyckad coiffure. Med ett ord: stora och små skäl hade bidragit att nedsätta hennes tankar om föremålen för hennes vördnad och kärlek, och i samma mån blef hon mindre samvetsgrann i räkningen med sig själf och lät sig gå i många ovanor och fel som hon förut strängt förebrått sig. Toaletten och dess omsorger fick nu mera värde för henne, tankarna vändes ditåt. Söndagarna var hon vanligen på de då brukliga s. k. picknickerna i stora börssalen och då hon förut på förmiddagarna uti franska reformerta kyrkan afhörde mr Catteaus kanske tämligen ytliga »sermons», voro hennes tankar ofta upptagna af aftonens klädsel. Allt omkring henne var fåfänga, lättsinne och uselhet; hvarför skulle hon hafva anspråk att vara bättre! Hon lät sig gå, bemödade sig om att hafva roligt, fastän hon inom sig icke var glad. Hennes ögon fingo genom denna motsats ett uttryck af melankoli som plågade Gustava, hon förebrådde Malla denna uppsyn och sade: »Det ser så ängsligt ut, du måste vänja dig af därmed!» Malla

visste ej huru man skulle ändra sina ögon, och fann syster Gustava litet obillig och sig själf litet olycklig.

Vintern 1798 blef till alla delar en fortsättning af hösten 97: nöjen, förströelser, sorg och harm. Förmiddagarna tillbringade hon hos sin sjuke fader och hemförde därifrån en sinnesstämning, som illa sammanstämde med de nöjen som sedan förströdde henne.

Ett slädparti anställdes till Hagalund. Marianne Pollett åkte med sin Lagerheim, uti hvars föräldrars hus hon nu gjort bekantskap och ansåg sig mycket väl anskrifven. Malla åkte med Claes Cederström och märkte tydligt, att Jeanne-Marie Ehrenbill ännu var Manderströms inklination. Ehuru hon själf icke velat vara allt för honom, kunde hon dock aldrig utan förtrytelse se honom mycket intagen af någon annan och tillstod för sig själf, att detta var högmod och fåfänga.

Claes Cederström var ofta hos fru Rudbeck. Hans vänlighet mot Malla hade ett behag, en liflighet som fäste henne allt mer och mer vid honom. Hon kunde otvunget förtroligt umgås med honom såsom varande hennes bästa väns fästman och han var den första hon rätt systerligt kunde anförtro sig till. En dag gjordes en lustfärd till Drottningholm. Malla åkte med Claes och Gustava med Lilliehöök, som ej kunde afhålla sig från att visa en liten förtrytelse öfver »den nye brodern». De båda bröderna Cederström nyttjade alltid till foder och uppslag mörkare gult kläde än de andra gardesofficerarna. Därför kunde Mallas närsynta ögon på långt håll upptäcka dem, då de vanligen blott hade två knappar igenknäppta nere vid lifvet af syrtuten, och uppslagen uppvikta.

Hos general Stackelberg, där hon var en dag med sin mormor, såg hon för första och enda gången den för sin skönhet, sin älskvärda godhet och välgörenhet, men också för sin lättsinniga vandel alltför beryktade grefvinnan Aurora de Geer. Hon var nu en fyrtioårig fru, skönheten var förbi och i hennes sätt att vara fann Malla en fräck dristighet, som föreföll henne motbjudande. Om aftonen gjordes lekar, skrefs en slags konversationskort och grefvinnan De Geers voro bitande och grofva. Ett högst obehagligt intryck gjorde hon på Malla, som förgäfves hos henne sökte något drag af hvad som kunnat förtjusa författaren till »Herman von Unna».

Grefvinnan Posse med Charlotte bodde i samma rum som året förut, där ännu många glada stunder tillbragtes. De båda unga Wranglarna från Sörmland, Carl och Otto, voro denna vinter i Stockholm och hörde snart till det sällskap som ofta samlades hos grefvinnan Posse, fru Rudbeck och hos grefve Gyllenborgs (Albertina Axelson från Sollentunaholm). Då ungdomen var tillsammans gjordes ofta lekar. En gammal lek »Lusse läskar om» var bland Mallas favoriter. Ibland gjordes proverber och pantomimer af då gifna operetter, t. ex, »Fiskaren»[31]. En gång hos grefvinnan Posse, där det fanns en stor rutig matta, gjorde de sig alla till schackpjäser och spelade sålunda ett ordentligt schackparti med mycket löje och munterhet. Många förstulna små kärleksord växlades under dessa lekar. Claes Cederström var alltid fintlig och rolig häri och sade Malla ibland de allra besynnerligaste artigheter, som hon hvarken kunde misstycka eller låta bli att känna sig smickrad af. Hon höll så innerligen af Charlotte och ansåg sig i allt henne så underlägsen, att hon aldrig kunde tveka i sitt omdöme om den *hon* älskade. Förhållandet mellan de förlofvade var ett ständigt ordkrig, ett evigt kvickhetskoketteri å ömse sidor. Malla trodde att så *borde* det vara, eftersom det var så mellan dessa båda; det var som om de båda skämts för att visa ömhet och kärlek. Då Charlotte var på någon större bjudning, var hennes fästman sällan med. På en mindre bal hos Gyllenborgs hade de alla mycket roligt. Claes dansade mest med Malla; han valsade särdeles väl, och valsade gärna med henne, som också hade reputation att valsa väl.

Då det var sällskap hos fru Rudbeck fordrade hon af Malla den största uppmärksamhet att söka roa och lifva alla. Om någon såg ut att leds eller vara missnöjd fick Malla bannor. Detta gaf henne vana att bemärka alla, men var ofta rätt besvärligt och brydsamt.

Bland utländska diplomater var en herr von Mertz vid Österrikiska beskickningen. Han var en stor beundrare af grefvinnan Knut Posse, född Posse. Han fann Malla lik henne, kallade dem »les deux soeurs» och hedrade Malla därför med någon uppmärksamhet som väl retat hennes nyfikenhet mera, om hon då vetat hvad sedermera baron Gustaf Lagerbjelke omtalade för henne, att denne von Mertz ansågs vara en af hufvudmännen för Illuminaterna, ett sällskap hvars syftemål sades vara att undergräfva all religion och stifta filosofiska republiker. De ansågos hafva stor andel i franska revolutionen. Deras chef var Weishaupt enligt abbé Baruels bok härom, där Mertz går under namnet Tibère. Hollands minister var baron Slut; en ung man, mycket långsam i tal och åtbörder.

Med den vackra och eleganta fröken Stjerncrona hade Malla ett litet äfventyr. Länge hade hon önskat göra hennes bekantskap, isynnerhet som hon visste henne vara den rolige Lasse Silfverstolpes förtjusning. På en börsbal kom nu fröken Stjerncrona och tog Malla under armen och bad henne följa sig ut i andra rummet. Jeanette hade fått ett svårt skoskaf, Malla ref en bit ur sin handske, smälte därpå vax och talg och hjälpte så godt hon kunde. Jeanette var söt och vänlig, kallade henne *du,* och Malla var förtjust i den nya vännen. På nästa bal fick Malla icke dansa mycket, var kanske illa klädd och Jeanette – såg henne icke, hälsade icke. Nästa gång stod Malla öfverst i angläsen och Jeanette frågade: »Hvarför hälsar du icke?» Malla svarade, att hon tviflade på att vara igenkänd. »Jag känner alltid igen mina vänner, det är min förbannade skyldighet!» Från denna stund var Malla liknöjd om bekantskapen.

En afton hos fru Pereïra gjordes bekantskap med ryske konsuln Bolcounoff och hans vackra fru. Där var roligt och Malla ovanligt glad och liflig. Bolcounoff var öfver fyrtio år och såg mycket allvarlig ut. Han betraktade henne med oafvänd uppmärksamhet. Gustava sade sin syster, att hon talat för mycket, varit för liflig, och därigenom ådragit sig hans förundran.

Syster Gustavas klander eller bifall verkade mer än allt annat på Malla, och af alla ville hon helst behaga henne. En gång sade hon: »Kära Malla om du bara hade vacker hy, hvad du vore vacker!» Aldrig hade något yttrande om hennes utseende så fägnat Malla. Och då Gustava sjöng och Malla brukade sufflera henne orden, sade hon en gång: »Om du bara hade röst hvad du skulle sjunga vackert!» Att hon icke kunde sjunga, icke hade talang för musik var Malla en stor saknad.

Af alla nöjen var operan Mallas högsta glädje. Där egentligen lefde hon sitt lif; där återfann hon sin barndoms drömmar i en slags verklighet. Det var som om endast musik kunnat upplösa lifvets gåta för henne. Glucks operor, de båda »Iphigeniorna», hänryckte henne. Hon var med i Auliden och Tauriden. Pylades' uppoffrande vänskap var henne så begriplig och Iphigenias farväl till Achilles ett, uttryck af den kärlek, som hon dyrkade. Uti »Richard Leijonhjärta» var Blondel alldeles förtjusande. Ära, kärlek, dessa ord voro henne synonymer och »troubadour» lät så vackert! Hon hade inga ord för hvad hon kände härvid, men en mängd tankar genomströmmade henne och upplöste sig i bön – tack – tårar. Hon glömde allt som omgaf henne och lefde i en annan värld!

Uti operan Cora och Alonzo32 voro två arior, som Malla tyckte så mycket om. Den ena: »Du lefver Cora, du är frälsad, men ack, du lefver ej för mig!» gnolade Lilliehöök beständigt, äfvensom en aria ur »Caravanen».33 I denna senare opera debuterade aktören Valerius som pascha. Han var lång, hade ett vackert utseende, sjöng icke illa, men var så ohjälpligt tafatt och otymplig i alla sina rörelser, att han snart lämnade teatern och blef fördelaktigare känd som poet.

Mallena Rázky hade gjort många bekantskaper i Stockholm, var ofta bortbjuden på baler och andra nöjen, som hennes goda, gamla matmor ej nekade henne utan afhörde gärna berättelsen om hennes glädje och små äfventyr. Hvarje kväll nästan, sedan fru Rudbeck lagt sig, stod Mallena bredvid sängen, med ljuset i handen och omtalade sina nöjen och kurtisörer. Malla, som ville sofva, tröttnade ibland vid utförligheten häraf, men hennes mormor skrattade hjärtligt och gaf Mallena emellanåt moderliga moraler, som väl ändå kanske

gagnade mindre än det alltför stora deltagandet och öfverseendet skadade henne.

Charlotte Posse lät göra sitt porträtt af den snälle miniatyrmålaren Bossi, för att gifva sin fästman. Malla följde henne vanligen till Bossi, som var mycket rolig och angenäm. Han var italienare, talade bra franska, och tycktes roa sig i deras sällskap, åtminstone gaf han Charlotte flera timmar än han brukade till sina porträtter. Åt Malla arrangerade han alltid ett litet bord apart med något att se på och läsa. Där gjorde hon bekantskap med Winckelmans stora verk öfver konstalster; där såg hon det allra skönaste miniatyrporträtt af den vackra drottning Fredrika, ämnadt åt hennes mor, markgrefvinnan af Baden, måladt af Bossi. På baksidan var på elfenbenet lagd en pensée af drottningens bruna hår, rätt vackert. Dessa målarséanser voro rätt roliga. Då de foro dit hade Malla ett par gånger i portgången märkt en lång karl insvept, i slängkappa, men utan att särdeles fästa sig därvid. Lilliehöök frågade henne en dag, om hon ej sett någon person i Bossis farstu; hon blef nyfiken och såg nu efter den obekante, som dock sedan uteblef. Hon fick senare af Lilliehöök veta, att det varit Carl Posse, som obemärkt velat återse den han älskade! Charlotte Posse såg honom aldrig mer!

Långfredagen voro grefvinnan Albertina Gyllenborg, Charlotte och Malla uti katolska kyrkan. Dess underliga ceremonier föreföllo dem löjliga; dumt lättsinnigt och tanklöst skrattade de i mjugg; egentligen Albertina och Malla. Det märktes, gjorde uppseende, och de fingo några dagar efteråt tillsägelse, att genom en gåfva till katolska församlingens fattigkassa söka undvika vidare tilltal härom. Naturligtvis erlade de gärna denna plikt och erkände sig ha felat.

Samma dag på eftermiddagen var Malla med Wrangels på en frimurarekonsert på Riddarhuset. Där fick Malla för första gången se författaren till »Herman von Unna», som hon två år förut läst med så mycken glädje, och som var den första bok hon köpt sig själf. Wrangel kände öfverste Skjöldebrand och presenterade för honom sin hustru och svägerska, men han talade blott några ord med Gustava. Det grämde Malla att vara alldeles öfversedd af honom, så mycket mer som hon just den dagen varit särdeles nöjd med sin klädsel.

Skjöldebrand var då fyrtioett år gammal, men föreföll Malla ändå äldre. Hon fann honom ful, ehuru blixtrande hans ljusa blå ögon voro och huru hvita tänder han än hade. Hans anlete var krutsprängdt, som gaf honom en rödblå färg, och en ful näsa vanställde hans profil.

Några dagar efteråt flyttade Wrangels ut till Jakobsberg och grefvinnan Posse med Charlotte foro till Hållbonäs i Sörmland. Samma afton såg Malla operetten Folke Birgersson[34] med stort nöje; men fick sitta ensam i logen n:r 4, som de haft tillsammans med grefvinnan Posse, och tänka på de många glada stunder hon där haft med de frånvarande vännerna. Endast bror Wilhelm var kvar, stod där nu som förr i hertigens loge och försummade icke att vara deras ledsagare till och från logen.

Montgomery var nu så bra att han kunde flytta ut till Lindholmen och lofvade snart komma till Edsberg, dit fru Rudbeck flyttade den 27 april och där Malla alltid återfann sig med glädje och snart glömde stadens brokiga vimmel och små retande omväxlingar. Grefvinnan Gjös kom dagen därpå och Malla var nu ensam med de tre gummorna; en yngre väns sällskap hade varit ovärderligt. Lilliehöök blef ock obeskrifligt välkommen då han den 29 kom till Edsberg för hela dagen, som blef en af de ljufva som man aldrig förgäter. I dagboken stod för dagen:

W. Kom, låt oss lifvets nöjen smaka den stund oss ödet än beskär, ja, må vi ingen ro försaka som ej för hjärtat brottslig är!

Ur Mallas bref till Charlotte Posse.

»Edsberg den 30 april 1798.

Samma dag vi lämnade Stockholm väntade mig några svåra afsked. Helvig, som Du vet snart skall lämna Stockholm för obestämd tid, kom först, var själf ganska upprörd och lämnade mig ett ganska sorgligt intryck. Han är bra ovanlig, och har mycket hyggligt i sig. Det är ledsamt att säga farväl åt dem man vant sig vid att med nöje se alla dagar! Sedan kommo Lagerheim, Åkerhjelm och Marianne. Jag väntade flera, som bedrogo min väntan, – och det gjorde mig ledsen! Till middagen voro vi hos grefvinnan Gjös; där blef jag tröstad af att få se Manderström, Lilliehöök och Tönnes Wrangel. Således fick jag taga afsked af dem jag önskade. Innan vi afreste voro vi en stund hemma i rummen och dit kommo Claes och Carl (Cederström) som gjorde mig mycket nöje. Vi reste; jag hade råkat alla dem jag saknade och ingen af dem hade bedragit min väntan; *tvärtom!»*

Den första Maj väntade Malla sig en rätt rolig dag. Från Edsberg skulle de fara till Stockholm och hos Emilie, som allt bodde kvar vid Nybron, möta Wrangels, och se alla förbifarande till Djurgården; och kanske skulle Lilliehöök hämta Gustava och Malla för att göra en tur i calèche kring Djurgården, som Malla ännu icke sett någon första Maj. Men då de kommo till von der Burgs fingo de veta, att Lilliehöök dagen förut rest bort för att i Skåne köpa hästar åt hertig Carl. – Nu var glädjen förbi! Många bekanta kommo väl, men ingen ersatte den saknade. Malla ville ej rätt medge det för sig själf, och ännu mindre för andra, skulle hålla god min, men fick en plåga och sveda i bröstet som var obeskriflig och fick ej vara i fred förrän på återvägen till Edsberg sent på kvällen. Hon låtsade sofva för att ostörd få öfverlämna sig åt sina tankar – och förskräcktes öfver att inse huru oumbärlig Wilhelm var för hennes glädje. Hon lofvade sig att motarbeta den makt som denna böjelse så småningom fått öfver henne, och betänkte allvarligt och djupt, att han aldrig kunde och borde blifva för henne ett hvardagligt sällskap. Tungsint kom hon hem – men vid sexton år läker sömnen ljuft hjärtats ytliga sår.

Dagen därefter kom Marianne Pollett med sin Lagerheim och de nyvalda släktingarna Bolcounoff och tillbringade hela dagen vid Edsberg. Fru Bolcounoff, vacker, enkel och älskvärd, behagade Malla ofantligt och hon hade ingen anledning förmoda, att hennes egen för myckna liflighet gjort ett obehagligt intryck på herr Bolcounoff, som var ganska artig och vänlig, så mycket hans torra natur medgaf.

Malla gjorde långa promenader omkring Edsbergs vackra nejder med Mallena Razky och grefvinnan Gjös'vackra kammarjungfru Sophia; och berättade för dem långa historier, och roade dem på så sätt. Hon såg tjänstfolket glada och nöjda kring sig, läste för de goda gummorna och kände det fridfullt enformiga landtlifvet verka välgörande på hennes lynne och återgifva henne hennes ålders glädtighet.

Uppifrån Bagareäng vid Edsberg går en bäck genom Edsbergs hage, gör små fall utför stenhällar och går under en bro vid landsvägen in i Thurelund. Nedemot Edsviken, där den delar sig i två grenar, bildar den en liten grön holme omgifven af höga alar. På den lilla holmen har en fröken från Edsberg hållit sitt bröllop. Hon hette Creutz och var där för många år sedan hos släktingar, som icke ville samtycka till hennes giftermål med den hennes hjärta valt. En natt lämnade hon Edsberg, mötte sin älskare på denna holme. Han medförde en präst af sina vänner och de vigdes, hvarefter de reste bort. Hon skref själf sin bröllopsvers, som omtalar: att stjärnehvalfvet var deras brudpäll, fåglasång deras bröllopsmusik och månen deras bröllopsfackla! I ljufva ungdomsdrömmar följde Malla om aftonen den 13 maj bäckens krökningar, då som ett åskslag ett bud kom från Lindholmen med underrättelse, att hennes far åter häftig insjuknat, och tidigt morgonen därpå reste fru Rudbeck med Malla dit. En skön vårmorgon! Ju närmare de nalkades, ju större kände Malla sin oro. Då hon fick se ruinen af Gustaf Wasas födelseborg, som hon så ofta sett med barnslig fröjd och längtan, brast hon i gråt. *Förr* och *nu* hade aldrig visat sig i så sorglig olikhet för henne. I allén sågo de redan hvita lakan i fönsterna – Montgomery hade upphört att lida klockan tre om morgonen.

Malla bad att få gå upp på sin fars bokkammare. Bland hans papper på hans skrifbord lågo två afskrifter af Montgomeryska släktens genealogi, som han i England upptecknat. Malla tog den ena – hennes enda fädernearf!

Vid Lindholmen var ej en gång den tröst att finna, som en samfälld sorg ger förtroliga, likstämda hjärtan. Augusta och Eva sörjde sin far, men funno sig i sorgen ensamma. Gossarna, barnsliga och lättsinniga, visste ej hvad de förlorat. Montgomerys gamle betjänt kom ur sin herres likrum med flera saker tillhörande hans skötsel – han stannade på gården där flickorna sutto tillsammans, upptog ett bandage och sade: »Aldrig mer binder jag om den sjuka armen,» och grät tyst. Malla hade lust att omfamna gamle Salberg!

Montgomery hade önskat att om möjligt hans lik skulle öfverskickas till Finland för att hvila i samma graf på Karis kyrkogård, där hans andra maka var begrafven. Denna önskan uppfylldes icke.

Pingsten vid slutet af månaden tillbragtes vid Jakobsberg. I hemresan från Jakobsberg den 1 juni var fru Rudbeck i Stockholm och hos von der Burgs, då som vanligt Stockholms garnison utmarscherade till lägret på Ladugårdsgärdet. Helvig var också hos Emilie. Sedan trupperna gått förut, buros saker och möbler af soldater i släpkläder. Malla stod i fönstret med Helvig. Två soldater kommo bärande en tung börda; i backen föll den ena omkull och tycktes ej kunna resa sig af mattighet. Helvig ropade: »Wolkoff» och skyndade ut, (von der Burgs bodde på nedra botten), hjälpte upp den fallne och drog honom in med sig i ett rum, där han en kort stund talade vid honom. Nyfiken såg Malla in genom den öppna dörren; soldaten var en vacker ung man, men blek och förställd. Han räckte Helvig frimodigt handen då han gick och sade: »Ja, jag lofvar det!» Högst intresserad frågade hon Helvig då han synbart rörd åter inkom. Han berättade då, att han i finska kriget 1789–90 varit med då en rysk trupp tillfångatogs. Bland dem var en ung kadett, som för första gången var med i elden. Han intresserade Helvig särdeles genom sitt vackra utseende och sin liflighet och fäste sig också vid Helvig under den tid de voro tillsammans.

Efter freden återvände han med sina kamrater till Ryssland. Nu 1798, för några månader sedan, hade Helvig på en parad bland gardets soldater märkt ett ansikte, som han tyckte sig igenkänna. Han frågade officern hvad han hette; denne svarade Wolf, ett för Helvig obekant namn. Några dagar därefter kom soldaten hem till Helvig och sade att han märkt att Helvig känt igen honom. Det var den unge Wolkoff. Förundrad frågade Helvig huru han kommit att blifva svensk soldat, då han bort vara rysk officer. Wolkoff omtalade då, huru han genom obetänksamhet förolämpat en förman och måst rymma och i Stockholm tagit värfning på några år, emedan han varit utblottad och utan medel att försörja sig. Helvig uppmuntrade honom nu att tjäna ut sin tid med heder och som han visste honom vara skicklig tecknare och ej utan kunskaper, lofvade han att söka hjälpa honom till någon binäring och ålade Wolkoff att, då han vore i nöd, anlita Helvig som en uppriktig och trofast vän. Wolkoff återkom ibland, men syntes ofta icke till på långa tider. Helvig efterfrågade hans uppförande och fick veta, att han var rask och duglig, men utsväfvande, vild och fallen för dryckenskap. Nu hade Helvig ej på länge sett honom och fann honom utmagrad och eländig af hunger och nöd, som han af stolthet förtegat. Helvig ålade Wolkoff att komma till honom och åter fatta mod. Hans uttryck af förtroende och god föresats då han räckte Helvig handen med orden: »Jag lofvar det!» hade rört Helvig. Några månader därefter fick man höra, huru några rymmare från garnisonen i Stockholm en längre tid uppehållit sig uti skogar i Roslagen, stulit kreatur på betet och slaktat. De ertappades; några sökte försvara sig men fasttogos, andra undkommo, en enda låg stilla i gräset och sade åt de ankommande: »Gör med mig hvad ni vilja, jag är ledsen vid att lefva!» Det var den samme olycklige Wolkoff. Förförd af kamrater och eget lättsinne hade han från en dårskap till en annan blifvit så förstörd. Helvig åtog sig honom äfven då, hjälpte honom bort från Sverige och skaffade honom tjänst vid ett pommerskt regemente.

Denna händelse gaf Helvig ett nytt värde i Mallas ögon. Han hade allt som bort behaga henne. Mod, manlighet, drift, verksamhet, det romaneska i hans öden, hans kunskaper som han själf förskaffat sig, hans samtal öfver Grekland och Italien, – då hon tänkte på Helvig, begrep hon ej själf, att hon icke riktigt tyckte om honom. Hennes högaktning hade han – i flera afseenden hennes beundran; men närvarande var det ibland något rått och våldsamt i hans sätt att vara som aflägsnade tycket. Ofta gjorde han Malla presenter af böcker och småsaker. Det pinade henne; hon tyckte sig ej kunna neka att emottaga dem utan att såra honom

efter han ej var rik, men tyckte ock att det på visst sätt var att uppmuntra en böjelse, som yttrade sig på mångahanda sätt och som hon, oaktadt sin verkligen höga tanke om Helvig, kände sig icke kunna besvara. En besynnerlig blandning af förtroende och farhåga kände hon i hans sällskap, undvek helst att vara ensam med honom. Det var något plågsamt och tvunget häri, som gjorde henne ondt och tryckte hennes bröst.

Von Bahrs (Henriette Montgomery) och Wrangels voro några dagar vid Edsberg i juni månad. Under tiden var Helvig där med öfverste Tawast en dag i vägen till Uppsala för att bese gamla märkvärdigheter. De voro mycket artiga. Man satt på gården under de stora lummiga lindarna. Flera öfningar gjordes, hvari Helvig genom vighet och styrka lyckades förträffligt. Med en lans tog han ringar springande i fullt sträck. Detta roade Malla mycket och det smickrade henne då han slutligen på knä lade sitt vapen och sina pris för hennes fötter.

Ett af torpen under Edsberg, det täcka Tegelhagen invid Edsviken, hade i många år varit arrenderadt af bryggar Westin. Af kärlek till orten hyrde barnen, en m:ll Westin och hennes bror, sedermera känd som artist, sedan in sig om somrarna hos gamla trädgårdsmor vid Edsberg. Hans vackra altartafla i Kungsholms kyrka och hans fyra »dagens stunder» blefvo berömda. De råkades ofta på promenader och unge herrn gaf Malla ett par vackra teckningar.

Emilie skulle dricka något utländskt vatten för sin hälsa och Malla för sin svåra hufvudverk, och Manderström bad fru Rudbeck att äfven en tid få dricka brunn vid Edsberg, hvartill hon gärna inbjöd honom. Midsommardagen gjorde de tre tillsammans en rolig promenad till häst genvägen halfvägs till Jakobsberg, hvarifrån Wrangels, likaledes ridande, mötte dem vid Hägerstalund och följde med till Edsberg, där en vacker majstång af eklöf och blommor var rest på gården. Blinde Erik kom på eftermiddagen och man dansade med tjänstfolket omkring majstången. Mallena Razky var vacker och glad och Manderström sade, att hennes lifliga dans påminde honom om hvad Werther säger om Lottes dans. Detta förtröt Malla något – men hon blygdes innerligt för denna förtrytelse och aldrig öfvergick den till afund på den vackra kammarjungfrun. Men af harm öfver Manderströms nuvarande liknöjdhet föll det Malla in att söka återväcka hans forna böjelse för henne. Hon valde samtal, som hon visste företrädesvis roade honom, gaf honom tillfälle att utveckla sina tankar och kunskaper och roades verkligen själf däraf. Omärkligt kanske medvetslöst blef Manderström med hvar dag vänligare och snart var förhållandet detsamma som förr. Sölfverarm var denna sommar frånvarande på en sjö-expedition, hans tre vänner vid Edsberg beslöto att samfälldt skrifva honom till. Manderström lämnade sitt bref öppet för att inläggas i samma kuvert, kanske var det beräknadt att läsas, men Malla hade i friskt minne den läxa hon fått året förut för sin nyfikenhet och upptog ej Manderströms bref, men såg dock de rader som stodo på yttre sidan af det hoplagda brefvet. »Malla har embellerat och är nu vacker som en dag; likväl suckar jag icke nu som förr, mais le diable n'y perd rien.»

Malla hade växt, ljusnat och var mindre fet; kanske var hon dessa två åren mest till sin fördel. Dagligen gjorde de brunnsdrickande långa promenader. En gång lågo de i gräset och Malla lekte med en liten björkkvist som hon bet i och slutligen bortkastade; en stund efteråt märkte hon, att Manderström upptagit och gömt kvisten och oförmärkt kysste den med ett uttryck, som gjorde på henne ett underligt oroligt intryck som hon ej förr erfarit och som hon ej kunde förklara.

Bredvid landsvägen var en stor betesmark, benämnd Ängstorpshagen, hvarigenom den förr omtalade bäcken slingrade sig. Fem stora klippor lågo kastade som fem russinkärnor där. Vid en stor sten som dolde dem, men hvarifrån de sågo alla förbifarande, sutto Emilie och Malla ofta och läste engelska. Ofta råkades där någon bekant förbifarande, och då Lilliehöök i resorna till Rosersberg for ensam, kom han vanligen öfver gärdesgården in till dem. Men som han oftast körde för sin hertig, åkande i en liten calèche, sågo de honom blott i förbifarten. Stenen fick namnet *Bona Spey*.

En dag kom Lilliehöök och stannade vid Edsberg, där också von der Burgs och Manderström ännu voro. Man lekte kurragömma i rummen, i trädgården, i parterren, gladt och roligt i vackert väder. Malla, glad och yr, öfverlämnade sig däråt i oskuld och glädtighet, men de så kallade bröderna Wilhelm och Manderström talade så oförtäckt om sin böjelse för henne att hon blef ängslig och måste antaga en allvarlig min för att hålla dem i respekt och insåg, att hon för mycket låtit hänföra sig af lek och löje. Mot aftonen kom den glade, rolige Lasse Silfverstolpe; promenader gjordes bittida och sent till lands och sjöss i det gudomligaste väder, och det blef Malla oförgätliga sommardagar.

Fru Rudbeck var nu öfver sjuttio år, hade för egen del lätt tillfredsställda behof; hennes bord var enkelt och tarfligt, någon gång knappt, ej af girighet, men af brist på omtanke och förutseende. Malla började märka vissa brister inomhus och led däraf, önskade kunna afhjälpa dem, men förstod hvarken huru eller på hvad sätt. Hennes mormor, van att själf bestyra allt, lät det gå efter gammal vana, skickade Malla att utföra hennes befallningar, att för dagen lämna ut ur »syltköket» (så kallades den stora rymliga handkammaren) hvad som behöfdes, men öfverlämnade ingen del af hushållningen åt henne.

En söndag i juli var fru Rudbeck i kyrkan med von der Burgs och Malla. Edsbergsbänken var den främsta på läktaren, dit en brant trappa förde. Efter gudstjänsten, då de skulle gå ned och von der Burg ledde den goda gumman, snafvade hon, han kunde ej uppehålla henne, hon föll och trillade utför hela trappan. Malla gick efter, af förskräckelse föll hon med och låg vid foten af trappan, då hon åter visste till sig. Emilie, alltid rådig och tillreds, var som en pil hos gumman, hjälpte henne på fötter och fann, att hon obetydligt stött sig, så att inga svåra följder blef af detta förskräckliga fall. Glädjen blef obeskriflig! Det samlade kyrkfolket, som alla älskade den gamla hederliga sockenfrun, deltog däri. Vid hemkomsten funno de Edman och Helvig där, som gjorde dagen så mycket gladare.

Malla till Gustava Arnell den 22 juli 1798. Edsberg.

»I morse sade jag åt mormor att, sedan Emilie nu var borta och jag ensam på intet vis kunde fira hennes kära namnsdag, så hade jag blott låtit bära frukosten upp i körsbärskabinettet efter som vädret var gudomligt vackert, och bad henne göra mig den glädjen gå dit. Alltid god och vänlig spatserade hon dit med Zelia, Mallena och mig. Där stod nu ett bord med sill, smör, spisbröd, en ölstånka etc. Som icke denna frukost föreföll mormor aptitlig, blef hon nödsakad att söka sig fram en liten ny gångstig mellan buskarna, där hon snart mötte sex små vackra hvitklädda barn, de vackraste jag kunnat få reda på, och som räckte henne blommor och höllo emellan sig blomsterguirlander. Blinde Eriks fiol spelade *Gustafs skål,* och så i marsch framkommo vi till de två nya kabinett, som Emilie och jag om morgnarna röjt och ordnat. I det största var nu frukostbordet i ordning med kaffe och tillbehör, däromkring stodo fyra statyer, d. v. s. personer insvepta och draperade i hvita lakan; de höllo öfver sig ett stort M. af törnrosor. Dessa statyer voro Emilie, von der Burg, Edman och Helvig. De två senare voro också mig en surprise. Vi åto frukost och smultron och grädde, läste Bastholms predikan där i det gröna och hade roligt.»

Eftermiddagen samma dag gingo de unga till *Bona Spey* och Malla läste högt tyska för Helvig och Edman uti *Herders Ideen* med mycket nöje. Det körde på landsvägen – hertig Carl passerade – och hans stallmästare satt på kusksätet! Malla måste hosta, ty hon kunde ej läsa med samma röst då hjärtat klappade och hon ville ej, att det skulle märkas.

Hertiginnan hade i början af juli fått en son, som döptes till namnet Carl Adolf, men som lefde blott några dagar.

Den 25 juli var fru Rudbeck med Emilie och Malla budna till Bolcounoffs, som öfver sommaren bodde på Manilla på Djurgården. Emilie hade en grå och hvitrandig taftsklänning gjord efter nyaste mode, sneddad med kilar, snäf upptill. Det var den första så gjorda klänning Malla sett och den förtjuste henne. Hon insåg

att för henne skulle detta mode blifva fördelaktigt, men hade ej nog skicklighet att utan hjälp därefter kunna ändra sina kläder; de gamla blefvo således utslitna lika vida uppe som nedtill. Vägen till Manilla togs förbi Ulriksdal, Bergshammar, Tivoli, Frescati och genom Djurgården förbi Fiskartorpet. Denna obeskrifligt vackra och omväxlande väg hade Malla aldrig farit och hade nu mycket roligt. Manilla fann hon också mycket vackert. Där voro till middagen Manderström och chevalier Gossin, en emigrant ganska rolig och aimable.

Dagen därpå kommo Posses, Claes och Carl Cederström och Lagerstråles till Edsberg. Fru Lagerstråle hette Beate Cederström, en ovanligt behaglig, älskvärd och tillika mycket aktningsvärd människa. Malla hade efter sin mor ännu en hvit bomullslärftsklänning, broderad med svarta silkesblommor; denna var nu nygjord och behörigen sneddad och satt verkligen bra. Beate Cederström anmärkte det och sade Malla, att hon borde akta sig för att visa sig för mycket till sin fördel, då en ung fästman vore närvarande. Detta föreföll Malla som ett illa passande skämt och gjorde henne ett pinligt intryck, och hon emottog med mindre nöje än hon eljest därvid erfarit, en present af Claes Cederström. Det var en gravyr föreställande »Buonaparte plantant un drapeau sur le pont d'Arcole». Han skämtade öfver att hennes tre systrar Montgomery blifvit gifta med män som hetat på B. (Boije, Bahr, Brauner) och sade att hon nu borde anse detta som ett porträtt af sin tillkommande.

I allmänhet hade nu en tid bortåt Mallas fåfänga varit så mycket smickrad, att det började blifva henne äckligt. Då hon saknade den uppmärksamhet och det deltagande som hennes mormors kärlek, vänners och bekantas godhet från barndomen vant henne vid, kände hon sig öfvergifven och tyckte den vara oumbärlig för hennes glädje. Men, då för mycket smicker omgaf henne, blef hon led därvid och en känsla af egna brister i jämförelse därmed oroade och förödmjukade henne.

Änkedrottningen Sophia Magdalena med sitt hof bodde nu vid Ulriksdal; ofta gjorde flera därifrån besök vid Edsberg och någon gång var fru Rudbeck där med Malla. Marianne Polletts vänlighet hade småningom besegrat det obehag Malla i början känt mot henne. Hon var nu öfvertygad, att den lättsinnighet i uppförande som förebråddes Marianne blott var förlåtlig oförsiktighet. Besöken från Ulriksdal voro ofta roliga afbrott i hvardagslifvet, men började litet oroa Malla genom den allvarsammare karaktär Manderströms böjelse för henne antagit. Hon märkte tydligt att om han skulle fria till henne, skulle mormor hjärtligt önska att hon antoge hans tillbud – och hon ville för ingen del så ung tänka på någon förbindelse. Att undvika och afböja någon explikation var hela hennes bemödande och det lyckades. Ofta kommo Marianne Pollett och Manderström tillsammans till Edsberg och det var som om hon med sin sång velat ackompanjera hans ömma och bedjande blickar. Hennes då varande favoritvisa var:

»Vous avez rejetté mes voeux et ma tendresse, Théonie, oh Théonie, malgré votre injuste rigueur Vous régnerez toujours sur mon sensible coeur!»

Den blef Malla odräglig, och i allmänhet var hon besvärad och led härvid. Hon ville vara barn ännu, leka och ha roligt med glada lifliga vänner och skydde alla allvarsamt bindande förhållanden.

Efter hertiginnans tillfrisknande hade det hertigliga herrskapet beslutat att göra en utländsk resa på ett års tid. Stallmästaren skulle ej följa med, men hade nu förut mycket att bestyra därtill och skulle sedan tillbringa tiden inom Lifregementets husarers station och hos sina släktingar och sin fästmö i Halland. Han var en dag på Edsberg för att taga afsked. Malla tyckte det var så svårt skiljas vid dem man håller af utan att åtminstone få säga dem farväl.

Dagen därpå kom Carl Cederström. Med nöje öfverlämnade Malla sig till det intresse hon länge hyst för honom; det var nu en välgörande förströelse och hon hade för att icke fördjupa intrycket af en böjelse vänt sig att förskingra den genom en annan. Hon kunde ej lefva utan lifligt och starkt intresse och hon fördelade

det på flera föremål för att ej fästa sig alltför mycket vid något. Detta var föresats och uttänkt plan för att frälsa sig från djup smärta. Malla ansåg det som högst förnuftigt, men dref det kanske för långt. Det hade sina fördelar i den första ungdomen, men också sina faror i framtiden. I dagboken står »C. C. si l'amour porte des ailes, n'est ce pas pour voltiger?»

Icke desto mindre blef den 23 augusti en rätt smärtsam, underlig dag. Fru Rudbeck reste om morgonen till Stockholm med Malla. Om eftermiddagen skulle de börja bröllopsresan till Hållbonäs (till Charlotte Posses bröllop). Man hade ej en minuts fred – Wilhelm, som förutsett det, gaf Malla ett bref och en éternelle, tog hastigt afsked och gick. Malla fick ej ett ögonblick tala vid honom, Emilie med sina argusögon var där; icke heller kunde hon få gråta i fred! Det blef en lättnad, då hon ändtligen fick sätta sig i vagnen med den goda förståndiga mormodern, som aldrig påyrkade hennes förtroende, men hade det dock alltid fullkomligt genom sitt hjärtliga deltagande i alla Mallas ungdomsnöjen och sorger.

Natten tillbragtes vid Kumla gästgifvaregård. Där fick Malla tillfälle att visa sin mormor brefvet och tala om afskedet. Fru Rudbeck sade henne då, att hon ansåg som en lycka för dem båda, att frånvaron skulle komma dem att inse, att de ej vore bestämda för hvarandra, och att de efter en tids skilsmässa skulle återse hvarandra med odelad glädje som goda, uppriktiga vänner. Ju mera Malla tänkte därpå, sedan känslans första uppror hunnit lägga sig, ju mera fann hon, att mormor hade rätt. Hon öfverlämnade sig således med den dubbla känslan af ett förströelsesökande hjärta och gladt ungdomsmod till de nöjen denna resa medförde, önskade bror Wilhelm allt godt och sökte glömma sin saknad.

Den 24 mot aftonen kommo de fram till det vackra skuggrika Hållbonäs. De hemmavarande voro grefvinnan Posse med sina båda döttrar, Gustava Cederström, en ryttmästar Ehrenheim, som hjälpte grefvinnan Posse med den yttre huhållningen, och mamsell Carin Stapelmohr, en femtonårig flicka som grefvinnan Posse af godhet tagit till sig, och som hjälpte henne med diverse små omsorger inomhus. Hon var mycket täck, hade sköna lifliga mörkbruna, nästan svarta ögon, tjockt svart hår, friska läppar, vackra tänder, var röd och hvit som en ros, en liten, ej fin men behaglig gestalt; det var en söt, god och liflig flicka som Malla genast tyckte mycket om och med hvilken hon gärna delade dessa dagars nöjen. Rosenstein var nu prost i Kumla. Då Malla nu i anseende till sorgen efter sin far var svartklädd, förklarade han sig för hennes chevalier då han beständigt bar hennes färger, och kallade henne sin prinsessa.

Bröllopsdagen den 26 augusti syntes Malla högtidlig. Den vanligen så muntra och skämtsamma Claes Cederström var på denna dag så tyst och rörd. Charlotte såg mycket bra ut som brud, med håret i stora naturliga lockar omkring hufvud och hals. Då bruden efter aftonmåltiden skulle dansas bort och tagas af de gifta från de ogifta, slogos Gustava och Malla nästan om henne. Malla kom därvid i en sådan ifver, att hon nästan ville gråta, ty för första gången föll det henne in, att hennes bästa vän blefve henne på sätt och vis beröfvad.

Dagen därpå hade Claes blott ögon för sin hustru och tillbragte nästan hela förmiddagen vid Charlottes fötter. Till middagen voro många af grannarna bjudna. Malla hade en hvit linonklänning med breda fållar nedomkring, ett svart krusflorslif, hvars alla sömmar voro breda fållar med guldornament, en lätt svart krusflorshatt med en raijerfjäder och guldsmycken. Då hon nyss klädd kom från sin kammare, mötte hon ryttmästar Ehrenheim, som med vanlig högtidlighet framräckte sina tre fingrar för att emottaga hennes hand till kyssning och sade: »Jag har den äran gratulera min nådiga cousine» – »till hvad?» frågade Malla förundrad, »till den så utmärkt vällyckade toaletten.» Malla rodnade, men tyckte nog han hade rätt. Då skålar druckos gjorde gubben Fritzky en impromptu till hennes ära och proponerade hennes skål. Om aftonen var en obeskrifligt rolig bal. Malla saknade blott, att den gode valsören Claes nu var så trög att dansa.

Efter några dagar afreste de båda älskvärda paren Lager- stråles och Rosensteins, många af sällskapet följde

dem till vägs. Malla åkte med sin chevalier som sade henne, att »hon vore den lyckligaste flicka han kände; att hon med skäl borde blifva mycket difficile att ombyta sin lyckliga obekymrade ställning och att han skulle afråda alla, på hvilka han hade något inflytande, att söka öfvertala henne därtill.» Detta behagade Malla icke särdeles. På återvägen till Hållbonäs åkte hon med de nygifta och Carl satt bakpå och öppnade grindarna, och hon kunde ej låta bli att tänka med förtrytelse på Rosensteijns ord, då hon såg på den raska vackra Carl.

Den 30 augusti lämnade fru Rudbeck Hållbonäs, dit Malla aldrig återkom. Hela sällskapet följde dem till Årsta, där frukost åts. Malla åkte med Charlotte och många förtroenden växlades, likväl omtalades icke Mallas nyaste, eller snarare förnyade böjelse. För Carls svägerska kunde hon ej yttra den och visste egentligen ej själf huru det var. »Cest le secret du corps», står i dagboken i anledning af detta sista samtal med Charlotte.

Vid återkomsten till Edsberg råkades där Alexander Rudbeck med fru och dottern Hedda, en nioårig snäll, vacker flickunge, som mycket roade och intresserade Malla. Manderström kom en dag, men då Malla ville omtala sina nöjen vid bröllopsresan fann hon honom så liknöjd och litet deltagande, att det gaf henne ett starkt misstroende till hans så öfverdrifvet omtalade tillgifvenhet och i dagboken skrefs: »Ich fasse manchmal meinen Nachbarn an der hölzernen Hand und schaudre zurück» (ur Werther).

I september var Malla med sin mormor på sin systers, Eva Montgomerys bröllop med baron Nils Brauner. Vid Lindholmen kunde det ej numera vara roligt.

Ifrån Lindholmen reste fru Rudbeck till sin son, som numera bodde vid Krusenberg. Baron Hans Essen, sedermera excellensen, var på Krusenberg och bjöd sällskapet därifrån till sig på Wijk. Man for dit och var där öfver en natt. Ett så förnämt ställe hade Malla förut aldrig sett, en så delikat anrättning, en så aimable värd. Eftermiddagen åkte de omkring den vackra parken uti en bekväm vagn, som baron Essen själf körde. Lummiga träd af alla slag pryda denna vackra park, som väl upptager mer än en half mil i omkrets. Malla var förtjust! Aftonen tillbragtes sedan i ett rum med en divan rundtomkring och ofvanför den, eleganta bokhyllor med väl inbundna böcker. Malla spelade schack med ende sonen Carl Fredrik, då nio år, en vacker pojke, mycket lik sin mor, som Malla nio är förut sett och beundrat på Kaflås.

Fru Rudbeck bodde öfver natten uppe i det gamla huset, som synes långt ut på Mälaren och kallas Wijks mur, det är högt och smalt och grunden badas af sjön. Så väl ordnade gästrum hade Malla aldrig gjort sig idé om. Man hade kunnat bosätta sig där utan att sakna det minsta. Hon trodde sig nu bo där ensam med sin mormor i hela det stora antika huset, hörde vågen slå mot muren och hade ett så särdeles nöje häraf, att hon med verklig förtrytelse fick veta, att tjänstfolket bodde i de nedre rummen. Baron Essen var så artig och stället så vackert, att Malla med stor saknad for ifrån denna förtrollande boning.

Mot slutet af september återkom fru Rudbeck till Edsberg, dit också Wrangels kommo. För att fira Gustavas födelsedag den 29 september voro några vänner ditbjudna. Det kom blott herrar, så att den tillämnade balen misslyckades. Mormor, Annette och Gustava sutto i förmaket, där den senare läste högt, då de i salen fingo höra mycket steg och buller. Gustava sprang och öppnade dörren och fick där till sin stora surprise se en hop dansande bondfolk och blinde Erik med sin fiol. Det var Lindholmarna, Manderström, Engeström, von der Burgs, Carl Cederström, Wrangel, Helvig och Edman. Dagen därefter, sedan alla hade rest, omtalade Rudbeck för Malla, att Helvig rådgjort med honom om huru mycket man behöfde i årlig inkomst för att kunna lefva gift i Sverige och sagt, att han ämnade gifta sig. Malla blef rädd.

Gustava tillbragte det mesta af hösten vid Edsberg och som vanligt firades först den 17 oktober, Rudbecks födelsedag, och sedan den älskade mormoderns den 26. Manderström, alltid direktör för Edsbergs teatertrupp, kom i början af månaden och anhöll att baronerna Lagerbjelke skulle få vara bland aktörerna.

Den yngre, Gustaf, tänkte till och med på en epilog till det tillämnade spektaklet den 26. »Det hemliga giftermålet», öfversatt från Du Mourtiers komedi, skulle gifvas. Däri hade Gustava en stor och rolig roll, men Malla en tråkig, sentimental, som behagade henne så mycket mindre som hon däri i hemlighet var gift med Manderström och skulle omfamna honom på teatern. Tillredelserna till dessa lustbarheter blefvo särdeles roliga. Man var tillsammans, läste, skrattade, pratade, dansade och dagarna gingo glada och bekymmerslösa. En afton läste Manderström högt »la Métromanie», förträfflig komedi af Piron. Denne författare var den kvicke Gustaf Lagerbjelkes favorit och föresyn. I denna pjäs äro kärlekens oro och besynnerligheter så träffande beskrifna och slog så in med Manderströms hela sätt att vara, att han själf och Gustava däröfver kommo i ett sådant skratt att det varade hela aftonen till Mallas stora förvåning, som ej rätt fattade hvad som så uppväckte deras löje. Efter läsningen dansades, fastän de ej voro mer än fyra, och musiken därtill var sång af Gustava och Silfverstolpe. Mormor var alltid nöjd då det var gladt och lifligt.

Första spektakeldagen, den 17, var dock mindre ledigt och roligt än vanligt. Baron Rudbecks närvaro störde ofta nöjet, ty *han* förstod sig ej på att roa sig på detta sätt, och *hennes* lynne var mycket ojämnt och ibland så sorgset att andras glädtighet tycktes plåga henne. Hoffröknarna Marianne Pollett och Christine Bennett kommo till Edsberg, den senare, i en från hufvud till fot slät svart nettelduksklänning, såg bedröflig ut. Monsieur Tribois slog ihop händerna och utropade: »Bon Dieu! quel mort est ressuscité». Fru Montgomery var också med, men förökade numera ej glädjen och trefnaden. Hennes och Rudbecks afresa väckte således ej mycken saknad hos de unga, ehuru Malla nog smärtsamt kände, att hon ej trifdes som förr med dessa nära anhöriga. Gärna återfann hon sig dock i hvardagslaget och man tillredde sig att fira mormors födelsedag, då ej så många skulle komma. Rudbecks hade återvändt till Västergötland.

Några dagar var Lasse Silfverstolpe vid Edsberg helt ensam med de hemmavarande fruntimren. Han var ovanligt treflig i hvardagslaget, roade både gamla och unga. Han hjälpte Malla skrifva ut roller, lade patience med fru Rudbeck, spelade i skymningen fiol med särdeles smak och vacker ton, och valsade emellanåt sjungande med Malla.

Wrangels återkommo snart från Jakobsberg. Han hade lofvat taga en roll med i den tillämnade pjäsen, hade svårt att lära sig den och var vid elakt lynne, hvilket också oroade hans hustru som för egen del hade en lång roll att lära. Det såg några dagar mörkt ut med spektaklet, men genom Manderströms och Silfverstolpes nit och glädtighet lyckades det ändock. De muntrade Wrangel och sutto uppe en hel natt med Gustava för att hon skulle lära sig sin roll och dagen därpå var åter allt klart, gladt och trefligt. Den 25 kommo de öfriga aktörerna: baronerna Lagerbjelke, Carl Cederström och Tönnes Wrangel, och som åskådare Lagerstråles och von der Burgs. Pjäsen gick bra och epilogen af Gustaf Lagerbjelke förträfflig. Författaren var kvick, rolig och uppfriskade sällskapet genom det originella och snillrika i hela sitt sätt att vara. Han var då tjugutre eller tjugufyra år.

Det var obeskrifligt roliga dagar. Malla njöt dem så mycket mera, som hon på mer än ett år ej varit rätt glad och känt sitt hjärta fjättradt vid *ett* föremål. Frånvaron, öfvertygelsen att hon borde besegra denna uteslutande känsla hade nu småningom mildrat saknaden efter bror Wilhelm; och med fritt hjärta och återvunnen ungdomsglädje njöt hon behaget af glada, lifliga vänners umgänge.

En afton gjordes lekar och blindbocksleken föreslogs. Grefvinnan Gjös, som ofta tyckte att sällskapet var nog stojande, fann äfven nu denna lek för bullersam. Vanligen satt hon med sin stol framför det runda aftonbordet, men vände sidan åt bordet för att slippa ljusskenet. Fru Rudbeck, som satt på sin plats i soffhörnet, bad henne nu sätta sig bredvid för att ej oroas af ungdomen. »Nej, min söta vän, jag sitter rätt bra,» svarade hon med hvass ton och satt kvar. Lasse Silfverstolpe blef blindbock, snafvar mot hennes stol och, då han tar emot sig med handen, får han tag i hennes uppsatta mössa och håller på att ramla öfver henne. »Jag ber ödmjukast, att jag får behålla mitt hufvud,» sade gumman. Flat och ledsen ber han tusen gånger om ursäkt, men glömmer borttaga bindeln och bockar sig vändande ryggen åt henne. Det såg

obeskrifligt löjligt ut, men ingen vågade skratta, förrän en stund efteråt då grefvinnan tändt sin vaxstapel och bjudit godnatt, då det blef ett allmänt gapskratt, som den lätta, glada gumman Rudbeck deltog i sedan hon öfvertygat sig om att gumman intet ondt lidit däraf. Endast Silfverstolpe var helt försagd och kunde ej rätt komma sig för.

Gustaf Lagerbjelke talade med entusiasm om Claes Cederström som sin bäste vän och sade åt hans syster, fru Lagerstråle, att han ville vara inspektor hos honom framför allt annat i världen. – Sedan de flesta af sällskapet rest, och blott några voro kvar vid Edsberg, skrefs en afton frågor och svar. Lasse Silfverstolpe satt och lekte med pennan och skref många gånger namnet *Fabian*. Hans mellersta bror hade hetat så och varit allmänt älskad och berömd. I kriget 1790 hade han blifvit illa sårad i högra handen, som var förstörd och hvaraf han alltid var plågad, men hade lärt sig att väl skrifva med vänstra handen. En vinter tillbragte han i Uppsala med Lasse för att fortsätta studier som kriget afbrutit. Lasse sjuknade i svår nervfeber. Fabian skötte honom med den ömmaste sorgfällighet. Då Lasse sedan blifvit frisk, utreste de tillsammans till deras faster ärkebiskopinnan Troil på Björnabo, två mil från staden. På återvägen frös Lasse och i fruktan, att den nyss tillfrisknade skulle förkyla sig, hängde Fabian mot hans vilja sin kappa öfver honom; dagen därpå insjuknade Fabian och dog, oaktadt den största omsorg; Lasse sörjde honom alltid! – Nu satt han och skref *Fabian,* det vanligen glada, leende anletet fick härvid ett uttryck af allvar och hjärtlighet som klädde honom obeskrifligt. Malla betraktade honom med förundran och intresse – kanske märkte han det – då skref han några ord på en papperslapp, ref sönder och hoprullade den, och kastade den på Malla; den föll under soffan, men då alla gått, ihopsökte Malla lapparna och fick tillsamman: »Que le bonheur le plus parfait soit à jamais votre partage!»

Mallas vänner skämtade ofta öfver hennes flyktighet i tycken, som hon själf gjorde sig en heder af. De påstodo att hon vanligen hade en favorit för hvarje månad; Lasse blef nu oktober månads. –

Att efter dessa förströelser åter blifva ensam med de båda gamla, fru Rudbeck och madame Zelia, gjorde Malla godt.

Fröken Pollett, som i början funnit sig mycket väl emottagen uti sin Lagerheims föräldrars hus, hade under tiden fått anonyma bref som omtalade hennes älskare mindre fördelaktigt och gaf henne oro; tusen små intriger störde hennes lugn. Detta hade Malla väl emellanåt hört af Lilliehöök, men som hon icke var nyfiken på det som ej personligen angick henne, frågade hon ej och fäste ej stor uppmärksamhet därvid; det ingaf henne blott på en gång medlidande för Mariannes värnlösa ställning och misstroende till hennes uppförande. Under det hennes mormor tillbragte några dagar i Stockholm, var Malla en hel eftermiddag hos Marianne Pollett, som var illamående. De voro länge ensamma och Marianne förtrodde henne nu sin förlofning med Lagerheim och att hans föräldrar som först varit obeskrifligt förekommande och förefallit smickrade och belåtna af hennes bekantskap sedermera icke ville gilla deras förbindelse och gåfvo till skäl deras ömsesidiga fattigdom. Marianne trodde, att den afund och det förtal som vid hofvet förföljt henne vore rätta orsaken till deras missnöje och sorgen däröfver var det som nu gjort henne sjuk. Malla tänkte inom sig, att denna lättsinniga förbindelse kunde ej få andra följder, men var förlägen att svara på det förtroende Marianne visade henne. Senare på aftonen kommo Christine Bennett och Jeanne Louise Ehrenbill till Marianne. Den förra var alltid denna tiden litet sträf mot Malla, den andra vacker och dum. Manderström kom äfven, nu endast sysselsatt med Malla, som i sin barnsliga uppriktighet sade flera saker som kom hoffröknarna att skratta med ett visst välbehag öfver hennes enfald, hvilket hon ganska väl märkte. Ibland fruktade hon att af vana och gammal vänskap småningom fästa sig vid Manderström, som hon nu måste erkänna vara henne allvarligt tillgifven. Hon var innerligt öfvertygad, att de ej passade för hvarann, men hans hjärtliga välvilja, hans ädla öppna, fast svaga och veka karaktär, det trefliga, lifliga i hans umgänge, hennes goda mormors önskan och vänskap för honom, som Malla nog såg, fastän hennes mormor ej i ord yttrade den, allt bidrog att befrämja en förbindelse som hon förutsåg med tiden skulle komma i fråga. Endast

hennes egen öfvertygelse och böjelse kunde motarbeta allt detta och ofta upprepade hon för sig själf och skref i sin dagbok sina motskäl liksom för att styrka sig emot alla de omständigheter, hvari barndomsvänskap och gammal vana tycktes insnärja henne.

Fröken Pollett lånade Malla en liten god roman, »Miss Long», som hon mycket berömde. Hon ville gärna likna sig vid hjältinnan däri, ett offer för afund, kärlek och förtal. I anledning däraf skref hon ett bref till Malla. För första gången tog Malla sig mod att uppriktigt utan förbehåll svara henne. Hon skref, att hon tyckte »Miss Long» till stor del själf vållat sina olyckor, då hon så obetänkt utan att känna sin älskare, handlöst öfverlämnat sig till sin hastiga böjelse och därigenom ådragit sig själf sorger som bragte henne i grafven.

Marianne skref sedan icke mera några sådana bref till den dumma flickan, som så litet förstod känslans oöfvervinneliga allmakt.

En morgon på Edsberg stod Malla i sitt fönster som gick utåt gården och alléen. Två tiggargossar kommo gående, hon öppnade fönstret och talade med dem. Den ena var från Uleåborg och hade med ett handelsfartyg varit ute i franska hamnar; ifrån Dünkerquen hade den andre medföljt som skeppsgosse. Fartyget hade förlist i Kattegatt och de kommo nu till fots från Göteborg för att gå norra vägen omkring till Uleåborg utan annat understöd än det goda människor under vägen kunde lämna dem. Detta rörde Malla ofantligt! Jaques Benoît, den franske gossen, var just lika gammal som hon. En liten insamling skedde för de vandrande gossarna och den vanligen tröge Wrangel deltog så innerligt och verksamt i deras nöd, att det försonade Malla med den ledsnad hans hvardagslag ingaf henne.

Af Manderström, Cederström, Tönnes Wrangel och Lasse Silfverstolpe hörde Malla och hennes syster ofta och mycket talas om en major Brelin, underdirektör vid Dramatiska teatern. De sammanstämde alla att berömma honom för kvickhet och kunskaper. Förundrad att höra dessa olika människor så komma öfverens i sina omdömen, tänkte Malla sig major Brelin som en äldre man, välberest, spetsfundig och satirisk, utan att hafva någon lust att göra hans närmare bekantskap, ty hon var mera skygg för än road af persiflerande kvickhet och det fina världsvettet. Manderström sade henne ibland, att Brelin, som hört dem tala om henne, nödvändigt ville göra hennes bekantskap, hvilket mycket förundrade henne. Hon kunde icke begripa hvad intresse en sådan världsman skulle kunna finna hos en så enkel landtflicka som hon var.

Julen blef rolig på sitt vis. Wrangels voro vid Edsberg, äfven grefvinnan Gjös, Sölfverarm, Manderström, Tönnes Wrangel, Edman och von der Burgs. Julklappar vankades åt alla och attrapper. Malla hade en gång vunnit ett vad af Lasse Silfverstolpe, nu fick hon ett par gentila röda skor med en vers, författad af hans kusin Gustaf Silfverstolpe, känd för sin kvickhet och sin puckelrygg. Hon fick också en stor låda, som innehöll tolf dockor med påskrifter: »Favori du mois de janvier, février etc.»; dockornas kostymer voro valda ungefär efter som man kände till favoriterna. För augusti månad var en präst, för september en grann herre med kraschan, för öfrigt officerare och eleganta civila herrar. För denna december månad var en liten svarfvad person, i röd tröja och gula byxor, som gaf anledning till många gissningar och mycket skämt och löje öfver den nuvarande favoriten. Man gjorde lekar och dansade om kvällarna – men det var dock ej detsamma som julen vid Edsberg för tre år sedan – det kände alla. *Då* var allt gladt, ungt och lifligt – *nu!* Eva saknades, Matias far också bortgången. Malla hade på dessa sista tre åren lärt att förakta, att misstro, att sörja, och kände sig betydligt åldrad! I dagboken står: »Måtte jag kunna glömma!»

Tredjedagen hade grefvinnan de la Gardie, hofmästarinna hos änkedrottningen, hennes son och flera vid hofvet annonserat sig att tillbringa dagen vid Edsberg. Den omtalade major Brelin skulle också vara med af sällskapet. Malla väntade sig icke nöje af denna dag; så mycket främmande var oroligt för de hemmavarande – hon fruktade att icke allt skulle blifva så bra i ordning som det borde. Väl hade hon ej något ansvar, men hon började dock att skämmas då icke allt var som det skulle. De främmande kommo

medan hon ännu klädde sig – ny förlägenhet att komma in sedan alla voro samlade! Tvungen att skynda sig, som alltid var Malla en plåga, gick toaletten illa, och med högröda kinder och klappande hjärta måste Malla inträda i förmaket, där alla nu voro. Sedan hon ödmjukt hälsat på de äldre damerna och kysst de yngre, neg hon hastigt för herrarna, upptäckte med nöje den vackre, hygglige Axel de la Gardie, och märkte en person som hon aldrig förr sett. En mager mera lång än liten gestalt, såg ut att vara högst trettio år, ehuru ett sjukligt och sorgligt anlete något föråldrade honom, en stor krokig näsa, hög panna, hvars form antydde djupsinne, en sluten mun med små läppar. Malla bemärkte strax, att profilen liknade den gravyr hon hade af Bonaparte. De stora, men insjunkna ögonen hade ett uttryck af erfaret lidande och djup känsla, som på det högsta förundrade henne genom den påfallande olikheten med den föreställning hon förut gjort sig om den kvicke, rolige Brelin.

Malla höll sig undan så mycket hon kunde; sökte vid bordet en plats längst ned. Manderström och Engeström blefvo hennes grannar. Den förre, glad och förtjust, var rolig och samtalet var lifligt och gladt. Malla märkte, att hon observerades; – Brelin satt på samma sida af bordet, men skild från dem genom flera personer. Han skickade ett bud till Manderström för att fråga om han vore i den sjunde eller nionde himlen. Eftermiddagen undvek Malla att komma nära den farlige mannen, men talade mycket med den behaglige de la Gardie, så att Manderström slutligen kom och frågade honom helt högt, om han ej nu för tiden brukade röd tröja och gula underkläder. Marianne Pollett och Gustava Arnell musicerade för sällskapet. Om aftonen spelade några af sällskapet kort och Brelin blef inbjuden därtill. Han hade då talat vid Malla och sade henne nu sin förtrytelse att nödgas spela kort!

Malla märkte med ledsnad, att alla ansågo henne så godt som förlofvad med Manderström. Till aftonmåltiden sökte Brelin upp henne, bjöd henne armen och bad att få sitta bredvid henne, hvilket hon naturligtvis ej kunde neka. Hon förvånades nu att i honom finna en enkel känslofull varelse, som talade om landtlefnadens behag och trefnad, om sjöar, skogar och berg och, hvad som synnerligen behagade henne, om lukten af blommande råg och nyslaget hö med förtjusning; just dessa vällukter som voro Malla angenämast, och det förundrade henne, att denne af andra länders yppighet förvände man kunde ha så mycket sinne för det svenska landtlifvet. Detta betog hennes skygghet för honom och hon fann sig oändligt väl och road af hans samtal, så att Manderström, som var hennes granne på andra sidan, frågade också Brelin om han ägde den röda tröjan, som han förgäfves fikade efter. Malla fann det rätt ledsamt när dagen var slut!

Den 28:de var man bjuden till bal på Lindholmen, men for ej dit. Man hade sist varit där på begrafning och hade nu ej lust att dansa där.

»Farväl, min vän 1798!» står i dagboken sista dagen af året.

*

1799. Julsällskapet var ännu tillsammans några dagar och sedan alla lämnat Edsberg lagade fru Rudbeck sig till att med Malla flytta till Stockholm.

En afton dessförinnan sade hon åt sin dotterdotter att hon gärna hittills unnat henne att leka fram sina barnaår, att hennes lilla koketteri, hennes små omväxlande tycken ej undfallit hennes mormor, som blott skrattat däråt, men att, som Malla nu snart blefve sjutton år, borde hon ock blifva allvarsam. En flicka vid denna ålder borde börja tänka på sin framtida bestämmelse och att hennes uppförande bestämde andras omdömen om henne. Hon borde i allt iakttaga en viss grannlagenhet och söka blifva sådan att »hvarje öm och förståndig mor skulle önska henne åt sin son!»

Det allvarsamma häri öfverraskade Malla. Aldrig hade hon tänkt på »sin bestämmelse» annorlunda än att hon vore ämnad att förljufva sin gamla goda mormors dagar och genom barnslig tacksamhet återgälda all den ömhet och omvårdnad hon njutit från sin barndom. Att det ej alltid kunde förblifva så – det eftertänkte

hon nu för första gången – och med bedröfvelse, ty hon kände *ingen,* som skulle kunna försona henne med tanken på en förändrad ställning och ersätta henne sin lyckliga ungdoms älskade hem.

Ur bref från Malla.

»Den 4 jan. 1799.

I förgår kom moster, oss till mycken glädje. *Il pastor fido* (Manderström) han är densamme, allt är på samma punkt. *Vivat* (Helvig) har rest till Karlskrona och blir där öfver vintern; han var innan han reste så sysselsatt, att vi sett honom blott en gång sedan vi kommo till staden och – beundra min inconséquence – jag skall bekänna mina synder! jag har varit litet stött däröfver. Detta oss emellan, jag skulle rodna öfver att utsäja det. »Le leste Cuirassier», (Lasse Silfverstolpe) han är alltid och allestädes sig lik, glad, vaken, rolig, uppmärksam och vänlig – min Gud! hvilken lofsång! likväl skall jag tillägga, att jag ej vet om han är eller blir lika *bra karl*, som han är *hygglig gosse*.»

Friherrinnan Gustava Essen tillbringade denna vinter i Stockholm med sina tre barn och en ung släkting, fröken Anne- Charlotte Fock. De bodde på Regeringsgatan bredvid det hus som riksrådinnan Wrangel bebott och som hennes son Otto köpte af sin mor, men sålde då de flyttade till Jakobsberg. Wrangels voro också mest hela vintern i Stockholm och bodde uti Dübens hus på Regeringsgatan.

Förmiddagarna var hvar och en för sig, men till middagarna samlades de hos fru Rudbeck och förblefvo sedan tillsammans hela dagen. Eftermiddagarna kommo ofta några besök och ofta blefvo några lösherrar kvarbjudna till afton. Detta utgjorde det allra trefligaste hvardagslag, endast afbrutet då och då genom några ledsamma skyldighetsvisiter eller förhöjdt genom något roligt spektakel eller någon skön konsert. Gustava Rudbeck var så oändligt älskvärd, hade så mycket behag, en så angenäm fin glädtighet och tillika en så ädel värdighet och en så ren, god ton, att allt som ej hörde dit, försvann af sig själf ur hennes omgifning. Emilie älskade och vördade henne, men var imponerad af hennes närvaro så att hon var mindre yster och mera lagom i hennes umgänge. Marianne Pollett, hvars förbindelse med Lagerheim så småningom upplöstes, fann det ej mera så roligt hos fru Rudbeck och syntes där mera sällan. Hvem skulle man nu hafva saknat där, då sällskapet inomhus var så fullt, så kärt, så ljufligt? Alla åldrar förenade, visade sig där på sin vackraste sida. Den goda gumman, nu 73 år gammal, tycktes föryngras och upplifvas af sin glada omgifning, liflig, flitig och vänlig hade hon sinne för allt och delade gärna sina barns och barnbarns nöjen. De båda Gustavorna trifdes väl tillsammans, den äldre, glad åt att utan hushållsbråk få tillbringa några månader med det käraste hon ägde i världen, sin mor och sina barn; den yngre, i fullkomlig harmoni med de människor som omgåfvo henne, öfverlämnade sig ostörd åt sin naturliga liflighet. Fredrik och Thure Essen, lifliga och goda gossar, voro elfva och nio år gamla. De voro under ett gammalt cancelliråd Kämpes vård, som varit deras fars och farbrors lärare. De rasade ofta med de unga herrarna som umgingos hos deras mormor och voro isynnerhet goda vänner med Lasse Silfverstolpe, som sade sig vara lik Jakobs stege, emedan de små änglarna jämt klättrade upp eller ned på honom. Deras lilla syster Jacquette var sex år; hjärtans söt, hon hade en ren och täck röst och sjöng ofta, ackompanjerad af Gustava Arnell vid klaveret, åtskilliga små visor. »Jag smider och jag plöjer» ur operan »Fiskaren» sjöng hon rätt snällt.

Tragedien »Andromaque»35 såg Malla med nöje gifvas och operetten »Nunnorna», med musik af Devrienne hörde ock till denna tidens nöjen. Malla skref till Charlotte Posse: »Vi ha i år samma loge på Operan som i fjol, N:o 4, första raden. Det är tomt att sakna dig och din mor där, och att till vänster i hertig Carls loge ej mera se bror Wilhelm. Jag makade mig strax in i mitt gamla hörn bakom för att åtminstone tänka på dem jag saknade!»

En dag kom Gustava Rudbeck in till Malla medan hon klädde sig och såg huru ytterst tunt och oförsiktigt hon var klädd. Hon klädde sig merendels så tunt som möjligt, dels för den olidliga värmen (i mormors rum)

och dels för att ej synas hafva större höfter än andra. Hon var eljest icke illa växt, men detta fel var henne en stor svårighet och hon var för tafatt att förstå sig på att klippa till sina kläder så att de ej ökade denna bredd, och hon ådrog sig lätt förkylningar. Hennes goda, förståndiga moster insåg nu detta, köpte flanell och gjorde Malla däraf en underklänning, som var både tunn och varm och passade bättre till de då snäfva öfverklänningarna än de veckade tjocka kjortlar Malla hittills begagnat.

Bland de första ledsammaste visiter man måste göra vid början af en Stockholmsséjour voro de till mamsell Carlbohm, den enda på modet varande hårfrisörska, och som innehaft denna modets spira alltsedan 1793 och fört den enväldigt, ty man berodde i anseende till sin toalett helt och hållet af hennes nycker. Hon bodde i en af de smalaste gränderna nära Stortorget, tvenne elaka trappor upp som voro nästan utnötta af vandringar till och från denna fåfängans vallfartsort, likasom de besökta helgonkapellen visa spår af andäktiga pilgrimers besök. Uti hennes mörka, fula rum funnos om hvarandra liggande på bord, stolar och sängar, flor, atlas, mat, band, blommor, snus, panascher, hattar, pomada, löshår etc. I detta näste sökte då Stockholmsvärlden sin elegans. Aldrig gick Malla uppför den höga slippriga trappan, som bar spår efter de tusentals fötter som här trampat för att uppsöka afguden modets tempel, utan en känsla af förtrytelse och förödmjukelse. Lyckligtvis stod hon själf denna tiden rätt väl hos den allsmäktiga mamsell Carlbohm, som fann henne hafva litet tycke af grefvinnan Löwenhjelm född Fersen. Den unga, vackra kammarjungfrun Mallena Razky gick dit för att lära sig kläda hår och göra hufvudbonader, och som hon mycket behagade m:ll Carlbohm underlättades härigenom svårigheterna.

Detta år hade Malla där fått sig en liten engelsk svart kastorshatt, fin och lätt, öfverdragen med ett mörkblått silkesnät som gaf den en gredelin skiftning. Denna arrangerade nu m:ll Carlbohm med gula band och kordonger så att den blef en riktig favorit och nyttjades gärna, ej till stor paryr, men då man ville vara rätt gentil. Med en gul panasch var den särdeles vacker.

På Målarakademiens exposition hade Malla nu två år å rad bemärkt en ung man, hvars utseende hon tyckte vara sig bekant, men som hon icke kunde påminna sig hvar hon sett. Det var en ganska vacker gosse. Han hälsade alltid så bekant på henne. Hvem var han? Det retade hennes nyfikenhet. En afton på en börsbal kom samma unge herre och bjöd upp henne till en långdans eller anglaise. Malla såg förundrad på honom – då frågade han, om hon alldeles glömt bort den lille gossen, som var i Sollentuna kyrka med Roséen sommaren 1795 – Göthe! Det var den lille vackre herr Göthe, som nu var fullväxt! Det var roligt att återfinna honom och han blef nu en gifven börsdansör, talade om målning och skulptur, ämnen som intresserade Malla, ehuru de voro henne mycket obekanta; hon hade läst därom, men ganska litet sett i den vägen.

Philippe Jennings och Manderström, som voro mycket intresserade af teatern, omtalade att bland eleverna vore en flicka, Jeanette Wäselia, som mycket liknade Malla både till utseende och åtbörder. Philippe Jennings såg ganska bra ut och visste det. Han kom en gång året förut till fru Rudbeck med en gul halsduk, som då var modernt. Den klädde hans mörka, friska anlete särdeles väl och Malla hviskade det till Gustava, som för ro skull skämtade med Jennings däröfver. Några dagar efteråt kom Lilliehöök, som då ännu var i Stockholm, med en gul halsduk. Malla märkte det icke och han frågade: »Är det blott Jennings, som får ha gul halsduk?» Den ena efter den andra kom sedan med gula halsdukar och Malla fann det rätt småaktigt af Jennings att ha skrutit öfver denna lilla sak. Ibland sysselsatte han sig mycket med Malla, gaf henne råd och varningar. En gång talade hon om huru lycklig hon vore; han påstod då, att hon ännu icke visste hvad det ville säga att vara lycklig. Och i följd af ett litet ordbyte därom sade han: »Jag skulle ganska gärna blifva kusins lärmästare, men jag har aldrig mer än en discipel i sänder och har nu redan en». Malla, som fann detta näsvist och egenkärt, svarade, att hon visserligen icke »hade någon applikation därtill!» Hans dåvarande discipel var fröken Charlotte Le Febure, som fyra år därefter blef hans hustru.

Den 8 februari, Mallas sjuttonde födelsedag, dracks hennes skål vid bordet om middagen, då släkten var ensam tillsammans. Fru Rudbeck yttrade då sin önskan, att Malla efter hennes död skulle komma till sin

moster, friherrinnan Essen, och inneslöt henne som ett testamente uti sin dotters godhet. Detta grep Malla in i själen, hon måste gå från bordet. – Allt kunde då för henne snart förändras! Hon hade aldrig så förutsett det sorgliga slut all ungdomsglädje, allt det kära närvarande kunde taga! Mormor var 73 år! Hur länge kunde man hoppas få behålla den goda gumman, och sedan vore allt förbi. Edsberg skulle Malla skiljas från! Uppland, alla kära ungdomsvänner!

Hon förstod nu sin mormors ofta yttrade önskan att se henne väl gift innan sin död – och insåg att det äfven vore önskligt för Malla själf. Men hon kände *ingen,* som hon velat gifta sig med. Många roade henne, ingen *litade* hon på, och misströstade att någonsin någon skulle kunna hålla af henne, som hon kände sig behöfva för att blifva lycklig.

Med förundran och beundran observerade Malla sin moster. Hon var nu trettiotvå år gammal, såg ganska bra ut. Förmiddagarna sysselsatte hon sig med sina barn och skötte affärer med bruksintendenten på Kaflås, som kommit till Stockholm för att göra reda för sin patronessa. Eftermiddagarna läste hon ofta högt för sin mor med behag och glädtighet och till aftonen hopgjorde hon en ny coiffure till en bal, där hon alltid var bland de bäst klädda, dansade några danser och var mycket omtyckt. Att förena allt så behagligt, så naturligt, med så mycket både allvar och skicklighet, syntes Malla höjden af kvinnlig fullkomlighet och hon kände sig lycklig att så odeladt kunna beundra!

En afton hos fru Rudbeck spelade de unga operetten »Fiskaren» i pantomim, ett löjligt företag! Jennings var Torbern, Manderström Arnliot Gelina.

Malla hade saknat, att den nya bekantskapen Brelin, som tyckts vara så intresserad af att komma till Edsberg, ännu icke gjort någon visit hos friherrinnan Rudbeck i Stockholm. Ändtligen kom han den 25 februari. Malla hade en spenzer af röd kaschmir, som hon gärna brukade och just den dagen hade på sig.

Ur bref till Charlotte Posse.

»Två nya personer ha i vinter börjat umgås hos mormor, som jag ännu icke omtalat för dig, ehuru de äro rätt anmärkningsvärda. Den ena kände jag något förut, grefve Axel de la Gardie, han är mycket hygglig, rolig och allt hvad du behagar. Jag tror icke, att han just har något utmärkt, men han är god och hederlig, mycket glad och vänlig, och därtill mycket vacker. Den andra är major Brelin, som Du visserligen hört talas om. Jag tror honom vara mycket svårare att lära känna och kanske just därför är han intressantare. Han är bra angenäm och mycket kunnig, jag tror till och med lärd. Hans blick är den mest genomträngande jag någonsin sett, han tyckes märka allt. Han synes mycket intresserad att utforska dem han talar med och man glömmer icke hvad han säger. Men han har något, som är motbjudande, jag vet icke hvad, djup inneslängd sorgsenhet tillika med något hemlighetsfullt. Oaktadt detta och oaktadt mycken kvickhet är han icke alls svår att tala med, tvärtom har han en särdeles talang att göra den han talar med ledig och aflägsnar all förlägenhet. – I sanning jag är förundrad att hafva gjort en så lång beskrifning på en människa som jag blott sett två gånger! Därigenom kan du begripa, att han uppväckt min nyfikenhet.

Jag är ledsen, ty jag vet att många tro saken vara afgjord med *Il pastor fido*. Jag skulle önska att någon ändring blef däri för att slippa höra talas därom, men hvad kan jag göra därtill annat än ärligt *visa* hvad jag tänker, då det ej frågas mig!»

Detta rykte hade hon länge varit mycket ledsen åt och kunde ej hjälpa, emedan, då han endast lät förstå sin tanke men aldrig uttalade den, kunde hon ej säga honom sin, och bus bas förklara att hon ej ville gifta sig med honom. Hon såg honom alltid gärna, hade en systerlig vänskap för honom, tyckte ej illa om hans uppmärksamhet och visade det okonstladt, så att möjligen han själf och andra kunde misstaga sig därpå. Likväl var hon ärlig med honom och troligen förutsåg han själf det svar han skulle få och begärde således

ingenting. Hans mor, friherrinnan Manderström, var ibland hos fru Rudbeck, det var en god och hederlig fru. Alla aftnar tillbringade hon hos änkedrottning Sophia Magdalena, hvars löpare hvarje morgon infann sig för att till aftonen befalla friherrinnan Manderström att infinna sig hos hennes maj:t. Hon beskref huru hon aldrig, under den tid af några och tjugu år som hon nästan dagligen varit hos drottningen, någonsin sett henne luta sig; beständigt satt hon rak och stel och så måste äfven hennes båda förtroligaste vänner, fruarna Manderström och Ehrengranat göra. Friherrinnan Manderström var ganska liflig och angenäm; *henne* hade Malla gärna ansett som sin mor. Hon var mycket vänlig och förekommande mot Malla, men de hade båda för hvarandra ett slags blyghet, som var rörande hos den äldre, världserfarna frun mot den unga flickan, men denna unga flicka var då föremålet för hennes enda sons, hennes älskade Ludvigs alla önskningar och afgörandet berodde af den unga. Med en bedjande blick såg den goda gumman ibland på Malla, som måste gråta, då hon såg huru denna aktningsvärda mor och hennes egen goda mormor sammanstämde i önskan af en förbindelse som allt tycktes gilla och befrämja. Men Malla ville helt älska och högakta och kunde ej af något annat skäl förmå sig att bortskänka framtiden. Till hvarje bal skickade friherrinnan Manderström henne friska blommor; Malla tvekade att pryda sig därmed, hon ansåg det som en slags falskhet; och endast mormors missnöje och moster Gustavas tillstyrkande kunde gifva henne mod därtill.

Mallas styfmor fru Montgomery bodde nu också i Stockholm med Augusta och sina söner: Josias, 12 år och Robert, 10 år. Att återkomma i detta hus var Malla alltid plågsamt; så mycket var förbi af det som fordom gjort det kärt för henne!

Claes Cederström hade af sin svärmor grefvinnan Posse köpt Löfsta och ämnade nu endast ägna sig at landthushållning. Hans oberoende lynne hade ledsnat vid garnisonstjänsten. Han tog afsked och omfattade med hela sin lifliga verksamhet sitt nya yrke.

Charlotte Posse skref en gång till Malla, att hon sett major Brelin, funnit honom mycket rolig, men att det sades, att hans karaktär ej vore att lita på och att han åtminstone hade den olyckan att ej kunna bibehålla sina vänner. En afton, som Brelin var hos fru Rudbeck och fråga blef om läsning, klagade Malla öfver att hon ej på länge haft någon engelsk bok. Dagen därpå fick hon från Brelin en biljett åtföljd af »Zeluco», en underlig roman, där hjälten faller ifrån brott till brott. Den behagade henne icke – men biljetten desto mer, som luktade eau suave, ett slags luktvatten som Brelin alltid begagnade och som sedermera alltid påminde henne om honom. Alla funno honom mycket aimable och aldrig hade Malla varit i sällskap med en så bildad man och hon var smickrad åt hans sätt att vara med henne. Den gode hjärtlige Manderström, som var utom sig af glädje då någon berömde Malla, omtalade alltid för henne hvad han hörde andra säga om henne och hade nu att berätta de mest fördelaktiga omdömen af Brelin, som ofta med Manderström tillbringade aftnarna hos fru Rudbeck och roade dem obeskrifligt med sina samtal och sina medbragta böcker.

En dag kom Manderström glad och rörd och omtalade förtjust huru älskvärd Brelin vore. Manderström hade hos honom setat och kluddat på ett papper en hop namn, hvaribland Mallas stod öfverst. Brelin såg därpå och frågade: »Hvad gör du? Ämnar du skrifva en mönsterrulla åt vår Herre?» Detta fann nu Manderström så kvickt, så roligt, så *rätt,* att Malla måste känna sig rörd öfver hans innerliga tillgifvenhet, men tillika en slags förtrytelse – för hans skull – att den nya bekantskapen Brelins bifall hade oändligt större värde för henne!

Brelin bodde i det östra tornet uti dramatiska spektakelhuset, det gamla De la Gardieska palatset, som förut varit Arsenal och var beläget nära sjön på det nuvarande Carl den XIII:s torg, och som nedbrann 1825. Där hade han arrangerat sig några små vackra rum, där han ofta på te samlade sina vänner. Där råkades nu ofta de unga herrar, som umgingos hos fru Rudbeck och hade mycket roligt att berätta om dessa teaftnar och om den intressante Brelin. Det var som hade han intagit dem allesammans och allt bidrog att upphöja honom i Mallas tanke. De ofördelaktiga omdömen som Charlotte Posse skrifvit, ansåg hon som förtal.

Malla hade för sin goda vän Anne-Charlotte Fock mycket omtalat sin rolige hygglige »bror Wilhelm» och huru mycket hon saknade honom. Påskdagen voro de som vanligt i franska reformerta kyrkan på Stora Nygatan; då de åkte hem öfver Riddarhustorget där Malla sagt Anne-Charlotte, att bror Wilhelm fordom alltid kyrkdags brukade stå i sin vargskinnspäls med purpursammetskrage – – se, då står han där åter verkligen! Mallas förundran var obeskriflig, hjärtat slog henne upp i halsgropen. På eftermiddagen kom han – hvilken glädje! Men det var dock icke mer detsamma. Illusion var förbi å ömse sidor, och hans kärlek öfverskylde ej mer bristerna, som voro märkbarare i samma mån som Malla blifvit van vid och lärt känna mera bildade och kunniga män. Det gjorde ondt – det var tomt!

Teaterdirektören Brelin averterade nu förut då något godt spektakel skulle gifvas och skaffade biljetter därtill. Till den 3 april, då tragedien »Tancrède»,36 öfversatt af Vallerius, första gången gafs, hade han öfversändt biljetter till amfiteatern n:r 10–14, som voro framför direktörens plats; hjältens roll spelades af den sköne och behaglige aktören Widerberg, densamma som gjorde Gustaf Wasas roll första gången Malla nånsin såg någon teaterpjäs. Då var han ung och smärt, nu nio år äldre hade han blifvit fet, men det missklädde honom icke. Blond med mörka ögon och ett ovanligt ädelt utseende hade han det vackraste målföre, en sann och ren deklamation, och behag i alla åtbörder. Hans spel var kanske kallt ibland, men aldrig falskt, aldrig tillgjordt alltid ädelt och vackert. I Tancrèdes sköna roll var han förträfflig. Malla var utom sig. Vid denna vers, så väl uttalad af Widerberg:

»En krigare ej känd, ej lönt af fosterlandet har blott en arm, en tår, sin klinga och sitt hjärta»

brast hon i gråt och sade: »Det är för *innerligen* vackert!» Manderström, som ej var med på spektaklet, sade henne sedan, att Brelin, som af Svenska Akademiens ledamöter varit anmodad att vara medarbetare i Akademiens lexikon men nekat därtill, nu åtagit sig att skrifva öfver ordet: *innerlig,* hvars betydelse han lärt af fröken Montgomery och som han önskade att aldrig höra af någon annans mun. *Så* hade Malla aldrig blifvit smickrad, och uttydt af den gode Manderström bidrog allt att göra Brelin mer och mer intressant för henne. Denne rättade nu spektaklerna efter Gustavas och Mallas önskningar och flera biljetter i detta ämne växlades.

Ur bref till Charlotte Posse.

»Den 17 april 1799.

Vi ämna hafva ett spektakel vid Edsberg i början af Maj för att roa moster och oss själfva också. Du kan icke tro huru många ventilationer och förändringar det varit i utdelandet af rollerna. Först hade Brelin berömt en pjes »La feinte par amour» af Dorat och lofvat åtaga sig Damis roll däruti, och därefter utdelades de andra rollerna, men vid bättre eftersinnande åtrade sig Brelin och skref till Gustaf Lagerbjelke för att urskulda sig. Huru skulle nu pjesen gå, då en aktör saknades! Lagerbjelke skref då i hela sällskapets namn ett slags memorial för att bedja major Brelin ej hindra allas nöje – men förgäfves! Nu blef det afgjordt, att Lagerbjelke tar Brelins roll, Jennings Lagerbjelkes och Lasse Silfverstolpe den roll, som Jennings redan öfverläst. Rätt roligt har det emellertid varit. Vi kunna nu mest våra respektiva roller och repetera ofta, då ibland de kungliga spektaklerna få rätta sig efter våra repetitions-tider.»

Till efterpjäs önskade Lagerbjelke, att »Le fat dupé» skulle gifvas, hvari han ville spela en egenkär och narrad abbés roll; frågan var om huru rollerna bland systrarna skulle delas. Gustava fann pjäsen något fri och var litet rädd för att däruti afskjuta en pistol. Malla ville däremot gärna spela den rollen, som var litet äfventyrlig.

De två vackra visorna: »Till vinets och vällustens ära etc.» och »Glad då hon en lycklig ser» voro författade af Brelin, det fick Malla veta nu. En gång som hon talade om dem sade han, att den sista hade fel som han

nu insett – »namnet, och sista versen». Han berömde mycket en roman af miss Radcliffe »Mysteries of Udolfo» och tillböd Malla att skaffa henne den. Men då hon fick veta, att den hade fem starka volymer, ville hon ej förnöta tiden med att läsa en så lång roman *ensam,* ty den var på engelska så hon kunde ej läsa den för mormor och moster. Och att på egen hand så fördjupa sig i romanvärlden visste hon ej vara sig hälsosamt. Men Brelin ville ändå visa henne den för de vackra väl valda epigrapherna till hvarje kapitel. Malla fruktade frestelsen och ville ej se den tjocka boken, men Brelin tog den ändock med sig till fru Rudbeck och lämnade den där – den låg orörd i åtta dagar; en dag var Malla ensam hemma under influensan – boken låg där – den börjadės; nu var intresset väckt och ej möjligt att upphöra – hon läste med nöje och rörelse och exalterade sig allt mer och mer; Brelin vann sitt ändamål. Denna bok bidrog säkerligen att mycket uppskrufva hennes inbillning och göra henne känsligare för alla intryck både af naturens skönheter och hjärtats hemligheter. Byron omtalar denna bok med intresse och beröm. Som Malla alltid hade svårt behålla ett nöje för sig själf, berättade hon den långa romanen från pärm till pärm *sju* gånger.

En dag fick Malla ett paket, som ett bud lämnat med hälsningar från bokhandlar Ulrich i Norrköping, en person som hon aldrig hört talas om. Högst nyfiken öppnade hon det och fann ett vackert exemplar af »Louise» af Voss; hennes namn skrifvet däri upplyste Malla, att boken var från Helvig, som förut gifvit henne »Herman und Dorothea» af Goethe, hvarpå han på grekiska skrifvit *Σοφια*. Frånvarande glömde han henne således icke. Kanske höll han af bättre, trofastare än de andra! Hon hade velat hos *en* finna förenad all den välvilja hon rönte af många. En morgon gjorde hon en lång promenad – återsåg landet, horisonten, vatten och berg. Ljuft och melankoliskt blandade sig njutningen däraf med det obestämda, både hoppfulla och misströstande i Mallas hjärta och den gryende böjelsen ännu omedveten för den intressantaste man hon ännu råkat och som så väl förstod bemäktiga sig hennes uppmärksamhet och underhålla hennes imagination genom beständigt nya väckelser. I dagboken skrefs den gamla kära versen af Délille:

»Promettre, c’est donner, éspérer, c’est jouir – Il faut m’intéresser – et non pas m’éblouir!»

Att Brelin, i början af deras bekantskap, ansåg Malla förlofvad med Manderström märkte hon ganska väl; han berömde honom alltid med en viss mentorton som en god, hederlig gosse, liksom ville han låta förstå, att *han* ville fullborda hans uppfostran för att han skulle blifva värdig sin lycka. Detta föreföll Malla både dumt och förmätet och hon tillät sig skratta däråt.

Brelin läste Kullbergs öfversättning af tragedien »Oscar, Ossians son» hos fru Rudbeck. Ossian hade sedan hennes barndom varit Mallas entusiasm. Brelin läste väl – Kullberg intresserade henne personligen – allt bidrog att på det högsta förtjusa och exaltera henne! Om aftonen gaf hon luft åt sin exalterade känsla i dessa rader för att söka bringa ordning i sina tankar:

»Oscar, Ossians son!

O Energie! enda namn jag kan gifva en känsla som jag ej själf kan förklara! O! Min Lieblingskänsla, som för mig betyder njutningen af allt skönt och godt; uppvärm alltid detta hjärta som utan att rätt begripa dig dock så lifligt känner, huru nödvändigt det är att aldrig sakna den kraft i föresatser och den noggrannhet i deras uppfyllande som du ger mig; detta brinnande begär efter högre föremål, detta behof af verksamhet, måtte det leda och upplysa mig att förstå mitt kall och däruti blifva hvad jag önskar!»

Då Malla några dagar var illamående uppsköts spektaklet: Operetten »Den unge arrestanten», tills hon blef frisk. De unga vännerna alla visade henne den största välvilja och deltagande. Malla nästan dignade under känslan af sällhet öfver all den kärlek och ömhet som omgaf henne och tänkte: »Så lycklig blir jag aldrig mer! Om jag nu finge dö!» och hon grät i förväg öfver framtidens saknad.

Hon blef snart bättre och satt i soffhörnet hos sin mormor. En gammal bekant till fru Rudbeck, prins

Hessenstein, son till kung Fredrik och riksgrefvinnan Taube, kom på visit. Det var en aimable gubbe efter gamla tiders sed; han var mycket artig mot Malla, som mycket fägnade den goda gumman Rudbeck; hon hade ofta haft roligt i Hessensteins sällskap och var nu smickrad öfver den godhet han visade hennes dotterdotter.

Uti »Den unge arrestanten» debuterade violinspelaren du Puy som aktör. Han var vacker och talangfull och liknade Montgomery både till utseende och målföre, så mycket som en 20 à 30 års man kan likna en 50 à 60 års gubbe, tyckte Malla.

Börspicknicker och baler roade Malla nu icke så mycket. Teatern hade företräde. Den 28 april voro hon och de båda Gustavorna först på Vauxhalln, sedan på en andlig konsert uti Riddarhussalen, hvarefter de foro på spektaklet, som blifvit uppskjutet till kl. 7. Där gafs för första gången »Teaterdirektören», en rolig opera-comique med vacker musik af Cimarosa. Där uppträdde Jeanette Wäselia i röd spentzer, så likt kostymerad med Malla som möjligt. Alla de bekanta unga herrarna började applådera starkt – och Malla blef så yr i hufvudet af blandningen af högre känslor och den smickrade fåfängans små nöjen, att hon ej rätt kunde skilja dem utan var än färdig att gråta, än skratta under den komiska pjäsen. Mamsell Wäselias namn i operetten var Corybanthe och Malla kallades ofta därefter af Wrangel och de hemmavarande för Corybantskan, som litet förargade henne.

Den 2 maj såg fru Rudbeck och hennes barn med nöje dramen »Siri Brahe och Johan Gyllenstjerna»[37]; och den 3:e flyttade de till Edsberg. Malla fick ett afskedsbref från Lagerbjelke.

Gustava och Malla hade under denna tid hört mycket omtalas ordnar, frimureri m. m. af Lagerbjelke, äfvensom illuminater, hvilken sekt han tillskref hela franska revolutionens ledning. Politiska ämnen hade sedan Mallas barndom aldrig varit henne främmande; hennes fars olyckor hade väckt hennes uppmärksamhet därpå. Af denna anledning skickade Lagerbjelke henne en afskrift af Leopolds verser till Gustaf III af den 31 augusti 1790 för de brottsliga finska befälhafvarna, tillika med ett bref. Denna vänliga uppmärksamhet af Gustaf Lagerbjelke hade Malla icke väntat sig; den gjorde henne mycket nöje och gaf honom större värde i hennes ögon. Hon hade alltid beundrat hans kunskaper, hans ovanligt goda hufvud, roade sig åt hans lifliga umgänge och kvickhet, nu fann hon honom äfven god och vänlig och började riktigt hålla af honom. Men han var stött öfver Gustavas kanske öfverdrifna beröm öfver Brelins sätt att gifva Damis roll (som Brelin återtagit) och äfven för att hon ogärna spelade den andra pjäsen, som Lagerbjelke föreslagit. Han saknades mycket. Den 9 maj kommo Wrangels, Sölfverarm, Jennings, dagen därpå Brelin, Lasse Silfverstolpe, Axel Lagerbjelke och Manderström. Man promenerade och repeterade. Pingstafton kom alldeles oväntad baron Rudbeck från Västergötland – lagom välkommen hos de unga! Om aftonen gafs »La feinte par amour», som gick alldeles förträffligt väl; Gustava spelade däri »Mélise» med ett så fint koketteri och tillika så sann känsla, att alla funno henne fullkomlig i denna roll. Därefter gafs åter »Le bon père», som de spelat förut. Malla var nu »Nisida», och därefter uttalade hon till sin moster några af Brelin författade ord. Efteråt påstods att Gustaf Lagerbjelke förklädd funnits bland åskådarna, som alltid voro talrika och flera än man kände. Brelin var förträfflig i »Damis» roll, som var liksom skrifven för honom. Därtill hade han en hvit frack med purpursammetsrevärer, som klädde honom särdeles väl; och Manderström påstod, att december månads »röda tröja» växt och blifvit en hvit frack. Manderström gaf mycket väl »Lisimon» och alla voro bra i sina roller.

Dessa dagar voro obeskrifligt roliga, som det tycktes, för alla. Endast Rudbecks förnämt ledsamma ton spridde något tvång. Han förundrade sig att finna en obekant, Brelin, installerad i sin mors hus och frågade på ett stötandesätt Jennings: »Hvem är då denne Brelin?» så högt, att det hördes af Brelin själf.

Om kvällarna promenerades i det vackraste månsken och om dagarna i det härligaste majväder omkring Edsbergs vackra nejder; det nyss utspruckna björklöfvet uppfyllde luften med vällukt. En dag voro de på det

vackra Tunberget, som förtjuste Brelin genom sin vilda skönhet. Han uppgjorde den romantiska planen, att man här vid fackelsken borde uppföra tragedien »Oscar, Ossians son». Den goda, milda Gustava Rudbeck var med om alla de yngres nöjen och förhöjde dem därigenom. Då de samma afton gingo landsvägen förbi Edsviken föreslog Lasse Silfverstolpe, att man skulle valsa på den släta, hårda vägen. Gustava Rudbeck började valsa med honom, och Malla tyckte sig nu med fullt skäl kunna öfverlämna sig åt sin ystra glädtighet, sedan *moster* valsat på landsvägen!

Då de kommit hem och sällskapet skiljts åt, omtalade Gustava Arnell, att Brelin under promenaden omtalat så mycket intressant om sitt vistande i Danmark. Han hade varit en grefvinna Sophie M** mycket tillgifven. En vacker månskensnatt, som denna, hade de båda ensamma länge förtroligt samtalat, näktergalar i trädgården förtjuste dem – Brelin fann det så farligt, så att han hämtat hennes lilla dotter ur rummet bredvid och sagt: »Hon skall alltid vara den tredje mellan oss!» Gustava var helt intagen af denna Brelins grannlagenhet och Malla med – men vid nogare eftersinnande tyckte den senare, att det just icke var så rätt grannlaga att omtala sådant, och Brelin föll härigenom i hennes tanke.

Brelin talade mycket om en grefve Rivarol, korsikan, hvars bekantskap han gjort vid Spaa. Han sade, att han nyligen skrifvit honom till och bedt honom komma till Sverige; han borde göra bekantskap med Edsberg och dess invånare, där skulle Rivarol finna det ideal han beskrifvit utan att någonsin hafva funnit det förverkligadt uti de i afseende på kultur högre stående landen. Malla förstod ej ett ord häraf; det uppväckte blott hennes förundran och nyfikenhet, som aldrig tillfredsställdes, ty Rivarol kom aldrig till Sverige; hans namn blef henne emellertid liksom en bekants och hon blef glad då hon sedan i flera böcker och uti Goethes »aus meinem Leben» återfann det.

Sista dagen de voro tillsammans spatserades i björkhagen. Gustava Rudbeck föreslog att hvar och en af sällskapet skulle af samma kvist taga hvar sitt blad till åminnelse af dessa glada dagar.

Den 14 återvände de flesta af herrarna till Stockholm. Tomt blef det efter dem och det var ej utan hjärtklappning som Malla den 17 om morgonen, då hon öppnade postväskan, hvilken alltid två gånger i veckan kl. 7 om morgonen lades på fru Rudbecks nattbord, däri igenkände ett bref från Brelin.

Manderström var kvar vid Edsberg. Hans hjärtliga tillgifvenhet rörde dock Malla. Systerligt ville hon söka afvända hans öfverdrifna känsla, men var dock ibland nära nog att hänföras däraf – men, så tänkte hon på Gustaf Lagerbjelke och Brelin, som hon båda tyckte mera om. Dessa delade tycken, dessa halfva böjelser skadade henne mer än hon själf kunde inse och begripa.

Cederströms och grefvinnan Posse väntades till Edsberg. Gustava och Malla hade på mormors tillstyrkan skrifvit till Brelin och bedt honom med de andra herrarna komma till Edsberg och ännu en gång uppföra det gifna spektaklet för att roa de kära gästerna. Den 24 maj på aftonen kommo herrar aktörer. Vid repetitionen, då Damis inkommer betraktande Mélise’s porträtt och säger: »Oui, voilà celle que j’aime etc.» såg han upp från porträttet på Malla som var på scenen som Dorine, och adresserade hela tiraden till henne!

Lagerstråles, Carl Cederström och Tönnes Wrangel kommo också till Edsberg den 25, då spektaklet gafs. Malla var alldeles yr i hufvudet, Charlotte Posse närvarande, allt var så utomordentligt roligt! Medan pjäsen gafs, samlades de som ej voro på scenen i rummet bredvid (den s. k. fähuskammaren), som också kallades foyern. Malla ingick dit; Brelin var så blek, hon tog en sminkburk och sminkade honom. Han sade: »Si j’étais français je vous dirais – non, je ne dirais rien!» och gick hastigt bort. Uti en mellanakt råkades de på teatern; i sin glädjeyra älskade Malla hela världen och visade det som ett godt barn. Brelin sade något därom och tog hennes hand; vänligt tryckte hon hans, då slog han båda händerna för ansiktet och sprang bort. »Underliga människa!» tänkte Malla.

En längre tid hade Brelin som attaché vid beskickningen i Portugal varit i Lissabon och beskref med

särdeles entusiasm dess sköna läge och poetiska omgifningar. Cintradalen omtalade han så mycket och beskref så åskådligt, att Malla mången gång drömde sig dit. En dag visade han henne i sin plånbok en liten vers af fem rader på portugisiska. Ordet »linda» återkom där två gånger, hon frågade hvad det betydde och fann det vackert. Det är älskvärd, behaglig, svarades. Hon märkte, att versen var ett akrostikon på bokstäfverna M. A. L. L. A.

Då man en afton gjorde lekar och Brelin frågades om något *råd i* stället för under, då Malla satt på understolen, nekade han att vara med i leken. Dagen därpå sade han henne, att han behöfde urskulda sig för denna tröghet och gaf henne ett papper, hvarpå hon fann en liten vers, som hon sorgfälligt gömde, men skref utanpå: »Craignez l'amour quand il a trop d'esprit!» ur en liten visa som hon tyckte mycket om. Visan låter så:

Un tendre amant veut il dire qu'il aime de ses yeux seuls qu'il emprunte la voix, s'il est sincère, ils le diront d'eux mêmes, tout a la fois décélera son choix.

Vous, dont le coeur est facile à séduire, craignez l'amour quand il a trop d'esprit, lorsqu'un amant pense à ce qu'il doit dire bien rarement il pense ce qu'il dit.

Herrar aktörer reste, och några dagar därefter kom Gustaf Lagerbjelke med Claes Cederström. Man blef mycket glad att återse honom och Malla ville söka ställa allt till rätta. Hon började med att be honom aflägga sin kvickhet, sitt skämt, och nu bara vara god och vänlig, så skulle de bättre förstå hvarandra och han gifva henne mod att tala uppriktigt. Malla tillstod, att Gustavas liflighet kom henne ibland att öfverdrifva och någon gång att såra, och försäkrade att oro öfver att på något sätt ha förolämpat baron Lagerbjelke hade betydligt stört deras nöje dessa dagar. Lagerbjelke tillstod uppriktigt, att han varit sårad af det märkliga företräde man visat Brelin, hvars uppförande dock varit inkonsekvent, då han först nekat mottaga Damis' roll och sedan gärna velat spela den. »Två personer inkomma i ett rum,» sade han, »den ena går rakt fram utan afsikt och tilltalar fritt och otvunget hvem han först råkar på; den andra stannar i dörren, betraktar först sällskapet noga, observerar hvar och ens sätt att vara och rättar sig därefter. Se där skillnaden mellan mig och Brelin.» Förlikningen var utan förbehåll å ömse sidor ärlig och vänlig. Två dagar blef Lagerbjelke vid Edsberg. Efter hans afresa upptäckte Malla, att han skrifvit med blyertspenna bakom en tafla, som låg där på ett bord, följande rader:

Puisque vous avez raillé tout l'étalage de mon dévouemént et ri de mon hommage, le sort en est jetté – cessons, cessons enfin d'être en sacrifiant moi-même une victime! Vengeons nous de vos airs et de votre dédain sinon par la raison, du moins avec la rime!

Gl.

Man brydde Gustava och påstod, att detta visst var henne ämnadt.

Den 1 juni voro de alla från Edsberg i Stockholm hos Emilie. Garnisonen utmarscherade till lägret vid Ladugårdsgärdet. Sällhet och glädje lifvade Malla, och den lilla vackra kastorshatten klädde henne väl. Alla bekanta kommo till von der Burgs och berättade Malla, att Claes Cederström afrådt alla att gå dit, emedan det just i dag vore försiktigast att undvika henne, men att de *en corps* svarat honom, att hans varning om försiktighet kom alldeles för sent.

Flera följde med till Edsberg och bland andra m:ll Carin Stapelmohr, som hittills varit i Stockholm. Denna unga vackra flicka delade naturligtvis herrarnas uppmärksamhet. Hon hade sköna ögon, nästan svarta; herrarna voro oense om deras färg. Grefvinnan Posse band en morgon ett hvitt netteldukskläde öfver hennes anlete, så att blott de blixtrande ögonen voro synliga och lät henne så inkomma till frukostbordet för att afgöra dispyten om de voro blå eller bruna. De lyste i all sin skönhet – Manderström blef betagen, och han,

som nu hela tiden öfverhopat Malla med så många ömhetsbetygelser, att hon mot sin vilja nästan var öfvertygad om, att ingen kunde älska henne som han, fattade nu ett ganska starkt och synbart tycke för m:ll Stapelmohr. Med en underlig blandning af dépit och glädje att se sitt beslut rättfärdigadt, skref Malla i sin dagbok: »Nej! mitt beslut är fattadt och förblifver! Jag glömmer det icke!»

En dag åt sällskapet från Edsberg middag vid Hagalund, dit man åkte i tre olika slags åkdon. Carin Stapelmohr åkte i en calèche som Lasse Silfverstolpe bad att få köra, och Manderström åkte ensam i sin schäs. Från Stockholm mötte Cederströmarna, Brelin m. fl. Dagen var glad och rolig och man återvände kl. 8 på aftonen till Edsberg i det gudomligaste sommarväder. Manderström och Brelin sågo litet flata ut, då Malla uppsteg i calèchen med Silfverstolpe, som bedt att få köra för henne på hemfärden. Men Manderström hade nog roligt, då Carin Stapelmohr åkte med honom i schäsen. Brelin satt ensam i sin mörkröda schäs med svarta och hvita ornament i etruskstil. Lasse Silfverstolpes samtal, gladt, lätt, lifligt och skämtsamt, så olikt Brelins sentimentala, hemlighetsfulla språk och Manderströms öfverdrifvet passionerade uttryck var en hvila för Malla. De skrattade, språkade, körde ömsom i fullt sträck, ömsom gående för att beundra den sköna aftonen och höra fågelsången i skogen. Malla körde, som mycket roade henne. Silfverstolpe var sig alltid lik; aldrig sentimental eller öfverdrifvet artig mot någon, men glad och uppmärksam mot alla fruntimmer. Brelin kom snart åter till Edsberg. Han läste högt för sällskapet »Raphael de Aquilas» af Klinger från tyska på svenska med en lätthet och ett behag, som gaf denna slags öfversättning en frisk liflighet. Malla satt bredvid och såg i boken och lärde sig på detta sätt mera tyska än genom de Helvigska lektionerna. Fru Rudbeck var mycket road häraf. Brelin var outtröttlig att läsa och anhöll om titel af hennes »lecteur».

Den 11 juni voro de i Stockholm för att stå fadder åt den lilla Emilie Magdalena Fredrika von der Burg, som fru Rudbeck bar till dopet. Det var Mallas första guddotter. Manderström stod emot henne. Emilie visade Malla ett bref från Brelin, som gratulerade henne till sin dotter, hvari han skref: »I know what name your tenderness intends to give her; angels in raptures pronounce M–as a prognostic of many lovely qualities of heart and mind.»

Manderström var åter vid Edsberg. Malla lämnade honom nu rosetter af gula, blå, röda och hvita band, hennes vapenfärger, för att bära i Coldinuorden som han begärt. Hon hade fått höra, att ett fruntimmer ej utan att visa bristande aktning kunde neka någon att få bära hennes färger om hon ej förut lofvat dem åt någon annan, och att det för öfrigt bevisade ingenting och alldeles icke band; som hon visst icke ville såra sin gamle vän Manderström gaf hon honom dem nu; men det passade likväl illa nog! Manderström föreföll henne ovanligt allvarsam, vänlig men tyst. Andra dagen bad han att få tala enskildt med henne, förbehöll sig, att hon ville höra honom med tålamod och ej som vanligt skämta med hans ord och känslor. Malla lofvade det och var ej heller stämd för narri. Manderström sade: »Ni har ofta bannat mig förr och både på lek och allvar förebrått mig mina öfverdrifna uttryck om er, mitt *smicker* som ni kallar det och min öfverdrifna – tillåt mig utsäga det rätta ordet – *kärlek.* Allt kommer från mitt varma hjärta som, jag medger det, är kanske alltför svagt, alltför lättrördt och ser och bedömer er med en alltför exalterad känsla – men det *är* så – det kan ej blifva annorlunda, snart fyra års erfarenhet har öfvertygat mig därom! Det bör då icke förundra er om jag tillägger, att min högsta önskan vore att få tillbringa mitt lif med den jag mest älskar och högaktar af alla människor. Svara mig icke nu, tänk härpå och förskjut mig ej!» tillade han med tårar.

Tonen, hjärtligheten, sanningen häraf träffade Malla djupt. Hon måste gråta och sade, att hon vore för ung att bestämma sin framtid. Han svarade, att hon ensam skulle afgöra tiden, om han hade något att hoppas; men han hade tegat i tre och ett halft år, han måste yttra sin önskan, kunde ej längre bära den tyst af fruktan, att af någon blifva förekommen; denna strid hade blifvit honom för smärtsam. Malla, inom sig besluten att icke gifva honom ja, började låta honom förstå det. »Ni bereder mig klokt och vänligt på mitt öde,» sade han, men blef så bedröfvad, så djupt rörd, talade så vackert kärlekens språk, att Malla hänförd, upprörd hade

så när räckt honom sin hand – då hon i detsamma fick blicken på »Herman und Dorothea», som hon fått af Helvig med hennes namn *Σοφια* skrifvet på pärmen. Härvid genomflög henne den tanken: »Jag har ju också skäl tro mig vara älskad af andra – *en* skall väljas för lifvet, låt ej mitt lättrörda hjärta förleda mig till hvad jag sedan kunde ångra.» Nu bad hon Manderström om uppskof, betänketid, bad honom komma som förr. De kommo öfverens att ej mera tala härom före midsommar, men att han åtminstone *en* gång före afgörandet skulle återkomma till Edsberg. På eftermiddagen reste han. Malla omtalade allt för sin mormor, som nu ej tillät sig yttra någon önskan. Den goda, hederliga gumman bad Gud i tysthet, men ville ej inverka på Mallas beslut.

Malla var hela aftonen ytterst orolig och upprörd, kunde ej företaga något utan slukade en liten engelsk roman »The widow» för att hvila sina tankar. Några stilla allvarsamma dagar följde. Med en känsla af ånger såg Malla sin mormors forskande blickar. Hon förebrådde sig att ej uppfylla hennes önskan och var stundtals nästan färdig därtill. Men hon fruktade för sitt hittills så flyktiga hjärta, som behöfde full högaktning eller innerlig kärlek för att fästa sig. Hon ville pröfva det, hon ville återse Carl Cederström, Brelin, Gustaf Lagerbjelke, Lasse Silfverstolpe, och gick sluten och fundersam och led af den gamla svåra beklämningen under bröstet, som alltid infann sig vid hvarje stark sinnesrörelse.

Midsommarn skulle tillbringas vid Jakobsberg. Den 22 for fru Rudbeck dit med Malla; samma dag kommo Brelin, Lagerbjelke, Silfverstolpe; detta lifliga glada sällskap skingrade Mallas allvarsamma tankar och beklämningen försvann, hon kände sig åter ung och *fri!* Dagen därpå kommo Tönnes Wrangel och Carl Cederström; man gjorde vackra promenader och hade roligt. På hemvägen gick Malla mellan Brelin och Lagerbjelke, som ingendera var särdeles vacker, då Tönnes kom framspringande och härmande en halffull bonde sjöng på bondemanér:

Hör du gosse lilla, gör dig inte besvär till att tänka det som tokuget är, ty aldrig så har du varit min vän och aldrig så kan du blifva't! Om du bara vore vacker ändå skulle jag väl icke undra därpå, men du är ful! Fuler är du när du skrattar och ler, fuler är du, när du tigger och ber, fuler är du uppå alla manér, uppå alla manér!

Ett allmänt skratt följde naturligtvis.

Gustaf Lagerbjelke, som funnit det för varmt i sin kammare, hade, som han sade, tillbragt natten i en syrénbuske och gaf Malla om morgonen den präktigaste syrénkvist hon någonsin sett.

Midsommardagen foro alla de unga till Svartsjö. Den goda mormodern blef ensam hemma vid Jakobsberg och gladde sig åt deras nöje. I Lasses jaktvagn åkte han och Gustava framföre, Brelin och Malla i andra sätet, och i Wrangels calèche han och Lagerbjelke. Vackert väder gjorde hela färden förträffligt rolig; de foro tre fjärdingsväg till Löfsta by, där de togo en båt, som förde dem en halfmil öfver Mälaren. Apelsiner och limonad förtärdes under tiden. Vid ankomsten till Svartsjölandet var där en hövagn beställd, hvarpå de åkte en kvarts mil fram till det gamla, romantiska, skuggrika Svartsjö. Hela aftonen spatserades i den dystra, men vackra trädgården eller parken, som har ovanligt höga lummiga ekar, lindar och almar. Den skönaste punkten är vid den stora klara dammen under den märkvärdigt vackra linden, som det säges att Gustaf Adolf den store själf planterat på det stället i parken där han med Oxenstjerna uppgjorde planen till tyska kriget. Denna lind har den mest ovanliga form: en tjock hög stam och därpå tätt sammanväxta, tjocka långa grenar inflätade i hvarandra, men utan att det ser tvunget eller konstigt ut. Detta bildar en krona som är så hög, så vid rundt omkring och så tät att många personer därunder kunna vara skyddade för den starkaste regnskur. På ena sidan är den stora sjölika dammen, omgifven af skyhöga askar, som med sina fint tecknade grenar beskugga dess lugna bölja, på den andra, en tät allé af lindar, hvarigenom synes ett sund af Mälaren och på stranden midtöfver Sånga kyrka. Under den lummiga linden är en grupp i hvit marmor af Sergel. Den föreställer Gustaf Adolf sittande med en rulle i handen, hvarpå han pekar åt den bakom honom stående Oxenstierna. Denna grupp är vacker och gör på detta ställe en hög och vördnadsbjudande verkan.

Oxenstiernas anlete är skönt, och var då mycket likt grefve Mörner. Detta fäste Brelins uppmärksamhet; Gustaf Mörner hade samma tid som han varit kadett i Karlskrona och varit hans mest älskade kamrat.

Några få näktergalar slogo några enskilda slag, men ett ljuft sommarregn förmådde sällskapet att återvända till de rum som de fått sig upplåtna. Slottet hade de strax vid ankomsten invändigt besett; en mängd sköna rum, men till större delen förfallna och gammalmodigt möblerade; några kvarlefvor efter drottning Lovisa Ulrika, som dog på Svartsjö, funnos ännu. En rund salong med tre stora fönster från golf till tak midt i slottet var mycket vacker. Lagerbjelke, som ej tycktes sätta värde på den sköna naturen och näktergalarnas sång, längtade dess mer efter supén och var därvid mycket rolig och fann kycklingarna bestå af bara persilja. Regnet upphörde, solen var i nedgående, men då det klarnade, lyste ännu »purpursläpet efter dagen». Man återvände till trädgården, där näktergalarna nu uppstämde sin konsert. Natten var lugn och härlig, alla sinnen njöto, halfmånen höjde sig i öster, blek i midsommarljuset! Så gingo de till klockan omkring ett i den stora, halfförvildade trädgården. Gustaf Lagerbjelke gick och lade sig att sofva, då han ej roade sig i det lyssnande sällskapet, som blifvit tyst och försjunkit i stilla njutning af den ljufva natten och den lifliga omväxlande sången, som ej kan förliknas med någon annan fågelsång. Taltrasten har några af dess toner, men hvarken så starka eller så mångfaldiga. Själfva den muntre Lasse var nu tyst och allvarsam. *Så* hade Malla aldrig känt naturens härlighet. Hon kände, att hon hade Brelin att tacka för denna njutning; han hade proponerat och tillställt denna midsommarfärd.

Mot dagningen tystnade näktergalarna, man återvände till slottet. För att fördrifva tiden skrefs bouts-rimés. Man gaf Malla fyra rim, som hon sålunda fyllde:

Mina glada ungdoms	– vänner
bibehållen jag er	– ber
denna godhet som jag	– känner
denna välvilja jag	– ser!

Wrangels blefvo sömniga, Malla satt en stund kvar hos de sofvande. Kort därefter smög Malla sig sakta ut; hon hade behof att vara ensam, att söka få ordning inom sig. Hon gick nu åt en annan sida, där en lång smal bro gick öfver sundet till andra stranden. Solen var nyss uppgången, morgonen var frisk och ännu litet kylig. Malla bad och tänkte, och fann sig ej mogen att för *en* försaka allt! Hur kunde hon lofva att framförallt älska Manderström, då hon tyckte lika mycket, ja *mer* om flera andra! Icke heller var det någon annan hon så helt älskade, att hon för den velat förändra det lyckliga närvarande. Denna ensliga morgonvandring stadgade och stadfäste hennes beslut och hon återvände nöjd och glad till Wrangels, som börjat blifva oroliga öfver hennes frånvaro.

Kl. 6 på morgonen samlades åter sällskapet för att äta frukost. Då omtalades, huru Brelin och Silfverstolpe väckt Lagerbjelke med att sjunga: »So sang die Nachtigall, so sang die Wachtel», hvarefter de gått in i en öppen byggning, där flera människor lågo och sofvo, där de satt sig midt på golfvet och sjungit en morgonpsalm. De sofvande vaknade och vände sig om, och de skröto med att redan på morgonen hafva beredt fyra »omvändelser». De tillfrågades hvilka de voro och hvad de ville och hotades, att om de icke ville gå sin väg, skulle karlarna inropas, som lågo i rummet bredvid. De återvände då till slottet.

Innan afresan ville Malla än en gång återse dammen, Gustaf Adolf och den sköne Oxenstierna och skyndade dit ensam. »Läs i hans ögon!» hviskade Brelin då hon gick; hon såg i ögat *Malla Sophia* skrifvet med blyerts!

Kl. 8 lämnades det vackra oförgätliga Svartsjö på samma sätt som man ditkommit och kl. 10 var man åter vid Jakobsberg och hade så mycket att berätta för den goda mormodern. Brelin och Lagerbjelke lofvade

båda att skrifva resebeskrifningar öfver denna färd; den förre skref ett stycke vers och prosa, men fulländade det icke; den andre skref titlarna på sex kapitel – och aldrig mera. Malla sof icke en blund på 40 timmar; men sömnen var henne bra välkommen den 25 om aftonen.

Vid Jakobsberg började Malla läsa »Louise» af Voss för Brelin, som däri lärde henne läsa hexameter. Herrarna återvände till Stockholm och fru Rudbeck med Malla och Gustava till Edsberg. Ett par dagar därefter kommo Lagerbjelke och Manderström. Den senare, sorgsen och tyst, återvände samma afton.

Lagerbjelke blef kvar vid Edsberg och var mycket treflig och rolig; han hjälpte Malla att iordningsätta kabinetten i trädgården, gräfde, kvistade och körde sand. Detta allt fann Malla beundransvärdt af en Stockholmsherre, en blifvande diplomat, och ville nu snarare kalla honom *sin* kabinettssekreterare än *kansliets!* Hon brukade säga: »När Gösta Lagerbjelke en gång blir stor och namnkunnig statsman, så skall jag blifva stolt öfver att hafva varit en af hans ungdomsbekanta, att hafva spelat på samma sällskapsteater som han och att hafva gräft i trädgården med honom.» Hon fann honom till och med icke ful mera och påstod, att han hade mycket vackra ögon då han var vänlig. – Hon hade verkligen sett dem vackra några gånger!

Den 1 juli var fru Rudbeck med sina dotterdöttrar i Stockholm hos von der Burgs. Brelin kom först af de bjudna herrarna och satt, när Manderström inträdde, och lekte med Mallas stora gröna solfjäder, som då brukades i stället för parasolletter. Malla märkte huru Brelin genom solfjädern observerade bådas deras contenance; det misshagade henne och hon var förlägen hela dagen af känslan att vara bespejad. Förgäfves sökte Malla tillfälle att mellan fyra ögon tala vid Manderström. Man hade sagt henne att det var orätt att uppehålla honom om hon ändå ej ville ge honom sitt ja, och bedömt henne hårdt för hennes koketteri och flvktighet i anseende till Manderström. Hon hade föresatt sig att nu denna dagen göra slut på alla tvifvelsmål i den vägen, och om aftonen passade hon på ett ensamt ögonblick tog Manderströms hand förtroligt och sade: »Blif alltid min vän, min bror! Jag har intet annat svar att gifva, men detta är bestämdt.»

Fru Rudbeck blef kvar i staden och for till sina rum med Gustava och Malla. Då de blefvo ensamma, omtalade Malla för mormor och syster, att hon nu gifvit Manderström sitt afgörande svar. Mormor sade blott: »Då det var ditt hjärtas mening har du gjort rätt!» Gustava tyckte att det var väl, att det var utsagdt. Hon omtalade sedan ett samtal hon haft med sin svåger Tönnes, som mycket berömt Brelin såsom rolig, kunnig, fin och intressant; men att han ansåg honom farlig och icke att lita på. Han vore misstänkt för att ha varit spion åt Gustaf III på dennes broder hertig Carl, då han under konungens sista lefnadsår varit adjutant hos hertigen och hos honom stått mycket väl, ehuru mycket ung Brelin då var; därför hade han sedan kommit i onåd under förmyndareregeringen, varit invecklad i Armfeltska saken m. m. Malla tyckte sig härvid märka en tydlig afsikt att förminska hennes goda tanke om Brelin.

Manderström kom till dem, innan de afreste till Edsberg; utan att fordra någon vidare explikation var han vänlig och broderlig och Malla var honom tacksam därför. Med glädje återvände hon hem.

Anne Marie Ankarcrona kom till Edsberg och blef där någon tid. Hennes sällskap blef Malla med hvar dag kärare och förtroligare. Brelin kom snart. Om morgnarna gingo de tidigt upp, Anne Marie, Brelin och Malla, och gingo ut, och då läste Malla Voss' »Louise» från tyska på svenska med Brelins tillhjälp. En gång voro de sålunda en morgon kl. 6 på Tunberget, en gudomlig sommarmorgon! På dagarna läste Brelin för fru Rudbeck och flickorna också från tyskan »Giaffar», (»Dsjafar»), en god roman af Klinger, hvartill Barmacidernas historia gifvit ämne. Emellanåt målade Brelin och undervisade flickorna i att måla blommor. Dessa dagar voro mycket ljufva och rika. Vänligt förtroligt, lärande var Brelins umgänge. Aldrig hade Malla funnit någons sällskap så rikt underhållande. Något mörkt och misstroget låg dock ibland i Brelins sätt att vara. Han kunde försjunka i djupa tankar och synas alldeles frånvarande. Så vaknade han häftigt ur sina drömmar och såg därvid så besynnerlig ut. Det föreföll Malla ibland som om någon stor olycka lämnat

spår i hans hjärta, eller något brott tryckt hans samvete. Han trifdes väl på landet, men var helt och hållet obekant med dess yrken och kunde t. o. m. ej skilja ett träd eller ett sädesslag från ett annat. Det förekom Malla högst underligt och bristfälligt. De vidsträckta kunskaperna, och obekantskapen med de närmaste föremålen tyckte hon stå i strid mot hvarandra. Det var ju en grann byggnad utan grund! Att så, som Brelin kunde det, beskrifva Cintradalen i Portugal och ej kunna skilja almen från linden! Likväl fjättrade alltid hans samtal hennes uppmärksamhet genom den mängd nya föremål han omtalade.

Sedan hon en gång, då han smickrade henne på sitt fina sätt, på en papperslapp skrifvit en sentens, som hon mindes ur en bok: »Flatterie n'est dangereuse que quand elle est donnée par un homme de beaucoup d'esprit, car il en faut cent fois davantage pour n'en pas être aveuglé que pour la débiter», hade han upphört att så där indirekt berömma henne vid alla tillfällen och sade henne ibland hennes fel och brister vänligt och skonsamt, men stundom skämtande. Aldrig yttrade han något som kunnat göra henne förlägen, men på tusende för andra omärkliga sätt gaf han henne beständigt liksom aningar om det som han tycktes vilja dölja. En dag som flickorna målade blommor tog Malla ett papper mellan läpparna medan hon med händerna ordnade de andra; hon märkte sedan, att Brelin förstulet utklippte den biten af papperet som hennes mun berört, hon gömde det som låg kvar! Den store skådespelaren Lekains yttrande till en ung medspelare, som i sin hänryckning fattat sin älskarinnas arm: »Si vous voulez paraître passionné, ayez l'air de craindre de toucher la robe de celle que vous aimez!» passade helt och hållet in på Brelin och utan att veta det var Malla liksom magnetiskt indragen i en riktig trollkrets.

Malla skref till Gustava: »J'avoue que si cet homme est un monstre, il est au moins aimable!»

Brelin uppgjorde en plan att upprödja holmen i Edsviken och där uppbygga en liten skans; holmen skulle kallas »Malvinas ö» och från Stockholm skulle han sjöledes fara dit och ordna den, om den blef honom upplåten till arrende. Fru Rudbeck svarade, att han skulle få den omtalade »Jungfruholmen» i Edsviken som förläning i arfvode för hans »lecteurs-beställning» hos ägarinnan. Projekter uppgjordes i anledning däraf till firande af Magdalenadagen. Den 21 juli kommo Brelin, Manderström, Lasse Silfverstolpe och Lagerbjelke, men Gustava var icke kommen och ej Charlotte från Löfsta. Man satt redan till bords om aftonen, då Gustava och Wrangel oförmodadt inträdde. Malla skrek och grät i glädje, bar sig tokigt åt vid den glada surprisen och fick bannor som vanligt för sina våldsamma glädjeutbrott; detta hämmade dem väl, men gjorde henne fysiskt ondt och hon var nära konvulsioner af instängd glädje, som därvid förbyttes till våldsam smärta. Malla insåg väl, att man ej borde öfverlämna sig till sorgeutbrott, ty de innebära alltid klagan och brist på lydig undergifvenhet, men kunde ej begripa hvarför hon icke ostörd kunde få njuta sitt glädjerus och öfverlämna sig däråt med hela sin själs liflighet. All glädje var ju tacksamhet! Hon tyckte, att den skönaste död vore att få dö af glädje, och önskade sig den ju förr ju hellre. Hon hade så när vunnit sin önskan denna afton, ty en stund senare kommo grefvinnan Posse, Charlotte och Carin Stapelmohr. Glädjen stod nu upp i taket; men Malla, som icke fick visa sin glädjeyra, sväljde sina tårar och fick så ondt, att det störde äfven morgondagens nöje.

Om morgonen, d. 22. då sällskapet samlades till frukost och följdes åt in i förmaket, fanns där redan ett sällskap vid frukostbordet: Emilie, föreställande fru Rudbeck i hennes kläder och med hennes s. k. uppsatta mössa, glasögon och snusdosa, läste avisorna vid sin kaffekopp; Lagerbjelke, klädd i grefvinnan Gjös' kostym, satt på hennes plats, talande om konung Adolf Fredrik och drottning Lovisa Ulrika; Lasse Silfverstolpe hade en af Gustava Arnells klänningar och lagade te; Wrangel föreställde gamla madame Zelia med en af hennes mössor och schal, satt vid hennes lilla bord med en af hennes vanliga ända till tefatsbrädden fulla tekoppar och i handen en smörgås, verklig karikatyr af dem hon brukade tillaga åt sig, skurna öfver hela kakan och tumstjocka. Brelin satt och berättade utrikes nyheter för detta herrskap. Salsdörren öppnades och von der Burg inkom, behängd rundt omkring med Mallas klänningar, hvaraf ingen passat honom, och med en pappersremsa om hufvudet, hvarpå stod skrifvet: »Detta skall vara fröken Malla».

Lasse, i Gustavas kostym, sprang då upp från tébordet, som han i sin häftighet höll på att skjuta omkull, omfamnade häftigt von der Burg, de skreko och skrattade och parodierade tämligen likt scenen vid de båda systrarnas möte kvällen förut. Malla skrattade, men kände sig träffad, och det löjliga häri verkade mer än bannorna.

Dagen blef regnig; förgäfves hoppades man på vackert väder.

Dansen på kvällen efter blinde Eriks fiol blef dock glad och liflig. Konfektyrer och champagne serverades. Men Malla hade ej roligt. Det var något söndradt och oharmoniskt i det hela som plågade henne; inom henne en böjelse att hålla af och förtro sig till Brelin, som stod i strid med de misstankar man uppväckt hos henne mot honom och som hans inbundna hemlighetsfulla sätt att vara underhöll. Om några dagar skulle fru Rudbeck resa till Närke och Västergötland på två månader, allt det närvarande afbrytas, afsked tagas af Edsberg och alla Upplandsvännerna! – huru skulle man återfinna dem? Skulle de vara vänliga, goda, förtroliga som nu? Sommar nu, höst då! Stora tårar, dem hon ville dölja, runno utför hennes kinder, och Brelin såg dem nog.

Efter hand afreste alla. Den 30 juli for fru Rudbeck med Malla till Jakobsberg och därifrån till Ervalla och Trystorp. Från Trystorp for man till Kyrtingsberg. Dit kommo på besök grannarna från Risberga, gamla fru Hedengren med sin dotter och måg, grefve Thure Rudenschöld. Då de unga inträdde, märkte Malla genast, att grefve Rudenschöld observerade henne, och vid bordet om aftonen, då hon satt midt emot honom, betraktade han henne så oupphörligt, att hon blef förlägen, och knappast kunde svara sina artiga grannar. Hon fick sedan veta, att han funnit henne till utseende, tal och åtbörder så lik sin olyckliga syster Malin, att det mycket upprört honom.

På vägen till Kaflås var fru Rudbeck en dag öfver till direktör Tillées på Gäddeberg. Den 17 angusti framkommo de till Kaflås, där fru Rudbeck hoppades råka sin enda ännu lefvande syster, fru Lilliehöök, med hvilken hon där stämt möte, och se! den henne välbekanta gamla vagnen från Lindhult stod där verkligen redan på stallgården. De båda åldriga systrarna inträffade inom samma timme, den ena från Halland, den andra från Uppland.

Utanpå sin almanacka, på hvars hvita blad Malla brukade göra sina dagliga små annotationer, upptäckte hon först på resan helt fint med blyerts skrifvet: »Friendships wishes» af Brelins hand – det rörde henne! Inuti almanackan hade han vid afskedet inskrifvit dessa rader af Moses Mendelsohn:

»Nach Wahrheit streben, Das Schöne lieben, Das Gute wollen, Das Beste thun.»

Han hade en särdeles talang att alltid göra sig påmind. Så hade han på en syask, där initialbokstafven S af Mallas favoritnamn »Sophia» var skrifvet, ritat en stjärnkrans däröfver och inuti locket i ena hörnet en liten, liten *»Vergissmeinnicht»,* i det andra ett *E,* i det tredje *25* och i det fjärde *maj.* Detta upptäckte Malla först efter hand, och alltid med en slags underlig känsla af hans närvaro. Dessa små för alla andra omärkliga bevis på hans ständiga uppmärksamhet behagade henne mycket, och hon fruktade att alltför mycket vänja sig därvid och bli beroende däraf; och på sitt vanliga sätt föresatte hon sig att öfverlämna sig helt åt det närvarande och med nya intryck och intressen försvaga hvad som hotade hennes lugn och frihet.

Sällskapet vid Kaflås bestod af den förträffliga värdinnan, friherrinnan Essen, hennes älskvärda svägerska, fröken Charlotte Essen, de Essiska barnen med informator och tre unga fröknar Strokirch. Den andra i ordningen af dessa, Jeanna Strokirch, tolf år gammal, var ovanligt liten, men hela hennes lilla gestalt, hennes små fina lemmar, hennes vackra, milda, lifliga anlete hade en naturlig grace, ett angenämt behag, som ej står att beskrifva, och Malla blef alldeles förtjust i den lilla söta flickan. Dessutom var där en stallmästar Granfeldt för sommaren för att inrida hästar, inöfva gossarna och lära äfven friherrinnan Essen själf att rida. Granfeldt var egentligen ful, mycket koppärrig, men hade ändock något redligt och känslofullt i sitt uttryck

som föreföll Malla icke obehagligt.

Dagen efter Mallas ankomst framleddes på gården en liten vacker fux med hvit bläs och hvita fötter, med ett vackert sadelschabrak och försilfradt betsel. Friherrinnan Essen ledde den fram till Malla, gjorde henne present af hästen och dess tillbehör och sade, att Granfeldt lofvat lära henne rida. Malla blef mycket glad och tacksam, hade sina ridkläder i ordning och fick genast lektion.

Några dagar tillbragtes också hos Rudbecks på Tidaholm. Malla visste att hennes morbror och tant ej tyckte om Stockholmslifvet och fruktade, att de skulle tillräkna henne, att gamla fru Rudbeck tillbringade vintrarna i Stockholm och att de kunde tycka, att mormor för hennes skull hade för stora utgifter. Malla talade härom med sin moster Gustava, bad henne afråda Stockholmsvistelserna och försäkrade, att hon lika gärna ville vara vintrarna öfver vid det kära Edsberg. Gustava Rudbeck afvände hennes skrupler och sade Malla, att stadslifvet om vintrarna bäst passade deras moders ålder och hälsa.

Man red om dagarna och dansade om kvällarna. Malla blef riktigt mager på denna roliga sommarresa ty hon hade aldrig tid att äta och sofva då det var så roligt, och nätterna använde hon mest att meddela sin fröjd åt de frånvarande vännerna Gustava och Charlotte.

Dagen innan sällskapet skulle åtskiljas gjorde de unga en lång och vacker promenad till fots. De kommo till en sank äng, där fruntimmerna hade svårt att komma öfver. Man stannade villrådig – en ryttmästar Lindkrona stod närmast Malla, fattade i henne och bar henne öfver i största hast till hennes stora öfverraskning; hennes brokiga kostym: gul klänning med röd spentzer, grå sidenstrumpor med gula kilar, svarta och gula skor och den lilla mörkblå kastorshatten med gula band och hvit slöja, mot Lindkronas ljusblå och gula uniform såg både grant och löjligt ut för de andra, så att de följde dem med högljudt skratt. På hemvägen fanns en vacker slät grön plats i skogen, där dansades en quadrille efter sång och då man eftertänkte, att man dagen därpå skulle skiljas åt och troligen aldrig mer råkas, beslöt man här uppsätta ett minnesmärke af denna glada dag. Herrarna släpade ihop stenar för att utmärka platsen. Först fjorton år därefter återkom Malla till Kaflås, men sökte förgäfves denna plats.

Två dagar därefter lämnade fru Rudbeck Kaflås. Friherrinnan Essen och Charlotte Lilliecreutz följde dem å väg. På vägen stannade de öfver en dag i Kumla hos prosten Rosensteins. Vid Kaflås hade Malla för första gången sett ett väl inrättadt hus i stor stil – vid Kumla såg hon, huru gästfrihet kan göra ett tarfligt hem trefligt. Rummen, omålade, blott klistrade med karduspapper, voro små och otillräckliga för det stora hushållet. Fastän själfva barnlösa hade Rosensteins hos sig åtta gossar af sina syskons söner och en systerdotter som de upptagit som eget barn. Dessa barns lärare ökade personalen och de voro öfverhopade af främmande, kommande och farande, och gamla bekanta från Uppsala tillbragte långa tider vid Kumla. Där såg Malla magister Benjamin Höjer, nyligen hemkommen från en utländsk resa. Malla var glad att få honom till granne vid bordet, men han förblef tyst och sluten. Friherrinnan Essen omtalade att, då Malla skrifvit in i dagböckerna hade hon gifvit dem olympiska namn. Då frågade Höjer hvad hon tillägnat sig för en guddom. Malla sade, att hon menat sin mormor med Vesta, sin moster med Ceres och fröken Lilliecreutz med Diana, men hon hade ej funnit något passande namn åt sig. Höjer sade då att hon bort alternera med Aglaja, Euphrosyne och Thalia. När Malla senare fick höra Höjer omtalas som en märkvärdig man, roade det henne att minnas denna lilla artighet.

Vid Ervalla mötte många bref; från Marianne Pollett från Carlsbad, från Manderström och från Brelin. Den senares bref voro alltid särdeles välkomna, men besvarades aldrig, hvilket gjorde korrespondensen så mycket roligare för Malla, som blott hade nöjet mottaga bref. Hon visste då ej ännu, att det kunde vara lika roligt att skrifva som att få bref! En postdag medförde tio bref till Malla.

Ervalla lämnades nu till friherrinnan Essen, som därför skulle gifva sin mor tusen riksdaler riksgälds årligen.

Den gamla tröttnade vid resor och flera egendomars räkenskaper. Den 19 september lämnade fru Rudbeck Ervalla – det kostade på! Kanske var det för sista gången man varit där, och att taga afsked af Gustava Rudbeck, den goda, förträffliga dottern och mostern, var så smärtsamt.

Väl hemkomna till Edsberg anlände snart Wrangels, grefvinnan Gjös och Lasse Silfverstolpe. Ett resparti uppgjordes af Wrangel och Silfverstolpe och den 1 oktober sutto Gustava med sin man, Malla och Lasse Silfverstolpe i mormors stora gamla resvagn förspänd med fyra hästar för att fara till unga Cederströms på Löfsta. Denna resa var en förtjusning för Malla! Att *med* Gustava fara *till* Charlotte Posse, och för första gången så där på egen hand, tyckte hon skulle bli förträffligt roligt. Det roligaste hon hade, var att uppläsa Brelins bref för sina båda vänner. Dessa bref hade stort värde för Malla. Hon både längtade och fruktade att återse författaren. En gång, medan hon uppläste dem, inkom oförmodadt Lasse Silfverstolpe. Malla afbröt sig rodnande, men fann det dumt och, efter öfverenskommelse med Charlotte och Gustava, läste hon flera bref högt för Wrangel och Silfverstolpe på hemvägen i vagnen.

Efter tre dagar återvände de till Edsberg, kommo sent i mörkret och fingo därför bannor. Brelin var nu där – men äfven det var ej roligt; en trögare sinnesstämning hade bemäktigat sig alla. Allt föreföll Malla trögt och tomt.

Emilie sade Malla, att hon ansågs vara mycket flyktig i sina tycken och att Brelin sagt åt Emilie, att han trodde Malla vara mycket obeständig. Detta stötte Malla ofantligt! *Hvem* hade väl rättighet att förebrå henne obeständighet! Hade hon någonsin lofvat någon beständighet? Hade hon någonsin visat något företräde? Hade hon svikit något löfte? I dagboken skref hon: »Är det väl till *mig* man gör denna förebråelse, som – – jag nästan är missnöjd åt att icke förtjäna och som ingen på jorden ännu haft rättighet att göra mig!»

Den unga drottningens nedkomst väntades; i anseende till de fester, som i anledning däraf skulle gifvas, voro hufvudstadens invånare där fästade och man var mera ensam än vanligt vid Edsberg. För sin mormor läste Malla denna höst »Histoire de la révolution française» af Fantin Desodoard.

Ett bref från Gustava innehöll den stora nyheten om Buonapartes återkomst från Egypten till Paris. Detta lifvade Malla och gaf henne roliga tankeämnen. Chevalier Tribois, som ännu var kvar hos Rudbecks och med bägge gossarna Thure och’ Claes på Edsberg, påstod, att Buonaparte aldrig skulle återkomma till Frankrike utan med hela franska arméen förgås af törst i Egyptens öknar. Malla menade, att den Gud, som fordom låtit Moses få vatten ur hälleberget, nu ej heller skulle lämna Buonaparte ohulpen!

Malla skrifver till Gustava den 10 november: »Du vet väl, att kronprinsen är född till världen i går natt. Von der Burg, som hitkom i går med sin hustru och lilla flicka till min stora glädje, omtalade huru vackert det varit, då kl. 3 på morgonen Tedeum afsjöngs i slottskapellet, att se kungen, strålande af glädje utan ståt, framleda sin mor för att inför Gud frambära tacksamhetens offer i glädjetårar.»

Hertig Carl och hans gemål hade återkommit i början af månaden från Tyskland, där de vistats öfver ett år.

Några dagar var fru Rudbeck med Malla i Stockholm, såg ett spektakel, alltid sittande på de vanliga platserna framför direktörns plats. Brelin var afmagrad, tyst, och som det tycktes sorgligt stämd.

Under julhelgen ämnade man vid Edsberg spela komedien »List öfver list eller uppenbar fejd» och »Les fausses infidélités». Grefve Axel de la Gardie skulle för första gången uppträda däri, Lagerbjelkarna och Jennings hade äfven roller; allt lofvade, att det skulle blifva lifligt och roligt – likväl kunde Malla nu ej i förväg glädja sig däråt. Alla hennes tankar voro upptagna af oro för Charlotte Posse, som väntade sin nedkomst, och mörka aningar uppfyllde Mallas inbillning.

Wrangels och grefvinnan Gjös med sin »Arm», som de kallade Sölfverarm, kommo till julen till Edsberg.

Rudbecks bodde nu på Sollentunaholm, och där var sällskapet samladt julafton, hvilket Malla ej tyckte var så roligt. Det var en helt annan ton i hennes morbrors hus än uti mormors. Herrarna rökte och spelade för sig och voro mest af den sorten som ej kunna göra annat. Bland dem som nu tillbragte helgen hos Rudbecks var likvisst en ganska hygglig äldre man, öfverste Gyllenhaal vid Skaraborgs regemente. Han var änkling och hade en son och en dotter. Den förstnämnde var med honom på Sollentunaholm, en elfvaårig, tjock, lunsig och självsvåldig pojke, som spelade kort med passion, ansåg sig hemmastadd öfverallt och föreföll Malla så oskicklig, att hon en dag vid Edsberg tog sig friheten säga den unge herren, att han måste lära sig bättre seder.

Ändtligen kom underrättelse, att Charlotte Posse juldagen fått en son och att både mor och barn befunno sig väl. Glädjen var allmän, men Malla, som varit mycket orolig för sin vän, yttrade nu sin glädje så högljudt, att hon ådrog sig skarpa bannor och förebråelser t. o. m. af sin mormor. Detta hämmande af hennes fröjd kväfde henne, och hon frälste sig in i sin kammare; men de ljufva glädjetårarna voro nu uppblandade med grämelsens konvulsiviska gråt och hon var så uppretad, att hon var alldeles utom sig. De gamla grillerna att ingen förstod henne, ingen rätt älskade henne, att hon var ensam i världen med sitt brinnande hjärta, vaknade åter. I full förtviflan rasade hon och tanken att göra slut på sitt lif genomfor henne – ej för första gången! Sådana utbrott hade hon likväl sans nog att af blygsel aldrig visa andra. Det var blott i ensamheten som hon handlöst öfverlämnade sig till sin våldsamhet.

Nyårsafton på eftermiddagen kommo i fullt yrväder Manderström och Lasse i hyrvagn. De sågo ledsna ut; man visste ej hvad det skulle betyda, att de nu kommo så oväntade; det tillämnade spektaklet skulle först uppföras den 5 januari. Nu kommo de för att säga, att det inte kunde blifva af, emedan Lasse Silfverstolpe, som hade hufvudrollen i »List öfver list», nödvändigt måste vara hemma på Rönninge hos sina föräldrar, som då gåfvo en julbal för grannarna, och dagarna förut och efteråt voro upptagna af *oundvikliga* baler i grannskapet! Man fann detta underligt af Silfverstolpe; han såg tvungen och förlägen ut. Malla låtsade vara liknöjd, men var ofantligt ledsen. Hon hade lofvat sig mycket nöje af denna pjäs, där hon hade en rolig, äfventyrlig roll och skulle spela mot Axel de la Gardie. Dessutom var det henne oväntadt, att Lasse föredrog ett annat nöje – och hon blef själf förundrad öfver den grämelse det förorsakade henne. Hon sökte ensligheten på sin kammare och fann det vara ett ledsamt slut på det kära favoritåret 1799.

TREDJE AFDELNINGEN.

Ungdoms glädje och sorger (forts.).

1800–1801.

Malla börjar sin dagbok år 1800 med mottot: »Var förståndig och var glad!» och tillägger

»Quand on est le plus affligé, c’est alors qu’il faut éspérer le plus de consolation, le plus étroit du defilé est toujours à l’entrée de la plaine!»

Den 2 januari kommo Lagerbjelke och Manderström till Edsberg. Det blef afgjordt, att man ännu en gång skulle gifva den gamla »La feinte par amour» och därefter »Les fausses infidélités», en liten god komedi. Axel de la Gardie kom äfven, Jennings och Axel Lagerbjelke m. fl.

De la Gardie var förlofvad med fröken Stina Ramel i Skåne och han omtalade huru ledsamt han haft förra vintern, då han tillbragt två månader på landet hos sin fästmös gamla farmor grefvinnan Ramel, ensam med henne och de två unga systrarna Ramel. – Ledsamt med sin fästmö!! Det förundrade Malla på det högsta och förtog all illusion för Axel de la Gardie, som med sitt vackra utseende nu förekom henne lika fattig i hjärtat som i hufvudet.

Dessa dagar och detta spektakel voro ej roliga, ingen hade något intresse därvid. Malla omtalade för någon, att Lasse Silfverstolpe vore skuld till det mankerade däri, och fick då höra, att han friade till m:ll Ulla Groen och kanske vore förlofvad med henne, och som Groens voro grannar till Rönninge vore sålunda saken explicerad.

Man undrade på, att den ena systern ville hafva Lasse då det sades, att den andra gifvit korgen åt den äldre brodern, David Gudmund, som var allmänt berömd och högaktad som den förträffligaste son och ganska skicklig officer. Man utbredde sig i beröm öfver honom, men däremot omtalades flera mindre fördelaktiga drag af Lasse, isynnerhet hans passion för kortspel och huru han på Västerås marknad spelat med västgötar och vunnit af dem deras pengar. Malla var förargad på Lasse, men led dock af att höra honom så tadlas och att hans bror sattes så mycket framför honom.

Sedan fru Rudbeck och Malla åter blifvit ensamma vid Edsberg kommo en dag Claes och Carl Cederström och, till deras stora förundran, Lasse Silfverstolpe, som man trott ej mera skulle återkomma! Jennings, som isynnerhet varit förbittrad på honom, yttrade högt, att han aldrig mer borde tålas vid Edsberg! Men Lasse tog nu saken helt enkelt, kom lika glad, rolig och vänlig som förr, så man måste skratta och roa sig med honom, och småningom glömma hela saken för att ej gifva den för stor vikt. Länge ansåg Malla honom nu som blott *bekantskap*. Däremellan och *vänskap* fann hon stor skillnad, men glömde det alltför lätt, hänförd af sin lifliga varma känsla som ville hålla af allt som omgaf henne.

I medio af januari månad flyttade fru Rudbeck till Stockholm. Man gjorde visiter, emottog besök, såg »Tancrède», »Figaros bröllop» och »Iphigénie», och var på börs-assembléen. Men Gustava reste till Nyköping, där hon skulle vara hos sin svärmor medan Wrangel bevistade riksdagen i Norrköping som började i slutet af februari. Dagen före hennes afresa voro de alla samlade hos fru Rudbeck och kvällen blef särdeles angenäm och liflig. Det var också den sista detta sällskap tillbragte tillsamman.

Nu blef det bra tomt för Malla af brist på dagligt fruntimmerssällskap. Oftast kom om kvällarna några herrvisiter, men det kunde ej mera vara så lifligt som förr. Brelin var den bästa trösten! Han kom ofta, läste högt för fru Rudbeck, skaffade böcker och hade alltid något roligt att omtala, underrättade om goda spektakler och skaffade biljetter till dem. I avantscenen på Dramatiska teatern, till vänster från scenen, var en loge för fyra personer; där var nu fru Rudbeck med Malla ofta, och det blef nu Mallas favoritplats. Man såg och hörde så väl och syntes knappast, och ofta kommo där visiter af bekanta herrar.

Den vackra behagliga fru Bolcounoff hade året förut dött i lungsot. Änklingen kom ofta till fru Rudbeck; en fyrtioårig, stel och ledsam ryss, som satt och berättade om sina ryska vänner och anhöriga. Ofta satt han från kl. 6 till 11 och lät vagn och hästar stå utanför hela tiden. Fru Rudbeck ledsnade ibland vid hans berättelser och sade en gång då han gick: »Ack, jag har öronen fulla af noff och koff och soff och boff». Han började blifva Malla litet för artig och besvärlig!

Helvig, som hela förra året varit i Carlskrona, hade där haft den olyckan att vid en profskjutning af kanoner blifva illa sårad i hufvudet af en kanon som sprang sönder. Hans blessyr ansågs i början för dödlig och sedan fruktades, att han skulle förlora förståndet. Efter flera månaders sjukdom repade han sig dock. Han var mycket väl vårdad af sin värdinna, en änkefru Krook och hennes unga dotter, som hade reputation att vara mycket yr och förflugen. En tid efteråt berättades det, att Helvig vore förlofvad med m:ll Krook.

David Wilhelm Lilliehöök var i Stockholm, men sällan hos fru Rudbeck. Han hade sagt Malla, att han för sin fästmö omtalat hela sitt förhållande till Malla och att Catharina Brag önskade, att han hädanefter skulle undvika Mallas sällskap, och att han lofvat det. Naturligtvis fann Malla, att hennes önskan borde följas och förtroligheten upphörde dem emellan, ehuru han ändå kom någon gång, gjorde henne ett förtroende eller begärde ett råd.

Desto oumbärligare blef Brelins umgänge. Han visste blanda sig i allting! Då han ej dagligen kunde komma, hade han alltid anledning att skrifva, att skicka en bok eller spektakelbiljetter, och ingen dag förgick som ej Malla fick bevis, att han tänkte på henne. Hon ville ej tillstå för sig själf huru nödvändig han allt mera blef för hennes trefnad och döfvade sig så godt hon kunde.

Manderström ämnade sig i mars månad resa till riksdagen; ehuru politiken ganska litet intresserade honom, skulle han dock nu upp som riksdagsman. Han gjorde Malla förtroende af sin kärlek för fröken Bennett, som börjat sommaren förut på Ulriksdal. Det förundrade Malla på det allra högsta! Christine Bennett, den stela précieusen, som han förut så litet kunnat med! Nu var han förtjust och hade godt hopp. Det smickrade Malla att vara hans förtrogna; hon fann det så eget och roligt att efter att hafva haft hufvudrollen i hans komedi nu blott få förtroenden och gifva råd. Hon tyckte, att man ej borde uppskjuta sällheten, då man var öfvertygad om att finna den, utan rådde till bröllop snart! Det var roligt att höra honom disputera med Brelin sedan Manderström nu återfått sitt glada lynne. Den förre, långsam och djup, sökte sina argument och bombarderades under tiden af den andres väl ytliga, men kvicka och påfallande sarkasmer Manderström öppen och fritalig, Brelin sluten och ytterst försiktig.

En dag kom Manderström till fru Rudbeck mycket upprymd och road af ett äfventyr han nyss haft. Han skulle söka en man, som han skulle tala vid. Kommen till det utsatta huset, där han förut aldrig varit, knackar han på en dörr – en röst ropar: »stig in!» Där satt en ung dam ensam, vacker och elegant, och läste. Manderström ber om ursäkt, men nyfiken skyller han på den svåra trappan och anhåller att få andas ut ett ögonblick. Den okända bad honom sitta ned och samtalet började af honom rätt otvunget. Efter en liten stund lät hon honom förstå, att hans kvarblifvande vore åtminstone ovanligt; han svarade: »Jag medger, att jag är kanske näsvis, men jag riskerar ju intet därvid, ty ni vet i alla fall icke hvem jag är.» »Å,» svarade hon, »ni är alldeles för lik baron Manderström för att det skulle vara omöjligt att upptäcka.» Han blef ganska flat, ganska intagen af hennes kvicka sätt att vara och måste erkänna sitt namn, men fick ej veta hvem hon var, dock fick han lof att återkomma. Ofta var han sedan hos den mystiska damen, som talade lika bra svenska, franska, engelska och tyska och öfver hvars varelse en hemlighet hvilade som retade hans nyfikenhet. Slutligen fick han veta, att hon hette Augusta Glückfliess, var hemma i Berlin och skulle vara naturlig dotter af någon af preussiska konungahuset.

Kanske roade det Manderström att för Malla litet skryta med alla sina små böjelser. Men han såg åtminstone icke någon förtrytelse däröfver hos henne och hon kände allt mer och mer, att hon ej kunnat finna sig vid ett så småstyckadt hjärta, och att de ej passade för hvarandra.

Malla skref till Gustava den 7 februari: »Härom aftonen sågo vi »Figaro» i den lilla kära avant-scènes-logen med Anne Marie Ankarkrona. Med saknad likväl såg jag till våra gamla platser på amfiteatern och såg vår svåger Bahr hafva en af våra vanliga nummer. »Damis» sade mig sedan, att det varit honom ett nöje att gifva denna plats åt en af våra släktingar. »Det är barnsligt men oskyldigt!» tillade han på engelska, som du vet han helst *hviskar*. Carl Cederström och Lasse kommo in i vår loge. Carl var återkommen från Carlskrona dagen förut. Han medförde hälsningar från vår goda Helvig, som ändtligen nu är frisk och öfverhopad af göromål. Det är en riktig *man* i verksamhet. Söndagen var jag på börsbalen, det var roligt och jag dansade mycket. Bolcounoff var en stund hos oss för att bjuda oss på kaffe måndagen då vi voro hos honom och åto så mycket godsaker, att jag mådde illa däraf. Tisdagen var jag på målarakademiens exposition. Hvad som där gjorde mig mest nöje var ett porträtt af aflidne grefve Bernstorff.38 Det var något på en gång så mildt

och så allvarligt fast i denna physionomie, som jag betraktade med samma vördnad som säkert i forntiden visades Saturni bild, den gyldene ålderns välgörande gudomlighet. Om aftonen kom Damis och jag läste på svenska en sång ur »Doolin von Mayntz», ett vackert poem. Skada att att Damis ibland har något sökt som tröttar mig i längden, och så den eviga hviskningen!»

Den 8 februari, Mallas födelsedag, väcktes hon med ett paket, försegladt med ett sigill föreställande hoppet stödt på sitt ankar. Det var en minnesbok med hvita blad från Brelin och därtill några verser, enkla och vänskapliga. På första bladet i boken var en målad krans af »Vergissmeinnicht», inneslutande den kära nummern 25, fint skrifven. En stjärnkrans omkring en törnros och några fjärilar därutomkring var en allegori, som Malla ej rätt förstod. Flera vänner kommo på dagen och om aftonen Brelin; då han ett ögonblick fann Malla ensam sade han, att han förebrått sig att i önskningarna för hennes framtid ha utelämnat *en,* och bad henne med öfverseende och förlåtelse läsa en liten papperslapp, som han gaf henne. Nyfiken tog Malla den, och då de främmande voro borta, skyndade hon in i sin kammare för att läsa den. Den var på engelska, och en slags kärleksförklaring. Hon kunde ej undgå att tillstå sig det – ehuru ogärna hon ville hafva något förändradt i sitt förhållande till Brelin, som hon haft så mycket nöje af. Och detta nu just, på denna dag, då hon fyllde aderton år, den époque hon fordom utsatt för sig som den, då hon kunde tillåta sig en allvarligare böjelse! Hon gnuggade nästan sönder den lilla fatala papperslappen, som mot hennes vilja kom hennes hjärta att klappa oroligt. Sedan hon en stund fördjupat intrycket däraf genom sina funderingar, gick hon in till sin mormor och läste den för henne i svensk öfversättning. Mormor såg uppmärksamt på flickan och frågade: »Tycker du om Brelin?» »Mormor lilla, jag vill ej gifta mig med honom.» »Nå så tag det ej för mera än det är, ett litet galanteri, låtsa ej därom; var allvarsam om han själf väcker frågan, visa att det misshagar dig, och sök för öfrigt att ej mera tänka därpå!» Malla skref utanpå den engelska lappen »betyder ingenting» och somnade, glad att slippa taga det så allvarsamt.

Morgonen därpå vaknade hon ändå med tanken på Brelin. Hon ville visst icke binda sig vid honom – – men icke heller ville hon umbära och sakna det nöje hon hade af hans umgänge, det lärorika och intressanta i hans samtal. Hon skref ett långt bref till Charlotte Posse härom, men hvad som djupast inträngt i hennes hjärta var henne alltid svårast yttra i ord. Därför kom hon alltid sist till det som var för henne viktigast; hon blygdes att synas lägga för mycken vikt därpå. Hon skref: »Monsieur Mystique är ofta här och vi läsa från tyska till svenska för mormor, som har roligt däraf; men jag märker med otålighet, jag hade så när sagt med förargelse, att det icke är möjligt att i fred få ha roligt – herrarna störa det alltid! Se här skall du få höra en bit roman – – – 'Craignez l'amour quand il a trop d'esprit', står det i visan. För resten tror jag mig nu känna m:r Mystique. Jag tror honom vara mindre konstig än svag och romanesque! Emellertid är jag rätt nöjd, att dessa herrar, så skarpsynta i sitt eget omdöme, så illa förstå att begagna tiden. Jag tillstår, att det var en tid, då detta mot min vilja skulle hafva gjort mera intryck på mig! Lefve vårt valspråk 'only friendship!' I afton se vi komedien »List emot list», som gifves 'på min befallning', säger Brelin!»

Att rå på sitt lynne och sina för lifliga känslor var hvad Malla eftersträfvade, och *sans* var en egenskap som hon högt värderade, kanske just därför, att hon visste med sig själf, huru lätt hon kunde förlora den och huru svårt det var med hennes medfödda häftighet att återvinna den en gång förlorade jämvikten. Att vara glad, jämn, lugn, ansåg Malla vara en tacksamhets- och ödmjukhetsplikt mot Gud och människor, och aldrig var hon svårmodig och ledsen, utan att innerligt förebrå sig det som en synd.

Ett par dagar efteråt kom Brelin och såg olycklig ut. Han frågade Malla om hon vore missnöjd med honom, hvilket gaf henne anledning att uppriktigt – så långt hennes förlägenhet tillät – säga honom, att hon ogärna skulle bryta det förtroliga förhållande som varit dem emellan, men att hennes förtroende lätt kunde afskrämmas genom öfverdrifna yttranden. Samtalet blef afbrutet. Brelin syntes ej till på flera dagar, var illamående, och ville att Malla skulle tro det hon var orsaken därtill. Malla var vemodig och i strid med sin känsla. Brelin ingaf henne icke förtroende, men han behagade, roade och intresserade henne. Claes

Cederström kom till staden och tröstade Malla. Icke att hon för honom omtalade detta, men han förstod det ändå och lugnade henne genom att enkelt och gladt tala om Brelin utan att nedsätta honom, gjorde rättvisa åt hans goda egenskaper, men framställde honom som en fin erfaren världsman, som väl kunde tåla vid, att man också lekte med honom. Mallas vänskap och beundran för Claes Cederström blef henne ett skydd mot andra intryck och isynnerhet var hans vackra, frimodiga sätt att vara så olikt Brelins, att denne nödvändigt skulle förlora vid jämförelsen. Detta märkte Brelin och kunde ej låta bli – då det var fråga om Claes – att kalla honom »idealet».

Malla fick göra bekantskap med den utmärkte landskapsmålaren Nordquist, som gaf henne några lektioner, hvilka äfven blefvo en angenäm förströelse. Han var en lika kvick och intressant människa som god tecknare. Han var god vän med bildhuggaren Göthe och talade ofta om, huru *han* aldrig kunde glömma en dag, då Sollentuna kyrkas orgel invigdes. Med begärlighet fäste Malla sig vid hvarje distraktion, men det var ej många som erbjödos henne denna, i det hela, tunga vinter, då hon nästan för första gången saknade alla sina bästa vänner och hade ingen att rätt förtroligt tala vid. Den *ende,* som tycktes *gissa* henne, vågade hon ej förtro sig till, och hans åsikt om lifvet förmörkade hennes! Gösta Lagerbjelke såg man sällan; mycket betagen i den vackra och kvicka hoffröken Emilie de Geer var han alldeles upptagen och, som Malla tyckte, förändrad, och hon gjorde öfverallt erfarenheter, som med allvarsamma läxor varnade henne att ej tro på vänskap hos efemera bekantskaper. Bland de personer hon hört Gösta Lagerbjelke med största högaktning och beundran omtala voro: baron Carl Bonde, hans vän baron Göran Silfverhjelm, då charge d’affaires i London, och hofkansleren Ehrenheim. De voro i Lagerbjelkes tanke ypperliga statsmän, och på hans ord hade Malla stor vördnad för dem.

Ett sällskap unga karlar, hvaribland Edsbergsaktörerna, voro hufvudmännen: Manderström, Lagerbjelke, Brelin, Jennings, hade formerat en s. k. dramatisk société, af hvilken några skådespel skulle gifvas. De hade af konungen fått tillstånd att på Dramatiska teatern uppföra sin första föreställning, till hvilken de inbjudit hofvet och nästan alla deras bekanta i staden. Detta sysselsatte dem och upptog hela deras tid.

Den 21 februari spelades tragedien *Marius à Minturnes* af *Arnault.*

Mallas hjärta klappade lifligt, där hon med sin mormor satt på amfiteatern, och hon skref till sin syster efter hemkomsten från teatern:

»Kl. 11 på aftonen fredagen den 21 Februari 1800. Nyss hemkommen från det mest intressanta spektakel jag nå’nsin sett, vill jag nu dubbelt njuta däraf genom att tala om det för min bästa syster. Dessa pjeser ha haft en framgång långt öfver hvad publiken förmodade och till och med mer än jag väntade, som jag tror ändå gjort mig högre tanke därom än någon annan. Bakom oss på Amfiteatern sutto baron Wachtmeister hos änkedrottningen och *Skördarnes* skald. Det var bra roligt att höra deras omdömen, och med glädje hörde jag dem berömma våra vänner. Unge *Marius,* Adolf Stackelberg, berömdes särdeles mycket; jag vet ej om man kunde gifva den rollen bättre, hans kvinnliga, litet läspande målföre tyckte jag dock föreföll mig nog vekt för en romare, men han fick allmänt bifall. *Setegus,* Axel de la Gardie, utmärkte sig genom det ädla, vackra i utseende och röst, som är honom eget. *Amidas,* Manderström, spelade med sanning och känsla och fick bifall, hvilket var så mycket mera smickrande, som det lämnades honom med förundran; du vet, att han i stora världen aldrig varit rätt högt ansedd, och att de ofta skrattat åt hans gaucherie; jag observerade noga publiken, som denna afton yttrade sig med mera uppriktighet än vanligt. Alla hade något, jag vet icke huru – ’*energisk*’, som förtjuste mig. *Marius,* Brelin, spelade förträffligt vid flere tillfällen; alltid sant och rätt i anseende till uttrycket i röst och fysionomi, men hans spel behagade ej i allmänhet, han gestikulerade nästan icke; dock somliga fann honom bra, och sade, att han liknade den store franske skådespelaren Lekain. Hans allvarsamma, dystra anlete passade Marius. Han har varit sjuk, blef blesserad i tummen i striden och hade dånat efter pjesen, men är nu bättre. *Le Cimbre,* Fritz Krassow, var mycket väl kostymerad och gaf sin korta

men svåra roll med mycken effekt; hans målföre är obehagligt, men hans vackra kostym och gestalt och hans lediga gester hjälpte det, och scenen mellan honom och Marius var full af eld och sanning. Jennings (Philip) var en häftig gestikulerande *Géminius*; och hans högra arm var som vanligt i full verksamhet, men som han, också efter vanligheten, ej kunde sin roll, var han blott nu som alltid Philip Jennings, utom det att han nu ovanligtvis var litet rädd och timid. *Rutill,* Rénaud Stackelberg, sade sin roll tämligen bra. Kostymerna voro vackra. Marius, Amidas och Cimbren uti tricot med mantlar, den förstes brun, den andres hvit, den tredje med en björnhud. Striden gick väl. Efterpjesen hette 'Les petites maisons, caricature dramatique. Den var charmant! Skrifven af Gösta Lagerbjelke, som man jämförde med Molière, som på en gång författare och aktör. Personerna voro föreståndaren på dårhuset, Rénaud Stackelberg, en halfgalen charlatan, nyligen ditkommen, Lagerbjelke, hans fyra söner, alla halfgalna, en poet hvars kläder hängde i trasor, Axel de la Gardie, en elegant småherre, kär i sig själf, August Adelsvärd, en musikvurm, som gjorde allt taktmässigt, Gustaf Fredrik Åkerhjelm, och en sentimental och romersk tok, Adolf Stackelberg. Pjesen är full af kvickhet och infall och ridikyliserar alla slags ridikyler. Den hade briljant framgång och roade och behagade allmänt. Applådissemanger utan all ända! Sedan ridån var nedsläppt, framropades författaren. Ridån uppdrogs, författaren framkom, bugade och sade: 'Messieurs, c'est une seconde caricature que vous voulez' och gick sin väg. Nya fördubblade applåddissemanger! Bravo, bravissimo, ropades med enthousiasme. Hertig Carl var isynnerhet den som gaf ton häråt, konungen och drottningen voro där incognito i griljerad loge. Jag trodde att jag drömde, och hade aldrig velat vakna för att märka att denna förtjusande afton var slut!»

I slutet af februari var Charlotte Posse i Stockholm. Dessa dagar voro obeskrifligt glada och uppmuntrande för Malla, och hon var hjärtligt tacksam för Cederströms och grefvinnan Posses godhet att taga den längre vägen till Sörmland för hennes skull, emedan de af hennes bref märkt hennes nedslagna sinnesstämning. De sågo med stort nöje tillsammans en liten vacker operett »Philippe et Georgette».39 Den högsta glädje, det lifligaste nöje bröt alltid ut i tårar hos Malla, och hon grät till och med under den lilla glada pjäsen.

Då Cederströms reste följde fru Rudbeck och Malla med dem till Liljeholmen, där de skulle äta middag. De samlades hos grefvinnan Posse i de gamla kära rummen i kryddkrämar Eriksons hus. Lasse Silfverstolpe, som varit mycket borta denna tid och troddes vara förlofvad med mamsell Groen, kom också dit för att ta afsked af de resande; de proponerade honom att följa med till Liljeholmen; han bad då att få köra för Malla i liten släde; detta nöje, som så sällan erbjöds henne, gaf mormor lof till, och det blef ganska roligt.

Malla blef efter dessa glada dagar som en annan varelse, förströdd ur den melankoliska dimma, hvaruti Brelins inflytande försatt henne. Under det han hållit sig inne för sjukdom skref han åt Malla »le petit prophète», en sällskapslek, charmant skrifven, inbunden och tecknad i hans favoritfärger étrusque, rödt, svart och hvitt. Brelin hade konstsinne och smak och var den förste, som gaf Malla begrepp därom.

Man återvände snart till hvardagslaget och därmed de Brelinska aftonlektionerna. De började läsa Popes »Ilias» på engelska. Den hänförde Malla – men mormor delade icke detta nöje, och det gjorde det halft och ofullkomligt för Malla! Bolcounoff kom ofta, blef allt artigare, sökte alla tillfällen att visa sin välvilja, var tråkig, gaf supéer där han i profusion samlat allt hvad han utletat att Malla gärna åt: chocolade, vanille, ostron, glacer, créme-brulée etc. För att på något vis erkänna hans uppmärksamhet måste Malla äta, och mådde vanligtvis illa efter den lukulliska måltiden.

Alla riksdagsmän voro nu afresta till Norrköping. Gösta Lagerbjelkes afresa blef en époque för Malla; hon hade en aning att aldrig mer återse honom sådan hon hittills funnit honom. Hon fruktade, att hennes aktning för honom vore ett själfbedrägeri, som hon på förhand sörjde öfver. Full af fosterlandskärlek och ärelystnad, entusiasm för franska frihetsprinciper och med stora förhoppningar reste Claes Cederström dit, ung och liflig.

Så mycket oumbärligare blef Brelins sällskap. Han berättade Malla om sin ungdom, huru han helt ung blifvit adjutant hos hertig Carl som storamiral, kort före kriget med Ryssland 1788. Hertigen hade af vänskap för hans far antagit honom därtill. Reuterholm var då redan hertigens vän och förtrogne, båda ifriga frimurare, mystiska forskare i andevärlden. De initierade den unge, fantastiske Carl Edouard Brelin häruti och experimenterade med honom. Hans kamrat Palmqvist (sedan amiral) blef afundsjuk öfver hans framgång vid hofvet och sökte genom förtal på många sätt skada Brelin. Han retade honom en dag till duell i deras rum på slottet. Inom konungaborgen följde dödsstraff på en sådan förseelse. Palmqvists värja brast utaf och han stötte fästet så hårdt mot Brelins bröst, att denne afdånade och blef illa skadad. Man vågade ej tillkalla läkare för att ej röja saken, hvarföre Brelin därefter alltid förblef sjuklig, emedan brösthinnan blifvit sårad. Hertiginnan Hedvig Elisabeth Charlotte visade honom mycken godhet och hans tillgifvenhet och tacksamhet för henne yttrade sig så varmt, att det förekom Malla som om det varit en passion. Under kriget var det som han misstänktes att af Gustaf III varit begagnad som spion på hertigen. Detta nämnde likväl aldrig Brelin, talade blott mycket om människors afund, falskhet och orättvisa. Han ingick sedan vid kabinettet, var i Holland som diplomat och gjorde där många intressanta bekantskaper, isynnerhet hviskade han med förtjusning om en grefvinna Adelaide af Nassau. Sedermera var han också legationssekreterare i Lissabon, där han fann sig ofantligt väl, umgicks i många engelska hus. Däribland hos en rik bankir, som hade »en aldrakäraste dotter», med hvilken han hade hopp att blifva förlofvad, då han hastigt blef rappellerad, emedan man i den Armfeltska korrespondensen äfven funnit några bref från Brelin. Han fick ej återkomma till Sverige utan uppehöll sig i Köpenhamn, där han såg svenska kusten med längtan och saknad. Han gjorde bekantskap hos grefve Bernstorff, statsministern, och uti grefve Knuts hus, som hans älskvärda döttrar, grefvinnan Constance Bernstorff, ung änka efter statsministerns äldste son, och fröken Isidore Knut gjorde till ett paradis. Brelin omtalade ock grefvinnan Sophie Moltke, grefve Schimmelman och flera utmärkta personer med känsla, och beskref dem med tacksamhet och kärlek. Efter förmyndare-regeringens slut återfick han tillstånd att återkomma till fosterlandet och blef året därpå anställd som direktör vid Dramatiska spektaklet under baron Hamiltons styrelse. Han var också major vid Amiralitetet och yttrade mycken kärlek till sitt yrke.

Detta allt berättade han fragmentariskt för Malla, som därvid kände en slags svartsjuka på de många fruntimmer, som han med en sådan förtjusning omtalade; hon fann sig i alla afseenden så underlägsen de vackra beskrifningar han gjorde af dem, att hon svårligen kunde tro på hans tillgifvenhet för henne. Egentligen var Brelin motsatsen af hvad som mest behagade Malla. Hennes ideal hade alltid varit tappra hjältar, och om hon för sig själf kunnat uppgöra de egenskaper hon önskade hos den man, hon uteslutande skulle kunna älska, så hade det varit mod, redlig frimodighet och verksam duglighet. Men den oupphörliga uppmärksamheten på alla hennes önskningar, minnet af hvarje hennes ord, den dagliga och stundliga hågkomsten rörde henne innerligen och hon tyckte sig däri se den varma trogna känsla, hvarförutan hvarken kärlek eller vänskap syntes henne hafva värde.

Malla läste med stort nöje La Fontaines vackra novell »Bertha och Agnés». Den stolta Bertha blef hennes mönster; hon yttrade sitt tycke för denna kärleksföraktande flicka såsom en slags aegid för sin egen svaghet. Brelin brukade sedan kalla henne »fröken Bertha».

Malla kände behof af jämnårigas umgänge; hvardagslifvet hemma nu gjorde henne så trög, så åldrad tyckte hon. En déjeuner hos fröken Charlotte Silverstråle, som denna gaf för sina unga vänner, Jacquette Cederström och Sophie Piper, hoffröknar, Marguerite och Charlotte Gyllenborg och Malla, var rätt rolig. Först var ett bord dukadt med de gröfsta varor för att narra dem; men sedan serverades en läcker frukost. Flickorna voro tillsammans hela förmiddagen och kommo öfverens att vara tillsammans hvarje 1:sta april. Sophie Piper, hoffröken hos hertig Carls gemål, var ovanligt liten och sned, men hade det allra vackraste hufvud.

Malla mådde illa några dagar; Brelin var också illamående, de råkades ej – det var så tomt! En dag – hon hade varit ensam med sin mormor flera dagar, vädret var grått och töcknigt, förgäfves hade Malla läst högt, arbetat, ritat – tiden blef henne lång. Hon visste, att Brelin nu mådde bättre och väntade, att han skulle komma. Otålig gick hon från det ena fönstret till det andra; ändtligen får hon se honom komma, hjärtat klappade af glädje, men just vid porten mötte han presidenten Gyllenborg, som stannade och talade vid honom – Brelin vände om, följde med honom, och kom ej åter på hela aftonen! Vända om vid porten! Gå till Gyllenborgs i stället, en helt ny bekantskap!! Flera gånger hade Brelin talat om huru vacker han fann Marguerite Gyllenborg – nu var illusionen förbi! Nej, Brelin älskade icke Malla! Hade han då kunnat gå bort, då de ej råkats på halfannan vecka! För första gången genomfor henne den tanken: »Denna veka, svaga människa kan ej hålla af! Kanske är alltsammans blott en spekulation, han förmodar du med tiden får ett arf – nu finner han en rikare, vackrare flicka, och han glömmer dig!»

Bittra, sönderslitande voro dessa misstankar för Mallas redliga hjärta. Ibland förebrådde hon sig att tänka så, ibland föresatte hon sig att öfvervinna sin böjelse för honom. Men hvad skulle ersätta den? Hon kunde ju ej öppna en bok utan att finna någon påminnelse om honom. Hon kände nu huru rätt han haft, då han ibland sagt: »Om jag blir aldrig så långt skild från fröken Malla, så skall hon ändå aldrig helt och hållet kunna glömma mig; vi kunna aldrig mer blifva alldeles främmande för hvarandra! Hvarje tysk eller engelsk bok skall blifva en påminnelse om Edouard!»

Ensam, sliten af saknad, oro, misstankar och svartsjuka, i strid mellan kärlek och stolthet, var Malla högst olycklig. Men med ett obegripligt välde öfver sig själf förändrade hon ingenting till det yttre, fastän en värld af villrådiga lidanden innerligt plågade henne.

Efter ett par dagar återkom Brelin. Man fortsatte att läsa »Ilias», men det var ej mera detsamma. Malla läste utan lif och nöje.

Malla låg alltid inne hos sin mormor, men hade en egen kammare, där hon klädde sig och skref. Att där om kvällarna ensam få gråta, läsa, skrifva, var hennes tröst, men hon fick det ej långa stunder. Med ett slags afund såg hon ljus brinna i ett litet vindsfönster midt emot långt in på natten och föreställde sig, att där någon ung poet i fred och enslighet fick använda den tysta natten till sitt käraste arbete. Sancta Clara tornklocka blef ett ackompanjemang till alla hennes sorger och aldrig hörde hon denna klocka sedan lifvet igenom utan att minnas denna tid, både med saknad och glädje att den var förbi!

I de flestas tycke var Brelin ful, men hans djupa, mörkblå ögon och något naivt melankoliskt i hans leende, då han blef rörd, hade något obeskrifligt behagligt i Mallas ögon. Ett sådant slags leende fick hon blott se hos en människa till många år därefter.

Att fru Rudbeck aldrig skulle gilla Brelin visste Malla. Blott det, att han var ofrälse, skulle hafva kostat på den gamla vid aristokratiska fördomar vanda gumman; och dessutom var mycket att säga mot Brelin, hans sjuklighet och annat med. Detta allt kände Malla, men *ändå!* Om Brelin varit hvad hon ibland ansåg honom vara: en rik, ädel natur, som blott behöfde ett trofast hjärta att lita på för att upprättas till sin ursprungliga höghet, med tillräcklig kraft och oskuld i sinnet att älska *så*, som han ville förmå henne tro att han älskade henne – så hade hon velat göra allt för honom, med tiden öfvervinna mormors motvilja och besegra alla svårigheter. Men förtjänade Brelin verkligen hennes förtroende? Det var den stora smärtsamma frågan, som hon besvarade på tusen olika sätt.

Emilie omtalade för Malla att konsul Bolcounoff gjort henne förtroende af, att han ämnade fria till Malla. Han hade tyckt om henne sedan första gången han sett henne för tre år sedan. Han hade ock visat Emilie, att ett käppband, som han en gång på ett vad vunnit af Malla, var fästadt om hans hals. Han hade länge tvekat om han borde yppa sin önskan, men *hans vän Brelin hade nu tillstyrkt honom att göra det*. – Förunderligt!

Hvad skulle det betyda? Nog visste Brelin att Malla ej ville ha Bolcounoff! Var det fåfänga att se sin rival få en korg, eller hvad var det för ett besynnerligt infall? Malla bad Emilie vid tillfälle för all del afråda ryssen, emedan det blott kunde ge anledning till ledsamheter och obehag för dem båda.

På börs-assembléerna hade Malla varit ofta nog denna vinter, men utan intresse; Brelin var aldrig där! Hennes fåfänga var ej så smickrad som förr; hon dansade, men ej med samma lif och glädtighet. Och med glädje lämnades hufvudstaden den 22 april.

Första maj hade grefvinnan Gyllenborg, född Sandeberg, lofvat att komma till Edsberg med sina båda döttrar, sin son och hans lärare, magister Kullberg, samt major Brelin. Middagen blef väl arrangerad. För första gången kände Malla stort nöje af att så tidigt äta färska turska bönor, gurkor och sparris. Hon hade mycket coquetterie för sitt kära Edsberg och önskade, att det i alla afseenden skulle visa sig till sin fördel denna första maj.

Brelin gjorde sig all möda att göra flickorna rätt förtroligt bekanta med hvarann. Detta hade kanhända bort bevisa Malla, att han ej hade några »planer», att han kanske fann henne vara alldeles för ensam och ville förskaffa henne jämnåriga vänner – men Malla hade nu fått misstankar och kunde ej komma ifrån dem! Flickorna roade han; de voro goda, enkla och naturliga, men litet tomt fann Malla deras umgänge, ehuru hon förebrådde sig det och försökte på allt sätt att med dem ha roligt. Att roa dem lyckades henne och hon blef deras bästa vän och »halfsyster» som de kallade henne. Kullberg var af hela sällskapet den som hemligen mest intresserade Malla, han var redan känd som poet.

De politiska underrättelser om riksdagen, som hon dels hörde omtalas, dels läste i protokollen och i bref från sina båda bästa vänner, förvillade Malla; hon kunde ej göra sig något klart begrepp i dessa ämnen och antog som säkra och ofelbara sina vänners omdömen. En enda sak kostade personligen på henne: att Gösta Lagerbjelke förlorat i samfällda vänners mening genom en afgjord fjäskighet för hofpartiet. Brelin hade tyckt, att Adlersparre varit för het och haft orätt att afsäga sig den plats man gifvit honom vid riksdagen, men erkände sig ha haft orätt att döma i denna sak, innan han kände alla förhållanden. Nu vore han bättre underrättad och kunde ei annat än beundra Adlersparre och vara uppriktigt ledsen åt den vändning riksdagen tagit. Isynnerhet var han missnöjd med »Ex Damis» (Lagerbjelke), hvilken han sade vara hänförd af sin tillgifvenhet för Ehrenheim och ej märka att ministern själf ej vore utan förebråelse.

Charlotte Posse skref: »Jag förlåter ’Ex Damis’; vid tjugutre år, i passionernas ålder, kan man göra misstag; men jag förlåter icke dem som vid mogen ålder och med sans, sedan de utgifvit sig för patrioter, ändå för egennyttiga beräkningar, för titlar, ordensband, boftjänster, sälja sitt fädernesland, uppoffra sina landsmäns välfärd och motsäga sina egna principer genom sina handlingar, de göra sig förtjänta af allas förakt och ogillande. Huru många ansedda och högaktade människor hafva icke demasquerat sig vid denna riksdag till den grad, att man kunde vara frestad att tro det orden: *principer, heder, consequence* blott äro fraser, uppfunna för att smickra fåfängan, med ett ord: ’pappers-världsmaximer’, som Leopold skrifver i sin lilla tractat om ’det romaneska’; men Gud vare lof! för mänsklighetens heder, att det finns ännu några romaneska människor för att drifva dessa maximer ända till den ytterligheten *att utöfva dem!»*

Tvenne bref från Brelin, skrifna, som Malla tyckte, i en helt annan ton än de föregående, sårade henne. Hon såg däri blott bevis, att han ej numera höll af henne som förr. Epitetet »femme savante» som fanns i hans ena bref, stötte henne. För få år sedan hade man uppmuntrat och berömt hennes lärgirighet, hennes goda minne. Skulle hon nu skämmas för det som förut räknats henne till heders? Hon tänkte: ettdera bör man ej lära flickor någonting, eller också skall man ej sedan göra löje af att de profiterat af tillfället att få lära! Denna inkonsekvens föreföll henne lika besynnerlig som orättvis. Väl hade hon funnit, att hon lärt mera än sina jämnåriga flickbekanta, men hennes enda plikt i världen var ju att roa sin mormor, att förljufva hennes ålderdom. Mormors högsta nöje var att vid sitt tapisseriarbete höra läsas. Och Malla läste för henne såsom

hon serverade hennes kaffe och te, afskar kanterna på hennes bröd och sönderskar rädisorna i små bitar åt den goda, tandlösa gumman. Att hon mindes hvad hon läste, gärna och med intresse talade därom, det rådde hon ej för; men hon insåg nu, att hon borde vänja sig af därmed, då det kunde uttydas som ett slags dumt skryt. Likväl – då skvaller och tadel öfver andras uppförande, klädsel etc. var henne odrägligt och vämjeligt – blefve ju samtalsämnena alltför få och tomma! Malla var ledsen, och kunde ej rätt reda alla sina funderingar.

Till pingst kom fru Montgomery med sina barn och Brelin, och pingstdagen kom Gustava. Hvilken obeskrifliq glädje att återse henne! Samma dag tillbragte Gyllenborgska familjen vid Edsberg och Malla hade däraf roligare än förra gången, emedan hon nu tyckte sig hafva sin älskade systers beskydd. En resa till Svartsjö proponerades af Brelin och afgjordes så, att Malla skulle fara till Stockholm, vara några dagar hos Gyllenborgs och följa med dem till Svartsjö. Hon hade föresatt sig att göra sig nöje af allt, att ej låta nedslå eller oroa sig af Brelins nu kallare, liksom förmynderliga sätt att vara. Han var jämt hos Gyllenborgs, lämnade flickorna för sig och sysselsatte sig endast hviskande med grefvinnan. Det sårade Malla och hon fann det förunderligt, men hon bjöd till att synas glad och otvungen. En eftermiddag afreste de alla, damerna i en stor täckvagn, Brelin och Kullberg i bredchaise. Man framkom kl. 6, men det regnade smått. Likväl gingo de ut i parken; grefvinnan, som Malla ansett så allvarsam, var nu mycket munter, nästan yr!

Huru olika var denna Svartsjöresa mot förra årets! Hon kände sig så ensam, öfvergifven! Likväl sprang hon och rasade med flickorna för att dölja sitt betryck som steg timme för timme! Sedan de gått ute mest hela natten i den vackra trädgården, där Malla med nöje och smärta återsåg Gustaf Adolf och Oxenstierna, ingingo de i slottet mot morgonen och skulle upphjälpa sina toaletter. Malla såg sig i spegeln på samma gång som Marguerite och blef förskräckt för sig själf. Den vackra, hvita Marguerites mjuka blonda hår föll i ostädade lätta lockar omkring det ovala, välbildade anletet; hennes bruna ögon voro klara och glada, hennes vackra mun leende. Bredvid stod Malla, det tjocka bruna låg håret platt och raknadt kring det gråbruna ansiktet, som uttryckte den inre strid hon utstod. Hon fann sig så ful, så underlägsen; hon sväljde sina tårar och resignerade med förödmjukelse sin egenkärlek och sina anspråk. I detta afseende var denna Svartsjöfärd ej utan gagn för henne!

Icke ett ord som kunde bevisa ömhet eller deltagande hade Brelin för henne. Han samtalade endast med grefvinnan Gyllenborg, och Malla sökte så godt hon kunde lifva det öfriga sällskapet. För första gången upphostade Malla blod denna natt, och tyckte det kom direkte från det svidande hjärtat!

Ändtligen var denna lustfärd slut: kl. 9 om morgonen satte man sig i vagnarna och återvände till Stockholm. Alla voro sömniga; Malla kunde icke sofva, längtade blott hem till de sina, till dem som älskade henne! Om eftermiddagen, medan hon väntade på vagnen, som till aftonen skulle återföra henne till det kära Edsberg, blef hon en kort stund ensam i förmaket hos Gyllenborgs, utom Brelin, som satt i ett hörn och tycktes sofva med hufvudet stödt mot handen. Malla märkte dock, att han mellan fingrarna såg efter henne – och den misstanken genomfor henne: »Är det kanske för att pröfva och väcka jalousie som han nu varit sig så olik? Ärligt och vänligt är det i alla fall icke! Akta dig att med en min förråda huru mycket han plågat dig!» Och med den muntraste, lättaste ton i världen tog hon afsked och återvände hem.

Då hon kom hem fann man henne magrad på dessa få dagar; hon skyllde på nattvaket, ty för intet i världen hade hon kunnat omtala hvad som plågade henne. Stolthet och blyghet bundo hennes tunga; att tillstå en verklig böjelse var henne omöjligt! Hon fann sig så svag och usel, att hon tyckte det åtminstone vara en plikt att dölja det och söka öfvervinna sin dårskap.

Småningom utplånades intrycket af dessa svåra dagar, men de lämnade liksom ett ärr uti Mallas bröst, som sved och blödde vid hvarje dylik sinnesrörelse.

Lasse Silfverstolpe kom till midsommaren, och som vanligt hade han ett välgörande inflytande på Mallas sinne genom sitt lätta, glada umgänge. Brelin kom äfven dessa dagar och ingen förändring märktes i hans och Mallas ömsesidiga förhållande. Men inom sig kände hon den stora förändringen; hon tyckte sig nu veta, att han för henne hycklat en tillgifvenhet som han ej känt. Hon hade mycket lidit genom sin öfvertygelse att han sökt bedraga henne, och allt, som hos honom liknade hans förra vänlighet, ansåg hon blott som en politisk uträkning att vilja bibehålla henne, i fall att hans planer i Gyllenborgska huset skulle misslyckas. Den sårade känslan hade något läkts, men den retade egenkärleken ingaf henne hämndelust och Malla visade märkbart det nöje hon fann i Silfverstolpes sällskap, skrattade med honom och antog en lättsinnighet som ej var naturlig för henne, men som hon gärna ville förvärfva, emedan, ju mer hon såg af världen, ju mer tyckte hon den fordrade lättsinne för att ej ensam vara trofast och konsekvent, och lida däraf. Hon hade roligt – Brelin var allvarsam och bemödade sig förgäfves att öfverträffa Silfverstolpe i kvickhet och sällskapsglädtighet, men det var ej hans genre, och så snart han ej fann sig spela första rollen blef han modfälld och förlorade äfven det behag som annars var honom eget! En af dagarna, då Lasse och Wrangel badade i Edsviken, fick Lasse sendrag under det han simmade och Wrangel omtalade huru ängslig han varit, då han såg honom nära att sjunka. Naturligtvis uppväckte detta deltagande och glädje öfver hans räddning hos alla och hela dagen talades därom. Brelin blef synbart ledsen och dess mera skalkades Malla för att därmed pina honom. Slutligen sade han: »Om *jag* rent af drunknat hade det inte gjort ett sådant uppseende!» En dag som hela sällskapet var vid Sollentunaholm red Malla dit och dän med Silfverstolpe. Underrättelsen om segern vid Marengo kom, medan man var där. Buonaparte, den unge hjälten, segrare! Malla tänkte icke på något annat och glömde alla bekymmer! På hemvägen red hon i förtjusningen oförväget i berg och backar och Lasse frågade om hon trodde sig vara Buonapartes adjutant i Alperna.

En gång på en promenad blef fråga om naivité. Malla berömde mycket den egenskapen, som Brelin för ingen del hade; allt hos honom var beräknadt och eftertänkt. Brelin ville ej rätt förstå hvad Malla menade med naiv – då sade hon: »Lasse Silfverstolpe är naiv!» Brelin bet sig i läppen.

Ett möte vid Kräftriket, nära Roslagstull, uppgjordes. Det blef rätt roligt! Gyllenborgska familjen, Wrangels kommo, och flera bekanta från Stockholm, bland dem Tönnes Wrangel och Carl Cederström. Eftermiddagen åkte man kring Djurgården, som Malla icke förut sett hel och hållen. Med stort nöje såg hon Fiskartorpet, odödligt genom Bellmans sånger, och Skuggan, där värden Edelcrantz var ganska artig och förekommande, visade flera märkvärdigheter, bl. a. en liten magnetsten som bar en järnklump af 10 lispunds vikt. Efter Gustaf III:s död hade Edelcrantz skrifvit denna vers, som stod på väggen i första rummet vid Skuggan:

Den 29 Martii 1794.

Gråt, sanning, snille, konst! er skyddsgud och er vän! Din lager, Svea! gå att i cypress förbyta! Vänd, mänsklighet! din syn från jordens sorgsna yta! Split, själfsvåld, grymhet, hat! far fort att härja den! Och du, som af Hans hand en längtad fristad vann vid lifvets afton, frälst för yra skiftens vindar, i Skuggan lyckligt gömd, betäckt af egna lindar, gråt, tysta tacksamhet! gråt din välgärningsman!

På återvägen till Edsberg åkte Malla med Gustava. De mötte dåvarande statssekreteraren Rosenblad åkande. Gustava vände bort hufvudet med en föraktlig min; Malla frågade henne hvarför och fick till svar, att Gustava ansåg denne man som en feg lycksökare, krypande för konungamakten.

Underliga riksdagsnyheter blefvo en mäktig förströelse från egna drömmar. Vid ett bullersamt plenum hade flere adelsmän med ifver protesterat mot landtmarskalken egenmäktiga förfarande, då han utan ståndets enhälliga bifall afskickat en deputation för att gifva tillkänna ståndets antagande af en konungens proposition, som de dock bestridt. Flere hade därvid af förtrytelse och förakt för ett stånd, som kunde så våldföras, yttrat hårda ord; några afsagt sig adelskapet: Hans Hierta (Järta), David Schulzenheim, löjtnant

Tamm, Adelheim och – Claes Cederström! Vid Edsberg beundrades motiverna, men fruktades för följderna.

Syster Gustava och Malla läste ömsevis högt i revolutionshistorien och emellanåt riksdagsprotokoll; man tyckte, att Norrköpingshjältarna talade om Mirabeau och Condorcet, och följde dem med lifligt deltagande. Ett bref från Charlotte Posse lugnade deras oro i anseende till den verkan hennes mans afsägelse kunde ha på henne och hennes mor.

Oförmodadt den 1 juli kommo grefvinnan Posse och Charlotte med sin lilla gosse till Edsberg. De kommo nu från Sörmland för att fara till Löfsta och hade blott varit öfver en natt i Stockholm. Middagen hade Charlotte Posse ätit på värdshuset Monbijou i sällskap med många oppositionsmän, som från Norr- köping samlats i Stockholm. Bröderna Georg och Axel Adlersparre, Skjöldebrand, Borgström, Schoultz, Hans Järta, Tamm och Claes Claesson (Charlottes man). De hade i detta goda sällskap haft mycket roligt, voro förtjusta däraf och talade oupphörligt om dessa utmärkte män. Malla kände en djup högaktning och vördnad för dessa fäderneslandets stöd. Isynnerhet stod Georg Adlersparre som en halfgud i hennes tanke. Hon hade för sin mormor läst hans Dictamina; det hon förstod däraf, fann hon förträffligt, och det hon icke förstod, beundrade hon ändå. Det blef några roliga dagar. Claes och Carl Cederström voro också vid Edsberg; den förre i högsta måtto exalterad och vid det bästa lynne. Kort tid därefter fick Malla höra, att deras favorit löjtnant Tamm under Lifregementets möte på Polacksbacken, där han var med som officer vid kyrassiärerna, berömd som utmärkt skicklig militär och god kamrat, afhållen af alla, oförmodadt fått sig tillsändt kungligt afsked från sin tjänst af det skäl, att, som ingen ofrälse kunde blifva officer vid konungens lifregemente, så kunde han ej heller förblifva det, sedan han vid riksdagen i Norrköping afsagt sig adelskapet.

Förgäfves sökte chefen afvända denna hårdhet. Alla Tammens kamrater blefvo högst uppbragta och visade på allt sätt sitt missnöje och sin saknad för den förlorade kamraten. Vid exercisen red han civilklädd med och ibland dem. Charlotte Posse hade också vidkänts några svårigheter genom sin mans afsägelse. Det blef en förvirring i utanskrifterna på hennes bref, som var förarglig, och hon skickade sin mor som koncept till utanskrift: »Till fru Claesson, född grefvinna Posse».

En resa till Löfsta tillämnades med Wrangels. Två dagar innan resan skulle företagas, sjuknade fru Rudbeck oroande illa. Mormor blef bättre och Brelin kom åter på några dagar och läste högt en medelmåttig roman, Julchen Grünthal. Bolcounoff var också ibland vid Edsberg. Han berättade om en karusell, som gifvits vid Drottningholm och att en läktare där gått sönder, hvarest grefvinnan Gyllenborg och hennes döttrar suttit, men lyckligtvis ej blifvit skadade. Han omtalade huru ytterst orolig Brelin varit för dem, huru han dagligen var hos dem och just denna dag (Magdalenadagen) skulle med dem göra en lustresa. Malla led däraf – och skämdes för sig själf!

Hon försökte rita efter naturen och hade åtminstone den glädjen däraf att blifva förtroligare med allt som omgaf henne. På intet ställe kunde dagens stunder, växlande skuggor och dagrar förefalla henne så märkliga, så sköna som vid detta kära ungdomshem! *Edsberg* var hennes bästa vän och detta namn innefattade för henne ett *helt,* hvaraf hvarje del var kärlek, trefnad, lugn och sällhet.

I slutet af juli månad kom Gustava Rudbeck med sin svägerska, den högst angenäma fröken Charlotte Essen, och sin lilla dotter Jacquette. Friherrinnan von Essen hade haft en långsam och farlig nervfeber den föregående vintern, var nu återställd, men hade ännu en kroppens svaghet, som gjorde henne än mera genomskinlig. Hon var gudomlig, och Malla älskade sin moster med hela sitt varma hjärtas förmåga af kärlek och beundran. Charlotte Essen var nu omkring fyrtio år gammal, hade varit mycket vacker, var ännu ganska behaglig och ägde det sköna Säbylund. Malla hade nog dristighet att fråga henne, hvarför hon icke velat gifta sig. (Man visste, att hon haft en mängd friare både för sin egen skuld och Säbylunds.) Charlotte Essen skrattade och svarade, att hon ej råkat någon med hvilken hon ej fruktat att *leds,* och som *leds* var det

värsta hon visste, det enda hon omöjligt kunde fördraga, hade hon aldrig haft mod binda sig vid en annan varelse, hvars ledsnad hon dubbelt skulle lida af. Hon hade funnit alla karlar så fallna att *leds,* att vara sysslolösa och därigenom sprida ledsnad omkring sig. Detta fann Malla klart som dagen, då hon tänkte på de gifta män hon haft tillfälle se på närmare håll i hvardagslag.

Alla utom fru Rudbeck gjorde en lustresa till Stockholm. Sedan man besörjt åtskilligt i staden, samlades sällskapet till middagen i Kungsträdgården, som den tiden var full af plantager och bosquetter. I den stora salongen gafs då Vauxhallsbaler, och middagar åtos där vid småbord af slutna sällskaper. Just som de resande från Edsberg dit inkommo, kom Bolcounoff, och talade vid Malla, i detsamma ropade Wrangel bredvid henne: »Se Skjöldebrand!» Malla vände sig hastigt från Bolcounoff, som hon alldeles glömde, för att betrakta den ankommande: författaren till »Herman von Unna» och till de förträffliga riksdagstalen, som hon läst med beundran, den mycket berömde patrioten, som nu var stämd inför Göta Hofrätt för sina frihets- och sanningsälskande tänkesätt. Skjöldebrand stannade för att tala med Wrangel, som böd honom deltaga i deras middag. Lasse Silfverstolpe var ock med däraf.

På Skjöldebrand såg Malla med skygg vördnad. Han omtalade, att en minnessten öfver Kellgrens graf, uppsatt af hans vänner i Jakobs kyrkomur, nu vore färdig, och strax efter middagen följde han sällskapet dit. Grafven nedanför stenen var en liten grön kulle, omgifven af penséer och Vergissmeinnicht. Skjöldebrand plockade en pensée och gaf Malla, men talade icke ett ord med henne. Samma eftermiddag skulle han afresa till Jönköping, där han och flera andra skulle inför Hofrätten svara för deras yttranden vid Norrköpings riksdag. Ovissheten om hvad som kunde förestå honom och om Malla någonsin skulle återse denne man, som hon hade så hög tanke om, gaf en viss högtidlighet åt afskedet där vid Kellgrens graf. Hon tänkte: »Kanske blir han landsförvisad som min far, eller fånge på en fästning. Vore jag hans dotter, gärna skulle jag följa honom och söka förljufva hans gamla dagar!» Skjöldebrand var då fyrtiotre år gammal och föreföll Malla äldre.

Man tillbragte sedan eftermiddagen i Kungsträdgården. Dit kom mycket folk, det vimlade af eleganta människor och blef Vauxhallsbal på aftonen. Grefvinnan Cronstedt, Marguerite-Hedda Alströmer, var förut bekant med Gustava Rudbeck; de råkades nu i trädgården och voro tillsammans hela aftonen. Grefvinnan Cronstedt hade med sig två unga släktingar, fröknarna Anna Greta Silfversksöld och Charlotte Leijonhufvud, ganska täcka, söta flickor. Ovan vid främmande fruntimmerssällskap kände Malla en viss blyghet för dem, fann sig alltid sämst klädd och fulast, alltid nedsatt i sitt eget tycke och visste därför nu ej om hon skulle blifva glad eller ledsen då hennes moster sade henne, att grefvinnan Cronstedt med de unga flickorna dagen därpå skulle komma till Edsberg. Under promenaden i trädgården mötte hon Brelin. Malla hade dessa dagar erfarit, att hon kunde hafva *fullt* roligt *utan* honom. I sitt stolta medvetande däraf kände hon lust att låta honom märka det och ehuru flyktigt de råkades undföll honom heller icke, att hon var förändrad mot honom. Marianne Pollett råkades ock ett ögonblick, omgifven af utländingar. Malla blef ej varse något i hennes kostym, hennes närsynta ögon och alltför litet utåtvända uppmärksamhet gjorde, att det endast vore något högst ovanligt som kunde ådraga sig hennes blickar. Fröken Pollett blef omringad, begapad och förföljd af en hop pojkar och pack; det sades, att hon under en skir klänning haft tricot-pantalonger! Wrangel råkade henne och hjälpte henne ur trängseln.

Sent på aftonen återvände sällskapet till Edsberg uti vackert månsken, och dagen blef en af de oförgätligaste för Malla.

Två dagar därefter var Malla första gången vid Carlberg. Sällskapet från Edsberg for dit och dejeunerade hos grefve Cronstedts i den stora lummiga trädgården. Där såg Malla för första gången guvernören grefve Nils Cronstedt. Hans sätt att vara och hans artighet föreföll henne besynnerligt och obehagligt; men han var ju den förträffliga grefvinnans man och måste då väl också vara en utmärkt person. Grefvinnans systerdotter Hedda Lewenhaupt, som, sedan modern Anna-Greta Alströmer dött kort efter flickans födelse, upptagits

som eget barn af sin moster och vårdades och älskades med den innerligaste ömhet, såg Malla också för första gången. Hon var åtta år gammal, ett allrakäraste vackert och lifligt barn, som mycket intresserade Malla i anseende till deras samfällda, moderlösa öde.

Några dagar därefter reste alla gästerna från Edsberg och fru Rudbeck och Malla foro till Löfsta, där nu den gamla byggningen reparerades. Nya syllar underlades huset, där man under tiden bodde. Det roade och intresserade Malla obeskrifligt att se denna rörelse, detta landtarbete. Allt vid det gamla Edsberg var så stillastående; här såg hon lif och arbete hvart hon vände sig, Charlotte inomhus, Claes i det yttre. Hon fann sig själf så oduglig och overksam, att hon ej kunde begripa, att Claesson, som hans hustru beskref så sträng i plikters uppfyllande, så samvetsgrann i tidens användande till nytta och arbete, var så hjärtligt vänlig mot henne och visade henne så mycken uppmärksamhet. Hon sade detta åt Charlotte som svarade, att han hos henne fann god vilja och anlag till duglighet. Malla fann sig ändå helt ovärdig Claessons godhet och hade någon gång frestelse att tänka, att det snarare var hennes ungdom och yttre egenskaper som tillvunno sig hans vänskap än de opröfvade anlagen.

Från Löfsta reste de till von Bahrs på Söderby, Charlotte följde med dem; Claes blef hemma för sin byggnad. Då de togo afsked, tog han Malla i famn och kysste henne. Det var henne helt ovant och hon såg så förundrad och häpen ut därvid, att alla måste gapskratta.

Sedan de återkommit till Edsberg, kommo hoffröknarna Sophia Piper och Jacquette Cederström dit från Rosersberg och voro där en hel dag. Egentligen var det mera den smickrade fåfängan att kunna roa »småfröknarna», som de inom hertigens hof kallades, än just deras sällskap som roade Malla, ehuru hon gärna såg de vackra flickorna, isynnerhet Jacquette som hon alltid höll af. Sophie var vackrare men för öfrigt rätt obetydlig.

Anne-Marie Ankarcrona kom för en tid till Edsberg till Mallas stora tröst och glädje. Hon omtalade, att löjtnant Tamm, som utmärkt sig vid riksdagen, vore förlofvad med en sin kusin, Nancy Grill, och att det var en barndomskärlek. Hon skulle vara mycket behaglig fastän icke vacker, och berömdes mycket i alla afseenden. Hennes mor, en rik brukspatronsänka, hade aldrig velat detta giftermål, och nu sedan Tamm i Norrköping afsagt sig adelskapet, fruktade man, att hon skulle göra ännu mera svårigheter.

På länge hade Malla ej hört ett ord från Brelin, men hon visste, att han var hos Gyllenborgs på deras vackra egendom Ulfhäll nära Strängnäs. Oförmodadt fick hon tvenne engelska bref från Marguerite Gyllenborg, hvari hon väl igenkände lärmästaren och såg hans vilja att göra sig påmint.

Helvig, som man ej sett på mer än halftannat år, var nu på en kort tid i Stockholm, där Malla nu också var med sin mormor för att ordna till deras stadsflyttning, som skulle bli i september. Helvig hade varit farligt och länge sjuk, var nu förlofvad med m:ll Krok och var ej mera den glade, frimodige Helvig. Mera allvarsam och nästan dyster, var han dock lifligt vänlig och behagade Malla mer än förr. Hon skref i sin dagbok: *»för sent!»* Det föll henne in, att hon ej rätt kunde tycka om andra än just dem, som redan vore fästade vid en annan flicka! Helvig talade om reducerade önskningar; »att människan, som i ungdomen ej känner något mål nog högt för hoppet, med tiden allt mer och mer måste inskränka det och subtrahera åtminstone nio tiondedelar af hvarje önskan.» Huru litet smickrande dessa reducerade förhoppningar voro för hans fästmö tyckte sig Malla begripa. Ej utan saknad tog Malla afsked af Helvig, som reste i början på november för att kanske aldrig mer bosätta sig i Stockholm. Han lånade Malla Wielands »Musarion», som han fann så rolig och förträfflig. Malla ville gärna tycka så med efter det var ett allmänt erkändt klassiskt mästerstycke, men hon förstod det ej rätt, och det var alldeles icke inom hennes område. I allmänhet hade hon icke sinne för det komiska och humoristiska.

Vid afskedet från Edsberg den 9 oktober skref Malla:

Vackra trakt som för mitt sinne tecknar med ett ljuft behag det förbigångnas glada minne, skall jag ock sakna *dig* en dag?

Hittills hade Malla alltid i Stockholm legat i samma säng med sin gamla mormor; men Gustava Rudbeck hade utverkat ändring häri och nu insattes i alkoven en mindre säng med hvita netteldukgardiner och röda fransar och den stora brudkammarsängen återflyttades till Edsberg och ställdes på sin gamla plats i den så kallade fähuskammaren. Den var broderad på hvitt sidentyg af gamla generalskan Mentzer, Cathrine Charlotte Falkenberg.

Den 12 kom Brelin på visit, såg allvarsam och mera främmande ut än vanligt. Malla fick hjärtklappning, men höll god min. Han sade henne, att han ej vågat skrifva, ej vågat göra sig påmint på något vis, sedan hon i Kungsträdgården den 31 juli hälsat så främmande och afvisande på honom; och Malla hade verkligen inom sig eftertänkt att det kunde vara orsaken till hans långa tystnad. Det följde nu en slags explikation och försoning dem emellan, som lättade Mallas hjärta.

Den 16 oktober föddes en liten gosse hos Wrangels till allmän glädje inom familjen och den 19 skulle gossen döpas och få namnet Anton Reinhold. Mormor skulle bära honom och Malla stå fadder. En stor revolution i hårets klädsel hade föregått. Med den unga drottningens ankomst hade pudret blifvit aflagdt, nu var ock all frisyr försvunnen och alla chignonger. Håret flätades och uppsattes långt ner i nacken efter antiken och lockar föllo naturligt och ledigt omkring pannan, kinderna och halsen. Den alltid smakfulla mamsell Carlbohm klädde Malla för första gången på detta nya sätt till fadderskapet. Hon ihoplindade ljusgula och orange sidenband om hvarandra, uppehöll lockarna därmed och vred omkring den tjocka kastanjebruna flätan. Med en angenäm förvåning såg Malla sig i spegeln då det var färdigt; hon tyckte sig aldrig varit så väl klädd och så till sin fördel; detta blef hennes favoritmode, och något vackrare fick hon aldrig se! Emot fru Rudbeck stod amiral Cronstedt fadder, den samme som sedan var kommendant på Sveaborg, och mot Malla, Tönnes Wrangel.

Fru Rudbeck hade abonnerat två platser i logen n:r 4 på Operateatern med Gyllenborgska familjen. Där hade Malla en gång i veckan roliga aftnar. Den 7 november såg hon där för första gången Sachinis sköna opera »Oedipe», hvars härliga musik förtjuste henne. Karsten var alldeles oöfverträfflig i denna roll, så djupt tragisk, så ädelt hög! Mamsell Stading som Antigone hade den milda oskuld och tillika den hjältemodiga dévouement som denna skönaste af alla kvinnokaraktärer innebär. I andra logen till vänster från n:r 4, således i n:r 2, blef Malla varse öfverste Skjöldebrand. Han hälsade bekant på henne; det förundrade henne, att han igenkände och mindes henne sedan de råkades vid Kellgrens graf. Hvarje fredag hälsade de nu på hvarandra från logerna.

Den 4 december gafs den vackra operetten »Azemia» med Dalayracs musik. Brelin inkom i logen till dem. Hans ojämna sätt att vara mot Malla, hans tillgifvenhet för Gyllenborgska huset, som han nästan afficherade, oroade och plågade Malla. Hon ville ej medgifva sig själf sin känsla därvid, men var missnöjd och svartsjuk. Hemkommen sökte hon ordna sina tankar; att skrifva var hennes tröst, då hjärtat var klämdt eller öfverfullt. Clara tornklocka slog midnatt medan Malla ännu satt och skref, och åter såg hon med afund huru ljuset lyste i vindsfönstret midtemot.

Malla skref till Charlotte Posse: »Brelin är här ofta nog, i Lördags hade jag ett tämmeligen underligt samtal med honom. Han sade bland annat, att om han *en gång* kunde få tala ut med dig, skulle han sedan med Simeon säga: 'Nu låter Du Din tjänare fara i frid!' Han var hygglig, ty nog *kan* han vara det! Slutligen sade han, att det vore honom obegripligt huru jag 'med så mycken liflighet och deltagande kunde förena så mycken köld och liknöjdhet!' – Det är således ej mera obeständighet som nu förundrar hos mig!»

Komedien »Juden»[40] såg Malla med stort nöje; Hjortzbergs förträffliga uppfattning och återgifvande af

denna så egna roll förtjuste henne. Widerberg fröjdade henne alltid med sitt sköna, ädla utseende, sitt melodiska, manliga målföre och sin aldrig öfverdrifna, alltid sanna, fastän ibland något kalla aktion.

Gösta Lagerbjelke syntes numera aldrig till; han var statsman och mycket kär i hoffröken Emilie De Geer; och ändå skref han vid denna tid en visa om hoffröknarna som cirkulerade i manuskript och ej gjorde honom heder. Äfven hade han under riksdagen skrifvit en visa om sina forna vänner, oppositionsmännen i Norrköping, som för alltid skiljde dem åt.

Protokollerna angående herrarnas rättegång vid Göta Hofrätt fingo ej tryckas, men man fick låna och läsa enskilda förklaringar. Ryttmästar Axel Adlersparres väckte mycket uppseende och berömdes af alla dem, hvars omdöme Malla satte värde på. Hon hörde det läsas med djup beundran och fattade en stor högaktning för författaren.

Konung Gustaf Adolf var denna höst i Ryssland och väntades hem jultiden. Hertig Karl och hans gemål, som med nöje vintern förut sett »Marius à Minturnes» uppföras af unga amatörer, ville i följd däraf inrätta en slags dramatisk societet, som skulle gifva sin första representation vid konungens hemkomst. Detta talades mycket om, och Brelin hade mycket att bestyra därmed; men Malla hörde därpå utan särdeles intresse och ansåg sig aldrig kunna komma i fråga att vara med därom. En förmiddag kom hofmarskalken Silfversparre till fru Rudbeck, skickad af hertiginnan för att bedja, att Malla skulle få dansa med i baletten. Malla blef rädd – hon kände sig alltid tvungen och illa passande i hofvets kretsar; utan beskydd af någon anhörig – hvad skulle hon där! Men hennes mormor, som hade den lilla svagheten att lätt finna sig smickrad af all uppmärksamhet som visades Malla, samtyckte med nöje, till Mallas förskräckelse, likväl tröstade det henne, att Charlotte Silverstråle skulle dansa med och hennes mor blifva fru för dem båda. Icke var just friherrinnan Silverstråle den fru Malla företrädesvis velat välja, men hon höll af hennes dotter och tyckte om hennes ädla, anständiga sätt att vara och fann sig trygg i hennes sällskap, ehuru hon ej väntade sig mycket nöje af baletten. Van att hemma med de sina vara afhållen, kanske bortskämd af för mycken godhet, led hon af att vara alldeles öfversedd – och fruktade ändock att blifva bemärkt i främmande sällskap.

Den 12 december kallades man för första gången till sammankomst af »Dramatiska Akademien» och till repetition af den tillämnade baletten. Charlotte Silverstråle och Malla hade förut därtill tagit några lektioner af balettmästaren Terrade.

Med bäfvan och utan att vänta sig roligt for Malla upp till hertigens med friherrinnan och fröken Silverstråle. De mottogos med vänlighet och ledighet af de höga personerna, och repetitionen började. Idéen af baletten var att Therpsicore, föreställd af kammarfröken Ebba Modée, som var mycket väl växt och dansade väl, inträdde bland fyra dansande par figuranter. De voro Jeanne Louise Ehrenbill och Fritz Krassow, Charlotte Silverstråle och Erik Cederström, Charlotte Ehrenbill och Rénaud Stackelberg. Malla Montgomery och Robert Rosen. Therpsicore afbryter figuranternas dans och framvinkar ett dansande par i spanska dräkter, som dansa fandango: det var grefvinnan Aurora Gyldenstolpe och Carl Cederström; därefter dansade figuranterna åter, tills Therpsicore framvinkade ett engelskt par, dansande matelotte: grefvinnan Mina Gyldenstolpe och Adolf Djurklou; därefter likaledes en fransk dans af grefvinnan Gösta Piper, född Durietz, och Adolf Stackelberg, samt sist en kosack af Jacquette Cederström och Casimir Reuterskiöld. Detta sista par öfverträffade alla de andra i behag och lätthet, alldeles charmant! Matelotten och kosacken var det vackraste. Malla var glad åt att stå bakom och sällan komma fram på scenen, och hade ej ledsamt. Hennes kavaljer, grefve Robert Rosen, var hon väl i början något skygg för, men han var rolig och mindes att han under kriget 1788 gjort adjutantstjänst hos öfverste Montgomery och bekantskapen var snart gjord. I en vrå, bredvid där de dansade, lågo gamla teaterrustningar, harnesk, hjälmar, sköldar och svärd. Under ett uppehåll i baletten talade Malla med Charlotte Ehrenbill; då hon sedan vände sig till sin dansör, stod där en riddare i full rustning med hjälmgallret nedsläppt; han hade tusen upptåg.

Efter repetition dansades valser och kadriljer.

Vid supén sökte Malla sin plats mellan båda Charlottorna Silverstråle och Ehrenbill och satt där ganska nöjd och obemärkt. Herrarna sutto ej till bords, ej heller hertigen och hans gemål. Det var ganska gladt och ledigt. Samtalet vid bordet angick spektakelprojekter. En fransk pjäs hade varit tillämnad, men nu föreslog hertigen att man i anledning af konungens snart väntade återkomst från Ryssland först borde gifva *Gustaf Adolfs ädelmod,* en dram af Gustaf III. Rollerna därtill fördelades. *Grefvinnan Banér* skulle föreställas af Ebba Modée, fröken *Märta Banér* skulle föreställas af grefvinnan Aurora Gyldenstolpe, *amman* af grefvinnan Tersmeden. Karlrollerna skulle gifvas af grefve Carl Löwenhielm, Fabian Wrede och bröderna Rénaud och Adolf Stackelberg. *Elin,* en liten naiv bondflicksroll, felades ännu. Fröken Kaulbartz och flera föreslogos. Hertiginnan stod bakom Ebba Modée, som satt midt emot Malla, och talade härom. På en gång utropar hon: »Fröken Montgomery! hon har ju spelat på Edsberg, hon spelar ju så bra, hon skall taga Elins roll.» Malla hade så när fallit af stolen af förundran och förskräckelse. Hertiginnan, alltid mycket liflig i sina rörelser, sprang till hertigen, som sedan kom bakom Mallas stol och sade: »Fröken Montgomery är väl så god åtar sig Elins roll i Gustaf Adolfs ädelmod?» I sin ängslan och häpenhet svarade Malla, att hon visst trodde, att hennes mormor så snart skulle flytta på landet, att hon ej kunde åtaga sig någon roll. »På landet midt i vintern, det är icke möjligt! Å, mormor tillåter det visst, det åtar jag mig,» sade hertigen. Malla nästan gråtfärdig försäkrade, att hon vore alldeles oskicklig. »Oskicklig! det vill jag inte höra talas om, alldeles för blyg! Vi äro ju blott bekanta!» Hertigen gick ifrån henne och Malla hoppades det skulle blifva bortglömdt. Ehuru svag hon eljest var för smickrad fåfänga, kände hon för väl allt hvad hon nu riskerade uti att uppträda på scenen offentligt för hof och stad – bland en mängd människor, där hon blott hade att vänta domare och intet beskydd! Hon fick riktigt ondt af oro häröfver, och då de snart efteråt uppstego från bordet, var hon glad att få gömma sig i en vrå bakom de andra flickorna. Men pjäsen skulle nu uppläsas och hvar och en läsa sin roll, som redan fanns utskrifven. De läsande satte sig omkring ett stort aflångt bord beklädt med grönt kläde, där det hertigliga paret presiderade. »Fröken Montgomery! Hvar är fröken Montgomery?» ropade de båda. Den stackars flickan måste fram och fick en plats bland de andra vid bordet. Aldrig hade hon läst eller sett »Gustaf Adolfs ädelmod», och skulle läsa en roll, som börjar pjäsen med en monolog. Med klappande hjärta och blossande kinder läste hon så godt hon kunde, och för att uppmuntra henne berömdes hon genast. Som hon gärna läste och älskade dramatiska yrken, kom hon snart in i pjäsen och blef lifvad däraf och läste slutligen bra nog. Då läsningen var slut, sade hertigen och hertiginnan, att hon nödvändigt måste lofva dem att åtaga sig Elins roll. Hertigen tog den afskrifna rollen, rullade hop den och stoppade in den i Mallas skärp med de orden: »Slit den med hälsan!» Malla, som ej hittade någon undflykt, svarade blott, att om mormor tillät det skulle hon lyda hans kunglig höghets befallning. Ängslig, brydd och orolig hemkom hon – men mormor såg blott något smickrande häri för sin dotterdotter, och då dagen därpå hofmarskalken Silfversparre återkom för att å hertigens vägnar bedja om fru Rudbecks tillstånd för Malla att spela Elins roll, blef det villigt gifvet.

Pjäsen skulle gifvas på Slottsteatern, om konungen ville upplåta den till sin farbrors disposition – eller också på Dramatiska teatern.

Två aftnar till var dansrepetition hos hertigens och bal därefter. På förmiddagarna voro enskilda repetitioner, då balettmästaren Terrade undervisade dem, så att mycken tid och många tankar upptogos af dessa öfningar.

Från konungen ankom svar i början af följande år, att han ej ville upplåta Slottsteatern till Dramatiska akademien, ej heller gillade han, att den till sina spektakler skulle begagna Dramatiska teatern, med ett ord, ett ogillande svar. Hela akademien blef upplöst och hela saken gick om intet till Mallas stora förnöjelse, som ref sönder Elins roll i små bitar och förströdde den i alla fyra väderstrecken; det var henne som om hon undsluppit en hotande fara.

Söndagarna voro ofta börspicknicker. Malla var där med mer eller mindre nöje. Bland Mallas säkra dansörer där denna tiden var baron Jacques Cederström, fänrik vid gardet; de voro ungefär jämnåriga. Han dansade bra; de valsade ofta tillsammans, gjorde då allemander och turer i valsen, hade roligt, men Malla kunde icke påminna sig att nånsin hafva talat vid honom. Det var densamme som sedan i kriget mot Norge 1808 förlorade ett ben och därefter blef en utmärkt civil ämbetsman.

En annan säker dansör var däremot ej så tystlåten: baron Vilhelm Klinckowström vid dåvarande Lifhusarerna. Han var lång, vacker, såg kvick och liflig ut, valsade förträffligt och gjorde Malla ett stort nöje med att ofta bjuda upp henne till vals. Han var kavaljer hos hertiginnan och råkades på repetitionerna, där han vanligen språkade med Malla under supén. Bror Wilhelm sade en gång sakta i förbigående åt henne: »Akta dig för den där speflugan!»

Bolcounoff fortfor att ofta vara hos fru Rudbeck och att gifva supéer som öfverflödade af läckerheter. En afton voro där grefvinnan Knut Posse, född Posse, en vacker, ung och liflig fru, preussiske ministern Tarack och den portugisiske, Corréa. Denna senare omtalades för sin ovanliga mimiska talang. Grefvinnan Posse ville nödvändigt se honom deklamera och i sina försök att därtill öfvertala honom, sprang hon af och an förbi Tarack, som ledsnade därvid och sade: »Vous étez d'une vivacité inconcevable, m:me la comtesse!» Kanske var denna vivacité ej så alldeles naturlig. Corréa deklamerade slutligen Hamlets monolog och något ur Richard III. Malla kände ej Shakespeare och förstod ej mycket af de hastigt uttalade engelska verserna.

Malla råkade ofta Kullberg hos Gyllenborgs och dansade med honom på hvarje börsbal. Han hade vunnit priset i Svenska Akademien för ett skaldestycke, »En blick öfver mänsklighetens missöden». Malla önskade att få läsa det och han skickade henne en afskrift däraf med en liten artig vers som smickrade henne rätt mycket och hon gnolade för sig själf några ord ur en favoritvisa:

Suckar, eder och beröm, verser och romaner, fröjde än din morgondröm, främje dina planer.

Julen kom – men tiden förut hade varit så märkeligt rik på förströelser, att julen blef nästan obemärkt. Vid Lindholmen hos fru Montgomery skulle blifva bal den 30. Malla och Anne-Marie Ankarcrona foro dit i täcksläde. Framkomna till middagen öfverhopades de af vänskaps- och glädjebetygelser. Josias, äldste sonen, var nu femton år och nästan fullväxt. Ulla var fjorton och Robert tolf år. Här såg Malla för första gången sin aflidna syster Evas lilla gosse Jean Robert Brauner, som uppföddes hos fru Montgomery. Balen blef liflig och rolig. På länge hade Malla ej varit så fjäsad; i Stockholm var hon ej mera ny, men här hade hon och Anne-Marie särdeles framgång.

Denna resa blef henne en époque, ty den uppflyttade hennes yngre syskon i hennes vänskap och blef ett samband mellan dem och henne. Mormor blef nöjd, då Malla återkom frisk och sund och med alla löjliga detaljer berättade huru roligt hon haft, och de tillsammans fingo fira nya årets ingång.

Dagboken 1801 börjar med mottot:

Kom, låt oss lifvets nöjen smaka den stund oss ödet än beskär, ja, låt oss ingen ro försaka som ej för hjärtat brottslig är!

Många nöjen upptogo Mallas tid, men hon hade ej därför alltid roligt. Småningom började Brelin återkomma allt oftare, och förmiddagsbiljetterna kommo oftare än förr.

Under repetitionerna hos hertigens hade Malla blifvit bekant med den sköna grefvinnan Nils Gyldenstolpe, Aurora De Geer. Hon skulle gifva Märta Banérs roll i *Gustaf Adolfs ädelmod* och kallade alltid Malla *Elin,* då de råkades. Hon bodde då vid malmgården Ingemarshof nära Roslagstullen. Hennes man var med konungen i Ryssland; med svårighet kommo de öfver hafvet i januari månad och från Grisslehamn hade

kungen med Gyldenstolpe åkt på bondskrinda för att komma fortare. På en börspicknick, just samma dag kungen återkommit, gratulerade Malla grefvinnan Gyldenstolpe till glädjen att hafva fått hem sin man. Hon omtalade huru orolig hon varit att veta honom på väg i den starka kölden på hafvet och huru glad hon blifvit då hon på förmiddagen stod i sitt fönster och tänkte därpå, och i detsamma genom den åt gatan öppna porten fick se »en bondskrinda, hvari konungen åkte med Nils, som blott hann nicka åt mig,» sade hon. I början af balen var hon så glad, klappade oupphörligt sin man, som hon så höll af. Men han dansade med fröken Kaulbartz och tycktes blott hafva ögon för henne och Malla märkte huru grefvinnan blef mer och mer allvarsam och såg ledsen ut; slutligen blef hon sjuk och bars afdånad ned i sin vagn af Carl Löwenhielm och Fritz Krassow. Från denna dag började det talas om, att Carl Löwenhielm ej vore henne likgiltig.

En biljett från grefvinnan Cronstedt bjöd fru Rudbeck och Malla till supé på Carlberg; det fägnade Malla hjärtligen. Det blef ock bra roligt hos grefve Cronstedts, smakens trefliga boning! Allt var vackert, ordentligt, behöfligt, men enkelt och tarfligt. På väggarna hängde vackra teckningar och målningar af grefvinnan och hennes vänner. Hon spelade väl klaver och älskade musik af hela sitt hjärta. Ett sådant konstsinne som hennes hade Malla ej ännu sett hos någon och ej haft begrepp om så mycken talang. Fröken Silfverskjöld målade bra, Charlotte Silverstråle också och spelade klaver snällt. Båda fröknarna Gyllenborg hade talang, både för musik och teckning, den yngsta sjöng rätt vackert, Malla var den enda bland dem som kunde ingenting! – En förmiddag visade grefvinnan Cronstedt för flickorna Rafaels loggier som tillhörde Krigsakademien, d. v. s. aftryck af Rafaels alfrescomålningar i Vatikanen. Malla hade icke idé om något sådant, hade aldrig sett något så rikt och märkvärdigt, men blef förtjust och grefvinnan Cronstedt talade mycket om dem och uttydde dem för henne. Grefve Cronstedt föreföll henne alltför besynnerlig och aldrig hade hon varit så brydd i anseende till sitt uppförande mot någon. Han var ju en äldre man som man borde visa vördnad och hafva aktning för – och han var så påflugen och näsvis, att man var frestad anse honom som en tölp.

Alla flickorna voro mycket vänliga mot henne och hon märkte snart, att hon, för hvar och en af dem, var den de helst talade med och mest höllo af. Hon undrade själf härpå, ty hon fann sig dem i mycket underlägsen, och hade af flera af dem erfarit ett visst ogillande och förundran åt hennes fria sätt att vara. Man hade funnit henne för omringad af herrar och att hon ej nog visste sätta sig i respekt. Visst var hon kokett, och smickrad fåfänga var hennes frestelse, men det var dock med sann grannlagenhet och utan konst.

En afton på en supé hos general Silfverskjölds satt Brelin vid bordet bredvid grefvinnan Cronstedt. Malla såg, att de talade om henne. Brelin kom sedan till henne och sade: »Jag har att tacka fröken ’Sofie’ (som han ofta kallade henne) för grefvinnan Cronstedts välvilja.» »Huru då?» frågade Malla. »Jo, hon sade mig nu, att det första som gifvit henne god tanke om mig var, att jag hade en så solid smak och vore en så bra flicka tillgifven.» Malla blef förlägen och visste ej rätt huru hon skulle taga detta. Denna »solida smak» ville förmodligen säga, att hon saknade de yttre behag som vanligen fängsla; hon visste ej om hon skulle vara smickrad eller förödmjukad däraf. Hon kände en hämndelust mot Brelin för de kval af svartsjuka och misstänksamhet han förorsakat henne och hon var rädd att åter låta snärja sig.

Spectaklerna på Dramatiska teatern bestämdes ibland af Mallas önskan och Brelins biljetter blefvo allt mera flitiga och innebärande. Malla hade tröttnat att omtala allt för sin mormor, det var ju så enahanda! Det *förnyade* i Brelins förhållande visste ingen utaf; men ingen dag gick förbi som han ej på något vis förnyade påminnelsen därom; han företog sig nu att på papperets inre sida skrifva det han egentligen ville ha sagdt. Ofta berättade han för Malla tilldragelser ur sin föregående lefnad. Olyckor och motgångar, mest beredda genom ovänners hat och afund eller falska vänners trolöshet. Reuterholm och amiral Palmqvist voro isynnerhet dem han beklagade sig öfver.

Dramen »Abbé de l’Epée» eller »Den döfstumme»[41] såg Malla med stort nöje. Den är verkligen mycket intressant och Widerberg gaf l’Epées roll fullkomligt väl, äfvenså fru Åbergsson (då ännu fru Deland) den

döfstumme gossens. – Brelin försummade aldrig ett tillfälle att på något sätt yttra sin tillgifvenhet för Malla och hon sökte fåfängt att icke tänka därpå, då ju *allt* innebar *en påminnelse*. Och ändå tviflade hon!

Den 31 januari öfverraskade han henne genom en muntlig kärleksförklaring, talade länge, vackert, väl. Malla kunde bara tiga, hon fruktade att öppna munnen för att icke säga *ja!* Hon suckade blott inom sig: ack, kunde jag rätt tro dig! Då Brelin slutligen sade: »Ja, fröken Malla, aldrig upphör jag att hålla af er öfver allt i världen; hvarken ungdom eller skönhet skulle nånsin komma mig att glömma er,» föll hon honom i talet och sade: »Nå, nå, major Brelin, lofva icke mer än ni kan hålla!» – här afbröts samtalet *lyckligtvis,* ty Malla var hänförd och visste ej mer hvad hon svarade.

Detta var på aftonen och hennes natt blef sömnlös, men hon omtalade ej detta för sin mormor; hon var så oense med sig själf och ville ej onödigtvis oroa henne. Malla kunde ej alldeles bryta med honom! Hon kände att detta icke var *rätt,* men hon kunde ej afslita en böjelse, som hon så länge vant sig vid. Hon var yr i hufvudet och lät det gå tills vidare, utan kraft att afgöra något.

På en börspicknick hade Malla den oväntade glädjen att råka Nordqvist, den käre ritmästaren, som hon trodde vara i Värmland, där han gärna och ofta uppehöll sig. Nu återbörjades ritlektionerna två à tre gånger i veckan med stort nöje. Då Nordqvist efter någon tid åter skulle resa bort och Malla beklagade sig öfver afbrottet i ritkursen, sökte han öfvertala henne att lära figurteckning. Men Malla ansåg sig alls icke hafva fallenhet därför – landskap var det som mest roade henne. Slutligen sade Nordqvist: »Jag skall ändå säga fröken uppriktigt, att Göthe så mycket bedt mig laga, att han kunde få rita med fröken». Håhå, tänkte Malla, en så ung vacker herre är det bättre att dansa med på börsen än rita för hemma! Och var så klok, att hon alldeles afslog det. Herr Göthe såg nästa gång litet flat ut, suckade, klagade öfver sin brist af talang, och utbad sig till tröst en anglaise på hvar börsbal och *han* skulle aldrig dansa anglaise med någon annan. Han var naiv i sina artigheter och Malla hade icke hjärta att skratta åt hans små dumheter.

En dag dröjde Nordqvist. Malla satt med blyertspennan i hand och väntade, och hennes tankar ordnade sig i versform:

Svaga hjärta, lär att lida och att dölja smärtans slag. Vet att vänskap vid din sida skall dock trösta dig en dag!

Kärlek! vänskap! dessa båda som förljufva våra dar, ofta också de förråda hoppet, som de lifvat har!

Kärlek! du som hjärtat anar, svaghetens och villans Gud, nej! det är ej du som danar sällheten med dina bud.

Vänskap! du som åt mitt hjärta skänker glädje, lugn och tröst, du ger aldrig ångerns smärta, du är Gud för detta bröst!!

Malla förebrådde sig alltid, då hon hänfördes af kärlekstankar, ansåg dem som förvillande romaneska idéer och trodde förnuftet skyldigt motarbeta dessa inbillningens foster.

En dag som samtalet hos fru Rudbeck angått den s. k. frihetstiden från 1720 och fallit på franska revolutionen och dess frihetsyra, kom Malla att tänka på, att blott *en* verklig frihet funnes och hon sökte för sig själf uttrycka sin tanke:

Frihet från passionens yrsel och från lastens tunga band, du är mänsklighetens prydnad och dess uppsåts högsta mål! Må ditt namn så dyrt, så prisadt, helgadt bli i detta bröst, må du alltid trofast dyrkas, älskas sant, och fattas *rätt,* du skall alltid seger vinna öfver vanans lata tvång och på dina lätta vingar tanken fly till högre mål!

Brelin var icke gärna utan någon sysselsättning. Om han ej läste högt, då han satt kvar om aftnarna, hade han vanligen något annat litet göromål; han hade sålunda ihoplagt åt Malla en mängd små bref i kuverter färdiga att begagnas. En gång lade han ihop ett som han bad henne gömma och ej nyttja det förr än hon skref till *den* hon vore säker på att mest hålla af, *den* hon hade mest förtroende för, *den,* för hvilken hon skulle känna sig färdig att göra de största uppoffringar. Han nämnde ej *den högsta kärlek,* men han beskref den så väl, så högtidligt, så poetiskt vackert och bad henne eljest aldrig begagna denna papperslapp. Malla lofvade det – med en inre öfvertygelse, att den ock aldrig skulle blifva begagnad. Brelin trodde kanhända då, att den skulle återkomma till honom själf. Men just den tillförsikt, den innerliga förtroliga sympati han beskref, kände Malla tydligt, att hon aldrig kunde få för honom – och hon kände det med smärta och saknad, ty hon höll nog mycket af honom för att sakna att ej kunna göra det helt. Hon var likväl ett par gånger frestad att skrifva till honom på det hoplagda brefvet – men kände, att hon då var hänförd mot sin inre öfvertygelse. Denna hjärtats strid med sig själf tärde hennes lynne, hennes hälsa, och förde henne allt längre och längre från ungdomens Eden.

I februari månads början läste Malla för första gången Schillers »Don Carlos» med Brelin. Obeskrifligt öfver allt hvad hon hittills läst fann hon den. Hänryckt, förtjust grät hon hela natten – och mormor klagade öfver denna exaltation och dessa böcker som så upprörde henne.

Den 4 februari var ett slädparti till Hagalund, tillställdt af presidenten Gyllenborg, fastän Brelin hade mycken del däri. Malla väntade sig mycket roligt af denna dag; om aftonen skulle sällskapet se tragedien *Oscar,* Ossians son och sedan supera hos fru Rudbeck. Men o ve! Bolcounoff kom *först* och bad Malla att få köra för henne – hon måste således åka med den ledsamma ryssen! Lilliehöök kom strax efter och tillböd sin eleganta rack med ett par raska hästar. Malla måste neka. Han blef ledsen och bad, att hon åtminstone skulle laga så, att han någon stund på dagen finge tala vid henne. – Sällskapet samlades till en kort déjeuner hos fru Rudbeck, som själf for med i täcksläde där Malla hellre åkt än med Balcounoff. De åkande voro presidenten Gyllenborgs en famille och grefve Lewenhaupt, änkedrottningens hoffröknar, baron Sven Oxenstjernas, grefve Cronstedts från Carlberg, Wrangels och flera herrar. Det skulle vara roligt, men för Malla blef det en rätt svår dag! Att åka med Bolcounoff var strax en motgång; han hade dåliga hästar, promenaden ställdes omkring Ulriksdal, den blef odrägligt lång för Malla, som med den största fintlighet sökte afvända alla tillfällen till en förklaring, som där i racken tête-à-tête varit alldeles för tråkig; det lyckades, men hon hade mycket ledsamt! Hennes körsven omtalade sin första bekantskap med fröken Pollett då han och hans hustru nyss voro komna till Sverige, huru hon bedt dem att få passera för deras släkting för att få skäl att flitigt umgås med dem. Sedan under fru Bolcounoffs sjukdom och död hade Marianne Pollet verkligen visat sig vara deras vän och därefter öfverhopat honom med vänskapsbevis; han sade sig med förundran hört, att man utspridt det ryktet, att han friat till henne, hvilket visst aldrig varit i tankar, men som hon nästan gifvit anledning till.

Sist af alla kom Malla med sin ryss till Hagalund, utledsen och förfrusen. Där spisades ostron och dracks champagne, men var ej roligt, tyckte Malla, Eftermiddagen fick Lilliehöök det önskade tillfället att tala vid henne. Han sade sig hafva en syndabekännelse att göra, han kunde ej längre gå som främling för »sin syster» – den sista månskenskvällen utanför hennes fönster hade han lofvat sig själf att förtro sig till henne. Då han var i Halland under hertigens utrikes vistande hade han för sin fästmö Catharina Brag omtalat hela sitt förhållande till Malla. Carin hade förlåtit hans otrohet, men med förbehåll, att han numera skulle undvika fru Rudbecks hus och Mallas sällskap. Därför hade han hållit sig undan. I stället var han mera inom hofsocieteten; en vacker ung grefvinna, den behagligaste och lättfärdigaste på sin tid, kvick och eldig, elegant och söt, hade bemärkt hans liknöjdhet för alla, beslöt att besegra den, och lyckades! – Nu ville hon, att han skulle afbryta förbindelsen med sin landtliga fästmö och kvarstanna i Stockholm! Hon bodde midtemot fru Rudbeck. »Huru ofta,» sade han, »då jag gått från henne, har jag stannat under syster Mallas fönster, sett dem upplysta af månen då det andra huset var mörkt, och skämts för mig själf att så stanna i

mörkret, då jag varit i ljuset! Men syster har aldrig hållit af mig – och *hon* dör, om jag öfvergifver henne!» Malla blef isynnerhet uppbragt öfver hennes försök att bryta hans gamla trofasta förbund med Carin Brag och påminde honom om deras öfverenskommelse d. 14 februari 1797. »Ja, ty syster höll ej af mig som Augusta!» Det var hans sista ord.

Malla var som fallen från skyarna! Bror Wilhelm och hon själf, båda så förändrade, så fallna, tyckte hon. På hemvägen var hon glad att i mormors täcksläde få gråta tyst i mörkret. Hemkomna skulle man kläda sig till spektaklet, det förekom henne nu odrägligt. På spektaklet blef ej heller roligt. Widerberg kunde ej sin roll, tragedin gick illa! Brelin var endast sysselsatt med Gyllenborgs, isynnerhet med grefvinnan. Supén hos fru Rudbeck blef ej roligare! Samtalet, det eviga, mellan dem fortfor. Malla hade hvarken lust eller förmåga att försöka vara aimable, och med den största kropps- och själströtthet och ledsnad såg Malla ändtligen en dag slutas, hvaraf hon väntat sig glädje, men som blef en plågodag!

Bror Wilhelms ställning oroade henne grufligt. Hans fästmö hade misstroende till Malla – och Malla såg honom nu på en farlig väg utan att kunna hejda honom! Han kom dock – Malla talade vid honom, återkallade minnet af det förflutna, och han började inse och erkänna, att det var en högre, sannare tillgifvenhet som ledt henne då hon fordrade hans trohet till den första kärleken, än hans nuvarande älskarinnas, som begärde uppoffrandet däraf. Han förnyade sina löften och upplöste småningom den nya, olofliga förbindelsen.

Den 8 februari, Mallas födelsedag, kom Brelin om aftonen, passade på tillfälle att ensam få tala vid henne och sade: »Fröken Mallas enda förbindelse till mig är den att *blifva lycklig!* Mottag med godhet denna lilla bok som torde innehålla några goda råd.» Det var en »Taschenbuch» för år 1800 med titel: »Die Kunst mit Männer glücklich zu seyn, nach Goethe, La Fontaine, Rousseau und Wieland». Titeln föreföll så besynnerlig att hon skämdes låta boken ligga framme, men boken var verkligen rätt god och Malla tecknade däri många bifalls- och anmärkningstecken. Dock tänkte hon därvid: »Augusta» torde väl kunna finnas, men »Burgheim!» – hvar finns han?

Hos grefvinnan Cronstedt på Carlberg gjorde Malla bekantskap med generalskan, grefvinnan Schwerin, född Putbus, som hon hört omtalas och mycket berömmas. I ett sällskap af karlar, där hennes man var tillstädes, hade alla, och han med, mycket berömt henne. Då någon anmärkte, att hennes man därvid vore partisk domare, svarade han: »Alldeles icke! Jag har varit gift i mer än tjugu år och det finns ingen mer opartisk domare öfver sin hustru än en man som varit så länge gift.» Grefvinnan Schwerin hade något eget naivt och roligt som Malla aldrig sett hos någon annan.

Äfven »idealet» Georg Adlersparre såg Malla några gånger där och fann honom mycket vacker. Hans sköna hvälfda panna och stora mörkblå ögon motsvarade fullkomligt den idé hon gjort sig om honom. Han var stor och tjock, men hufvudet skönt.

Baron Wilhelm Klinckowström fortfor att på alla baler dansa med Malla; han var en utmärkt god dansör och det var roligt; men han började allt mer och mer konversera och det var hon rädd för. Hon beslöt att mest tiga, svarade så kort som var möjligt utan att vara ohöflig. Men det hjälpte icke: han blef allt mera efterhängsen och Malla allt mera förlägen. En gång, då han gått ifrån henne, råkade han Tönnes Wrangel och sade: »Jag har talat vid fröken Montgomery, det är nu väl ett riktigt naturens barn!» Tönnes, som var Mallas vän och ville henne väl, frågade: »Hvad menar du med det?» Klinckowström svarade, att han ansåge henne vara en verklig landtlolla! Tönnes försäkrade, att då hade hon velat synas så, ty hon kunde nog vara annorlunda om hon ville. »Det vore kuriöst,» sade Klinckowström och blef härefter än mera språksam och artig mot Malla. Uti en vals frågade han henne hvarför hon alltid afvisade honom med så korta svar. Uppriktigt svarade hon: »Därföre att jag fruktar gifva baron anledning göra narr af mig.» – »Nej, fröken Montgomery, *er* gör jag icke narr af – men bleka utmagrade lycksökare som gå omkring och lura och se

försiktiga och diplomatiska ut, dem skrattar jag åt och finner löjliga.» Hvem menade han? Var det Gösta Lagerbjelke som de nyss valsat förbi? Eller – kunde det vara Brelin? Var det en slags varning han ville gifva henne mot den senare?

Sedan han blifvit mera bekant med henne, satte han sig en gång på börsen bredvid Malla och pratade smicker och dårskaper. Hon låtsade slutligen ej höra honom utan talade vid Marguerite Gyllenborg, sin granne på andra sidan. Han bad henne då enträget att vanda sig till honom och sade med en klagande, väl härmad kärlekston: »Fröken Malla!» så hon, dels otålig, dels orolig, hastigt vände sig om för att göra slut på detta prat – då var hans ansikte så nära hennes, att hon nästan vidrörde det. Uppbragt, ängslig sprang hon upp, men Klinckowström envisades att följa henne hela aftonen, och Malla erfor, att en flicka ute i stora världen utan anhörigas beskydd, utan eget förvållande kan vara exponerad för en nästan obegriplig brist på grannlagenhet hos herrarna. Malla följde vanligen med grefvinnan Gyllenborg eller friherrinnan Silverstråle och hade ej särdeles godt af dessa goda fruar, som ej togo sig vidare af henne än att föra henne dit och därifrån. Den senare tillbragte aftonen vid spelbordet och den förra satt och pratade med sina bekanta. Klinckowström misshagade henne ändå icke, och just därför var hon mest rädd för honom, isynnerhet som Lilliehöök några dagar efteråt frågade fru Rudbeck, om hon tillät baron Klinckowström att blifva presenterad i hennes hus. Malla visste ej rätt hvad hon skulle göra med den dem så obekanta herrn som så litet passade i mormors tarfliga hem, fastän han nu tycktes hafva ett så bestämdt infall att fortsätta bekantskapen. När Lilliehöök sedan en dag kom med Klinckowström, skulle just fru Rudbeck fara ut med Malla och det togs icke mot visiter, men Malla stod i sin kammare och hörde herrarna inkomma i salen. Där satt alltid gamla Wojtnick; han sade, att herrskapet skulle fara bort. »Det var fan,» sade Klinckowström, »nå så presentera mig då för gubben!» och den lustige Lilliehöök sade: »Jag får den äran presentera baron Klinckowström,» »som hädanefter anhåller om företräde,» tillade Klinckowström. De gingo skrattande och Malla skrattade också.

På Carlberg fick Malla ofta höra god musik; där var roligt, men ingenstädes kände hon så djupt sin brist på skicklighet och konstsinne. En afton fick hon där höra Struck spela fortepiano, Crusell klarinett, Hirschfeld valthorn, Müller fiol. Där hörde hon för första gången Mozarts gudomliga B-durs-sonat för pianoforte och fiol spelas af grefvinnan Cronstedt och Müller. Grefvinnans bror, baron Jonas Alströmer, spelade också vackert fiol. Öfverste Skjöldebrand var där. Han satt bredvid Malla hela aftonen, gjorde henne uppmärksam på de skönaste musikstyckena och tycktes vara road af att observera hennes oerfarna och okunniga förtjusning. Karsten sjöng också med sin sköna himmelska tenorstämma; men till slut, då man bad honom ackompanjera sig själf till någon favoritvisa, sjöng han en liten dansk kärleksvisa om: »Det rosenrøde Baand», med så mycken tillgjord artighet, adresserande blickar och miner till de unga flickorna som stodo omkring instrumentet, kröp nästan på tangenterna och tycktes försmäkta i ömhet och förtjusning ända till löjlighet. Malla såg med förtrytelse huru den kunde så förnedra sig, som hon med så mycken beundran sett gifva Oedipes högtidliga roll så värdigt och förträffligt. Hon hade några gånger varit i sällskap med Karsten och fått tacka honom för det stora obeskrifliga nöje hon haft däraf. Han påminde sig ännu Edsbergsdagarna i hennes barndom och var öfvermåttan artig!

Den obeskrifliga, gränslösa böjelse Brelin skriftligen och muntligen yttrade för henne, fann hon ibland så motsagd af hans uppförande; de långa förtroliga samtalen med grefvinnan Gyllenborg undrade hon på. Ibland förebrådde hon sig själf att fordra för mycket, att göra honom orätt, men en oöfvervinnelig osäkerhet låg i grunden af hennes känsla för Brelin. Han hade något så vekt sjukligt i hela sitt väsende. Hennes enkla nordiska, trofasta natur blef så förvillad af det mångfaldiga och skiftande hos honom; han var invigd i och satte värde på alla söderns förfinade njutningar; frisk luft, kallt vatten, varm bostad, enkel föda och den högsta kärlek voro hennes behof. Ehuru godt hans bref, fuktade med »eau de Suave», alltid luktade, tyckte hon däri låg något konstladt och förfinadt som hon ej gillade; likväl hoplade hon sorgfälligt dessa bref i en låda för sig, att de måtte bibehålla den förtrollande lukten. Hon kunde därför aldrig öppna sin skrifpulpet

utan att mötas af denna lukt, som döfvande och nästan berusande påminde om Brelin. Eau de cologne fick hon första gången af Brelin.

Utom sina förra föremål för svartsjuka hade Malla nu ett nytt uti fru Sandeberg, grefvinnan Gyllenborgs svägerska, en medelålders änka, hvars älskvärda glädtighet Brelin ej nog kunde berömma. En afton gaf han henne och Gyllenborgska familjen te uti sina rum inom dramatiska spektakelhuset utan att ens sätta i fråga, att Malla skulle vara med däraf då det likväl mycket intresserat henne att se hans rum och böcker. Detta kostade mycket på henne och förargade henne också. Dagen därpå fick hon ett bref, som rörde henne djupt och kom henne att ångra sina svartsjuka misstankar. Detta bref hade så när bringat henne till ett afgörande beslut – men en inre röst återhöll henne i hennes tvekan! Ensam kämpade hon, ty för *ingen* kunde hon uttala sig.

Brelins biljetter och uppförande visade allt mera säkerhet i anseende till henne. Troligen gaf hon själf anledning därtill, hon kunde ej mer afbryta hans samtal eller förkorta dem. En dag som både Brelin och Lasse Silfverstolpe varit på visit, mötte Malla i yttre förmaket Brelin, som i bortgående stannade och talade vid henne och förtroligt kysste hennes händer; i detsamma kom Silfverstolpe, också för att gå, och märkte Mallas förvirring och förlägenhet. Det plågade henne grufligt, hvad skulle han tänka? Hon kände nu nödvändigheten, ja, *skyldigheten* att taga ett beslut gentemot Brelin – men hade icke mod och kraft att hvarken bryta eller befästa förhållandet.

Dagen därpå var hon på en kaffebjudning för att bli spådd i kaffe af en spåkäring. Hon spådde Malla, att hon samma dag skulle hafva ett långt samtal med en bekant herre och få en lång glänsande present, som dock skulle vara henne till förargelse, att hon många gånger sett sin tillkommande man där många och långa trappor voro, och att hon med tiden skulle blifva rik och få mycket får, ull etc.

Sedan Malla på aftonen var hemkommen, kom Brelin och Malla fick tillfälle att länge ostörd tala vid honom. Hon sade honom, att hon förebrådde sig att kanske ha gifvit honom anledning tro, att den vänskap hon oförställdt och tacksamt visat honom betydt mer än den menade, att hon vore hans vän, men kunde ej blifva mera. Under detta samtal kom till Malla ett litet paket med en guldkedja från hennes morbror Rudbeck; hon blef ganska förundrad öfver denna oväntade present! Långt efteråt fick hon veta, att Brelin ansett hennes nu bestämda afslag som ett resultat af hennes morbrors råd, och att guldkedjan skulle vara ett bifallstecken för hennes hörsamhet för anhörigas önskningar!! Ack! huru litet kände icke Brelin Malla! Huru skeft bedömde han henne! *Om* hon litat på hans kärlek, hans karaktär, så hade ingen morbror, intet guld i världen hindrat henne att räcka honom sin hand.

Malla hade medvetslöst väntat sig, att Brelin vid denna explikation skulle blifva bedröfvad. Var han det? Var han det icke? Hon visste det ej! – Hon kunde icke sofva utan kände med förskräckelse, att hon skulle sakna honom grufligt, outsägligt! *Förbi!* detta fasliga ord uppskakade hela Mallas varelse!

Brelin hördes icke af, syntes icke till. Dagarna föreföllo Malla långa och tomma. Engelska flottan låg i Öresund, man fruktade ett krigsutbrott, – Brelin hade redan länge talat om, att han väntade ordres att resa ned till Carlskrona för att göra tjänst vid amiralitetet, och hade ibland velat låta förstå, att han därefter, om han *lefde,* ville begära svar af henne.

Den första april skulle blifva en lustig dag. Mallas bekanta flickor skulle samlas hos henne och hon hade fått mormors lof att behålla dem hela dagen och till afton bjuda hvilka herrar hon ville. Tusende upptåg och skälmstycken upptogo dagen, som blef för dem en slags karneval. Malla skrattade, var med om allt, men dagen var mer tröttsam än rolig för henne och blef det än mer genom ett uppträde, som hon på visst sätt var skuld till. Hedda Ridderstolpe, excellensens enda dotter, en helt ung, förståndig flicka, var ej vacker, men god och älskvärd. På eftermiddagen föreslogs, att alla flickorna skulle gå till Målareakademien för att se den

nyss började expositionen. Hedda Ridderstolpe nekade att följa med, emedan hennes mor ej tillät henne att se skulpturarbeten. Malla, som ej kunde begripa detta förbud, öfvertalade henne och lofvade taga hela skulden på sig. Om aftonen kom Heddas mor; och Malla, som vanligen stod väl hos denna fru, omtalade saken för henne och bad henne förlåta, om hon gjort henne emot och icke tillräkna Hedda det. Men grefvinnan stod ej att blidka; hon sade, att Malla som värdinna gjort hvad hon bort för att roa sina gäster, men Hedda hade haft orätt att ej framför allt lyda sin mor. Förgäfves bad och tiggde Malla om förlåtelse för Hedda; hennes mor ansåg det oanständigt för en flicka att se Målareakademien och då de kommo i vagnen om aftonen fick Hedda ett par skarpa örfilar till straff för sin förseelse. Malla ångrade bittert, att hon tanklöst öfvertalat Hedda, men kunde aldrig förstå en så dum anständighet.

Mot aftonen kommo alla de bjudna herrarna, men icke Brelin! Malla var ledsen, ond; och med nöje såg hon den roliga dagen slutas – grät bittra tårar och visste sig ingen råd. Den 2 hörde Malla med Gustava på Riddarhuset en repetition af Haydns oratorium »Skapelsen», som för första gången där skulle uppföras långfredagen den 3 april. Denna musik är gudomlig, den styrkte och tröstade Malla. Sångpartierna gåfvos då af Karsten–Uriel, Collin–Raphael och Adam, fru Fredenheim (född Hebbe)–Gabriel och Eva. Aldrig kunde Malla glömma Karstens klara sköna stämma uti den första arian: »Ren flydde för de heliga strålar» o. s. v. Gustava njöt innerligt och obeskrifligt denna härliga musik och det samfällda nöjet fördubblade glädjen. De sutto på läktaren; bredvid Malla satt grefvinnan Knut Posse, och när Malla omtalade huru roligt hon haft af musiken på Carlberg och huru öfverste Skjöldebrand varit så god och tillrättavisat hennes omdöme i musikaliskt afseende, log hon skälmaktigt och skämtade däröfver. Malla önskade att få läsa orden till den sköna musiken. Claesson skaffade henne det lilla häftet och sade henne, att han fått det af David Gudmund Silfverstolpe, som med största nöje cederade det åt henne. Malla gjorde däri många kors och tecken vid sina favoritbitar.

Långfredagen fick Malla ändtligen ett bref från Brelin. Det var förnuftigt, det var bra – men kallt och beräknadt, tyckte Malla; och »craignez l'amour quand il a trop d'esprit!» står än en gång i dagboken.

Annandag påsk, den 6 april, gafs Skapelsen för andra gången, och Malla var på Riddarhuset med Wrangels; just som de i trängseln skulle gå uppför trappan till läktarn mötte de en ung man med så utmärkt vackra och ädla drag och så lifliga mörka ögon till sin bleka hy och sitt ljusa hår, att han på det högsta ådrog sig Matias uppmärksamhet. Han talade med Wrangel och Malla hviskade till sin syster: »Se på den herrn, det måste vara Hans Järta». Då de kommo upp på läktarn frågade Gustava sin man hvem han i trappan talat vid: Hans Järta var det verkligen! Det var enda gången Malla såg honom på många år.

Bakom dem satt friherrinnan Munck, en ung skön fru, som hette själf Elise Hebbe. Hon hade första gången varit gift med en Müller och efter hans död gift sig af kärlek med baron Munck; hon hade inga barn och var omtalad för sin skönhet och sitt oförvitliga uppförande. Då konungen kom hem från Ryssland, hade hon vid en fest, som hertig Carl då gaf sin brorson, föreställt Svea och varit förträfflig. Malla hade dessa senare veckor hört Brelin med särdeles beundran omtala henne. Nu kom han och tog sin plats bredvid den vackra friherrinnan alldeles bakom Malla, som han inte märkte förrän musiken börjat. Det blef grufligt pinsamt för Malla! Osäker – svartsjuk – i strid med sig själf som hon var, kunde ej den sköna harmonien lugna disharmonien inom hennes hjärta. Hon plågades innerligt, tordes icke gråta, men kväfdes af återhållna tårar! Då fru Fredenheim sjöng så förtjusande om näktergalen: »än tryckte ängslan ej dess bröst, än hade klagan icke stört dess retande behag», så tyckte Malla, att det var *så* hon hörde näktergalen första gången midsommarnatten 1799 i Svartsjö park. Andra gången, ett år därefter, hade redan »klagan stört hans retande behag!» Hon hade lärt känna misstro, svartsjuka, ängslan – och hon hade velat ställa Brelin till ansvar för sitt förlorade ungdomslugn och sin glada sälla tro på människor! Brelin lutade sig i sista afdelningen flera gånger ned för att uppfånga hennes blick – den undvek hans och hon märkte alltför väl, att han var mycket upptagen och intresserad af sin vackra granne.

Några dagar därefter var middag och supé hos fru Rudbeck. Malla öfverträffade sig i artighet och uppmärksamhet mot de främmande och skördade mera beröm än hon förtjänade! På eftermiddagen stal hon sig till en förtrolig stund med Anne- Marie Ankarcrona och omtalade förhållandet med Brelin. Anne- Maries slutreflexion blef: »Du håller mera af honom än du vill tillstå för dig själf!» Ja, ja, tänkte Malla, jag vet det nog.

Dagen därpå kom Brelin tidigt på eftermiddagen. Fru Rudbeck blef utkallad att tala vid någon; samtalet blef lifligt emellan honom och Malla och hon sade honom uppriktigt fastän med förlägenhet sina tankar om honom. Han lade armarna i kors uti fönstret där de sutto och lutade ned hufvudet däröfver, så att Malla ej kunde se hvad intryck hennes ord gjorde på honom. Länge ännu, sedan hon tystnat, satt han orörlig i denna ställning – och *så* osäker var Malla på hans känsla, att hon ej visste om hon skulle tro, att det var *tårar* eller *löje* som hans sakta ryckning uttryckte. Ändtligen upplyfte han hufvudet och det vanligen bleka anletet var rödt och ögonen glänsande, fastän melankoliska. Med lugn sade han: »Detta motsäger hvad fröken Malla sade mig för fjorton dagar sedan – och lofvar mer än jag sedan vågat hoppas!» I detsamma inkom fru Rudbeck och samtalet blef afbrutet och ej vidare fortsatt.

Dagen därefter var Malla borta på kaffebjudning. Då hon hemkom voro flera hos fru Rudbeck, bl. a. Lilliehöök och Brelin. Målaren Nordqvist hade skickat en tafla som Malla önskat få se, en af honom målad utsikt af Haga lustslott. Medan hon betraktade den, kom Brelin fram och sade henne, att han var kommen för att taga afsked; på förmiddagen hade han fått de väntade orderna att fara till Carlskrona för att gå ut med örlogsflottan, och att han skulle resa dagen därpå. Det kändes för Malla som om hon fått ett förskräckligt slag för bröstet, hon kunde knappt andas. Hon gick och satte sig i fönstret bredvid Lilliehöök – samma fönster där hon gårdagen talat vid Brelin! Knäna ville icke bära henne! Hon bemödade sig att tala om likgiltiga ämnen; men Lilliehöök sade: »Hvad nu då?» och betraktade henne skarpt. »Är det så dags!» tillade han nästan sorgset, tog sin hatt och gick. Malla märkte nu först att hennes knän darrade synbart.

Hon skulle på Operan med Gyllenborgs om aftonen och återse Brelin där. I logen tog hon afsked af honom; han visade ej henne mera ömhet än de andra. Alla saknade honom, alla voro rörda, och sågo operan »Cora och Alonzo»42 med tårar. Lilliehöök stod i hertig Carls loge och observerade hvad som tilldrog sig i logen n:r 4. Malla for hem – skref ej den aftonen, grät ej, hon var som förstenad!

Morgonen därpå skref hon: »Never, never shall I forget the sixteenth of april in the box n:r 4».

Långt förut, då det först blef fråga om Brelins afresa till det engelska sjökriget, hade han bedt Malla gifva honom en kokard, som då brukades, af gula sidenband på hatten. Hon hade gjort en sådan och på pergamentslappen, vid hvilken bandet var fästadt, hade hon skrifvit: »Friendships wishes», som han fordom skrifvit på hennes kära almanacka för det glada året 1799. Brelin fick kokarden; den lilla påskriften syntes ej, gömd af bandet. Han trodde på aningar, sympatier, en slags magnetisk magi och hemliga krafter. Ofta hade han talat med Malla därom och sagt henne, att han mången gång sökte förströ sig från tanken på henne, emedan han fruktade, att hon kunde hafva ondt af eller erfara en plågsam känsla vid den fixa idé, hvarmed han följde henne. Han trodde sig äfven frånvarande, *om han ville,* kunna tvinga henne att tänka på honom. Småningom hade denna slags vidskepelse verkat på Malla och smittat henne – oredigt trodde hon på fördolda sympatier och kände sig likasom insnärjd däraf. – Ingen af hennes jämnåriga fann Brelin behaglig; om någon anat huru tillgifven hon var honom, hade alla undrat därpå. Hvad var det då som så fäste henne till honom?!!

Om förmiddagen den 17, sedan Malla trodde Brelin vara rest, gick hon till syster Gustava för att få tala och gråta ut. Men Gustava hade icke tid med henne. Några hvarf omkring Clara kyrkogård, tanken att i jorden bäddas omsider, både det unga och det gamla hjärtat, både det ljumma, kalla, och det oroliga, lugnade henne så att hon kunde utan tårar synas för sin goda mormor, som hon ej ville bedröfva med sin sorg. Betjänten

Björklund sade henne, att han sett major Brelin nyss afresa från grefve Gyllenborgs. Detta *isade* Malla alldeles! Han hade således ännu i dag tagit afsked af dem – förmodligen också af friherrinnan Munck – och *icke* af Malla! *Jaså!!* Nu var hennes beslut fattadt, hon skulle glömma och öfvervinna sin böjelse; hon insåg nu hela nödvändigheten däraf. Hela hennes flickstolthet vaknade, och hon tackade Gud för det engelska kriget, som afbröt ett förhållande och skiljde henne från en människa som blott gjorde henne olycklig!

Eftermiddagen var Malla med sin mormor och Wrangels hos Emilie von der Burg, som nu bodde på Ladugårdslandet i en liten gulmålad envånings träbyggnad med stor trädgård. Det var ett skönt vårväder, aftonen mild och klar, upplyst af ett härligt månsken. Den sjukliga atmosfär, hvari Malla nu länge vridit sig som masken i sanden, upplöste sig småningom i en stilla melankoli, som hon kände kunde förgå genom årstidens och sin egen vårkänsla och hemkommen skref hon: »Liberté, liberté chérie!!»

En dag som Malla varit borta på eftermiddagen fann hon vid hemkomsten två henne alldeles okända herrar hos sin mormor, den ena omkring trettio år, civilklädd, den andra helt ung, uti gardets uniform; de kallade fru Rudbeck tant och den äldre språkade mycket bekant. Då de gingo bjöd fru Rudbeck dem till supé dagen därpå och skrattade sedan hjärtligen åt Mallas förundran och nyfikenhet, och ville icke säga henne hvilka kusinerna voro. Det var två bröder Wilhelm och Carl Leuhusen.

Baronerna Leuhusen kommo på supén, men voro alldeles obekanta för hela sällskapet. Den äldre fick sin plats vid ett spelbord; ett ögonblick smög han sig till Malla vid tebordet och bad henne underrätta honom hvilka voro hans medspelare. Då supétimmen nalkades, bad han att få blifva hennes granne vid bordet. Han var rätt rolig, frågade henne hvem alla gästerna voro, och då han slutligen fått namn på alla sade han: »Men hvar skall jag då få reda på fröken Malla Montgomery, som jag hört så mycket talas om?» Mycket skratt följde på detta egna sätt att göra bekantskap och Malla var rätt road af sin nya kusin. Han såg ej illa ut och var artig med en okonstlad naivité som behagade.

Kullberg hade skrifvit en liten vers till fru Fredenheim öfver hennes sång uti Skapelsen och gifvit Malla en afskrift däraf; Leuhusen bad att få låna och afskrifva den; dagen därpå låg versen på Mall as toalettbord, men skrifven af en annan hand; högeligen förundrad – ty ingen visste huru den kommit dit – frågade hon sedan Leuhusen och sade att hon saknade den förra, emedan den var skrifven af poeten själf. »Jaså, är det hans stil,» sade Leuhusen, och dagen därpå låg åter den rätta versen lika anonymt på hennes bord.

En skön månskenskväll gingo Malla med Wrangels och Lasse Silfverstolpe till Observatorium för att därifrån betrakta himlahvalfvet. Det var första gången Malla varit där och det blef henne en oförgätlig afton. Stillheten och tystnaden nedanför i den stora folkrika staden, den klara rymden, månen, som genom Herschels och Dollonds tuber såg ut som ett isklot, planeterna, Saturnus med sin underbara ring, Jupiter med sina fyra månar, Venus med sitt blåaktiga tindrande sken, Vintergatan, Orion och framförallt, den hemlighetsfulla Nebulosa – allt förde hennes tankar vida utom jordens vimmel och gaf dem en oändlighet, som var läkande för det sårade hjärtat och upplyftande för själen!

Malla läste vid denna tid Ehrensvärds »Sköna konsternas philosophie» med stor beundran utan att förstå den.

En vacker morgon i slutet af april gick Malla med Emilie, Claesson, Sölfverarm och Lasse Silfverstolpe till Mosebacke. Det var söndag, alla klockor ringde och ljudet däraf lät så skönt i den vackra vårmorgonen. Malla var glad och upprymd. »Ja,» sade Claes, »den bästa gudstjänst är att tacksamt njuta Guds välgärningar.» De gingo sedan upp i Catharina kyrktorn ända upp till telegrafen.

Den 28 april voro Cronstedts om aftonen hos Wrangels, äfven fru Rudbeck och Malla och öfverste Skjöldebrand. Vacker musik sjöngs och spelades, det var roligt och lifligt. Kl. 11 skulle Cronstedts i

månskenet på båt återvända till Carlberg. Wrangels, Skjöldebrand och Malla följde dem till båten som låg vid en brygga i Bryggargränden. Att *i staden* få gå ut i månsken var för Malla ovanligt och ofantligt roligt! Grefvinnan Cronstedt syntes henne ett mönster af kvinnlig fullkomlighet; Skjöldebrand likaså af den manliga. Att vara i sällskap med, och röna godhet af dessa två »ideal» var för Malla en stor sällhet! På återvägen uttalade Skjöldebrand de första verserna af Lidners »Året 1873». Malla fortsatte – han berömde hennes goda minne; »Åh,» sade hon »det är med mig som med Pehr Enebom som *kanske* hade minne».43 Ett par gånger kommo Skjöldebrand och Malla att yttra samma mening. Gustava anmärkte därpå och det gjorde på Malla ett pinsamt intryck. Hon visste själf ej rätt hvarför; det var som om hon kunnat vara *förmäten* nog att vilja ställa sig i bredd med denne utmärkte man, som kunnat vara hennes far i anseende till åldern!

Den 1 maj var fru Rudbeck med Malla och Wrangels på Djurgården i sällskap med Cronstedts, Gyllenborgs och flera äldre och yngre herrar, hvaribland Nordqvist och Skjöldebrand. Den sistnämnde visade henne alltid en vänlig uppmärksamhet, som var henne ljuf och uppmuntrande. Och den 2 maj flyttade fru Rudbeck till Edsberg. Malla skref därifrån ett cirkulär på svenska, franska, engelska och tyska till sina unga leksystrar Marguerite och Charlotte Gyllenborg, Charlotte Silverstråle, Nancy Silfverskjöld och de tre systrarna Ankarcrona. Vid Edsberg, där alla minnen upplifvades, ville saknaden efter Brelin öfverväldiga Malla, men hon sökte i sysselsättning, i läsning, i omsorgen för sin mormors nöje förströelse, och det lyckades.

En dag kom bror Wilhelm. Han sade Malla då, att han afbrutit den olyckliga bekantskapen och hade beslutat att till hösten för alltid lämna hofvet och hufvudstaden, gifta sig och bosätta sig i Västergötland, där hans boställe som ryttmästare vid husarerna var beläget. Han talade ock vid Malla om hennes böjelse för Brelin, som han först upptäckt då hon så oförmodadt fick veta hans afresa. Det hade djupt bedröfvat Wilhelm, han ogillade den på den högsta, emedan han ej hade aktning för Brelin och ej ansåg honom värd syster Mallas tillgifvenhet.

Intet bref kom från Brelin! Då Malla tänkte på hans förra många bref, hans ständiga hågkomst, föreföll det henne bra underligt att sedan hans afresa ej hafva hört ett ord från honom. Gyllenborgs råkade hon i Stockholm; *de* hade haft bref från honom! – Malla var bjuden på en musikalisk soaré hos Skjöldebrand, men fick icke fara. Det var en stor uppoffring för henne att göra med god min, men hon gjorde det dock. Hon skref till Gustava: »I går var jag hos smedens, madam Godhe, hela förmiddagen för att lära mig sätta upp en väf. Om afton var jag i Krögarhagen, där jag råkade gårdens barn, åtta till antalet.44 Vi satte oss tillsammans i gräset och jag lärde dem 'Pippla höns'. De voro i början litet blyga, men vi blefvo snart bekanta och när jag gick ut i dag, kommo de emot mig och tycktes blifva glada. *Det* smickrar mig!»

Malla läste nu »Maximes de la Rochefoucauld» och fann den väl sträng och människoföraktande, men dock sann och träffande.

Flera främmande från Stockholm kommo och foro. I allmänhet var Malla ej särdeles road af detta stadsfrämmande på landet. Fruntimmerna orkade ej gå, kunde ej klifva öfver gärdsgårdar, man måste gå sirligt – hvad Malla kallade paradmarsch – detta störde hennes frihet och landets otvungna trefnad. Till pingst for fru Rudbeck med Malla till Lindholmen. Där blef ganska roligt. Man spelade proverber, promenerade till lands och sjöss. I början tyckte Malla sig vara så gammal emot sina yngre syskon och Josses vänner kornett Hjerta och Gustaf Ridderstolpe; hon behöfde likasom göra sig yngre med dem, fann sällskapet och samtalet litet tomt, men kände sig snart åter ung och yr.

Lagerheim var där också, denna forne vän som så djupt fallit i hennes tanke. Han tycktes hafva några spekulationer på lilla Ulla Montgomery, då tretton år gammal, ganska täck och – hon skulle blifva mycket rik. Malla märkte att hennes bror Josse och hans unga vänner ansågo Malla som ett ideal. Det förundrade

Malla, hon trodde sig ej mer hafva nog ungdom att kunna behaga dessa unga. Den sista dagen på Lindholmen var hon ändå ganska upprymd och skref nästan utan att tänka:

Än af lyckan obedragen, mera upplyst – mindre svag, känn af tacksamhet betagen värdet af din första dag!

Du var född att sällhet vinna, du var danad stark och god. Vet, du kan den endast finna i ditt eget hjärtas mod!

En gång skall du se med smärta huru allt bedrog ditt hopp, men uti ditt eget hjärta sök då tröst i lifvets lopp!

Malla visade dessa rader åt sin mormor, men endast åt henne. Mormor blef orolig öfver dem och sade: »Malla lilla! kanske tänkte du på Brelin då du skref detta?» – Brelin! Nej, i sanning, Malla hade dessa senare dagar ej gifvit detta namn åt sina tankar, som dock under löje och skälmaktig glädtighet dolde ett djupt vemod.

Vid återkomsten till Edsberg låg där ett bref från Brelin. Malla visste ej, om hon ville öppna det. Med en slags förebråelse kände hon, att hon sökt glömma honom – och till någon del lyckats! Hvad kunde nu detta bref innehålla? Malla var nästan rädd för det intryck det kunde göra på henne. Hon sökte en enslig vrå i ett af gästrummen, öppnade och läste, fann brefvet kallt, beräknadt och skrufvadt, och ångrade ej mer sin obeständighet! – Snart kom åter ett nytt bref! Malla kände medlidande med den sjuke och visste nu åter icke om hon gjort honom orätt!

Lyckligtvis afbrötos dessa tankar genom Wrangels och Nordqvists ankomst! Den senare stannade två roliga dagar på Edsberg och man tog med stor saknad afsked af den liflige artisten, som nu skulle resa till Italien. Han hade den olyckan att bryta af sig båda benen i Skåne, måste ligga där flera månader; reste sedan vidare, men återkom aldrig utan dog i Italien 1805. Alla hans senare arbeten brändes där, som det sades, af fruktan för smitta emedan bröstsjukdomar där anses smittsamma.

Anne-Marie Ankarcrona kom till Edsberg och Lagerheim och Hjerta voro där ett par dagar. En dag blef hela sällskapet bjudet till Jakobsberg. Där bodde nu gamle hofmarskalken Rudbeck med sin familj. Gubben var änkling sedan 1796, öfver 70 år gammal, men vintern 1801 fattade han det beslutet att gifta om sig. En afton, sedan de lagt sig, sade mormor åt Malla: »Nå, jag skall berätta dig ett nytt giftermål, gissa!» Malla gissade hit och dit, men kunde aldrig hitta, att det var gamle grand-oncle Rudbeck och grand-tante grefvinnan Cronhjelm, född Rålamb, som verkligen voro förlofvade. »Vet du,» sade mormor, »att man sagt mig, att gubben ämnat fria till mig, men förmodade, att han skulle få korgen!» Mormor och hennes dotterdotter skrattade hjärtligt åt detta frieri, och då de sedan fingo höra bröllopet beskrifvas, huru brudgummen i svarta och röda hofdräkten med hvita silkesstrumpor och röda rosor vid knäna, ej kunnat stå under ceremonien utan nödgats sitta för sina tjocka svullna ben, och huru bruden, som fordom varit »dame de palais» hos änkedrottning Lovisa Ulrika, hade barnbarn på sitt bröllop, hvilka sedan varit med af déjeunern efter bröllopet, då var det ingen ända på skratt och skämt däröfver!

Dagarna vid Edsberg förgingo lugnt, gladt och trefligt. Gustava och Malla läste högt för de gamla »Mémoires de madame Roland», som på det högsta väckte deras entusiasm. Beskrifningen på m:me Roland, hennes barndom, hennes tankegång var mycket träffande för Malla, som däri igenkände mycket af sig själf och sina idéer. Hon nästan förskräcktes för sin förmätenhet och straffade sig själf därför. M:me Roland blef för henne ett oupphinneligt mönster af kvinnliga förtjänster i stort. Gärna hade hon underkastat sig m:me Rolands olyckor för att vara ädel och stor som hon!

Den 9 juli voro Wrangels och Malla hos grannarna Ankarcronas på Runsa. Malla hade tandvärk och var däraf tung till sinnes. På hemvägen om aftonen föll det henne in: tänk om öfverste Skjöldebrand nu vore vid Edsberg! En dum tanke, tyckte hon, Skjöldebrand hade aldrig varit i fru Rudbecks hus, man hade ingen

anledning att vänta honom och hade ej talat om honom på hela dagen. Då de framkommo på gården hemma, stod där en röd calèche under linden. Björklund kom och hjälpte dem ur vagnen. »Hvad är det för främmande?» »Öfverste Skjöldebrand!» Malla blef nästan förskräckt öfver sin aning, men rätt glad att få återse den vänlige utmärkte mannen. Orolig blef hon, att supén, som vanligen var mycket tarflig, nu skulle vara det *för* mycket för den främmande herrn, men blef så mycket gladare då där vankades späda gröna ärter med kräftstjärtar! Efter aftonmåltiden skulle Skjöldebrand återvända till Stockholm och Wrangels och Malla följde med honom till Härsby gärde. Det var en mulen, ljum, grå och lugn afton, vädret stämde till melankoli! Vid Malmsgrind väntade Skjöldebrands vagn. Där bodde öfver sommaren en krympling som vaktade grinden och tillika var skomakare. Nu var hans hydda tom, endast hans bädd, en halmkärfve, ett litet bord med några verktyg och en trästol funnos i den trånga boningen. Skjöldebrand sade: »Det vore roligt göra honom en liten syrpris!» och stack en sedel mellan lästen och den påbörjade skon.

Efter att ha återsett Brelin den 23 augusti skref Malla till Charlotte Posse med sitt vanliga tilltvingade lugn, men inom sig var hon mycket upprörd och orolig; hon visade sig visst kall och förändrad mot honom. I dagboken står: »För tre år sedan i dag!» För tre år sedan var denna samma 23 augusti afskedsdagen från bror Wilhelm! nu var den återseendets, men hvilket plågsamt kallt återseende!

Wrangel var på några dagar bortrest för att se på en liten egendom nära Mariefred som var till salu. Han återkom och hade köpt Kvattinge; – och händelsevis omtalade han, att han på återvägen hade mött Brelin, som ämnat sig till Edeby, baron Muncks egendom, och till Gyllenborgs på Ulfhäll. Detta bekräftade en smärtsam öfvertygelse hos Malla – han reste då dit förrän till Edsberg! Det var således förbi! Det var bra, det var rätt – men det gjorde grufligt ondt!

Emilie, som med sin lilla flicka varit i Köpenhamn för att hälsa på sin far, var några dagar på Edsberg. Hennes sjöresa till Köpenhamn hade varit besvärlig. Pingsthelgen måste hon tillbringa på Gottland för storm och midsommarn på Bornholm. Hon beskref allt roligt och naivt; dessa öar voro så olika hvad hon var van vid, särdeles på Bornholm föreföll det henne som om hon återgått hundrade år i tiden. I slutet af juni hade hon ankommit till Köpenhamn, återsett sin far, som tagit vänligt emot henne, sin styfmor och sin sjuttonåriga bror Sammy; for sedan öfver till Skåne och därifrån på bondvagn hela hemresan. Hästarna skenade en gång; med egen lifsfara räddade hon sitt barn, bröt sin ena arm och måste därför stanna i Linköping, och kom dock lyckligt hem med sin lilla flicka frisk och sund.

Skjöldebrand återkom öfver en dag till Edsberg. Emilie kände honom sedan den tiden hon var vid Finspång hos De Geers. Hon gjorde Malla förlägen genom att, så att författaren hörde det, påminna henne om hennes förtjusning då hon första gången hörde »Herman von Unna» läsas. – En promenad gjordes till Falkberget. På återvägen låg Edsviken lugn som en spegel, Malla anmärkte skönheten därutaf. Skjöldebrand sade då, »att han tyckte ett stormande haf vore skönare, fastän som bild vore detta vackrare». »Men som bild af lifvet,» inföll Malla, »vore detta för stillastående! Då bör ytan åtminstone krusas, som där borta där källådern fallern ut i sjön.» Skjöldebrand svarade, »att endast Orientens infödingar kunde finna sig vid det stillastående lugnet i lifvets gång, men att det kanske låg mera djup och sann storhet däri, än i de civiliserade europeernas oroliga verksamhet och småaktiga passioner.» Detta gaf Malla mycket att tänka på, som vanligen alltid Skjöldebrands yttranden.

På Gustavas födelsedag den 29 september for fru Rudbeck till Stockholm med Malla. Wrangel hade skaffat biljetter till spektaklet om aftonen. Malla ville ej dit! Då Gustava frågade henne om orsaken till denna nyck, sade Malla uppriktigt, att hon vore *rädd* att där råka Brelin, då biljetterna voro på amfiteatern, »Å, kära Malla,» svarade hennes syster, »Skjöldebrand är mycket hyggligare!» – Hvad hör det hit? tänkte Malla, som sårades af Gustavas lättsinniga kortsynthet som hon tyckte. För att dock ej vara egen och tråkig följde hon med på spektaklet. Hvad hon hade fruktat, inträffade ock. Brelin satt där på sin vanliga plats, men de sutto bakom och han såg dem icke. Där på den gamla kära amfiteatern där Malla fordom haft så roligt! Allt var så

förändradt – och mest hennes eget sinne! Den unga lifliga flickan kände sig nu så gammal och erfaren, hon hade mycket lidit, var missnöjd med andra och mest med sin egen svaghet och sitt beroende af dem; och dagen var henne så plågsamt svår, att den utströks i dagboken. Hennes tankar ordnade sig i versform:

Den 30 september 1801.

Du, som i din ålders vår än ej räknat många år, skynda, goda ömma flicka, glädjens bägare att dricka som af oskulden dig räcks. Snart du utaf smärtan väcks från den dröm som ljuft dig dårar, känslan djupt ditt hjärta sårar. Låt ditt lugn då ej bero utaf mänskors falska tro; sök med styrka i ditt hjärta läka känslans inre smärta, vet! att kunna göra godt är den tröst af Gud vi fått! Men låt ej din känsla tala, eljest får du dyrt betala svagheten att hålla af och du blir ditt hjärtas slaf!

Plutarks »Märkvärdiga mäns lefvernesbeskrifningar» läste hon för fru Rudbeck; det verkade godt, läkande och förströende på hennes sinne.

Den 6 oktober sjuknade fru Rudbeck häftigt och illa. Malla skickade bud till staden efter den goda, rådiga Emilie och med henne kom doktor Tingstadius; Malla var upptagen af oro och fruktan för sin älskade mormor. I dagboken står: »En gång, kanske snart *förbi!* Farväl, glada tid! Saknad, minne, se där hvad återstår!» Hennes sjukdom var ett besynnerligt utslag med sveda och värk omkring veka lifvet. Tingstadius kallade det »Bältet» eller »Engelska elden». Friherrinnan Annette Rudbeck var denna tid vid Edsberg, en tröst och glädje under hennes svärmors sjukdom!

Det var nu första gången Malla fått styra för hushållet. Hon var för ingen del hvad man kallar tilltagsen eller duglig, men hon gjorde hvad man fordrade af henne så godt hon kunde. Dock behöfde hon impuls utifrån, ty hennes uppmärksamhet var mera vänd inåt än utåt.

Sedan fru Rudbeck nu med hvarje dag bättrades, blef allt gladare vid Edsberg.

Drottning Fredrikas föräldrar, markgrefven och markgrefvinnan af Baden, med deras ende son prins Ludvig och prinsessan Maria, voro sedan september månad komna till Stockholm och voro nu ett allmänt samtalsämne.

En söndag berättades, att kungliga familjen skulle besöka Vauxhallen, som då ännu fortfor i Kungsträdgårdens salong. Fru Rudbeck, alltid mån om deras nöje som omgåfvo henne, proponerade sin sonhustru att med flickorna fara till Stockholm för att på Vauxhallen se den badiska familjen. Man reste strax efter middagen. Där var mycket folk, men alls ingen af de kungliga. Det blef ej särdeles roligt. Dessa baler utgjordes af mindre godt sällskap, så det var ej brukligt för s. k. bättre folk att dansa där. Flere bekanta råkades. Bolcounoff kom också med mycken artighet till Malla och friherrinnan Rudbeck. Henne hade han aldrig sett, men när han hörde, att hon ville ha glacer, skaffade han sådana i profusion. Då hon sedermera gick till buffeten i tanke att betala dem, bad han henne tillåta honom likvidera. Förlägen öfver denna henne obekanta persons artighet sade hon: »Mais monsieur, je n'ai pas l'honneur de vous connaître».

»Madame, l'on forme connaissance!»

»Oui, monsieur, mais pas avec des glaces!»

Ett skönt fruntimmer talade friherrinnan Rudbeck med, mamsell Hagman, hertig Fredriks forna älskarinna. Hon var nu ej mera ung, men man såg, att hon varit mycket vacker.

I Stockholm förspordes ett rykte, att en olycka händt vid arfprinsens af Baden afresa, och snart bekräftades den ömkliga händelsen. Sedan den kungliga familjen med sina anförvanter tillbragt några veckor i ljuf frid och endräkt, hvaraf den senaste tiden vid Gripsholms slott, som var konung Gustaf IV Adolfs favoritställe,

afreste arfprinsen af Baden med sin gemål och båda barn därifrån, för att genom Skåne och Danmark fortsätta resan hem till Baden. Väglaget var hårdt och halt. Markgrefven med några herrar åkte i en vagn, hans gemål och barn i en annan. Uti en liten backe mellan Kungsör och Arboga stjälpte den stora fyrsitsiga vagnen. Markgrefven fick slag, andades några timmar, men afled i Arboga, innan kungen och drottningen, som vid kurirens ankomst till Gripsholm genast reste efter, hunno dit. Det var ett hårdt och oförmodadt slag, som djupt bedröfvade det kungliga huset. Änkemarkgrefvinnan återvände med sina barn och tillbragte vintern vid Haga lustslott i sorg och enslighet. Den 27 om aftonen syntes ett starkt eldsken öfver Stockholm vid Edsberg. Kanonskott hördes, det var den förfärliga eldsvådan af gamla kungshuset på Riddarholmen, där så många dokument, tillhörande de därvarande kollegierna uppbrunno och hela modellkammaren. Josias Montgomery som vid denna tidpunkt gick igenom graderna, blef illa sjuk af en förkylning, som han vid eldsvådan ådrog sig, och var nära döden.

Sedan nu fru Rudbeck var återställd, fick Malla äfven en dag fara in till Gustava, som hela tiden varit litet opasslig. Hon fick höra en vacker konsert, såg till middagen hos Wrangels flera personer som Gustava visste skulle göra henne nöje. Efter vanligheten då hon hade roligt åt hon nästan intet om middagen; någon anmärkte det och Gustava med sin vanliga öppenhjärtighet sade: »Å, Malla kan inte äta för bara kontemplation!» Naturligtvis måste alla skratta och Malla blef förlägen. Innan hon skulle resa på eftermiddagen, sade Skjöldebrand afsides till henne: »Det var roligt att få återse er så frisk – jag har mycket tänkt på fröken Malla denna tid, så ung, så ensam med en gammal sjuk – jag har varit orolig för er!» – och detta med ett uttryck af så sant och vänligt deltagande! På hela hemvägen tänkte Malla icke på annat. *Skjöldebrand* hade kommit ihåg henne – varit orolig för henne – han var då hennes vän!!

Friherrinnan Essen med sina barn väntades nu dagligen för att tillbringa vintern hos sin mor. Hon var hjärtligen efterlängtad och Malla hoppades, att allt skulle blifva åter lätt och gladt som fordom, då den förträffliga dottern, den goda vördade mostern skulle komma och dela och lifva hvardagslaget. Mormors lynne var efter hennes sjukdom ej så gladt och lätt som förut, och hennes son, Alexander, oroade henne ofta med förändringsplaner i affärer och lefnadssätt. Vid slutet af november ankom Gustava Rudbeck med sina tre barn och fröken Lilliecreutz som några år varit i hennes hus. Fredrik Essen hade nu en termin varit i Uppsala med sin lärare; Thure var nu nära tolf år, en söt gosse. Malla höll mycket af honom och han höll också af henne. De sutto alltid bredvid hvarandra vid bordet och Thure gaf henne armen för att föra in henne i förmaket. Om någon ville gå honom i förväg blef han ond och slogs, så att det ofta blef handgemäng utaf.

Thure Rudbeck hade växt upp, en vacker gosse, 15 år gammal. Malla var på förtrolig fot med honom, men det gamla barnsliga syskonumgänget hade dock småningom förändrats. En dag sade hennes morbror: »Malla, hvarför kysser du aldrig Thure nu som förr?» Malla hade icke tänkt därpå, det hade endast fallit sig så. »Alltför gärna,» sade Malla, men Thure blef som drypande blod så röd och blef så förlägen och försagd, att Malla blef så med. Thure sade henne några år efteråt, att hon varit hans första kärlek, att hans far hade märkt det, skämtat däröfver, och gjort honom så flat med den tvungna kyssen.

Wrangels och Charlotte Posse voro nu också några dagar vid Edsberg. Med moster, Gustava och Charlotte borde det ju vara alldeles fullkomligt fullt och roligt, tyckte Malla. Men det var det dock icke, och hon förtviflade om, att det någonsin mer i lifvet kunde blifva som förr.

Bland gamla ungdomsminnen, som Gustava Rudbeck berättade, var en tilldragelse, som Malla fann märkvärdig.

Medan gamle Thure Gustaf Rudbeck ännu var landshöfding i Uppsala och bodde på slottet där, var ibland flere utländingar, som då studerade vid universitetet, en ryss, grefve Muschin Puschkin, som sade sig vara fysiognomist, kunna punktera etc. En dag var han hos Rudbecks och stod och talade härom med Gustava, som då var 15 à 16 år och satt med sitt arbete i ett fönster af den stora salongen. I fönstret midt emot satt

hennes mor vid sin sybåge, och omkring henne några unga herrar, som voro på visit. Muschin Puschkin gick fram och tillbaka i rummet och kom åter fram till Gustava och sade: »För att nu gifva ett exempel på min konst att läsa i människors anleten, vill jag säga er, att den där unge herrn, som nu sist inkom och sitter därborta och talar vid friherrinnan Rudbeck, fastän han har ett vackert utseende likväl däri har något olycksbådande. Han slutar icke väl. Kom ihåg att jag förespår det!» Gustava, som var mycket närsynt, blef nyfiken att få se den omtalade på närmare håll, gjorde sig ärende att tala vid sin mor och betraktade noga den unge herren, som hon fann vacker och se hygglig ut. Detta var år 1782 eller 83. Gustava fick sedan mycket annat att tänka på, blef gift 1786, flyttade till Västergötland och glömde spådomen, lills hon 1792 efter Gustaf III:s död fick se en gravyr, som föreställde hans *mördare*. I densamma igenkände hon den unge herrn på Uppsala slott och mindes nu Muschin Puschkins spådom och att hon då hört namnet Anckarström.

En dag var Malla med sin moster och hennes barn i Stockholm, åt middag hos Emilie och såg om aftonen »Gustaf Wasa».45 Hon råkade där Lilliehöök och såg på afstånd Brelin. Hon fann sig så främmande i denna teatersalong, där hon förr haft så roligt, där pjäsen som gafs ibland varit bestämd af hennes önskan!

Malla märkte snart, att något oroade hennes moster. En afton (d. 18 december) stod friherrinnan Essen i sängkammarfönstret och såg utåt Edsviken, som var upplyst af månen som däri speglade en lång glittrande strimma. Malla hörde henne snyfta! Malla ville gråta med, men vågade ej begära hennes förtroende; hon smög sig likväl sakta bakom henne och sade: »Ack, om Charlotte Essen vore här!» Gustava vände sig om, såg hennes tårfyllda ögon och sade: »Du skall få vara min Charlotte Essen!» De gingo in i Mallas kammare och nu anförtrodde hon Malla, att hon vore i den allra smärtsammaste strid med sig själf. Hennes plikt, hennes öfvertygelse fordrade, att hon endast och allenast skulle lefva för sin saknade Essens barn, att hon skulle uppoffra allt för att uppfylla sina förbindelser mot dem till tacksamhet för de sju lyckliga åren som hon var hans maka, och ändå, ändå var det tomt och tungt för henne – ändå hade en annan kärlek insmugit sig i hennes hjärta. Änka vid tjugusex år hade hon vid tjuguåtta mottagit en stor och ansvarsfull befattning af både yttre och inre hushållning vid det stora gods med både järnbruk och alunverk som utgjorde Essenska arfgodset; hon hade sträfvat därmed, rönt bekymmer och omsorger af alla slag och lefvat där blott för sina plikters uppfyllande. Till orten flyttade då chefen för Skaraborgs regemente öfverste Carl Gyllenhaal, en allmänt högaktad, omkring femtioårig man. Han gjorde snart bekantskap vid Tidaholm och Kaflås och småningom insåg friherrinnan Essen att hon i honom hade att frukta en friare. Hon undvek hans sällskap, men han förklarade sig skriftligen och begärde hennes hand. Gustava svarade bestämdt nej. Hon blef sjuk; oro och villrådighet förlängde hennes sjukdom. Tusende bevis på hans deltagande rörde henne; hans bref kunde hon icke neka att mottaga och de voro så innerliga och vackra! Ändtligen hade hon beslutat söka skydd hos sin mor och hade nu kommit till Edsberg för att återfinna lugn.

Under denna sin mosters berättelse hade Malla så när dignat af förundran! – Allt var henne så oväntadt, så förunderligt. Hon var glad, att det var så mörkt, att ej moster kunde märka hennes djupa, obeskrifliga öfverraskning – hon kände, att den kunnat vara sårande för henne! Ty – fastän Malla aldrig så ömt älskat sin moster som nu, var det dock som hade hon förlorat något af den oinskränkta vördnad hon hade för henne. Deras långa samtal blef afbrutet af Fredrik Essen, som med hela sin karaktärs energi älskade sin mor och aldrig utan missnöje kunde sakna henne. Då han åter lämnade dem, sade Gustava: »Ack, den gossen, den gossen! hvad det skulle bedröfva honom!» och föll gråtande i Mallas famn. Hon var alldeles utom sig, darrade i alla lemmar uti den våldsammaste strid mellan moderskänslan och en annan kärlek! Den visa, starka, bepröfvade moster! Malla sof ej en blund hela natten. Detta samtal, denna upptäckt hade skakat och rubbat alla hennes tankar och omdömen. Det föreföll Malla alldeles obegripligt att *två* gånger kunna älska *så!*

Från denna stund visade Gustava Rudbeck sin systerdotter oinskränkt förtroende, berättade henne om sin barndom, sin ungdom, sin sällhet med den ömme, kärleksfulle Essen, som dagligen, stundligen älskat henne

mer och gifvit henne i stort och smått de ömmaste bevis därpå. Det bästa, det första af allt skulle han gifva henne. En gång på en resa i Skåne, långt skild från sin maka, hittade han i skogen ett moget smultron i maj månad; han fästade stjälken däraf i en kork och lät smultronet sålunda hänga i en liten torr glasflaska som tillhartsades för att kunna bevara årets första gåfva hem åt sin älskade Gustava. En sådan kärlek som den hon nu hörde beskrifvas dem emellan, hade Malla aldrig trott kunna existera annat än i poesi eller inom hennes eget hjärtas förborgade ideal. Det var då möjligt, att den kunde finnas i verkligheten! Det var på en gång ett hopp och – en smärta!

Gustava visade Malla alla Gyllenhaals bref, väl skrifna, okonstlade, hänförande och hjärtliga. Nu såg Malla första gången kärlekens språk, som hon förut blott läst i trycksvärta, skrifvet med penna och bläck, och detta mellan detta åldriga par! En slags jalousie och täflan bemäktigade sig henne – hon berättade nu också sina äfventyr, visade Brelins bref, som dock nu föreföllo henne så tillskrufvade och konstiga emot gubben Gyllenhaals enkla, men sanna och varma uttryck.

Uti sitt sista svar till Gyllenhaal hade Gustava Rudbeck väl sagt, att hon aldrig ämnade gifta sig, men tillika: »*Om* jag gifter mig så blir det med er!» Nu kom återsvar från Gyllenhaal, däruti han önskade att få »klippa det felande S:et ur den vackra grå sidenschalen». Gustava hade nämligen en grå sidenschal som hon själf broderat med hvitt silke och idel ∽ ∽ utgjorde bården.

Man följdes åt till Krusenberg, där julen skulle tillbringas hos Alexander Rudbecks. Wrangels voro dock icke med, ty deras lille Anton hade ondt för tänder och de stannade i Stockholm. Krusenbergs stora träslott var nu färdigt och nymöbleradt. Hos Rudbecks var sedan ett år den lilla moderlösa Anne Sophie Gyllenhaal, tre år yngre än Hedda Rudbeck, men mycket god vän med henne. Det hade varit fråga om, att hennes far, öfverste Gyllenhaal, också skulle tillbringa helgen på Krusenberg, men af grannlagenhet för friherrinnan Essen afslog han det.

Malla gjorde allt hvad hon kunde för att låtsa hafva roligt med alla sina yngre kusiner, dansade och lekte med dem, men fann sig dock bra ensam bland många äldre och en mängd barn, hvaraf den äldste, Thure Rudbeck, var fem år yngre än hon. Hennes tröst var dock att vara beundrad af herrar informatorer, spelmästaren herr Gernandt och fänrik Axelson, en hederlig, tråkig släkting till friherrinnan Annette. Von Bahrs kommo till stor glädje. De berättade, att på Löfsta hos Claessons var deras ende son, den lille *baronen* (så kallad emedan han var född innan fadern afsade sig adelskapet), illa sjuk, hvilket hindrade Claessons att komma till Krusenberg. Då beslöt Gustava Rudbeck att med Malla fara till Löfsta. Ditfärden, ensam med den goda moster, var rolig, men vid framkomsten funno de hela huset i bedröfvelse. Den tvåårige gossen Claes Cederström hade dött dagen förut och föräldrarna beslutat resa till Hållbonäs till Charlottes mor för att själfva framföra olycksbudet.

Djupt bedröfvade återvände friherrinnan Essen och Malla, och med vämjelse och ledsnad tänkte den senare på en barnbal, som var tillämnad vid Krusenberg. Att dansa *nu,* då hennes vänner voro så olyckliga, föreföll henne högst motbjudande. Men hon hade lofvat sin morbror att bjuda till att animera dansen och hon måste deltaga däri nyårsaftonen.

Malla kunde ej vänta sig roligt af denna bal, men fick det oförmodadt, ty Gösta Adelsvärd hade snart uteslutande vändt sin uppmärksamhet till Malla. Det var nu rätt längesedan Malla haft bal-roligt och erfarit denna första ungdomens fröjd af musik och dans och den smickrade fåfängans små nöjen, som tillsammans gifva ett slags rus af nöje och obetänksamhet. Hon kände sig åter ung och yr! Vid bordet satt hon bredvid Gösta Adelsvärd. Tolfslaget slog – det gamla året var förbi, det nya ingick. Denna stund, alltid så högtidlig i Mallas tanke, försvann nu under lek och löje, under ett flyktigt bal-tyckes förströelse! Hennes grannar, Trafvenfelt och Adelsvärd, drucko hennes välgångsskål vid det nya årets ingång, den senare med ett uttryck, som särdeles behagade henne!

Den yngre brodern Adolf Adelsvärd, dansade väl och var en söt gosse. Grefvinnan Gyllenborg, som ännu gärna dansade, frågade huru gammal han vore: »Sjutton år.» »Gud bevars,» sade hon åt Malla, »jag trodde han var tolf och hade så när kysst det vackra barnet!»

FJÄRDE AFDELNINGEN.

Ungdoms glädje och sorger (forts.).

1802–1803.

Årets motto blef:

Lycklig den med sorgfritt hjärta fridsamt hälsar morgonen och förutan ångrens smärta åter skådar aftonen!

Nyårsdagen på Krusenberg blef en fortsättning af balen aftonen förut. Sällskapet var tillsammans till efter supén, gladt och lifligt ehuru trötta efter dansen. Om kvällen spelade och sjöng Gustava till klaveret. Malla satt med flera i en soffa och hörde med nöje sin systers sång, som liksom vaggade hennes själ i drömmar. Gösta Adelsvärd smög sig till den lediga platsen bredvid henne, och då Gustava slutligen sjöng Mozarts vackra »Förgät ej mig», bet han Malla sakta i armen och hviskade: »Förgät ej mig!» Strax efteråt tog han afsked och återvände med sin bror till Uppsala, och dagen därefter for fru Rudbeck med de sina till Edsberg.

Lasse Silfverstolpe kom från Lindholmen och omtalade att, då han frågat Robert Montgomery om balen på Krusenberg och hvilka som varit där, hade denne svarat: »Jo, där var syster Malla och Trafvenfelt!» och Lasse påstod att något rätt märkligt måste hafva passerat mellan dem, efter Robert så endast och allenast nämnde dem!

Den 13 januari flyttade fru Rudbeck till Stockholm. Gustava Rudbeck med lilla Jacquette och fröken Lilliecreutz bodde hos sin mor uti Mallas kammare och hyrde på ett annat ställe rum för sina gossar och deras informator.

Malla var ej glad, världen och hela lifvet föreföll henne tomt och sorgset. En afton, som de varit borta, låg där bland andra visitkort: Major Brelin. Aldrig förr hade han lämnat kort! Då han ej råkat dem den ena dagen, hade han återkommit den nästa. Allt var nu förbi! Det gjorde Malla ondt.

Bland många bekanta, omgifven af människor kände Malla sig ensam och var det verkligen. Anne-Marie Ankarcrona var den enda, hvars sällskap lifvade henne. Med Charlotte Lilliecreutz, som nu var Mallas hvardagssällskap, kom hon väl öfverens och hade ofta roligt af hennes musik. I anledning däraf talade Charlotte Lilliecreutz mycket om en ung herr Willman, informator för unge Gyllenhaal, som hade en så utmärkt fallenhet att spela både fiol och klaver och som öfverste Gyllenhaal, hvilken själf spelade fiol och mycket älskade musik, utvecklat och uppöfvat.

Den 17 januari var markgrefvens af Baden begrafningsfest vid fackelsken, en dyster högtidlig ceremoni. Friherrinnan Essen med sina barn och Malla stodo i ett fönster i Kyrkbrinken för att se processionen tåga till Riddarholmen. Då likkistan med sina bärare passerade förbi fönstret, hviskade Gustava Rudbeck helt upprörd till Malla: »Gyllenhaal är i staden, jag igenkände honom, han är en af dem som bär himmelen öfver kistan». Så var det ock, och Malla tänkte: kärleken gifver skarpsynthet!

För att ibland kunna få vara i fred och ledighet och förtroligt tala vid Malla hyrde Gustava Rudbeck en liten kammare på nedra botten af huset n:r 18 Clara s. kyrkgata, där nu fru Rudbeck bott i sex vintrar. I denna lilla fristad hade Malla ibland goda och förtroliga stunder med sin moster; men hon blef allt mer och mer förströdd, allt som Gyllenhaals besök blefvo tätare. Han hade ett ädelt och godt utseende, mycket koppärrig, starka ögonbryn och såg nästan äldre ut än han var.

Efter många stridiga beslut, mycken oro, gaf Gustava Rudbeck det af Gyllenhaal så ifrigt önskade löftet den 13 februari på förmiddagen. I sin glädje föll han på knä och grät som ett barn. Då Malla sedermera omtalade detta för Charlotte Posse, svarade hon ogillande: »En förnuftig människa styr sitt öde och hänföres ej däraf!» Detta ansåg Malla *då* som ett orakelspråk.

Stockholmslifvet gick sin vanliga gång med förströelser af alla slag. Malla var på börsen, hos Gyllenborgs, råkade sina flickbekanta, men roligt ville det ej blifva. Skjöldebrand råkades någon gång – hans första visitkort gömde hon.

Charlotte Posse kom till Stockholm på några dagar, till glädje för dem alla. Hon förundrade sig öfver den förändrade tonen i fru Rudbecks hus, där nu kortspel hörde till dagens ordning, och än mer öfver friherrinnan Essens nya förbindelse, som hon ej haft en aning om. Hon märkte skillnaden mellan förr och nu och undrade ej på att Malla fann den ledsam och var tungsint; men morbror Rudbecks voro i staden, och som de tillbringade mest alla kvällar hos fru Rudbeck var där alltid spelpartier.

Aftonen innan Charlotte afreste, frågade hon Malla, om hon fann Lasse Silfverstolpe lika glad, lika lättsinnig som förr? Malla tyckte sig ha funnit honom allvarsammare efter moderns död, som mycket kostat på honom, men för öfrigt tyckte hon, att han var sig lik. Charlotte omtalade nu huru hon af hans vän Tamm hört, att Silfverstolpe i flera år varit Malla tillgifven, men att han ansåg henne i flera afseenden sig öfverlägsen och dessutom funnit, att hans ringa förmögenhet alldeles förbjöd honom att öfverlämna sig åt sin böjelse för henne. Malla blef förvånad. För några år sedan hade hon visst ibland haft anledning tro sig intressera Lasse rätt lifligt, men sedan han ansetts förlofvad med Ulla Groen, hade Malla aldrig tänkt på honom annorlunda än som en glad och rolig ungdomsbekant, som ofta muntrat henne då hon varit ledsen. Kanske sade Charlotte Posse detta just nu för att leda Mallas tankar från de Brelinska drömmarna, men det var farligt i Mallas nuvarande ensamma och som hon själf tyckte öfvergifna ställning att blifva uppväckt till nyfikenhet i ett sådant fall.

En dag träffade Malla hos Charlotte Essen, som nu var i Stockholm och bodde i det lilla rummet på nedra botten i samma hus som mormor, en stor lång herre, omkring fyrtio år gammal, med den skönaste hvälfda panna, stora mörkblå kloka ögon och för öfrigt något lik hennes favorit-dansör kornett Trafvenfelt. Hvem var den ståtlige mannen? Man nämnde ryttmästar Georg Adlersparre! Georg Adlersparre! en af hennes ideal sedan riksdagen 1800. Några dagar därefter återkom han och förde friherrinnan Essen och hennes svägerska till Sergels ateljé. Malla fick följa med till sin stora glädje. Att i så godt sällskap få se dessa mästerverk – det var roligt! Hon tyckte sig ingå i konstens helgedom! Den mest berömda gruppen *Amor och Psyche* fann hon obeskrifligt skön, men *Mars och Venus* behagade henne än mer. Georg Adlersparre tycktes roa sig åt hennes ungdomliga förtjusning och var munter och språksam. När de gingo därifrån, förde Adlersparre dem Bangränden för att visa dem det huset, till höger från norr, där fru Lenngren då bodde; Malla ville se uppåt fönsterna, men höll på att falla i halkan, Adlersparre fattade hennes arm; då hon tackade, sade han sakta: »Jag ville gärna alltid vara frökens stöd!» Malla mindes detta, emedan det för henne var smickrande, men blef mycket förundrad då hon tjugufem år därefter, år 1827, fick en hälsning från Georg Adlersparre och en fråga om hon kom ihåg, när de tillsammans gingo förbi fru Lenngrens fönster. Emellan dessa båda époquer hade hon aldrig haft någon anledning förmoda, att *han* ihågkomme det. – Också med brodern ryttmästar Axel Adlersparre gjorde Malla bekantskap hos sin moster.

I början af mars gaf öfverste Gyllenhaal en middag åt hela släkten på värdshuset *»Mon bijou»*. Den ende han utom släkten bjudit var Lasse Silfverstolpe, som roade och behagade alla. Det förekom Malla underligt, att *han* just nu ensam skulle vara med på mosters förlofningskalas och hon ihågkom därvid hvad hon drömt natten innan hon första gången såg honom: att hon, liksom Sophie i Rousseaus Emile, skulle råka den som skulle få mesta inflytande på hennes kommande öden!

Malla var ej så frisk som förr och hade sannolikt ådragit sig ohälsa genom kontrasten mellan mormors varma rum och hennes obetänksamt lätta klädnad då hon var ute. På baler blott en taftsklänning under och en af linon utanpå, ett par tunna silkesstrumpor och sidenskor, hvilket allt kom från hennes svaghetssynd fåfängan och det för henne fruktlösa bemödandet att synas nätt.

Den 17 mars gafs Skapelsen i Ladugårdslandskyrkan. En mamsell Ekman sjöng nu Gabriel och Eva. Malla var där med sin moster. Georg Adlersparre råkades; han lade sig på en stor järnkista bakom dem, där de sutto vid sakristidörren. Det föreföll Malla som helade nu denna härliga musik den smärta, som den förorsakat henne året förut. Hon kände sig lättare och lyckligare än då! Den sköna arian om »mannen» fann hon af alla män hon sett mest passa in på Georg Adlersparre.

Gyllenhaal hade återvändt till Västergötland. Gustava Rudbeck lät af kapiten Gillberg måla sitt porträtt i miniatyr åt sin fästman och en dubblett åt sin bror. Malla följde henne vanligen till dessa séancer hemma hos den elegante Gillberg, som såg bra ut och hade något behagligt, fastän vekligt i sitt sätt. Han berättade väl och var ganska artig, smickrade fint och bra, så att de tjugu gånger två timmar, som där tillbragtes, voro icke ledsamma för någon af de tre.

Lasse Silfverstolpe var nu nästan hvarannan dag hos fru Rudbeck, roade alla och behagade Malla allt mer och mer. Han hade ett så eget sätt att under gladt skämt säga allvarliga ord. Likväl spökade Brelin ännu i Mallas hjärta. Också han var ofta hos fru Rudbeck, men Malla hade nu en gång fått den öfvertygelsen, att det mera var en slags giftermålsspekulation än sann och innerlig tillgifvenhet som förde honom dit, och hon visste, att han nu dagligen var hos den vackra friherrinnan Munck, som han med entusiasm berömde. Bland annat fann han henne så ädel och beundransvärd att hafva oegennyttigt uppoffrat sitt lugn, sitt oberoende genom att emotta en henne påtrugad plats som dame de palais hos den unga drottningen, endast i det goda uppsåt att genom sin uppriktiga tillgifvenhet och trogna uppmärksamhet kunna gagna det kungliga paret och hafva medvetandet att åtminstone *en* dem rent och oegennyttigt tillgifven varelse fanns vid deras hof. Denna uttydning fann Malla litet dum ifall den var uppriktig, ty friherrinnan Munck föreföll henne alldeles icke att vara någon fiende till hofvets glans och förströelser.

Ju mera Malla ogillade sin böjelse för Brelin, ju mera sökte hon glömma och skratta bort den med den lätte, anspråkslöse Lasse, men nöjd och lugn var hon icke. Efter en liflig dröm, som återkallat minnet af de sistförflutna åren, uppvaknade Malla och uttalade högt dessa ord utan att alls ordna dem i sina tankar. De voro sammandrömda!

Den 14 april 1802:

Skall då minnet mig förfölja än i drömmars falska skick? Skall ej sömnen kunna dölja denna bild ifrån min blick?

Nästan glömd i verkligheten, villan återkallar dig och jag glömmer flyktigheten af den dröm som tjusar mig.

Nu med återvaknadt sinne, tomt mitt hjärta känner sig och mitt alltför goda minne talar mig ännu om dig!

Essarna fingo mässlingen alla tre. Malla hjälpte till att sköta den lilla goda aldra käraste Jacquette. Gossarna som ej bodde inom samma hus sköttes af sin mor. De voro ganska sjuka, isynnerhet Thure, som gaf bevis på

den ihärdiga tåliga ståndaktighet som särdeles utmärkte hans älskvärda karaktär. Hans bror, lika god och mera känslig, var brusande häftig, allt var passion hos honom. Thure älskade sin mor med djup innerlig kärlek som ej yttrade sig i ord och åtbörder, men i den allra noggrannaste uppmärksamhet att obemärkt uppfylla hennes önskningar och bereda henne nöje. Under det Malla satt vid Jacquettes sjuksäng läste hon Schillers första Trauerspiele *Die Räuber, Fiesko* och *Kabale und Liebe,* som Skjöldebrand lånat henne.

Bland nyare bekantskaper på Börsen var en major Winblad, som ofta bjöd upp Malla till dans och förföljde henne med samtal. En obehaglig herre, som blef henne fatal genom sin efterhängsenhet. En gång som Malla med några flickor satt på en gradin, kom Winblad och satte sig bakom henne. Han började tala om Helvig som nu var utrikes, sade att han genom honom känt fröken Montgomery långt innan han gjort hennes personliga bekantskap etc. Bland sina böcker sade Winblad, att han ägde en, som var honom kärast af alla. – Möllers lexikon! Då Malla yttrade sin förundran öfver denna besynnerliga förkärlek, svarade han, att det vore därför, att det ett helt år begagnats af henne, ty Helvig hade lånat det af Winblad under den tid han hade den lyckan läsa tyska med fröken Montgomery. Herr Winblad blef så fadd, så fritalig i sina förklaringar, att Malla slutligen låtsade, som om hon ej hörde hans prat utan talade vid sina grannar. Uppbragt häröfver frågade han om hon ej *ville* höra hvad han sade. »Nej,» svarade Malla, »jag får en gång för alla förklara, att jag hvarken vill eller kan höra därpå.»

En ung officer brukade ofta dansa med Malla och Anne- Marie Ankarcrona, men de visste icke hvem han var. Han var mycket enkel och anspråkslös. De tyckte sig se, att han hade en sol i uniformsknapparna och de kallade honom sig emellan: »vår lilla sol». Det var Carl Akrell som sedan utmärkt sig som kartritare och gravör.

Under de veckor grefvinnan D'Albedyhll, Charlotte Wrangel, var i staden, voro de en afton på spetaklet och sågo *Korsfararne*46. Dagen därpå, då Brelin hos fru Rudbeck råkade grefvinnan, frågade han huru hon varit nöjd med pjäsen. Hon svarade: »Jag säger detsamma om den, som baron Nolcken en gång svarade den fnysande grefve Adam Lewenhaupt, då denne på en supé lutade sig fnysande öfver Nolckens tallrik och frågade hvad han åt: »Jo, sade Nolcken, förr var det hafresoppa, men nu vete fan hvad det är».

Då Malla var på spektaklet och såg någon ädel och behaglig roll väl spelad, blef hon ibland helt betagen. Så hade Widerberg som Gustaf Wasa och Tancred förtjust henne. Nu såg hon Lars Hjortsberg som kapten Klinker i pjäsen *Epigrammet*46, och hon önskade, att denne kapten Klinker varit en verklig person!

I början af maj flyttade fru Rudbeck till Edsberg med Gustava Rudbeck, hennes barn, fröken Lilliecreutz och Malla, och några dagar därefter fick Malla följa med moster Gustava till Funbo-Löfsta, där Claessons nu bodde, hvarefter de foro till Uppsala, där fru Montgomery tillbragte vintrarna för sina söners studier och bodde i Bergs hus vid Stora torget. På hemvägen därifrån besökte de Bahrs på Söderby och Rudbecks på Krusenberg.

Öfverste Gyllenhaal kom i dessa dagar till Edsberg och den 24 maj var Gustava Rudbecks andra bröllopsdag. Sexton år förut – den 1 januari 1786, var den första. Nu vigdes hon af samma präst och i samma rum, men brudstolarna stodo ej nu, som vanligt då där var bröllop, midt för mellersta fönstret utan i stället under ljuskronan närmast sängkammardörren.

Den 1 juni afreste Gyllenhaals. Fru Rudbeck med sina barn och barnbarn följde dem till Liljeholmen och stannade sedan med Malla i Stockholm några dagar, som de mest tillbragte hos Gustava. En dag voro de vid det alltid trefliga Carlberg, där grefvinnan Cronstedt spred glädje, lif, flit och skicklighet i allt till alla!

Det blef nu grufligt tomt för Malla i hemmet – moster borta och allt så bortbytt, så underligt! Bortskämd som hon varit, firad och smickrad, härrörde väl den ledsnad hon nu erfor af brist på sådant sällskap som

underhöll och offrade åt hennes lilla afgud *fåfängan*. La Fontaines roman *»Qvinetius Heijmeran von Flaming»* var denna tid hennes tröst och tidsfördrif, den är kanske denne författares bästa arbete. Baggesens *»Labyrinthen-reise»* läste hon ock med stort nöje.

Mången gång hade Emilie, vid hennes och Mallas promenader utmed Edsviken förr i världen, önskat, att hon på ägorna hade en liten stuga för att där med sin lilla flicka tillbringa somrarna. Malla hade så mycket och så länge bett sin mormor därom, att den goda gumman ändtligen lät Malla utleta en plats därtill i Krögarhagen, och där uppfördes sommaren 1801 en liten byggnad enligt Mallas plan under en stor beskyddande tall. Den invigdes den 11 juli 1802 och kallades *Magdlenelund*.

»Landtprästen» af La Fontaine lästes högt ömsom af Malla, ömsom af Lasse Silfverstolpe, som var vid Edsberg åtta dagar, hvilket mycket framflyttat honom i Mallas tillgifvenhet. Hon hade en ny kattunsklänning som satt förträffligt och behagade Lasse synnerligen. Den blef henne så kär, att ett prof däraf gömdes alltid som ett minne af många glada stunder. Först hade en randig grön, grå och gul halfsidenklänning varit favorit. Lasse bad henne, att då den skulle afläggas få den till hörndynor i sin soffa.

Ur »Labyrinthen-reise» skref Malla i sin dagbok:

»Nyd minuten Himlen skjænker dig nøisom och taknemmelig! Rosen pluk i dag! hvo er dig Borgen at den dufter lige frisk i morgen.»

Malla hade ofta stor lust att skrifva något och började åtskilliga noveller; men dels hade hon sällan ledighet då hennes mormor lätt saknade hennes sällskap, dels tyckte hon snart, att det skrifna var dumt.

I början af augusti lämnade Wrangels Edsberg för att flytta till Kvattinge. På så långt afstånd hade Malla hittills icke varit skild från sin älskade syster. Det kostade innerligt på henne och den 2 augusti öfverströks med svarta streck i dagboken och många Z, vemodets tecken.

Snart skulle nu det vid Lindholmen beslutna sällskapsspektaklet gifvas på Edsberg. Malla som förut lofvat sig roligt däraf var nu nedstämd genom afskedet från Gustava. Hon saknade så många af dem som förr lifvat dessa teatraliska nöjen och fann dem illa ersatta genom de unga nya vännerna, bland hvilka hon dock kände sig ensam. Lasse Silfverstolpe var, jämte Manderström, den enda kvar af alla de forna, och detta bidrog ej litet att gifva honom ett bestämdt företräde i hennes ögon.

Fru Montgomery och hennes barn, Gustaf Hjerta och Ridderstolpe, Manderström, Silfverstolpe och en ny aktör Carl Ehrengranat samlades i dessa dagar vid Edsberg. Den sistnämnde var kabinettssekreterare och berömd för skicklighet och kunskaper, 24 år gammal, koppärrig, men hade vackra uttrycksfulla ögon och ett fint leende. Hedda Rudbeck, vacker som en dag, glad och yr, hade förr ej haft så roligt vid Edsberg, men var nu mycket road och mycket omtyckt. Malla, som tyckte mycket om henne, hade roligt af hennes nöje och tyckte ej illa om att hon sattes i jämförelse med Mallas yngsta halfsyster Ulla, som var femton år och som kanske började blifva litet inbilsk och egenkär. Hon var rätt täck och fjäsades af många; man visste att hon var ganska rik och flera herrar med dåliga affärer voro redan hennes tillbedjare. Malla hoppades att alla hade roligt, själf hade hon det icke! Hon saknade sin forna glädtighet! Ankarcronas kommo äfven och man dansade om aftnarna. Carl Ehrengranat var uteslutande sysselsatt med den lilla kvicka och vackra Hedda Rudbeck. Malla var tjugu år, fann sig gammal, och tänkte på visan: »Då en yngre ros tränger dig ur dagen!»

Samma dag spektaklet skulle gifvas, fick Malla ett afskedsbref från Gustava, som dagen förut flyttat från Stockholm. Däruti berättade hon, att Helvig vore förlofvad med en hoffröken Imhoff, en särdeles utmärkt varelse. Både afskedet och underrättelsen om Helvig gjorde Malla ondt. Väl hade hon aldrig haft något bestämdt tycke för honom, men mycken aktning och intresse och – han hade älskat henne! Nu var allt detta

förbi – så mycket var förbi! Och intet nytt ersatte det förgångna – framtiden föreföll henne så grå och tom! Upprörd och beklämd kunde Malla ej synas vid frukosten utan mådde mycket illa. Hennes svåger Bahr, som med sin hustru var vid Edsberg, förstod något medicin och föreskref något som lättade den svåra tryckningen på bröstet och hon somnade godt. Då hon mot middagen vaknade, stod grefvinnan Cronstedt med sina båda flickor, Marguerite Gyllenhammar och Hedda Lewenhaupt, och den goda gumman Rudbeck omkring henne. Malla hade somnat med en kvalfull känsla af tomhet och saknad inom sig och nu var det så fullt och kärt omkring henne, så hon måste gråta i glädje. Dessa tårar läkte hennes smärta, hon blef åter liflig och glad och fick åter lust och mod att utföra sina roller i de båda pjäser, som skulle gifvas om aftonen. Först *»Den enleverade fästmön»*, öfversättning från Jungers tyska komedi, en rätt lustig pjäs. Malla spelade en munter, skälmaktig flicka mot Lasse Silfverstolpe och deras scener berömdes af alla åskådarna. Den andra pjäsen *»Kärleken och förnuftet»* var från franskan, öfversatt af Manderström. Malla föreställde där en ung änka i strid emellan förnuftet, som råder henne att gifta sig med en äldre vän *Mondor,* och tycket, som talar för en ung kusin *August*; denna kusin var Ehrengranat.

Upplifvad af den glada syrprisen att få se sina vänner från Carlberg och af lust att behaga dem, öfverträffade Malla sig själf och fick odeladt bifall. Till och med Ehrengranat blef Hedda otrogen! Scen för scen kom han mera in i sin roll och spelade slutligen alldeles con amore, och fortsatte äfven sedan pjäsen var slut. Vid aftonmåltiden satt Malla mellan den gamle vännen Manderström och »kusin August» som Ehrengranat nödvändigt ville kallas. Manderström omtalade, att han aldrig kunnat spela älskare utan att åtminstone för kvällen vara det och att så vore alltid händelsen om man ej vore alltför känslolös. »Jag är då icke känslolös,» utropade Ehrengranat så högt, att hela sällskapet måste storskratta.

Malla hade ännu en gång en sådan där afton, ett sådant glädjerus, då ögonblickets nöje, allas bifall och välbehag uppfyller det närvarande och bortskymmer det förflutna, likaväl som det tillkommande. Ibland hennes nöjen var att dansa efter klavermusik, improvisera steg och attityder, icke vanlig dans – utan marscher, baletter, hvad som helst. Grefvinnan Cronstedt, som en gång sett henne göra det, ville nu efter supén, att hon skulle dansa och spelade därtill hvad som föll henne in. Detta roade Malla obeskrifligt och applåderades väl mer än det förtjänade. Ungdomen dansade så länge de orkade, ingen ville lägga sig den vackra, månljusa augustinatten. Grefvinnan Cronstedt var uppe med dem och då de slutligen trötta samlades omkring henne vid klaveret, spelade hon *Miranda*: ett stycke som hon så kallade efter den namnkunnige berömde amerikanske frihetshjälten, som hon mycket sett under hans vistande i Sverige och som hon med lifligt intresse och stor beundran ofta omtalade som en oförgätlig vän. Han hade mycket hållit af henne och ofta varit road af hennes musik, och detta stycke, enkelt, högtidligt, af en stilla skön harmoni, var hans favoritstycke. Född i södra Amerika hade Nordamerikas exempel lifvat hans önskan att befria sitt fädernesland från det spanska oket. Han genomreste världen för att vinna erfarenhet och kunskaper och var en af dem som hoppades mest af den franska revolutionen. Grefvinnan Cronstedt sade sig hafva att tacka Miranda för mycket, för utveckling af dunkla idéer och mera bestämda begrepp och principer. Han hade gifvit henne goda råd, nyttiga varningar, talat så mycket om sitt aflägsna fosterland och om enkelheten i seder i Paraguay.

Med största intresse afhörde Malla dessa berättelser om frihetshjälten, hvars namn var henne bekant redan ur franska revolutionens historia. Alltid följde hon sedan hans öden med innerligaste deltagande till dess underrättelsen om hans död i spanska fängelset kostade henne många tårar. Hans favoritmusik blef också hennes, och grefvinnan Cronstedt kallade det sedan Mirandas och Mallas favorit.

Flickorna Marguerite och Hedda sjöngo sedan visor till kl. 5 om morgonen då Lasse Silfverstolpe skulle afresa. I hans vagn inpackade sig nu alla de unga med grefvinnan Cronstedt, och Lasse körde dem upp till Magdlenelund, där Emilie gaf dem kaffe. Sommarmorgonen var härlig, gräset blänkte af dagg i solens strålar, Edsviken låg spegelklar, alla voro liksom i en glad dröm! Då utropade Carl Ehrengranat: »Ack! den

som finge vara här i tu år till!» Han måste dock lämna Edsberg samma dag.

Bahrs blefvo kvar några dagar vid Edsberg. Jennings kom dit och återsåg med liflig glädje sin första ungdomskärlek Henriette, och förtrodde henne sin förlofning med Charlotte Le Febure, då sjutton år gammal. Han sade om Malla: »Det är en ganska söt flicka, skada blott, att hon är *för* förnuftig!» Detta gaf Malla mycket att fundera. Hon, för förnuftig! Malla blef ledsen att obehagligt synas det hon icke var, och hon visste bäst huru litet förnuft det var i hennes ömtåliga egenkärlek, i hennes lättrörda hjärta och hennes inre strider och böjelser. Hon vädjade till bror Josse, men han instämde i Jennings' omdöme. Oförmodadt kommo Gyllenhaal upp från Västergötland och Malla fann tillfälle att tala om för moster Gustava sina skrupler i anseende till Jennings' omdöme om henne. »Kära flicka,» svarade hennes moster, »om du vill rätta dig efter alla pojkars omdöme, så får du allt mycket att göra. Så länge mormor och dina närmaste ej ha något att påminna om ditt förnuft eller oförnuft, så låt det vara. Gläd dig med de glada och antag icke något sätt att vara som ej är dig naturligt!»

Fru Rudbeck for med Malla in till Stockholm för att få vara tillsammans med Gyllenhaal, som hade affärer där. Excellensen Hans, Essen, Gustava Rudbecks svåger, var nu också i Stockholm. Han var generalguvernör i Pommern, där hans äldsta syster, friherrinnan von Krassow, bodde med sina fyra söner och två döttrar. Den äldsta fröken Krassow, en 24-årig skön flicka, hade gifvit nej åt många friare; nu hade en ung vän af hennes käraste broder Fritz anmält sig, och hennes mor och syskon; önskade mycket, att hon skulle antaga den unge älskvärde mannens anbud, men hon nekade bestämdt. Friherrinnan Krassow bad sin bror generalguvernören, som Charlotte Krassow alltid mycket slutit sig till, tala vid henne och söka utforska orsaken till hennes ovilja mot giftermålet, då hennes mor aldrig märkt, att hon haft någon afgjord böjelse för någon af dem som hittills utmärkt henne. Essen talade vid sin vackra systerdotter, som under många tårar erkände, att hon älskade en person, som aldrig kunde blifva hennes make. Slutligen upptäckte morbrodern, att han själf var föremålet för hennes kärlek och var nu i Sverige för att utverka konungens tillstånd att gifta sig med sin systerdotter, som enligt pommersk lag ej var förbjudet.

Malla var en kväll på spektaklet med sin moster och fick händelsevis plats nära teaterdirektören Brelin. Hon var nu lugn i anseende till honom, illusionen var förbi. Kanske märkte han det och det just väckte hans bemödande att återlifva forna minnen. Åtminstone föreföll det henne så, och för första gången kunde hon med honom vara munvig och retsam. Han sade till slut: »Nå nå, fröken Malla, vore jag katolik, så hade ni åtminstone gjort mig den välgärningen att frälsa mig från fruktan för skärselden, ty den har ni då låtit mig genomgå i denna världen!»

Helvig råkades äfven. Han talade med förtjusning om sin fästmö, hoffröken vid Weimarska hofvet, Amalia von Imhoff, och gaf Malla flera af henne författade arbeten, hvaraf Malla med största nöje läste *»Die Nacht im Prado»,* en novell, och *»Die Schwestern von Lesbos»,* ett poem i hexameter. Helvig gaf Malla också *»Leonidas, a poem by Richard Glover»,* hvarur den vackra episoden om »Arianne och Terribaze» är tagen, som så mycket förtjust Malla i hennes barndom och i hennes unga sinne uppväckt denna entusiasm för ära, bragder, högsinthet, som så mäktigt inverkat på hennes karaktär. Att Helvig ihågkommit detta och skaffat sig boken för att gifva den åt Malla var ett bevis af hans vänskap och uppmärksamhet, som hon aldrig kunde glömma och med största tacksamhet mottog.

Gyllenhaal och Malla foro med fru Rudbeck till Kvattinge. Gustava Wrangel var innerligen glad att återse sina första bästa vänner, men hon föreföll dock Malla tankfull och bekymrad. Och Malla fick snart erfara, att hennes stackars syster med sin man och sina två små barn dock alltför mycket saknade sina Upplandsvänner och den forna bekymmerslösa tiden.

Genom flera vackra skaldestycken hade namnet Choræus blifvit Malla bekant. Ofta hade hon afskrifvit hans verser med stort nöje och hon höll af den okände ynglingen, hvars »Suck från Altaret» rört henne så

likstämmigt. Nu hade Choræus denna sommar blifvit predikant och religionsläräre vid krigsakademien på Carlberg. Cronstedts hade med stort beröm omtalat hans predikningar. Han hade ock vunnit högsta priset i Svenska akademien för ett skaldestycke öfver Ehrensvärd och grefvinnan Cronstedt hade bedt fru Rudbeck att komma och höra denne utmärkte predikant. Från Stockholm foro nu fru Rudbeck och Malla till gudstjänsten vid Carlberg. De kommo för sent, predikan var nyss börjad. Grefve Cronstedt, som väntade dem, hade posterat en kadett för att anvisa dem platser i en bänk midtför predikstolen. Prästen stapplade på målet, ömsade flera ord, och var så synbart förvirrad, att Malla ej tordes se upp af fruktan att det rätt obetydliga buller deras ankomst förorsakat, kunnat störa honom. Snart återvann han fattningen, fortfor med en mild, nästan barnslig stämma med finsk accent, allvarligt, enkelt och andaktsfullt framföra sin betraktelse öfver dagens text: »Kristi gråt öfver Jerusalem». Aldrig hade någon predikan så fasthållit Mallas uppmärksamhet, nästan ord för ord inpräglade den sig i hennes minne. Då gudstjänsten var slut och man samlades hos grefvinnan Cronstedt, skickade hon efter predikan för att läsa början däraf för fru Rudbeck. Malla bad sedan att få se den och satte sig genast att afskrifva de ställen därur, som väckt hennes uppmärksamhet. Grefve Cronstedt kom bakom henne, såg hvad hon skref, klappade henne och sade: »Söta flicka, intet som duger undfaller henne!»

Till middagen kom Choræus. Han rodnade upp till hvitögat, då han presenterades för fröken Montgomery, så att grefvinnan Cronstedt och flickorna storskrattade. Malla blef helt förlägen och ännu mer, då han med en egen barnslig, framfusig och ändå blyg häftighet närmade sig henne och sade: »Jag hade så när kommit af mig i dag uti predikan då jag fick se fröken; de hade inbillat mig, att en gammal fröken skulle komma för att höra mig – och så får jag se en ung flicka! Hvad kunde jag ha att säga för er!» Vid bordet skämtades mycket däröfver. Då flickorna Marguerite och Hedda sagt honom, att en fröken Montgomery gärna läste hans verser och önskade höra honom predika, hade han tagit för gifvet, att det måste vara en gammal fröken och de hade roat sig med att låta honom tro det. På sitt okonstlade omanerliga sätt gjorde han Malla de underligaste komplimanger, för mycket för en så ny bekantskap, och kanske för mycket för en präst. Hon visste ej huru svara därpå och deras ömsesidiga förlägenhet roade de andra. Men mormor fann Choræus något *för* artig!

Hans utseende var intagande utan att alls vara vackert, äfven det hade något barnsligt som hela hans väsende och var uttrycksfullt, mildt och behagligt. Alla intryck syntes genast hos honom; hänförd yttrade han häftigt sitt välbehag och stannade rodnande i halfva meningen. Han behagade Malla ofantligt och kom hennes hjärta att klappa genom sin innerlighet. Men hon tänkte med detsamma, att denna alltför hastigt upplågande känsla ej vore att lita på och att det kanske vore bra att ej för ofta råka Choræus! Men ljuft tillfredsställd var hon af hans hjärtligt yttrade bifall och den vänskap och tillgifvenhet alla vid Carlberg visade henne. Med den gladaste känsla häraf for hon om aftonen med sin mormor den välbekanta vägen till det gamla kära Edsberg.

Kort tid därefter, då Malla en söndag satt och läste Bastholms predikan högt för mormor, satt öfverste Skjöldebrand och ritade ett utkast till ett månskenslandskap, som Malla ämnade måla på en lampskärm åt den gode gubben grefve Adolf Hamilton, som alltid varit så vänlig mot henne. Då hon slutat läsa, gick hon till Skjöldebrand för att se på hans ritning. Han tackade henne då för en ljuf stund, sade sig ej på länge varit med om en för honom så högtidlig gudstjänst! »Det är musik i en uttrycksfull röst,» tillade han. Ungefär detsamma hade Malla några år förut hört af Lasse Silfverstolpe och Brelin och det hade mycket smickrat henne. Men nu af Skjöldebrand! Hon var rädd att blifva förmäten!

Den 19 blefvo fru Rudbeck och Malla bjudna till en bröllopsmiddag till Stockholm och reste dit. Med posten fick Malla anonym underrättelse att Choræus samma dag predikade på Carlberg.

Malla var vid ett lefvande lynne denna tid och njöt och led ömsom med liflig känsla. I början af oktober var mycket främmande vid Edsberg: Manderström, Carl Cederström, Hjerta, Tönnes Wrangel m. fl. Midt upp i

detta sällskap kom en dag en helt obekant person, grefve Adolf Mörner, som på vägen till Rosersberg där han var kammarherre hos hertiginnan, gjorde ett besök hos sin faders gamla vän fru Rudbeck för att se Edsberg, där hans fader tillbragt sin barndom då det ägdes af hans släkt. Af det nu så björkskogsomgifna Edsberg fanns den tiden i trädgården blott en enda björk, hvaraf de ris brötos, med hvilka gamle grefve Mörners barndomsförseelser bestraffades; detta berättade nu hans son. Grefve Adolf Mörner hade varit i kabinettet och legationssekreterare i Wien, men vid 1800 års riksdag hade han utmärkt sig som medlem af oppositionen. Vän till Adlersparrarna, Hans Järta, Tamm och Gustaf Silfverstolpe var han af deras parti och förlorade sin tjänst genom konungens onåd. Han hade varit förlofvad med en m:ll Schön, men det sades, att denna förbindelse var bruten. Malla hade god tanke om grefve Mörner, hade någon gång på börsbalerna dansat med honom och med sitt ursprungliga koketteri sökt vara glad och éspiègle och härmat Lotta Schöns tournure för att vara behaglig för grefve Mörner, ehuru han personligen ej behagade henne. Liten, oansenlig hade Mörner utan att vara ful ett obetydligt utseende, skrattade mycket och var ej rätt naturlig, icke af tillgjordhet, men af brist på egen bestämd natur. Så föreföll han Malla, men hans samtal var alltid underhållande och alltid sakrikt och bildadt.

Då Malla om höstarna var ensam med de gamla vid Edsberg läste hon vanligen högt från kl. 6 om aftonen till 11, då fru Rudbeck gick till hvila, den lilla stund afräknad som förgick vid deras korta, tarfliga aftonmåltid. En kväll som Malla sålunda läste Hallenbergs nya Allmänna historia blef hon mer än vanligt sömnig; klockan var mellan tio och elfva, hon fortfor dock att läsa högt, men insomnade verkligen, fastän ögonen följde raderna och munnen mekaniskt utsade orden. Hon drömde om frånvarande vänner och slutligen sade hon: »Manderström och Sölfverarm» i stället för Henrik VIII och kardinal Wolsey. Fru Rudbeck märkte nu först, att hon sof, och skrattade hjärtligen åt möjligheten att sofva läsande.

Bror Josse kom på några dagar och Malla sökte roa honom så godt hon kunde och promenerade till häst vida omkring. I senare år brukade Josse sedan omtala den tid »då han var kär i syster Malla».

Josse Montgomery skulle tillträda ett kornettboställe vid Lifregementets kyrassiärer, som Hjerta förut innehaft. De ville nu vid Tuna – så hette bostället – ställa till en bal, en af- och tillträdes-picknick, och planen därtill uppgjordes nu vid Edsberg. Från vagnen då de reste, ropade Lasse Silfverstolpe ännu och bjöd upp Ulla Montgomery till första angläsen och andra valsen vid Tuna! Detta kostade på Malla – syster Ulla var yngre, vackrare, rikare! Han tyckte visst mera om henne! Då de voro vid Wallstanäs hade Lasse sagt: »Ack, om jag ägde Wallstanäs och vore major – då ville jag hafva en sak till, lefva i trettio år och så ville jag dö!» Nyfiken hvad han mer skulle önska sig, tänkte Malla därpå hela hemresan. Hon afundades visst icke sin yngre systers företräden, men hon led af den tanken att Lasse Silfverstolpes henne visade tillgifvenhet blott varit en lek – ett tidsfördrif!

Den 17 oktober reste man till picknicken i en stor täckvagn, fru Montgomery, Augusta, Ulla och Malla balklädda. Vid Tuna mottog dem Hjerta och Josse som värdar. Början af balen var munter, dock för Malla tom nog till dess dörren öppnades och ryttmästar Lars Silfverstolpe och löjtnant Engelcrantz inträdde. Den förre var ej mer någon kurtisör i anseende till Malla, han hade med henne en vänlig, ibland hjärtlig ton af gammal bekant, som stundom antog ett allvar, som just därför att det hos honom var ovanligt, var för henne pikant och behagligt. Man dansade till kl. 8 om morgonen. Då uppslogos luckorna till full dager och man fick rätt se huru man såg ut efter en genomdansad natt. Malla blef helt förskräckt, hennes tjocka bruna hår i oordning var alldeles grått af damm, den hvita klänningen också grå och söndersliten, de gula trikotärmarna ej rena mera, de hvita skorna sönder!!

Den 22 oktober kom Anne-Marie Ankarcrona till Edsberg. Att kunna bereda nöje för sina vänner var Mall as allra största glädje. Det var ingen förtjänst hos henne utan en naturlig följd af, att hon då hade roligast själf. På söndagen utverkade hon sin mormors tillåtelse att med Anne-Marie och Ulla få fara till Carlberg och höra Choræus. Till middagen skulle de återkomma ty bref hade annonserat att Wrangels ämnade med

sina barn komma till Edsberg öfver söndagen. Resan till Carlberg var obeskrifligt rolig och blef det än mer, då de på vägen dit mötte Josias och Lasse Silfverstolpe som ämnade sig till Edsberg. Då man gick ur kyrkan kommo alla bekanta kadetter och bjödo och bådo, att fröknarna skulle stanna öfver balen om aftonen. Men Malla hade ej lof af mormor och de återvände med bref från grefvinnan Cronstedt till fru Rudbeck, som dock tyckte att det vore nog mycket för hästarna att gå två gånger om dagen till och från Carlberg. Wrangels kommo till middagen, men Malla förskräcktes att se Gustava så blek och nedslagen, hon såg så ledsen och orolig ut. Den lifliga glada Gustava var som förbytt. Den goda förståndiga gumman Rudbeck hoppades nu, att det skulle uppmuntra Gustava att råka grefvinnan Cronstedt, att Carlbergsfärden kunde vara henne nyttig, och lät sätta sina fyra verkhästar för stora vagnen och ungdomen fick fara.

Malla hade ingen balklänning i ordning, den simpla hvita nättelduksklänningen satt väl, men de ljusröda trikotärmarna utan öfverarmar såg nästan ut som bara armen. Det var något hafsigt och vårdslöst i hela toaletten – och inom henne var det villervalla! Nöjet af dansen och sällskapet, förundran och oro öfver Gustavas frånvarande och sorgsna blickar, stridde i hennes hjärta. På balen hade eljest kunnat vara så gladt och roligt. Choræus sade Malla, att han vore rädd för henne, att hon vore för höflig – för god, för vänlig. Att *hon* borde ihågkomma det stora afståndet emellan henne och den fattige prästen, eljest skulle *han* kunna glömma det, med mera sådant! – Gärna hade Malla deltagit i sina unga vänners nöje, men en blick på Gustavas sorgsna anlete förtog all håg till löje och munterhet.

Mormors födelsedag den 26 blef nu en af de sorgligaste dagar hon öfverlefvat. Ett tillämnadt spektakel slog fel genom Ehrengranats sjukdom, men man gaf åter »Den enleverade fästmön» och verser afsjöngos ackompanjerade af Silfverstolpes fiol. Malla skref dem under bittra sorgetårar öfver sin älskade systers ängsliga sinnesstämning. Malla var också i en innerlig strid med sin böjelse för Lasse Silfverstolpe, som i dessa dagar var henne en deltagande vän och tröstare. Hon trodde ofta, att Ulla behagade honom mera; hon ville nästan öfvertyga sig därom för att ej fästa sitt tycke vid honom. Att älska *först* utan att vara säker på den andres tillgifvenhet, ansåg hon vara en skam för en flicka, en brist på kvinnlig stolthet! – En gång, som Malla allvarsamt talade med Silfverstolpe om Gustava och sin sorg öfver henne, sade hon: »Jag är så ovan vid det ledsamma, jag har alltid haft så mycket roligt!» »Ånej,» svarade han, »icke har fröken haft så roligt – *lycklig* har fröken varit, men ej alltid haft roligt.»

Fru Rudbeck sjuknade allvarsamt i början på december, en bitter tillökning af sorg och oro. Malla hade nu hushållet att sköta, sin sjuka mormor, sin sjuka syster. Ovan vid så mycket bekymmer dignade hon nästan därunder, vakade hvarannan natt hos fru Rudbeck och låg den andra inne hos Gustava. Hennes starka kropp led ej häraf, men sinnet tröttnade. Lyckligtvis kom den beskedliga Emilie och hjälpte henne.

Fru Rudbeck blef bättre och allt klarnade. Under hennes sjukdom och konvalscens uppgjordes testamentariska dispositioner som supplement till gamle Thure Rudbecks förordnanden. Samtalen härom och underskrifter härvid fann Malla hemska och olycksbådande. Alexander Rudbeck, som insåg att Wrangels sätt att handhafva penningar slutligen skulle föra honom och hans familj på obestånd, begagnade tillfället att, i samråd med sin mor, söka öfvertala Wrangel att låta Rudbeck öfvertaga hans affärer. Han lyckades öfvertyga Wrangel om nyttan af detta förslag, och han hade troligen gått in därpå, om inte hans hustru blifvit alldeles uppbragt däremot. Hon ansåg som en skam för sin älskade Otto att komma under hennes morbrors förmynderskap och som högst motbjudande att i något vara beroende af honom. Detta afslag kunde Rudbeck aldrig glömma och anförde det alltid som ett skäl att ej lägga sig i Wrangels angelägenheter.

Wrangels återvände till Kvattinge och den 21 dec. flyttade fru Rudbeck till Stockholm. Malla hade ledsamt och var vid elakt lynne, förebrådde sig det, fann julhelgen trög och tom. I dagboken står vid årets slut: Remembrance of the past – hope of futurity! May I never regret you?!

Må stojet och förnöjelsen vid andras dom för glädje gälla, i stilla nöjen sök du den, det är för oss vi äro sälla.

Min Betty, lifvet flyr så fort! Hvad grym, hvad oersättlig skada, om vid det lilla gagn vi gjort vi nekat oss att vara glada!

*

Flicka, för att kunna röra, var oskyldig och var öm! För att bibehålla tycket, var förståndig och var glad!

Med dessa uppmaningar börjar dagboken för 1803. Malla kände sig behöfva dem. Den sorgliga hösten, hennes mormors sjukdom, Gustavas oro hade förmörkat hennes horisont; hon var modfälld och tungsint och sträfvade förgäfves att känna lifvet lättare och gladare. Många forna nöjen hade förlorat sitt behag – den smickrade fåfängan ersatte ej mera hjärtats saknader. Hon behöfde ett mål för framtiden och hon fann intet annat än böjelsen för Lars Silfverstolpe, som hon dock ej ville öfverlämna sig till i ovissheten om han vore henne allvarligt tillgifven. Aldrig hade han med ett ord sagt henne något som kunde öfvertyga henne därom. Men, att han sökte hennes sällskap och behagade sig därvid, det hade sex års vana bevisat henne och isynnerhet det sista året sedan alla kunnat märka, att Brelin ej mer så ofta var hos fru Rudbeck och att hennes dotterdotter vore fri. Malla var denna vinter lika ensam som vintern 1800, men det var ännu mera kännbart – moster Gustava gift, syster Gustava, bosatt längre från Stockholm och sjuk till sinnet! Det närvarande var tomt.

Malla skref till Gustava den 4 januari: »Jag har ännu varit mycket litet hemifrån, men några gånger haft roligt af mina karl-vänner: Lasse, Manderström, Brelin, Helvig, hvar och en i sin genre. Helvig är så vänlig och god mot mig, att jag ej nog kan erkänna det. Jag är aldrig så blygsam som då jag erfar mycken godhet. Då jag ser mig – eller rättare, då min egenkärlek känner sig stött och förbigången, kan jag nog förhäfva mig och inbilla mig, att jag förtjänat bättre, men när jag eftertänker min framgång i jämförelse med min förskyllan eller värdighet, då, då blir jag så ödmjuk och tacksam – – – »

Marianne Pollett var förlofvad med öfverste Ehrenström. Det sades, att hans chef Cardell tillställt detta giftermål. Fästmannen hade ej det bästa rykte om sig och fästmöns upphjälptes icke genom detta äktenskap. Prinsen af Gloucester var denna vinter i Stockholm och många baler och fester tillställdes för hans skull.

Då Malla först om vintrarna kom till Stockholm, brukade hon adressera sig till någon af sina bekanta vid hofvet för att få reda på modets förändringar i klädedräkten. Nu skref hon till Jacquette Cederström och bad att en dag få komma och få instruktioner, men fick till svar att fröken Cederström ej vågade emottaga henne, emedan hon haft scharlakansfeber. Malla fick mormors tillstånd att ändock fara till Jacquette, som började storgråta då hon fick se henne och sade: »På mer än tre veckor har jag ej sett en människa mer än min piga och doktorn. Alla glömma mig och alla äro rädda för smittan! Jag har pinats som en mask.» Malla var sedan mycket ofta hos Jacquette, tillbragte hela eftermiddagar där, läste högt och sökte förkorta tiden för henne. Jacquettes vän och kamrat var helst hos henne de stunder då hennes bror, den vackre Erik Cederström, var där.

I anledning af prins Carl Gustafs, storfurstens af Finland födelse var nu hoffester och cour vid drottningens kyrkotagning.

Panascher hade hittills genom öfverflödsförordningen varit förbjudna att nyttjas, nu blefvo de på en gång tillåtna, emedan modet så befallde. Håret brukades slätt uppkammadt öfver en liten dyna eller toque, hopknutet på hjässan och sedan flätadt i två delar åt sidorna och däruppe sattes två höga panascher. Fru Rudbeck gaf Malla ett par panascher, men de voro korta och icke rätt vackra. Malla ville för ingen del kosta sin mormor för mycket, suckade, men ämnade begagna dem, då Rudbeck kom in i hennes kammare och

sade: »Fy, inte får du hafva så fula panascher!» Efter några minuter återkom han med ett par de allra vackraste långa snöhvita panascher som han skänkte henne och hon blef en af de bäst klädda på denna granna balparé, där Malla hade rätt roligt. Rland andra dansade hon med David Gudmund Silfverstolpe, som alltid såg så vänlig och skälmaktig ut och hade den för Malla stora förtjänsten att vara Lasses »älstabror», som denne alltid kallade honom. Malla följde med grefvinnan Cronstedt, hvars välvilja och bifall var hennes största glädje. Vid bordet fick hon plats mellan henne och Skjöldebrand, ehuru hennes bordsbiljett placerade henne vid andra bordet, men dessa goda vänner behöllo henne mellan sig och till minne därutaf gömdes biljetten noggrant.

Malla skref till Gustava: »A. F. (Skjöldebrand) bad mig mycket hälsa dig och gratulerade sin syster Mamitta att hafva dig i Nyköping. Han är bra hygglig, men aldrig kan jag öfvervinna min timidité med honom. Det förefaller mig som om han nedlät sig så complaisant då han talar med mig, att jag önskade spara honom det; jag blir förödmjukad att alltid vara den *obligerade*. Brelin är aimable i år, talar ofta *högt,* och hviskar ibland med betydelsefull min om 'le tems jadis!' – Mormor mår bra och är vid godt lynne, endast hon ville tillåta mig att *roa* mig litet mindre för att få mera tid att vara *nöjd!»*

Lasse sade henne ofta, att hon i somliga sällskap *imponerade,* det blef en helt annan ton, då hon inträdde. Malla visste ej rätt om det var bra eller illa, och försökte på allt sätt att vara lika med de andra.

Vid Carlberg den 23 januari var mycket roligt. Att Skjöldebrand utmärkte henne bland de andra flickorna undföll henne icke. Han var i uniform, och då grefve Cronstedt nu bad honom afväpna sig, böjde han knä för Malla och lade sin värja vid hennes fötter. Det gjorde henne förlägen; med denne gamle man som hon hade vördnad och beundran för, kunde hon ej vara rätt ledig. Hon var stolt öfver hans vänskap och välvilja, men denna slags artighet fann hon opassande hos honom, som var så mycket äldre att han kunnat vara hennes far.

Tiden delades till det mesta mellan hemmet och Jacquette Cederström, då ej annat afbröt Mallas hvardagslif. Lasse Silfverstolpe kom mest hvarannan dag till fru Rudbeck. Ibland, då Malla kom hem från något spektakel, fann hon honom ensam med hennes mormor, spelande patience med den goda gumman, som han sålunda roade medan Malla var borta. Fru Rudbeck höll af honom och hade roligt af hans sällskap, Malla vänjde sig alltmer därvid och saknade honom alltför mycket då han uteblef några dagar.

Bland gamla papper hittade Malla på bror Wilhelms favoritvisa, som hon sedan fått veta vara författad af Brelin. Den gömdes som ett minne af hennes *båda* första kärleksföremål. Det tredje föremålet var ej poet, ej entusiast! Han var en glad, treflig, lycklig världsmänniska och Malla tyckte det vara hvarken sentimentalt eller romaneskt att finna sig väl i hans sällskap. Han hade numera ett besynnerligt sätt att vara med Malla. Med ord sade han henne aldrig, att han höll af henne, men hans ögon, hans åtbörder, ljudet af hans röst, tyckte hon, sade det beständigt. Han hade tusen sätt då de voro i sällskap att låta henne förstå, att han var där för hennes skull. Öfverallt mötte hennes händer hans och många förstulna, nästan omärkliga smekningar oroade henne ljufligt. Om de däremot voro ensamma blef han mera tyst och allvarsam. Detta förhållande höll Malla i en beständig ovisshet om det var lek eller allvar; hon ömsom behagade sig därvid, ömsom förargade sig däröfver. Men Lasse var så rolig och angenäm och nu så omistlig för både mormor och henne! Om aftnarna spelade han patience med mormor, ibland schack med Malla, då hans blickar ofta gjorde henne yr i hufvudet. Sjuklockan, som fordom ringt så sorgligt i Mallas öron då ej bror Wilhelm eller Brelin innan dess infunnit sig, hade nu samma ljud i anseende till Silfverstolpe!

Presidenten grefve Gyllenborg gaf en bal för engelske prinsen, som gärna dansade med den vackra Marguerite Gyllenborg. Han var eljest mest förtjust i hoffröken Aurora Koskull, en ganska vacker och isynnerhet för sin hvita fina hy utmärkt flicka, som dock ej mer var af den första ungdomen. Till denna bal fick Malla en helt ny klädnad. Som det var hofsorg, fick intet brokigt brukas. På hufvudet hade Malla en

guirland i diademform af stålpärlor, uppträdda på ståltråd som blad, det var särdeles vackert! Den krithvita linonklänningen öfver hvitt atlas var garnerad med breda hvita atlasband, broderade med stålpärlor som gick på snedden upp till lifvet och öfver ryggen och bröstet, hopfäst på högra axeln med en stålagraff och om lifvet ett dylikt skärp med stålspänne. Efter sin oförsiktiga vana var Malla ytterst tunt klädd, ett par silkesstrumpor i de små med stål broderade hvita atlasskorna. Det rika bruna håret i flätor och lockar upplystes af stålet, och sällan hade Malla varit så nöjd med sin utstyrsel. Också blef balen rätt rolig. Grefve Carl Gabriel Mörner, far till kammarherre grefve Adolf Mörner, talade länge vid Malla innan dansens början. Han var en gammal vän af hennes mormor; hon märkte, att han betraktade henne med välbehag och det fägnade henne. Bröderna Silfverstolpe voro där. Lasse dansade gärna med Malla, men hade mera allvar än kurtis i sitt sätt mot henne. Den äldre brodern däremot var obeskrifligt artig och stod bakom hennes stol så länge supén varade. Malla fick sin plats nära ett dragigt fönster, och som grefve Mörner icke behagade henne, kom hon sig icke för att af honom begära sin schal eller palatine, som han tagit sig för att gömma åt henne. Hon frös mycket under supén, drack vin de Lunelle, sitt favoritvin, för att värma sig; ovan därvid blef hon alldeles yr i hufvudet, och då hon dansade angläsen efter maten med Lasse var hon nästan osäker på foten!

Vid balens slut dröjde fru Rudbecks vagn som skulle hämta Malla, det drog ut på tiden; Malla såg, att hon generade Gyllenborgs och de gåfvo henne sin vagn att fara hem; hvarken kappa eller lappskor funnos, den första fick hon låna, men af otidig försynthet bad hon ej om de senare; från de varma rummen och utdansad som hon var, for hon nu ut i kölden kl. 6 om morgonen. Mormors kusk och betjänt hade försofvit sig, och då hon kom hem, fick hon länge stå i stenfarstun, innan Björklund kom och läste upp för henne. Malla var utfrusen om händer och fötter. Dagen därpå fick hon hos Jacquette Cederström höra, att fröken Montgomery varit bäst klädd på hela balen och att hon varit så bra växt, – och den smickrade fåfängan kände sig tillfredsställd.

Brelin var bortrest – man visste icke hvart. En dag talade grefvinnan Gyllenborg med Malla om honom, sade henne att han varit och ännu vore henne ömt tillgifven, att han förtrott sig till grefvinnan Gyllenborg och att Malla varit föremålet för deras många samtal. Var det verkligen så? Hade hon gjort Brelin orätt, då hon ansett honom dubbel och opålitlig? Hon tänkte på hans synbara tycke för friherrinnan Munck – och tviflade!

Efter Gyllenborgska balen mådde Malla icke bra, hon hade ådragit sig svår bröstvärk och blef kanske aldrig därefter så frisk som förut. Medan Malla en dag var uppe hos Jacquette Cederström, ditkom hennes läkare, den store kirurgen, arkiater Bjerkéen. Malla fann honom vara särdeles hygglig och hafva ett utmärkt utseende. Malla hostade grufligt, Bjerkéen varnade henne för denna bröstvärk, men Malla skämtade däröfver med ungdomens öfvermod och sade sig aldrig varit sjuk. Bjerkéen bad henne icke narras med en sådan rhume, och till hennes stora förundran kom han dagen därpå till fru Rudbeck, där han aldrig förr varit, och efterfrågade Mallas hälsa, skref ett par recept och ordinerade att lägga en spansk fluga mellan axlarna.

Då Malla med Cronstedts for till Skjöldebrand, sade grefvinnan Cronstedt i vagnen: »Kära Malla, hvad du har blifvit grå! Jag vet ej hvarför alla flickor få en sådan chagrinshy då de blifva öfver tjugu år.» Det grep och grämde Malla mer än hon ville tillstå för sig själf och störde den eljest roliga aftonen. Giornovichis fiol förtjuste Malla, det var ett lekande behag i hans musik som hade en hänförande makt öfver alla, hela sällskapet tycktes vilja uppstå till dans!

Den 10 mars var Marianne Polletts bröllopsdag. Malla var tillika med hennes intimaste vänner bjuden till middag vid änkedrottningens hoftaffel och såg Marianne om aftonen kläda sig till brud. Hon tycktes vara glad och lustig, men Malla tyckte det var ömkligt! Då Malla hemkom kl. 8 sade hennes mormor: »Jag vet ej hvad som fattas Helvig, han har tre gånger varit här i dag för att få tala med dig; han ser mycket orolig ut och jag bad honom återkomma till aftonmåltiden för att få råka dig, ifall du kan trösta honom.» En stund därefter kom han, högst uppbragt, och bad Malla stanna i förmaket – fru Rudbeck satt alltid i det innersta

kabinettet.

Helvig sade nu, att han fått det mest oväntade och oroande bref47 från sin Amalia, som han förut på två månader ej haft ett ord ifrån. Han gaf Malla brefvet, men det var skrifvet med fin och tät tysk stil och det var henne omöjligt att reda sig med den okända stilen, ondt i hufvud och ögon hade hon ock af den svåra snufvan. Helvig måste nu läsa brefvet högt för henne! Han läste med otålighet, och under hans utrop dels af förtrytelse, dels af sorg och kärlek, var det henne svårt att rätt förstå det oändligt väl skrifna, men för henne nästan obegripligt fina och exalterade brefvet. Det var som hade hon hört en roman på ett för henne nästan främmande språk. Hvad hon fattade däraf var, att Amalia varit sjuk af den obegripliga orsaken, att hon vid ett sällskapsspektakel på hofvet i Weimar haft en lagerkrans på hufvudet som förorsakat ansiktsrosen och nervplågor. Under denna sjukdomstid hade hon eftertänkt sitt förhållande till Helvig och fått hans bref som bevisat henne, att han ansåg deras förbindelse mera bestämd än hon, som tyckte, att deras bekantskap varit alltför kort för att kunna vara afgörande för framtiden. Hon ansåge sig skyldig att med fullt förtroende säga honom, att hon i sin böjelse och högaktning för honom sökt en tillflykt, ett stöd mot en annan tidigare tillgifvenhet. En herr Gentz48, som hon beskref som begåfvad med alla snillets älskvärdaste egenskaper, hade älskat henne med passion; hon hade haft svårt att emotstå sin böjelse för denne förföriske man, som var olyckligt gift och ville skiljas från sin hustru, men hade elakt rykte i anseende till seder och uppförande. Därför ville ej Amalia fästa sig vid honom och hade sökt öfvervinna denna olyckliga kärlek. Hon gjorde i denna afsikt en resa till Dresden, målade där på galleriet i sällskap med en ung konstnär Hartman, som också mycket tycktes intressera henne. Vid återkomsten till Weimar gjorde hon Helvigs bekantskap. Hans resor, hans öden hade först väckt hennes uppmärksamhet, hans själfförvärfvade kunskaper och självgjorda bana hade vunnit hela hennes aktning; med stort nöje hade hon varit i hans sällskap. Då hans häftiga och oväntade kärleksförklaring öfverraskat henne, hade hon nästan däri trott sig se en försynens vink att rädda henne undan de faror, som kunde hota hennes hjärta och hennes framtid, och obetänksamt hade hon lofvat honom sin hand. Efter hans afresa hade hon mera öfvertänkt allt detta och insett sin plikt att underrätta honom därom och erkänna, att det vore ovärdigt att med ett ej odeladt hjärta bortskänka sin frihet. Helvig förtjänade bättre i hennes tanke och vore värd ett endast af kärlek till honom uppfylldt hjärta. Hon trodde också, att han egentligen hos henne älskade de kvinnliga egenskaper som han lätt skulle finna hos andra, men hon för sin del kände sig själf nog för att veta, att hon på annat sätt behöfde bli älskad och bedömd etc. etc.

Det föreföll Malla nästan gåtlikt, så utom alla för henne vanliga förhållanden och idéer var detta bref skrifvet. Hon hade velat gifva mycket för att själf kunna genomläsa det, ty nu med Helvigs afbrott och anmärkningar blef det henne alldeles obegripligt. Det enda resultat hon kunde få af det hela var, att fröken Imhoff önskade blifva fri från en förbindelse, som hon själf erkände sig obetänksamt hafva bifallit för att öfvervinna en farlig böjelse för en person, som behagade henne utan att vara värd hennes högaktning.

En gång under läsningen utbrast Helvig: »Säg mig, skulle Malla kunna skrifva så till mig?» Förlägen svarade Malla ingenting. Efter brefvets slut bad Helvig om råd och tröst och att få veta huru hon dömde härom. Yr i hufvudet af allt det för henne nya och förunderliga hon hört, sade Malla, att hon vore alldeles för ung och oerfaren att häri kunna gifva råd. Helvig var sorgsen, mycket vänlig och förtrolig, och Malla visade honom uppriktig systerlig vänskap och deltagande. Utan tvång och förlägenhet hade hon nu hela tiden kunnat umgås med honom, då hon visste honom vara förlofvad och sin fästmö innerligt tillgifven. Han bad nu att till sin tröst få komma och tala vid henne alla dagar, att få visa henne det svar han ämnade skrifva till Amalia, bad att Malla ville vara hans vän, hans syster. Gärna lofvade Malla allt detta, men förskräcktes nästan i detsamma för de många och häftiga broderliga smekningarna.

För sin mormor omtalade hon sedan i korthet orsaken till Helvigs oro, men fann sig ej hafva rättighet att för någon yppa omständigheterna af det förtroende hon fått.

Dagen därpå återkom Helvig med sitt svar till Amalia och bad Malla läsa det högt för honom. Han berättade däruti i korthet sin lefnadshistoria och sin första bekantskap i fru Rudbecks hus (ehuru inga namn voro anförda), sin kärlek till en ung flicka i detta hus, sin förvillelse under den sjukdom som förorsakats af den sprängda kanonen; huru han nödgats kväfva sin första verkliga kärlek och huru han först funnit Amalia lik föremålet därför, men sedan insett huru mycket Amalia öfverträffade henne i snille och naturgåfvor. Hans ideal af äktenskap vore ömsesidig förädling och utveckling och därigenom den högsta sällhet; att han därföre hade fäst hela sitt begrepp om jordisk lycksalighet vid den högsta urbild af kvinnlig fullkomlighet som han lärt känna, och att han ej kunde skilja sig därifrån utan att förlora allt hopp, allt mod, all utsikt för framtiden.

Mycket förträffligt både tänkt och skrifvet fann Malla detta bref, men det var icke så lätt att så där inför honom högt uppläsa hvad hon låtsade icke angick henne, ehuru hon väl igenkände sig däri. Hon kände sina kinder blossa och tordes icke vända sina ögon från papperet. Det var ett underligt och grannlaga förhållande som gjorde Malla bra förlägen. Hon var nu Helvigs enda förtrogna – »hans enda tröst,» sade han. Helvig var nu nästan dagligen hos fru Rudbeck, som emottog honom vänligare än förr, då hon visste honom vara bedröfvad och ej mer ansåg honom vara farlig i anseende till Malla, då hans tankar voro uppfyllda af den frånvarande.

Claes Claesson var några dagar i Stockholm, som alltid var Malla en glädje. Under ett förtroligt samtal, hvari han alltid inblandade sina politiska åsikter och statsmannaklander, sade han henne, att den nuvarande ställningen i Sverige ej kunde länge fortfara och att säkerligen någon hvälfning förestod. Malla trodde ej därpå; då slog han vad med henne att inom fem år skulle regeringen vara förändrad. Malla vann vadet.

Omsider nödgades Malla vidtaga både spanska flugor och andra medel för den envisa svåra rhume som alldeles förtog all lukt och smak. Hon ordinerades att äta citronskifvor för att reta smaken, men det smakade blott som torra äpplen. En dag, då hon öppnade ett skåp i handkammaren, hade där en stor butelj med finkel gått sönder och den eljest så obehagliga lukten föreföll henne nu som den bästa vällukt, emedan den kändes igenom den förstockning i hufvud och hals som länge plågat henne. Hon kände sig aldrig riktigt frisk, isynnerhet verkade all sinnesrörelse på henne och Malla var aldrig lugn, ofta oroad af tvifvel och ovisshet.

Helvigs uppförande oroade henne också; småningom tycktes han glömma sin sorg, sin längtan och väntan efter Amalias svar på hans bref, och det närvarande syntes uttränga det frånvarande. Malla läste ofta tvska med honom för att utfylla de många stunder han tillbragte hos fru Rudbeck, men hon sökte att alltid få läsa inne hos sin mormor, ty om de ändå någon stund blefvo ensamma, föll han på knä, talade blott med utrop och åtbörder och blef slutligen så besvärlig, att Malla blef rädd för hvarje ögonblicks ensamhet med den häftige, våldsamma mannen, som hon ej ville förskjuta som vän, hvars dårskap hon ansåg öfvergående, och med hvilken hon ej ville hafva någon explikation. Malla hade alltid haft vänskap och aktning för Helvig, men han behagade henne icke, och i alla fall – han var ju förlofvad med fröken Imhoff. Hon insåg nog, att hon med ett ord nu kunnat bryta denna förbindelse, men ville ej låtsas se det för att kunna bibehålla ett vänskapligt förhållande till Helvig, ehuru hennes aktning för honom började vackla, då hon nu dagligen såg honom så hänförd af ögonblickets intryck och ändå visste huru högt han i sitt hjärta värderade Amalia. Detta var en förvillelse, som hon hvarken kunde förstå eller förlåta, och hon riktigt led af att vara föremål därför. Han blef henne nästan odräglig! Hon ville dock ej skada honom i andras tankar och hon teg med hans svaghet. Men hennes misstro till manlig trohet och pålitlighet ökades allt mer och mer. *Trogen* hade hon ej sett en enda! och Helvig, som hon ansett bättre än mängden och som älskade den allra ovanligaste flicka, den snillrika, själfulla, talangrika och behagliga Amalia, kunde nu, dårad, liksom i ett rus, nästan förgå sig mot en vän, som visade honom välvilja och förtroende, och förolämpa en flicka som han hade skäl att högakta! Hans sätt att vara var icke grannlaga och Malla sökte blott att både för sig själf och honom undvika alla tillfällen till ledsamma uppträden.

Malla skrifver i mars till Gustava: »Ett rykte, som tyvärr lärer blifva besannadt är, att det åter skall bli krig mellan England och Frankrike. Ack den Buonaparte! Dagligen hör och läser jag så mycket, som allt mer och mer öfvertygar mig, att *han* aldrig var hvad jag tänkte! Hvad skall man med entusiasm för det ädla och höga, när här aldrig fins ett föremål som verkligen förtjänar det! Jag borde kunna förvärfva mig ett tämligen stort förråd af människokännedom, ty jag har sett människor i mångahanda förhållanden och varit *till hands* att få förtroenden. Då personer, som i min aktning stå högt öfver mig, begära *mina* råd, då blyges jag inför både dem och mig själf, och tänker på dessa ord ur en Choræii predikan: »Hvem har ej ofta rönt det vackraste beröm vederlagdt af förebråelsen inom sitt eget hjärta!»

»Müller har gifvit en konsert; hans vänner voro mycket intresserade, att han ej alltför mycket skulle fördunklas af Giornovichis fiol. I hans första solo hade han den förtrytelsen, att kvinten sprang, men sedan gick allt bra. Likväl tycker jag det är en stor skillnad. Giornovichis lena, lätta, delikata toner äro ojämförliga. – Crusell reser till Paris med Bourgoing,49 som tager honom med sig. Grefvinnan Schwerin har öfvertalat hans hustru att samtycka till denna resa som hon så sörjt öfver, och grefvinnan Schwerin har lofvat att intet skall fattas fru Crusell och deras barn under mannens frånvaro. Den hederliga, goda grefvinnan Schwerin!!»

Af Hägerflychtska balen var det roligaste för Malla, att Lasse kom på eftermiddagen före balen till fru Rudbeck och fann Malla »bra élègante», som han sade. På balen voro alla nästan för unga för henne, åtminstone kände hon sig gammal bland dem. Stället var ej heller det trefligaste. Det brukades bjuda mera folk än som fick rum. Vanligen på supéerna där inföstes ungdomen i ett litet kabinett, där de skulle roa sig med att »spela tok», »myssla tjufunge» m. m. En afton föreföll detta Malla bra långt och odrägligt, helst hon satt inspärrad i soffan och ej kunde komma därifrån. Hon makade då småningom på brädan som uppehöll ena bordskifvan, till dess den nedföll med kort och jetonlådor; nu blef rummel och rörelse och Malla slapp ut, men hade ändå att utstå en supé från kl. half 11 till half 1. Dessa långa bordsittanden som då brukades, detta ätande midt i natten fann hon lika tråkigt som onaturligt! Fröken Adelaide Piper var nu den af pojkarna mest kurtiserade på balen. Hon var ej vacker precist; men hade stora blixtrande ögon och ett ledigt, fritt och lustigt sätt att vara.

Anne-Marie Ankarcrona hade nu sina egna funderingar. Sven Jean Engeström hade allvarsamt fäst sig till henne och friade. Hon hade icke roligt hemma, hennes styfmor lät henne ofta nog känna, att hon där var till öfverlopps, de yngre systrarna misstyckte, att hon var mer afhållen och omtyckt än de, Engeström var god och hederlig, småningom började hon hålla af honom och gaf honom sitt ja.

Mallas ställning denna vinter var svår och på sätt och vis onaturlig. Ensam med sin älskade men alltför gamla mormor, utan annan bestämd sysselsättning eller annat mål för dagarna än det att söka förkorta och förljufva dagarna för den gamla, och genom brist på kvinnligt sällskap så mycket mera blottställd för det ovissa förhållandet till Lasse Silfverstolpe och för det underligt grannlaga till Helvig. Ingen att förtro sig till, för stolt att medgifva sin böjelse för den, hvars kärlek hon ej var säker om, för tystlåten att yppa en annans hemlighet, kände hon sig alltför ensam. Därtill hade hon nödgats nedsätta alla sina begrepp och omdömen för att bringa dem i jämvikt med allt hvad hon såg och erfor – allt måste krympas till den hvardagliga medelmåttan. *Allt, alla* voro ej så, som hon fordom med den första ungdomens glada entusiasm föreställt sig. Och hon själf! hvad var hon? Kanske en leksak för en lättsinnig, obeständig man! Grefvinnan Cronstedts vänskap och deltagande var det enda, som uppehöll Mallas mod, och hennes sanna beundran för henne hennes enda tröst i alla dessa nedsatta förhoppningar!

Den 28 april var på förmiddagen cour, till hvilken Malla följde med grefvinnan Cronstedt. Innan de foro upp på slottet kom Lasse och gaf Malla den allra vackraste törnros, som hon prydde sig med. Fru Rudbeck bad honom återkomma och äta middag med Cronstedts. Grefvinnan Cronstedt hade med sig Franzéns då

nyss utkomna poem »Sju år i Lappland» och bad Malla på eftermiddagen läsa det högt. – Detta vackra skaldestycke grundar sig på den författning, att hvarje präst, som får pastorat i Lappland, är skyldig kvarstanna i sju år, men får räkna dem som dubbla tjänsteår, och ämnet är ett ungt par, som nyss från hufvudstaden flyttat dit upp bland fjällen. Malla läste, men då hon kom till det stället, där Emilie (den unga hustrun) omtalar den angenäma omväxlingen af lärda och poetiska resande som någon gång besökte deras vrå af världen, utropade Malla lifligt: »Skjöldebrand!» Alla skrattade, Malla kände, att hon rodnade och märkte huru Lasse betraktade henne med en genomträngande blick, som hon tyckte innebar: »Är det honom du helst ser?» Med hjärtklappning fortsatte hon läsningen, men fann, att hon läste otydligt.

Helvig skulle göra en resa till något kanongjuteri, men proponerade sista dagen han var i staden att följa Emilie och Malla för att bese Museum och taflor i slottet. Just som de tre skulle gå, kom Lasse Silfverstolpe och bad att få följa med; det var Malla rätt kärt, men Helvig såg misslynt ut. Sedan de genomgått en del af slottsrummen och sett många märkvärdigheter, under hvilken tid Helvig förgäfves sökte tillfälle att ensam tala vid Malla, följde båda herrarna dem hem. Helvig skulle resa strax efter middagen. Då han nu för längre tid skulle taga afsked af henne, fattade han Mallas hand för att kyssa den, men bet henne därvid så hårdt, att hon så när skrikit om hon ej skämts för Lasse! Tummen svullnade upp och på flera dagar kunde hon hvarken skrifva eller sy!

Hon återsåg sedan ej Helvig förrän hösten 1804, då han återkom till Stockholm med sin hustru, en liten dotter och två svägerskor. Då de skiljdes åt hade han ännu ej fått svar från Amalia, så Malla var länge i okunnighet om deras öden.

I början af maj flyttade fru Rudbeck med Malla till Edsberg. Alltid var det en glädje att återkomma till det kära barndomshemmet. I dagboken står:

»Vackra trakt, som för mitt sinne tecknar med ett ljuft behag det förbigångnas glada minne, skall jag ock sakna dig en dag?

En gång jag långt från dig skall gråta och ingen mig mer minnas här och jag ej kunna mig förlåta att jag ej njöt hvad som *nu är*.»

En sorg hade Malla vid Edsberg. Allting förföll och vansköttes. Fru Rudbeck orkade ej mer se därefter och märkte det icke. Inspektor Tollberg var allsmäktig och vanvårdade allt. Det bedröfvade Malla som om hon sett en god vän fara illa. I verksamhetens ålder kunde hon intet uträtta!

Lasse Silfverstolpe var nu några glada dagar vid Edsberg och hjälpte Malla att läsa högt »Agnes von Lilien». Han blef henne dagligen mera kär, det minsta drag af djupare känsla hos honom gaf Malla stor betydelse åt och utsmyckade honom med de vackraste egenskaper! Då hon en gång betänkte detta, under det hon gick ensam i trädgården, blef hon helt rädd för sig själf och den obeskrifliga tillgifvenhet hon kände för en man – som kanske ändå ej rätt uppriktigt älskade henne!

Ett bref från Brelin ankom. Förgäfves sökte han att uttrycka sig som ett offer i sin kärlek till Malla. Det rörde henne icke mer; hon såg däri blott en finhet i att vara artig mot Malla och freda sitt samvete i anseende till sina vacklande tycken! Att han varit och var kär i friherrinnan Munck, därom var Malla öfvertygad. Det var ju således i hans bref ett hyckleri, som hon föraktade, och alla hans många, på mångahanda sätt förnyade förklaringar ansåg hon numera af vida mindre betydelse än Lasses förstulna halfkväfda ord, som likasom emot hans vilja undföllo honom. Hon förstod likväl icke hvarför han så länge skulle vara så förbehållsam men trodde, att hans fåfänga fruktade en korg. Var då fåfängan hos honom större än kärleken eller var det kanske kärleken som var ömtålig och ej ville blottställa sig för ett *nej?* Hon älskade i Lasse sju års glada ungdomsminnen som han delat, och *om* han verkligen älskade henne, om hans lätta, som det

tycktes, ytliga sinne förstod hennes djupa, kanske tungsinta lynne nog för att önska sig henne till maka – *då* var han mycket mer än han syntes, då gömde sig ett ömt och trofast hjärta under den glada lättsinniga ytan.

Pingstafton skulle Malla springa ut för att ropa in betjänten till fru Rudbeck; i detsamma hon öppnade den inre dörren till förstugan öppnade Lasse den yttre – hon visste ej af hans ankomst och kände huru hon rodnade af glädje – hans innerligt vänliga hälsning sade åtminstone hjärtlig vänskap. Han blef öfver pingsthelgen på Edsberg. Det var vackra glada vårdagar i slutet af maj. En af dagarna voro de vid Sollentunaholm hos Rudbecks. Sedan de främmande rest om aftonen gingo Hedda och Malla ned till sjön, satte sig i en ekstock och rodde ensamma kring den vackra holmen – efter en stund sedan han ändtligen blifvit fri från spelbordet, uppsökte Lasse dem, hoppade i ekstocken och tog årorna. Länge rodde de fram och tillbaka på den lugna viken i den härliga kvällen, Sollentuna klockor ringde i solnedgången och det låga, spetsiga tornet speglade sig i sjön. Skönt, oförgätligt för Malla, – tårar glänste i Lasses ögon!

Hedda var mycket söt, vacker, kvick och liflig; hvit som mjölk och frisk som en ros. Malla höll mycket af henne. Ibland tyckte hon väl, att Lasse tyckte lika mycket om Hedda som om henne. Hon var af naturen jalouse och led mycket af denna känsla. Hennes enda tröst var, att den aldrig öfvergick till harm eller förtrytelse mot den hon fruktade som rival. Hemkomna sade fru Rudbeck: »Vet du, Malla, jag tror, att Lasse Silfverstolpe tvekar hvilken han tycker mest om, Hedda eller dig.» *Tvekar,* tänkte Malla, tvekar han, då *måste* han tycka mer om den unga, vackra, behagliga Hedda!

Till midsommar kommo Cronstedts på en vecka eller två. Då de voro för någon tid bosatta vid Edsberg, började alltid grefvinnan Cronstedt dagen med att göra bön med sina flickor och Malla fick vara med därom. Marguerite-Heddas milda andäktiga röst var skön i bönen och uppmanade till allt godt och ädelt. Mallas syskon från Lindholmen kommo ock till Edsberg och Malla bidrog så mycket hon kunde att roa de främmande och hade åtminstone roligt däraf! En dag voro de vid Wallstanäs. Där i parken var då en stor ihålig, men ännu frisk och grön ek med bänkar inuti. Där inpackade nu grefve Cronstedt så många som kunde få rum inom stammen; stora och små voro de nitton personer!

En afton satt Malla med grefvinnan Cronstedt under de sköna lummiga lindarna på gården. De talade om allvarliga ämnen. M. H. A. frågade Malla om hon kände den unge rike änklingen Tamm på Österby. Malla svarade, att hon blott några gånger varit i sällskap med honom, men visste genom andra, att det vore en utmärkt bra karl. »Ja,» sade grefvinnan Cronstedt, »en så bra karl, att jag skulle önska dig en sådan man, jag tycker inte om, att så bra flickor som du gå länge ogifta, utan önskar just att snart få se dig gift!» Denna af så många upprepade önskan pinade Malla. Det sårade henne, att man skulle anse sig just behöfva oroa sig för henne och hon fann en brist af grannlagenhet i att yttra det åt henne.

Malla hade den olyckan att vara långsint. Hon ville ej den som sårat henne illa, hon blef icke ond – men hon *kunde* icke glömma. Hon ansåg ej möjligt att vara så likgiltig, att hafva så liten uppmärksamhet för någon som man hade den minsta välvilja för, att man ej skulle känna och förstå hvad som kunde göra den ondt. Snarare förstod hon en medveten vilja att såra eller straffa genom ett ord eller kall likgiltighet. Kanhända hade hennes öfverdrifna fåfänga att vilja behaga *alla,* af hvad ålder och stånd som helst, vant henne vid denna smidighet i umgänget. Det gick så långt, att hennes bref antog hvars och ens ton och uttryck efter dem hon skref till. Redan visste hon, att det säkraste sättet att vinna människor var att smickra deras egenkärlek. Hon var ej falsk, men fin och förslagen trots sin naturliga ärlighet, som hon dock ej helt visade andra än dem hon tyckte om. Hon räknade sig denna slags smidighet till förtjänst! Senare lärde hon inse att det var ett fåfängans gyckel som bestraffade, sig själf, medan hennes egenkärlek kom henne att tro sig klokare än andra.

Gustava skref till Malla, att hennes svägerska, grefvinnan D’Albedyhll, skriftligen frågat henne om det vore sant att Malla nu hade två friare: ryttmästar Silfverstolpe och brukspatron Tamm! Att alla nu utan minsta

anledning ville gifta henne med Tamm fann hon högst besynnerligt!

Malla läste högt för de gamla Schillers »Trettioåriga krigets historia» i svensk öfversättning, med stort nöje och entusiasm. En afton, då Malla och Emilie hemkommo från en lång promenad, funno de grefve Adolf Mörner sittande under lindarna på gården med fru Rudbeck och grefvinnan Gjös. I detsamma kom en hop grisar in på gården genom en öppnad grind, fru Rudbeck ropade på folk att köra ut dem, herr grefven och kammarherren, alltid tjänstaktig och litet fjäskig, sprang i kapp med grisarna. Det såg löjligt ut och Malla skrattade af hjärtans grund. Då Malla därefter gick in för att se om supén, stod där en korg med bär och det föll Malla in: »Jag undrar, om jag icke skulle bespara grefve Mörner och mig mycket bråk, om jag nu direkt skulle gifva honom denna korg?» Han såg henne ut som en *friare,* och detta ord kunde Malla aldrig tåla. Det betydde enligt hennes mening en man, som efter mogen öfverläggning funnit, att den eller den flickan skulle passa honom till hustru, och som således utan särskildt tycke efter kort bekantskap kommer och tillbjuder sin hand, och sitt hjärta på köpet.

Madame de Staels roman, »Delphine», omtalades nu mycket. Både Silfverstolpe och Mörner hade lofvat skaffa den till Edsberg och Malla skref till sin syster: »Få se, hvem som först håller ord af de båda herrarna!» Det blef Mörner – till Mallas stora förtret! Delphine lästes nu »par force», emedan de goda gummorna voro så intresserade däraf, att de gärna hört läsas från morgon till kväll. Malla blef yr i hufvudet och ledsnade vid boken.

Till den 22 juli, Magdalenadagen, hade Malla bjudit mycket främmande, från Lindholmen, Eds-Löfsta, Carlberg, Stockholm, det skulle blifva maskerad med dans. Men alltför många uteblefvo: Lasse, Carl Cederström, Tönnes, Brelin och Adolf Mörner kommo ej. Hon hade för alla inbjudna utsett och arrangerat rum, där de skulle maskera sig, obekanta för de andra. Charlotte Posse, Anne-Marie och Malla voro lika maskerade som negrinnor med svarta tricotsärmar med händer, svarta strumpor, hvita korta klänningar, turbaner och svarta masker. Egentligen ville Malla, att Charlottes vackra små händer och fötter skulle göra effekt, och det gjorde de också i de små nätta röda skorna och benen lindade med röda band. Det hade kunnat vara rätt roligt; men för många saknades.

Malla var särdeles stött öfver att ej Lasse kommit till Magdalenadagen! Carl Cederström hade ämnat komma till maskeraden i Kalifens i Bagdad kostym. Denna pjäs gafs ganska väl af en fransk teatertrupp i Stockholm. Malla tyckte mycket om den och fann isynnerhet aktören Pitoux vacker i Kalifens roll. Skjöldebrand fick höra det och sade: »Det kan lätt gå öfver! Laga blott att hon får se honom på närmare håll.»

En dag var Malla med Charlotte Posse vid Carlberg. Det var henne en stor glädje att få ditföra sin bästa vän och låta henne få göra bekantskap med M. H. A. i hennes eget hem. Hon hade varit illa sjuk och glädjen att se henne tillfrisknad, lifvade alla. Hedda Lewenhaupt tyckte Charlotte obeskrifligt om. Den elfvaåriga flickan var också förtjusande. Vacker som en ros med hälsans färger och snillets uttryck i de stora mörkblå ögonen, den höga, breda pannan beskuggad af mörkbruna lockar, näsan fin och hög, munnen, öppen till skämt och löje, visade pärltänder och den fylliga gestalten sade lifskraft och glädje.

Bror Josse omtalade för Malla, att vid kyrassiär-mötet, då hertig Carl, deras chef, varit där vid mönstringen, hade han nådigst med särdeles välbehag talat vid Josse om hans syster Malla. Lasse hörde det och sade sedan åt Josse: »Om hertiginnan dör, gifter hertigen sig visst med din syster; det blir väl åtminstone ingen mésalliance!» Malla trodde sig häruti spåra en förtrytelse åt de höga planer Lasse kanhända ansåg hennes anhöriga hafva för hennes framtid. Var det denna fruktan som kväfde uttalandet af hans tillgifvenhet för henne? Dessa frågor oroade Malla.

Thure Rudbeck var ofta på Edsberg från Hästholmen, där han lärde kartritning och fortifikation hos en

major Sturzenbecker. Thure Rudbeck var ganska läraktig och fick verkligen en vårdad uppfostran. Han var nu sexton år, vacker, älskvärd och hjärtlig. Vid Edsberg, hos sin gamla hederliga farmor som innerligt älskade honom, trefs han bättre än hemma, där oharmoniska förhållanden störde trefnaden och där Thure saknade mycket af det han började få smak för. Från sin barndom hade han hållit af Malla och gifvit henne sina små förtroenden. Hon höll också mer af honom än sina bröder, som voro mycket mindre bildade och tänkande än Thure, ehuru de, isynnerhet den äldste, Josse, ytligt hade mera bildning.

Grefve Mörner gjorde alltemellanåt besök på Edsberg vid sina resor mellan Stockholm och Rosersberg, där han var som kammarherre hos hertiginnan. Han inbjöd Emilie och Malla att de med en äldre korpulent dam, fru Peterséns, skulle fara till Rosersberg en dag, äta middag på värdshuset, och bese slottet medan hertigens åto, och på eftermiddagen åkande promenera i parken. En ganska lustig dag! Af höflighet måste grefven, då de lämnade vagnen, bjuda fru Peterséns armen. Malla sprang förut i berg och backar och den stackars gumman måste gå öfver sin förmåga. Då de om aftonen satte sig i den gamla Edsbergsvagnen för att återvända hem, tog grefve Mörner mycket vänligt afsked af Malla och tryckte hennes hand; och af tacksamhet för dagens nöjen besvarade hon handtryckningen, obetänksamt nog! Då hon sedan på hemvägen låtsade sofva för att få tänka, förebrådde hon sig det som en falskhet! Hon tyckte icke om grefve Mörner – hon älskade en annan. I detsamma for en kyrassiär förbi och Mallas hjärta klappade, men trohet finnes ju ej i världen!! I dagboken står: »Ett starkt anfall af koketteri som jag dock ej förebrår mig. Vedergällningsrätten tillhör äfven de svagare!»

Fru Rudbeck var öfver en dag i Stockholm; där råkades Lasse Silfverstolpe, som de ej sett på länge. Malla blef så glad – men glädjen varade ej – han var underlig och sig olik, tyckte hon.

Brelin hade lånat Malla en bok kallad »Lenardos Schwärmereien», som ock verkligen gjorde skäl för namnet, ty den var så svärmande, isynnerhet i kärlek, att det var nästan vämjeligt. Likväl hade den sina vackra sidor, men var ytterst sentimental. Många ställen voro understrukna och betecknade, Malla visste ej säkert om Brelin med afsikt lämnat henne boken, men hade skäl förmoda det. Då Lasse i vägen till Uppsala kom till Edsberg, bad han Malla att få låna med sig några böcker, hon tog honom med sig till bokhyllan och lät honom välja; bland andra valde han denna. Josse Montgomery och Gösta Hjerta voro samtidigt på Edsberg. Malla var ledsen, hade mer lust att gråta än att skratta och rådde ej med sig. Hennes goda, ömma mormor, som så gärna ville se henne glad, proponerade henne att med Emilie och herrarna åka ut. Intet hade Malla lust till! Ändtligen beslöts, att de alla skulle fara till Sollentunaholm, därifrån Lasse skulle fortsätta till Uppsala. Malla, som funnit honom ovanligt glad och lättsinnig, var ej nöjd med honom, beslöt att ej fara med, skyllde på illamående, och lät herrarna fara ensamma. Hon kände dock själf, att det onda kom från ett såradt hjärta som kanske bedragit sig själf, och hon beslöt att kväfva och öfvervinna sin böjelse för den underlige Lasse, hvars uppförande mot henne bevisade lättsinnighet. Och hade grefve Mörner i dessa första smärtans dagar tillbjudit henne sin hand, hvem vet hvad hon gjort för att döfva bedragna förhoppningar!

Men icke heller han syntes till sedan den lustiga Rosersbergsdagen – det föreföll Malla underligt! Emellertid hann hon sansa sig, men var ledsen. Både hennes känsla och egenkärlek ledo, och idel melankoliska tecken stå i dagboken. Thure Rudbeck var denna ledsamma tid Mallas egentliga tröst och nöje. Han var så innerlig, så uppriktig och godhjärtad och var så gärna hos sin gamla farmor, att Malla ansåg som en kär plikt att göra detta hem så roligt som möjligt för honom.

Den 26 augusti kom grefve Mörner till middagen till Edsberg. På eftermiddagen gingo de ut att promenera, Emilie, han och Malla. Ofvanför Edsbacka krog på gångvägen till Skälby är en hage med fem besynnerliga klippor. Den ena af dem är rämnad midt itu, så bredt att två personer kunna gå bredvid hvarandra mellan dem, och uti den ena är en skräfva, där man kan ingå ett stycke i berget och där en bekväm plats att sitta på mossan finnes. Malla sprang förut, kröp in i berget och satt där långt in. Då de gingo ur klippan och Emilie stannat bakom, fattade Mörner Mallas hand och sade: »Tillåt mig säga er ändamålet med min hitkomst – –»

längre hann han icke, Emilie upphann dem, och samtalet måste blifva mera allmänt. Under hemvägen sökte Mörner förgäfves tillfälle att fortsätta hvad han börjat – förlägen och skälmaktig undvek Malla det sorgfälligt. När de kommo hem var Skjöldebrand vid Edsberg. Han hade hela sommaren varit borta på resor och uppehållit sig en tid vid Trollhättan för att afteckna dess fall och slussar, som han senare utgaf i gravyrer med fransk text. Nu hade han kommit ridande till Edsberg. Det var roligt att få återse honom. Det föreföll Malla som vore han ett samband med de förra åren, med detta *fordom,* som var henne så kärt. Grefve Mörner däremot var en ny bekantskap, som ej kände hennes närmaste vänner och som ej delade någon af de förra årens minnen. Hans vagn kom fram – och han for utan vidare explikation. Emilie, som nog märkt deras ömsesidiga förlägenhet, skrattade hjärtligt och narrade Malla att göra så med.

För sin mormor sade hon ingenting om Mörner, han hade sett så missnöjd ut, kanske skulle han icke återkomma! Den 27 om morgonen, sedan hon ätit sin frukost, satte Malla sig att rita, mormor satt ännu vid sin kaffekopp, då grefve Mörner inträdde. Malla med blossande kinder och hjärtklappning fortsatte sin ritning sedan hon nigit. Man talade om likgiltiga ämnen, men då frukosten blifvit utburen kom Mörner hastigt fram till Malla och frågade: »Tillåter fröken, att jag talar vid er mormor?» Men utan att vänta på den tillåtelse han begärde, framförde han till fru Rudbeck sitt frieri. Den goda gumman, som just önskat sin Malla detta i alla afseenden »goda parti», blef rörd och glad och sade: »Ja, mitt samtycke och min välsignelse får ni visst!» Nu såg Malla sig på väg att blifva förlofvad utan att hafva yttrat ett ord, utan att blifva tillspord. Sårad och uppbragt uppsteg hon med en viss högtidlighet och sade bestämdt åt den redan liksom segrande friaren: »Herr grefve, det förundrar mig att ni tyckes glömma, att jag har ett ord med att säga här och att endast *detta* ord kan blifva afgörande.» Fru Rudbeck gick ut med mycken rörelse, som Malla märkte, och lämnade dem ensamma i förmaket. Mörner bad Malla ursäkta hans häftighet, talade om kärlek, otålighet etc. Malla sade då: »Herr grefve, ni känner mig för litet för att kunna hålla af mig och för mig är ni nästan obekant; jag kan blott tacka er för er goda mening om mig och föröfrigt säga nej till er proposition.» Grefven stod bestört öfver detta utslag, som tycktes vara honom helt oväntadt. Ännu en gång frågade han: »Är detta då verkligen ett bestämdt nej?» – »Det är det, herr grefve.» Han tog sin hatt, bockade sig med en mera ond än ledsen min och gick.

En obeskriflig känsla genomfor Malla! Han hade velat henne väl, visat henne den största aktning en man kan bevisa en flicka – kanske hade hon orätt mot honom. Van att bibehålla vännen där hon förskjutit älskaren, gjorde det henne ondt att nu *så* skiljas vid en man, som hon dock högaktade. Hon hann ej göra sig reda för allt detta, men blef rörd, följde honom till dörren och sade: »Grefve Mörner, var dock ej ond på mig, låt oss skiljas som vänner!» Nu återkom han, fattade hennes hand och besvor henne att ännu betänka sig. De stannade i salen, där de nu voro. Mörner var i början tämligen lugn, men blef allt mer och mer häftig och hänförd, ville veta *hvarför* hon afslog honom, om hon vore någon annan tillgifven – om det vore Skjöldebrand?! Detta föreföll Malla så orimligt! Hon sade, att hon ej kunde besluta sig att tillbringa sin lefnad med en man som hon så litet kände, att hon därtill vore för mycket fästad vid sina första ungdomsminnen, vid sina första ungdomsvänner. Men slutligen, då Mörner blef allt mera enträgen, tyckte hon sig böra säga sanningen. »Nå väl, gref Mörner, jag tillstår, att jag har böjelse för en ungdomsbekant, som jag anser som min vän utan att likväl lita på hans känsla för mig. Efter detta förtroende kan ni själf finna, att jag hvarken kan eller bör gifva mitt löfte åt en annan.» Malla tyckte, att hennes uppriktighet bort aflägsna Mörner utan att såra honom. Men hon bedrog sig. Han hade kommit dit i afsikt att fria till en flicka som behagade honom utan att hans känsla för henne var särdeles varm eller liflig, detta samtal hade nu visat henne på en ny, kanske ovanlig sida för honom. Hennes afslag uppväckte en förtrytelse som eggade hans tycke för henne; han blef nu den eldigaste älskare, tårar, knäfall, böner, och med en så orimlig häftighet bestormade han henne med kärleksbetygelser, att hon med hela makten af kvinnlig stolthet måste mana honom till sans: »Om grefven har den minsta grannlagenhet, så betänk huru orätt ni har efter min uppriktighet!» Det var en svår besynnerlig scen! Ändtligen bekvämade hon honom att resa, men dock med

löfte att få återkomma.

Malla var upprörd, sliten, orolig och ängslig! Sin goda gamla mormor, som med tårar och oro väntat resultatet af det långa samtalet, sökte hon småningom bereda på utgången, men erfor bittert lidandet af att för andra gången gäcka hennes förhoppningar att få se sin dotterdotter väl och hederligt försörjd, som var hennes innerligaste önskan.

Om eftermiddagen kom Manderström – denne förste, som fru Rudbeck så mycket önskat, att Malla fästat sig vid. Nu var det Malla så godt att få se en gammal vän från barnaåren! Men han medförde tidningen om Philip Jennings död – han hade blott varit sjuk i åtta dagar! Väl hade han aldrig varit af Mallas *bästa* vänner, men han var den första, som gick bort af hennes manliga ungdomsbekanta. Manderström skulle gifta sig inom få dagar och var mycket upprörd. Då han nu tog afsked af Malla föll han på knä och sade: »Gif mig er välsignelse!» Hjärtligt rörd lutade hon sig mot honom, och för första och enda gången kysste hon honom ömt och systerligt. Manderström tackade henne gråtande och for.

Malla kände sig olycklig därigenom, att hennes känsla aldrig kunde blifva öfverens med *omständigheterna!* De talade nu alla för Mörner och, hvad som var allra viktigast för henne, hennes mormors önskan, som hon ej öfvertalande yttrade, men mildt lät förstå. Tunga och svåra voro dessa dagar och en liten resa som fru Rudbeck lofvat göra till sina vänner på Venngarn och Thorslunda kom Malla väl till pass för att förströ och uppfriska henne. Vid Venngarn var också kanslirådet Gustaf Fredrik Gyllenborg med sin trefliga hustru. Gubben hade alltid varit vänlig mot Malla, som vördade den gamle hederlige poeten. Så snart de nu hälsat, gick Gyllenborg efter ett helt fång böcker, som han lade i Mallas knä, sägande: »Läs detta, jag vet, att hon gärna läser». Af de åtta à tio volymer, hvarmed han nu belastade henne, hann hon ej läsa mer än de Lilles vackra poem »La Pitié».

Hertigens hade från Rosersberg just en af de föregående dagarna varit vid Venngarn. Alla de hemmavarande kunde ej nog prisa deras nedlåtande godhet och berömde äfven mycket grefve Mörners uppmärksamma artighet. Gamla bekanta till hans föräldrar utbredde sig alla i beröm öfver sonens förträffliga egenskaper. Lasse Silfverstolpe hörde hon aldrig nämnas! Det var som om han varit död! I Venngarns stora trädgård gick hon och funderade! Att försaka kärleken – att gifta sig blott af aktning och kall beräkning för att få ett namn, blifva rik, var henne vedervärdigt. Men hennes mormors önskan! Hon såg ingen dager i denna villrådighet.

I denna sinnesförfattning kom hon hem till Edsberg, där ett bref från grefve Mörner mötte henne. Han sade däri, att han ej mera ville tänka på henne och detta bref så olikt hans hänförda känsla vid hans afsked, så ogillande hennes uppförande, – behagade henne mer än något annat hos honom. Det piquerade henne, men var väl skrifvet, med mera känsla och förstånd än hon förut funnit hos honom. Han var ej rätt enkel och naturlig i umgänget, tyckte hon; han sökte kvickhet, och fann den sällan. Då han enträget frågat henne hvad som misshagade henne hos honom, hade hon uppriktigt sagt, att hon fann honom affekterad, och då han under deras långa samtal sökt beveka henne att ändra sitt beslut, hade hon dumt nog svarat: »Tro mig ej vara en vanlig flicka, som obetänksamt fattar och ändrar tanke; jag har mina egna besynnerligheter och är kanske rätt underlig.» Därpå grundade han nu sitt påstående, att hon gjorde anspråk på ovanlighet! Allt detta förargade henne, men det var något däri som hon tyckte om och aldrig hade hon varit så nära att ge Mörner sitt *ja* som nu, då han ej mer ville besvära henne. Hon grät i hemlighet af förtrytelse och harm, och visste ej huru hon skulle få reda på sig själf! Och hade nu Mörner *afvaktat* hennes svar och förstått henne nog för att begagna sig däraf, så hade hon troligen blifvit hans. Men han kom dagen därpå till Edsberg och bad om förlåtelse för sitt förhastade bref och var nu åter helt betagen och medgörlig. Hon kände, att hon åter hade saken i sin hand och att Mörner villigt skulle underkasta sig alla förbehåll! Härvid förlorade han i hennes tycke hvad han genom sitt bref vunnit, och den kvinnliga fåfängan, hennes onda genius, fick åter

öfverväldet. Mörner bad nu blott att få återkomma för att med tiden förvärfva sig en äldre bekants rättigheter. Detta tyckte Malla mycket om och kände sig lugnare, då hon fick tid på sig till det viktiga afgörandet. Likväl yrkade Mörner – som Malla tyckte med mindre grannlagenhet – att få veta *hvem* det var som hade företräde i hennes böjelse. Aldrig kom dock detta namn öfver hennes läppar.

Mörner kom nu ofta. En gång sade han: »Då man nämner fröken Montgomerys namn är man alltid säker att få ett beröm till svar. Jag talade i går om er med Georg Adlersparre – – » »Georg Adlersparre!» det var ett bifall som mycket fägnade Malla!

Fru Montgomery med sin dotter Ulla voro några dagar vid Edsberg. Den senare omtalade för Malla, att Lasse Silfverstolpe en gång vid Lindholmen mycket frågat Brauner om Husby och Gränome (som efter fru Rudbecks död skulle tillfalla hennes dotterdöttrar), om egendomarnas värde o. s. v. Detta förtröt Malla! Vore hon kanske en spekulation för Lasse, kanhända fann han henne icke rik nog?

Mörner uthöll ej länge med sin lofvade grannlagenhet att ej begära något afgörande svar utan blef besvärlig och misshagade Malla genom sin orimliga häftighet och otålighet, som nästan liknade vrede då hon upprepade, att hon ej kunde gifva annat svar än hon redan sagt honom. Det var ibland odrägligt! En gång som hon utledsen sade åt sin mormor, att hon trodde sig aldrig kunna förmå sig att gifta sig med Mörner, blef den eljest så milda gumman ond och sade: »Med hvem vill du då gifta dig? Kanske med Choræus!!» Choræus? Det hade ju aldrig varit och skulle förmodligen aldrig komma i fråga!

Mallas kammarjungfru Mallena var en dag i Stockholm, där hon i en bod råkade ryttmästar Lars Silfverstolpe, som först hälsat på henne och gått, men genast återvändt och frågat: »Är grefve Mörner vid Edsberg?» och då hon därpå svarat nej, ytterligare frågat: »Kan man komma dit utan att råka honom?» Hvad betydde nu detta? Var det därför Lasse på så länge ej varit vid Edsberg? Malla förlorade sig i tvekan och ovisshet och var rätt orolig – missnöjd med sig själf och hela världen. Anne-Marie Ankarcrona kom till Edsberg någon tid till Mallas stora glädje men till Mörners förtrytelse, emedan han nu aldrig kunde råka Malla ensam. Det gaf ibland anledning till löjliga utbrott af otålighet hos honom, som flickorna ej kunde låta bli att skratta åt. Malla motstod ej alltid frestelsen att skälmaktigt behandla honom, förebrådde sig det emellanåt, men hennes glädtighet hade återkommit med Anne-Marie och hon var ibland stygg mot grefve Mörner, som retade henne därtill genom sin efterhängsenhet. Man promenerade gående och ridande omkring Edsbergs vackra ägor, men i Mörners tycke var Edsberg för bergigt, för skogbeväxt, för dystert – äfven det bevisade Malla huru olika de bedömde allt. Mörner hade rest, hade sett och läst mycket, men hans kunskaper voro så utan jäsningsämne inom honom, så utan entusiasm och upphöjdhet. Sällskapslif och samhällslif hade liksom bortskymt naturen för honom. De ständiga scenerna uttröttade Malla! Slutet af samtalen blef dock alltid, att han ej ville hafva *nej* och därför skulle tiga tills vidare. Hade han verkligen så gjort, så hade Malla varit honom tacksam. Mormor var högst missnöjd, att ingenting kunde förmå Malla till det beslut hon önskade. Morbror bad Charlotte Posse vid Krusenberg råda Malla »till det klokaste»!

Cronstedts kommo till Edsberg på några dagar, som alltid var så angenämt genom grefvinnans behagliga och lärorika umgänge, hennes musik och flickornas sång och glada sällskap. Nu hade de med sig verser som Choræus skickat Malla: »Nå, nå, unga flicka, det stundar en dag», och flera andra som han skrifvit till den vackra Clara Westman. Hans förtjusning för henne förtröt Malla.

Söndagen den 9 oktober voro Cronstedts ännu kvar. Malla läste högt för sällskapet Bastholms predikan om »det yppersta budet i lagen». Ämnet var om *kärleken* och dess olika uppenbarelser. Under läsningen hördes en vagn köra upp på gården och stanna vid porten. Fastän hon ej hört den på två månader, igenkände Malla genast ljudet af Lasse Silfverstolpes jaktvagn. Han inträdde snart, bockade sig hastigt för att icke afbryta läsningen och satte sig vid dörren. Malla läste på, men kunde knappt andas för hjärtklappning! Om en liten stund hördes åter en vagn, och Mörner inkom och satte sig på andra sidan om dörren. Malla trodde att hon

skulle kväfvas, men läste dock utan att lyfta ögonen från boken, med så stadig röst som hon möjligen kunde, ännu några blad och ändtligen var predikan slut och Malla smög sig ut. Häftig gråt och blodhostning följde nu på hennes våldsamma ansträngning att ej röja sin glädje vid Lasses oförmodade ankomst, sin bestörtning vid Mörners! Men – man måste kläda sig, synas vid bordet! Sällan har väl en svårare kamp rasat inom ett flickhjärta än den hon denna dag utstod! Hon tackade Gud, att Cronstedts nu vore vid Edsberg och hjälpte henne öfver dessa kinkiga timmar. Lasse, alltid ledig och glad, hjälpte dock bäst därvid; med honom kunde man aldrig vara förlägen om samtalsämne eller frukta ledsnad. Mörner däremot såg hängfärdig och anmärkande ut och sade Malla om aftonen att han nu trodde sig veta den »prefererade», som han alltid kallade den anonyma person, som han var så nyfiken att upptäcka. Mörner for om kvällen och nu först andades Malla ut och tyckte, att allt var som fordom i de glada, bekymmerfria ungdomsdagarna. Hon fick sedermera af Mallena höra, att Mörner ämnat stanna kvar och haft kappsäck med sig, men genast på eftermiddagen beställt skjutshästar.

Dagen därpå återvände Cronstedts till Carlberg, men Lasse blef kvar flera dagar sig alldeles lik, hygglig, vänlig, lätt att vara med. Malla kände sig så nöjd, glad och ledig i hans sällskap, hon önskade då ingenting, det var så nog i det närvarande. Att Lasse Silfverstolpe väl icke var någon hjälte erkände hon nog, men erfarenheten och verkligheten hade tvingat henne att hopkrympa sina anspråk. Han var nu ryttmästare vid det gamla historiska »Blå Lifregementet», och hans boställe »Hagby» låg tre fjärdingsväg från Edsberg!

Så enkla voro Mallas sällhetsdrömmar! Hon ville blott blifva en rätt tarflig, verksam och flitig hustru åt en älskad make. Mörners titel och tillkommande rikedom frestade henne däremot icke det minsta, ty personligen misshagade han henne, ehuru hon ej kunde neka honom sin erkänsla emedan hon nu tydligt såg, att han på *sitt* sätt höll af henne. Men detta sätt var så våldsamt, otåligt och egensinnigt, att det med detsamma aflägsnade henne.

Dessa dagar med Lasse och Anne-Marie voro de ljufligaste Malla haft på länge. Fru Rudbeck, som alltid varit road af Silfverstolpes sällskap, hade ingenting emot honom och hade han friat till Malla, så hade hon nog ej nekat sitt samtycke; men därom var ingen fråga. Lasse var densamme som förr och ingen förändring märktes i hans sätt att vara!

Malla hade en gång denna sommar sagt åt Charlotte Posse, att hon ansåg som ett straff för sitt koketteri, att hon, bland så många tycken, så mycket kärleksspökeri, ej kunde finna *ett* föremål som rätt uppfyllde och fäste hennes hjärta och vid hvilket hon kunde fästa sitt framtidshopp.

Malla skrifver till Charlotte: »Fredagen reste Lasse och måndagen återkom A. M., som nu alldeles icke såg stolt ut, och stannade flera dagar. Han läste högt för oss om kvällarna, bl. a. en rolig och fin vers-komedi: 'Le seductur amoureux'. Jag undvek alla enskilda samtal till sista eftermiddagen då han begärde att få tala vid mig. Han började då med att säga att han trodde sig veta hvem jag föredrog, att han mycket afundades *deras* talang att behaga som kunde antaga hvilken form som helst, att han i brist däraf ej gjorde sig något falskt hopp, att han kommit hit nu med föresats att se mig med andra ögon för att öfvertyga sig om orimligheten af sina vackra drömmar; men att jag, utan att vilja det, kom honom att glömma alla föresatser, alla andra föremål, och att han dock skulle finna sig lyckligare om han ännu finge vänta och hoppas på framtiden. Jag svarade som förr: att jag ej kunde gifva annat än nekande svar emedan min böjelse ej talade för honom. Nu var han rätt beskedlig, sade, att han visst aldrig skulle öfvertala någon, att han hade trott sig märka att min mormor gynnade honom, men att han för all del icke skulle vilja att jag därefter skulle rätta mig m. m. Med ett ord, jag tyckte mycket om honom en liten stund. Emellanåt klagade han väl öfver min odrägliga indifférence och önskade, att jag vore så god och hatade honom heldre. Till sluts, då jag tyckte mig tydligt och ärligt hafva explicerat mig, sade han mig ett bedröfvadt, piqueradt och tvunget farväl. Då grep mig en känsla af – jag vet icke hvad! – tacksamhet, vänskap skulle jag vilja kalla det, – var det väl

möjligt att koketteri blandade sig däri? Jag sade: 'gref Mörner, jag hoppas dock alltid få räkna er bland mina vänner!' *Huru* jag sade detta vet jag ej, men nu var allt det förra liksom glömdt, han slöt mig i sin famn med en häftighet som skrämde mig fasligt och var alldeles utom sig – och just då kom någon och jag hann ej säga något mera. Mormor ropade – jag måste gå in i förmaket. Han passade på ett tillfälle att sedan säga mig: 'Tror ni det vara mig möjligt att uppge allt hopp? Jag minnes, att ni en gång nämnde nästa vår som mål för ett afgörande svar. Ehuru lång, odräglig tiden blir till dess, så vill jag dock hålla mig därtill och begär intet vidare svar. Men var nådig, läs i afton ett bref från min far, som er mormor har, och säg mig hvad ni tänker därom.'

Han tog afsked för att morgonen därpå resa tidigt och blifva borta flera veckor. Faderns bref var från en hederlig och god far men det förargade mig, ty jag såg däraf, att han med visshet trodde, att jag med tiden skulle ändra tanke. Där var redan planer för bosättning vid Esplunda etc.!

Mormor är gudskelof icke missnöjd med mig, men åberopar sig mitt förnuft och påstår det vara tokigt och romaneskt att hafva tycke för någon, som ej visat mig något företräde. Kanske! – men jag rår icke för, att jag håller mer af dem som kan hända icke hålla af mig! Då nu mormor säger med sitt gamla föråldrade och ändå ädla anlete, med de insjunkna ögonen, glänsande af tårar: 'Ja, är det så alldeles emot din böjelse, så i Guds namn gör det icke! Men nog kostar det hjärtligt på mig att ej få min enda största önskan här i världen uppfylld – den att se dig väl gift, innan jag dör,' så gör det så ondt. Det beror af mig att uppfylla hennes hjärtligaste önskan – och jag *vill* icke!»

Efter Mörners afresa blef Malla åter gladare sedan hon hunnit sansa sig. Fru Rudbeqk hade tillsagt, att hon detta år önskade, att ingen fest skulle tillställas på hennes födelsedag den 26 oktober, emedan hon snart ämnade flytta till Stockholm. Dagen före födelsedagen inkom i Mallas kammare madame Zelia, den gamla knarriga, men ändå välmenande gumman, med högtidlig min och sade, att hon uttänkt huru Malla allra bäst borde fira sin goda mormors födelsedag och värdigt belöna henne för all den ömhet och vård Malla åtnjutit. Malla frågade hvad hon menade: »Jo, hon skulle nu på denna dag förklara sig villig att gifva grefve Mörner sin hand!» Denna idé, att för att fira en födelsedag skänka bort en hel framtid, revolterade Mallas hela känsla! Hon svarade blott, att det var omöjligt, och den stackars gumman bortgick flat och ledsen. Det var Malla så svårt att göra alla ledsna – att bedraga alla förhoppningar – och hon kunde dock icke göra annorlunda.

Thure Rudbeck kom ändå på sin farmors födelsedag till Edsberg; och tjänstfolket, som ej ville se denna dag gå alldeles ofirad förbi, kommo på aftonen in, maskerade och under ett fasligt dån af kanonskott och sönderspängda fönsterrutor. Inspektor Tollberg hade oförsiktigt låtit ställa kanonerna på gården med mynningarna mot huset så alla fönstren åt gården söndersmattrades. Fru Rudbeck sade leende: »Nå, aldrig mer skall jag neka mig ett nöje för att hushålla! Dessa fönster komma nu att kosta mig mer än ett helt kalas för mina vänner!» Då Engeström dagen därpå ditkom, frågade han om ryssen varit där, så förstördt såg det ut med alla de trasiga fönstren!

Nu ensam med sina båda gamla, läste Malla med stort nöje för sig själf Eberhards »Handbuch der Aestetik», och i improviserad öfversättning högt för dem: Baggesens vackra »Partheaïs oder die Alpenreise».

Äfven läste hon högt: »Tableau de l'Europe 1786–1796 par Ségur», som Mörner lånat henne. Berättelsen om Polens bemödande att befria sig från Rysslands öfvervälde och om hjälten Kosciusko försatte Malla åter i *sin* värld, i entusiasmens och exaltationens regioner. Hon hade behof af att vörda och beundra, och fann blott i böcker föremål för detta sin varma själs inre lif.

Mörners bref af den 28 oktober kom och påminde henne om det hon velat få glömma! Hon meddelade Charlotte brefvet och skref därom: »Jag tycker icke om Mörners mening: 'me guider, me soutenir au milieu

de la lutte des intérêts etc.'. Jag *kan* ej och *vill* ej leda den, som borde vara min ledare! Det är således ett fatalt medel att behaga mig. – Äfven då han talar om l'empire de la beauté et des grâces' finner jag det så metodiskt, det hör ju till saken, om det är sant eller ej.» Mörners bref var henne en påminnelse om, att hon kanske ej vore utan förebråelse i anseende till honom, att hon ett ögonblick, förledd af det hänförande uti en verklig kärlek, hade visat honom en vänlighet som han möjligen kunde bedraga sig på. Att vara dubbel, vara falsk eller osann var för henne vederstyggligt, men hon var så känslig, så lättrörd och svag för kärlekens uttryck, att hon omöjligt kunde därvid visa den köld och likgiltighet som varit konsekvent med hennes inre känsla af obehag för grefve Mörner.

Malla fick ett bref från Charlotte Gyllenborg, som gratulerade henne till hennes förlofning med grefve Mörner och tillika anhöll, på grefve Gyllenborgs, hans frus och barns vägnar, att hon hos sin fästman, som disponent af den lediga Schytteanska professionen i Uppsala, skulle rekommendera unge Carl Gyllenborgs lärare, herr Kullberg till denna plats.

Den 18 november flyttade fru Rudbeck till Stockholm. Samma dag kom Carl Cederström, särdeles vänlig och förtrolig. Malla visste ej hvad hon skulle tro. Det föll henne in att till honom hade hon kunnat vända sitt tycke från den obegriplige Lasse. Åt *honom* hade hon gärna anförtrott sin framtid; men han hade i de senare åren aldrig visat henne annat än vänskap.

Den 22 kommo Wrangels, till obeskriflig glädje för Malla, som nu ej sett sin syster sedan den mörka tiden för ett år sedan under hennes svaghetssjukdom. Nu var allt gladare och ljusare! Wrangels hade rum i huset midt emot på Clara södra kyrkogata. I sin dagbok skref Malla »oförtjänt lycka» i anledning af den välvilja och det deltagande hon erfor af alla människor, men tillika var hon ledsen öfver den publicité Mörners anbud fått och den nyfikenhet hvarmed en mängd personer väntade utgången för att sedan kanske omildt nog bedöma henne. Det förekom henne ibland som vore hon på sätt och vis tvungen att gifta sig med Mörner för att bibehålla sitt goda namn och rykte – och ändå hade hon egentligen ingenting att förebrå sig! Hon blef bara mera villrådig genom alla dessa bref och råd och förmaningar; hade man lämnat henne i fred en tid, så hade hon bättre fått reda på sig själf.

Carl Cederström kom oftare än förr – var vänligare; äfven det gaf Malla anledning att fundera. I sin förmätenhet tyckte hon, att om hon gifte sig med Mörner vore det en *grâce* hon gjorde honom, och för Lasse vore det en *heder* om hon gaf honom sin hand, däremot vore det en heder för *henne* om det vore Carl Cederström.

Genom Charlotte Posse fick hon veta, att Mörner underrättat sig om hvad hon med tiden kunde få ärfva efter sin mormor. Detta nedsatte honom ofantligt i hennes tanke och blef en tung motvikt emot alla de skäl hon dagligen hörde *för* honom.

Gustava och Malla voro åter tillsammans på spektaklet i den kära lilla logen i avantscenen, hörde och sågo den sköna operetten »Vattendragaren»,50 så väl spelad af Widerberg. Lasse, som man ej sett på länge, kom glad och vänlig till dem i logen, äfven Brelin, som nu åter börjat skrifva, komma, och hviska! Mörner och Skjöldebrand kommo ock till dem i den lilla logen, och Malla skref om aftonen i sin dagbok: »roligt, *roligt som förr!»*

Nu kom åter Stockholmlifvet i full gång, baler, spektakler, visiter. På en picknick, tillställd af Alexandrinerorden, hade Malla mycket roligt – Mörner var icke där och hennes smickrade fåfänga hade fritt spel. Det var henne som hade hon luktat på eau-de-luce eller luktsalt, så uppfriskande föreföll det henne efter de allvarliga, mattande giftastankarna. I december kommo äfven Gyllenhaals, hela familjen bodde på nedre botten i samma hus som fru Rudbeck och åto hos henne. Att nu åter hafva sin förträffliga moster och sin goda syster till dagligt sällskap var Malla godt och ljufligt, och till jul kommo äfven Rudbecks. Barn och

barnbarn samlades hos fru Rudbeck; det var gladt och roligt, endast ibland plågsamt för Malla genom de eviga påminnelserna och allusionerna på giftermål, beslut, villrådighet och romaneska idéer.

Julaftonen på morgonen fick hon en Taschenbuch för det kommande året från Brelin med ett bref. Det var underligt, att Malla numera så alldeles öfversåg dessa bref. I senare år förundrade det henne själf – och de blefvo henne ändå dyrbara!

Om aftonen efter teet gick Rudbeck ut med alla ungdomarna för att bese julmarknaden, icke märkvärdig i sig själf, men promenaden i vackert mildt vinterväder under stjärnklar himmel var rolig; särdeles då man råkade Lasse, som stod väl hos alla. Först vid bordet om aftonen, sedan man ätit och hela sällskapet var samladt däromkring, framkommo julklapparna hos fru Rudbeck. De voro mänga, och presenter och attrapper hade ingen ända.

Bland annat fick Malla en klapp med påskrift »À l’amie des talents et des beaux arts». Det var Akrells etyder i landskapsteckning. Malla ropade: »Ack, den gode gref Cronstedt!» Hon trodde så visst, att denna gåfva var från honom, emedan han lofvat att skaffa henne detta arbete. Det förtröt hennes morbror Rudbeck, som visste, att hans son Thure gjort henne denna present och han förebrådde henne att tro sig äga uppmärksammare vänner utom sin släkt. Äfven förargades han åt ett armband af en ljus hårfläta med guldlås och kedja, som i ett förseglad paket lämnades Malla af en okänd, maskerad person. Rudbeck trodde sig häruti upptäcka någon hemlighet och misstänkte Lasse Silfverstolpe (hvars hårfärg var densamma) för den otidiga och oerhörda dumhet att hafva skickat denna gåfva. Somliga trodde den komma från Mörner, som dock hade svart hår.

Malla var högst förtretad öfver hemligheten. Bror Josse kom till Stockholm under helgen och erkände att det var hans hår, att han lämnat Figge Ridderstolpe kommission om julklappen och att dennes jockey framfört den. Gåtan var nu löst och Malla nyttjade med glädje detta armband, som uppväckt så mycken förargelse.

Josse Montgomery bad fru Rudbeck så enträget på sina och sin mors vägnar, att Malla skulle få fara på en bal till Lindholmen, att hon ej kunde neka. Marguerite Gyllenhammar skulle få följa med. Josse körde för de båda flickorna, som åkte i fru Rudbecks gamla smala, gröna täckslåde. Sällskapet var muntert och resan rolig!

Vid Lindholmen blef mycket roligt, man dansade af hjärtans lust! Båda bröderna Silfverstolpe voro där, Lasse, som Malla tyckte, mera allvarsam och tankfull än vanligt. Hans bror, obeskrifligt glad, rolig och artig mot Malla. Hon *ville* tro, att han för sin brors skull visade henne denna uppmärksamhet, och hon var kanhända vänligare mot honom just för det han intresserade henne mindre.

Man ville öfvertala flickorna att stanna kvar för att bevista en bal på Lindö hos Löwenströms dagen därpå. Det var frestande och Malla var villrådig, det var just nyårsaftonen och hon hade ej lof att vara borta mer än en dag, men bud skulle skickas till staden för att lugna fru Rudbeck o. s. v. I sin villrådighet frågade Malla Lasse, huru han tyckte hon borde göra. Han svarade: »Nog ville jag, att fröken skulle blifva kvar, men det går icke an, fröken måste fara hem, det skulle för mycket kosta på gamla friherrinnan att sakna fröken bland barn och barnbarn nyårsafton och nyårsmorgonen, när de nu äro alla samlade omkring henne!» Nu var all ovisshet förbi. Malla tyckte mycket om Lasses uppriktiga, sant deltagande svar och kände sig nöjd att rätta sig därefter.

Mot slutet af balen satt hon trött och talade med honom. Då såg han allvarsamt på henne och sade: »Fröken har gjort min äldstra brors conquête, jag ser det på honom! Ville fröken det?» Förlägen slog Malla bort frågan med skämt, men förundrades öfver Lasses besynnerliga allvarliga utseende. Han var henne ibland en gåta! Brodern, ledig och glad, visade tydligt, att hon mycket intresserade honom. Malla hade hört honom

mycket berömmas som en riktigt bra karl, han var mera afhållen och ansedd än Lasse af sina kamrater vid dåvarande kyrassiärregementet. Det smickrade Malla att behaga honom och hon ansåg det som ett bevis af Lasses välbehag, ty säkerligen hade han med sin bror talat om henne, och det hade förundrat henne att inte David Gudmund genom brodern sökt göra bekantskap i hennes mormors hus.

Flickorna återvände till Stockholm då de andra skulle kläda sig till balen. Sedan de satt sig i täcksläden, märkte de först att Figge Ridderstolpe var deras kusk. Han brydde sig ej om balen då Marguerite Gyllenhammar for därifrån utan körde nu hellre för dem. Hela vägen, tre mil, stod han på fotsteget och språkade. Det sjöngs, pratades, skrattades, kördes långsamt! Vid Roslagstullen frågades hvad klockan var, en tullbetjänt svarade: »Å, hon är väl si så där, omkring, ungefär, nära till, om entrent åtta». Framkomna till fru Rudbeck där alla voro samlade, togo de i farstun afsked af den vänlige kusken och flickorna kommo öfverens att ej då inför alla omtala hvem som kört dem. Men då de inkommo tyckte alla, att de luktade stall!

»Adieu 1803!» står det i dagboken.

Namnregister.

Koskull, Aurora, 1778–1852, g. m. grefve M. F. Brahe, en af Rikets Herrar. Krassow, Jeanna Christina, f. von Essen, 1754–1825. – Fritz, 1775–1844, öfverstelöjtnant. Lagerbjelke, Axel, 1775–1832, generaladjutant, – Gustaf, 1777–1837, statsråd, skriftställare, En af de 18. Lagerheim, Carl Olof, 1778–1814.

g. m. öfversten N. F. Ehrenström. Posse, Carl Henrik, 1778–1823, kammarherre. – Maria Hedvig, 1775–1818. Reuterskiöld Axel Didrik, 1779–1834, hofmarskalk. Ridderstolpe, Hedda, 1788–1853, g. m. sedermera generalen Gustaf Adolf Hierta. – Gustaf, 1785–1845, hofmarskalk. – Fredrik, 1783–1852, landshöfding.

Rosen, Julie, 1786–1855, g. m. af Ekström, – Ebba, 1787–1854, ogift. Rosenstein, Carl, 1766–1836, ärkebiskop, en af de 18. Rudbeck, Adolf, 1726–1801, hofmarskalk. Rudensköld, Bengt, 1764–1824, öfverstelöjtnant. – Malin, 1766–1823, ogift. Silfverhjelm, Göran, 1759–1808, öfverste. Silfversköld, Anna Greta, 1785–1838, g. m. kopisten Jonas Alströmer. Silfverstolpe, D. G., 1769–1819, öfverste. – Lasse, 1773–1832, hofmarskalk. – Charlotte, 1786–1842, g. m. brukspatronen Olof Hedengren. Skjöldebrand, Anders Fredrik, 1757–1834, öfverståthållare, en af Rikets Herrar, en af de 18. Stackelberg, Wolter Reinhold, 1705– 1801, general. – Adolf, 1774–1859, öfverstekammarjunkare. – Renaud, 1773–1840, generalmajor. af Stenhoff, Christian, 1745–1832, lagman. Stenhoff, Eva, 1786–1859, g. m. sedermera öfverstelöjtnanten Sjöborg. Stierncrona, Jeannette, 1779–1816, hoffröken, g. m. sedermera hofmarskalken Fredrik August Adelsvärd.

Sture, Sten, 1770–1812, öfverste. – Gustaf, 1774–1841, öfverste. Sölfverarm, Paul Adolph, 1769–1820, öfverstelöjtnant. Tawast, Johan Henrik, 1763–1841, generallöjtnant. Trafvenfelt, Lars Ludvig, 1784–1832, öfverstelöjtnant. Trolle, Arvid, 1724–1797 (Torup). Ulfhjelm, Klas Anders, 1758–1837, öfverstelöjtnant. Wachtmeister, Carl Adam, 1740–1820, öfverstemarskalk, en af Rikets Herrar. Westin, Fredrik, 1782–1862, historie- och porträttmålare. Willman, Olof, 1780–1844, violinist vid kungl. hofkapellet. Winblad, Karl Elias, 1772–1828, öfverste. Wrangel af Sausis, 1773–1841, öfverste. – Otto, 1777–1847, kammarherre. – Tönnes, 1775–1809, stupade i Finland. – Eleonora Charlotta, 1770–1835, g. m. ministern G. D'Albedyhll. Åkerhielm, Gustaf Fredrik, 1776–1853, statsråd, direktör för Kungl. Maj:ts hofkapell och teatrar.

Noter

1)

Martin Wojtnich.

2)

l'hombre.

3)

Stalbourg, enl. ättartaflorna.

4)

Misskrifvet »2».

5)

Misskrifvet »2».

6)

Misskrifvet »2».

7)

Misskrifvet »3». Malla själf uppger sig vara född 8/2 1782; samma år och dag som i Anreps ättartaflor.

8)

Misskrifvet »3».

9)

Misskrifvet »3».

10)

Han stupade i Finland 1809.

11)

Friherrinnan Annette Rudbecks syster Albertina Axelssons bröllop med grefve Jean Henning Gyllenborg.

12)

Sara Arnell.

13)

Malla skrifver 1823. »Och nu på Brunnsviken önskade han, att isen skulle brista, att han skulle fa drunkna med Malla!»

14)

Sedermera president i Svea Hofrätt.

15)

Mallas man begrofs där med militärisk honnör tjugufyra år därefter.

16)

Haga, ett öfverstelöjtnantsboställe, hade varit de ungas andra hem. Deras första hem var det fula Ål i Uppland.

17)

En yngre bror till Mallas blifvande man.

18)

Prosten Altéen.

19)

Han lefde dock öfver 40 år därefter; var en af Göta kanals verksammaste anläggare.

20)

Af Voltaire.

21)

Prosten Svenander.

22)

Ett aftryck af sigillet finnes i anteckningarna.

23)

Fru von der Burg delade på gamla dagar Mallas hem och dog hos henne.

24)

Eva Braunerhjelm dog i mars månad 1797.

25)

Poje.

26)

Dotter och dotterdotter.

27)

Sedermera gift med underståthållaren Edelcrantz.

28)

Af Grétry.

29)

Född Braunersköld, änka efter Mallas yngsta morbror.

30)

Portugisiske konsulns fru.

31)

Skådespel med sång af Patrat.

32)

Af Naumann.

33)

M Grétry.

34)

Af Dalayrac.

35)

Racine, öfversatt af C. Gyllenborg.

36)

Voltaire.

37)

Gustaf III.

38)

Andreas Peter Bernstorff.

39)

Dalayrac.

40)

Af Cumberland.

41)

Af Bouilly.

42)

Af Naumann.

43)

Leopolds roliga satir öfver Enebom.

44)

Bland dem var ock bryggarens dotter, *lilla Maja,* som sedan blef Love Almqvists fru.

45)

Af Naumann.

46)

Af Kotzebue.

47)

Brefvet återfinnes i Henriette Bissinga »Amalie von Helvig».

48)

Tysk politisk skriftställare, 1774–1832.

49)

Fransk minister i Stockholm 1802–03.

50)

Af Cherubini.